

УНИВЕРЗИТЕТ У ПРИШТИНИ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
КАТЕДРА ЗА ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

Мр Бранислава М. Дилпарић

НАЗИВИ ЗА КУЋУ И ЊЕНЕ ДЕЛОВЕ
У ЕНГЛЕСКОМ И СРПСКОМ ЈЕЗИКУ
(Лексичка контрастивна анализа)

Докторска дисертација

Ментор:

Проф. др Драгана Спасић

Косовска Митровица, 2016.

ИДЕНТИФИКАЦИОНА СТРАНИЦА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

<i>I. Аутор</i>
Име и презиме: Бранислава М. Дилпарић
Датум и место рођења: 2.11.1970., Сремска Митровица
Садашње запослење: Филозофски факултет Универзитета у Приштини, Косовска Митровица
<i>II. Докторска дисертација</i>
Наслов: Називи за кућу и њене делове у енглеском и српском језику (Лексичка контрастивна анализа)
Број страница: 473
Број слика: 34
Број библиографских података: 188 (Литература); 602 (Извори грађе)
Установа и место где је рад израђен: Филозофски факултет Универзитета у Приштини, Косовска Митровица
Научна област (УДК): 811.163.41 : 811.111
Ментор: Проф. др Драгана Спасић
<i>III. Оцена и одбрана</i>
Датум пријаве теме: 16. 12. 2013.
Број одлуке и датум прихватања докторске дисертације: 14-2/24, 27. 03. 2014. Сенат Универзитета у Приштини, Косовска Митровица
Комисија за оцену подобности теме и кандидата: проф. др Драгана Спасић, проф. др Чедомир Стојменовић, доц. др Биљана Радић Бојанић
Комисија за оцену докторске дисертације:
Комисија за одбрану докторске дисертације:
Датум одбране дисертације:

Најискреније се захваљујем свом ментору, проф. др Драгани Спасић, не само на корисним сугестијама које ми је пружила током рада на дисертацији, већ и на огромној подршци, указаном поверењу и бескрајном разумевању. Захвалност такође упућујем и свим својим пријатељима и колегама који су ме свесрдно бодрили да у овом подухвату ипак истрајем до краја. Најдубљу захвалност и за љубав, и за подршку, и за драгоцену помоћ дугујем, наравно, својим родитељима и истовремено изражавам огромну тугу што Тата није дочекао да подели са мном и тренутке радости и олакшања након завршетка ове дисертације. На крају, мојој вољеној Ањи, и велико хвала, и велико извини — за много тога.

Називи за кућу и њене делове у енглеском и српском језику (Лексичка контрастивна анализа)

Сажетак. Дисертација *Називи за кућу и њене делове у енглеском и српском језику (Лексичка контрастивна анализа)* припада домену контрастивне (лексичке) семантике будући да се бави поређењем дела лексичко-семантичког система двају језика, савременог енглеског и савременог српског језика, са циљем да утврди њихове сличности и разлике. Њен предмет, прецизније речено, јесу системска значења оних именичких лексема из двају језика које конституишу мерономију куће — лексичко поље хијерархијске структуре засновано на семантичком односу меронимије или односу део–целина, са лексемом *house* / *кућа* као глобалним холонимом.

С обзиром на то да у релевантним научним дисциплинама још увек нема општег консензуса ни када је реч о тумачењу самих појмова ‘део’ и ‘целина’, ни када је реч о одређивању њиховог међусобног односа, велики део овог истраживања посвећен је утврђивању тумачења појмова ‘кућа као целина’ и ‘део куће’; добијени резултати показују да се ‘кућа као целина’ не тумачи само као „главна зграда” на имању, са својим структурним, просторним и системским деловима, већ да се она, у ствари, протеже до граница читавог имања обухватајући уједно и све његове садржаје. Ипак, како ће резултати још показати, у прототипској структури категорије ДЕЛОВИ КУЋЕ садржаји имања изван „главне зграде” углавном ће имати статус маргиналних чланова, док ће се као најбољи представници ове категорије издвојити сегментални (како структурни, тако и просторни) делови самог објекта.

Поред поменутих лексема *house* и *кућа*, као и њихових најближих синонима *home* и *дом*, називи за типичније, репрезентативније делове куће били су уједно и они представници лексичког поља *кућа и њени делови* који ће у раду бити подвргнути семантичкој анализи и контрастирању. Како би резултати самог контрастирања били што објективнији, у раду се примењује независна контрастивна анализа, тј. облик контрастивне методе у ком се оба језика третирају равноправно; контрастивни поступак се,

стога, одвијао у три основне фазе: (а) семантички опис чланова лексичког поља из сваког језика посебно; (б) успостављање компарабилности; (в) само поређење.

Добијени резултати показују велику сличност између двају језика када су путеви семантичког развоја анализираних лексема у питању; мотивацију за своје семантичко ширење лексеме су притом најчешће проналазиле у функцији означеног ентитета и његовој позицији у склопу целине.

Кључне речи: контрастивна анализа, енглески језик, српски језик, лексичко значење, семантичке компоненте, лексичко поље, меронимија, мерономија, кућа, делови куће.

Lexemes Denoting a House and its Parts in English and Serbian

(A Lexical Contrastive Analysis)

Abstract. The dissertation entitled *Lexemes Denoting a House and its Parts in English and Serbian (A Lexical Contrastive Analysis)* pertains to the field of contrastive (lexical) semantics because it compares a part of the lexical-semantic systems of the two languages, the contemporary English language and contemporary Serbian, aiming to ascertain their similarities and differences. The focal point of the dissertation are systematic meanings of the nominal lexemes in the two languages which constitute the meronymy of a house — a hierarchical lexical field based on the semantic relation of meronymy (part – whole) with the lexeme *house* / *kuća* as its global holonym.

Having in mind that relevant scientific studies disagree on the interpretation of the concepts ‘whole’ and ‘part’, as well as on the nature of their relation, larger part of this research was dedicated to the interpretation of the concepts ‘house as a whole’ and ‘part of a house’. The results indicate that ‘house as a whole’ denotes more than just ‘the main building’ of an estate with its structural, spatial, and systemic parts; it also includes all the facilities of the estate. However, the results also show that the facilities outside ‘the main building’ in the prototypical structure of the category PARTS OF A HOUSE are marginalized, while the best representatives of this category are the segmental parts of the building (both structural and spatial).

In addition to the lexemes *house* and *kuća*, including their nearest synonyms *home* and *dom*, nouns denoting more typical parts of a house are also subjected to the semantic and contrastive analysis. In order to perform an unbiased study, the dissertation is based on an independent contrastive analysis, that is, a form of a contrastive analysis where both languages have an equal status. Therefore, the process of contrasting was performed in three stages: (a) a semantic description of the members of the lexical field in each language separately; (b) establishing the aspects of comparability; (c) the comparison and contrast.

The results of the study reveal a striking similarity in the semantic development of the analyzed lexemes in both languages; the motivation for the semantic expansion is most often found in the function of the labeled entity and its position in the whole.

Key words: contrastive analysis, English language, Serbian language, lexical meaning, semantic components, lexical field, meronymy, meronymy, house, parts of a house.

С а д р ж а ј

Типографске конвенције	xiii
Табеле, слике и други прикази	xiv
I. Увод: План градње	1
II. Теоријско-методолошки оквир: Постављање темеља	8
1. Лингвистичка семантика и њен предмет	8
2. Како то језик сече велики семантички колач	16
2. 1. Класична (аристотеловска) теорија категоризације	20
2. 2. Прототипска теорија категоризације	21
3. Семантичка структура лексеме	27
4. Семички опис семантичке структуре лексеме	32
5. Полисемантичка структура лексеме	36
6. Семантички парадигматски односи и структуре лексичких поља	42
6. 1. Синонимија	43
6. 2. Антонимија	46
6. 3. Хипонимија	47
6. 4. „Лексичке конфигурације”	49
7. Меронимија и мерономије	52
7. 1. Меронимија у језику и лингвистици	53
7. 2. Меронимијске хијерархије или мерономије	55
7. 2. 1. Типолошка доследност: услов за једну „добро формирану” мерономију	57
7. 2. 2. Одступања мерономија од идеала хијерархијске структуре	59
7. 3. Опсег и типови меронимије	62
7. 3. 1. Опсег и типови меронимије према Крузу (1995)	63
7. 3. 2. Опсег и типови меронимије према Винстону и др. (1987)	67
8. Контрастивна проучавања језика	72
8. 1. Развојни пут контрастивних проучавања језика	73
8. 2. Основни појмови контрастивне анализе	77

III. Избор и организација лексичке грађе: Одабир грађевинског материјала за на-	
ставак градње..	83
1. Проблеми и дилеме при одабиру и организацији лексичке грађе	83
1. 1. Питање избора „целине за разлагање”	84
1. 2. ‘Кућа као целина’: „главна зграда” на имању или више од тога	85
1. 3. Дилеме у процесу разлагања „главне зграде” на имању.....	88
2. Категорије HOUSE и КУЋА: (ван)језички осврт.....	102
2. 1. Кандидати за избор „целине за разлагање” из категорије HOUSE.....	103
2. 1. 1. HOUSE у општим и сликовним речницима.....	103
2. 1. 2. HOUSE и (RESIDENTIAL) BUILDING у архитектонско-грађевин-	
ским речницима и/или таксономијама (стамбених) зграда	108
2. 1. 3. Колокације <i>број-family</i> / <i>број-stor(e)у + house(s)</i> у различи-	
тој употреби језика	113
2. 1. 4. Однос између <i>house</i> и специфичних назива за велике (стам-	
бене) зграде у различитој употреби језика.....	120
2. 2. Кандидати за избор „целине за разлагање” из категорије КУЋА	125
2. 2. 1. КУЋА у општим речницима	125
2. 2. 2. Да ли је свака (стамбена) зграда уједно и кућа?.....	126
2. 3. Бољи кандидати за избор „целине за разлагање”	147
2. 3. 1. Карактеристике типичне куће према изворним говорни-	
цима енглеског и изворним говорницима српског језика.....	148
2. 3. 2. Категорија PARTS OF A HOUSE / ДЕЛОВИ КУЋЕ према извор-	
ним говорницима енглеског и изворним говорницима	
српског језика.....	153
3. Коначни одабир лексичког материјала и његова организација	165
IV. Семантички опис енглеских и српских назива за кућу: Градња првог нивоа	168
1. Енглески глобални холоним <i>house</i> и његов најближи синоним <i>home</i>	168
1. 1. <i>House</i>	168
1. 2. <i>Home</i>	201
2. Српски глобални холоним <i>кућа</i> и његов најближи синоним <i>дом</i>	214
2. 1. <i>Кућа</i>	214
2. 2. <i>Дом</i>	245

V. Семантички опис енглеских и српских назива за делове куће: *Градња другог*

<i>нивоа</i>	257
1. Енглески називи за делове куће	257
1. 1. <i>Foundation</i>	257
1. 2. <i>Wall</i> и <i>gable</i>	266
1. 2. 1. <i>Wall</i>	266
1. 2. 2. <i>Gable</i>	272
1. 3. <i>Door</i> и <i>threshold</i>	276
1. 3. 1. <i>Door</i>	276
1. 3. 2. <i>Threshold</i>	283
1. 4. <i>Window</i> и <i>pane</i>	285
1. 4. 1. <i>Window</i>	285
1. 4. 2. <i>Pane</i>	289
1. 5. <i>Roof</i> и <i>ridge</i>	291
1. 5. 1. <i>Roof</i>	291
1. 5. 2. <i>Ridge</i>	299
1. 6. <i>Chimney</i>	301
2. Српски називи за делове куће	303
2. 1. <i>Темељ</i>	303
2. 2. <i>Зид</i> и <i>забат</i>	306
2. 2. 1. <i>Зид</i>	306
2. 2. 2. <i>Забат</i>	309
2. 3. <i>Врата</i> и <i>праг</i>	312
2. 3. 1. <i>Врата</i>	312
2. 3. 2. <i>Праг</i>	315
2. 4. <i>Прозор</i> и <i>окно</i>	318
2. 4. 1. <i>Прозор</i>	318
2. 4. 2. <i>Окно</i>	320
2. 5. <i>Кров</i> и <i>слеме</i>	322
2. 5. 1. <i>Кров</i>	322
2. 5. 2. <i>Слеме</i>	326
2. 6. <i>Димњак</i> и <i>омак</i>	328
2. 7. 1. <i>Димњак</i>	328
2. 7. 2. <i>Омак</i>	329

VI. Контрастивна анализа енглеских и српских назива за кућу и њене делове: По-	
дизање крова	331
1. Уводна реч.....	331
2. Од енглеског ка српском.....	331
3. Од српског ка енглеском.....	351
VII. Закључна разматрања: Завршни радови	369
Прилози	409
Прилог 1: Речничке дефиниције основног значења лексема house и building	410
Прилог 2: Сливовни приказ чланова категорије HOUSE у <i>Oxford Advanced Learner's Dictionary</i>	411
Прилог 3: Сливовни приказ чланова категорије HOUSE у <i>Macmillan English Dictionary for Advanced Learners</i>	413
Прилог 4: Сливовни приказ чланова категорије HOUSE у <i>Longman Dictionary of Contemporary English</i>	414
Прилог 5: Сливовни приказ чланова категорије (CITY) HOUSE у <i>The Macmillan Visual Dictionary</i>	415
Прилог 6: Речничке дефиниције енглеских назива за (обично) више / високе зграде са већим / великим бројем (и) станова.....	416
Прилог 7: Функционална класификација категорије BUILDING Завода за статистику Европске заједнице и њен превод на српски језик објављен од стране Републичког завода за статистику Србије	418
Прилог 8: Функционална класификација категорије BUILDING Министарства за енергетику САД-а	420
Прилог 9: Дефиниције прве наведене семеме одредница кућа и зграда у општим речницима	422
Прилог 10: Анкета <i>Шта је то кућа?</i> према српским испитаницима	423
Прилог 11: Речничке дефиниције лексема солитер , небодер , облакодер	424
Прилог 12: Анкета <i>Карактеристике типичне куће</i> према изворним говорницима енглеског и изворним говорницима српског језика	425
Прилог 13: Анкета <i>Категорија PARTS OF A HOUSE / ДЕЛОВИ КУЋЕ</i> према изворним говорницима енглеског и изворним говорницима српског језика	430
Извори грађе и њихове скраћенице	437
1. Речници, енциклопедије, лексикони.....	437

2. Електронски корпуси енглеског и српског језика.....	440
3. Остали извори на енглеском језику	440
4. Остали извори на српском језику	452
Литература	464

Типографске конвенције

▪ **полуцрно:**

— увођење термина

▪ *курзивно:*

— наслов књиге, зборника, часописа, речника, лексикона, енциклопедије, новина и сл.

— истицање термина на страном језику

— остала истицања

▪ **курзивно и полуцрно:**

— канонички облик (облик навођења) лексичке јединице

▪ МАЛИМ ВЕРЗАЛОМ:

— назив (прототипске) категорије

— скраћеница речника или другог извора грађе

▪ [МАЛИМ ВЕРЗАЛОМ У ЧЕТВРТАСТИМ ЗАГРАДАМА]:

— денотативно обележје (сема) лексичке јединице

— атрибут прототипске категорије

▪ [малим словима у четвртастим заградама]:

— конотативно обележје (сема) лексичке јединице

▪ ‘у једноструким наводницима’

— појам

▪ “у двоструким енглеским наводницима”

— дефиниција лексичког значења на енглеском језику (у основном тексту рада)

— наслов поглавља књиге или чланка у енциклопедији, зборнику, часопису, новинама
итд. на енглеском језику (у основном тексту рада)

— цитат на енглеском језику

▪ „у двоструким српским наводницима”

— дефиниција лексичког значења на српском језику (у основном тексту рада)

— наслов поглавља књиге или чланка у енциклопедији, зборнику, часопису, новинама
итд. на српском језику (у основном тексту рада)

— цитат на српском језику

Табеле, слике и други прикази

- (i) Семиотички троугао Огдена и Ричардса (стр. 10)
- (ii) Промене у структури поља према Триру (стр. 13)
- (iii) Унутрашња структура категорије BIRD (стр. 23)
- (iv) Пример радијалне и ланчане полисемије (стр. 39)
- (v) Део енглеске мерономије људског тела (стр. 56)
- (vi) Мерономија као „замршена хијерархија” (стр. 60)
- (vii) Чланови „меронимијске породице” према Винстону и др. (стр. 68)
- (viii) Схема коцке као помоћ при сегментовању структуре куће (стр. 89)
- (ix) Могући фрагмент мерономије коцке / куће сагледане из спољне перспективе (стр. 90)
- (x) Спољни (2Д) угао једне стране коцке / куће (стр. 91)
- (xi) Спољни (3Д) углови коцке / куће (стр. 91)
- (xii) Кућа са равним кровом (стр. 92)
- (xiii) Куће са косим кровом (стр. 92)
- (xiv) Водоводна, електрична и грејна инсталација у кући (стр. 97)
- (xv) Информације о денотату основног значења лексеме *house* у општим речницима (стр. 104)
- (xvi) Однос између *house*, (*residential*) *building* и специфичних назива за велике (стамбене) зграде (стр. 124)
- (xvii) Информације о денотату прве наведене семеме лексеме *кућа* у општим речницима (стр. 125)
- (xviii) Кућа краља Петра I на Опленцу (стр. 130)
- (xix) „Разни типови кућа” (стр. 133)
- (xx) Вишепородичне куће (стр. 135)
- (xxi) Однос између *кућа*, (*стамбена*) *зграда* и специфичних назива за велике (стамбене) зграде (стр. 139)
- (xxii) Карактеристике типичне куће према говорницима енглеског и говорницима српског језика: сличности и разлике (стр. 150)
- (xxiii) Добри представници категорије PARTS OF A HOUSE / ДЕЛОВИ КУЋЕ према редоследу навођења њихових назива (стр. 162)
- (xxiv) *House* у карлингу (стр. 195)
- (xxv) (*Full*) *House* у покеру и бингу (стр. 197)
- (xxvi) *House* у астрологији (стр. 198)

- (xxvii) *Foundations* (стр. 259)
- (xxviii) **Wall (15)** (стр. 272)
- (xxix) *Gables* (стр. 274)
- (xxx) **Door (1)** (стр. 278)
- (xxxi) **Door (7)** (стр. 280)
- (xxxii) *Panes* (стр. 290)
- (xxxiii) *Ridges* (стр. 300)

Увод:

П л а н г р а д њ е

Значења речи су још од давнина заокупљала пажњу човека у његовим размишљањима о језику, а добар показатељ таквих интересовања јесу и бројни речници који су настајали кроз векове у свим деловима света у којима је језик проучаван. Иако таква интересовања трају и данас, заокупљајући не само лингвисте, већ и стручњаке из других по сродности и ближих и даљих дисциплина, значење је остало један од вероватно најкомплекснијих предмета научних истраживања. Због његове сложене природе и обиља различитих приступа, семантика пружа изузетан материјал за писање многих студија. То, међутим, не значи, како то истиче Лич (1990: ix), да свака нова студија о истом, значењском феномену представља протраћено време или понављање онога што је већ написано; свака нова студија је јединствен покушај њеног аутора да на нов начин осветли семантичку област чији су проблеми, изгледа, неисцрпни.

И ова дисертација се бави значењем. То, исто тако, не значи да она има било каквих претензија да се сврста међу бројне студије врских семантичара, али ни да, упутивши се укоштац са тек малим делом семантичке проблематике, представља само протраћено време. Следећи утабане стазе, тамо где оне постоје, она ће, могуће, осветлити и неке нове путеве на том разуђеном пољу семантике.

Дисертација *Називи за кућу и њене делове у енглеском и српском језику (Лексичка контрастивна анализа)* припада домену **контрастивне лингвистике** или, уже, **контрастивне (лексичке) семантике** будући да се бави синхроним поређењем дела лексичко-семантичког система двају језика — савременог енглеског (британске и америчке варијанте) и савременог српског језика — са циљем да утврди и систематизује њихове сличности и разлике. Као и свака врста језичког контрастирања, ово истраживање полази од две основне премисе: „језици су различити, и језици су слични. Прва ... премиса је

емпиријске природе, јер су разлике видљиве, а друга је теоријске природе, јер су сличности, по правилу, мање видљиве и могу се открити само дубљим проучавањем појава у различитим језицима света” (Ђорђевић 2004: 73). Овоме се додаје и трећа, методолошки обојена премиса, а то је „да је могуће утврдити и одвојено описати разлике и сличности између два дата језика” (Михаиловић 1977: 21).

Први корак у сваком теоријски усмереном контрастирању лексике двају језика представља одабир одређене појмовне организације сегмента ванјезичке стварности (**семантичког поља**) којег диференцијално покривају скупови лексема (**лексичка поља**) из језика у контрасту — а у овом истраживању то је (апстрактно) семантичко поље *кућа и њени делови*, одн. његове конкретне реализације (лексичка поља) у енглеском и српском језику. Предмет овог истраживања, другим речима, јесу значења оних именичких лексема које у поменутиим језицима, преко (најмање једне од) својих **семема** (појединачних системских значења), припадају **мерономији (партономији) куће** — лексичком пољу хијерархијске структуре заснованом на семантичком односу **меронимије (партонимије или односу дела и целине)** које за своју „врховну” лексему, тзв. **глобални холоним** (назив за највећу целину), има лексему *house* у енглеском и *кућа* у српском језику, а за „ниже” чланове, тзв. **мерониме (партониме)**, све оне енглеске, одн. српске лексичке јединице које се у (најмање) једном од својих значења односе на неки део ове целине. Мерономија куће, тиме, представља *лексички* одраз ванјезичке хијерархије добијене поделом куће на њене делове при чему ти делови на нижем нивоу хијерархије могу и сами постати целине које се састоје од својих делова. Иако су ти делови у мерономији позиционирани један испод / поред другог, у концептуалном смислу они су интегрисани у целину коју чине и у којој сваки од њих има одређено место и одређену функцију.

Најчешће испитивано лексичко поље меронимијског типа, како у појединачним језицима, тако и у међујезичким истраживањима, јесте мерономија људског тела. Ова мерономија, штавише, првобитно је и служила као прототип за све хијерархије базиране на односу дела и целине, као што је уосталом и таксономија живих бића узимана за типичан модел класификаторних система (таксономија). Данас, међутим, како то сматра Круз (1995: 157), значајнијим прототипом меронимијске хијерархије могла би се пре сматрати мерономија неког конкретног артефакта комплексне структуре као што је то, на пример, ауто или неке друге врсте „потпуно интегративних и кохезивних физичких објеката, са јасно издиференцираним деловима” — што је уједно и констатација која је

умногоме и усмерила одлуку о избору целине која ће се у овом раду, упоредо са његовом „градњом”, разграђивати у различитим правцима.

На избор баш куће међу свим „конкретним артефактима комплексне структуре” утицале су пак бројне студије које однос између овог објекта и неког од његових делова, поред тела или аута и њихових делова, често узимају као илустрацију за одређене карактеристике меронимијске релације. Рецимо, лексички ланац заснован на односу дела и целине *handle* < *door* < *house*, који се у опозицији са *cuff* < *sleeve* < *jacket* први пут помиње у Лајонс (1977: 312–313), данас представља већ класичну илустрацију варијабилне природе транзитивности меронимије у језику. Такође, односи између куће и њених делова (или појединих делова куће и њихових делова) помињу се и у оквиру теоријских разматрања меронимије садржаних у Ајрис и др. (2009), Аткинс и Рандел (2008), Батлер (2003), Браун (2002), Велер (2010), Винстон и др. (1987), Герстл и Прибенау (1995; 1996), Грифитс (2006), Делмонте (2007), Кернс (2006), Крофт и Круз (2004), Круз (1979; 1995; 2004а), Кучора и Козби (1989), Левин и др. (2001), Мартин (1992), Марфи (2003; 2006), Марфи и Коскела (2010), Милер (1990), Прибенау (1997), Прис (1998), Радфорд и др. (2009), Риђановић (1985), Саид (2003), Финеган (2012), Фортескју (2009), Шафин и Херман (2009) итд. Ипак, за разлику од меронимије аута и меронимије људског тела које се у појединим студијама приказују и графички (иако само фрагментарно), указујући на могуће начине поделе ових ентитета — нпр. прва у Шипка (1998: 50), Раден и Дирвен (2007: 9), Саид (2003: 70), а друга у Круз (1995: 157; 2004а: 181; 2006: 95) и Халидеј и Матијесен (2006: 90) — ниједна од горе поменутих студија сличан приказ није понудила и за саму меронимију куће. Ово је могуће и зато што је, како то истиче Круз (1995: 169), случај куће (и зграда уопште) прилично компликован, знатно компликованији и од људског тела, и што, отуда, за овај ентитет сасвим извесно постоји више различитих меронимија.

Поред наведеног, на избор речене целине утицала је свакако и чињеница о постојању обиља истраживачке грађе с обзиром на то да „примарна терминологија или лексичко поље куће припада најстаријим слојевима индоевропске лексике” (Бак 2009: 24) и, отуда, њеном семантички (нај)богатијем делу: „Изразита утемељеност десигната и денотата ових лексема у наше искуство изазива велики број асоцијативних веза најразличитијих елемената стварности са кућом и њеним деловима. Ова повезивања се на језичком плану одсликавају у формирању богатих полисемантичких структура тих лексема” (Марковић 1991: 55). Један део грађе релевантне за ово истраживање представљен је и у управо цитираном чланку „Гранање значења речи које означавају кућу и њене делове” Рајне Марковић, који не само да потврђује поменути полисемантичност срп-

ских и енглеских (као и руских) назива за кућу и њене делове, већ указује и на доста велику сличност међу овим језицима када су и правци семантичког распрострањања разматраних лексема у питању, што је и додатно побудило истраживачку радозналост аутора ове дисертације. У међувремену је, такође, део енглеског и српског домена *кућа* и *њени делови* расветљен и са позиција когнитивнолингвистичких испитивања, тј. ослањањем на теорију појмовне метафоре и теорију појмовне метонимије, у радовима Биљане Радич-Бојанић и Сабине Халупка-Решетар „Полисемија лексема *house* у енглеском и *кућа* у српском језику” (2014), „Вишезначност лексема *door* и *window* у енглеском и *врата* и *прозор* у српском језику” (2014) и “Polysemy of the Lexemes *Home* in English and *Dom* in Serbian” (2015).

Примарни задатак ове дисертације, као што је речено, јесте утврђивање и систематизација сличности и разлика између чланица енглеског и српског лексичког поља *кућа* и *њени делови* а са циљем да резултати овог међујезичког поређења буду што објективнији, за рад је одабрана **независна контрастивна анализа** — облик контрастивне методе у ком ниједан језик у контрасту не служи као метајезик у односу на други, већ се оба контрастирана језика третирају равноправно. Поређење се притом врши на основу утврђеног заједничког својства (дефиниције значења) и тражи се његова реализација у једном и у другом језику. Отуда ће се контрастивни поступак примењен у овом раду одвијати у три основне етапе: (а) опис релевантних особина лексичких јединица из сваког језика посебно; (б) успостављање компарабилности; (в) само поређење.

У првој етапи, описивање значења енглеских и српских назива за кућу и делове куће вршиће се **методом компонентне анализе**, тачније, *модификованом* варијантом њеног класичног модела, „ублаженог” **теоријом прототипа**. Овом методом издвојиће се скупови релевантних, **дијагностичких сема (семантичких компонената / обележја)** прототипа значења испитиваних лексема који ће потом, у самој фази контрастирања, имати функцију **tertium comparationis**, одн. трећег елемента према коме ће се поређење вршити. Преглед добијених резултата контрастивног поступка који се могу изразити на два начина — **кореспонденцијом**, када се елементи двају језика подударују и формално и значењски, или **еквиваленцијом**, када између елемената двају језика постоји приближна значењска једнакост, уз разликовање у форми (Ђорђевић 2004: 53) — биће дат у поглављу VI, док ће све уочене сличности и разлике између испитиваних чланова енглеског и српског лексичког поља бити изнете у завршном поглављу VII.

Значења чланова испитиваног лексичког поља углавном ће се преузимати из општих речника двају језика, при чему ће неопходну помоћ у различитим фазама истраживања пружити и поједини двојезични речници, сликовни речници, речници архитек-

туре и/или грађевинарства, лексикони, енциклопедије, електронски корпуси двају језика (*British National Corpus, Corpus of Contemporary American, Корпус савременог српског језика*), као и већи број других извора који за тему имају куће, зграде, грађевине или само нуде примере употребе испитиваних лексема. Како ће се називи свих извора грађе у главном тексту рада у већини случајева наводити у скраћеној форми, преглед њихових скраћеница, уз релевантне библиографске податке, биће дат у засебном одељку на крају дисертације насловљеном *Извори грађе и њихове скраћенице*. Скраћенице српских извора (укључујући и двојезичне српско-енглеске и енглеско-српске речнике), као и из њих издвојени делови текста, биће притом исписивани ћириличним писмом без обзира на то које се писмо у изворном тексту користи. Поред тога, на целокупној листи речника коришћених у истраживању скраћенице ће се, доследности ради, наводити и за све оне речнике који се у главном тексту неће помињати. Ова широка речничка листа ће притом илустровати и један од већих проблема контрастивног проучавања енглеске и српске лексике — онај који је узрокован огромним јазом између продуктивности (па и ажурирања семантичких података и нивоа информативности) енглеске, с једне стране, и српске једнојезичне лексикографије, с друге стране. Стога, захваљујући управо контрастивном поступку са енглеским језиком, полисемантичке структуре испитиваних лексичких јединица из српског поља биће додатно обogaћене и оним њиховим значењима која, иако у овом тренутку нису забележена у општим речницима српског језика, јесу потврђена у употреби језика, чиме ће се у овом истраживању, пре свега, избећи неосновано констатовање лексичких празнина у српском лексичком пољу.

Поред тога што ће углавном бити заснована на дескриптивним речницима двају језика, фаза одабира лексичког материјала имаће за свој оријентир и досадашња теоријска гледишта о односу меронимије [и то првенствено Круза (1979; 1995; 2004а; 2004б; 2006), Крофта и Круза (2004) и Винстона и др. (1987)], те резултате анкета спроведених међу изворним говорницима енглеског и изворним говорницима српског језика у којима ће се, између осталог, утврђивати и који се то типови ентитета виде као делови куће. Што се пак коначног одабира, као и саме организације, одн. приказа лексичког материјала тиче, овде треба напоменути да су се првобитна замисао и намера аутора докторске дисертације на плану методологије рада — да најпре по узору на поменуте приказе меронимије људског тела или аутомобила датих у семантичкој литератури уз већи обимски „захват” посматраног лексичког поља оформи и његову хијерархијску организацију а потом да семантичку анализу одабраних лексема наводи управо према оном редоследу који би био у складу са њиховим позицијама у реченој хијерархији (одражавајући, другим речима, лексичке ланце засноване на односу дела и целине које дате лексеме

формирају) — при самом покушају њихове реализације показали као крајње амбициозни. Јер, како се испоставља, мерономија куће је тек у својој основи хијерархијски устројена структура, док у свој својој укупности она, у ствари, представља једну подоста испреплетану и замршену лексичку мрежу која је последица не само изразите комплексности целине која се разлаже, вишеструких перспектива њеног посматрања и начина поделе, постојања различитих просторно-временских релација између ње и њених делова (или тих делова међусобно) и др. већ и чисто лингвистичких појава као што су, на пример, општост (широки денотациони опсег, одн. домен примене) немалог броја меронима, њихова вишезначност и у самој мерономији куће, односи синонимије и/или хипонимије у које многи мероними међусобно ступају, позајмљивање чланова из других лексичких поља итд.

Што због могуће неуспешности доследног „расплитања” ове мреже, тј. доследног разврставања меронима куће према једном и увек истом критеријуму, што због изразите полисемичности назива за „главне”, најрепрезентативније делове куће и, нарочито, назива за саму целину у оба језика чије би представљање и описивање већ само по себи умногоме утицало на обимност овог рада, у самој завршној етапи припремне фазе истраживања (одабира и организације грађе) дошло се до својеврсног преобликовања или тачније речено одступања од речене првобитне намере и плана. Наиме, у фази коначног одабира грађе најпре ће превелики број првобитно издвојених чланова посматраног поља из оба језика (укључујући и све синонине и хип(ер)онине основних назива и за кућу и за делове куће који припадају и различитим језичким регистрима) бити редукован на подоста мању меру, на већ поменуте репрезентативније представнике овог поља, а затим ће се у самом организационом поступку и приказу грађе учинити следеће: (а) „врховно” чвориште и енглеске и српске мерономије — које ће, поред основних холонима *house* и *кућа*, обухватити и њихове најближе синонине *home* и *дом* — „одваја” се од преосталог, мерономског дела грађе и заједно описује у истом поглављу IV; (б) семантички описи одабраних чланова доњих нивоа обеју мерономија организују се пак унутар поглавља V у два засебне целине, V. 1 (енглески мероними) и V. 2 (српски). Целокупни ток фазе одабира и организације лексичке грађе биће описан у поглављу III, без обзира на поменуто преиначење првобитног плана.

У поглављу II изложиће се најважније црте теоријско-методолошког оквира истраживања, које је утемељено у структурализму (поимање језичког знака, појам контраста у спрези са парадигматским и синтагматским односима, теорија поља, компонентна анализа, контрастивна анализа и др.) и подоста „обојено” примесама когнитивизма (теорија прототипа). С обзиром на то да у релевантним научним дисциплинама још

увек нема општег консензуса ни када је реч о тумачењу самих појмова ‘део’ и ‘целина’, ни када је реч о одређивању њиховог међусобног односа, највећи део овог поглавља биће посвећен управо теоријским разматрањима меронимијске проблематике, превасходно базираним на свакако утицајним гледиштима раније поменутих енглеских аутора. Такође, имајући у виду то да је семантичка терминологија веома богата и истовремено неусаглашена међу теоретичарима различитих оријентација, у поглављу II ће се, поред до сада већ поменутих термина, показати одабир и других алтернативних термина или њихових интерпретација који ће се користити у даљем раду.

У основном делу докторске дисертације, укључујући ту и парентезе, имена страних аутора наводиће се само у транскрипционом и то ћириличном облику, и још у највећем броју случајева према *Транскрипционом речнику енглеских личних имена* (1992) и/или *Новом транскрипционом речнику енглеских личних имена* (2008) Твртка Прћића, при чему ће се и имена домаћих аутора и цитати из њихових студија такође исписивати ћириличним писмом, без обзира на то којим су писмом оне написане. Стога ће и у одељку *Литература* свака библиографска јединица бити уведена управо ћириличном варијантом ауторовог презимена.

Теоријско-методолошки оквир:

Постављање темеља

II. 1. Лингвистичка семантика и њен предмет

Испитивање значења језичких јединица у домену је **лингвистичке семантике**, гране науке о језику која се у зависности од тога да ли значење проучава у једном временском раздобљу или се бави развојем значења кроз време дели на **синхронијску** (или **дескриптивну**) и **дијахронијску** (или **историјску**) **семантику**. Већина синхронијских описа односи се на савремена језичка стања, а од Сосира наовамо наглашава се и њихова важност као припреме за дијахронијска испитивања. Уколико се другачије не прецизира, језичка истраживања се данас схватају као синхронијска (Кристал 1988: 234). Семантика значење проучава на свим језичким нивоима, а посебно значења речи и реченица, па се тако разликује **лексичка** од **реченичне** (или **граматичке**) **семантике** (Бугарски 1991: 137; Круз 2006: 2). Лексичка семантика се притом не бави само значењем речи већ и значењем идиома и лексичких афикса, а реченична, поред значења реченица, проучава и значења фраза и клауза.¹ Опет, ако се посебно не нагласи на који се

¹ Другим речима, лексичка семантика бави се **лексичким значењем**, а реченична **реченичним значењем**, што уједно представља и једну од дистинкција значења која се у овом случају тиче управо језичких јединица — лексичко значење је значење **лексичких јединица**: речи (лексема), идиома и лексичких афикса, док је реченично значење значење **синтаксичких јединица**: реченица, клауза и фраза (Лајонс 1995б: 33; Прћић 1997: 14, 16, 21). Ове две врсте значења, ипак, тесно су повезане и међусобно условљене, јер, генерално узевши, лексичко значење најчешће зависи од укупног значења реченице, док је значење реченице осим граматичким односима међу речима у њеном саставу одређено и укупношћу њихових појединачних значења (Лајонс 1977: 4; Прћић 1997: 21). За оба типа језичких јединица везује се и **граматичко значење** (Прћић 1997: 21). Када су у питању речи, оно је својствено нарочито **функцијским** (**граматичким, помоћним** или **синсемантичким**) **речима** (предлозима, заменицама, помоћним глаголима и др.), али и **семантичким** (**лексичким, пунозначним** или **аутосемантичким**) **речима** (именицама, лексичким глаголима, придевима и др.), а огледа се у њиховој функцији у граматичком систему језика, која је условљена првенствено примарним граматичким категоријама, одн. морфосинтаксичком класом дате језичке јединице, а потом и секундарним које произлазе из примарних (нпр. број, род, падеж у склопу класе именица) (Прћић 1997: 15, 21; Лич 1990: 208; Лајонс 1995б: 74; Дешић 2008: 108).

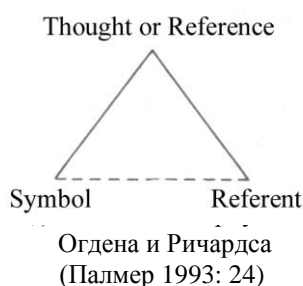
ниво мисли, реч је о лексичкој семантици (Улман 1972: 29–30). Када се у виду има приступ у проучавању значења, говори се о **формалној, структуралној, генеративној, компонентној, когнитивној, прототипској** или другим семантикама, мада приступи могу бити и еклектичке природе, комбинујући гледишта различитих оријентација и притом се експлицитно не везујући ни за једну од њих (Круз 2006: 2–3; Прћић 1997: 9). Лингвистичка семантика је у сталној међусобној спрези са филозофијом, антропологијом, психологијом, књижевношћу и другим дисциплинама које се, свака из себи својствене перспективе, такође баве значењем, а њена испреплетаност са осталим лингвистичким дисциплинама природна је ствар, па је можда не би требало посебно ни наглашавати.

Из окриља филозофије лингвистичка семантика се издвојила у последњим деценијама деветнаестог века и тек у двадесетом веку, а нарочито у другој половини овог века, почела се и озбиљно развијати као засебна лингвистичка дисциплина (Ивић 1994: 167). Њен научни статус и легитимност на пољу језичких истраживања, међутим, често је био оспораван, чак и од стране самих лингвиста. Многи од њих су, како наводи Лич, семантику видели као „једно неповезано, прилично неизграђено, интелектуално и ничије подручје [које егзистира] на самим рубовима лингвистике” (1990: x), те бављење семантичким питањима углавном препуштали филозофима, психолозима, антрополозима и др. Један од главних разлога за оспоравање научног статуса семантике био је недостатак њених јасно дефинисаних основних појмова због чега су семантичари, у тежњи да тај статус оправдају, много времена посветили одгонетању значења ‘значења’, сматрајући га приоритетом за даља истраживања на овом пољу (Лич 1990: 1). Овакво гледиште Џефри Лич ће, међутим, коментарисати на следећи начин: „Једна аутономна дисциплина не почиње одговорима него питањима ... Физичар не мора да дефинише појмове као што су ‘време’, ‘топлота’, ‘боја’, ‘атом’ пре него што почне да испитује њихова својства. Штавише, дефиниције ће, уколико су и потребне, произаћи из самог истраживања” (1990: 4).

Ни данас не постоји једна општеприхваћена теорија семантике, нити дефиниција значења која би обухватила све аспекте његове сложене природе, већ мноштво теорија (и из њих изниклих метода) које се огледа у разуђености приступа семантичкој проблематици, различитим интерпретацијама њеног предмета и бројним термилошким варијантама (Лајонс 1995б: 41; 1977: xi). Семантичари се, како то истиче и Лајонс, слажу у једном — у дефинисању семантике као „науке о значењу”, али ако кренемо даље, суочавамо се са разноликошћу приступа у одређењу појма ‘значење’ (1995а: 402–403). Једни су склони да његову природу тумаче мање-више психолошким терминима, сматра-

јући да су у ту ситуацију пре свега укључени ментални процеси; други значење пре схватају као особину самих језичких форми да упућују на нешто или да представљају нешто друго; трећи опет мисле да речи саме по себи немају значење изван контекста у којем се користе итд. (Згуста 1971: 23–24).²

Иако различити, сви досадашњи приступи значењу испољавају и једну заједничку црту — „све [их] обједињава разоткривање значења унутар троугла који сачињавају језик, мишљење и стварност” (Драгићевић 2007: 54) у виду ког су 1923. године Огден и Ричардс представили модел језичког знака (в. (i)). „Чини се као да се тај троугао ... само

допуњавао новим елементима ... или су се наглашавали неки односи унутар троугла на штету других, али се никад није променио општи став да је значење лексеме (и другачије схваћених језичких знакова) декодирање сложеног односа између неке појаве у спољашњем свету, њене менталне репрезентације у нашем мишљењу и језичке манифестације” (Драгићевић 2007: 54).

Прихваћен за „стандардни модел новијег традиционалног приступа значењу” (Прџић 1997: 35), поменути троугао Огдена и Ричардса представља, у ствари, проширену верзију концепције језичког знака коју је Фердинанд де Сосир утемељио у свом постхумно објављеном *Курсу опште лингвистике* (1916), доносећи у њему и низ других важних дистинкција и поставки о језику (уз централне оперативне појмове ‘систем’, ‘структура’ и ‘функција’) које су се у целини или модификоване одржале и до данас (Шипка 1998: 24; Бугарски 1996б: 49).

Природни људски језик сагледава се као **знаковни систем** чија се симболизација своди на **језички знак** (или, прецизније, **симбол**), који заступа, и тиме замењује, нешто што се налази ван њега самог (Прџић 1997: 11). Структуру језичког знака чини конвенцијом утврђен spoj **форме израза** и **форме садржаја** (као одраза одговарајуће **супстанце израза** и **супстанце садржаја**) или, према Сосировој терминологији, spoj **означитеља** (*signifiant*), представе о неком гласовном и/или словном низу, и **означеника** (*signifié*), представе о сегменту ванјезичке стварности на који се означитељем упућује (Прџић 1997: 11–12; Радовановић 1986: 87–88; Липка 2002: 55). Како ни са једне стране није одређен физичким квалитетима, језички знак је *апстрактна јединица*, која се,

² Један краћи преглед (неких од) приступа значењу којим се управо илуструје њихова разуђеност дат је, између осталог, и у Дилпарић (2006: 1–9; 2007а). Овде се, међутим, посебно указује на монографију Дирка Херартса *Theories of Lexical Semantics* (2010), која нуди готово свеобухватан преглед теорија и метода у проучавању лексичког значења од средине деветнаестог века до данас, укључујући и преглед истакнутих публикација и истраживача који су умногоме одредили правце еволуције лексичке семантике.

опет, не може употребити осим у неком физичком медијуму, па у својој реализацији језички знак има и незаобилазну *материјалну базу* (Бугарски 1991: 69). Поред тога, језички знак је и апстракција *диференцијалне (контрастне) природе*, која се по свом месту у систему датог језика разликује од свих осталих знакова (Бугарски 1991: 69; Прћић 1997: 12). Другим речима, узет појединачно, знак нема никакве вредности; он своју **вредност** (*valeur*) у датом систему (и у вези са обликом, и у вези са функцијом, и у вези са значењем) добија тек у сплету односа са другим знаковима, и то **синтагматских односа**, оних који се јављају *in praesentia*, унутар конкретних исказа, и **асоцијативних** или (данас познатијих у Хјелмслевљевој терминологији као) **парадигматских односа**, оних који се јављају *in absentia*, изван дискурса, што значи да одређени део неког исказа доводе у везу са сличним деловима који нису присутни у исказу али постоје у систему (Бугарски 1996б: 54–56; Гортан-Премк 1997: 33).³

У Сосирову двопартитну концепцију знака Огден и Ричардс уводе и трећи елемент — сегмент спољашње стварности — тако да ово „новије традиционално схватање значења”, именовано као **теорија означавања** или каткад (због снажне ослоњености на концепт) и као **концептуализам**, у свом основном облику обухвата сложен, троделан однос, представљен горе приказаним **семиотичким** (или **семантичким**) **троуглом**: извесни **симбол** као језички ентитет (типично, **лексема** или, прецизније, њена фонолошка и/или ортографска реализација) означава извесни **референт** као ванјезички ентитет (предмет или др. у свету око нас), и то не директно, већ *преко* одговарајућег **мишљења** или **референсе** као менталног ентитета (концепта о ванјезичком ентитету) (Прћић 1997: 35; Шипка 1998: 25; Палмер 1993: 24).⁴ Значење се, тако, види као „ментални садржај,

³ Појам вредности језичког знака као осовине око које се окреће Сосирова теорија о структури језичког система може се илустровати на различитим нивоима организације тог система (Бугарски 1996б: 54). У лексички, тако, налазимо да значења појединачних речи (или, тачније, њихове вредности) увек на неки начин зависе од других сродних речи, нпр. „модерна француска реч *mouton* [= овца; овчетина] може означавати исту ствар као енглеско *sheep* [= овца], али не може имати исту вредност ... јер ако се ради о парчету меса спремном да се изнесе на сто, енглески употребљава *mutton* [= овчетина], а не *sheep*. Разлика у вредности између *sheep* и *mouton* проистиче из чињенице да *sheep* има до себе још један члан, док га француска реч нема” (Сосир, цит. према Бугарски 1996б: 55). Област значења која је у француском покривена једном речју, у енглеском је издељена на две, а што је више речи у датој лексичкој сфери, то је свака од њих прецизнија (Бугарски 1996б: 55).

⁴ Посматрано с уског становишта језичког система, описана структура уочава се већ код морфеме као најмање језичке јединице која обједињује форму, функцију и садржину, те се због тога сматра језичким знаком; статус прототипа језичког знака, међутим, има **лексема**, основна јединица лексикона (вокабулара) неког језика, коју поред наведених карактеристика одликује још и самостална употреба (Прћић 1997: 12). Алтернативно (и традиционално), ова језичка јединица назива се и **реч**; међутим, услед недовољне прецизности овог термина, који осим лексичког, обухвата и ортографско-фонолошки и граматички ниво језика, у расправама о лексикону неког језика често се наглашава потреба за успостављањем дистинкције између *лексема* и *речи*, када се првим термином именује основна јединица лексикона у укупности *свих својих граматичких облика и значења*, док се други термин оставља за именовање конкретних реализација ове апстрактне јединице у одређеном контексту (Кристал 1988: 140; Дешић 2008: 107). Ипак, као што се за различите варијанте лексема, поред термина реч, користе и други називи, тако се и термин

оличен у одређеном концепту (појму), који се може пренети од ума енкодера до ума декодера, уобличавањем у језичке јединице” (Прћић 1997: 35). (О термилошком одређењу компонената лексичког значења базираним на релацијама између теменâ семиотичког троугла в. II. 3).

Појава структурализма у лингвистици дала је знатан подстицај развоју семантике, поготово што је поменута Сосирова подела језичког знака на означитеља и означеника, касније код Хјелмслева преформулисана у разликовање **плана израза** и **плана садржаја**, тачно лоцирала семантику на план језичког садржаја (Шкиљан 1987: 123). Ипак, у поређењу са фонолошким и граматичким истраживањима, где је, штавише, давало одличне резултате, увођење структуралних принципа у област семантике уследило је знатно касније. Као могуће разлоге за скептичност који су у том погледу испољавали многи Улман (1963: 319) види у томе што се семантика бави много већим бројем јединица него што је то случај са фонологијом и граматиком и што су њене јединице, како је сматрано, прилично лабаво организоване.

Последње је, међутим, оповргла **теорија (семантичког или лексичког) поља**, по којој лексикон неког језика није попис међусобно независних јединица, аналогно попису одредница у конвенционалном речнику, већ је он организован у области, поља, у оквиру којих се лексичке јединице међусобно дефинишу и повезују на различите начине (Кристал 1988: 232). Иако се, како наводи Лајонс (1977: 250), неке од идеја на којима се ова теорија заснива доводе у везу са Хумболтом и Хердером, оно што се данас њоме назива предложили су немачки и швајцарски лингвисти двадесетих и тридесетих година прошлог века, Ипсен, Јолес, Порциг и, посебно, Трир, чијом верзијом је, према Улману, и „отпочела нова фаза у историји семантике” (1972: 7).

Проучавајући дијакрони развој значења апстрактне интелектуалне терминологије немачког језика, Трир је поредио структуре **лексичких поља** из два временска периода, око 1200. и око 1300. године (в. (ii)), која су била упоредива зато што покривају исто **концептуално (појмовно) поље** знања и интелигенције (Бугарски 1996б: 30; Лајонс 1977: 252–253).⁵ И док би традиционална дијакронијска семантика вероватно за-

лексема неретко тумачи на различите начине, обухватајући или само речи или, поред њих, још и идиоме, па каткад и неке морфеме (више у Драгићевић 2007: 36–38).

⁵ Уместо термина **семантичко поље** (према нем. *Bedeutungsfeld*), којег су користили Ипсен, Јолес и Порциг, у Трировој верзији јављају се термини **лексичко поље** (према нем. *Wortfeld*) и **концептуално поље** (према нем. *Begriffsfeld*) (Улман 1963: 157) без, како наводи Лајонс, прецизног одређења како их (и да ли их уопште) треба разликовати (1977: 251). Лајонс, стога, успоставља дистинкцију како између термина *conceptual field* и *lexical field*, при чему се први односи на „структуру концепата на семантичком нивоу, структурирано концептуално подручје”, а други на „групу лексичких јединица која покрива једно концептуално поље”, тако и између термина *lexical field* и *semantic field*, што у овом случају зависи од тога да ли скупину лексичких јединица која покрива једно концептуално поље чине само лексеми (*lexical field*) или ту скупину, поред лексеми, чине „и друге јединице које су семантички повезане, било парадиг-

(ii) Промене у структури поља према Триру (Херартс 2010: 55)

не секторе човекове свести, образујући систем повезаних семантичких јединица, те да уколико се током времена један од тих појмова измени, модификују се и остали појмови из сектора, чиме се неизбежно мењају и значења одговарајућих речи (Бугарски 1996: 30; Ивић 1994: 169).

До увођења структуралног приступа у семантику и теорије поља, семантичари су речима прилазили појединачно, бавећи се углавном односом речи и сегмената ванјезичке стварности. Прилазећи овом проблему са структуралних позиција, акценат се са

кључила да је једна реч само замењена другом, Трир је увидео и знатна померања у значењу појединачних речи из поља, тј. да се речи које означавају сродне појмове односе на одређе-

матски или синтагматски, унутар датог језичког система” (*semantic field*) (Лајонс 1977: 253, 268; Херартс 2010: 56–57). Терминологија теорије поља, међутим, ни данас није усаглашена. У англосаксонској литератури најчешће се користе термини *semantic field*, *lexical field* и *word field*, и то обично као синоними, мада, поред Лајонса, и други аутори предлажу да се међу њима успоставе и извесне дистинкције (Херартс 2010: 56). Макарти, рецимо, прави разлику између термина *semantic field* и *lexical field*, како је у уводном поглављу дисертације већ и предочено: „лексичка поља јесу реализације [...] апстрактног појма семантичких поља ... Семантичка поља садрже само концепте; лексичка поља садрже праве речи. Семантичка поља су сегменти унутар општег ’семантичког простора’ ... [док] сродне речи и вишечлане јединице из сваког лексичког поља неког језика показују начин на који тај језик раздељује овај семантички простор” (1996: 21). Липка, с друге стране, успоставља дистинкцију између термина *word field* и *lexical field* у зависности од тога да ли поље чине само морфолошки просте лексеме (*word field*) или им се придружују и комплексније јединице (*lexical field*) (2002: 168). Исти аутор, осим тога, уводи и термин *lexical set* као заједнички назив за „све групе речи повезане парадигматски које се не могу описати чисто лингвистичким методама ... Лексички скупови засновани су на асоцијацији или интуицији, или пак на објективно проверљивим ванјезичким односима који чине део енциклопедијског знања” (2002: 173). Међу последње Липка сврстава и групе лексема које су „повезане преко својих денотата, рецимо, [денотата који стоје] у односу дела и целине (нпр. *finger* : *hand*)” (2002: 173).

У литератури на српском језику разуђеност термина и њихових тумачења чини се још већом. Прћић, рецимо, такође разликује термине **семантичко** и **лексичко поље**, тумачећи их на начин сличан Макартијевом; он, исто тако, овог пута следећи Липку, успоставља разлику и између термина **лексичко поље** и **лексички скуп**: *лексичко поље* засновано је на језичким и лингвистичким критеријумима и састављено од лексема исте морфосинтаксичке класе које, преко својих релевантних семема, имају бар једну заједничку централну сему којом се покрива целина неке значењске димензије (одн. неко *семантичко поље*), док је *лексички скуп* заснован на ванјезичким критеријумима (као што су просторна, временска или нека друга блискост денотата лексема или пак тематска, психолошка или нека друга повезаност самих лексема) и састављен од лексема различитих морфосинтаксичких класа и идиома (више у Прћић 1997: 107–113). [Прћић, при томе, за разлику од Липке, називе за тело и његове делове, као и називе за ауто и његове делове, сврстава међу *лексичка поља* (тј. „хијерархијска [лексичка] поља ... таксономске природе”) (1997: 109), док називе за кућу и њене делове узима као илустрацију за *лексичке скупове* засноване на просторној блискости денотата (1997: 111). Следећи, међутим, Круза, који све групе лексема утемељене на односу дела и целине именују термином *word field* (2004а: 175–176), те Бака, који и конкретно говори о „*house terminology or lexical field*” (2009: 24), у дисертацији ће се испитиване групе лексема, такође, називати лексичким пољима.] Назив *лексички скупови*, с друге стране, Драгићевић користи као опште име за све групације лексема повезане парадигматски, које се као подобласти најопштијих **асоцијативних поља** деле на **појмовна поља**, **семантичка поља**, **лексичко-семантичке групе**, **тематске групе**, **ситуационо-комуникативне групе** (више у Драгићевић 1996; 2007: 232–243).

значења појединачних речи ставља на испитивање значењских односа између чланова једног лексичког поља, чиме су избегнута контроверзна питања о статусу концепата при дефинисању значења (Лајонс 1995а: 443). Теорија поља омогућила је систематска поређења одговарајућих сектора лексикона не само по вертикалној оси, одн. унутар истог језика из различитих временских периода, већ и на хоризонталној оси, одн. између два или више језика из истог временског периода (Палмер 1993: 68). У најчешће испитивана лексичка поља спадају називи за боје, родбинске односе, делове тела, животиње, биљке, намештај, одећу, превозна средства, изразе на лицу и др. (Шкиљан 1987: 126; Џејмс 1980: 86). (О типовима и структури лексичких поља в. II. 6. 4 и II. 7. 2).

Друга важна методологија која се изродила у окриљу структурализма, **компонентна анализа**, представљала је, како наводи Херартс, „логички изданак из теорије лексичког поља: једном када се поставе границе неког лексичког поља, онда се морају детаљније описати и релације које унутар њега постоје. Није довољно само рећи да се чланови поља налазе у међусобним опозицијама — ове опозиције треба идентификовати и дефинисати. Компонентна анализа је метода за описивање таквих опозиција која је своју инспирацију пронашла у структуралној фонологији: баш као што се фонеме структурално описују ... помоћу скупа контрастних димензија ... тако се и карактеристике речи могу утврдити на основу димензија које структурирају једно лексичко поље” (2010: 52). Компонентна анализа, дакле, почива на тези да се и значење речи (лексема) може разложити на скуп ограниченог и релативно малог броја нерашчлањивих елемената, тзв. **сема** или **семантичких обележја / компонената**,⁶ при чему ће неке од тих елемената, или пак све, делити неколико различитих речи из лексикона једног језика, нпр. **мушкарац** = [+ЉУДСКО +ОДРАСЛО +МУШКО]; **жена** = [+ЉУДСКО +ОДРАСЛО –МУШКО]; **дечак** = [+ЉУДСКО –ОДРАСЛО +МУШКО]; **девојчица** = [+ЉУДСКО –ОДРАСЛО –МУШКО] (Лајонс 1977: 317; Шипка 1998: 30; Лич 1990: 90).

Компонентна анализа доводи се у везу са идејама Лајбница и Вилкинса, а њени корени сежу још у античку филозофију и логику (в. II. 2. 1) (Шкиљан 1987: 125; Лајонс 1977: 317). Међу лингвистима је широко прихваћена тек у шездесетим и седамдесетим годинама двадесетог века (Лајонс 1995б: 223). Њени највећи заговорници у европској постсосировској традицији били су Јакобсон и Хјелмслев, који је 1943. године начинио и први искорак у њеном правцу, рашчлањавајући значења појединих речи на (према његовој терминологији) **фигуре садржаја**: **ован** „он-овца”, **овца** „она-овца”, **мушкарац**

⁶ Поред наведених термина, у литератури се срећу и **семантичке одлике**, **семантичке црте**, **семантички примитиви**, **семантички означивачи**, **фигуре садржаја**, **значењски атоми** итд. Такође, поред назива **компонентна анализа** (Кристал 1988: 123; Бугарски 1991: 138; Прћић 1997: 46; Ристић и Радић-Дугоњић 1999: 5), користе се и **компоненцијална анализа**, **семичка анализа**, **лексичка декомпозиција**, **атомизација значења**.

„он-људско биће” итд. (Херартс 2010: 70; Лајонс 1977: 317; Липка 2002: 116). Међу најистакнутије европске представнике компонентне анализе убрајају се Гремас, Поттије, Пријето и Козерију, који су своје најзначајније радове објављивали отприлике од 1965. до 1975. године (Лајонс 1977: 318; Драгићевић 2007: 66). У Америци се компонентна анализа развијала независно од европске, а предложили су је антрополози Гудинаф (1956) и Лаунзбери (1956), не као општу теорију семантичке структуре, већ као технику за описивање и поређење назива за родбинске односе у различитим језицима (Лајонс 1977: 318). Међу лингвистима који су је прихватили и потом разрађивали истакнутији су Лам, Најда, Вајнрајх, те Кац и Фодор (Лајонс 1977: 318), чији је чланак “The Structure of a Semantic Theory” (1963) „обележио [и] теоријску миграцију [компонентне анализе] из структуралног у генеративни оквир” (Херартс 2010: 70).

Иако испољава и одређене слабости, компонентна анализа и данас представља једну од доминантнијих теорија / метода⁷ корисних за проучавање лексичког значења, поред анализе прототипа, концептуалне анализе, асоцијативне методе и др. (Драгићевић 2007: 65).⁸ Њоме се могу описати значења појединачних речи и установити сложени значењски односи код читавог низа речи које су на основу неког критеријума семантички повезане. Посматрано са парадигматског становишта, то су односи између речи унутар једног лексичког поља, односи синонимије, антонимије и др., а са синтагматског, колокабилност, спојивост. Ови односи могу се успостављати како у једном језику, тако и између више њих, с већим или мањим степеном подударности, а њиховим проучавањем на међујезичком плану могу се утврдити сличности и разлике у значењу истих јединица (Прћић 1997: 45–46). С обзиром на то да компонентна анализа није монолитна концепција, тј. да се начини на које је спроводе различити истраживачи могу подоста разликовати, у одељку II. 4 представљена је варијанта компонентне анализе која ће бити примењена у овом истраживању, заједно са типологијом сема и њиховом организацијом унутар семантичке структуре лексема.

⁷ Компонентна анализа може се тумачити и као теорија, и као метода или техника, одн. као скуп уопштавајућих дескриптивних поставки о природи значења (конкретно, полазиште да се лексичко значење може разложити на коначан број сема), али и као сам поступак рашчлањавања значења на мање елементе (Драгићевић 2007: 89). Без упуштања у њене далекосежне теоријске импликације, овде ће се компонентна анализа користити првенствено као истраживачка техника.

⁸ Неке присталице теорије прототипа (о којој ће више речи бити у II. 2. 2), као што је нпр. Тејлор (1995), износе врло одбојан став према компонентној анализи, готово је третирајући као већ превазиђену семантичку теорију. Имајући ово у виду и заузимајући знатно умеренију позицију, Липка истиче да ова два приступа ипак нису толико супротстављена колико се то у први мах чини: и сами „прототипи се као холистичке јединице или гешталти ... могу разбити на ’елементе’ или ’атрибуте’ теорије прототипа. А они су несумњиво еквивалентни семантичким обележјима” (2002: 134). „Семантика обележја” и „семантика прототипа”, како наводи Липка, нису алтернативни, већ комплементарни приступи чија интеграција представља један од најургентнијих задатака семантичке теорије и праксе (више у Липка 1986; 2002: 132–134).

II. 2. Како то језик сече велики семантички колач⁹

Човек као свесно биће спознаје свет који га окружује и његове појавности сврстава у одређене категорије. Постојање категорија као подлога мишљењу основни је предуслов за функционисање људског бића: „Без способности категоризовања ми уопште не бисмо ни могли да функционишемо, нити у физичком свету, нити у нашим друштвеним или интелектуалним животима” (Лејкоф 1987: 6). Или, како каже Расулић: „Размишљање о неком ентитету на било који начин увек подразумева препознавање тог ентитета као припадника категорије сродних ентитета, јер би у супротном једноставно било когнитивно немогуће изаћи на крај са неограниченом разноврсношћу појединачних ентитета” (2004: 16).

Лингвистика је с категоризацијом повезана на два плана (Тејлор 1995: 1). С једне стране, категоризација је инхерентно својство језика, „јер се поседовање свести о некој појмовној категорији неминовно јавља напоредо са одређеном језичком манифестацијом те категорије. Најочитији пример за то је лексичка манифестација појмовних категорија: кад год за неке ентитете, делове ентитета, њихове особине или односе међу њима употребимо исти назив, ми их заправо сврставамо заједно у исту категорију” (Расулић 2004: 16). С друге стране, лингвистици, као уосталом и свакој другој дисциплини, категорије су потребне да опише свој предмет истраживања: гласове, на пример, она дели на самогласнике и сугласнике, речи на именице, глаголе, придеве и др., реченице на граматичке и неграматичке итд. Другим речима, речи, морфеме, синтаксичке конструкције и др. не само да репрезентују одређене категорије већ су и категорије саме по себи (Тејлор 1995: 1). Стога, проучавање категоризације неодвојиво је од проучавања језика, и обрнуто: „Ако се лингвистика уопште може свести на једно поље делатности, онда је то наука о категоријама, тј. наука о томе како језик преводи значење у звук путем категоризације стварности на засебне јединице или скупове јединица” (Лабов, цит. према Тејлор 1995: 1).

Суштину категоризације, како то укратко објашњава Тејлор, чини *виђење истоветности у различитостима* (1995: viii). Виђење истоветности у различитостима, међутим, још од давнина је представљало предмет филозофских расправа (Тејлор 1995: viii). Два екстремна става заступали су још филозофи Платоновог времена — с једне стране, *номиналисти*, тврдећи да је та истоветност само ствар језичке конвенције, тј. да чланови једне категорије у стварности немају баш ништа заједничко осим имена, и с

⁹ Идеја за наслов преузета је од Чарлса Озгуда, који језгра семантичких концепата пореди са колачем (1966: 308). Излагање које следи представља донекле измењену верзију истоименог чланка Дилпарић (2008), те Дилпарић (2006: 9–22).

друге стране, *реалисти*, сматрајући да су категорије у стварности унапред дате, независно од језика и његових говорника, а да речи једино служе да те категорије именују (Лајонс 1995а: 401; Тејлор 1995: viii). Ниједан од ових ставова, како истиче Палмер, није прихватљив јер се не може рећи ни да ентитети који имају исто име у стварности немају баш ништа заједничко, нити да у стварности постоје унапред дате и јасно дефинисане класе које чекају да им се прикачи етикета (1993: 21). Када би уистину то било све, када би ванјезичка стварност у целости постојала сасвим одвојено од језичког обликовања, онда би се разлике међу појединим језицима сводиле само на разлике у етикетама за исте ствари. У том случају би се и страни језици учили много лакше и брже, а преводњење не би било тако сложен, понекад и мукотрпан процес. Језици нису само различити каталози назива за исте ствари, него су и много више од тога (Бугарски 1991: 24).

Алтернативну позицију, према Тејлору, заузима *концептуализам*, који, као што је већ речено, претпоставља посредничку улогу концепата између речи и сегмената ванјезичке стварности. Говорничко знање концепата, тј. значења речи које те концепте симболизују, јесте оно које му омогућава да различите ентитете сврста у исту категорију. Концептуализму се при томе може приписати и номиналистичка и реалистичка оријентација. С једне стране, концепте можемо сматрати језичком конвенцијом — о њима говорник неког језика сазнаје посматрајући како се речи које их симболизују конвенционално употребљавају, а једном уобличени, концепти ће управљати будућом језичком перформансом. С друге стране, концепти одражавају и карактеристике ванјезичке стварности, када нису арбитрарне творевине језика, већ део нашег разумевања света онаквог какав он „заиста” јесте. Дакле, у оној мери у којој је језик конвенционалан систем симбола, он ће својим говорницима категорије уистину наметати; међутим, та конвенционалност не имплицира неизоставно и арбитрарност, јер су категорије енкодиране у једном језику до извесне мере мотивисане и различитим нејезичким факторима — дисконтинуитетима који у ванјезичкој стварности реално постоје, начинима интеракције људи из одређене културе са светом око себе, као и општим когнитивним процесима формирања концепата. У питању је, дакле, једна дијалектика конвенционалности и мотивисаности која објашњава и чињеницу да се категорије једног језика не поклапају увек или у потпуности са категоријама другог језика. Међутим, иако се језици у томе разликују, те разлике ипак нису толико велике колико се у први мах чине (Тејлор 1995: viii–ix).

Као објективан начин за утврђивање порекла категорија у стварности често је узиман тест са називима за боје у различитим језицима. Његова објективност огледа се у томе што сви људи имају исти апарат за визуелну перцепцију боја и, стога, исту могућ-

ност њиховог опажања, и што спектар боја представља тродимензионални континуум, са постепеним преливањем без икаквих оштрих граница (Лич 1990: 24; Бугарски 1991: 24). Иако у стварности, дакле, нема никакве физичке основе за сегментовање овог континуума, људи ипак распознају оделите категорије боја; штавише, говорници различитих језика то чине на различите начине (Липка 2002: 63). Језици се разликују и по броју назива за боје и по денотационом опсегу тих назива, и управо су те разлике често служиле као аргумент онима који су тврдили да је ванјезичка стварност континуум којег језици потпуно арбитрарно сегментују, тј. да категорије у стварности не постоје већ да су оне наметнуте језиком (Тејлор 1995: 3).

Сапир-Ворфова хипотеза о језичкој релативности постулира још већи утицај језика: осим што на свој начин, који је неизоставно различит од других језика, сегментује и класификује свет људског искуства, сваки поједини језик утиче и на план опажања, мишљења, сазнања и понашања његових говорника (Бугарски 1991: 26). Језичке конфигурације садрже форме и категорије кроз које свака личност не само да општи са другим људима већ и „анализира природу, примећује или занемарује типове односа и појава, каналише своје резоновање и изграђује здање своје свести” (Ворф, цит. према Бугарски 1996а: 126). Ванјезичка стварност се тако подвргава анализи коју диктира посебна унутрашња логика структуралне организације сваког појединог језика, из чега проистиче да је негде дубоко у његовом устројству већ садржан низ крупних а несвесних претпоставки о природи и егзистенцији: „Ми расецамо природу по линијама које су зацртали наши матерњи језици. То води ка једном новом принципу релативности, који говори да исти физички материјал не открива свим посматрачима исту слику космоса, осим ако им је језичко наслеђе слично” (Ворф, цит. према Бугарски 1996а: 126).

Могућност превођења са једног језика на други, као и могућност истраживања других језика, као што су то уосталом чинили и Сапир и Ворф, једни су од основних аргумената критичара Сапир-Ворфове хипотезе. У том погледу Палмер, на пример, констатује да иако као говорници једног језика можда нисмо у стању да у потпуности упијемо или разумемо „свет” неког другог језика, јасно је да ми то ипак можемо учинити до сасвим задовољавајућих граница. Ни то, дакако, не бисмо могли да су „светови” уистину толико различити. Исто тако, иако међу језицима често нема правих еквивалената, што свакако отежава процесе превођења, језици ипак нису толико различити да су и непреводиви (1993: 46).

На другој страни „клатна” од поменуте релативистичке налази се **универзалистичка хипотеза** која фаворизује управо сличности међу језицима: сви језици су у основи исти, а разлике које међу њима постоје у ствари су само разлике у њиховим површин-

ским манифестацијама. Идеје о језичкој универзалности имају дуг историјат (в. Бугарски 1996а: 80–115), а у нашем времену један од највећих заговорника универзалистичке хипотезе јесте Ноам Чомски, који сматра да су разлике у површинској структури разних језика само резултат оперисања различитих трансформационих правила, која једну у суштини исту или веома сличну апстрактну дубинску структуру транспонују у материјалне површинске сигнале (Бугарски 1996а: 106). Истраживачи су се углавном бавили универзалијама на плану језичких јединица и њихове структуре, па је дошло и до формулисања различитих врста универзалија: супстантивних : формалних; синхронских : дијахронских; неограничених : ограничених; импликационих и др. (Бугарски 1991: 51–52).

Многи се слажу да постоје и универзалне семантичке категорије, одн. системи значења који су заједнички свим језицима. Најда, рецимо, наводи четири **семантичка домена** која су потврђена у свим до сада испитиваним језицима света: (а) ентитети или објекти (нпр. *man, tree, dog, house, gun, sand, air, wheat* итд.), (б) догађаји (тј. радње и процеси, нпр. *rain, come, hit, grow, enlarge* итд.), (в) апстракције (што обухвата квалитативна и квантитативна својства чланова претходна два домена, те степен заступљености тих својстава, нпр. *good, beautiful, much, few, very, so* итд.) и (д) релације између чланова претходна три домена (нпр. *in, with, and, when, nevertheless* итд.). Ови домени даље су сегментовани у мање класе, нпр. међу ентитетима обично су семантички релевантне класе бројивих (нпр. *house, tree, hill, mountain* итд.) и небројивих ентитета (нпр. *salt, flour, water, sand* итд.); бројиви ентитети се потом често деле на живе (нпр. *baby, woman, dog, soldier* итд.) и неживе (нпр. *stone, hill, star, road* итд.), неживи на покретне артефакте (нпр. *car, truck, train* итд.) и непокретне артефакте (нпр. *house, barn, dam* итд.) итд. (1975: 175–176). Ипак, како Најда напомиње, то што су ови домени свеprisутни у језицима света никако не значи да су они у свим тим језицима увек везани и за исте граматичке категорије, нпр. релација која се у енглеском језику изражава предлогом *with* (нпр. *with Peter*) у језику маја биће изражена именицом (дословно: *his-witness Peter*) (1975: 175).

А да универзалне одлике међу језицима постоје и када су боје у питању показали су 1969. године лингвисти и антрополози Берлин и Кеј. Анализом тзв. **основних назива за боје**¹⁰ из двадесет језика, они су утврдили (а) да се денотациони опсег сваког назива разликује не само међу говорницима различитих језика, него и међу говорницима

¹⁰ У основне називе за боје (према енгл. *basic colour terms*) Берлин и Кеј сврставају називе који нису обухваћени неким другим називима (нпр. *red*, за разлику од *crimson* или *scarlet*), који су морфолошки прости (нпр. *blue*, а не *bluish, bluish-green, chocolate-coloured* и сл.), који немају ограничен домен примене (као што то нпр. има *blond* као назив за боју косе) и који се често употребљавају (за разлику од нпр. *puce, xanthic* и сл.) (Тејлор 1995: 8).

истог језика, па чак и код једног истог говорника када би више пута извршио постављени задатак, али и (б) да разлике међу говорницима истог језика и, што је још значајније, међу говорницима различитих језика нестају при одређењу „средишњих тачака” дено-тационог опсега испитиваних назива, тј. најбољих примера основних боја (нпр. најцрвеније црвено, најзеленије зелено итд.), закључивши следеће: „категоризација боја није насумична и средишње тачке основних назива за боје сличне су у свим језицима” (Берлин и Кеј, цит. према Жиц-Фукс 1990а: 99) (више у Тејлор 1995: 8–15; Унгерер и Шмид 1996: 3–10). Померивши тежиште истраживања од анализе граница међу бојама (што је било типично за пријашња истраживања исте тематике) према истраживању средишњих тачака или основних боја, Берлин и Кеј не само да су установили заједничке особености језика и у категорији боја, и тиме довели у питање дотад општеприхваћено мишљење да језици потпуно арбитрарно сегментују континуум спектра боја, већ су допринели и уобличавању нове, савремене теорије категоризације (в. П. 2. 2) која је уздржала темеље до тада изразито доминантне аристотеловске теорије, о којој ће више речи бити у наредној тачки.

П. 2. 1. Класична (аристотеловска) теорија категоризације

Као што је већ поменуто, категоризација стварности била је једна од тема којима су се бавили још антички филозофи, а начин на који су они одредили овај процес, и категорије као његову последицу, усмеравао је ток целокупне научне (и лаичке) мисли више од две и по хиљаде година. Засновани на логичком становишту, принципи **класичне** или **аристотеловске теорије категоризације** узимани су као аксиом:

(а) *Категорије се дефинишу помоћу скупа нужних и довољних обележја.* Према Аристотелу, категорије обухватају облике нашег поимања ствари, нпр. исказивања својстава ствари, али су оне у исто време и начини актуелног постојања ствари — ствари су бивства (супстанције) и имају својства (акциденције) (Коплстон 1991: 314). Бивство или суштина ствари је оно што ствар јесте; суштину чине „сви они делови присутни у стварима који дефинишу и наговештавају њихову посебност, и чијим се уништењем уништава целина коју чине” (Аристотел, цит. према Тејлор 1995: 22). Акциденције су узредна својства која немају пресудну улогу у одређивању онога што ствар јесте. Суштина човека, рецимо, према Аристотелу је „двоножна животиња”, а то што је он нпр. бео, цивилизован итд. јесу само акциденције које би могле бити истините за неке појединце али оне нису релевантне за одређивање тога да ли је неки ентитет заиста човек или не. Аристотел изједначава категорију ЧОВЕК са значењем речи **човек** — да

бисмо за неки ентитет могли рећи да „је човек”, морамо знати значење речи *човек*, а ово опет подразумева да морамо знати „суштину човека”. Отуда, издвојена два својства — [ДВОНОЖАН] и [ЖИВОТИЊА] — нужна су и довољна обележја да дефинишу категорију ЧОВЕК и значење речи *човек*, те ако било које од та два својства неки ентитет не поседује, он не може бити члан дефинисане категорије (Тејлор 1995: 22–23);

(б) *Обележја су бинарна*. Ова поставка произлази из два логичка принципа — према једном, принципу противречности, један ентитет не може у исто време и поседовати и не поседовати неко својство, одн. и припадати и не припадати некој категорији, и према другом, принципу искључивања трећег, један ентитет мора или поседовати или не поседовати неко својство, одн. он мора или припадати или не припадати некој категорији. Неко својство тако може имати само једну од две вредности [+] или [–], на основу чега произлазе и следеће две поставке класичне теорије (Тејлор 1995: 23);

(в) *Категорије су јасно омеђене*. Формирањем категорије по бинарном принципу ванјезичка стварност се увек пресеца на два дела — један чине сви ентитети који су у ту категорију укључени, а други ентитети који су из ње искључени. Нејасних случајева нема, јер су границе категорија оделите и прецизне (Тејлор 1995: 23);

(г) *Сви чланови једне категорије имају исти статус*. Ако један ентитет поседује сва својства дефинисане категорије, он је равноправан члан са свим осталим члановима те категорије, а ако их не поседује, он једноставно и не припада тој категорији (Тејлор 1995: 24).

Укратко, како то каже Табаковска, „аристотеловска теорија категорија одраз је свеобухватне тежње људског ума да уреди околни свијет” (2005: 29).

Класичан модел категоризације изразито је доминирао у психологији, филозофији и лингвистици двадесетог века, где је нарочито уродио плодом на подручју фонолошких истраживања. Штавише, извесне иновације, као надградња класичној теорији, потекле су управо из ове области од стране утицајних лингвистичких школа прошлог века. Оне су се углавном односиле на природу обележја која дефинишу категорије — обележја нису само бинарна него су и нерашчлањива, универзална, апстрактна и урођена (више у Тејлор 1995: 24–29).

II. 2. 2. Прототипска теорија категоризације

Неприкосновеност класичног схватања категорија уздрмана је од средине двадесетог века закључцима до којих су дошли истраживачи из различитих дисциплина (поред

већ поменутих Берлина и Кеја, и Витгенштајн, Остин, Лејкоф, Лабов и др.),¹¹ а темељи за експлицитну и систематску разраду алтернативног приступа — **теорије прототипа** или **прототипске**¹² **теорије категоризације** — постављени су седамдесетих година низом експерименталних истраживања америчког когнитивног психолога Елинор Рош и њених сарадника¹³ (Расулић 2004: 17). Према прототипском приступу, процес категоризације није независан од човека као субјекта спознаје, тј. онога ко разврстава у категорије, већ је то субјективан процес који умногоме зависи од човековог искуства и имагинације (Лејкоф 1987: 8). Различита физиолошка перцепција и психолошко устројство, те социолошки и културолошки аспекти доводе до стварања концепата као спознајних категорија које „као такве не одговарају у толикој мјери сегментима околног свијета колико људским увјерењима о томе какви би ти сегменти требали бити” (Табаковска 2005: 31).

Човеково поимање света није неки произвољно сегментован континуум већ се *категорије стварају око (најчешће перцептивних) средишњих тачака које постају (когнитивни) прототипи за целу категорију* (Рош 1977б: 1–3; Жиц-Фукс 1990а: 98–99). Прототипи, другим речима, представљају неку врсту спознајних оријентира: припадност категорији утврђује се на основу уочених међусобних додирних тачака са тим унапред постављеним стандардом или „идеалом” категорије, при чему се овде, за разлику од класичног приступа, суштина не налази у истоветности и потпуном поклапању заједничких атрибута (својстава, обележја), већ је тежиште стављено на *сличност и делимично поклапање заједничких атрибута* — наравно, што је њихов број већи, посматрани ентитет је ближи прототипу и обрнуто (Прћић 1997: 48–49).

Сам појам прототипа при томе, како наводи Тејлор, може се тумачити на два начина. Према једном схватању, прототип неке категорије јесте њен централни члан или више њих, што значи да прототипе могу представљати сами егземплари дате категорије, одн. један или више њених најбољих представника. Према другом схватању, прототип је апстрактни ентитет, једна „схематска представа концептуалног језгра” или типичног примера категорије која не мора, ако се имају у виду извесне особине егземплара, бити у потпуности одређена, нпр. прототип категорије ПАС није одређен према полу, а ипак

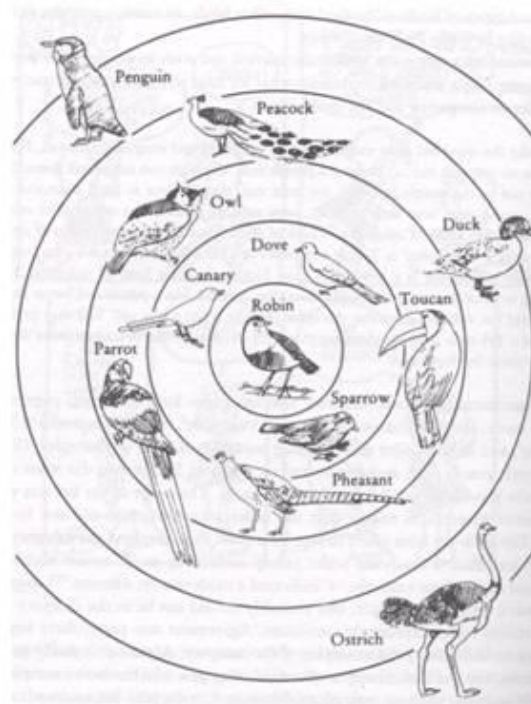
¹¹ О тим ранијим доприносима новијем схватању категорија више у Лејкоф (1987); Тејлор (1995); Унгерер и Шмид (1996); Жиц-Фукс (1990а); Радовановић (2008).

¹² У тексту се прави разлика између термина **прототипски** и **прототипичан** при чему се првом приписује значење „који поседује прототип” (нпр. *прототипска структура, прототипска категорија*) или „који је заснован на теорији прототипа” (нпр. *прототипски приступ*), а другом „који поседује својства прототипа” (нпр. *прототипични члан категорије*) (исто и у Кликовац 2006: 14).

¹³ О резултатима тих експеримената, те више о основним поставкама теорије прототипа у Рош (1973а; 1973б; 1975а; 1975б; 1977а; 1977б; 1978); Рош и Мервис (1975); Рош и др. (1976); Мервис и др. (1976); Мервис и Рош (1981).

је сваки екземпляр ове категорије или мушког или женског пола. Према том апстрактнијем приступу, дакле, ниједан представник категорије *није* прототип, већ само *представља пример* прототипа (Тејлор 1995: 59–60).¹⁴

Предвиђени *градијентни*, а не *равноправни статус чланова категорије* указује и на висок степен њене *унутрашње структуре* (в. илустрацију унутрашње структуре категорије BIRD на (iii)), коју Рош описује на следећи начин: „категирије се састоје од ’језгра значења’ којег чине ’најјаснији случајеви’ (најбољи примери) категорије, ’окружени’ осталим члановима чија сличност са тим језгром значења постепено опада” (1973б: 112). И док се у језгру категорије, дакле, налазе најтипичнији примери категорије, тј. чланови који имају највећи број заједничких атрибута са њеним прототипом, на периферији категорије „дозвољено” је присуство и оних екземплара чија би се припадност датој категорији могла лако довести у питање (нпр. >PENGUIN< или >OSTRICH< као чланови категорије BIRD), имајући у виду њихову изразиту нетипичност, одн. врло мали број заједничких атрибута са прототипом категорије (Тејлор 1995: 59–60; Унгерер и Шмид 1996: 39). Исто тако, док најтипичнији чланови једне категорије имају најмањи број заједничких атрибута са члановима суседних категорија, периферни (или маргинални) чланови могу имати и по неколико таквих атрибута, због чега теорија прототипа постулира и *немогућност прецизног повлачења граница између*

(iii) Унутрашња структура категорије BIRD
(Ејчисон 2003: 56)

¹⁴ Као концептуални центри, прототипи се могу мењати кроз време, нпр. прототипи бицикла и аутомобила од пре пола века данас представљају сасвим маргиналне примере ових категорија, а можда су још веће промене временом доживели апстрактни концепти, као што су љубав и лепота (Тејлор 1995: 58). Прототипи се могу разликовати и међу говорницима различитих дијалеката неког језика, нпр. за америчке испитанике прототип чизме јесте она која наликује каубојској чизми иде далеко изнад чланка, док је за британске испитанике то ниска чизма, одн. она која попут војничке не иде преко чланка (Тејлор 1995: 56). Исто тако, прототипи могу варирати и од једне до друге културе, нпр. у европској култури прототипичан члан категорије РАДНИ СТО има радну плочу која је знатно издигнута изнад пода, те једну или више фиока за одлагање папира, докумената и сл. за разлику од далекоисточне културе у којој се традиционално пише седећи на поду па прототипичан радни сто има само радну плочу постављену на веома ниске ногаре (Унгерер и Шмид 1996: 50–51). Или, како показују резултати истраживања које је са америчким испитаницима обавила Е. Рош и, по узору на њу, са српским испитаницима Б. Дилпарић, прототипичан члан категорије FRUIT / ВОЋЕ за припаднике америчке културе је >ORANGE<, док је за српске испитанике то >ЈАБУКА<, а као прототипичан члан категорије VEGETABLES / ПОВРЋЕ издвојио се >PEAS<, одн. >КРОМПИР< (више у Рош 1975б: 229, 231; Дилпарић 2006: 54–57; 2007б).

категорија, које се заправо преклапају (Унгерер и Шмид 1996: 29; Харли 2001: 288–289). С једне стране, тако, прототипске категорије у својим језгрима достижу идеал класичних категорија а, с друге стране, оне постижу и ону флексибилност која је класичним категоријама непозната а која је у свету сталних промена уистину неопходна. Јер, категоризација нових, досад непознатих искустава према класичним принципима би често изискивала стварање нових категорија или редефинисање већ постојећих, док категоризација према прототипу омогућава придруживање нових чланова већ постојећим категоријама без неке темељне реконструкције њихових система (Тејлор 1995: 53–54).

Принцип породичне сличности, како сматрају Рош и Мервис, јесте најважнији, иако не и једини, принцип по коме се образују категорије: сваки члан категорије може делити и само један атрибут са бар још једним чланом категорије при чему не мора постојати атрибут који би био заједнички за све њене чланове (1975: 575).¹⁵ Између прототипа и породичних сличности при томе постоји двострука корелација: најбољи представник категорије не само да дели највећи број атрибута са њеним прототипом, већ и највећи број атрибута са осталим члановима категорије и истовремено, као што је већ речено, најмањи број атрибута са члановима других категорија (Расулић 2004: 18).

Асиметричност која се, дакле, у хоризонталној оси категоризације испољава постојањем прототипа и породичних сличности јавља се, како показују Рош и др. (1976), и у вертикалној организацији категорија, и то постојањем једног, тзв. **основног нивоа категоризације** који се у когнитивном и језичком смислу више истиче од других, општијих (надређених) и специфичнијих (подређених) нивоа (Тверски и Хеменвеј 1984: 170; Расулић 2004: 18).¹⁶ Основни ниво је тај који ванјезичку стварност пресеца на максимално информативне, тј. концептуално најодређеније категорије или, другим речима, то је ниво на ком људи и поимају највеће разлике међу појавностима које их окружују (Унгерер и Шмид 1996: 66; Харли 2001: 290). На овом нивоу у ствари најбоље се огледа

¹⁵ Идеја о породичним сличностима као критеријуму који окупља чланове категорије потиче од Витгенштајна (1945), који је заправо први озбиљно пољуљао класично схватање категорија (Тејлор 1995: 38; Расулић 2004: 18). Разматрајући проблем дефинисања појма ‘игра’, он је уочио да међу бројним члановима ове категорије (карташке игре, игре на табли, игре лоптом, дечије игре, олимпијске игре и др.) не постоји онај „скуп нужних и довољних обележја” који би ту категорију дефинисао и јасно одвојио од неигара, већ пре „једна компликована мрежа сличности које се преклапају и укрштају” тако да једни чланови деле једне особине, други неке друге, трећи опет неке треће, итд. а постоје чак и случајеви када неки чланови практично немају баш ништа заједничко са неким другим члановима категорије (Тејлор 1995: 38–39). Ову „мрежу” Витгенштајн назива *породичним сличностима* „јер се различите сличности међу члановима једне породице: стас, црте лица, боја очију, ход, темперамент итд. итд. преклапају и укрштају на исти начин” (Витгенштајн, цит. према Тејлор 1995: 39). О дефинисању појма ‘игра’ помоћу семантичких инваријанти, међутим, в. Вјержбицка (1996: 157–160) и Хлебец (2006).

¹⁶ Предвиђени различити статуси категорија у вертикалној оси категоризације такође су у супротности са класичном теоријом према којој нема никаквог разлога придавати посебан статус било ком нивоу категоризације, осим можда највишем, који је надређен свим осталим категоријама и на ком стога нема поређења са неком другом категоријом, и најнижем, на ком се језичким изразима упућује на појединачне примере, а не на категорије (Тејлор 1995: 48).

оно што и јесте основни задатак система категорија, а то је да „уз што мањи когнитивни напор пруже максимум информација” (тзв. **когнитивна економичност**) (Рош 1978: 28). Основни ниво категоризације је највиши ниво апстракције на ком за неку категорију постоји једна ментална слика која може представљати читаву категорију; на овом нивоу сви чланови једне категорије имају сличне и препознатљиве облике и за интеракцију са њима људи користе сличне моторичке радње (Расулић 2004: 18; Тверски и Хеменвеј 1984: 171).¹⁷

С језичког аспекта посматрано, називи за категорије са основног нивоа углавном су краће и морфолошки просте речи (нпр. *chair*), које су уз то и контекстуално неутралне, усвајају се међу првима и у свакодневной комуникацији се најчешће користе¹⁸ (Расулић 2004: 18; Тверски и Хеменвеј 1984: 171). С друге стране, називи за категорије са подређеног нивоа често су сложене речи, обично састављене од назива за категорије са основног нивоа и одређених модификатора (нпр. *kitchen chair*), док називи за надређене категорије могу бити девијантни на различите начине, нпр. по броју — енглеска именица *furniture* је небројива док су оне које означавају поједине комаде намештаја обично бројиве, или пак по роду — немачки називи *Obst*, *Gemüse*, *Tier*, *Metall* представљају именице средњег рода, док су називи за поједине врсте воћа, поврћа, животиња и метала углавном мушког или женског рода (Тејлор 1995: 49–50).

¹⁷ Резултати истраживања Б. Тверски и К. Хеменвеј (1984) показују да максималној информативности основних категорија у таксономијама биљака, животиња и предмета из свакидашњег живота највише доприносе делови тих ентитета, одн. да највеће разлике међу њима људи поимају управо на основу делова: „На основном нивоу, за разлику од других нивоа апстракције, делови су и (а) обележја [која су] заједничка члановима једне категорије, и (б) обележја на основу којих се категорије [на овом нивоу] међусобно разликују” (1984: 182). Доминантност делова на основном нивоу у односу на друге, „чисто функционалне или чисто перцептивне атрибуте” представља и „квалитативно објашњење зашто чланови категорија са основног нивоа имају веома сличне облике и зашто се интеракција са њима одвија на сличан начин” (Тверски и Хеменвеј 1984: 182). Наиме, делови неке целине увек су организовани у специфичне конфигурације, а управо те конфигурације у највећој мери и детерминишу облике ентитета. Штавише, разлог што чланови различитих категорија са подређеног нивоа немају дистинктивне облике лежи у томе што они у ствари немају дистинктивне делове. Исто тако, интеракција људи са ентитетима типично је усмерена ка деловима тих ентитета (нпр. људи хватају / држе *кваци*, *ручке*, *дрике*, седају на *седишта*, притискају *тупке*, *дирке*, *дугмиће* итд.), због чега ће она и бити слична када су у питању ентитети који су састављени из истих делова (Тверски и Хеменвеј 1984: 182).

На нижем нивоу од основног делови такође доприносе информативности категорија, али углавном не утичу на њихову дистинктивност — делови су заједнички члановима подређених категорија па се оне разликују по неким другим (претежно перцептивним) атрибутима (више у Тверски и Хеменвеј 1984: 192). С друге стране, делови на вишем нивоу од основног престају да буду релевантни атрибути категорија, јер не доприносе ни њиховој информативности, ни њиховој дистинктивности — чланови надређених категорија немају заједничке делове, облик, материјале од којих су начињени и др., па се ове категорије готово у потпуности могу дефинисати и међусобно разликовати само по својим функцијама (Рош и др. 1976: 392; Марфи 1991: 423–424; Тверски и Хеменвеј 1984: 171).

¹⁸ Како су по вертикалној оси категоризације категорије укључене једна у другу, нпр. KITCHEN CHAIR → CHAIR → FURNITURE → ARTEFACT → ENTITY, један ентитет се онда може и класификовати, одн. називати на различите начине. Алтернативни називи за предмет на коме се седи, рецимо, били би *chair*, *kitchen chair*, *piece of furniture*, *artefact* или пак *entity*; ипак, на нивоу свакодневне комуникације највероватнији одговор на питање *What's this?* или *What do you call this in English?* био би пре *It's a chair* него *It's a piece of furniture* или *It's an artefact* и др. Остали називи као одговори били би адекватнији тек у неким посебним ситуацијама (Тејлор 1995: 49).

Човеково поимање света и његово лексичко знање организовано са упориштем у прототипу у првом реду се односи на природну (општу) категоризацију стварности, којом се утврђују **популарне категорије** (Прћић 1997: 49). Истовремено, међутим, постоји и, овој донекле супротстављена, стручна (специјализована) категоризација којом се дефинишу **експертске категорије**, оформљене на класичном принципу скупа више или мање вештачки постављених критеријума (Прћић 1997: 49; Тејлор 1995: 72). При томе, популарна одређења, глобално посматрано, произлазе из експертских, па се може рећи да представљају, бар имплицитно, поједностављене експертске дефиниције (Прћић 1997: 50). Утицај експертске теорије о природи категорија на „нашу свакодневну популарну теорију о томе шта је једна категорија” (Лејкоф 1987: 5) Тејлор види као последицу сталног наметања експертских дефиниција кроз формално школовање. Други могући фактор, према истом аутору, јесте ауторитативна природа Библије, по којој је Бог утврдио јасно оделите врсте, а Адаму препустио њихово именовање, чиме је и улога самог језика претрпела благодети класичне теорије категоризације — иако у ванјезичком свету шоље постепено прелазе у зделе, то ипак не раде и лексеме *cup* и *bowl*, јер, упућујући на једну одређену посуду, неко ће или употребити лексему *cup* или неће, што значи да и језик намеће дигиталистичко, пре него аналогистичко, енкодирање људског искуства (1995: 75).

Ипак, да и сам језик поседује средства којима се изражавају различити степени припадности некој категорији, као и флексибилност њених граница показао је Лејкоф (1972), уводећи за њих у лингвистичку литературу термин **ограде** (према енгл. *hedges*), нпр. оградом *par excellence* издвајају се само централни чланови категорије: *A sparrow is a bird par excellence*, али: *?A turkey is a bird par excellence*; ограда *strictly speaking* сужава категорију, потискујући периферне представнике: *Strictly speaking, a bat is not a bird*; ограда *loosely speaking*, с друге стране, проширује категорију, прикључујући јој чак и неке чланове чија би припадност тој категорији могла бити и дискутабилна, због чега је ова ограда често допуњена и другом *in that: Loosely speaking, a bat is a bird, in that it has wings and can fly*; слично се понаша се и ограда *technically (speaking)*, с том разликом што је примерена експертској, а не популарној категоризацији као претходна (Жиц-Фукс 1990а: 99; Прћић 1997: 50–51; више у Тејлор 1995: 75–80).

И за сам крај овог излагања о двома супротстављеним теоријама категоризације послужиће и речи Милорада Радовановића (2008: 12–13) у којима се о реченој теми умногоме одражава и став и мишљење аутора ове дисертације:

Он [човек] одувек и непрестано систематизује свет свеколике варијације што је опажа ... У том послу човек је често склон да буде одвећ одлучан, искључив, самоуверен. Аристотеловска

логика нас је доиста подучавала класификацијама и систематизацијама категорија по обрасцима типа „јесте / није”, „тачно / нетачно”, „истинито / неистинито”, „припада / не припада”, и сличнима из њих извођенима. Двадесети век нас је ... поучио да се и другачије може гледати на ствари, оптиком тзв. „фази” (“fuzzy”) логике, лабаве, расплнуте (разливане), „меке” (“soft”) логике ... А то значи да смо научили да уместо одмеравања и јасно и у нијансама, истраживати и у средишту и на периферији појава, и у центру и на маргинама испољавања унапред утврђених „категорија”, и у једном и у другом, другачијем објашњењу ствари, кроз комплементарне теоријске апарате, и строгом анализом, али и интуицијом. У контексту таквих размишљања, свету тумачења људског, моме властитом гледању на ствари, као и начину академског размишљања које следим — и овакав један поглед свакако одговара: не судити на пречац, не ломити преко колена, не инсистирати на коначности оцене или на нужној јасности става, не одлучивати једном за свагда, не гледати само кроз једну оптику, тестирати разне менталне алате и сазнајне путеве, укрштати различите области знања. У томе смислу, рекао бих, кључ је решења многих: бити у тумачењу човека и његовога језика агенс нијансирања пре него агенс пресуђивања.

II. 3. Семантичка структура лексеме

Семантичари су, како је већ речено, сагласни у томе да компоненте лексичког значења треба тражити на релацијама између теменâ семиотичког троугла и да, сходно томе, у лексичко значење улази, пре свега, однос између језика и стварности и језика и мишљења.¹⁹ Први однос најчешће је именован терминима **денотација** и **референција**, други термином **десигнација** (или **сигнификација**), док су термини **денотат**, **референт**, **десигнат** (**сигнификат** или **смисао**) резервисани за именовање ентитета на које се лексеме односе, што укључује ентитете из спољашње стварности, представе или појмове (Драгићевић 2005: 78). У наставку излагања у ком су садржане и прецизније интерпретације поменутих елемената, посебан нагласак ставља се на денотативну и десигнативну компоненту као две обавезне и комплементарне компоненте (**системског**²⁰) де-

¹⁹ Међу њима, међутим, нема сагласности када је реч о терминолошком и појмовном одређењу ових (и других) компонената, као ни у погледу тога да ли још неке, и које, компоненте сачињавају лексичко значење. Према Лајонсу, на пример, лексичко значење се састоји из **смисла**, **денотације** и **референције** (1977: 174–215); Прћић овим компоненатама придружује и **асоцијацију** (1997: 38–69); Згуста као главне елементе лексичког значења издваја **десигнацију**, **конотацију** и **домен** (или **опсег**) **примене** (1971: 27–47); Драгићевић, по узору на Н. Ф. Алефиренка, лексичко значење представља као категорију прототипске структуре чије језгро, тзв. **језгрени зону**, чине три макрокомпоненте — **граматичка**, **предметно-појавна** (састављена од **денотата** (уз **референт**) и **десигната**) и **конотативна** (састављена од **емотивних**, **експресивних**, **стилистичких микрокомпонената**), док се на периферији, тзв. **импликационој зони**, налазе **потенцијалне** и **скривене семантичке компоненте** (2007: 56–64). (О разликама у терминолошком и појмовном приступу у вези са дихотомијама **денотација : референција**, **денотат : референт**, **денотација : десигнација**, **денотат : десигнат** (**сигнификат**), као и **десигнација : значење** в. Драгићевић 2005)

²⁰ Да би језик био интерперсонално објективан и делотворан, он мора бити стабилизван, јер различити говорници истог језика не могу користити формално идентичне лексичке јединице са значењима која ће варирати од једног говорника до другог (Згуста 1971: 53). Стабилизвано значење лексичке јединице која је у највећој могућој мери лишена контекста, тј. значење у (апстрактном) семантичком систему језика, јесте њено **системско значење** (Згуста 1971: 47; Прћић 1995: 27; Лајонс 1977: 591). Једна од најважнијих особина системског значења јесте његова *опитност*, која се, како објашњава Згуста, може схватити у различитим димензијама: (а) лексичка јединица може се користити за упућивање на било којег члана класе којој припада десигнат и евентуално денотат (нпр. *flower* се може користити за упућивање на било који цвет); (б) десигнати су често широки (исп. колико се много различитих ствари може називати

нотативног значења — значења којим се преноси објективан начин примања и поимања света око себе, чињенично стање ствари, које се најчешће може непосредно доказати или негирати, јер не зависи непосредно од оних који га одсликавају (Лајонс 1977: 50; Прћић 1997: 22; Круз 2006: 45). Поред објективне природе, ову врсту значења карактерише и стилистичка необележеност и релативна стабилност, а тиме и мања подложност реинтерпретацијама и променама унутар одређене језичке заједнице, није условљено комуникационом ситуацијом, нити појединачним особинама комуникатора, већ је заједничко свим говорницима једне језичке заједнице, и као такво чини суштину садржинске анализе лексема (Прћић 1997: 22).²¹

(а) **Денотативна компонента** одређена је оном функцијом лексичког значења којом се упућује на извесни сегмент ванјезичког света, не и обавезно материјалног или физичког, реално постојећег (Шипка 1998: 27; Згуста 1971: 27; Ристић 1993: 230). Тај сегмент ванјезичког света или, прецизније, целокупна класа бића, предмета, места, особина, процеса или активности на коју се лексема односи назива се **денотат**, а однос између лексеме и денотата **денотација** (Лајонс 1977: 207). Денотација лексеме **столица**, рецимо, представља класу свих столица, из које се, чином **референције**, могу издвојити поједини представници, почев од само једног, па до свих унутар те класе, нпр. *Баи је удобна столица на којој седим* или *Штета што нема ниједне столице у овој сали* (Прћић 1997: 55; Лајонс 1995б: 79; Драгићевић 2007: 54). Заједничко за денотацију и референцију, дакле, јесте то што обе доводе у везу језички ентитет са неким сегментом ванјезичке стварности, а њихова разлика читује се у томе што денотација припада лексеми као самосталној, апстрактној јединици, док се референција приписује реализацији те лексеме у одређеном контексту, представљајући однос између ње и **референта**, тј. неког тачно одређеног ванјезичког ентитета (било јединке или скупа јединки), који је тиме издвојен из целокупне класе утврђене денотацијом (Лајонс 1977: 176; Прћић 1997: 59).

именом *furniture*), често се преклапају (нпр. на исту особину великог броја ствари могуће је упућивати и са *big* и са *large*), а некада међу њима изостају и јасне границе (исп. *honesty*, *justice* и сл.); (в) лексичка јединица ван контекста је готово увек вишезначна и тиме подложна вишеструким интерпретацијама (1971: 47).

С друге стране, лексичке јединице не постоје апстрактно и засебно као какве непроменљиво дефинисане јединице система, него се користе; употребом лексичке јединице, одн. стављањем у одређени језички (обично реченични) и/или ванјезички (ситуацијски) контекст, долази до *конкретизације* значења: контекст употребљену јединицу спаја са конкретном „ствари” на коју упућује и/или уклања свако друго могуће значење те јединице осим оног који је примењен (тзв. *дисамбигвизација* или *детерминација*) (Згуста 1971: 47–48, 71). То одређеније и прецизније значење лексичке јединице употребљене у (конкретном) контексту јесте њено **текстуално** (или **оказионално**) **значење** (Прћић 1997: 27; Згуста 1971: 56).

²¹ Поред термина **денотативно значење**, у литератури се, у приближно истом смислу, употребљавају и термини **дескриптивно**, **референцијално**, **концептуално** или **когнитивно значење**.

Лајонс успоставља две дихотомије везане за денотацију. Прва дихотомија **примарна : секундарна денотација** (1977: 211) тиче се вида постојања денотата на који се лексема односи. Наиме, појам денотације примарно се заснива на аксиому *реалног, физичког постојања* денотата, што произлази из чињенице да се стварност утврђује емпиријски, тј. путем искуства; међутим, како се за немали број ванјезичких ентитета физичко постојање тешко може утврдити и доказати, појам ‘постојање’ реинтерпретира се тако да укључи и тзв. *хипотетичко постојање* денотата: фиктивно или митско (нпр. *једнорог, кентаур*), теоријско (нпр. *неутрон, ген*) или апстрактно, с могућношћу конкретног манифестовања (нпр. *љубав, песма*) (Лајонс 1995а: 425; Прћић 1997: 55–56). Сходно томе, за наведене, као и све друге лексеме чији денотати постоје само хипотетички може се рећи да имају **секундарну денотацију**, док су лексеме које означавају класе реално постојећих, физичких ентитета лексеме са **примарном денотацијом** (Лајонс 1977: 211).

У другој Лајонсовој дихотомији **централна : тотална денотација** (1977: 247) огледају се основне поставке теорије прототипа — постојање „средишњих тачака” и непрецизност граница, упркос томе што би се одређење *тотална* (денотација) могло разумети и тако да подразумева јасну омеђеност денотације једне лексеме. Ипак, код многих скупина лексема, обично у истом лексичком пољу, није лако недвосмислено одлучити када један денотат прелази у неки други, да би се, следствено томе, могла повући и прецизна линија разграничења између денотације једне и денотације друге, суседне лексеме (исп. нпр. *град* и *велеград*; *брдо* и *планина*; *пиле* и *кокошка*; *зелен* и *плав*) (Кемпсон 1979: 124–125; Прћић 1997: 56; Лајонс 1995а: 426). То, како каже Прћић, „наводи на закључак да, у целини узев, границе денотације нису оштро повучене, већ чине својеврсни *континуум* [истицање курзивом Б. Д.], с благим, а уз то и произвољно постављеним, прелазима између појединих елемената, које језици намећу у својој лексичкој категоризацији света” (1997: 57). Овиме се, међутим, поставља и питање како се онда споразумевамо, те како преводимо лексеме с једног језика на други, и управо у вези са тим, како истиче Лајонс, и јесте „од највеће важности ... успоставити дистинкцију између централне или фокалне денотације једне лексеме и њене тоталне денотације. Два језика могу се подоста разликовати по границама које исцртавају у неком денотационом континууму али се они ипак слажу у томе шта је то централно или фокално у денотацијама донекле еквивалентних речи” (1977: 246–247). Другим речима, два преводна еквивалента могу се разликовати по тоталној денотацији, али њихова централна денотација мора бити иста (Драгићевић 2007: 58).

(б) **Десигнативна компонента** (или **смисао**) одређена је оном функцијом лексичког значења којом се представља неки појам (којом знак значи) (Шипка 1998: 27), при чему, реч *појам*, као што наглашава и Згуста, треба тумачити искључиво у њеном општем, а не неком специјализованом значењу које му приписује одређена психолошка или филозофска школа (1971: 28). Појам о извесној класи ванјезичких ентитета, о денотату како га разумеју говорници једног језика, именује се термином **десигнат**, док је однос између тог колективног схватања, поимања денотата и лексеме именован термином **десигнација** (Згуста 1971: 28; Ристић 1993: 231).

Појам десигната Згуста поједностављено објашњава и илуструје кроз следећи пример. Говорници енглеског језика користе лексему *table* за именовање одређеног комада намештаја и обично немају никаквих потешкоћа са њеним денотатом у материјалном, физичком свету. Они могу да одлуче да ли ће неки комад намештаја којег први пут виде у животу назвати овим именом или не, јер људски ум има ту способност да из мноштва појединачних и различитих манифестација извесног сегмента ванјезичке стварности апстрахује општи појам који је такође применљив и на нова појављивања чланова класе. Такав појам је онда десигнат, а до сада речено могло би се замислити да функционише на следећи начин. Наиме, сваки комад намештаја може имати огроман број карактеристика, али све те карактеристике нису и релевантне да би се одређени комад намештаја назвао именом *table*. Када говорници енглеског језика о томе доносе одлуку, за њих је ирелевантно од ког је материјала тај комад намештаја направљен, које је боје, које величине, да ли је леп или ружан, стар или модеран, скуп или јефтин итд. Оно што, с друге стране, јесте релевантно је то да он има равну, хоризонталну површину на коју се могу стављати друге ствари и која стоји на једној или више ногу. Ове карактеристике су, другим речима, круцијалне, *критеријске* за такву одлуку, па се и сам десигнат може разумети као скуп мањег броја **критеријских обележја** која одговарају тим критеријским карактеристикама (1971: 28–29).

Језици се, међутим, често разликују у одабиру критеријских карактеристика, па оно што је у једном језику релевантно, критеријско, у другом језику може бити ирелевантно, некритеријско, нпр. намена стола (тј. то да ли се он користи за обедовање, рад, играње или писање) за десигнат чешке лексеме *stůl* није релевантна, док за десигнат лексеме *table* јесте, јер ако се сличан комад намештаја користи примарно не за обедовање, већ за писање и рад уопште, то је критеријум за формирање десигната друге лексеме, *desk*. Може се, стога, рећи да је ванјезичка стварност организована у десигнате који су у различитим језицима састављени из различитих критеријских обележја, одн. који су са денотатима повезани на различите начине (Згуста 1971: 29–30).

Повезаност ових елемената, при томе, кружне је природе: спецификација десигната (смисла) темељи се на индуктивном посматрању конкретних денотата, док се денотација успоставља дедуктивним путем, у складу са утврђеним критеријским обележјима десигната, при чему се евентуално настала промена у структури једног елемента неизбежно одражава променом и у структури другог елемента, и обрнуто. Отуда, у поимању и тумачењу лексичког значења оба елемента имају подједнако битну (иако различиту) улогу, па о приоритету било којег од њих не може бити говора (Прћић 1997: 58).

(в) Као засебну компоненту лексичког значења већина истраживача издваја и „једну веома широку категорију која укључује све семантички релевантне особине речи поред самог средишњег подручја десигнације”, које тој базичној, десигнативној функцији придодају неку контрастивну вредност, нпр. *to die* и *to peg out* имају исту десигнацију, али се разликују по томе што *to die* преноси само чињеничну информацију, док *to peg out* има и додатну вредност вулгарности (Згуста 1971: 38–39). Ову доста разуђену компоненту лексичког значења Згуста ће укратко описати на следећи начин: „Било које стилско обележје речи, чињеница да реч припада одређеном стилу дотичног језика, одређеном жаргону или социјалном дијалекту, или чак географском дијалекту (ако се реч користи у недијалекатском контексту), да је новоскована (неологизам) или напротив, застарела, носи додатни семантички значај, додатну ’информацију’ о говорнику, његовом ставу или вредновању субјекта, даје ’боју’ субјекту, преноси информацију снажније, хумористичније, емоционалније, ироничније, јесте следствено томе експресивнија и стога конотативна” (1971: 40), нпр. *pavement* [британски], *sidewalk* [амерички], *residence* [формално], *bike* [неформално], *behold* [застарело], *chauvinist* [негативно], *patriot* [позитивно], *childlike* [похвално], *childish* [погрдно], *nigger* [жаргон; врло увредљиво] итд. (Хлебец 2009: 24; Прћић 1997: 65–67).

Из ове компоненте, најчешће именоване као **конотација**, проистиче неколико сродних и међусобно прожетих врста значења (**стилско**, **евалуативно**, **емотивно** и др.) као својеврсне надградње „централном” денотативном значењу (Згуста 1971: 38; Кауи 2009: 64; Прћић 1997: 24). Ова група значења обједињује се термином **конотативно значење**,²² којег карактеришу следећа својства: „субјективне је природе, пошто прено-

²² Термини **конотација** и **конотативно значење** у литератури се користе и у ужем смислу, када означавају тек један вид маркираности лексема (и, отуда, врсту значења која из њега проистиче) — онај који је у вези са емоционалним асоцијацијама, колективним или појединачним, које лексема сугерише (Кристал 1985: 125; Риђановић 1985: 285). С друге стране, уместо термина **конотација** и **конотативно значење**, у сличном тумачењу као овде, користе се и **експресивност** и **експресивно значење** или **асоцијација** и **асоцијативно значење** (Згуста 1971: 41; Лич 1990: 18; Прћић 1997: 22, 63). (О различитим типологијама конотативног (експресивног или асоцијативног) значења и именовањима издвојених подтипова в. Хлебец 2009: 22–24; Прћић 1997: 22–24, 63–69; Згуста 1971: 38–41; Лич 1990: 12–20; Липка 2002: 77–84; Драгићевић 2007: 60–64.)

си извесно чулима других тешко доступно стање ствари, и стога се не може непосредно проверити у погледу истинитости; ... стилистички је обележено и релативно мање стабилно, а тиме подложније реинтерпретацијама и променама унутар одређене језичке заједнице; условљено је комуникационом ситуацијом и појединачним особинама комуникатора, али и заједничким особинама мањег или већег дела језичке заједнице; представља факултативну, а истовремено и периферну компоненту лексичког ... значења” (Прћић 1997: 23).

(д) Као још једну компоненту лексичког значења Згуста издваја и **домен примене** (1971: 27), који садржи податке о томе на које се све реалије значење протеже (Шипка 1998: 27). Домен примене илуструју, рецимо, енглеске лексеме *stipend* и *salary*: са истим десигнатом („финансијска надокнада коју људи редовно добијају за обављање неког посла”) и без икакве приметне разлике у конотацији, ове лексеме једино се разликују по томе што се прва обично користи за наставнике и свештенике, а друга за остале професије. Оваква ограничења некада могу бити и веома строга, па се чак може десити да је домен примене лексеме ограничен на само једну могућу комбинацију, нпр. *corned* има једину заиста уобичајену примену а то је када се говори о говедини (*corned beef*) (више у Згуста 1971: 41–47). Ипак, како наводи Шипка, домен примене не издваја се често као засебна компонента лексичког значења већ се, у зависности од приступа, сматра или делом денотације или пак нечим што је изван лексичког значења (1998: 27).

II. 4. Семички опис семантичке структуре лексеме

Опис семантичке структуре лексема у овом раду ће се, као што је речено, вршити *модификованом* варијантном *компонентне анализе* која је у поређењу са њеним *класичним* или *стандардним* моделом заснована на доста блажим, и реалности ближим, поставкама (а по угледу на Најда 1975; Прћић 1997; Липка 2002; Круз 1995; Згуста 1971; Херфорд и Хизли 2003; Гортан-Премк 1997; Марковић 1991). У наставку излагања, стога, представљају се најосновније црте овде примењеног методолошког поступка и потом указује на неколике типове сема, као и на њихову организацију унутар семантичке структуре лексеме.

Као својеврсни елементи метајезика који служи за формализацију описа или објашњења лексичког значења, семе се изводе (а) из карактеристичних својстава означене класе ванјезичких ентитета и (б) „чисто унутарјезичким процедурама, из опозиције са другим лексичким јединицама” (Липка 2002: 116), при чему се, као што је раније речено, у класичном моделу инсистира на атомизму сема, тј. њиховој нерашчлањивости на

мање целине, бинаризму сема, којим се захтева дигиталистички круто раздвајање присутности (+) или одсутности (–) својстава класе ванјезичких ентитета, те коначном броју (уз то, и универзалних) сема чијим се комбинацијама добија неограничен број значења (Прћић 1997: 46–47; Круз 2006: 160).

У овде примењеном моделу, међутим, у први план се ставља изналажење контрастних, релевантних сема без обзира на то да ли су оне просте или су њихове комбинације, нпр. *глава* = [ДЕО ЉУДСКОГ ТЕЛА] + [ОКРУГЛАСТ] + [ЛОПТАСТ] + [ГОРЊИ] + [У КОМЕ СЕ НАЛАЗИ МОЗАК И ГЛАВНА ЧУЛА], при чему се принцип бинарности не искључује, али се предност даје аналогистички градијентном разликовању постојања одређеног својства у већој или мањој мери, чиме се овај модел, својом суштином, приближава основним принципима категоризације према прототипу (Прћић 46–47; Гортан-Премк 1997: 86). Јер, принцип бинарности може да функционише тамо где су разлике у присуству или одсутности неког својства ванјезичког ентитета јасне, нпр. [+MALE] за *man* и [–MALE] за *woman*, али у већини случајева такве разлике су или теже утврдиве, нпр. [SOLID] / [LIQUID] за *tar* и *porridge*, или супротне вредности сема и не постоје (Палмер 1993: 111; Круз 2006: 20). У представљању сема, стога, као што се у примеру *глава* може и видети, вредности сема нису означене: одсутност неког својства у потпуности се занемарује, а свака сема која се наводи указује на њену позитивну вредност, тј. на *постојање* наведеног својства, и то код *прототипа* посматране класе ванјезичких ентитета или, тачније, схематизоване представе њеног типичног узорка, као језгра целокупне категорије (Драгићевић 2007: 67; Прћић 1997: 42).

Што се квантитета и универзалности сема тиче, овде се тежи ка изналажењу „квалитативно довољног” броја сема, тј. оног броја сема којим ће се квалитетно описати извесни ванјезички ентитет (што ће пре свега зависити од степена његове сложености), при чему се прихвата и већ изнет Згустин став да репертоар или инвентар сема који би важио за све језике света не постоји: неке од сема јесу универзалне, али огроман број других варира од језика до језика (Згуста 1971: 29; Прћић 1997: 44, 46).

Критеријуми класификовања сема, као и термини којима се издвојени типови сема означавају у семантичкој литератури се подоста разликују (исп. нпр. Најда 1975; Липка 2002; Круз 1995; Прћић 1997; Гортан-Премк 1997; Драгићевић 2007). Овде ће се, у складу са поменутом поделом лексичког значења на денотативно и конотативно (са подврстама), пре свега разликовати два основна типа сема: денотативне и конотативне семе (од енгл. *denotative / connotative features* (Липка 2002: 127; Каули 2009: 64–65)), које се даље сврставају и у друге семске класе (иако не и без преклапања), по угледу на различите ауторе.

Денотативне семе представљају „најважнија и централна обележја једне лексеме” којима се описује њено „централно” денотативно значење (Липка 2002: 127). Ове семе произлазе из когнитивног процеса препознавања (уобичајених) представника одговарајуће класе ентитета, одсликавајући њихова специфична својства која се могу односити не само на облик и изглед тих ентитета, већ и на њихову функцију, понашање, манифестовање итд. (Прћић 1997: 41). С обзиром на то да компонентна анализа нема за циљ да до детаља опише сва својства неког ванјезичког ентитета, већ „само да истакне дистинктивне контрасте који служе да једно значење ... одвоје од других” (Најда 1975: 61), успоставља се и дистинкција између тзв. **дијагностичких сема**, оних које означавају семантички релевантне особине неког ванјезичког ентитета и које су, зато, обавезно присутне у спецификацији значења једне лексеме, и преосталих, **недијагностичких сема**, са мањом или већом вероватноћом јављања, које изражавају додатна, редувантна својства, махом енциклопедијске нарави, имајући, отуда, и нижу семантичку релевантност (Прћић 1997: 42). У неким случајевима, међутим, недијагностичке семе могу постати релевантне за успостављање семантичког контраста (због чега се називају и **потенцијалним семама** (Гортан-Премк 1997: 44)), када прелазе у дијагностичке, што је посебно изражено у анализи секундарних значења лексема (Прћић 1997: 43). На пример, дијагностичке семе основног значења лексеме *father* („биолошки предак”) јесу [HUMAN], [KINSHIP], [MALE SEX], [ONE GENERATION ASCENDING ABOVE EGO] и [DIRECT LINE OF DESCENT], док би се као недијагностичке или потенцијалне семе, између бројних других, могле издвојити и [WATCHFUL CARE FOR] и [COMPANIONSHIP], које за секундарно значење поменуте лексеме конкретизовано у примеру *He was like a father to the boy* постају дијагностичке (Најда 1975: 35).²³

Наведене и сличне потенцијалне семе уједно чине и део разуђене групације **конотативних сема**, којима се формализује поменута конотативна, „факултативна и периферна”, компонента лексичког значања, одн. неколико неденотативних врста значења. Као такве, конотативне семе су, у поређењу са денотативним, „секундарне, додатне или маргиналне” (Липка 2002: 128), због чега их у својој типологији сема Најда и именује **допунским семама** (од енгл. *supplementary components*), те разврстава у две групе: (а) оне које се изводе из природе „самог језичког симбола”, нпр. [formal], [technical], [pedantic], [informal], [colloquial], [intimate], [slang], [vulgar], [archaic], [obsolescent], [regional] итд.; (б) оне које се изводе из природе денотата, посебно из одређених кон-

²³ У зависности од тога да ли су способне да дају нова лексичка значења или не, семе се деле и на **продуктивне** и **непродуктивне** (Драгићевић 2007: 69–70).

венционалних виђења и ставова према тим денотатима, као што је управо случај са већ наведеним [WATCHFUL CARE FOR] и [COMPANIONSHIP] (1975: 36–37).²⁴

Посматрано из визуре поређења више лексичких значења, разликују се и **заједничке семе** (од *common components* (Најда 1975: 33)), **интегралне семе** или **архисеме** (Гортан-Премк 1997: 43) као опште семе које носе информације о категоријалним вредностима лексема, одн. о њиховој припадности неком лексичком пољу, и, насупротив њима, **диференцијалне семе** или **семе нижега ранга**, које носе информације о оним карактеристикама лексема на основу којих се једна лексема разликује од друге са истом архисемом (Гортан-Премк 1997: 43–44). Поменута лексема *father* („биолошки предак”), на пример, са осталим називима за примарне родбинске односе (*mother, son, daughter, brother, sister, uncle, aunt* и *cousin*) дели архисему [KINSHIP] (као и [HUMAN], али на вишем језичком нивоу), док ће се од њих разликовати по најмање једној од три диференцијалне семе [MALE SEX], [ONE GENERATION ASCENDING ABOVE EGO] и [DIRECT LINE OF DESCENT]. Архисема једног лексичког поља ће, међутим, функционисати као диференцијална када то поље одваја од других лексичких поља, нпр. [KINSHIP] је диференцијална сема у одвајању лексичког поља родбинских односа, којем *father* припада као назив за биолошког претка, од лексичког поља титула, којем *father* такође припада али сада као назив за једну од свештеничких титула, док је [HUMAN] диференцијална у одвајању значења лексеме *father*, која се користи за људска бића, од нпр. лексеме *sire*, која се користи за животиње (Најда 1975: 33).

Скуп сема којима се формализује лексичко значење формира једну релативно чврсту хијерархијску структуру, која се графички може приказати у виду разгранатог стабла или троугла, при чему се на врху тог стабла, тј. на горњем темену троугла, налази архисема или категоријално-лексичка сема, која, дакле, као сема највишег ранга доминира у организовању семског потенцијала лексеме, док базу стабла / троугла сачињавају потенцијалне семе и, отуда, семе најнижег ранга које „најчешће нису експлицитно изражене у речничким дефиницијама, али, с обзиром на то да припадају прагматичкој сфери, чине саставни део семног потенцијала без кога није могуће одредити синтагматску вредност речи” (Ристић и Радић-Дугоњић 1999: 47).

Семски састав једног значења Радић-Дугоњић раздељује и на два основна семска комплекса, које именује **семантичким језгром** и **семантичком периферијом**. Први комплекс сема, који се због своје кључне улоге у идентификацији лексема назива и **идентификатором**, као обавезну компоненту садржи архисему, и једну, или више, ди-

²⁴ Још прецизнију класификацију ових сема (које именује **асоцијативним обележјима**) даје Прћић, делећи их на: (1) **стилске**: (а) **дијалекатске**, (б) **социолекатске**, (в) **хронолекатске**, (г) **предметне**, (д) **интерперсоналне**, (ђ) **медијумске**; (2) **експресивне**; (3) **конотативне** (више у Прћић 1997: 64–68).

ференцијалних сема које су јој у хијерархијској структури сема непосредно потчињене, при чему ће њихов број у оквиру семантичког језгра непосредно зависити од природе самог значења, нпр. семантичко језгро лексеме *хлеб* чине архисема [ХРАНА] и једна диференцијална сема [ПРОИЗВОД], а лексеме *сват* архисема [ЧОВЕК] и две диференцијалне семе [ГОСТ] и [СВАДБА] (Ристић и Радић-Дугоњић 1999: 65, 67). Семантичку периферију, с друге стране, образују преостале „диференцијалне, конотативне, прагматичке, као и друге семе хијерархијски нижег ранга”, које уједно заузимају и периферију речничке дефиниције (Ристић и Радић-Дугоњић 1999: 69). Оваквим приступом, дакле, наглашава се да и међу семама нижега ранга постоји хијерархијска организација, одн. да су по својој важности неке од њих блиске архисеми, док су друге од мањег значаја. Ипак, чини се да није увек лако утврдити које су то семе нижега ранга најближе архисеми, тј. које од њих улазе у семантичко језгро и чине идентификатор. Према Драгићевић, то „мора бити или најпродуктивнија сема или дословно диференцијална, што значи како треба да постоји још једна лексема која се разликује само по присуству / одсуству баш те семе”, нпр. [МУШКИ ПОЛ] код лексеме *мушкарац* у односу на *жена* (2007: 71).

II. 5. Полисемантичка структура лексеме

Везе између лексема и денотата не само што нису директне већ нису ни идеалне: као што један денотат може бити означен различитим лексемама, тако и једна лексема може означавати различите денотате, одн. имати више различитих али *повезаних, сродних* значења (Ристић 1993: 231). У потоњем случају, реч је о **полисемији** (или **вишезначности**) лексеме, веома фреквентној појави заступљеној у лексикону сваког језика (и, отуда, семантичкој универзалији) чији се узроци пре свега тумаче ограниченим когнитивним способностима језичких корисника; јер, када би свака појавност у свету око нас имала засебан назив, ми једноставно не бисмо били у стању да запамтимо све те називе, па самим тим ни да се споразумевамо (Драгићевић 2007: 131).²⁵

²⁵ Однос један знак : више денотата испољава се и у виду **хомонимије** — појаве када су фонолошки и/или графолошки истоветним облицима изражена *неповезана, несродна, немотивисана* значења, нпр. *кдса*¹ „власи на глави код људи” (*Лепше ти стоји увијена коса*) и *кдса*² „пољопривредна алатка” (*Треба ми наоштрена коса*) (Прћић 2008а: 295; Дешић 1990: 26). Повлачење линије разграничења између полисемије и хомонимије, при томе, представља један од основних проблема семантичке анализе лексема, који се у ствари тиче њихове идентификације као посебних елемената лексичког система (Лајонс 1977: 22). Као могући критеријуми разграничења ових појава наводе се етимологија, истоветност или различитост облика, те сродност значења (Липка 2002: 153–158; Прћић 1997: 26). Ако је лексема са више значења у некој ранијој фази историје језика имала различите облике који одговарају њеним различитим значењима у савременом језику, онда је у питању хомонимија, а ако су се различита значења развила из једног етимона, у питању је полисемија (Риђановић 1985: 294). Многи лингвисти, међутим, одбацују сваки суд о савременом језичком стању који је базиран на историјским критеријумима, па и суд о дистинкцији између полисемије и хомонимије као фактима језичке синхроније. Штавише, како наглашава Риђановић, доследна примена историјског критеријума може понекад довести и до апсурдних решења

Полисемија настаје када се лексемом која у датом језику већ постоји као ознака једне класе ентитета почиње редовно означавати и нека друга, до тада неименована класа ентитета која је са претходном у некаквој вези, нпр. између *главе* човека и *главе* ексера постоји веза по сличности облика (округласти) и положаја у структури наведених целина (горњи, крајњи) (Драгићевић 2007: 131; Гортан-Премк 1997: 86). У процесу асоцијативног повезивања безимених са другим појавностима, корисници језика увек се прво сете онога што им је најближе — сопствено тело и његови делови, породица и друштвени живот, предмети из свакодневне употребе, биљке и животиње из окружења и сл., због чега лексеме за такве ентитете имају и највише значења (Драгићевић 2007: 130–131).²⁶

Појединачна значењска целина једне лексеме назива се **семема** (или **смисао**) (Липка 2002: 93; Круз 2006: 133, 163),²⁷ а скуп свих њених семема је **полисемантичка структура** (Драгићевић 2007: 131). Полисемантичка структура схвата се, у ствари, као дискретна организација значења једне лексеме заснована на односима напоредности и подређености, тј. даљој и ближој сродности међу значењима, онако како су она и приказана у оквиру једне речничке одреднице, под засебним бројевима или под једним бројем (Шипка 1998: 34; Драгићевић 2007: 132). Њена анализа претпоставља утврђивање (а) односа међу семемама у укупној хијерархији; (б) појединачних односа међу засебним семемама; (в) својстава карактеристичних за поједине семеме, као што су њихове системске релације и евентуална употребна раслојеност (Шипка 1998: 33).

(а) Укупна хијерархија показује важност појединих семема у полисемантичкој структури лексеме. Веома често у полисемантичкој структури издваја се једно од значења које у њој заузима централно место — тзв. **доминантно / главно / централно значење** (Згуста 1971: 64; Шипка 1998: 33). То је оно значење лексеме које се најчешће употребљава и на које већина *просечних* говорника неког језика прво помисли када им

какав је, рецимо, случај са лексемом *pupil*, која у савременом енглеском језику значи „зеница (ока)” и „ученик”, па с обзиром на то да су се ова значења развила из истог етимона, то би значило да њих треба сматрати сроднима, те ову лексему третирати као полисемичну (1985: 295). У разграничењу полисемије и хомонимије, зато, предност се даје првенствено семантичком и потом морфолошком критеријуму, док се на етимологију гледа као на помоћно средство (Гортан-Премк 1997: 151). (О хомонимији и њеним подврстама и/или односу хомонимије и полисемије више у Гортан-Премк 1997: 150–156; Дешић 1990: 21–28; Драгићевић 2007: 320–330; Згуста 1971: 74–89; Лајонс 1977: 550–569; Липка 2002: 152–158; Палмер 1993: 100–108; Риђановић 1985: 293–297; Улман 1963: 125–138; Шипка 1990; 1998: 52–55).

²⁶ Ово је уједно и један од закључака испитивања **полисемичних (вишезначних) лексема** у српском језику М. Дешића, а, осим поменутог, аутор утврђује и да највећи број значења имају именичке и глаголске лексеме; да су полисемичне лексеме углавном променљиве (па богатство облика, како сматра аутор, стоји у некој вези са богатством значења); да је полисемија карактеристика домаћих лексема а знатно ређе позајмљеница; да просте лексеме имају више значења него изведенице и сложенице; те да су полисемичне обично краће лексеме, оне чија се основа састоји од мањег броја фонема (обично до пет) (више у Дешић 1990: 3–9).

²⁷ Такође, засебно значење лексеме именује се и терминима **семантичка реализација, семантичка алолекса, сублексема** и др.

се лексема предочи без икаквог контекста (Згуста 1971: 64; Шипка 1998: 33; Хлебџец 1990: 12). На пример, доминантно значење лексеме *table* је „комад намештаја” упркос томе што би неки математичар можда прво могао помислити на њено друго значење „списак бројева” (Згуста 1971: 65). Није, међутим, ретка ни појава да лексема има и по неколико значења од којих ниједно није доминантно, што се најчешће дешава када се лексема у сваком од тих значења изузетно ретко или, насупрот томе, врло често употребљава (Згуста 1971: 65).

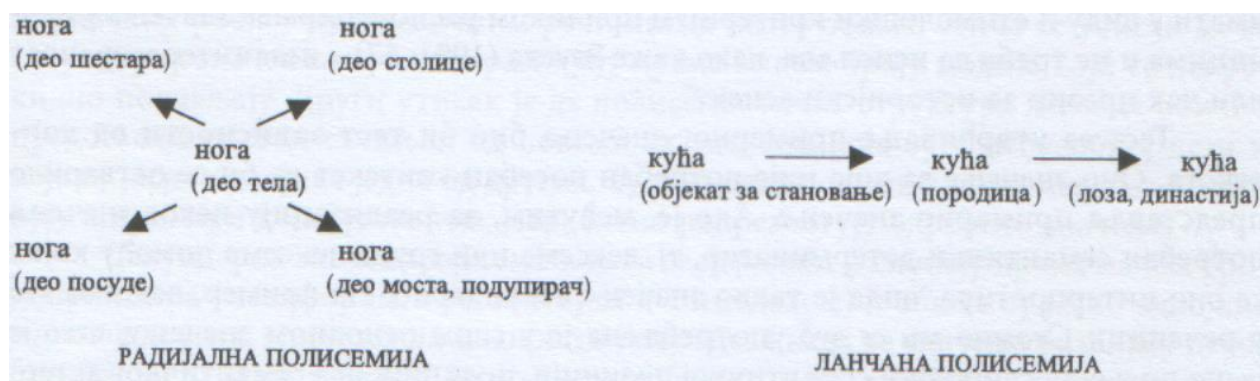
Доминантно значење лексеме најчешће коинцидира са њеним *примарним* или *основним* значењем (в. под (б)), због чега се неретко означава и овим именима.

(б) Појединачне релације међу засебним семемама прате првенствено генезу полисемантичке структуре, одн. то по којој се основи једно значење развило од другог (Шипка 1998: 33). Полисемантичку структуру, тако, чини **примарно / основно / директно / дословно / номинационо значење** из ког је метафоричким, метонимијским или/и синегдошким принципом изведено, непосредно или посредно, једно или више **секундарних / изведених / пренесених (и фигуративних) значења**; поред тога, полисемантичка структура појединих лексема може садржати и њихова **специјализована значења**, одн. терминолошку вредност коју им приписује нека струка или, могуће, више њих (Згуста 1971: 61–64; Драгићевић 2007: 132; Шипка 1998: 33–34; Прћић 1997: 25), нпр. дословно значење лексеме *младица* је „млада грана, изданак”, пренесено „млада воћка, младо дрво”, фигуративно „члан породичне лозе, потомак”, а специјализовано (*зоол.*) „врста рибе” (Ристић 1993: 233).

У случају када сва секундарна значења настају *непосредно* из примарног, реч је, према Апресјану, о **радијалној (зракастој) полисемији** (в. (iv); пример *нога*); уколико је пак *посредан* пут у питању, што подразумева да се из примарног значења развија једно секундарно значење, из њега друго секундарно значење, из другог треће итд., таква полисемија је **ланчана**. У језику, међутим, има најмање примера за овај тип полисемије; он се обично укршта са радијалним типом, представљајући тиме тек један сегмент **радијално-ланчане полисемије**, какав је управо случај са приказаном ланчаном полисемијом лексеме *кућа* на (iv) (Драгићевић 2007: 133; Гортан-Премк 1997: 92).

(в) Појединачне семеме могу имати све садржинске системске односе и све употребне карактеристике које се приписују лексемама. Тако само семема, а не лексема у целини, може бити у односу синонимије, антонимије и др. са семемом неке друге лексеме у систему, нпр. једна семема лексеме *удар* „насилни покушај преврата” налази се у односу синонимије са *пуч*, док је њена друга семема „офанзивна акција војних формација” у истом том односу са *напад*. Појединачне семеме могу имати и засебну употребу

бну раслојеност, нпр. *пирамида* „математичко тело” није варијантски раслојено, док је *пирамида* „колач од жита” архаизам (Шипка 1998: 35).

(iv) Пример радијалне и ланчане полисемије (Драгићевић 2007: 133)

Када је реч о механизмима којима се једно значење развија из другог, углавном се издвајају два основна типа — **метафорички** и **метонимијски**, док се на **синегдошки** принцип гледа или као на део метонимијског проширења или као на још једну самосталну категорију (Херартс 2010: 31; Ковачевић 1999: 174).

Поступком **метафоре** значење се изводи на основу уочених *сличности* између две међусобно различите појаве, при чему та сличност никада није апсолутна и комплетна, већ је заснована само на некој компоненти, као што су облик, боја, изглед уопште, позиција (у структури целине), функција, порекло, понашање итд., или њиховим комбинацијама (Прћић 1997: 26; Херартс 2010: 34; Драгићевић 2007: 148). На пример, више секундарних значења лексеме **врат** повезаних општом дефиницијом „сужени или тањи део нечега поред проширеног крајњег дела или врха: а. између круне и корена зуба; б. између зглобне јабучице и цевастог дела бутне кости; в. између корена и стабла код дрвета, чокота; ...” изведена су из њеног примарног значења „део тела који везује главу и труп” на основу сличности по облику (сужени, тањи) и намени, функцији (повезивања) између делова свих наведених ентитета, с једне стране, и врата човека, с друге (Гортан-Премк 1997: 90). Основну одлику овог поступка оличава системска непредвидљивост, пошто се метафора најчешће, по уоченом обрасцу, испољава само у једној лексеми у језику, због чега спада у тзв. **ирегуларну полисемију** (Прћић 1997: 26).

Поступком **метонимије** значење се изводи на основу *блискости* две међусобно различите појаве, при чему „појам блискости не треба тумачити у ужем смислу, тј. као да се он односи само на просторну близину, већ шире, као општи назив за различите асоцијативне везе у просторном, временском или каузалном домену” (Херартс 2010: 27). Овај поступак, за разлику од метафоричког, спада у тзв. **регуларну полисемију**, коју Апреѕјан дефинише на следећи начин: „полисемија речи А чија су значења a_1 и a_2 назваће се регуларном уколико у датом језику постоји бар још једна реч Б чија се значе-

ња b_i и b_j разликују међусобно управо онако како се између себе разликују значења a_i и a_j , а при том нити је a_i синонимично са a_j нити b_i са b_j ” (цит. према Ивић 1982: 77). Другим речима, метонимија није индивидуална као метафора, већ је системски предвидљива јер се, по уоченом обрасцу, испољава код више лексема у језику (Прћић 1997: 26). На пример, група лексема којима се примарно именује какво насељено место регуларно метонимијски развијају и секундарно значење „становници тог места”: Тамо горе, у том бијелом и тврдом кршу, живио је некада *град*; Њега је *варош* заборавила; *Село* се буди (Ковачевић 1999: 178–179). Поред овог обрасца, у језицима су уочени и следећи: *назив за установу* → *назив за људе који у њој раде*: *Болница* штрајкује; *назив за посуду, на праву у којој се нешто држи, носи* → *назив за количину која стаје у такву посуду, на праву*: Попио је *шољу* млека; *назив за страну света* → *назив за земље/државе на тој страни света*: На своју несрећу, Балкан је био кроз историју огледно поље и *Истока* и *Запада*; *назив за ствараоца* → *назив за његово дело*: Читао је *Шекспира*; *назив за део тела* → *назив за особину која је с њим повезана*: Обичан силник је пуко оружје у руци злотвора, а ја питам где су *мозак* [разум] и *срце* [осећања] злопочиниоцима; итд. (више у Гортан-Премк 1997: 67–79; Драгићевић 2007: 167–174; Хлебец 2010: 52–54; Ковачевић 1999: 178–186; Херартс 2010: 32–33; Лејкоф и Џонсон 2003: 35–40; Кевечеш 2002: 143–162; Расулић 2010).²⁸ Ово, међутим, никако не значи да баш свака лексема из једне групе увек и реализује дати потенцијал као посебну семему; код појединих лексема таква значења су само латентна, али се она могу актуализовати уколико за тим буде било потребе (Гортан-Премк 1997: 76; Драгићевић 2007: 174).

За **синегдоху** — традиционално дефинисану као пренос имена дела какве целине на саму целину и обрнуто — као што је већ речено, нема сагласности у томе да ли је она само део метонимије или је са њом равноправна. Према мишљењу Ковачевића, разлог за „(не)подвођење синегдохе под метонимију” лежи у томе што се у њиховом сагледавању полази у ствари од различитих критеријума: ако се за критеријум узму општије особине, као нпр. принцип контигвитета или блискости, онда се синегдоха показује делом метонимије, а ако се за критеријум узму специфичне црте у типу извођења значе-

²⁸ Иако нуде обиље примера (и) за тзв. **лексичку метонимију** — која, дакле, поред **лексичке метафоре**, представља један од механизма стварања нових лексичких значења, свим наведеним референцама овај слој метонимије није и примарни истраживачки фокус. Ковачевић (1999) се пре свега бави **поетском метонимијом** (и **поетском синегдохом**), која, као и **поетска метафора**, представља средство за постизање оригиналног, сликовитијег, живописнијег изражавања, тј. стилску фигуру, и као таква јесте предмет стилистике; овим стилским поступцима добијају се раније поменута фигуративна значења која за разлику од значења добијених лексичком метонимијом или метафором нису општеприхваћена (Драгићевић 2007: 173). Лејкоф и Џонсон (2003) и Кевечеш (2002), с друге стране, баве се **појмовном метонимијом** и првенствено **појмовном метафором** као механизмима мишљења, и отуда најдубљим, најапстрактнијим слојем метонимије и метафоре, који у ствари и леже у основи лексичке и поетске метонимије и метафоре (Драгићевић 2007: 160). Расулић (2010), уз то, указује и на могућност тумачења метонимије помоћу прототипског модела категоризације.

ња, онда се ове семантичке трансформације показују неподударним (1999: 174). Ипак, ни они аутори који синегдоху третирају као засебан, равноправан принцип семантичког богаћења лексема не слажу се у томе које све процесе она и обухвата. Рецимо, трансформацију *назив за биљку* → *назив за део (плод, цвет и др.) те биљке* Ковачевић сврстава међу подтипове синегдохе (1999: 195–196), док је према мишљењу Гортан-Премк то још једна од многобројних метонимијских формула (1997: 71–73); исто тако, за трансформацију *назив за животињу* → *назив за део (месо, крзно) те животиње* (Појели су *пиле*; Ставила је *лисицу* око врата) Ковачевић такође сматра да је настала по синегдошком принципу (1999: 194–195), док је Драгићевић види као једну од реализација општије метонимијске формуле *назив за биљку или животињу* → *назив за производ од те биљке или животиње* (2007: 177–178).

Спора свакако нема када је у питању основна или, како је Гортан-Премк назива, „права” синегдоха која укључује трансформације *назив за део човечијег или животињског тела* → *назив за човека или животињу: лице* → „људска јединка, особа, личност”, *грло* → „јединка стокe, ређе живине” и *назив за део предмета или објекта* → *назив за предмет или објекат у целини* (која се у реализацији, према речима Ковачевића, већином своди на синегдоху *назив за део куће* → *назив за кућу*, док су неки други примери готово оцаионални): Остао је без *крова*; Напустили смо *огњиште* (Гортан-Премк 1997: 80, 82; Ковачевић 1999: 193). Под синегдоху се такође подводе и трансформације: *назив за какву групу лица* → *назив за појединца из те групе: банда* „група разбојника” и „разбојник”; *назив за шири појам* ↔ *назив за појам* ↔ *назив за ужи појам: биље* „општи назив за биљке”, „зељасте биљке” и „зељасте биљке које имају лековиту или, по народном веровању, чудотворну моћ”; те *назив за шири појам (хипероним)* ↔ *назив за ужи појам (хипоним): љубичица* „вишегодишња мала зељаста баштенска или шумска биљка *Viola* из ф. *Violaceae* са око 800 врста чији су цветови обично љубичасте боје и врло пријатно миришу” и „врста ове биљке *Viola odorata*” (Гортан-Премк 1997: 80–85). Последње, међутим, Херартс коментарише на следећи начин: „Ако би оваква екстензија односа део–целина била прихваћена ... онда би се и сви примери спецификације и генерализације морали класификовати међу случајеве синегдохе” (2010: 31).

Поменути механизми семантичких трансформација до нарочитог изражаја долазе код интерпретације **идиома** — вишечланих језичких јединица које као и индивидуалне лексеме представљају посебне јединице лексикона и посебне одреднице у речнику,²⁹ нпр. *make a mountain out of a molehill* метафорички изражава радњу „придавати прете-

²⁹ Ове специфичне лексичке јединице називају се и **идиоматским изразима, фразеологизмима, фразеолошким јединицама, фраземима, фразеолошким обртима, устаљеним изразима, устаљеним обртима** итд.

рану важност нечему што је у основи небитно”, а *show somebody the door* метонимијски, ако не и метафорички, изражава радњу „ставити неком јасно до знања да му је присуство непожељно” (Прћић 1997: 123). При тумачењу идиоматских значења, ипак, није увек лако разлучити једну семантичку трансформацију од друге, а код неких идиома, штавише, пренос значења је, посматрано са синхронизационог становишта, готово непрепознатљив, па се може разазнати једино прибегавањем етимологији, нпр. *kick the bucket* „умрети” изведено је на основу једног од начина извођења самоубиства, док нико сигурно не зна шта је реална основа за идиом *heap coals of fire on his head* „вратити неком зло добрим” (Прћић 1997: 123; Најда 1975: 113).³⁰

II. 6. Семантички парадигматски односи и структуре лексичких поља

Своје место и своју вредност у датом систему, како је већ и речено, лексичке јединице, као језички знакови, добијају спрегом односа, парадигматских и синтагматских, са другим јединицама из система. Према подели Данка Шипке, базираној на Сосировој дводелној концепцији језичког знака, у лексикону се разликују три типа парадигматских односа: **садржински** (односи засновани само на садржини лексема, нпр. *коса*

³⁰ Идиоми се обично дефинишу као устаљени спојеви две или више речи са јединственим (типично, некомпозитивним, идиоматизованим) значењем, тј. значењем које не проистиче из значења појединих делова, којег не сачињава пука комбинација значења речи које улазе у њихов састав (Прћић 1997: 73, 123; Менац 1970: 1). Идиоми, међутим, испољавају различите степене компактности, како садржинске, тако и формалне. У погледу садржине, идиоми су распоређени дуж континуума прозирности: на једном крају налазе се тзв. **глобални** или **тотални идиоми** као идиоми пуне непрозирности која је последица десемантизације глобалне слике првобитно неидиоматске свезе, одн. семантичке транспозиције свих компонента целине, што значи да међу њиховим компонентама постоји изразита узајамна зависност, те се ниједна од њих не издваја као носилац пренесеног значења, нпр. *кад на врби роди грожђе* само у целини, глобално, има значење „никад”; средишњи део континуума заузимају тзв. **компонентни** или **парцијални идиоми** као идиоми делимичне (не)прозирности код којих је само један њихов део семантички транспонован, док се остале компоненте јављају у основном значењу, нпр. само *до ушцу* као компонента идиома *залубити се до ушцу* има пренесено значење „много”; други крај континуума чине тзв. **идиоми у ширем смислу** као идиоми пуне прозирности јер њихова значења представљају збир основних значења речи које их чине, нпр. *залубити се на први поглед*, што их уједно позиционира и на саме рубове лексикона (Мршевић-Радовић 1987: 63, 65; Палмер 1993: 81–82; Прћић 1997: 124; Станојчић и Поповић 1992: 176; Ристић 2013: 16–17; Халас 2012: 280).

Степен компактности идиома условљавају и два формална чиниоца: (а) заменљивост појединих речи унутар целине другим речима, која је код неких идиома немогућа, нпр. *пут под ноге*, док је код других могућа али уз велика ограничења, нпр. *допасти туђих руку / шака*; (б) постојаност, одн. могућност подвргавања целине трансформацијама (број / род / падеж, глаголско време / вид / стање, промена морфосинтаксичке класе, редослед речи итд.) и/или модификацијама (у виду придевских, прилошких и других допуна), која је код неких идиома потпуно искључена, нпр. *од главе до пете*, док неки идиоми могу подлегати и низу трансформација (углавном везаних за глаголско време / вид / стање), нпр. *чистити / почистити (прво) испред своје куће / свога прага / својих врата* или *чистити / почистити (прво) пред својом кућом / својим прагом / својим вратима*; уз то, поједини идиоми могу имати и факултативне елементе, као што је нпр. *златна у обећавати (златна) брда и долине* (Прћић 1997: 115, 124; Менац 1970: 1–4). (О различитим особеностима, типологијама и/или критеријумима за идентификацију идиома више у Дешић 1990: 83–93; Драгићевић 2007: 24–26, 40–42; 2009; Згуста 1971: 142–159; Круз 1995: 37–45; Липка 2002: 110–114; Макаи 1972; Менац 1970; Мршевић-Радовић 1987; Палмер 1993: 79–82; Прћић 1997: 115–116, 123–130; Ристић 2013: 13–18, 21–28; Станојчић и Поповић 1992: 174–179; Шипка 1998: 109–114.)

: *власи*), **формални** (само на форми лексема, нпр. *коса* : *роса*) и **садржинско-формални** (на оба плана, нпр. *кòса*¹ „власи” : *кòса*² „оруђе”) (1998: 43–44).³¹ Вероватно најзначајнији међу њима јесу **садржински** / **значењски** / **смисаони** / **семантички односи**, који се у зависности од природе сродности значења на којој почивају деле на **синонимију** (односу утемељеном на истоветности значења), **антонимију** (на супротности), **хипонимију** и **меронимију** (на укључености) (Прћић 1997: 95; Круз 2004б: 247–248). Када се у виду има тријадна концепција знака Огдена и Ричардса, наведени односи пишу се и у **десигнативне** и **денотативне односе** — синонимија и антонимија спадају у сферу десигнације, а хипонимија и меронимија у сферу денотације (Шипка 1998: 43–44). У наставку излагања, синонимија, антонимија и хипонимија биће укратко представљене у засебним тачкама овог одељка, да би се затим, у вези са њима, описале и различите врсте лексичких поља; меронимији као традиционално запостављеном односу на пољу лексикологије и меронимији као лексичком пољу које се на њему заснива посећен је посебан одељак — II. 7.

II. 6. 1. Синонимија

Синонимија се традиционално дефинише као однос између речи истог значења, **синонима**; међутим, услед различитих тумачења појма ‘истоветност’, у науци о језику нису уједначена гледишта када су границе синонимије у питању (Згуста 1971: 89; Зринка 2007: 209). Према строжијем схватању, синонимију оличавају само односи између лексема чија су сва значења иста (= идентична), и по денотативној и по конотативној димензији, и које су узајамно заменљиве у свим контекстима (Лајонс 1995б: 61). У блажем (и најраспрострањенијем) приступу, подручју синонимије прикључују се и односи између лексема приближно истог (= веома сличног) значења, које су међузамењиве у неким контекстима (Хлебец 2010: 61; Саид 2003: 65; Зринка 2007: 210). Другим речима, синонимију чине и односи који поменуте строге критеријуме синонимности у потпуности задовољавају и они који од тих критеријума до извесне мере и одступају (Лајонс 1995б: 60).³²

³¹ Како истиче Шипка, примена дводелне концепције знака на почетном нивоу класификовања лексичких односа важна је због тога што су садржински односи универзални, или у најмању руку везани за културу, док су формални и садржинско-формални односи везани за конкретан језик; уз то, код садржинских односа неопходно је да лексеме припадају истој морфосинтаксичкој класи, док код осталих односа то није обавезно (1998: 43).

³² Сагледана на овај начин, синонимија представља врло широку и подоста разуђену категорију лексичких релација чија даља расподела у литератури даје једну прилично шаролику слику, како у терминолошком, тако и у појмовном смислу: **истозначност** и **блискозначност** / **сличнозначност**, **права** и **неправа синонимија**, **апсолутна** и **релативна синонимија**, **апсолутна** и **партикуларна синонимија**, **апсолутна** и **приближна синонимија**, **потпуна** (**комплетна**) и **непотпуна** (**некомплетна**) синонимија,

Први тип односа — обично именован као **апсолутна синонимија** — постоји, дакле, само ако лексеме имају исту дистрибуцију, а уз то су потпуно синонимне у свим значењима и у сваком контексту у ком се јављају (Прћић 1997: 97; Лајонс 1995а: 448). Или, како то каже Згуста, апсолутна синонимија подразумева поклапање и денотативног значења и конотативног значења и домена примене лексема (1971: 89). Имајући, међутим, у виду да природни људски језици не трпе гомилање језичких јединица са потпуно истим вредностима (принцип **језичке економичности**), јасно је да **апсолутних синонима** у њима готово и да нема; ако и постоје, они представљају тек прелазни ступањ, одн. пролазну и вероватно кратку фазу у језику током које ће се једна лексема изборити за свој статус, док ће остале или добити нову нијансу у (денотативном и/или конотативном) значењу или ће једноставно бити потиснуте из језика (Драгићевић 2007: 248; Прћић 1997: 98). Углавном, највише примера за апсолутну синонимију нуде (обично моносемични) термини, нпр. *caecitis* и *typhlitis*; *spirant* и *fricative* (Улман 1963: 109; Згуста 1971: 89; Хлебџић 2010: 61).

Далеко чешћи тип синонимије у језику представљају односи између лексема које не задовољавају макар један од горе поменутих критеријума — тзв. **релативна синонимија**, што обухвата читав спектар различитих случајева (Згуста 1971: 90; Драгићевић 2007: 245; Риђановић 1985: 290). Својом различитошћу, а истовременом сличношћу, **релативни синоними** отварају веома замршено питање сличности значења, која је неопходна да би се лексеме уопште довеле у синонимску релацију (Шипка 1998: 45). Према Шипки, сличност значења заснива се на поклапању критеријских обележја десигната, док све остало може да се разликује, нпр. лексеме *преминути*, *умрети*, *погинути*, *црћи*, *липсати*, *одапети* итд. могу се сматрати синонимима јер им се подудара критеријско обележје десигната да означавају завршавање живота, иако међу њима постоје разлике у свим осталим сегментима: (а) десигнацији, нпр. *погинути* подразумева насилну смрт, што није обавезно случај са *умрети*; (б) конотацији, нпр. *одапети* има шаљиву конотацију, док је *умрети* неутрално; (в) домену примене, нпр. *преминути* се не примењује на животиње, док је *липсати* резервисано за стоку; (г) опсегу полисемантичке структуре, нпр. *црћи* има богатију полисемантичку структуру него *преминути*; (д) употребним карактеристикама, нпр. *црћи* се користи и у аутомеханичарској терминологији (*цркао акумулатор*), док је *преминути* резервисано за званична саопштења (1998: 45–46).

чиста синонимија и псеудосинонимија, пуна (тотална) и делимична (парцијална) синонимија итд. (више у Зринка 2007; Драгићевић 2007: 244–253; Матијашевић 1982: 129).

Једну од типологија релативних синонима дао је и бугарски лексиколог Втов из које се, како истиче Драгићевић, може видети по којим се све семантичким карактеристикама ови синоними могу разликовати (2007: 251). Први тип представљају **семантички синоними**, чију разлику у значењу Втов објашњава са становишта компонентне анализе: то су лексеме које имају заједничку архисему и већину истих сема нижега ранга, тј. оне које се разликују по једној или мањем броју сема које не заузимају високу позицију у хијерархији сема нижега ранга. Уколико се у оваквом односу јављају примарна значења лексема, Втов их назива **истинским семантичким синонимима**, нпр. *млак*, *топао*, *врућ*, *врео*, чија се примарна значења разликују само по степену испољености топлоте; уколико су у односу синонимије примарно значење једне лексеме са секундарним значењем друге лексеме, такве синониме поменути аутор назива **идеографским семантичким синонимима**, нпр. *руководилац* : *глава* (*Он је руководилац наше фабрике* и *Он је глава наше фабрике*). Други тип релативних синонима представљају **стилски синоними** као лексеме са истим значењем које се међусобно разликују по стилској (не)обележености, а деле се на (а) **експресивне синониме**, нпр. *мајка* и *мама* јављају се у истом, разговорном стилу, с тим што *мама* има израженију експресивну вредност; (б) **функционалне синониме**, чије су подврсте: **професионално-терминолошки**, нпр. *акцент* : *нагласак*; **територијално / временски ограничени**, нпр. *пенџер* : *прозор*; и **социјално ограничени синоними**, нпр. *риба* : *девојка*; (в) **архаичне синониме**, нпр. *писменица* : *граматика*. И трећи тип релативних синонима представљају **семантичко-стилски синоними** као лексеме чија се значења разликују и семантички и стилски, нпр. *лутати* : *скитати* (Драгићевић 2007: 251–252).

Већ поменута текстуална дистрибуција, првенствено (ин)компатибилност³³ чланова синонимске релације у истом језичком контексту, у читавом низу англосаксонских приручника (најпре, Лајонс 1977; 1995а; Круз 1995; 2006; Липка 2002) узима се као релевантан критеријум одређења и класификовања овог односа. Лајонс, рецимо, каже: „Синонимија се може дефинисати преко појма двосмерне импликације или *еквиваленције*. Ако једна реченица, S_1 , имплицира другу реченицу, S_2 , а то важи и обрнуто, S_1 и S_2 су еквивалентне ... Ако сада те две еквивалентне реченице имају исту синтаксичку структуру а међусобно се разликују само по томе што једна има лексичку јединицу x , а друга има y , онда су x и y синонимне” (1995а: 450), нпр. *The train travelled fast* и *The*

³³ Лајонс *инкомпатибилност* дефинише на основу логичке *контрадикторности* између две реченице: „Ако једна реченица, S_1 , експлицитно или имплицитно пориче другу реченицу, S_2 , онда су S_1 и S_2 контрадикторне (S_1 и S_2 су експлицитно контрадикторне ако S_1 негира S_2 синтаксички, док су у осталим случајевима оне имплицитно контрадикторне). Ако су S_2 и S_1 имплицитно контрадикторне реченице идентичне синтаксичке структуре а разликују се само по томе што једна има лексичку јединицу x , а друга има y , онда су x и y инкомпатибилне” (1995а: 458).

train travelled rapidly; She called out to the young boy и *She called out to the young lad; He plays the violin very well* и *He plays the fiddle very well* (Хлебџец 2010: 61; Саид 2003: 65; Круз 1995: 88).³⁴ По својој суштини, синонимија је симетричан однос, јер ако је, рецимо, лексема *fast* синонимна са *rapidly*, онда је и лексема *rapidly* синонимна са *fast* (Лајонс 1995а: 455; Прћић 1997: 99).

II. 6. 2. Антонимија

Антонимија представља однос између речи супротног значења, **антонима**, а у зависности од природе те супротности, разликује се неколико типова овог односа: комплементарна, скаларна, дијаметрална, реципрочна и реверзивна антонимија (Прћић 1997: 102). **Комплементарна антонимија** је „вероватно најосновнија врста” овог односа (Круз 2004б: 252) код које се поменута супротност темељи на контрасту типа да/не, одн. на принципу постојања или непостојања извесног стања ствари; такво стање ствари оличава подељеност неке значењске димензије на два међусобно искључива дела, без неутралне међувредности, што значи да је значењска димензија у потпуности покривена двама лексемама, нпр. *false : true; dead : alive; succeed : fail; man : woman; lion : lioness* (Прћић 1997: 104; Круз 1995: 198–200). Као дијагностички тест за утврђивање овог типа антонимије предлаже се: *A implies NOT B, and NOT A implies B (and vice versa)*, нпр. *John is not married* имплицира *John is single*, као што и *John is not single* имплицира *John is married* (Лајонс 1995а: 461).

Код **скаларне антонимије** супротност се темељи на контрасту више/мање, одн. на принципу постојања извесног стања ствари у већој или мањој мери, којег притом оличава скала вредности између двеју крајности неке значењске димензије, симетрично размештених у односу на средишње, неутрално, подручје (Круз 1995: 204–205; Прћић 1997: 102). Димензија температуре, на пример, у енглеском језику покривена је лексемама *boiling – hot – warm – tepid / lukewarm – cool – cold – freezing*; у односу скаларне антонимије, при томе, стоје како лексеме *boiling* и *freezing* као ознаке за две крајње вредности ове димензије, тако и *hot : cold* и *warm : cool* као ознаке за њене међувредности које су симетрично размештене у односу на средишње, неутрално, подручје скале покривено лексемом *tepid* или *lukewarm* (Лајонс 1977: 289; Палмер 1993: 95; Круз 1995: 205). То неутрално подручје скале, ипак, код већине других значењских димензија није

³⁴ Исто тако, контекстуална (не)осетљивост ових (како их називају Лајонс и Круз, **когнитивних**) синонима може се испитивати и у оквиру једне исте реченице; тако ће, на пример, реченица у којој су два синонима повезана напоредним везником за резултат дати таутологију, нпр. **The train travelled fast and rapidly*, а ако је један синоним комбинован са негативним синонимом, за резултат се добија контрадикција, нпр. **The train travelled fast but not rapidly* (Хлебџец 2010: 61).

покривено неком посебном лексемом, нпр. *fast* : *slow*; *long* : *short*; *loudly* : *softly*; *like* : *dislike*; *admire* : *despise* (Круз 1995: 204–205; Прћић 1997: 102). Придеви из ове групе антонима су, за разлику од комплементарних антонима, поредиви, морфосинтаксички (*faster*, *fastest*) или уз употребу модификатора (*very fast*) (Палмер 1993: 94). При утврђивању скаларне антонимије може послужити дијагностички тест: *A implies NOT B, but NOT A does not necessarily imply B (and vice versa)*, нпр. *It's hot* имплицира *It's not cold* и *It's cold* имплицира *It's not hot*, док *It's not hot* нужно не имплицира *It's cold* (Лајонс 1977: 272; Прћић 1997: 103).

Преостале три врсте антонимије темеље се на супротности смера кретања, схваћеног или дословно, као линерно просторно померање у односу на неку референтну тачку, или пренесено, као појмовна трансформација или метафоричко проширење дословнога (Круз 1995: 223; Прћић 1997: 106). **Дијаметрална антонимија** одражава две крајње тачке на датој оси у једном или другом смеру кретања (*up* : *down*; *top* : *bottom*; *north* : *south*; *forwards* : *backwards*; *black* : *white*), **реципрочна** однос између два ентитета који се посматра или из једног или из другог смера на датој оси (*before* : *after*; *above* : *below*; *buy* : *sell*; *husband* : *wife*; *doctor* : *patient*), док **реверзивна антонимија** одражава кретање и/или промену стања у супротном смеру (*enter* : *leave*; *appear* : *disappear*; *learn* : *forget*; *pack* : *unpack*) (Круз 1995: 223–224, 231–233; Прћић 1997: 106).

II. 6. 3. Хипонимија

Као одраз хијерархијски заснованог устројства дела ванјезичке стварности, а онда и дела лексикона који га одсликава, **хипонимија** представља један од најважнијих облика систематизације лексичког система и, отуда, један од најзначајнијих лексичких односа (Прћић 1997: 95; Лајонс 1995а: 453; Драгићевић 2007: 294). Хипонимија је однос између (надређене) лексеме општијег значења, тзв. **хиперонима**, и (подређене) лексеме специфичнијег значења, тзв. **хипонима**, што се може илустровати примерима: *flower* : *rose* / *tulip* / *violet* итд.; *bird* : *swan* / *robin* / *pigeon* итд.; *red* : *scarlet* / *crimson* / *vermilion* итд.³⁵ Однос између два или више хипонима једног истог хиперонима јесте **кохипонимија**, те су, на пример, лексеме *rose*, *tulip*, *violet* итд. истовремено хипоними лексеме *flower* и узајамни **кохипоними** (Лајонс 1995а: 453; Марфи и Коскела 2010: 80).

³⁵ Термин **хипонимија** овде се употребљава као општи назив за поменути однос, без обзира на смер посматрања; каткада се, међутим, овом термину приписује и уже тумачење, када се односи само на релацију субординације, тј. однос посматран у смеру хипоним → хипероним, при чему се, онда, њему супротан однос, тј. релација хипероним → хипоним, означава термином **хиперонимија** (Марфи 2003: 216).

О хипонимији се често говори као о односу укључености, али се уз то обавезно наглашава и могућност различитог тумачења овог појма. Код једног тумачења — „укљученост значења / смисла” — у виду се има смер хипероним → хипоним, тј. значење (смисао) хиперонима укључено је у значење (смисао) хипонима, што значи да хипоним има сва семантичка обележја као хипероним плус своја специфична; код другог тумачења — „укљученост класа / денотата”, смер је обрнут (хипоним → хипероним), одн. класа ентитета (денотат) означена хипонимом укључена је у класу ентитета (денотат) означену хиперонимом (Лајонс 1977: 291; 1968: 454; Липка 2002: 65, 170; Лич 1990: 92–93; Круз 2006: 81).³⁶

Лајонс објашњава хипонимију и преко појма једносмерне (или асиметричне) импликације: реченица која садржи хипоним (или више њих) имплицира реченицу која садржи хипероним, али не и обрнуто, нпр. *She bought some roses / tulips / violets* итд. или *She bought some roses and some tulips / She bought some violets and some tulips* итд. имплицира *She bought some flowers*, што у другом смеру није применљиво (1977: 292; 1995а: 455). По својој суштини, хипонимија је транзитиван однос: ако је, рецимо, лексема *rose* хипоним од *flower*, а *flower* хипоним од *plant*, онда је и *rose* хипоним од *plant* (Лајонс 1977: 292; Палмер 1993: 87). Из наведеног, међутим, не следи да су лексеме *rose* и *flower*, обе као хипоними лексеме *plant*, истовремено и узајамни кохипоними: *rose* је, у ствари, **непосредни хипоним** од *flower*, а *flower* **непосредни хипероним** од *rose*, као што је *flower* непосредни хипоним од *plant*, а *plant* непосредни хипероним од *flower* (Палмер 1993: 87; Хлебец 2010: 57). Овим се додирује и структура једне врсте лексичких поља — хијерархијских, о чему ће више речи бити у наредној тачки.

Као дијагностички тест за утврђивање хипонимије типично се узима образац *A(n) A is a kind / type / sort of B* (одн. *A је врста / тип Б-а*), где је *A* хипоним, а *B* хипероним, нпр. *A rose is a kind of flower*, при чему је такође могућ и изостанак наведених именичких сигнализатора: *A rose is a (kind of) flower* (хипонимија се, отуда, осим као *KIND-OF relation*, назива и *IS relation*) (Прћић 1997: 96; Хлебец 2010: 56; Марфи 2003: 217).³⁷ Осим наведеног, Круз наводи и низ других оквира који могу бити корисни за утврђивање како хипонимијског, тако и кохипонимијског односа: *roses and other flowers*; *The kinds of flowers are roses, tulips, violets etc.*; *There's no flower more beautiful than a rose*; *She likes all flowers except roses*; *A rose is a kind of flower, and a tulip is another kind of*

³⁶ Поменуто истовремено указује и на својеврсни парадокс хипонимијског односа, јер подређени хипоним има ужу денотацију (логички обим), али богатији семантички садржај од надређеног хиперонима (Драгићевић 2007: 291).

³⁷ Како ови обрасци захтевају да *A* и *B* буду именице, код испитивања хипонимије код глагола претпоставља се претходна номинализација, нпр. *Buying is a kind of getting*, мада такве реченице, како истиче Лајонс, често не звуче природно (1977: 294).

flower; A rose is a kind of flower, and so is a tulip итд. (више у Круз 1995: 88–92, 137– 153; 2002; 2004а: 148–150).³⁸

II. 6. 4. „Лексичке конфигурације”

Ступајући у семантичке релације са другим јединицама из система, лексеме формирају различите „лексичке конфигурације” (Круз 1995: 112), одн. лексичка поља различитих структура. Пошто се овде говори само о одређеним значењима лексема, а не о лексемама у целини, једна лексема, у зависности од одговарајуће семеме, може бити члан различитих лексичких поља, што сведочи о испреплетаности и испресецаности елемената лексикона, нпр. лексема *glass* „чаша” припада лексичком пољу посуда заједно са *cup, bowl, mug* итд., а *glass* „стакло” лексичком пољу материјала заједно са *brick, concrete, plastic, wood* итд. Величина лексичких поља је релативна и креће се од најмање два до веома много укључених чланова, али се у стварности проучавање великих лексичких поља најчешће задржава на ограниченом броју више или мање специфичних лексема (Прћић 1997: 108).

Према подели лексичких поља Твртка Прћића, издвајају се два основна структурна типа поља: линеарна и хијерархијска (1997: 108).

(1) **Линеарна лексичка поља** састоје се од само једног нивоа, одн. чланова у низу који се налазе у односу инкомпатибилности. Оваква поља могу садржати велики број чланова, али и само два члана између којих постоји однос антонимије. У зависности од принципа који одређује редослед, уређеност укључених чланова, линеарна поља могу бити серијска или циклична. **Серијска линеарна поља** карактерише постојање крајњих чланова, почетног и завршног, између којих су, према одређеном критеријуму, размештени сви остали чланови: (а) ако су ти чланови поредиви, онда чине **скалу**, са постепеним прелазима, навише или наниже, између чланова, нпр. по димензији температуре (*boiling, hot, warm, cool, cold, freezing*); (б) ако су чланови непоредиви, онда чине **ранг**, са скоковитим прелазима, навише или наниже, између чланова, нпр. по димензији школских оцена (*excellent, good, average, fair, poor*), војних и других чинова, мерних јединица, језичких јединица, музичких нота, бројева итд.; (в) ако се поредивост, уређеност и коначност чланова серијских поља не сматра битним, онда они образују **грозд** (*jump, skip, hop, spring, leap, bounce* итд.). За разлику од серијских, **циклична линеарна поља** немају крајње чланове, већ су њихови чланови кружно размештени, нпр. по

³⁸ О подврстама хипонимије као што су **таксонимијска** (прототипична), **функционална**, **супстативна**, **локативна**, **хипонимија активности** и/или **хипонимија стања** в. Круз (2002), Крофт и Круз (2004: 141–150), Марфи (2003: 216–230), Милер (1998), Шафин и Херман (1984; 2009), Барјактаровић (2009).

димензији годишњих доба (*spring, summer, autumn / fall, winter*), месеци у години, дана у недељи, страна света итд.; карактеристично за ова поља је то што у њима само конвенционално постоје почетни и завршни члан, нпр. јануар као први, а децембар као последњи месец у години. Понекад се у оквиру истог поља могу јавити и серијски и циклични принцип, нпр. у пољу боја *black, grey* и *white* чине скалу, а *red, orange, yellow, green, blue* и *purple* циклично поље (Прћић 1997: 109–111).

(2) **Хијерархијска лексичка поља**, као и сваке хијерархијски устројене структуре, почивају на (вертикалном) односу **доминације** између чланова распоређених по различитим хијерархијским (надређеним и подређеним) нивоима и (хоризонталном) односу **диференцијације / инкомпатибилности** између чланова са истих хијерархијских (подређених) нивоа. У једном *идеалном* хијерархијском пољу ови односи су *константни* кроз целу структуру која се, уз то, одликује и *великим бројем јасно дефинисаних нивоа*, изразитом *разгранатошћу* и гранама које се никада *не укрштају*; поред тога, *чворишта* из којих се даље гранају нови чланови постоје на *сваком* нивоу хијерархије и попуњена су лексемама *исте* морфосинтаксичке класе. Ипак, лексичка поља која би задовољила све наведене критеријуме у језицима не постоје, те се дати услови (и притом не увек и сви) испуњавају само у појединим фрагментима лексичких структура (Круз 1995: 113, 146; 2004а: 176; 2006: 94).

Два су основна типа лексичких хијерархија: таксономије и мерономије. **Таксономијске хијерархије** или, краће, **таксономије (популарне и експертске)** јесу лексичке структуре у којима је однос доминације хипонимија (или, прецизније, хиперономија) а однос диференцијације кохипонимија. Таксономије су „у суштини класификаторни системи [због чега се називају и **класификаторним хијерархијама**], и оне одражавају начин на који говорници неког језика категоришу свет искуства” (Круз 2004а: 176). Како ниједан језик не представља савршено регуларан систем у свим класификацијама, таксономије се од идеала хијерархијске структуре удаљавају према различитим аспектима (Најда 1975: 92).

Најпре, важно обележје популарних таксономија, за разлику од експертских, јесу празна чворишта која указују на одсуство лексема на очекиваним местима у хијерархији, што се углавном односи на више нивое структуре (Најда 1975: 92). Реч је у ствари о тзв. **лексичким празнинама**, до којих „најчешће долази услед **појмовне празнине**, када у датој култури није познато или није битно одређено значење или значењски контраст, па отуда није изражена потреба да се оно именује посебном речју, односно да се

лексикализује” (Прћић 2005: 171)³⁹, нпр. енглеским кохипонимима *bottle, jug, glass* итд. недостаје хипероним у значењу посуде за држање течности (Прћић 1997: 97). Међутим, како примећује Липка, понекад се такве лексичке празнине, не само у генерализовању него и у спецификавању, могу попунити продуктивним поступцима творбе речи (2002: 168).

Када надређена лексема у некој класификацији недостаје, постоји и тенденција да се иста лексема нађе на различитим нивоима, наравно, са различитим значењима, тј. да се иста лексема, кроз различите семеме, јавља у својству и хиперонима и хипонима (Најда 1975: 92; Прћић 1997: 96). Енглеска лексема *animal*, на пример, користи се да означи неколико класа у популарној таксономији фауне: на највишем нивоу хијерархије она стоји у контрасту са *vegetable* и *mineral*; на нижем нивоу, *animal* обухвата само двоножна и четвороножна створења, стојећи сада у контрасту са *snake, insect* итд., док на још нижем нивоу означава само четвороножна створења и стоји у контрасту са *human* (Најда 1975: 92). Овакву појаву да једно значење полисемичне лексеме представља хипоним њеног другог значења Круз именује **аутохипонимијом** (2006: 94).

Такође, поједине таксономије од свог идеала одступају и по томе што садрже хиперониме који су друге морфосинтаксичке класе него хипоними, нпр. именица *taste* према придевима *sweet, sour, bitter* итд.; *shape* према *round / triangular / square* итд.; *colour* према *red / green / blue* итд. (Лажонс 1977: 299; Круз 1995: 149). Према Крузу, овакви случајеви илуструју, у ствари, однос **квазихипонимије** (и, сходно томе, **квазихиперониме** и **квазихипониме**), који се, поред тога, јавља и између надређених небројивих и подређених бројивих лексема (нпр. *crockery : plate(s) / cup(s) / saucer(s); brass : trumpet(s) / tuba(s) / horn(s)* итд.) или пак (иако ређе) између надређених бројивих и подређених небројивих лексема (нпр. *condiment(s) : salt / pepper / vinegar* или *metal(s) : copper / gold / zinc*) (Круз 1995: 149–150; 2006: 175).

Популарне таксономије имају највише пет нивоа, а често и мање, за разлику од експертских код којих број нивоа може премашити пет, сагласно намеравању прецизности (Круз 1995: 145–146; Прћић 1997: 109). У једној поједностављеној класификацији паса на највишем нивоу налази се хипероним *animal*, којег следе, једна испод друге, лексеме везане за класу (*mammal*), род (*dog*), врсте (*terrier, greyhound, poodle* итд.) и

³⁹ Жиц-Фукс говори о два основна врста лексичких празнина — **културним** и **системским**: „Уопћено говорећи за тзв. културне лексичке празнине каже се да су увјетоване недостатком одређене ствари или појавности у животу и култури народа који говори одређеним језиком, док се системске лексичке празнине сматрају ’концептуалним празнинама’, тј. оним мјестима у вокабулару на којима одређени језик не лексикализира неки појам. Системским је лексичким празнинама посвећено више пажње јер се сматра да управо оне упозоравају на разлике у томе како поједини језици лексикализирају појавности свијета, док се културним лексичким празнинама посвећује мање пажње јер су лакше препознатљиве и читије с обзиром да одражавају специфичности одређене културе” (1990б: 70).

њихове варијетете (нпр. код теријера, *Irish terrier*, *Scottish terrier*, *Welsh terrier* итд.) (Најда 1975: 87; Прћић 1997: 109). Са тачке гледишта просечног говорника, најважнији ниво у таксономијама је већ поменути *основни ниво* (или *генерички ниво* (ниво рода)), јер он садржи већину свакодневних имена за бића и предмете/објекте, нпр. *cat*, *oak*, *rose*, *apple*, *cup*, *car*, *church* итд. (Круз 1995: 146). Чланови овог нивоа су „оригиналне” лексеме јер нису метафоричким преносом позајмљене из других лексичких поља и, са морфолошког аспекта посматрано, углавном просте лексеме, за разлику од чланова нижих нивоа (нивоа врста и варијетета) које су често изведене, сложене или фразне (Круз 1995: 146; Прћић 1997: 109).

Поред таксономија, у хијерархијска лексичка поља убрајају се и скупови лексема засновани на односу меронимије, о чему ће више речи бити у наредном одељку.

II. 7. Меронимија и мерономије⁴⁰

Упркос дугој традицији његовог проучавања које датира још од периода античке грчке филозофије, а од двадесетог века спроводи и из перспективе више стручних дисциплина (логика / филозофија, психологија, лингвистика, визуелна перцепција, вештачка интелигенција и др.), однос између делова и целина и даље изазива бројне нејасноће и најразличитије полемике (Герстл и Прибенау 1995: 865). Имајући у виду то да се однос „је део” још од античких времена сматра и фундаменталним онтолошким односом на ком (поред односа „је врста”) почива и један од два основна принципа хијерархијске организације целокупног људског знања и искуства,⁴¹ Герстл и Прибенау наводе и следеће: „прилично је изненађујуће то што је до сада уложено јако мало стварног рада на испитивању ове врсте односа. Ближи поглед на однос део–целина открива огроман број доста комплексних појава ... које су далеко од јасних” (1995: 865).

Штавише, у данашњој науци остала су и даље актуелна (и још увек без општеприхваћених одговора) и сва она фундаментална питања везана за тему делова и целина која су била предмет интересовања још античких филозофа (прво атомиста (500–370. г. пре нове ере), а потом и Платона, Аристотела и схоластичара): дефинисање основних

⁴⁰ У донекле измењеном виду, овај одељак дисертације објављен је у Дилпарић (2012а).

⁴¹ Другим речима, знање о некој појавној датости организује се или према њеним врстама или према њеним деловима, при чему први принцип, као што је већ речено, води ка класификацијама, док се други најчешће користи у дескрипцијама, нпр. категорија АУТО може се поделити на СПОРТСКИ АУТО, САЛОНСКИ АУТО, ЦИП и др. или пак на ТОЧАК, МОТОР, КАРОСЕРИЈА и др. (Тверски 1990: 334; Раден и Дирвен 2007: 9; Ивић 2006: 14). Ипак, већи део нашег знања о деловима неке целине у ствари је само у форми фрагмената њене мерономије (о мерономији в. II. 7. 2). Рецимо, разни конкретни артефакти попут аута, веш-машине или рачунара могу имати добро развијену мерономију, али би заиста мали број људи, осим самих стручњака из датих области, могао навести називе за баш све делове ових ентитета (Круз 2004а: 180).

појмова ‘део’, ‘целина’ и ‘однос део–целина’, утврђивање различитих односа између делова и целина, питање да ли целине наслеђују својства од својих делова или је смер наслеђивања својстава обрнут итд. (Герстл и Прибенау 1995: 866). Како се овом односу, као што је речено, данас прилази са различитим мотивацијама, теоретичари се углавном ограничавају само на појединачне аспекте његове „нарочито мистериозне и контроверзне” природе (Ајрис и др. 2009: 261), предлажући, отуда, и сасвим различите, специјализоване начине његовог дефинисања (више у Герстл и Прибенау 1995).

II. 7. 1. Меронимија у језику и лингвистици

У лингвистици разматрани однос — терминолошки најчешће означен као **меронимија** (од грч. *meros* „део”), **партонимија** или (транспарентно) **однос дела и целине / однос део–целина**⁴² — обично се дефинише као „семантички однос између лексичке јединице која означава део и оне која означава одговарајућу целину” (Круз 1995: 159), нпр. *рука* < *тело*; *грana* < *дрво*; *волан* < *ауто*; *кров* < *кућа*.⁴³ Идући у обрнутом смеру, одн. полазећи од целине ка делу, однос се назива **холонимијом** (од грч. *holos* „целина”), нпр. *тело* > *рука*, мада се у литератури ипак чешће користи термин **меронимија** као опште име за сам феномен повезаности назива за делове и целине, без обзира на смер у ком се та повезаност посматра (Марфи 2003: 230; 2006: 13). Наглашавајући припадност овог односа сфери денотације, поједини аутори га дефинишу и као „однос ’је део’ између денотација [...] именица” (Кернс 2006: 562). Именица која означава део целине назива се **мероним** (или **партоним**), док се именица која означава целину именује термином **холоним** (Круз 2004а: 150).

За типичне сигнализаторе меронимијског односа сматрају се именица *part / deo* и глагол *have / имати*, употребљени у низу реченичних образаца, узетих појединачно или комбиновано, одн. или као *A is (a) part of B* (уз варијанте) и/или као *B has A*, где је *A* ме-

⁴² Поред *meronymy*, *partonymy* и *part-whole relation*, у литератури на енглеском језику овај однос се, иако ређе, назива и *meronomy* и *partonomy*. Терминологија, међутим, није усаглашена те сви поменути називи могу имати и алтернативна тумачења. За Крофта и Круза, на пример, *meronymy* је однос између значења лексема, а *part-whole relation* је однос између ванјезичких ентитета (2004: 151); *meronomy* је, при томе, лексичко поље базирано на односу меронимије (*meronymy*) које представља лексички одраз ванјезичке хијерархије засноване на односу дела и целине (*part-whole relation*) (Круз 1995: 157, 160). За Хлебца, с друге стране, *partonomy* је један од „два главна семантичка парадигматска односа између различитих речи: појам А изражен једном речју ... ’је део’ појма Б израженог другом речју” (2010: 54), који се „синтагматски ... манифестује у форми меронимије [*meronymy*] (између две именице) и као партитивност [*partitivity*] ... у смислу целине која је означена именицом а раздeљена придевом” (2010: 69–70). Другим речима, меронимија је „партономија именица” (Хлебец 2010: 58). У литератури на српском језику однос је именован као **меронимија** (Драгићевић 1999; 2007: 293), **мерономија** (Шипка 1998: 43), **партонимија** (Ивић 2006) или **однос дела и целине** (Прћић 1997: 109) / **однос део–целина** (Риђановић 1985: 308).

⁴³ Осим симболом < или, алтернативно, симболом >, у оба случаја усмереним према називу за део целине, нпр. *рука* < *тело* или *тело* > *рука* (Марфи 2006: 13), разматрани семантички однос означава се и цртицом (*рука – тело*) или пак двотачком (*рука : тело*).

роним, а *B* холоним. Оба маркера, штавише, неретко се користе и у самим дефиницијама овог односа, нпр. “Meronymy is the IS-PART-OF or HAS-A relation” (Марфи и Коскела 2010: 102). Сходно томе, Прис предлаже да се за утврђивање меронимије, уместо засебних језичких оквира са једним или другим маркером, користи само један оквир у ком би се нашле обе лексичке саставнице — *B has an A as a part* (1998: 187). Осим поменутих, у литератури се као синтагматске манифестације меронимије наводе и други реченични или фразни обрасци типа: *B + A (the door-handle)*; *A + of + B (the handle of the door)*; *B + атрибут + A* (у ген.) (*кућа равног крова*); *B consists of / is composed of / comprises / includes / involves / contains A* (*The village consists of fifty-five households; The substance is composed of gold and other metals; The paper comprises thirty pages; The show includes numerous episodes; The theorem involves a lot of hypotheses; The program contains several applications*); *B + verb/is + adj, especially A* (*Her face is red, especially her cheeks*) и др. (Лајонс 1977: 312–313; Хлебџ 2010: 58, 70; Барјактаровић 2009: 31; Риђановић 1985: 308–309).

Иако се меронимија често помиње на листама семантичких односа међу лексемама, заједно са синонимијом, антонимијом и хипонимијом,⁴⁴ лексикологија јој, како је већ речено, традиционално поклања знатно мање пажње него другим односима у лексикону (Марфи 2006: 13).⁴⁵ Разлози за то су, како наводи Марфи, традиционална усмереност лексиколошких испитивања искључиво на унутарјезичке датости, с једне стране, и традиционално посматрање меронимије као дела знања о свету пре него као дела знања о језику, с друге стране (2006: 15). Јер, како сматра исти аутор: „меронимија није чисто лингвистички однос, тј. овај однос није ни чисто лексички однос (однос између речи), ни чисто смисаони однос (однос између значења речи), већ је пре однос између денотата које те речи означавају. На пример, иако је реп део пса, ‘реп’ не мора обавезно бити и део значења речи *пас*, нити ‘пас’ део значења речи *pen*” (2006: 13). Последњих деценија, међутим, када се семантичке теорије мање баве логичким односима међу лексемама и више су фокусиране на интерфејс између језика и ума, бришући границу између поменутих енциклопедијске и речничке информације, меронимија добија на већој важности у моделовању лексичког значења (Марфи 2006: 15). Когнитивни приступи значењу прихватају појам прототипа, тј. да се значења не заснивају на строгим логичким условима већ пре на појмовима идеалних или егземпларних случајева једне категорије, па

⁴⁴ На таквим листама меронимији, међутим, није увек дат и засебан статус, већ се она неретко третира и као врста хипонимије, нпр. Вернер и Топер меронимију изводе из хипонимије трансформишући већ поменути дијагностички тест *A is (a) part of B* у *A is a kind of B-part* (*An engine is part of a car → An engine is a kind of car-part*) (Марфи 2003: 230).

⁴⁵ Штавише, како истиче Круз, у радовима структуралистичких семантичара као што су Козерију и Гекелер овај однос се уопште и не разматра, док Луцајер и Дал сматрају да он чак и није релевантан за лексичку семантику (1995: 180).

се, рецимо, већ поменути меронимијски однос *pac* > *pen* може укључити у представљање значења лексема *pac* пошто то нужно не имплицира и да свако створење које се назива псом мора обавезно и имати реп (Марфи 2006: 15).⁴⁶

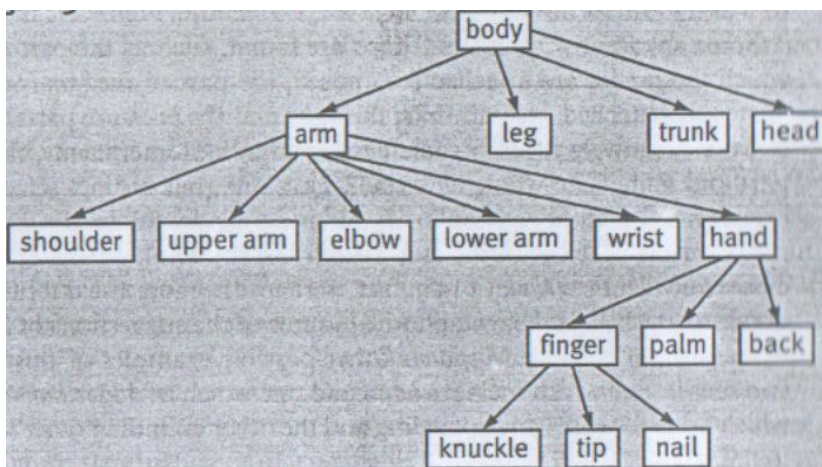
Меронимија је и један од два централна односа (поред хипонимије) у састављању речничких дефиниција (Марфи 2006: 13). Како показују резултати анализе речничких дефиниција из *Webster's Seventh Collegiate Dictionary*, именица *part* налази се на другом месту (после именице *act*) по учесталости употребе у дефинисању значења осталих именичких лексема, нпр. *leaf ... part of a book ...* или *floor ... part of a room ...* (Ајрис и др. 2009: 265, 267). Такође, прилично је константна и улога холонима у речничким дефиницијама меронима, јер, како објашњавају Аткинс и Рандел, „део се тешко може дефинисати без помињања целине” (2008: 136). С друге стране, у дефиницијама холонима мероними су само повремена појава (Аткинс и Рандел 2008: 136).

II. 7. 2. Меронимијске хијерархије или мерономије

Лексичко поље утемељено на груписању лексема по меронимијском принципу именовано је као **мерономија** (или **партономија**) и, као што је већ речено, представља (после таксономије) „други главни тип лексичке хијерархије” (Круз 1995: 157). С обзиром на то да је мерономија *лексички* одраз поделе неке целине на њене делове, овде се увек, како наглашава Саид, мора имати у виду да се „у концептуалном смислу, један ентитет може поделити на безброј начина, али [да] су само неки његови делови кодирани и у лексички једног језика” (2003: 71). Рецимо, врат би се, између осталог, могао поделити на предњи и задњи део врата; међутим, док за предњи део врата у енглеском језику постоји и посебан назив (*throat*), појам ‘задњи део врата’ у овом језику није лексикализован, за разлику опет од турског у ком се он именује лексемом *ense* (Круз 1995: 171; 2004а: 183).

⁴⁶ Данашња интересовања за меронимију мотивисана су и различитим пројектима рачунарске лингвистике. Неколико врста овог односа неизоставна су компонента и великих лексичких база података за многе језике света, укључујући и српски, које су у оквиру актуелног Пројекта обраде природних језика направљене (или је њихова израда у току) по узору на енглески *WordNet* (Марфи 2006: 13). У таквим лексичким базама, тзв. лексичким онтологијама, лексика једног језика (за сада само именице, глаголи, придеви и прилози) није представљена као алфабетски попис међусобно независних јединица, већ као специјално структуриран речник који уместо лексема има лексичке концепте (тј. значења представљена скуповима (когнитивних) синонима (енгл. *synsets*)) међусобно повезане различитим лексичким и (концептуално-)семантичким релацијама. Израда првог, енглеског ворднета започета је средином осамдесетих година прошлог века у Лабораторији за когнитивне науке Принстонског универзитета под руководством професора психологије Џорџа Милера. Најновија верзија овог ворднета (верзија 3.1) доступна је на адреси: <http://wordnetweb.princeton.edu/perl/webwn>, док се листа свих језика чија се лексика тренутно обрађује или је већ обрађена на сличан начин налази на адреси: http://www.globalwordnet.org/gwa/wordnet_table.html [април 2011].

Као што је у уводном поглављу речено, најчешће испитивано лексичко поље меронимијског типа, које уједно представља и његов прототип, јесте мерономија људског тела, при чему је вероватно најпознатија верзија ове мерономије она која представља

(v) Део енглеске мерономије људског тела (Круз 2004а: 181)

резултат сегменталне поделе тела посматраног споља (Круз 2004а: 180).

На слици (v) даје се графички приказ фрагмента овакве верзије мерономије људског тела из енглеског језика, према Крузу (2004а: 181), у којој, како

и сам аутор наводи, неки детаљи могу бити и спор-

ни, нпр. да ли је раме (*shoulder*) заиста део руке (*arm*), како је то приказано на слици, или су рамена, ипак, пре делови тупа (*trunk*).

Иако се мерономије називају и **меронимијским хијерархијама** (Круз 2004а: 180), однос доминације у њима у ствари је однос који је супротан меронимији (уколико се термин меронимија тумачи искључиво у ужем смислу, укључујући, дакле, само смер део → целина), те би се прецизније могао одредити као холонимија (Круз 2004а: 176). Посматрано хоризонтално, однос диференцијације, тј. однос између меронима једног истог холонима, јесте **комеронимија**, па је отуда и сваки такав мероним један другоме **комероним** (Круз 2004а: 176; Радфорд и др. 2009: 174). Холоним на самом врху меронимијске хијерархије (тзв. **глобални холоним**) и, отуда, лексема која је надређена свим осталим чланицама структуре јесте лексема која означава *највећу* целину, нпр. *body* (Круз 2004б: 248). На нижем нивоу хијерархије, међутим, мероними те лексеме могу и сами постати холоними и имати своје мерониме уколико, наравно, представљају називе за делове који су и сами састављени од одређених делова (Милер 1998: 38), нпр. *arm* > *hand* / *wrist* / *elbow*; *hand* > *finger* / *palm* / *back*; *finger* > *tip* / *nail* / *knuckle*. Изузетак су мероними са најнижег нивоа хијерархије, нпр. *tip*, јер означавају *најмање* делове неке целине.

У формираној мерономији, пратећи чланице једне гране хијерархије од дна ка њеном врху, могу се издвојити краћи или дужи лексички ланци, нпр. *tip* < *finger* < *hand* < *arm* < *body*, засновани по принципу *A is a part of B, B is a part of C, C is a part of D etc.*, нпр. *A tip is a part of a finger; A finger is a part of a hand; A hand is a part of an arm; An*

arm is a part of a body (Крофт и Круз 2004: 154). Прототипско испољавање оваквих ланаца одређују најмање два својства: (а) свака лексема у ланцу, осим последње, означава *непосредни* део целине означене наредном лексемом (тзв. **непосредним холонимом**), што значи да између нпр. дела *a* и целине *b* не постоји ниједан други елемент *x* који је такође део целине *b* и ком такође припада део *a*; (б) крајњи чланови ланца су назив за *најмањи* део, с једне стране, и назив за *највећу* целину, с друге стране (Крофт и Круз 2004: 154; Круз 2004б: 248).

Међутим, како наводе Крофт и Круз, проблем се увек јавља када треба утврдити који ће то део и која ће то целина бити крајњи чланови једног ланца, јер се увек може помислити да постоји још неки део који је мањи од почетног, најмањег дела у ланцу и још нека целина која је већа од оне на крају ланца. Тело би се, рецимо, могло видети као део једне породице или пак неке друге групе људи, та група људи као део популације, популација опет као део земљине биомасе итд.; с друге стране, јагодице се састоје од коже, нервних влакана, капилара итд., а они су опет састављени од различитих хемијских супстанци које се даље могу разложити на молекуле, атоме, електроне итд. Ипак, како кажу Крофт и Круз, ми интуитивно знамо да би то било погрешно и да поменути ланац почиње од јагодице и завршава се телом, јер се само на тај начин кроз читав ланац (и мерономију уопште) следи увек исти принцип — принцип **типолошке доследности** (према енгл. *type consistency*) (2004: 154–155).

II. 7. 2. 1. Типолошка доследност: услов за једну „добро формирану” мерономију

Типолошка доследност коју Крофт и Круз, дакле, виде као услов за једну „добро формирану” мерономију објашњава се на два начина која су, у ствари, блиско повезана са тумачењем самог појма ‘тип’. Под појмом типа се прво подразумева *онтолошки тип*, нпр. СТВАР, СТАЊЕ, ПРОЦЕС, ДОГАЂАЈ, ВРЕМЕ, МЕСТО итд., па се у том случају типолошка доследност огледа у томе да делове неког физичког ентитета треба такође да представљају физички ентитети, делове неког временског периода такође временски периоди, делове неког места такође места итд. (Крофт и Круз 2004: 153–154). Стога се поменутом лексичком ланцу *tip < finger < hand < arm < body* не може додати и, рецимо, *family* јер би се тада са једног кохезивног физичког ентитета какво је тело пребацили на ентитет који нема баш никакву кохезивност у физичком смислу већ је конституисан само низом невидљивих односа (и то односа између особа, а не тела) (Круз 1995: 169).

Друго тумачење појма ‘тип’ везано је за Крузову (1995) поделу целокупне категорије ДЕО на (свега) две групе: *сегментални* и *системски тип* делова, коју аутор притом

заснива на следећим обележјима: омеђеност неког дела од суседних делова, степен конзистентности његове унутрашње структуре, истакнутост у перцептивном смислу⁴⁷ и утврђена функција у односу на целину. **Сегментални делови** су, тако, међусобно јасно разграничени и типично се нижу по одређеном редоследу када се целина подели по различитим просторним осама; ови делови су перцептивно истакнути, имају утврђену функцију у оквиру целине и хетерогену унутрашњу структуру. **Системски делови**, с друге стране, у простору се, типично, међусобно прожимају и у перцептивном смислу су мање истакнути; ипак, сваки од њих такође има засебну функцију у оквиру целине, као и већи степен конзистентности унутрашње структуре. На пример, сегментални делови тела су глава, труп, руке, ноге, врат, лице, прсти итд., а системски су нервни систем, васкуларни систем, лимфни систем, скелет, мишићи, кости, нерви, крвни судови итд. (Круз 1995: 169; Крофт и Круз 2004: 154).

Имајући, дакле, у виду и овакве разлике у типу делова, типолошку доследност сада Крофт и Круз (2004: 154) објашњавају и као доследност поделе неке целине на увек исти тип делова — *или* на сегменталне, *или* на системске делове. Другим речима, у једној добро формираној мерономији не могу се наћи *и* називи за сегменталне, *и* називи за системске делове (Круз 1995: 169), што је уједно и објашњење зашто се у ланац *tip < finger < hand < arm < body* не могу увести и *skin, nerve, capillary* итд. При томе се, како још тврди Круз (1995: 169), у природним језицима, без обзира на подједнаку валидност оба принципа поделе неке целине, предност увек даје *сегменталним* деловима.

Круз (1995: 169), осим тога, такође наглашава да се оба типа делова могу уочити не само код људског тела, већ и код других ентитета као што је, на пример, и кућа. Ова целина се, тако, може поделити или на своје сегменталне делове: дневна соба, спаваћа соба, кухиња, трпезарија, ходник, подрум, таван итд., или на своје системске делове: водоводни, канализациони, електрични, вентилациони систем итд. Међутим, случај куће (и других зграда) додатно се компликује чињеницом да њене сегменталне делове, поред поменутих просторија, могу представљати и структурни елементи грађевине који те просторе дефинишу као што су зидови, подови, плафони и др. (Круз 1995: 169; Крофт и Круз 2004: 154). Оно што на крају у Крузовом излагању остаје нејасно је да ли у том случају кућа може имати још једну засебну мерономију — једну са називима за системске, другу са називима за просторне и трећу са називима за структурне делове — или се

⁴⁷ Истакнутост у перцептивном смислу подразумева да одређени ентитет „врло лако постаје центар пажње. То може бити зато што он активно привлачи већу пажњу него његови суседи или окружење или зато што је потребно уложити мањи когнитивни напор како би се он ставио у центар пажње” (Круз 2006: 154).

пак у једној истој мерономији са називима за сегменталне делове куће могу наћи и они за просторне, и они за структурне компоненте овог објекта.

II. 7. 2. 2. Одступања мерономија од идеала хијерархијске структуре

Као и таксономије, мерономије такође одступају од идеала хијерархијске структуре у многим аспектима:

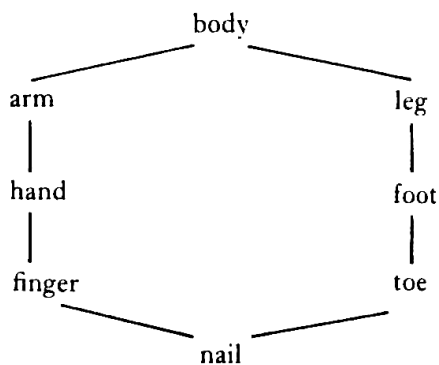
(а) Иако су, како каже Круз (2004б: 261–262), у вокабуларима језика исто тако бројне као и таксономије, мерономије пре свега имају знатно слабије развијену структуру, састављену од *малог броја хијерархијских нивоа*. Према резултатима истраживања Сецил Браун на материјалу из четрдесет једног језика који се говоре у најразличитијим деловима света, чак и једна од (нај)развијенијих мерономија каква је мерономија људског тела „ретко прелази пет ... и никада не прелази шест хијерархијских нивоа” (Браун 1976: 404). С друге стране, како тврди Прибенау (2002: 37), вертикалу већине мерономија конкретних артефаката формирају максимално три члана: назив за целину, назив за део те целине и (понекад) назив за део дела те целине. А, како помиње Круз (2004б: 262), нису ретки ни случајеви да у вокабуларима језика за поједине ентитете не постоји баш ниједан назив за било који њихов део.

(б) У мерономијама није увек лако утврдити ни који то делови једног ентитета конституишу *исти ниво* хијерархијске структуре (Круз 2004а: 181). Рецимо, у мерономији тела такав проблем не постоји у случају руке и ноге, јер ови делови тела испољавају толике сличности да се чак и њихови делови међусобно подударају, па се паралеле, осим између *arm* и *leg* на истом нивоу хијерархије, могу повући и на нижем нивоу између *elbow* и *knee* или *hand* и *foot*, и још ниже између *palm* и *sole*. Међутим, сличне подударности не могу се уочити и код других делова тела тако да „говорници немају баш никакву интуицију о томе да ли се нпр. *nail* налази на истом нивоу као и *anus* или не” (Круз 2004а: 181). Из тог разлога, у мерономијама се обично не може издвојити *ниједан* хијерархијски ниво који би могао представљати *еквивалент основном нивоу из таксономија* (Круз 2004а: 181).

(в) Мерономије се од идеала хијерархијске структуре удаљавају и по томе што се *ране* које повезују мерониме и холономе често *укрштају* и преплићу. Другим речима, у мерономији се могу јављати мероними који имају *више од једног холонима* или, посматрано у обрнутом смеру, холоними који имају исти мероним, нпр. у енглеској мерономији људског тела мероним *nail* истовремено је члан две ране меронимијске хијера-

рхије (в. (vi)), одн. два лексичка ланца *nail* < *finger* < *hand* < *arm* < *body* и *nail* < *toe* < *foot* < *leg* < *body* (Круз 1995: 170).

Таква укрштања још су и чешћа када се у виду и друге мерономије у језику, нпр. енглеска лексема *point* мероним је читавог низа холонима: *arrow*, *awl*, *dagger*, *icepick*,

(vi) Мерономија као „замршена хијерархија” (Круз 1995: 170)

sword, *knife*, *fishhook*, *harpoon*, *needle*, *pencil*, *pen*, *tine* итд. док лексема *handle* има чак и већу разноврсност холонима (Милер 1990: 257). Иако се делови означени поменути меронимима у стварности могу подоста разликовати, идући од једне до друге целине, они су у језику означени истим именом тако да су поменута укрштања унутар исте или међу различитим мерономијама, у ствари, *чисто лексички феномен* (Круз 1995: 170). Због такве одлике мерономије се понекад називају и *замршеним хијерархијама* (према енгл. *tangled hierarchies*) (Милер 1990: 257).

(г) Празна чворишта која указују на одсуство неког назива у датом језику у мерономијама се, за разлику од таксономија, никада не јављају на самом врху хијерархије: *не постоје мерономије са неименованим целинама* (Круз 2004а: 181). *Лексичке празнине* у мерономијама, тако, могу се јављати само на нижим нивоима хијерархије, и то најчешће на једној карактеристичној позицији — оној која је предодређена за лексему која би означавала *главни функционални део* целине, нарочито када је та целина некакав артефакт (Круз 1995: 171). Рецимо, енглеску мерономију чајника, осим холонима *teapot*, чине мероними *spout*, *lid* и *handle* али не и неки посебан назив за (највећи, главни) део чајника на ког су именовани делови припојени и који у ствари и садржи чај (Круз 1995: 171). Енглески испитаници од којих је затражено да тај део чајника ипак именују некаквим називом углавном су се опредељивали за сам холоним *teapot* и понекад за лексему *body*, прибегавајући у оба случаја тзв. *аутомеронимији* / *аутохолонимији*, тј. појави када се једна лексема тумачи у ширем смислу као назив за целину и у ужем смислу као назив за један део те целине (Круз 1995: 171; 2004а: 108–109). У мерономији људског тела такав је случај са лексемом *body*, која, осим људског тела у целини (*body (1)*), означава и само средишни део тела, тј. труп (*body (2) = trunk*; штавише, *body* је вероватно и уобичајенији назив за труп од *trunk*) (Круз 2004а: 182; 2006: 95). Управо је друго, уже тумачење лексеме *body* представљало метафоричко извориште за предлоге појединих испитаника да се њоме такође именује и главни део чајника (Круз 2004а: 182).

(д) *Транзитивност* је још једно својство које би се, посматрано логички, очекивало од прототипа меронимијског ланца и мерономије у целини, јер ако се неки ентитет *a* налази унутар граница неког ентитета *b*, и ако се ентитет *b* налази унутар граница неког ентитета *c*, онда се и ентитет *a* налази унутар граница ентитета *c* (Круз 2004а: 153). Ипак, транзитивност односа између делова и целина у стварности није увек гарант постојања таквог односа и међу њиховим именима.

Док се у логици и математици овај однос увек третира као транзитиван, лингвистичка истраживања показују да се транзитивност као обележје меронимије мора узети са резервом, јер у неким случајевима меронимија може бити транзитивна, али постоје и многи случајеви када она то није (Кернс 2006: 562). У литератури се, као што је већ речено, као класични примери којима се илуструје варијабилна природа транзитивности меронимије у језику узимају, по узору на Лајонса, два лексичка ланца: *cuff* < *sleeve* < *jacket* и *handle* < *door* < *house* (1977: 312–313). У првом ланцу меронимија је транзитиван однос јер употреба чланица овог ланца у различитим дијагностичким тестовима за препознавање меронимије увек даје прихватљиве, смислене изразе, нпр. *A cuff is a part of a sleeve; A sleeve is a part of a jacket; A cuff is a part of a jacket*; или *A sleeve has a cuff; A jacket has a sleeve; A jacket has a cuff*. С друге стране, меронимијски ланац *handle* < *door* < *house* није транзитиван јер употреба првог и трећег члана у истом језичком оквиру за резултат даје, у најмању руку, необичан израз: *?A handle is a part of a house* или *?A house has a handle*.⁴⁸

Круз проналази два могућа узрока за изостанак транзитивности у поменутом примеру. Први се тиче тзв. **функционалног домена**, одн. непосредне целине у оквиру које део обавља своју функцију: квака има функцију да отвара и затвара врата, па иако врата могу бити део веће целине, у овом случају куће, квака ипак нема никакву директну функцију у односу на ту већу целину, одн. квака помера врата, али не и кућу. Другим речима, функционални домен кваке је ограничен: он се са непосредне целине (врата) не преноси и на већу целину (кућу). Манжетна, с друге стране, има функционални домен који није ограничен: њена функција је само декоративна и може се подједнако односити и на рукав и на целу јакну (Круз 1995: 165–166).⁴⁹ Винстон и др. (1987: 433), међу-

⁴⁸ При указивању на варијабилност меронимијске транзитивности, сам Лајонс, осим *have*-конструкције (*The house has a/no door; The door has a/no handle; The house has a/no handle*), користи и реченични оквир *There's a/no handle on this house*, као и раније поменуте: *the handle of the door* и *the door-handle* (као савршено прихватљиве), те *the handle of the house* и *the house-handle* (као потпуно неприхватљиве у енглеском језику) (1977: 312–313).

⁴⁹ Овиме Круз објашњава и неприхватљивост (енглеског) оквира *именица + именица* у једном случају, и његову прихватљивост у другом (в. претходну напомену): „У случају речи са јединственим функционалним доменима, резултат су неприхватљиве таутологије: *?hand-finger, ?leg-knee, ?flower-stamen, ?sleeve-cuff*. Код речи које имају варијабилне функционалне домене, међутим, резултат је потпуно нормалан: *door-handle, leaf-vein, ear-lobe* итд.” (1979: 31).

тим, овакво објашњење оповргавају примером *Venturi valve* < *carburetor* < *car* у ком меронимијски однос јесте транзитиван без обзира на то што се ауто у односу на поменућу врсту вентила, као и кућа у односу на кваку, налази изван функционалног домена тог мањег дела. Узроке варијабилне природе меронимијске транзитивности ови аутори налазе у вишесмислености њеног маркера *part*, о чему ће више речи бити у II. 7. 3. 2.

Према Крузу (1995: 167–168), други могући узрок нетранзитивности у ланцу *handle* < *door* < *house* јесте тај што квака не припада и тзв. **интегралним деловима** куће, тј. групи делова без којих би целина изгубила свој идентитет, већ само тзв. **додацима** (или припојеним деловима, према енгл. *attachments*), чији изостанак ни у ком погледу не нарушава целину.⁵⁰

Ипак, како истиче Лајонс, сама констатација да је меронимија у једном случају транзитиван, а у другом нетранзитиван однос неће ни у ком случају „унапредити наше разумевање структуре вокабулара језика” (1977: 313). Уместо испитивања сваког случаја појединачно, потребно је у ствари открити, уколико је то уопште и могуће, један општи принцип који би могао објаснити све узроке варијација у транзитивности меронимијског односа у језику (Лајонс 1977: 313). Иако до сада такав принцип није утврђен, испитивања транзитивности меронимије су се ипак показала значајним јер су она у знатној мери допринела откривању различитих типова овог односа (Кернс 2006: 563).

II. 7. 3. Опсег и типови меронимије

Досадашње излагање о појединим својствима меронимије и меронимија било је искључиво усмерено ка примерима у којима и мероними и холоними представљају називе за конкретне (физичке) објекте са углавном јасно дефинисаним границама. Иако се и код овог типа меронимијског односа (*објекат* < *објекат*), идући од једног случаја до другог, могу уочити знатне варијације, читаво разматрање меронимијске проблематике умногоме се компликује када се у њега укључе и другачије врсте ентитета које се такође могу посматрати као целине састављене од својих (каткад врло различитих типова) делова. Читаво ово подручје је у ствари подоста разуђено и доста комплексно, па је и сам опсег меронимије, с обзиром на још увек недовољно испитана својства овог односа, и даље прилично нејасан (Ејчинсон 2003: 123). Које ће односе између делова и целина један аутор рачунати под меронимију и колико ће уопште типова меронимије издвојити

⁵⁰ О функционалним доменима делова, као и о интегралним („правим”) и припојеним деловима различитих целина више у Круз (1979).

подоста зависи од самог избора језичког оквира који ће користити за идентификацију овог односа (Кернс 2006: 562–563; Марфи 2006: 14).

Ради илустровања различитости у поимању меронимијског односа у литератури се најчешће указује на два гледишта — строго лингвистичко гледиште Д. А. Круза, изнето у *Lexical Semantics* (1986),⁵¹ и психолингвистичко гледиште Винстона и др., изнето у “*A Taxonomy of the Part-Whole Relations*” (1987). Подробније представљање њихових гледишта, стога, и овде ће послужити у исту сврху.

II. 7. 3. 1. Опсег и типови меронимије према Крузу (1995)

Сматрајући пре свега да меронимију треба да чини „једна изразито кохезивна ... група односа”, јасно разграничена од огромног броја других мање или више сличних односа, Круз поставља можда и најстроже услове за оно што би се могло рачунати под меронимијски однос. Полазећи од тога да типични дијагностички тестови за препознавање меронимије — *B has A* и *A is (a) part of B* — узети појединачно, нису увек поуздани сигнализатори овог односа, имајући у виду да они, због широког семантичког опсега и глагола *have*⁵² и именице *part*, „пропуштају” и случајеве који засигурно нису називи за делове, нпр. *A wife has a husband* или *Changing nappies/diapers is part of being a mother* (1995: 160–161), Круз предлаже да се за утврђивање меронимије узима следећи критеријум: „*A* је мероним *B*-а ако и само ако су реченице *A B has As/an A* и *An A is a part of a B* нормалне када се именичке фразе *an A* и *a B* тумаче у генеричком смислу” (1995: 160). Аутор потом и сам признаје да је овај двопартитни тест ипак „превише ригорозан јер искључује и неке интуитивно јасне случајеве односа између делова и целина, али [да] он [с друге стране] карактерише оно што се може сматрати централним варијететом [меронимијског] лексичког односа” (1995: 160).

Иако Круз у свом излагању о меронимији често користи не само атрибут „централна” (меронимија), већ и „права” / „идеална” (меронимија) или „централни” / „периферни” (примери) и сл., наговештавајући тиме да овај однос, у ствари, има прототипску структуру коју чине његови бољи и лошији представници (примери), он ће термином меронимија ипак означавати *само* односе између оних парова речи који „пролазе” *оба* реченична оквира, док ће све односе између испитиваних парова речи који постављени критеријум не задовоље, сврстати или међу *немеронимијске*, или међу *квазимеронимијске* односе (1995: 161).

⁵¹ За овај рад коришћено је друго издање поменуте књиге објављено 1995. године; отуда, другде у тексту: Круз (1995).

⁵² О семантичкој анализи лексичких значења глагола *have* в. Хлебец (2011).

У квазимеронимијске односе, које види само као „блиске сроднике” меронимије, тј. оне који тек „личе на меронимију”, аутор убраја односе између: (а) властитих именица као назива за веће и назива за мање географске локације које се налазе унутар граница претходних, нпр. *Europe* > *United Kingdom* > *England* > *London* (*United Kingdom is a part of Europe* али: *?Europe has United Kingdom*); (б) назива за ентитете који имају временску структуру као што су активности, процеси, радње и назива за њихове сегменте (фазе), нпр. *opera* > *act*; *show* > *strip-tease*; (в) назива за догађаје, стања и сл. и назива за њихова карактеристична обележја, нпр. *Christmas* > *Christmas pudding*; *adolescence* > *rebelliousness*; (г) колективних именица које означавају групе људи формиране на основу неке заједничке функције а не неког заједничког атрибута и назива за појединачне чланове тих група (уколико ти други називи у језику уопште и постоје), нпр. *senate* > *senator*; *tribe* > *tribesman* (али: *audience* > ?; *family* : ?); (д) колективних именица које означавају „класе” људи, одн. групе људи формиране на основу неког заједничког атрибута пре него неке заједничке функције и назива за појединачне чланове тих класа, нпр. *proletariat* > *worker*; *clergy* > *bishop*; *aristocracy* > *duke*; (ђ) колективних именица које означавају групе одређених врста животиња и назива за те животињске врсте, нпр. *pack* > *wolf*; *herd* > *elephant*; (е) именица које означавају групе (углавном неживих) ентитета и назива за те ентитете, нпр. *forest* > *tree*; *library* > *book*; *heap* > *stone*; (ж) бројивих именица као назива за конкретне објекте / предмете и (већином) небројивих именица као назива за материјале од којих су ти објекти направљени, нпр. *tumbler* > *glass*; (з) небројивих (градивних) именица и такође небројивих именица као назива за њихове састојке, нпр. *bread* > *flour*; *wine* > *grape juice*; (и) небројивих назива за супстанце / материје које се састоје од одвојивих делића / честица и бројивих именица као назива за те делове, нпр. *sand* / *salt* > *grain*; *snow* > *flake* (1995: 172–177).

Крузово разматрање меронимије је тако углавном усмерено на „интуитивно јасне случајеве односа између делова и целина”, већином оличене у односу типа *објекат* < *објекат*, али, како и сам аутор констатује, чак ни сви такви случајеви не могу да задовоље његов ригорозни критеријум, нпр. *A sepal is a part of a flower* али: *?A flower has sepals*; *?A root is a part of a word* и *?A word has a root* (1995: 161).⁵³ Аутор, стога, испитује неколико фактора који, како сматра, спречавају ове и друге очите случајеве меронимијског односа да прођу задати двопартитни тест, чиме издваја неколико типова меронимије и холонимије, одн. меронима и холонима, истовремено показујући да се чак и међу „централним примерима” меронимије могу јавити и они који су „мање централни

⁵³ Ови примери, с друге стране, како наводи Круз, пролазе други језички оквир: *The parts of a B include the A/As, the C/Cs etc. (The parts of a flower include the sepals, the petals ...; The parts of a word include the root ...)*, као и *the A and other parts of a B* (1995: 161).

и крајње периферни” представници овог односа (1995: 172). У даљем излагању биће размотрена два таква фактора.

(1) У објашњењу првог фактора који очигледним случајевима меронимије не дозвољава да „прођу” Крузов ригорозни дијагностички тест полази се, најпре, од разлике између *каноничности* и *факултативности* делова у односу на целине, одн. разлике између тзв. **каноничке меронимије** као односа између назива за *канонички (обавезни) део* целине и назива за целину (*ear < body*),⁵⁴ и тзв. **факултативне меронимије** као односа између назива за *факултативни (опциони) део* целине и назива за целину (*handle < door*). Међутим, како и саме целине могу бити обавезне или опционе у односу на поједине ентитете (делове), однос се може посматрати и у супротном смеру као **каноничка холонимија** или као **факултативна холонимија**. Другим речима, и каноничност и факултативност могу се посматрати у оба смера, што за резултат даје следеће четири варијанте односа између меронима и холонима:

(а) А је **канонички мероним** холонима Б и Б је **канонички холоним** меронима А — најчвршћа меронимијска веза и пример „идеалне” меронимије; парови речи који истовремено стоје и у односу каноничке меронимије и у односу каноничке холонимије засигурно пролазе двопартитни тест; пример такве варијанте је *finger < hand*, при чему се *finger* сматра двосмерним каноничким меронимом холонима *hand*; иако би се и прст без шаке и шака без прста и даље називали истим именима, они би ипак у оба случаја представљали само оштећене ентитете; отуда је прст обавезан део шаке, а шака обавезна целина за прст;

(б) А је **канонички мероним** холонима Б и Б је **факултативни холоним** меронима А — најређа варијанта меронимијског односа за коју је, како Круз наглашава, тешко пронаћи убедљиве примере; ипак, као примере наводи *fungus < lichen* и *alga < lichen*, при чему су и *fungus* и *alga* једносмерни канонички мероними од *lichen*, а *lichen* једносмерни факултативни холоним и од *fungus* и од *alga*; ово се објашњава тиме што лишаци представљају симбиозу гљивица и алги тако да њихово постојање потражује обе компоненте; формирање поменуте симбиозе је, с друге стране, и за гљивице и за алге само опција, јер ови организми могу живети и ван ње;

(в) А је **факултативни мероним** холонима Б и Б је **канонички холоним** меронима А — такође доста ретка варијанта меронимије, иако се она често среће између лексичких јединица које нису конгруентне (више о томе под (2) доле); илустрована је приме-

⁵⁴ Под *каноничним делом* Круз подразумева онај део који је обавезан, неопходан за једну *добро формирану* целину, илуструјући наведено следећим примером: „након што је себи одсекао ухо, Ван Гог је и даље имао тело, а одсечено ухо је и даље било ухо. Али његово тело је од тада било оштећено (као што је у неком смислу такво било и поменуто ухо)” (1995: 162).

ром *leader* < *newspaper*, при чему је *newspaper* једносмерни канонички холоним од *leader*, пошто се новински уводници јављају само као делови новина, док новине, с друге стране, могу али не морају имати уводнике;

(г) А је **факултативни мероним** холонима Б и Б је **факултативни холоним** меронима А — најслабија меронимијска веза, имајући у виду да је факултативност присутна у оба смера, па као таква „можда и само маргинално заслужује да се разматра као лексички однос” (Круз 1995: 163); такву варијанту илуструје пример *museum* < *university*: музеј може али не мора бити део универзитета, као што и универзитет може али не мора у свом окриљу имати и музеј; једина мотивација за препознавање разматраног односа између овог пара речи је то што њихова употреба у двопартитном тесту, која међутим *није* генеричка, даје нормалне реченице: *The museum is a part of the university* и *The university has a museum* (Круз 1995: 162–163).

(2) Други фактор који онемогућава меронимима и холонимима да задовоље Крузов двопартитни тест јесте њихова *неконгруентност*, одн. неподударање у ширини денотационог опсега. У том погледу такође се издваја неколико случајева:

(а) Мероним може бити општији него дати холоним у том смислу што он може у истом том односу стајати и са неким другим холонимом, нпр. *nail* < *toe*. Тако, реченица *A toe has a nail* јесте нормална јер сваки (прототипични) ножни прст има нокат, али реченица *A nail is a part of a toe* није прихватљива јер се нокат, осим на ножним прстима, јавља и на прстима на руци па *nail* има и холоним *finger*. Отуда, *nail* стоји у односу **супер-меронимије** са *toe* (одн. *nail* је **супер-мероним** од *toe*), док се, посматрано у обрнутом смеру, *toe* налази у односу **хипо-холонимије** са *nail* (одн. *toe* је **хипо-холоним** од *nail*). У још прецизнијој спецификацији односа *nail* < *toe*, када би се у виду имали и типови меронимије поменути у претходној тачки, *nail* би се могао одредити као двосмерни *канонички супер-мероним* од *toe* (Круз 1995: 163). Супер-мерониме који су, у ствари, доста честа појава у језицима илуструју и следећи примери: *handle* < *knife* / *umbrella*; *spout* : *teapot* / *watering can*; *wheel* : *car* / *train*; *leg* : *chair* / *table* итд.

(б) Холоним може бити општији од меронима што је случај, рецимо, са *flower* и *sepal*. На први поглед може се учинити да се у овај случај уплиће поменути фактор факултативности, одн. да цвет може али не мора имати чашичне листиће. Међутим, за неке врсте цвећа ово није опција: неко цвеће као свој део обавезно има и чашични листић, док га друге врсте уопште немају. Реч *flower*, при том, означава и једне и друге врсте, па је као холоним ова лексема општија од свог меронима *sepal*. А пошто се чашични листићи увек јављају само у оквиру цвета, *flower* се може описати као двосмерни *канонички супер-холоним* од *sepal* (Круз 1995: 163–164).

(в) Примери неконгруентних парова лексичких јединица могу да укључе и факултативне релације, нпр. *beard* < *face*: брада је опција само за нека лица (лица мушкараца), али је лице обавезна целина за браду, тако да је *beard* једносмерни *факултативни хипо-мероним* од *face*, а *face* једносмерни *канонички супер-холоним* од *beard*. Такође, *lichen* је једносмерни *факултативни хипо-холоним* од *fungus*, пошто у симбиозу са алгама не улазе баш све гљивице (Круз 1995: 164).

На крају излагања о Крузовом поимању меронимијског односа треба напоменути и то да у својим каснијим радовима (Круз 2004а; Крофт и Круз 2004) аутор коначно и експлицитно говори о прототипској структури меронимије: „Као лексички однос, меронимија има типичну прототипску структуру, са јасним језгром и донекле нејасним границама” (2004а: 151). Уз то, он издваја и пет обележја којима се одликује поменуто језгро меронимијског односа (као и прототип категорије ДЕО), од којих је већина већ поменута у досадашњем излагању: *каноничност* дела у односу на целину (обавезни део целине); *интегрисаност* дела унутар целине (интегрални део целине); *одвојивост* дела од других делова целине; *функционална мотивисаност* дела, одн. његова јасно утврдива *функција* у односу на целину (функционални домен); *подудараре* (конгруентност) дела и целине, одн. меронима и холонима (које се притом посматра на три начина: као већ поменуто *денотационо* подудараре меронима и холонима; као *временско* подудараре делова и целина, одн. њихова коегзистенција у датом времену (нпр. млеко као један од састојака колача и сам колач нису конгруентни јер се млеко у колачу као финалном производу не јавља у свом првобитном облику); подудараре делова и целина по *онтолошком* типу, са чиме се преплиће и подела на сегменталне и системске делове целине у којој се „предност” даје *сегменталним* деловима) (Круз 2004а: 151–153).

II. 7. 3. 2. Опсег и типови меронимије према Винстону и др. (1987)

За разлику од Круза, који је, дакле, првобитно тежио да широки опсег меронимије обично дефинисан као *A is (a) part of B* ограничи и *have*-конструкцијом, обухватајући тиме само „кохезивну групу односа” (у ствари, могући прототип овог односа), Винстон и др. (1987) сматрају да се меронимија не може свести на једну хомогену врсту односа, већ да она у ствари представља вишечлану „породицу” сасвим различитих (али сродних) и равноправних односа, који се уклапају у било који од језичких оквира са именичким маркером *part* — *The A is part of the B; A's are part of B's; A is a part of B; The parts of a B include the As, the Cs ...* и сл. — или пак у језички оквир са прилошком извезеницом поменуте именице *partly* — *A is partly B* (1987: 418). При томе се мероними и

холоними *не* морају тумачити искључиво у *генеричком* смислу, док се *part* третира тек као једна, иако најопштија реч међу великим бројем других енглеских именица којима се такође могу изражавати поједине врсте меронимијских релација (Винстон и др. 1987: 430).⁵⁵ Неке од тих именица поменути аутори ће користити и за именовање шест издвојених типова меронимије, одн. чланова „меронимијске породице”, који се међусобно разликују на основу три бинарна семантичка обележја или, како их аутори називају, „релациона елемента” (в. (vii)):

(1) Први тип меронимије именован је као **компонента < интегрални објекат** (према енгл. *component < integral object*), који уједно представља и тип меронимије који увек први падне на памет када се говори о овој врсти релације. Он се, такође, може илу-

Relation	Examples	Relation Elements		
		Functional	Homeomerous	Separable
Component/ Integral Object	handle-cup punchline-joke	+	-	+
Member/ Collection	tree-forest card-deck	-	-	+
Portion/Mass	slice-pie grain-salt	-	+	+
Stuff/Object	gin-martini steel-bike	-	-	-
Feature/Activity	paying-shopping dating-adolescence	+	-	-
Place/Area	Everglades-Florida oasis-desert	-	+	-

Functional (+)/Nonfunctional (-): Parts are/are not in a specific spatial/temporal position with respect to each other which supports their functional role with respect to the whole.
Homeomerous (+)/Nonhomeomerous (-): Parts are similar/dissimilar to each other and to the whole to which they belong.
Separable (+)/Inseparable (-): Parts can/cannot be physically disconnected, in principle, from the whole to which they are connected.

стровати и огромним бројем примера: *A handle is part of a cup; Wheels are parts of cars; The refrigerator is part of the kitchen; Chapters are parts of books; A punchline is part of a joke; Belgium is part of NATO; Phonology is part of linguistics.*

(vii) Чланови „меронимијске породице” према Винстону и др. (1987: 421)

Као што се из наведених примера може и видети, под ‘инте-

гралним објектом’ подразумевају се не само конкретни (једноставни или комплексни) објекти попут шоље, аута и др., већ и тзв. „представљачки објекти” (према енгл. *representational objects*) као што су књиге, позоришни комади или симфоније, потом апстрактни објекти попут лингвистике и значења, те организације као што су ИБМ или НАТО. Заједничко својство интегралних објеката јесте то што сви они имају одређену врсту унутрашње организације или структуре: њихове компоненте нису распоређене насумично већ по устаљеном обрасцу, стојећи у специфичним структурним и функ-

⁵⁵ Како поменути аутори наводе, у енглеском језику постоји најмање четрдесет речи које означавају различите делове различитих целина и које, упркос ужем денотационом опсегу од *part*, имају доста широк домен примене. Томе се такође може додати и поприличан број специјализованих именица попут *shard, tithe, zone* итд., што коначно води до броја од чак четресто синонима за *part*, како бележи чувени *Roger's Thesaurus* из 1962. год. (Винстон и др. 1987: 430).

ционалним односима и међусобно, и са целином коју конституишу. Основна разлика међу оваквим целинама, с друге стране, тиче се њихове „(не)екстензивности”: физички објекти су „екстензивни” пошто заузимају одређени сегмент простора којим су такође обухваћене и све њихове компоненте, док апстрактни објекти и организације нису „екстензивне” целине, јер њихове компоненте нису повезане неким физичким простором, тј. оне тим целинама „припадају” само у нефизичком смислу (Винстон и др. 1987: 421–422).

(2) Тип меронимије **члан < група** (према енгл. *member < collection*) илустрован је следећим примерима: *A tree is part of a forest; A juror is part of a jury; This ship is part of a fleet*. За разлику од делова из првог типа меронимије, члан групе не мора обављати неку одређену функцију, нити имати посебан структурни распоред унутар ње. Чланство у групи одређено је или на основу просторне блискости делова (нпр. да би дрво било део шуме, оно се мора налазити близу другог дрвећа), или на основу друштвене повезаности чланова (Винстон и др. 1987: 423).

(3) Следећи тип меронимијске релације, именован као **сегмент < маса** (према енгл. *portion < mass*), представља однос између делова разних целина које се посматрају као маса, делова екстензивних објеката или делова физичких димензија, с једне стране, и таквих целина, с друге стране, нпр. *This hunk is part of my clay; This slice is part of a pie; A yard is part of a mile*. Од претходна два типа меронимије разликује се по обележју [НОМЕОМЕРОУС], што значи да су сегменти поменутих целина слични и један другом и целини коју чине, нпр. сваки део пите је и сам пита; он личи на свако друго парче пите и на читаву питу. За разлику од ове врсте делова, компоненте и чланови могу се подоста разликовати и међусобно, и са целином коју конституишу, нпр. прозор (компонента) није сличан ни кући чији је део, ни другим компонентама куће, као што ни дрво (члан) није слично шуми, нити је и само шума (Винстон и др. 1987: 423–425).

(4) **Материјал < објекат** (према енгл. *stuff < object*) тип је меронимије који се најчешће манифестује у поменутој *partly*-конструкцији, нпр. *A martini is partly alcohol; The bike is partly steel; Water is partly hydrogen*, мада се он може издвојити и одговором на питање: *What is it made of?*. Оквир са *partly* указује на то да одређена супстанца представља само једну од више врста материјала који конституишу дату целину, што значи да се он не може користити и у случајевима када су објекти направљени само од једне супстанце, нпр. *The lens is made of glass*, али: **The lens is partly glass*. Материјали се, за разлику од компонената, не могу одвојити од објеката које чине. Код комплексних објеката је, штавише, понекад и теже разлучити да ли је неки његов део компонента или материјал, нпр. парадајз као део салате од различитог поврћа. Винстон и др. овај случај

објашњавају на следећи начин: како се материјали не могу физички одвојити од целине коју чине а да се при томе не наруши њен идентитет (нпр. без водоника вода више није вода), док компоненте могу (нпр. бицикл без точкова је и даље бицикл), онда парадајз није један од материјала салате већ једна од њених компонената јер је од те целине одвојив (1987: 425).

(5) **Обележје < активност** (према енгл. *feature < activity*) представља однос између неког карактеристичног обележја или карактеристичне фазе некакве активности или процеса и таквих целина, нпр. *Paying is part of shopping; Bidding is part of playing bridge; Ovulation is part of the menstrual cycle; Dating is part of adolescence*. За разлику од свих досадашњих типова меронимије, овај однос не може се изразити и реченицама типа *B has A*, нпр. *Bicycles have pedals; Sororities have members; Plays have acts*; али: **Shopping has paying*. Изузимајући ову разлику, однос *обележје < активност* у принципу је сличан односу *компонента < интегрални објекат* по томе што свака активност, као и сваки интегрални објекат, има такву структуру у којој сваки њен део (обележје, подактивност, догађај), попут сваке компоненте унутар објекта, има своје одређено место (Винстон и др. 1987: 426).

(6) Последњи тип меронимије, именован као **место < подручје** (према енгл. *place < area*), представља однос између једног места (локације) које се налази унутар граница неког подручја, с једне, и тог подручја, с друге стране, нпр. *The Everglades are part of Florida; An oasis is a part of a desert; The baseline is part of a tennis court*. Овај тип делова у функционалном смислу не доприноси целини којој припада, по чему је сличан члановима једне групе. Такође, однос *место < подручје* сличан је и односу *сегмент < маса*, и то по обележју [НОМЕОМЕРОУС]: свако место унутар једног подручја слично је сваком другом месту и читавој целини по томе што сви они у ствари представљају некакву врсту подручја. Ипак, за разлику од делова из односа *сегмент < маса*, места се не могу одвојити од подручја ком припадају (Винстон и др. 1987: 426).

Као што се на основу дате класификације меронимијских релација може видети, Винстон и др. у меронимију укључују велики број односа које су код Круза сврстани или у *немеронимију* (нпр. *обележје < активност*), или у *квазимеронимију* (нпр. *материјал < објекат*). Осим тога, различита гледишта ових аутора испољавају се и када је реч о узроку варијабилне природе меронимијске транзитивности, што је већ поменуто у тачки II. 7. 2. 2. (под (д)). За разлику од Круза, који те узроке налази у функционалном домену и (не)интегрисаности делова унутар целина, Винстон и др. тврде да је за многе случајеве у којима се меронимија показује као нетранзитиван однос „одговорна”, у ствари, вишесмисленост речи *part*. Другим речима, због широког семантичког опсега

ове речи говорници (енглеског језика) могу врло лако да се пребацују с једног њеног смисла на други, „мешајући” тиме и сасвим различите типове меронимије. Уколико се пак ова реч тумачи увек у истом смислу, онда ће и однос бити транзитиван, нпр.

(А)	(Б)
<i>Simpson's finger is part of Simpson's hand.</i>	(Б1) <i>Simpson's arm is part of Simpson.</i>
<i>Simpson's hand is part of Simpson's body.</i>	(Б2) <i>Simpson is part of the Philosophy Department.</i>
<i>Simpson's finger is part of Simpson's body.</i>	(Б3) <i>*Simpson's arm is part of the Philosophy Department.</i>

Дакле, однос меронимије илустрован примерима под (А) јесте транзитиван пошто је реч *part* у свакој реченици тумачена на исти начин, одн. у свакој реченици изражава однос типа *компонента* < *интегрални објекат*; примери под (Б), с друге стране, илуструју изостанак транзитивности јер *part* у реченици (Б1) изражава однос *компонента* < *интегрални објекат*, а у (Б2) однос *члан* < *група* (Винстон и др. 1987: 431–432). Поред овог, аутори наводе и већи број других примера нетранзитивности меронимије узроковане комбиновањем различитих типова овог односа, од којих су неки и следећи (више у Винстон и др. 1987: 442–444):

(а) Тип (1) и тип (6)	(б) Тип (2) и тип (5)
<i>A refrigerator is part of a kitchen.</i>	<i>The joker is part of a deck.</i>
<i>A kitchen is part of a house.</i>	<i>A deck is part of playing bridge.</i>
<i>*A refrigerator is part of a house.</i>	<i>*The joker is part of playing bridge.</i>
(в) Тип (3) и тип (6)	(г) Тип (6) и тип (5)
<i>These grains of sand are part of the beach.</i>	<i>The Grand Canyon is part of the USA.</i>
<i>The beach is part of the island.</i>	<i>The USA was part of World War II.</i>
<i>?These grains of sand are part of the island.</i>	<i>*The Grand Canyon was part of WWII.</i>
(д) Тип (4) и тип (5)	(ђ) Тип (2) и тип (5)
<i>The boat is partly fiberglass.</i>	<i>Trees are parts of forests.</i>
<i>The boat is part of the race.</i>	<i>Trees are partly cellulose.</i>
<i>*Fiberglass is part of the race.</i>	<i>*Cellulose is part of forests.</i>
<i>*The race is partly fiberglass.</i>	<i>?Forests are partly cellulose.</i>

Овим је представљен тек један део теоријских разматрања меронимије, базиран првенствено на гледиштима Круза (1979; 1995; 2004а; 2004б; 2006), Крофта и Круза

(2004) и Винстона и др. (1987). Међутим, како су истраживања овог односа још увек у току, у науци, као што је речено, нема опште сагласности у погледу постављања граница између меронимијских и других сличних односа (в. и друга поимања и класификације меронимије у нпр. Ајрис и др. 2010; Шафин и Херман 2010; Марфи 2003: 230–235; Барјактаревевић 2010⁵⁶). Најчешћа питања којима се истраживачи баве када је овај однос у питању су: шта је то уопште део, одн. које се уопште врсте ентитета могу добити поделом једне целине; шта се све може узети за целину, тј. које се врсте ентитета могу разлагати на делове; да ли меронимија представља један однос или пак групу односа; уколико је више односа у питању, колико онда типова меронимије заиста постоји; како би се ти различити типови уопште могли подврћи некаквој адекватној обради и др. (Герстл и Прибенау 1995: 866).

Како истичу Герстл и Прибенау (1995: 868), истраживачи који покушавају да одгнетну контроверзну природу овог (семантичког / когнитивног) односа већином долазе са подручја лингвистике. Полазну тачку у њиховим истраживањима представља већ поменуто запажање да овај однос није увек транзитиван како га дефинише формална мереологија (логичка теорија о деловима), па се за лингвистичке и когнитивне задатке однос „је део” којег формална мереологија посматра као један однос замењује породичном односа у којој се даље испитују њени различити чланови. Упоредо са класификовањем меронимије намећу се и питања везана за статус ове породице односа као семантичких примитива, као и питање њихове улоге у лексикону. Иако испитивања са лингвистичке тачке гледишта несумњиво нуде најекстензивнију анализу различитих односа између делова и целина, Герстл и Прибенау (1995: 871) у томе изналазе и најмање два кључна проблема: прво, лингвистичка истраживања се исувише везују за реч *part* (и њене когнате) и, друго, у таквим истраживањима није учињен никакав покушај креирања механизма за обраду издвојених типова меронимије.

II. 8. Контрастивна проучавања језика⁵⁷

Контрастивна лингвистика, шира научна област којој ово истраживање припада, традиционално се дефинише као „дисциплина лингвистике која се бави [синхроним] поређењем двају или више језика (или подсистема језика) са циљем да открије и сличности и разлике које међу њима постоје” (Фишак 1981: 1) и то, како додаје Бугарски,

⁵⁶ На основу класификација неколиких аутора, Барјактаревевић издвојене типове меронимије именује и као **компонентна (партитивна) меронимија, функционална меронимија, меронимија чланства, супстрантивна меронимија, меронимија активности и месна (локативна) меронимија** (2010: 31).

⁵⁷ Нешто проширена верзија одељка који следи објављена је у Дилпарић (2013).

„у теоријске, дескриптивне или практичне сврхе” (1990: 59).⁵⁸ Обухвата три уже специјално усмерене (и комплементарне) области контрастивних проучавања: **контрастивну анализу, теорију превођења и анализу грешака** (Куртеш 2006а: 830; Ђорђевић 2004: 4). За разлику од теорије превођења, која је везана само за једну вештину (вештину превођења) и стога нема атрибут систематичног поређења, и анализе грешака, која се ограничава само на појаву погрешних облика у процесу учења страних језика, у контрастивној анализи могу се вршити поређења свих елемената двају или више језика па, тако сагледана, она представља и најширу област контрастивне лингвистике (Ђорђевић 2004: 3). Отуда се термин **контрастивна анализа** понекад изједначава са термином **контрастивна лингвистика**, чиме се пак не исцрпљује репертоар и другачијих тумачења првог поменутог термина. Јер, контрастивном анализом назива се и научна метода којом се „до експлицитних сличности и разлика између, по правилу, два а и више језика долази систематским поређењем описа тих језика, односно поступак у коме се један језик, језик А, проучава или кроз призму другог језика, језика Б, или се језици А и Б пореде на основу неког заједничког обележја” (Ђорђевић 2004: 2–3).⁵⁹ Такође, овим термином се понекад означава и само једна, последња фаза овог поступка, тј. само поређење (Кшешовски 1990: 35).

II. 8. 1. Развојни пут контрастивних проучавања језика

Иако се конституисање контрастивне лингвистике као засебне научне области обично везује за почетак друге половине двадесетог века, контрастивна проучавања језика „постојала [су и] пре него што су се родила” (Филиповић, цит. према Ђорђевић 2004: 11). Њихов развојни пут данас се сагледава кроз три периода: традиционални, класични и модерни.

(а) **Традиционални период контрастивних проучавања** траје од краја деветнаестог века (када је у лингвистици оживљена античка идеја о поређењу језика) до четр-

⁵⁸ У лингвистичкој литератури, нарочито двадесетог века, влада, како то каже Кшешовски, права „терминолошка џунгла” (1990: 13) када је реч о именовану дефинисане дисциплине. Поред већ поменутог назива, користе се и следећи: **међујезичке / конфронтативне / диференцијалне студије, дијалингвистичка / контрастивна / конфронтативна / конфронтациона анализа, конфронтативна / конфронтациона лингвистика, лингвистичка / аналитичка конфронтација, паралелна / интерлингвална / диференцијална дескрипција, дескриптивна / аналитичка компарација, компаративна дескриптивна лингвистика** и др. (Фишак 1981: 1; Кшешовски 1990: 11; Куртеш 2009: 233; Станковић 2010: 66–69).

⁵⁹ Прва наведена, једносмерна контрастивна анализа сматра се **зависном контрастивном анализом** с обзиром на то да се она врши на основу елемената једног језика који служи као метајезик у односу на други језик, те анализа *зависи* од једног језика у контрасту; други облик контрастивне анализе је **независна контрастивна анализа** пошто се у њој контрастирање врши на основу неког универзалног обележја (нпр. дефиниције неког значења) и тражи реализација тог обележја у контрастираним језицима, те анализа *не зависи* ни од једног од тих језика (Фишак 1981: 2–3; Ђорђевић 2004: 54).

десетих година двадесетог века. Обележен је појавом неколиких студија — *English and German Sounds* (1892) Ч. Х. Гранцента, *Elemente der Phonetik des Deutschen, Englischen und Französischen* (1894) В. Фијетора, *Petite phonétique comparée des principales langues européennes* (1906) П. Пасија и др. (више у Ђорђевић 2004: 12–13) — у којима се испољава тежња ка детаљнијем проучавању синхроних сличности и разлика међу језицима, износе резултати поређења неких аспеката појединачних језика у контрасту и посебно истиче важност контрастивног приступа у лингвистичким истраживањима. О значају контрастивних проучавања говоре и многи еминентни лингвисти тог времена као што су Х. Свит, Б. де Куртене, О. Јесперсен, Ш. Бали, В. Матезијус, Б. Трнка, Ј. Вахек, Л. Блумфилд и др. Матезијус, рецимо, на Првом конгресу лингвиста у Хагу 1928. године наглашава да се „систематска анализа било којег језика може извршити само на стриктној синхроној основи и с помоћу аналитичке компарације, тј. компарације језика различитих типова без обзира на њихове генетичке основе, и уз употребу страног материјала за компарацију” (цит. према Филиповић 1980–1981: 21), док Блумфилд, штавише, сматра да је упоређивање категорија различитих језика које за циљ има откривање универзалних или веома раширених категорија у језицима света у ствари и главни задатак лингвистике у будућности (1966: 270).

Рад на контрастирању у овом периоду развија се стихијно и углавном је везан за подручја главних европских језика (енглеског, немачког, француског и неких словенских), а када се контрастивна проучавања појављују на америчком тлу, укључује се и кинески. Овде, радећи на изучавању и класификацији индијанских језика северно од Мексика и поредећи их са индоевропским, Б. Ли Ворф у чланку “Languages and Logic” (1941) први пут употребљава термин *контрастивна лингвистика* „у савременом типолошком смислу” (Бугарски 1979: 23) и повлачи разлику између ње и *упоредне лингвистике*: док у другој види резултат класификације језика у генетске породице и праћења њиховог развоја кроз време, прва по њему има „чак и већи значај за будућу технологију мисли” јер је то дисциплина која „оцртава изразите разлике међу језицима — у граматици, логици и општој анализи искуства” (Ворф 1979: 163).

(б) У периоду након Другог светског рата до 1965. године, означеном као **класични период контрастивних проучавања**, контрастивна лингвистика је коначно препозната и прихваћена као научна, прагматична и академска дисциплина. У овом периоду, међутим, нарочито се истиче њен прагматични аспект, одн. значај резултата контрастивне анализе за наставу страних језика, изучавање билингвизма, превођење, језичко планирање и др., због чега се контрастивна анализа неретко видела и само као област примењене лингвистике (Фишак 1981: 1). Практична перспектива контрастивне анализе у

фокусу је и најзначајних студија из овог периода као што су *Teaching and Learning English as a Foreign Language* (1945) Ч. Фриза, “The Importance of the Native Language in Foreign Language Learning” (1948) Д. Рида, Р. Лада и Ј. Шена, “Co-existent Phonemic Systems” (1949) Ч. Фриза и К. Пајка итд. (више у Ђорђевић 2004: 13–15), а поред поменутих аутора, истакнути лингвисти овог периода који се такође баве контрастирањем били су и Ј. Вајнрајх, Е. Хауген, З. Ха-рис, А. В. Исаченко и др.

Инаугурација контрастивне лингвистике као засебне гране језичке науке везује се за 1957. годину када је објављена књига америчког лингвисте и методичара Р. Лада *Linguistics across Cultures*, која даје знатан подстицај снажнијем развоју и организовањем раду у овој области (Куртеш 2006а: 830). Под њеним утицајем се, између осталог, у универзитетским центрима широм света израђују бројни магистарски радови и докторске дисертације у којима се пореде и познати и непознати језици, те се у ово време јавља и потреба за првим библиографијама из области контрастивне анализе (Ђорђевић 2004: 15). У књизи се, према структуралном моделу језика, дају примери како се могу упоређивати фонолошки, граматички, лексички и ортографски системи двају језика (енглеског и шпанског), као и њихови културни обрасци, али се притом изразити акценат ставља на утврђивање разлика између матерњег и страног језика, те на значају њиховог савладавања у учењу страног језика, јер, „ученик који дође у додир са страним језиком установиће да су нека његова обележја сасвим лака, а друга изузетно тешка. Лаки ће му бити они елементи који су слични његовом матерњем језику, а тешки они који су различити” (Ладо 1957: 2). Овакво схватање умногоме је утицало да се једно време на учење страног језика гледа као на учење разлика између матерњег и страног језика због чега су и сама контрастивна проучавања углавном била мотивисана предвиђањем тешкоћа и грешака у процесу учења једног од контрастираних језика од стране говорника представника оног другог. Временом се, међутим, показало „да су могућности оваквих истраживања у овом домену биле прецењене, али је зато откривено да она могу имати друге значајне сврхе, наглашеније теоријског и методолошког карактера, у склопу типолошких и општелингвистичких проучавања језика” (Бугарски 1996в: 86–87).

Класичан период обележен је и покретањем првог пројекта контрастивних студија у Центру за примењену лингвистику у Вашингтону 1959. године (Филиповић 1980–1981: 22). Из њега је од 1962. до 1965. године произашло десет студија, обједињених насловом *Contrastive Studies Series*, у којима се износе резултати поређења фонолошког и граматичког система енглеског језика са пет језика који су се у Америци предавали као страни језици (немачки, руски, француски, шпански и италијански) (Куртеш 2006а:

831). Поред примене структуралног модела контрастирања, у неким од ових студија долази и до примене трансформационо-генеративне граматике (Ђорђевић 2004: 16).

(в) Време након објављивања публикације *Contrastive Studies Series*, тачније, период од 1965. године до данас, узима се као **модерни период контрастивних проучавања**. Његове главне карактеристике су разрада теоријских ставова и примена модернијих приступа контрастирању, организовање великог броја контрастивних пројеката у многим академским центрима широм света (у Европи нпр. естонско–енглески у Таруу, финско–енглески у Јиванскили, српскохрватско–енглески у Загребу, пољско–енглески у Познању, енглеско–мађарски у Будимпешти, румунско–енглески у Букурешту, енглеско–шпански у Хуелви итд.), боља комуникација и координација рада међу стручњацима на међународном нивоу, организовање немалог броја међународних и европских конференција и других скупова посвећених теоријским и примењеним проблемима контрастирања (нпр. у Вашингтону (1968), Загребу (1970), Хонолулу (1971), Букурешту (1975), Триру и Зарбрикену (1978), Чаржикови (1980), Јиваскили (1982), као и најредовнији, годишњи семинари у Пољској и трогодишњи симпозијуми у Новом Саду), огроман број радова који изискује потребу за објављивањем селективних библиографија из ове области итд. (Куртеш 2006а: 831–832; Ђорђевић 2004: 16–17).

У модерном периоду, а нарочито седамдесетих година двадесетог века, јављају се и различите примедбе на рачун дотадашње праксе у језичком контрастирању, прве критике неких теоријских ставова изражених у првобитном формулисаној теорији контрастивне анализе, негира се њена вредност, значај и применљивост, као и статус лингвистичке дисциплине (Филиповић 1980–1981: 22). Међу поменутиим примедбама, поједини аутори (нпр. Берндт 1969; Димитријевић 1977; Бугарски 1996в: 78; Жиц-Фукс 1990б: 69) наводе и запостављање лексичких система као дела контрастивних проучавања. С тим у вези, Димитријевић, рецимо, каже: „Прошло је скоро двадесет година од када је Ладо написао пионирску књигу *Linguistics across Cultures* у којој два поглавља посвећује проблемима поређења система вокабулара J_n и J_c и две културе. Стога је изненађујуће то што се у мноштву пројеката и студија [из области] контрастивне анализе јавља јако мали број радова који се баве поређењем вокабулара и културе” (1977: 133). Разлози за такво стање углавном се објашњавају педагошким пореклом контрастивне анализе у целини које је условило да се пажња од почетка усредсреди на предвиђање грешака у граматичкој структури и изговору док се на лексику дуго гледало као на „нешто што се може лако уклопити у већ савладане граматичке образце” (Димитријевић 1977: 134), затим бољом подложношћу (затворених) граматичких и фонолошких система поступцима контрастивне анализе у односу на „подручја која су мање докучива ... и више склона

променама као што су лексика и култура” (Димитријевић 1977: 133–134), као и запостављањем семантичких истраживања уопште, конкретним методолошким проблемима и одабиром грађе (Жиц-Фукс 1990б: 69).

Модерни лингвистички приступи и модерна технолошка достигнућа отворили су нове хоризонте контрастивној лингвистици. Између осталих, когнитивна лингвистика, прагматика, корпусна лингвистика и др. понудиле су нове теоријско-методолошке оквира, које је контрастивна лингвистика такође укључила у свој аналитички апарат. Новије тенденције у овој дисциплини показују знатно веће интересовање истраживача за контрастирање како првобитно запостављаног лексикона, тако и других језичких феномена какви су аспекти реторике и композиције, регисти, елементи културе, текст и дискурс, појмовне метафоре, граматички прототипи и др. Поред тога, новије тенденције указују и на укључивање све већег броја других језика, осим доминантног енглеског, неретко и неких регионалних *lingua franca*, језика већих мигрантских заједница, језика од посебне историјске и културне важности итд. Такође, све је већи број и тројезичних контрастивних граматика, од којих поједине укључују и неке говорне или угрожене језике (Куртеш 2009: 234).

На путу свог развоја, дакле, контрастивна лингвистика је „константно ширила круг проблема које је третирала, усавршавала свој аналитички апарат и научну методологију, и зашла у неколико других граничних области ... стварајући интердисциплинарна подручја чије се границе померају у зависности од проблематике према којој је усмерен одређен теоријски или практични истраживачки интерес” (Риђановић 1978: 83). О ширини њеног истраживачког поља говоре и следећи називи који су се временом појављивали у лингвистичкој литератури из потребе да се та широка област издиференцира и на уже домене: **контрастивна фонетика / фонологија / граматика / морфологија / синтакса / лексикологија / (лексичка) семантика / прагматика / текстологија / социолингвистика / графологија / графетика / ортографија / типографија, лексичка / прагматичка / социолингвистичка контрастивна анализа, контрастивна анализа вокабулара и културе / текста и садржаја / дискурса / терминологије** итд. (Бугарски 1996в: 78, 87; Кшешовски 1990: 12; Филиповић 1980–81: 25; Берндт 1969: 31; Станковић 2010: 72).

II. 8. 2. Основни појмови контрастивне анализе

Један од основних корака пре приступања било којој врсти језичког контрастирања јесте утврђивање **критеријума компарабилности** (или **упоредивости**), тј. проналаже-

ње одговора на питање шта је то што се у два или више језика може поредити (Куртеш 2006б: 116; Ђорђевић 2004: 53). С тим у вези, подразумева се да компарабилне појаве морају у основи имати одређену сличност јер, како објашњава Михаиловић, „оно што испитивач најчешће ради јесте изналагање разлика у оквиру претпостављене сличности. Са гледишта оваквог поступка, контраст нам се приказује као однос двостепене хијерархије у којој сличност представља виши степен, а разлика нижи степен. Нису разлике те које допуштају или укључују сличности, већ сличности допуштају или укључују разлике. Укратко, лингвистички контраст је разлика у сличности” (1980: 12).⁶⁰

О заједничкој основи која потребном мером сличности даје смисао сваком контрастирању још прецизније говори Ивир: „Претпоставка контрастивне анализе, експлицитно изражена или имплицитно садржана у аналитичком поступку, састоји се у томе да се спарују они елементи или категорије двају језичних сустава који посједују неко заједничко формално и/или семантичко својство. Да би се — гледано чисто логички — било која два елемента (особе, ствари, појаве) могла успоређивати, у сврху утврђивања сличности и разлика међу њима, потребно је нешто треће (трећи елемент поређења, **tertium comparationis** [истицање полуцрним Б. Д.]) према чему ће се они успоређивати. У контрастивној анализи трећи елемент поређења је формално или семантичко својство које припада једном и другом контрастираном елементу. Без њега се два елемента из два разна језика не би ни постављала у контрастивни однос” (1985: 82). На пример, контрастивни пар могу чинити енгл. *eventual* и срп. *евентуалан*, јер их везује заједнички облик, иако не и значење, или енгл. *eventual* и срп. *коначан*, које везују њихови семантички садржаји, иако су им облици сасвим различити (Ивир 1985: 82).

По питању полазних тачака постоји и релевантна разлика између теоријског и примењеног приступа контрастирању. Први полази од универзалних (или, прецизније, општијих) језичких обележја и гледа како се неко обележје манифестује у једном, а како у другом језику, док се код другог полази од неке јединице у једном језику и траже се њени еквиваленти у другом језику, који се потом повратно проверавају (Бугарски 1996в: 81). Тако би, на пример, при теоријски усмереном лексичком контрастирању полазну тачку представљало утврђивање појмовне организације сегмента ванјезичког света који диференцијално покривају скупови испитиваних лексема, а при контрастирању у практичне сврхе поступак би се састојао у томе што би се ту узела, рецимо, енглеска именица *herd* и за њу би се директним путем двојезичког лексичког упоређивања (да-

⁶⁰ Ова премиса контрастивне анализе о сличностима и разликама међу језицима стоји у потпуном раскораку са једним од ставова структурализма да се не истиче постојање заједничких обележја језика света, одн. да сваки језик има своју иманентну структуру и да о синхроној универзалности језика не може бити говора. Зато, како каже Ђорђевић, „чињеница да се контрастивна анализа родила у крилу структурализма, у коме се универзалност није потенцирала, остаје као парадокс” (Ђорђевић 2004: 46).

кле, без претходног дефинисања одговарајућег семантичког поља) добило шест српских кореспондентних јединица (*крдо, стадо, чопор, гомила, руља, настур*), чије повратно превођење даје целу лепезу енглеских лексичких јединица (*herd, flock, drove, pack, troop, crowd, mob, heap, pile, rabble, shepherd, herder, herdsman*) (Ивир 1985: 104; Бугарски 1996в: 82).

Коришћење превођења као методе контрастивне анализе било је шире прихваћено у европској традицији шездесетих година прошлог века за шта су се нарочито залагали Катфорд, Кшешовски и Спалатин, а сумњу у овом погледу изражавали, између осталих, Хамп и Ивир (Хлебец 1984: 27). Другима се придружује и Хлебец, који са циљем да осветли однос превођења и контрастивне анализе и допринесе разрешењу поменуте методолошке дилеме, о пракси добијања података за контрастивну анализу на основу корпуса оригиналних и преведених текстова каже: „Омиљеност оваквог методолошког приступа контрастивној анализи, свакако, добрим делом потиче од утиска објективности који такав поступак изазива; анализатор се не меша у корпус, он само констатује и износи оно што је у њему затекао” (1984: 28). Међутим, „објективност при коришћењу преводног корпуса или низа преводних парова заправо је привидна; анализатор слепо прихвата туђа преводна решења, иако су и она резултат субјективне процене, нужно омеђеног знања појединца, диктирана специфичним контекстом и језичком функцијом, као и сложеним, јединственим и непоновљивим језичко-изванјезичким комплексом” (Хлебец 1984: 28).

Овакав приступ, штавише, (**преводне**) **еквиваленте** изједначава са **кореспондентима** што неминовно води грешкама у контрастирању јер правило „сваки је формални кореспондент нужно и потенцијални пријеводни еквивалент” не важи и обрнуто: „сваки пријеводни еквивалент није нужно и формални кореспондент” (Ивир 1985: 86–87). На основу, рецимо, реченице *Шта их спречава да се јаве и пре маја?* као превода изворне енглеске реченице *What delays their appearance until May?* не би се смело закључити да је српски глагол **спречити** кореспондент енглеског **delay** (Хлебец 1984: 30), зато што се кореспонденција успоставља на нивоу *језика као система*, а преводна еквиваленција на нивоу *комуникацијских ситуација* или, другим речима, зато што контрастивна анализа припада оном делу језичких истраживања које је Сосир назвао **langue**, а превођење оној језичкој активности коју је Сосир назвао **parole** (Ђорђевић 2004: 131; Ивир 1985: 85).

Стога, како истиче Хлебец, „природнији, ефикаснији, теоријски заснован пут који води контрастивној анализи јесте онај који у првој етапи даје опис релевантних особина сваког језика посебно, у другој успоставља компарабилност, а у трећој остварује само поређење ... Пошто се у оба језика утврде дефиниције лексема и функције граматичких

јединица за које је истраживач заинтересован, приступа се успостављању базе за поређење и контрастирање сличности и разлика међу њима” (1984: 31).⁶¹ Превођење се притом не мора у потпуности занемарити, већ се може искористити као помоћ (и само то), нпр. при утврђивању садржине лексичких дефиниција ради провере њихове тачности или при идентификовању јединица које имају исто или слично значење (више у Хлебец 1984: 31–32).

Кореспонденцију као један од централних појмова контрастивне анализе Ивир (и) концизно дефинише као „истоветност значења” (1983: 174). Ту истоветност, међутим, како упозорава Хлебец, треба схватити условно, јер је „невелик број лексема или граматичких облика у два језика који би имали исте све дефиниције, односно семеме међу одговарајућим облицима, а нису нарочито чести ни они који би имали исто појединачно системско значење” (2009: 28). Чак и ако истоветност системског значења постоји, опет ће се те јединице разликовати у погледу места које заузимају у свом систему у односу на друге јединице, јер су њихова релациона (формална, лингвистичка или унутарјезичка) значења (или вредности) специфична за сваки језик (Хлебец 2009: 26). У контрастивној анализи, зато, спаривање јединица различитих језика не врши се само онда када су им значења истоветна, већ и онда када су она међусобно најсличнија (Хлебец 2009: 30). *Однос делимичног подударанја*, штавише, јесте и најчешћи однос који постоји између лексичких и граматичких категорија двају језика (Хлебец 2009: 29).

Хлебец разликује две врсте кореспонденције (и кореспондената): формалну и семантичку. **Формална кореспонденција** јавља се између речи или конструкција двају језика код којих се подударају њихова примарна значења. У том случају, у однос кореспонденције ступају лексеме као јединице које обично имају више значења, нпр. енгл. *knight* : срп. *вitez* (са истим примарним значењем „средњовековни (оклопљени) ратник племенитог порекла”). Ако се приликом утврђивања кореспонденције као *tertium comparationis* узимају семеме из два језика, у питању је **семантичка кореспонденција**, нпр. веза између енгл. *knight* и срп. *коњ* чини однос семантичке кореспонденције јер је семема „скакач у шаху” окосница кореспонденције без обзира на то што наведене лек-

⁶¹ Поред Хлебца, о трима фазама контрастивног поступка говори и Кшешовски: (а) опис, (б) јукстапозиција и (в) само поређење, одн. контрастивна анализа у ужем смислу (више у Кшешовски 1990: 35–45). Традиционална контрастивна методологија, међутим, претпоставља два главна процеса — опис и поређење — састављена из четири основна корака: (а) прикупљање података, (б) формулисање описа, (в) допуна података, уколико је то потребно, и (д) формулисање контраста (Куртеш 2006а: 834; 2006б: 114). Честерман, с друге стране, предлаже и нов методолошки оквир који се састоји из шест основних етапа, углавном заснован на Поперовој филозофији науке где се тврди да се објективно знање достиже једним бескрајним процесом решавања проблема, који обухвата претпоставке, тестирања, одбацивање првобитних хипотеза, њихово ревидирање, поновно тестирање итд. (више у Куртеш 2006а: 834–835; 2009: 235).

семе имају и друге семеме, од којих су „средњовековни ратник”, одн. „врста домаће животиње” примарне (Хлебец 2009: 30; 1990: 134).

У случају „када се за неку семему у једном језику не може наћи семантички кореспондентна семема у другом језику, потребно је спустити се на ниво **алосема** — значењских јединица које не одражавају инваријантно значење (као што је то случај са семемама), већ се односе на променљиво, контекстуално значење. На пример, да би се српска лексема **брат** са семемом 'друго дете истих родитеља, мушког пола' самерила са мађарским лексемама **bátya** и **öcs**, којима се исто значење дели на две семеме, мора се српска семема рашчланити на две алосеме: [друго, старије дете истих родитеља, мушког пола' и [друго, млађе дете истих родитеља, мушког пола'. Кореспонденцију која се заснива на спаривању алосема називаћемо **прагматичком кореспонденцијом**, а означаваћемо је четвртастом заградом. У горњем примеру четвртаста заграда употребљена је само с леве, српске стране, пошто дате дефиниције представљају алосеме у српском, док у мађарском чине семеме” (Хлебец 2009: 30–31).

Кореспонденција може бити и тотална или парцијална: **тотална кореспонденција** подразумева да нека јединица из једног језика има само један кореспондент у другом језику и обрнуто, при чему се захтева истоветност свих њихових семема или алосема, нпр. енгл. **raccoon** : срп. **ракун**, а када нека јединица из једног језика има више од једног кореспондента у другом језику, кореспонденција је **парцијална**, нпр. срп. **коњ** : енгл. **horse; vaulting block; knight** (Хлебец 1990: 135).

Постоји свакако и могућност да неке лексичке и граматичке јединице остану без свог (чак и прагматичког) кореспондента у другом језику, када је у питању **нулта кореспонденција** (Ø), нпр. **печалба** *toilsome working abroad; graduand* *студент који још само чека диплому*; овде се у ствари ради о одсуству лексеме на очекиваном месту у лексикону неког од језика у контрасту, одн. лексичким празнинама, те у горњим примерима на десној страни нису наведени кореспонденти, већ еквиваленти, који могу и другачије гласити јер не чине јединице језичког система (Хлебец 2009: 31). При томе, како наводи Прћић, еквиваленти, тј. језичка средства у језику Б која функцијом и садржајем одговарају речи с датим садржајем у језику А, могу бити лексичка — у виду простих, изведених, сложених или фразних речи (више у Прћић 1997: 12, 70–84), или синтаксичка — у виду фраза и реченица, која се примењују у оквиру различитих преводних поступака (више у Прћић 2005: 174–181) или, ако то није изводиво, у склопу дефиниционог превода, нпр. **embarrass** *довести у незгодну / непријатну ситуацију* (2005: 171).

Иако су илустрације централних појмова контрастивне анализе углавном биле усмерене на лексички ниво језичке структуре, контрастивном анализом, као што је ре-

чено, могу се вршити поређења појава и на осталим плановима структуре и употребе језика. О ширини и разноврсности подручја деловања контрастивне анализе, као и великом интересовању за овакав приступ у језичким проучавањима сведоче и многобројне домаће и иностране студије у којима се успешно решавају различита језичка питања, како на пољу опште тако и на пољу примењене лингвистике. Са својим потенцијалом да осветли и оно што је у језику универзално и оно што је за појединачне језике специфично, контрастивна анализа несумњиво даје огроман допринос „изоштравању слике о језику и језицима ... која у лингвистичким наукама, и поред њиховог снажног развоја, није ни данас јасних контура” (Ђорђевић 2004: 50).

Избор и организација лексичке грађе:
Одабир грађевинског материјала
за наставак градње

III. 1. Проблеми и дилеме при одабиру и организацији лексичке грађе¹

У фокусу овог истраживања налази се (апстрактно) семантичко поље *кућа* и њени делови, одн. његове конкретне реализације (лексичка поља) у савременом енглеском (британској и америчкој варијанти) и савременом српском језику. Ова лексичка поља, као што је већ речено, темеље се на семантичком односу *меронимије* (део–целина или „је део”), односу који, следећи тријадну концепцију знака Огдена и Ричардса, припада сфери *денотације* и једном од два односа (поред хипонимије) на ком се заснива *хијерархијско* устројство лексикона. Другим речима, речена поља, именована и као *меронимије куће*, представљају, у ствари, *лексички* одраз ванјезичке хијерархије добијене поделом куће на њене делове, имајући за свој (*глобални*) *холоним* лексему *house* у енглеском и *кућа* у српском језику, а за своје *мерониме* све оне енглеске, одн. српске (именичке) лексеме које се (у најмање једном од својих значења) односе на неки *део* ове *целине* (или део тог дела итд.).

Имајући, међутим, у виду то да у науци (још увек) нема консензуса ни када је реч о тумачењу самих појмова ‘део’ и ‘целина’, ни када је реч о одређењу њиховог међусобног односа, многа питања и дилеме везани и за *избор*, и за *организацију* лексичког материјала умногоме су обележили почетне фазе истраживачког рада. С обзиром на то да је (и) у овој, тек припремној фази *независног* контрастивног поступка аутор (такође) тежио ка што већој објективности, избегавајући да следи само (свој) „језички осећај”, поменута питања и дилеме наметали су потребу за извршењем и нових, првобитно не-

¹ Садржај овог одељка дисертације у донекле измењеном виду представљен је у Дилпарић (2014а).

предвиђених задатака који би за циљ, дакако, имали (могућа) разрешења тих дилема. Ти додатни задаци, заједно са добијеним резултатима, представиће се у наредним одељцима овог поглавља, а оно што сада следи јесте преглед (тек неких од) речених дилема које ће се, без обзира на то што се по својој *природи* подједнако односе на оба језика у контрасту, овде илустровати углавном примерима из српског језика.

III. 1. 1. Питање избора „целине за разлагање”

Полазећи најпре од лексикографских дефиниција основног значења поменутих глобалних холонима из општих речника двају језика који су указивали на изразито широку денотацију ових лексема — нпр. *house* “a building (intended) for human habitation” (COED; IERO; WICD); *кућа* „грађевински објекат који има зидове и кров и служи обично за становање; зграда” (РМС) / „грађевински објект, зграда за пребивање, становање или какву друштвену потребу” (РСАНУ; слично и у РМСЈ) — наметнуло се питање: Докле уопште досеже денотациони опсег ових лексема, одн. који се све то типови грађевинских објеката могу сматрати егземплярима категорије HOUSE / КУЋА и, отуда, узети у разматрање при избору целине која би се у даљем раду разлагала на делове?² Пре свега, да ли овој категорији могу припадати и све оне више / високе зграде испарцелисане на већи / велики број засебних стамбених целина или је она, ипак, ужа категорија? О могућем разрешењу ове дилеме више у III. 2. 1 и III. 2. 2.

Изразита разуђеност грађевинских конфигурација егземплара категорије HOUSE / КУЋА, материјала од којих они (или, пре, њихови делови) могу бити сачињени, архитектонских стилова градње итд. — која је притом сагледана и из временске, и из просторне перспективе — наметала је потребу и за избором *неког* припадника ове категорије који би у овом истраживању представљао не само неопходну „целину за разлагање”, већ и адекватну основу за поређење између две културе и језика. Само *језгро* категорије (тј. схематизована представа њеног типичног узорка) указивало се, дакако, као најлогичнији избор подручја категорије на које би потрагу за таквим представником

² Овде се, говорећи о „категорији HOUSE / КУЋА”, њени иначе *полисемични* називи из оба језика тумаче у основном значењу („зграда за становање људи”), а денотативна компонента овог значења, одн. подручје „категорије HOUSE / КУЋА”, сагледава кроз призму тзв. „*стандардне верзије*” прототипске теорије категоризације (Левандовска-Томашчик 2007: 147) о којој је било речи у одељку II. 2. 2. Осамдесетих година прошлог века, међутим, ова „прва фаза” теорије прототипа — која се, дакле, односила само на *појединачно* значење неке лексема и тиме пружала само једну „*интракатегоријалну* перспективу” — била је у оквиру когнитивне лингвистике обогаћена и тзв. „*проширеном верзијом теорије прототипа*” која је структурне карактеристике једног лексичког значења (неједнаки статус чланова, „магловитост” граница, породична сличност и др.) препознала и код *полисемантичке* структуре лексема (Левандовска-Томашчик 2007: 147). Отуда, *полисемичне* лексема могу се посматрати и као радијално (зракасто) устројене категорије са централним (прототипичним) значењем око којег се по принципу породичне сличности, одн. начелом више или мање организују њена остала значења (Рафаели 2007: 136).

требало усмерити. Имајући, међутим, у виду то да се прототип једне категорије може мењати не само кроз време, већ идући и од једне до друге културе и језика, од једног до другог говорног подручја истог језика, па и од једног до другог његовог говорника (в. погл. II, нап. 14), овде се намеће и следеће питање: Који би то представници кућа уопште могли бити обухваћени *данашњим централним (фокалним) денотацијама* глобалних холонима *house* и *кућа* и при томе се (евентуално) наћи и у (могућем) пресеку тих денотација? О томе више у III. 2. 3. 1.

III. 1. 2. ‘Кућа као целина’: „главна зграда” на имању или више од тога

Један од, могуће, (нај)бољих кандидата за „целину за разлагање” умногоне се „поклопио” — и то посматрано искључиво кроз призму онога што дати објекат *има* — са кућама које у својим радовима такође на делове разлажу и њихове називе испитују Рајна Марковић (1991) и Сања Ђуровић (2002). Тако, међу припаднике лексичког поља *кућа* и њени делови, поред „централне” лексеме *кућа* и њеног „најближег” синонима *дом*, Марковић сврстава и следеће називе за делове куће: *авлија, врата, двориште, зид, капија, кров, огњиште, ограда, оџак, плафон, под, подрум, праг, прозор, таван* и *темељ*, док Ђуровић издваја: *авлија, бојлер, боца, брава, буре, виљушка, врата, гаража, двориште, димњак, завеса, зид, јастук, јорган, када, канта, капак, капија, кашика, кључ, корпа, кревет, кров, крпа, купатило, кухиња, метла, намештај, нож, ограда, огледало, олук, орман, остава, оџак, паркет, патос, пећ, пешкир, плакар, плафон, под, подрум, поклопац, праг, прекидач, прозор, радио, сијалица, слика, соба, стаза, степенице, сто, столица, таван, тањир, тегла, темељ, тепих, тераса, тигањ, трпезарија, ћебе, утикач, усисивач, фиока, флаша, фењер, фрижидер, ходник, цев, цигла, цреп, чаша, чаршав, чесма, четка, шпорет* и *шерпа*.

Овде се, међутим, намеће и питање да ли се баш сви ти ентитети одиста и сматрају деловима куће, тј. да ли овој категорији, поред *сегменталних* (структурних и просторних) и *системских делова* куће као „главне зграде”³ на имању (како их класификује и именује Круз, в. II. 7. 2. 1), припадају и ентитети који се налазе *око / поред* те зграде (нпр. помоћни објекти различитих намена, ограда, капија, двориште и др.) и/или ентитети који се налазе *унутар* те грађевине а да притом нису ни њени сегментални, ни њени системски делови (као што је то случај са покућством). Сагледано с друге стране, да ли се ‘кућа као целина’ поима не само као („главни”) грађевински објекат (на имању), већ и као нешто шире / више од тога?

³ Према РСАНУ: „Кућа се зове главна зграда” (в. више у IV. 2. 1).

Уколико се сада и детаљније осврнемо на одабир лексема које према Марковић и Ђуровић припадају лексичком пољу *кућа и њени делови*, видимо да под ‘кућу као целину’ оба аутора, дакако, укључују грађевину, зграду (*врата, оџак, зид, кров, плафон, под, подрум, праг, прозор, таван, темељ*, те (само код Ђуровић) *димњак, капак, кухиња, купатило, олук, остава, паркет, патос, соба, степенице, тераса, трпезарија, ходник, цев, цреп, цигла*), али да границе ‘куће као целине’ оне, исто тако, „проширују” и на простор око / поред тог објекта, укључујући и лексеме *авлија, двориште, капија, ограда*, те (само код Ђуровић) *стаза* и *гаража*⁴. Чини се, међутим, да се правци овог „проширивања” граница ‘куће као целине’ у већини случајева не поклапају са правцем на који „наводи” РСАНУ након лексикографске дефиниције основног значења лексеме *кућа*: „Ужи смисао куће значи: највећу и најбољу између свију зграда, које чине кућу ширега смисла”. Дакле, уколико би се у поимању ‘куће као целине’ лексема *кућа* тумачила и у ширем смислу, таква целина, према РСАНУ, *би* прелазила границе „највеће и најбоље између свију зграда”, али она *не би* укључивала ниједан други тип ентитета који се на неком имању може наћи осим преосталих (*помоћних*) *зграда*.⁵

Поред тога што се у поступку „разлагања куће” Марковић и Ђуровић од те „главне зграде” и одвајају, оне, исто тако, у њу и „улазе”, видевши је, дакле, и као *садржатеља*.⁶ Али, док се приликом разлагања (и) унутрашњости овог објекта Марковић задржа-

⁴ Гаража би се, при томе, могла посматрати не само као помоћни објекат који се налази уз / близу „главне зграде”, већ и као једна од просторних целина *унутар* ње.

⁵ Од наведеног правца (још и даље од Р. Марковић и С. Ђуровић) „одступају” и аутори трију консултованих монографија из области дијалектолошких истраживања српског језика које се такође баве „терминологијом куће (и покућства)”: Вуковић (1988), Букумирић (2006) и Црњак (2006), судећи по томе што њихову грађу чине називи за готово све ентитете који се могу наћи унутар граница неког (сеоског) имања. Вуковић, штавише, поменутом придружује и називе за поједине делове „простора ван окућнице”, нпр. *сокак, шор* „простор између два реда кућа” (1988: 100), као и називе за поједине ентитете који се могу наћи (и) на имању „ван села”, нпр. *зувно, сењак* „простор за сламу, сено у дворишту” наспрам *зувно* „простор за сламу, сено ван села” (1988: 89).

⁶ *Садржатељ* је сваки ентитет који има *унутрашњост, спољашњост* и *границу* која то двоје раздваја и који може да *садржи* неки други ентитет, тзв. *садржај, садржано*. Однос *садржавања*, иначе, представља једно од најосновнијих човекових искустава које је дубоко утемељено у нашем доживљају *сопственог тела* и као *садржатеља*, и као објекта *садржаног* у неком ограниченом простору (Џонсон 1987: 33–34; Кликовац 2006: 24–25): „Ми смо физичка бића, ограничена и одвојена од остатка света површином своје коже, и ми тај остатак света и доживљавамо као нешто што је изван нас. Свако од нас је садржатељ, са граничном површином и оријентацијом унутра–споља. Ту своју ... оријентацију ми затим пројектујемо и на друге физичке објекте који су ограничени површинама ... *Просторије и куће* су очити садржатељи. Кретање од једне до друге просторије у ствари је кретање од једног до другог садржатеља, тј. кретање *из* једне просторије у другу” (Лејкоф и Џонсон 2003: 29).

Према Кликовац (2006), „прототипични С [= садржатељ] је у менталној представи кутија средње величине (отприлике толика да се њоме може руковати или/и да се може ручно преносити), непровидна, али отворена на горе; СО [= садржани објекат; садржано] је предмет мање величине који се целом својом запремином налази у С, ослањајући се на његово дно, и то у његовом центру (усред њега), а не близу његовог зида (границе). СО је, тако, заштићен од погледа споља, осим ако се гледа одозго ... Прототипични С има, поред одређеног изгледа, и своју *функцију*, из које тај изглед и произлази. Та функција јесте преношење или држање СО: овај из њега не сме испадати; С, такође, штити СО од спољних утицаја” (2006: 47–48). Куће и зграде уопште, као и њихове просторије, од овог прототипа одступају по неколиким атрибутима, а пре свега по томе што се оне не могу ручно преносити, нису „отворене на горе” (за-

ва само на његовим структурним и просторним деловима (нпр. *под, плафон, подрум, таван*), Ђуровић у томе иде и корак даље, укључујући у разматрано лексичко поље и називе за најразличитије елементе покућства. Рекло би се, међутим, да овај корак ни сам аутор не сматра посве оправданим, јер, како се чини, он категорије ДЕЛОВИ КУЋЕ и ПОКУЋСТВО ипак види као *засебне*.⁷ Управо то *условно* укључење покућства међу делове куће навело је у фази одабира грађе и на следеће питање: Да ли је постојање односа *садржавања* између два ентитета (какав постоји и између куће, одн. просторија у кући и елемената покућства) уједно и довољан разлог да се тај однос увек „прогласи” и односом *меронимије*?

Могући одговори на ово питање, иначе, у консултованој литератури о меронимијском односу су не само ретки, већ и не сасвим јасни. Круз (1979; 1995; 2004а; 2004б; 2006), рецимо, у својим опсежним дискусијама о меронимијској проблематици ову тему уопште не разматра, док је Крофт и Круз (2004) „дотичу” тек једном реченицом: „Кликери не постају део кутије за шибице тиме што су у њој садржани” (2004: 153), након које свакако остаје и дилема да ли се речено односи само на дати случај или би се (евентуално) могло узети и за опште правило (тј. да и сваки други ентитет који је садржан у неком другом ентитету, укључујући, рецимо, и шибице у кутији за шибице, такође „не постаје [његов] део”, не ступа са њим у однос меронимије). Код Винстона и др. (1987) се, опет, „тополошки однос између садржатеља [...] и онога што је у њему садржано” (1987: 427) *генерално* и сасвим експлицитно проглашава *немеронимијом*, упркос томе што се у претходно датој класификацији *меронимије* (в. II. 7. 3. 2) као један од примера меронимијског типа *компонента < интегрални објекат* узима баш однос садр-

ротирани су за деведесет степени у односу на прототипични садржатељ тако да им отвор, одн. веза унутра–споља, буде са стране), а позиционираност садржаних објеката у њима (људи, предмета у кући / згради, као и унутрашњих делова саме грађевинске структуре, тј. просторија, унутрашњих зидова, унутрашњих врата и др.) у већини случајева престаје да буде релевантна. Упркос измени *перцептивног* аспекта прототипичног садржатеља, у случају кућа (зграда, просторија) *функционални* аспект тог прототипа јесте очуван: садржани објекти из куће (зграде, просторије) не испадају и, поред тога што су (углавном) заштићени од погледа споља, они су исто тако заштићени и од спољних утицаја (више у Кликовац 2006).

⁷ У вези с тим, Ђуровић каже: „С обзиром на то да у грађи за [творбено-семантичку] анализу има и речи које спадају у покућство, потребно је *оправдати* зашто су се и ове лексеме нашле у грађи. Након прегледања грађе у речницима издвојили смо речи које су делови куће, по нашем језичком осећању. Истичемо језичко осећање, јер кућа не мора бити покривена црепом, не мора имати капке и сл. Након првог прегледања речника, по критеријуму *искључиво* делови куће, у смислу грађевински делови куће, издвојили смо десетак речи, укључујући ту *кућу* и *дом*. Са тако малим бројем речи не би успели да одговоримо на постављене циљеве рада. Зато се јавила потреба да грађу *проширимо* речима из терминологије покућства” (Ђуровић 2002: 11).

Иако се кућом и покућством *заједно* баве и већ поменуте монографије из области српске дијалектологије, у њима се такође повлаче границе између категорија КУЋА и ЊЕНИ ДЕЛОВИ и ПОКУЋСТВО судећи и по начину организовања приказаног лексичког материјала, и по самим насловима тих студија — *Терминологија куће и покућства* (у *Војводини / северној Метохији / Лијевчу пољу и Жупи*).

жавања — однос између фрижидера и кухиње (*refridgerator* < *kitchen*).⁸ А да овај изузетак од наведеног правила свакако није и једини показаће се у истом чланку тек нешто касније, и то у следећем: „У случајевима просторне укључености, субјекат је *окожуен* али *није део* ствари која га окружује. Меронимија такође садржи овај елеменат просторне укључености, нпр. срце је окружено телом; али, меронимија, поред тога, имплицира и *неки* додатни елеменат повезаности између дела и целине” (1987: 427). На основу реченог, дакле, дало би се закључити да односи између најразличитијих садржатеља и њихових садржаја *нису* увек *и* меронимија (те да би „ствари”, стога, требало посматрати од случаја до случаја), али оно што на крају остаје нејасно је и *каквим* то „додатним елементом повезаности” један „пуки” однос садржавања треба да буде „обогаћен” не би ли на крају и „прерастао” у меронимију.

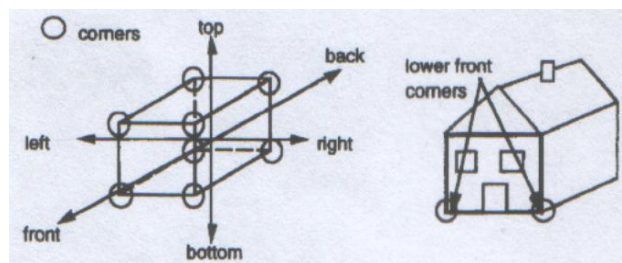
Оно што, међутим, свакако остаје извесно јесте то да се по питању присуства елемената покућства *унутар* категорије ДЕЛОВИ КУЋЕ могу испољавати различита гледишта. Како је и само гледиште аутора ове дисертације у том погледу било прилично колебљиво, помоћ је потражена и од једног броја изворних говорника како српског, тако и енглеског језика. Резултати ове анкете, представљени у одељку III. 2. 3. 2, показаће да ли би у речену категорију испитаници сврстали не само елементе покућства, већ и ентитете који се налазе око / поред „главне зграде” и, ако да, које би им позиције у целокупној организацији те категорије и доделили.

III. 1. 3. Дилеме у процесу разлагања „главне зграде” на имању

Читав низ питања и дилема из полазне фазе истраживања односио се и на сам процес разлагања куће посматране *искључиво* као грађевинског објекта („главног” на имању): на перспективе посматрања ове целине у простору и могуће начине (правце), као и степене њеног разлагања, на (не)оправданост сврставања каткад и читавих група лексема у истраживачку грађу до којих би се у том процесу „стизало” и, нарочито, на утврђивање позиција издвајаних лексема у меронимији куће. У наставку излагања кроз описе појединих поступака из тог процеса илустроваће се тек део речених проблема.

⁸ У каснијим модификованим верзијама поменуте класификације, које ће издвојити чак тридесет и један тип меронимије, фрижидер се и даље сматра *компонентом* кухиње, док се кухиња као целина више не види као *интегрални објекат* већ као *функционална локација*. Поред односа између ових ентитета, у новоиздвојени меронимијски тип *функционална локација* > *компонента* сврставају се (такође, односи садржавања): однос између кухиње и шпорета (*kitchen* > *stove*), учионице и (школског) стола (*classroom* > *desk*), продавнице и касе (*store* > *cash register*), па и однос између куће и дневне собе (*house* > *living room*) (Шафин и Херман 2009: 297–298). (Овде се посебно скреће пажња на први и последњи пример који показују како поменути аутори „мењају” категорије у које сврставају просторије у кући, па су оне једном *функционалне локације* (кухиња), а други пут *компоненте* (дневна соба) функционалне локације (куће)).

(1) Полазиште у овом процесу представљала је чињеница да је кућа *конкретан* (опипљив) и *шупаљ тродимензионални објекат, предмет*, са чврстим (спољним) *границама* које њену *унутрашњост* раздвајају од *спољашњости* (Кликовац 2006: 28). Тиме се, дакле, већ на самом почетку реченог процеса намеће могућност да се кућа не само посматра из различитих просторних перспектива (пре свега, *споља* и *изнутра*), већ и разлаже уз помоћ тзв. „*схеме шестостране коцке*” (в. (viii)),⁹ која се, како наводе Гертл и Прибенау (1996: 310), показује и као најважнија схема у поступку разлагања структуре неког тродимензионалног објекта.

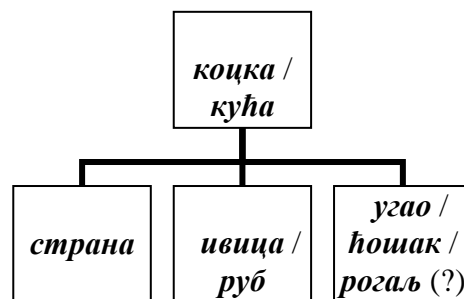
(viii) Схема коцке као помоћ при сегментовању структуре куће (Гертл и Прибенау 1996: 313)

Тако се сегментовањем структуре куће као „*коцке*”, посматране, прво, из *спољне* перспективе, као њени делови најпре издвајају *стране* (тј. шест спољашњих површина), (спољашње) *ивице* и (спољашњи) *углови*. И већ у овом тренутку настаје једна од поменутих дилема: Да ли лексеме *страна*, *ивица* и *угао* уопште уврстити у грађу имајући у виду то да оне — због своје *опитности* (одн. доста широког денотационог опсега), која их, према Крузовој класификацији меронимије и меронима (в. П. 7. 3. 1. / (2)), сврстава у *супер-мерониме* лексеме *кућа* — у истом том односу стоје и са многим другим лексемама, како из других меронимија у језику, тако и из саме меронимије куће? С друге стране, супер-мероними су, као што је већ речено, врло честа појава у језику, па ако би се овај фактор ипак прихватио и потом доследно примењивао као један од критеријума ограничења грађе, грађа би се на самом крају свела на не баш завидан број лексема. Осим тога, колико год опште биле, лексеме *страна*, *ивица* и *угао* ипак означавају делове који су обавезни, неопходни за једну *добро формирану* кућу — што их, опет, према другој Крузовој класификацији меронимије и меронима (в. П. 7. 3. 1. / (1)), сврстава међу *каноничке мерониме* лексеме *кућа* — јер, иако би се кућа без неке (спољашње) стране, без неке (спољашње) ивице или без неког (спољашњег) угла и даље називала истим именом, она би у сваком од тих случајева ипак представљала само мање или више оштећен ентитет.

Из тог разлога, по лексичком фонду српског језика настављена је потрага и за неким другим, *специфичнијим* лексемама којима се, могуће, означавају исти (спољашњи) сегменти куће. Ова детаљнија претрага речника, међутим, не само да за резултат даје

⁹ Или, пре, шестостране *кутије* чији је отвор заротиран за деведесет степени (в. нап. 6 у овом погл.).

једино лексему *рогаљ*¹⁰ (за коју се притом не наводи ни икаква информација о њеној евентуалној обележености), него већ постојећи проблем и додатно компликује будући да се њоме издвајају и још (најмање) две, такође *опште* лексеме: *руб* и *ћошак*.¹¹ Отуда, настају и нове дилеме: Како решити ове, а онда и све друге случајеве неизбежног уплитања *синонимije* у мерономију (и) куће? Да ли постоји икакво оправдање да се у приказу меронимијске хијерархије синоними позиционирају у једно исто чвориште (в. (ix)) или би међу њима, ипак, ваљало изабрати по *једног* представника — можда оног који је *општепознат*? Међутим, шта учинити у случају када је таквих (општепознатих) назива *више*, као што је то случај већ овде са називима *ивица* и *руб*, те *угао* и *ћошак*?

(ix) Могући фрагмент мерономије коцке / куће сагледане из спољне перспективе

(2) Ту је, дакако, и питање да ли је дати предлог приказа (могућег) фрагмента мерономије куће уопште и прихватљив, и то из *више* разлога. Прво, да ли се резултати оваквог начина поделе куће можда опиру *принципу типолошке доследности* на ком инсистирају Крофт и Круз (в. II. 7. 2. 1), одн. припадају ли издвојени делови истом *онтолошком* типу као и целина или не? Друго, да ли би доследност у оваквој подели можда могла бити нарушена и разликом која међу издвојеним сегментима постоји када се у обзир узме и њихова *димензионалност*? Јер, *страна* је назив за дводимензионални (површински), *ивица* за једнодимензионални (линијски), а *угао* и за дводимензионални и за тродимензионални сегмент коцке / куће. То укључивање димензија затим води и ка трећем питању: Да ли се ови називи уопште могу наћи на *истом* нивоу хијерархије, одн. представљати *комерониме*? Јер, имајући у виду, најпре, то да је свака *страна* коцке / куће *ограничена* површина и да су границе те површине управо *ивице*, да ли би онда лексема *ивица* можда могла представљати и мероним лексеме *страна*, те стајати на нижем нивоу од ње? А коју би тек позицију у односу на њих заузимала лексема *угао*? Јер, ако се у обзир узме да се овом лексемом означава не само сваки *део* једне *стране* коцке / куће који се формира око споја две њене *ивице* (као кракова угла) (в. (x)), већ и сваки *део* коцке / куће који се формира око споја три њене *стране* (површине), што за собом повлачи и *ивице* (в. (xi)) (Герстл и Прибенау 1996: 313), да ли би

¹⁰ Лексема *рогаљ* дефинисана је као: „угао, крај куће, улице, ћошак, раскршће (у селу где се обично састају сељаци, нарочито о празнику)” (РМС), нпр. *Одједном, овамо испред куће, иза рогаља пијук.*

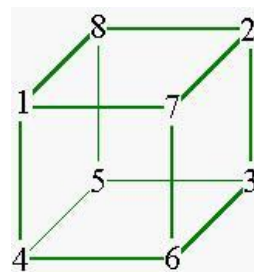
¹¹ При томе су изостављене лексеме *ћошка* и *ћоше*, као случајеви *међулексемске дублетности* (Шипка 1998: 44), а онда (у овом тренутку) и лексеме *кут* и *буцак* зато што се њима не означава и *спољашњи*, већ само *унутрашњи* угао куће, одн. угао неке *просторије* у њој.

онда у првом случају лексема *угао* можда могла представљати и мероним лексема *страна*, док би лексема *ивица* била мероним и од *угао*, и од *страна*, а у другом случају лексема *угао* постати холоним и лексема *страна*, и лексема *ивица*? И, на крају, чак и да се ово даље разлагање првобитно издвојених сегмената не узме у обзир и да се они, па и само условно, прихвате као чланови истог нивоа меронимијске хијерархије, намеће се и питање на којој би се позицији у *укупној* меронимији куће овај приказани фрагмент уопште и налазио.

(3) У наставку поменутог процеса посматрач се и даље налази изван куће, а кућа је и даље само „коцка”. Она је, при томе, постављена тако да једном својом страном (површином) потпуно належе на неку (хоризонталну) раван, док посматрач заузима позицију испред једне од њених вертикалних страна и окренут је према њој.¹² Сада се кретањем по просторним осама (в. (viii)), издваја читав низ управо *просторно одређенијих* сегмената (страна, ивица и углова) „коцке”: (вертикалне) предња, задња и две бочне стране и (хоризонталне) горња и доња страна; предња / задња горња / доња / бочна ивица, предњи / задњи горњи / доњи угао итд. Наредни корак је да се утврди да ли су овако издвојене појединости на „коцки” и *лексикализоване*, тј. именоване и неким посебним лексемама.

(x) Спољни (2Д) угао једне стране коцке / куће

(xi) Спољни (3Д) углови коцке / куће

Оно што се као коначни резултат претраге речничких извора добија јесте, најпре, констатовање постојања лексичких празнина у огромном броју случајева: код говорника српског језика није (била) изражена потреба да неком специфичнијом речју именују нити иједну од спољних ивица куће, нити иједан од њених спољашњих углова, нити иједну од бочних површина куће.¹³ С друге стране, пронађен је немали инвентар лексема којима се означава *предња* страна куће (зграде, грађевине): *фасада*, *фронт*, *лице*, *чело*, *прочеље*, *зачеље (1)*, док се као називи за њену *задњу* страну издвајају *наличје* и *зачеље (2)*.¹⁴

¹² Другим речима, посматрач стоји *испред* куће, гледајући је (типично) *са улице*. Уз то, оваква „коцка” је не само „постављена”, већ и *фиксирана* за хоризонталну раван, па се надаље не може померати на нека друга места, нити ротирати у неком смеру и под одређеним углом.

¹³ Иако се називи за бочне стране куће ипак бележе у неким од консултованих дијалектолошких студија српског језика: *фронт* (Вуковић 1988: 7, 10) и *дума* (Црњак 2006: 47, 50), наведена констатација заснована је на општим речницима српског језика у којима се такво значење поменутих лексема не наводи.

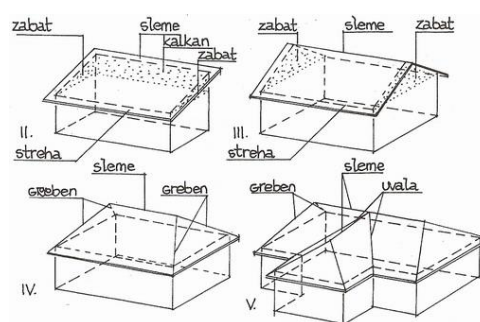
¹⁴ Полисемична лексема *зачеље* дефинисана је као *зачеље (1)*: „предњи део, предња страна, лице, фронт” (РСАНУ), нпр. *Тако је цела зграда личила на штампано слово п. Учионице су дакле са зачеља, а станови у крилима*, и као *зачеље (2)*: „задња страна, страна супротна чеоној” (РСАНУ), нпр. *Зачељем је [кућа] гледала у дворштите*.

Овде не само да се поново јављају неке од већ поменутих дилема, него настају и нове: Да ли из групе назива за предњу и задњу страну куће изабрати и само по једног њиховог представника и, ако да, којег? На које их место у целовитој мерономији куће поставити, и то не само у односу на глобални холоним **кућа**, већ сада и у односу на лексему **страна**? Последње се, осим тога, и посебно односи на лексему **кров**, која би се поменутој групи назива такође могла прикључити будући да се њоме означава још једна страна куће (наравно, њен *горњи* површински део), што се нарочито очитује у случају *куће са равним кровом* као једном од могућих конкретизација „схеме коцке” (в. (xii)). Међутим, приказ структуре овог фрагмента мерономије куће додатно компликује и оно што у стварности представља *типичнију* конкретизацију ове схеме посматране у контексту куће, а то су *куће са косим кровом* (в. (xiii)) на којима се издваја још по (најмање) једна посебно именована површина, **косина** (поново *општа* лексема), и још по (најмање) једна, такође посебно именована спољна ивица куће (тј. крова), **слеме**. Да ли би из тог

(xii) Кућа са равним кровом

разлога у приказу овог дела мерономије већ постојећим називима требало припојити и ове лексеме, постављајући их, рецимо, испод лексеме **кров** као њиховог непосредног холонима? Да ли би се, при томе, могло наћи икакво оправдање и за евентуално додатно повезивање ових лексема, прве, са лексемом **страна** и, друге, са лексемом **ивица**? Ако да, онда би са **страна** требало повезати и наведене називе за вертикалне стране (предњу и задњу) куће, али где у одно-су на њих позиционирати и лексему **зид** као такође назив за вертикалне стране куће?¹⁵ Има ли уопште икакве *доследности* у оваквом правцу разлагања куће и добијеним резултатима?

(xiii) Куће са косим кровом

И, на крају, да ли се и (преостала) *доња* хоризонтална површина куће, она којом ова „коцка” належе на хоризонталну раван и која се, посматрано у контексту куће, реално налази у земљи, у српском језику уопште именује неким посебним називом и, ако да, којим? У први мах намеће се лексема **темељ**; међутим, увидом у лексикографске

И, на крају, да ли се и (преостала) *доња* хоризонтална површина куће, она којом ова „коцка” належе на хоризонталну раван и која се, посматрано у контексту куће, реално налази у земљи, у српском језику уопште именује неким посебним називом и, ако да, којим? У први мах намеће се лексема **темељ**; међутим, увидом у лексикографске

¹⁵ Према РМС, **зид** је „усправни, окомити део зграде на коме лежи кров зграде и који преграђује њен унутрашњи простор”.

дефиниције ове лексеме¹⁶ испоставља се да се њоме не означава хоризонтална страна, већ само доњи део *вертикалне* стране (тј. зида) куће или неке друге зграде, одн. да је доња хоризонтална површина куће у ствари само *ограничена* њеним *темељима*. Да ли се онда поменута страна куће (ако се уопште и именује неким називом) можда назива истим именом као и доња страна (површина) коцке или неког другог геометријског тела — *основа*?¹⁷ Ипак, на основу начина дефинисања ове изразито полисемичне лексеме у речницима, поменуто се не би могло са сигурношћу тврдити. Јер, поред тога што се у речницима указује на постојање односа синонимије између *основ(а)* и *темељ* у готово свим значењима друге поменуто лексеме (укључујући и њено основно значење),¹⁸ једно и од преосталих значења лексеме *основ(а)* дефинисано је тако да један део лексикографске дефиниције — *основ(а)* је „део којим се нешто ослања на подлогу...” — наводи на закључак да би се овом лексемом можда и могла именовати та доња хоризонтална површина куће, док други део лексикографске дефиниције — „део којим се нешто ... причвршћује за њу [подлогу] ...”, па и дефиниција у целини,¹⁹ у ствари упућује, посматрано, наравно, у контексту куће, поново на *темељ*.

С друге стране, судећи макар по појединим примерима употребе лексема *основа* и *темељ* у описима кућа, зграда, грађевина, чини се да се овим лексемама ипак не означавају увек исте појединости на кући, згради, грађевини, нпр.

У Неменикућама, село општине Сопот, налази се стара кућа породице Жујовић ... *Основа* куће је правоугаона, димензија десет са седам метара. *Темељи* и подрум су у ломљеном камену (ЗБГд: 1).

Кућа 26а — а) *темељи* куће; б) огњиште са спиралом; в) детаљи греда; г) *основа* куће; д) пресек укопаног лежишта темељне греде (ГњБ: 110).

Ископавањима су откривени *темељи* зидани каменом у кречном малтеру зграде правоугаоне *основе*. Откривена грађевина у *основи* има димензије 12x22 m ... Сачувала су се максимално три реда камена у *темељу* висине 30 до 50cm, зидана од необрађеног кречњака ... У једном делу *основе* местимично је била сачувана само база *темеља* од слоја облутака и ситнијег камена промера до 15 cm ... *Основу темеља* чини подлога од једног реда речног кречњачког камена промера 10 до 15 cm. Преко ње су сазида

¹⁶ Основно значење лексеме *темељ* дефинисано је као „део зида зграде испод површине тла који служи као ослонац зидовима; доњи слој, подлога” (РМС; РМСЈ), нпр. *темељ куће* ▪ *Темељ куглане не смије бити влажан*.

¹⁷ Лексема *основа* (и *основ*, и *основица*) (мат.) дефинисана је као „страна на којој стоји геометријска слика, лик или тело” (РМС; РСАНУ), нпр. *Крива се површина [ваљка, облице] зове омотач ваљка, а равне површине основе*. ▪ *Ове равнине, на којима се може узети да тело стоји, називају се основе (или базиси)*.

¹⁸ Исп. основно значење лексеме *темељ* дато у нап. 16 са основним значењем лексеме *основ(а)*: „део зида грађевине, зграде испод површине тла који служи као ослонац зидовима, темељ” (РСАНУ), нпр. *Сви власници нових кућа у Кнез-Михаиловој улици при копању основе налазили [су] на велике подруме*.

¹⁹ Према РМС, *основ* (= *основа* и *основица*) је „део којим се нешто ослања на подлогу или причвршћује за њу, доњи, темељни део нечега; доњи, дубљи слој”, нпр. *основ мозаика* ▪ *основ пода* ▪ *Ти зидови ... морају дубље продирати него основи куће*. Донекле сличну дефиницију нуди и РСАНУ: *основ* (и *основа*) је „део којим се нешто ослања на подлогу или причвршћује за њу”, нпр. *У „кућама” које имају таваницу, димњак полази још одатле и са врло широком основом*.

2 или 3 реда крупнијег необрађеног камена промера 30 до 60 см ... *Темељ* грађевине био је укопан јако плитко у слој жуте иловаче (Зваљ).

(4) Још један могући начин сегментовања структуре (и даље донекле упрошћене) куће посматране из *спољне* перспективе — а то су (хоризонтална) „пресецања” *вертикалне* осе овог објекта, чиме се издвајају и различити *нивои* (и *међунивои*) куће — донеће и следеће дилеме: Да ли у грађу уврстити и општу лексему *ниво*²⁰ (као и *међуниво*)? Да ли би се под нивоом куће могли сматрати и темељ и кров и, ако да, да ли би лексеме *темељ* и *кров* могле егзистирати у истом фрагменту меронимије (добијене оваквим начином поделе куће) заједно са *приземље / партер, спрат / кат* и *међуспрат / међу-кат / мезанин* или би поменути начин поделе куће за резултат дао *две* засебне групе меронима, једну коју би чинили *приземље, спрат, међуспрат* (и њихови синоними?), а другу *темељ, зид* и *кров*? Ово потенцијално сврставање лексема *темељ* и *зид* у исту групу меронима, опет, наводи и на питање везано за природу њиховог међусобног односа, тј. да ли ове лексеме стоје у односу *комеронимије* или су и саме повезане односом *меронимије*, при чему би прва лексема можда могла бити подређена другој. Јер, судећи по лексикографским дефиницијама лексеме *темељ*, темељ је у ствари „део зида”, што би могло указивати на то да би се као непосредни холоним ове лексеме могла пре сматрати лексема *зид* него лексема *кућа*.

(5) Питање да ли између неког меронима и лексеме *кућа* као глобалног холонима постоји и још неки назив за део куће који би представљао *непосредни холоним* том мерониму наметало се и кроз готово читаву грађу. Осим код неколицине већ наведених случајева, оно се, рецимо, јавило и у случају лексема *прозор* и *врата*, до којих се „дошло” када су се схематизованој кући, посматраној и даље само споља, почели поступно додавати и „детали”. Пошто би се прозори и врата, и логички посматрано, и судећи по лексикографским дефиницијама њихових назива,²¹ могли такође сматрати најпре деловима *зидова* куће па тек онда деловима *куће* у целини, да ли то значи да би лексеме *прозор* и *врата* у меронимији куће могле представљати чланице лексичких ланаца (в. П. 7. 2) *прозор < зид < кућа* и *врата < зид < кућа* или пак само *прозор < кућа* и *врата < кућа*? А у случају да се наведени трочлани ланци могу показати као оправдани и имајући у виду да се прозори, осим у зиду куће, могу налазити и на њеном крову, да ли то отвара могућност да се лексема *прозор* сагледа и као чланица *две* гране меронимије ку-

²⁰ Лексема *ниво* дефинисана је као „условна водоравна линија или површина као граница висине нечега, висина на којој се нешто налази, до које нешто допире и сл.” (РСАНУ).

²¹ Лексема *прозор* означава „отвор у зиду зграде кроз који улази светлост и зрак и оквир са стаклом који тај отвор затвара” (РМС), а лексема *врата* „отвор у зиду зграде, одаје, на огради и сл. кроз који се излази или улази; крило, крила, најчешће дрвена, којим(а) се тај отвор затвара” (РМС).

ће (попут *nail* у мерономији људског тела, в. (vi)) — *прозор* < *зид* < *кућа* и *прозор* < *кров* < *кућа* — представљајући тиме и још једну потврдну својства „замршености” мерономијске хијерархије?

(б) „Замршеност” овог типа хијерархијске лексичке структуре која је, када је реч о самој мерономији куће, и до сада била испољена у завидној мери умногоне ће допринети и резултати наредне фазе у процесу разлагања куће до којих ће се доћи *уласком* посматрача у ову „шупљу коцку”. Сегментовањем њене *унутрашње структуре* поново ће се издвојити најпре шест (*унутрашњих*) *страна* као површина ограничених *ивицама* који у датој структури формирају и више (*унутрашњих*) *углова*, чиме ће се већ издвојеној групи лексема *страна*, *ивица*, *руб*, *угао*, *ћошак*, *рогаљ* придружити и лексеме *под* и *патос* као називи за доњу хоризонталну површину унутрашњости ове „коцке”, *строп*, *таваница* и *плафон* као називи за њену *горњу* хоризонталну површину, (поново) *зид* као назив за њене *вертикалне* површине, те *кут* и *буџак* као називи за *унутрашње* углове куће.

А имајући у виду и то да ови унутрашњи делови грађевинске *структуре* дефинишу (ограђују) и једну или пак (у данас типичнијим примерима куће) *више* засебних *просторних* јединица унутар куће, мерономију куће сада почиње усложњавати и лексички одраз још једног начина сегментовања њене унутрашњости — подела на *сегменталне* делове не више *структурног* већ *просторног* типа. Штавише, ово сегментовање унутрашњег простора куће за резултат би могло дати и *две* групације меронима. Прву групу меронима, добијену као резултат сегментовања целокупног унутрашњег простора куће по *вертикали*, чиниле би поново (већ раније издвојене) лексеме *приземље*, *партер*, *спрат*, *кат*, *међуспрат*, *међукат*, *мезанин*, којима би се сада придружиле и „нове”: *подрум*, *сутерен*, *таван*, *поткровље (I)*²². Друга група меронима пак у потпуности би се састојала од „нових” лексема: најпре, од лексеме *просторија* (те *одељење*) као *општег* имена за сваку засебну *просторну јединицу* куће, а онда и од њихових *специфичнијих* назива, тј. имена за просторије с различитим наменама (и *хипонима* од *просторија* (и *одељење*)) као што су *кухиња*, *трпезарија*, *остава*, *купатило*, *ходник*, *предсобље* (мало: *антре*, велико: *хол*), *соба*²³ (*дневна соба*, *спаваћа соба*, *дечија соба*, *ра-*

²² Једно од значења лексеме *поткровље* (овде означено као *поткровље (I)*) гласи: „простор испод крова куће, таван” (РМС), нпр. *Ове гусле биле су остале иза њега [Филипа Вишњића], дуго лежале задевене за рог поткровља старе куће Радишића и ту иструлеле.*

²³ Лексема *соба* овде је сврстана међу хипониме лексеме *просторија* (и *одељење*) упркос томе што је речници третирају као *општи* назив за просторије у кући. Ипак, да ли су кућне просторије попут купатила, кухиње, оставе, ходника или подрума заиста и *собе*?

дна соба, гостинска соба) и, опет, *подрум, сутерен, таван, поткровље (1)*, као и *поткровље (2)*,²⁴ *мансарда* и др.

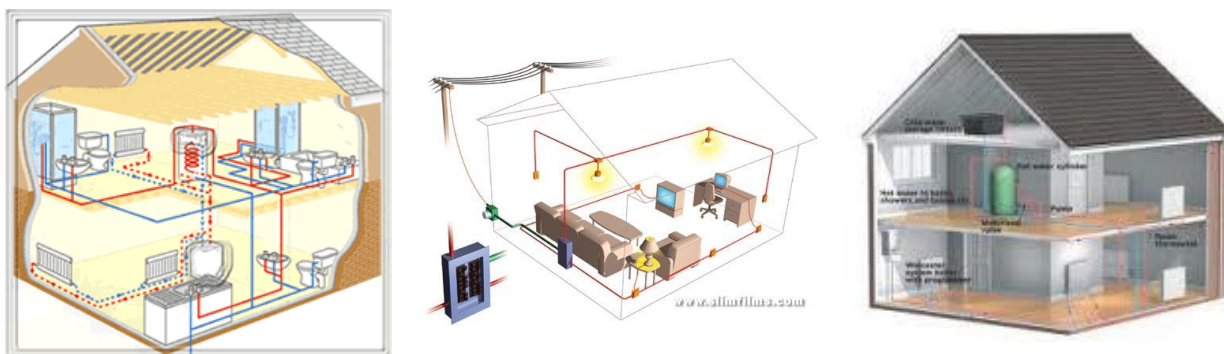
(7) Управо илустровано, уплитање *хипонимије* у мерономију (и) куће још је један узрок поменутог својства „замршености”, које као у већ бројним наведеним али и многим другим случајевима у грађи такође изазива дилеме везане за позиционираност лексема у реченој хијерархији. Како би, рецимо, изгледао фрагмент мерономије настао као лексички одраз управо изнетог начина поделе куће на њене просторне јединице? Јер, ако би се и пошло од тога да је лексема *просторија* (као и *одељење*) непосредни мероним глобалног холонима *кућа*, лексички ланац *просторија* < *кућа* (*Просторија је део куће*) једноставно не би „дозвољавао” укључивање и преосталих издвојених, специфичнијих назива за просторије куће у поменути фрагмент мерономије, нпр. **купатило* < *просторија* < *кућа*, пошто би се тиме критеријум формирања лексичког ланца у потпуности нарушио: *Купатило је део куће* и *Просторија је део куће*, али: **Купатило је део просторије*. Другим речима, *просторија* није *непосредни холоним* лексеме *купатило*, већ њен *непосредни хипероним* (*Купатило је врста просторије*), те се ове две лексеме (као и други хипоними од *просторија*) не би могле наћи у истом лексичком ланцу који би увек требало да буде заснован на само *једном* типу семантичког односа.

С друге стране, ако би се лексема *просторија* из разматраног фрагмента мерономије и изоставила, проблем исте природе јавио би се већ у самој групи њених хипонима, нпр. **антре / хол* < *предсобље* < *кућа* или **дневна соба / спаваћа соба / дечија соба / радна соба / гостинска соба* < *соба* < *кућа*. Осим тога, ови устаљени *вишечлани називи* просторних сегмената куће намећу и питање укључивања како њиховог, тако и других вишечланих меронима у истраживачку грађу, тим пре што се значење многих од њих у општим речницима српског језика (за разлику од енглеских) ни не бележи, нпр. од свих хипонима лексеме *соба* дефинисано је само значење од *дневна соба*, и то једино у РМСЈ (под одредницом *дневни*) и од *соба за примање (!)* у РМС (под одредницом *примање*).

(8) Према Крузу, кућа би се попут људског тела, осим на *сегменталне (структурне и просторне)* делове, могла поделити и на *системске* делове, оне који се у простору, типично, међусобно прожимају и који, уз то, нису нарочито уочљиви, али који, с друге стране, ипак имају своје засебне функције у оквиру речене целине. У данашње време куће могу имати и по неколико таквих врста делова. У питању су различите *кућне инсталације*, одн. системи, скупови различитих уређаја, цеви, каблова, жица и др. Распо-

²⁴ Значење лексеме *поткровље* (овде означено као *поткровље (2)*) јесте и „стамбена просторија под кровом, соба на тавану, мансарда” (РМС), нпр. *Писац се креће у свету ... београдских кафана и поткровља, у свету избачених из друштва*.

ређени по готово читавом простору куће, укључујући и унутрашњост њених зидова, подова и таваница, којима се омогућава довод, загревање и развод воде по кући, одвод отпадних вода из куће, довод и развод струје и гаса, пријем и пренос телефонских, телевизијских и радио-сигнала, приступ интернету, визуелни и/или звучни надзор куће итд. (в. примере неких од тих система на (xiv)).

(xiv) Водоводна, електрична и грејна инсталација у кући

У употреби језика забележени су неколики начини именовања готово свих таквих система у кући, згради, нпр.

Кућне инсталације: канализација, водовод, грејање и проветравање, електричне инсталације и гробрани [наслов уџбеника за IV разред грађевинске техничке школе] (КИ).

Убрзо су непознати људи почели да нам прете, да нас прате, да траже да се иселимо, да упадају у двориште, секу *струју* и *канализацију*, поткопавају темељ куће (КССЈ).

Инсталацијски и завршни радови у грађевинарству: постављање и поправка грађевинских инсталација унутрашње *водоводне, канализационе и електричне инсталације* ... (СЛ: 914).

Корисници би требало да пријаве проблем уколико су приметили цурење на вентилима, радијаторима или другим деловима кућне *грејне инсталације* (КССЈ).

Налази се 5 км од центра Краљева ... Објекат је на плацу укупне површине 65 ари ... Тип објекта: тврда градња. Постојећа инсталација: *струја, вода, канализација, телефон, интернет* (Крљ).

Отац је отишао да продаје машине за млевење меса, дошао је кућевласник и рекао: „Хоћу да прегледам *водоинсталације!*” али је одмах покушао да пипне мајку за руку (Фрм: 1326).

Ничу модерне куће на спратове са поткровљем, формирају се улице, успостављају *телефонске, електро* и *водоводне инсталације*, праве путеви (КССЈ).

Морао га је потражити у кухињи, где је с наочарима и са својим домаћим алатима, попевши се на лестве поправљао кућевну *електрику*. Он је конструисао неки друкчији микроакумулатор, који даје *електрику* [...] за звонцад ... (Дл: 181).

Уведене су нове *електро* и *термотехничке инсталације, вентилација и климатизација* ... (БЛО₁).

Позовите мајстора који ће проверити *плинске инсталације* у стану, камин и димњак (ГЗБ).

Ради удобнијег живота, савремени станови могу бити опремљени разним инсталацијама: за довод свеже воде уводи се *водоводна инсталација*; за одвод отпадних вода израђује се *канализациона инсталација*; за снабдевање електричном енергијом инсталира се *електрична инсталација*; за обављање телефон-

ских разговора уводи се *телефонска инсталација*; за грејање у стану / кући уводи се *грејна инсталација*; за грејање, спремање хране и загревање воде уводи се *плинска (гасна) инсталација*; за праћење телевизијског програма уводи се *ТВ антенска* или *кабловска инсталација*; за безбедност објекта и станара уграђује се *интерфонска инсталација* и безбедносне камере ... (ТИО).

Овим описом обухваћене су електричне инсталације освјетљења, утичница, *телефонска* и *телевизијска инсталација*, као и инсталација уземљења и громобрана ... *Телевизијска инсталација* започиње на крову објекта гдје је постављен антенски систем за пријем телевизијског и радијског програма. Мјесто развода је на поткровљу, одакле се инсталација води коаксијалним кабловима увученим у ПВЦ цријева која су већ постављена у грађевинску конструкцију. Инсталација се завршава прикључницама које су постављене у ... стану (ЕИ: 10–11).

Громобранска инсталација се поставља у циљу заштите људи и објеката од штетног деловања атмосферског електричног пражњења. *Телекомуникационе инсталације* омогућавају пријенос података. Постоје следеће врсте *телекомуникационих инсталација*: *телефонске, инсталације интерфона, инсталације радио и ТВ антена* ... (ЕИО).

Уобичајене *вентилационе инсталације* цевоводима морају да испуњавају оштре противпожарне захтеве ... и наравно добар *вентилациони систем* има своју цену али и простор који мора да заузме (Блд).

Поред улепшавања свог простора, не смете заборавити на сређивање онога што се неће видети, али је, признаћете, ипак важније — *цевне инсталације*! Неисправне и застареле инсталације са собом носе много ризика за Ваш дом и укућане и зато се овај одговоран посао мора поверити професионалцима и зналцима. „Ас инсталације” учиниће да у Вашем дому буду квалитетне и безбедне: *водоводне инсталације, ... гасне инсталације, грејне инсталације* (ЦИ).

Свакодневним развојем и напретком технике данас сте у могућности заштити објекат од провале и разбојништва модерним *алармним системом* [...]. Када се инсталација изводи благовремено и плански *жичана инсталација* је једноставно, трајно а још увек и јефтиније рјешење [...]. Код мањих објеката [...] *алармни систем* се може једноставно надоградити тако да поред противпровалне заштите истовремено може постати и *противпожарни ... алармни систем* (Елн₁).

Видео надзор је систем сачињен од камера и уређаја на којима се слика са камера снима ... (Елн₂).

У општим речницима српског језика, међутим, вишечлани називи за системске делове куће, зграде, већином нису забележени, док се за једночлане називе обично не наводе и значења која би се односила на поменуто делове грађевина. У фази одабира грађе, стога, настала је и следећа дилема: Да ли у грађу уврстити једино оне називе који у речницима јесу забележени у релевантном значењу или, доследности ради, грађу „обогатити” и другим називима, те „новим” значењем већ забележених назива или пак, опет доследности ради, из грађе изоставити све називе за системске делове куће имајући у виду то да се, како тврди Круз (1995: 169), у природним језицима, без обзира на подједнаку валидност оба принципа поделе неке целине — на сегменталне или на системске делове, *предност* увек даје *сегменталним деловима*?

(9) Са овим се такође преплиће и још једна Крузова напомена о називима за системске делове куће, илустрована примерима из енглеског језика: лексеме *plumbing* и

wiring су „квазимероними од *house*, јер су то небројиве именице, док је *house* бројива именица” (1995: 169), што наводи и на питање да ли би се можда и *граматичка категорија броја* могла размотрити као један од критеријума одабира лексема, и то не само као назива за системске делове куће, већ и свих осталих меронима. Другим речима, да ли би се, с обзиром на то да су глобални холоними из оба језика у контрасту бројиве именице, у грађу могли уврстити само њихови *бројиви мероними*, тим пре што би тада сваки од вишеструких начина поделе куће за резултат дао мерономију у којој би се у најмању руку сачувао већ више пута помињани *принцип (онтолошке) типолошке доследности (предмет < предмет, а не (и) маса < предмет)*? Међутим, шта учинити у случају када би назив за исти део куће у једном од језика у контрасту био бројива, а у другом небројива именица?

(10) Сходно поменутој подели људског тела (и) на његове системске делове међу које Круз сврстава не само нервни систем (*nervous system*), васкуларни систем (*vascular system*), лимфни систем (*lymphatic system*), скелет (*skeleton*) и др., већ, паралелно с њима, и *делове* неких од тих *система* као што су нерв (*nerve*), крвни суд (*blood vessel*), кост (*bone*), мишић (*muscle*) и др., системским деловима куће могли би се, исто тако, сматрати не само водоводне, канализационе, електричне, грејне и друге инсталације већ и ентитети који те системе чине — нпр. цев, чесма, славина, вентил, сливник, водомер, бојлер, пећ, котло, жица, кабл, прекидач, утичница, струјомер, осигурач, склопка, разводна табла, разводна кутија итд. — а чији би називи, отуда, у меронимијској хијерархији били позиционирани испод назива за целокупне системе којима одређене компоненте припадају (при чему, наравно, не би изостали ни случајеви „преплитања”, нпр. *цев* може бити мероним и од *водоводна инсталација, водовод*, и од *канализациона инсталација, канализација*, и од *грејна инсталација, грејање, парно грејање, гасна инсталација* итд.).

Међутим, како се већ при првом кораку разлагања тих система на њихове делове стиже и до неких од ентитета (као што су цеви, жице и каблови) који се могу сврстати и у (широку и врло разубуђену) категорију ГРАЂЕВИНСКИ МАТЕРИЈАЛИ, у фази одабира грађе јавила се и једна од можда највећих дилема, а то је да ли у грађу уопште уврстити и називе за *материјале* од којих се кућа или, пре, неки њен део прави / састоји с чиме се потом неизоставно преплиће и питање до које „дубине” *мерономије куће* уопште „уронити” приликом њеног разлагања на делове, тих делова (како сегменталних, тако и системских) на њихове делове итд. Јер, полазећи од тога да је мерономија куће хијерархијски устројена структура, одн. да сваки њен део на нижем нивоу хијерархије може и сам постати целина која ће се разлагати на делове, у највећим „дубинама” ове структу-

ре, тј. на њеним најнижим нивоима, увек ће се стићи управо до назива за неку од многобројних врста грађевинских материјала.

Ипак, припадност „меронимијској породици” и овакве врсте односа — односа између назива за целину која припада категорији *објеката, предмета* (као што је то случај са кућом) и назива за *материјале* од којих је таква целина сачињена — чест је предмет спора међу теоретичарима, спора који се у литератури о меронимији нарочито наглашава и обично илуструје онако како је учињено и у овом раду (у II. 7. 3): представљањем различитих гледишта Круза (1995), с једне, и Винстона и др. (1987), с друге стране. Подсетимо, Круз ни овај однос не сматра меронимијом већ *квазимеронимијом* зато што, поново, називи за материјале (углавном) представљају *небројиве*, а називи за предмете бројиве именице (чиме се, другим речима, опет нарушава принцип типолошке доследности приликом поделе једне целине из категорије предмета на њене делове), али и зато што материјали доста често нису ни *временски конгруентни* (тј. не коегзистирају у истом временском тренутку) са целинама у чијем се саставу налазе, нпр. цемент, песак, креч и вода као састојци малтера и сам малтер (као и кућа у целини) нису временски конгруентни јер се сваки од тих материјала у малтеру (и кући) као финалном производу не јавља у свом првобитном облику.

Наведено се, међутим, не може узимати као правило које важи за све чланове категорије ГРАЂЕВИНСКИ МАТЕРИЈАЛИ. Јер, иако (српски) називи за грађевинске материјале у огромној већини случајева заиста представљају *небројиве* (или, врло ретко, збирне) именице, што значи да се огромна већина грађевинских материјала (и природних, и вештачких, и простих, и сложених) посматра као *маса, гомила*, нпр. *дрво, песак, шљунак, бетон, малтер, цемент, креч, гипс, глет, глина, набој, шиндра* (зб.), *стакло, челик, гвожђе, лим, пластика, керамика, паркет, ламинат, стиропор, арматура, дрвена грађа, резана грађа, столарија* итд., међу разматраном групом назива, ипак, може се наћи и немали број именица које су или *бројиве*, или пак *и бројиве, и небројиве*, означавајући, дакле, или материјале који се увек посматрају као појединачни, засебни предмети, или пак оне материјале који се некада могу видети као предмети, а некада и као маса, нпр. *цигла* („Дођоше до бедема ... подигнутог од *цигли*” (РМС) или „После Другог светског рата, почиње изградња кућа од непечене, а касније и печене *цигле*” (ГЕИ: 92)), *ћерпич, блок, камен, цреп, греда, даска* (као и специфични називи за поједине греде или даске у кровној конструкцији: *слемењача, рог, венчаница, разбој, тавањача, косник, стуб, дирек* и др.), *летва, керамичка плочица, жица, кабл, цев* итд. Осим тога, материјали који служе за изградњу куће, тј. њених сегменталних и системских делова,

и нису толико често временски неконгруенти са целином коју чине како се то у први мах може чинити.

За разлику од Круза, Винстон и др. однос *материјал* < *објекат* ипак сматрају једним од типова меронимијске релације; али, без обзира на то што приликом класификације „меронимијске породице” ови аутори приписују *равноправан* статус *свим* њеним члановима, односу *материјал* < *објекат* они ипак дају *специјалан* третман тиме што за њега уводе и посебне дијагностичке тестове: *A is partly B* (нпр. *The bike is partly steel; Bicycles are partly aluminium*) и *What is it made of?*.²⁵ Сходно томе, било да се нека врста грађевинског материјала види као маса, било као предмет или пак на оба начина, њен однос са кућом, према Винстону и др., свакако ће припадати меронимијској породици, само што ће у првом случају тај однос представљати тип меронимије *материјал* < *објекат*, у другом случају тип *компонента* < *интегрални објекат*, док ће у трећем случају, због могућности двојне перспективе посматрања одређеног материјала, овај однос моћи бити сврстан и/или у један и/или у други поменути тип меронимије.²⁶

Чак и без детаљнијег увида у природу односа како унутар саме групе назива за грађевинске материјале (нпр. *цемент* / *шљунак* / *песак* / *вода* < *бетон*; *дрво* / *бетон* / *гвожђе* < *греда*; *пластика* / *керамика* / *метал* < *цев*; *гвожђе* / *челик* < *арматура* итд.), тако и између сваког од тих назива, с једне, и назива за сегменталне или системске делове куће који се од тих материјала праве, с друге стране (нпр. *цреп* / *греда* / *даска* / *лества* < *кров*; *цигла* / *блок* / *малтер* < *зид*; *бетон* / *камен* / *дрво* < *темељ*; *дрво* / *пластика* / *алуминијум* / *стакло* < *прозор*; *жица* / *кабл* < *електроинсталација* итд.), рекло би се да су се првобитна замисао и намера аутора ове дисертације — а то је, прво, да оформи хијерархијску организацију меронима куће (по узору, рецимо, на приказ енглеске мерономије људског тела дат на (v)) и потом да семантичку анализу одабраних лексема наводи управо по редоследу који би био у складу са њиховим позицијама у реченој хијерархији (полазећи, рецимо, од неког непосредног меронима лексеме *кућа*, којег би потом следио његов непосредни мероним, њега опет његов непосредни мероним

²⁵ Речено је већ да је опсег меронимије и даље прилично нејасан, те да од самог избора језичких оквира који ће се користити за идентификацију овог односа умногоме зависи и које ће односе између делова и целина један аутор рачунати под меронимију и колико ће, отуда, типова меронимије уопште и издвојити (Кернс 2006: 562–563; Марфи 2006: 14). Осим наведених оквира Винстона и др., у литератури се као „оправдање” за укључивање и односа *материјал* : *објекат* (*предмет*) у меронимију често наводе и оквири: *B consists of / is composed of / comprises / includes / involves / contains A* (где је *B* холоним, а *A* мероним).

²⁶ Штавише, указујући управо на ту могућност различитог посматрања појединих грађевинских материјала и њиховог односа са кућом или неким њеним делом, а узимајући за пример однос између цигле (као дела) и зида (као његове непосредне целине), Кучора и Козби разматрају и трећу могућност сагледавања тог односа: осим у поменути два типа меронимије, однос између цигле и зида могао би се сврстати и у меронимију типа *члан* < *група* јер се зид (осим као објекат) може поимати и као „лабава група” (према енгл. *loose collection*) цигли, а свака цигла у њему и као појединачни члан те групе (1989: 226).

итд.) — већ одавно показали као крајње амбициозни. Јер, како се већ сада испоставља, мерономија куће је тек у својој основи *хијерархијски* устројена структура, а у свој својој укупности она, у ствари, представља једну подоста испреплетану и замршену *лексичку мрежу* која је последица не само *изразите комплексности целине* која се разлаже, *вишеструких* перспектива њеног посматрања и *начина* поделе, постојања различитих *просторно-временских релација* између ње и њених делова (или тих делова међусобно) и др., већ и чисто лингвистичких појава као што су *опитост* (широки денотациони опсег) немалог броја меронима, њихова *вишезначност* и у самој мерономији куће, те односи *синонимије* и/или *хипонимије* у које многи мероними такође међусобно ступају.

Почетне фазе истраживања, стога, поред самог одабира (нај)репрезентативнијих чланова ове „мреже”, обележио је и покушај изналажења што адекватнијег модела за њен приказ, оног који би кроз представљање семантичке анализе њених појединачних „чворишта” у два језика ипак у некој мери „сачувао” и различите семантичке „нити” које та „чворишта” повезују. О начину организовања и приказа одабране грађе више речи ће бити у последњем одељку овог поглавља (III. 3), а оно што сада следи јесте пут који је, најпре, водио ка избору саме целине за разлагање, па онда и њених делова.

III. 2. Категорије HOUSE и КУЋА: (ван)језички осврт

Избор представника категорије HOUSE / КУЋА који би у даљем раду послужио као целина за разлагање и поређење између две културе и језика претпостављао је, као што је раније речено, добијање одговора на најмање два питања:

(а) Докле би уопште могла да досеже *тотална* денотација основног значења лексема *house* и *кућа*, одн. који би се то типови грађевина могли сматрати егземпларима означене категорије и тиме представљати *потенцијалне* кандидате за избор целине за разлагање?

(б) Који би се примери кућа, при томе, могли наћи и на самом подручју *данашње централне (фокалне)* денотације лексема *house* и *кућа*, и евентуално у (могућем) пресеку тих денотација (тј. у данашњем *језгру* посматране категорије у обе културе и језика), и тиме представљати вероватно (*нај*)*боље* кандидате за коначни одабир тражене целине?

Прво питање, везано за ширину категорије кућа у два језика, наметнуле су, у ствари, као што је, такође, већ поменуто, саме дефиниције основног значења *house* и *кућа* из општих речника двају језика које су, указујући на (далеко) ширу денотацију ових лексема од оне која је (до тада) била утемељена у „језичком осећају” аутора овог рада,

нарочито побудиле дилему да ли денотационом подручју поменутих глобалних холони-ма припадају и сви они грађевински објекти који се одликују већим / великим бројем засебних стамбених јединица и већим / великим бројем нивоа, спратова. Иако се, при томе, из вида није изгубила и чињеница да је *речник* тај који је „објективне природе утолико што обједињује претежно знање о језику (дијасистему) *целокупне* језичке заједнице, те је, идеално, свеобухватнији, исцрпнији и ауторитативнији од *лексикона*, било *индивидуалног* било *колективног*” (Прћић 1997: 82), аутор је, ипак, користећи се неколиким поступцима, покушао да утврди / потврди припадност и таквих типова стамбених објеката посматраној категорији из оба језика.

Ово испитивање опсега прво енглеске па српске категорије кућа представиће се у засебним тачкама, Ш. 2. 1 и Ш. 2. 2. У сваком од њих ће се, најпре, кроз анализу („читање”) описних дефиниција релевантног значења лексеме *house* / *кућа* из општих речника енглеског / српског језика²⁷ увести разлози настанка речене дилеме, а потом изложити и поменути покушаји њеног (могућег) разрешења уз помоћ других врста извора као што су (енглески) сликовни речници, речници архитектуре и/или грађевинарства, те најразличитији неречнички извори који за тему имају куће, зграде, грађевине и/или (само) нуде примере употребе лексема *house* и *кућа* у основном значењу.

Ш. 2. 1. Кандидати за избор „целине за разлагање” из категорије HOUSE²⁸

Ш. 2. 1. 1. HOUSE у општим и сликовним речницима

Полазећи од тога да „лексикографске дефиниције, често, представљају декомпоноване семеме” (Гортан-Премк 1997: 90), из описних дефиниција већег броја општих речника енглеског језика (в. неке од тих дефиниција у *Прилогу 1*) издвојене су све семанти-

²⁷ Приликом „читања” речничких дефиниција у виду ће се нарочито имати основни лексикографски принципи који, између осталог, налажу и то да дефиниција одреднице треба да буде и „максимално уопштена” и „минимално специфична” (Херартс 2006: 351), тј. да укључи и „све појединачне могућности без посебног истицања” и да садржи „само најважнија семантичка обележја дефинисане лексичке јединице ... довољна да би се [она] разликовала од других [лексичких] јединица” (Згуста 1971: 253). Осим тога, описна дефиниција треба да буде и „организована тако да изрази *genus proximum* и *differentiu specifici* значења које обрађује” (Шипка 1998: 143): *genus proximum* ће указати на ширу, општију категорију којој означена класа ентитета припада, а *differentia specifica* оно по чему се та означена класа ентитета разликује од осталих чланова исте (опште, више) категорије. Рецимо, ако се лексема *гавран* дефинише као „крупна птица загаситоцрног перја и дугачког кљуна”, онда је дефиницијски део „птица” *genus proximum*, из чега следи да је ПТИЦА шири / виша категорија којој ГАВРАН припада (и да је *птица* хипероним од *гавран*), док је све остало *differentia specifica*, тј. оно по чему се ГАВРАН разликује од других чланова категорије ПТИЦА (Шипка 1998: 143). Иако се на тај начин лексикографска дефиниција донекле преклапа са логичком дефиницијом, у њој се, у ствари, на уму увек има типични узорак категорије, па се самим тим она приближава и когнитивним (прототипским) моделима категоризације (БогUTOвац 2008: 53; Сребачић 2010: 11).

²⁸ У донекле модификованом виду садржај овог дела дисертације објављен је у Дилпарић (2014б).

чки релевантне информације о денотату основног значења лексеме *house*, одн. сва денотативна обележја која, према датим речницима, имају дијагностичку улогу при утврђивању смисла ове лексеме (Прћић 1997: 42). Преглед тих информација, уз прецизније презентовање оне која се односи на укућане (јер су у њеном формулисању испољене неколике варијације међу речницима), приказан је у табели (xv).

својства денотата		(xv) Информације о денотату основног значења лексеме <i>house</i> у општим речницима								
		речници								
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
		COED EEBD EESD IERO LLCE NWDEL RHUD WICD	MWLD	AHDEL CCELD CDAE CDBE LDAE MED OALD ₂	WCD WNDT	OALD ₁	CLD ODAE	MWOD	ODBE	LDCE LDCEO
припадност вишој класи (и наслеђена својства)	a building (has a roof and walls; provides shelter)	*	*	*	*	*	*	*	*	*
примарна функција	for people to live in	*	*	*	*	*	*	*	*	*
специфично (типично) у вези са укућанима	a family		*							
	<i>usu</i> / <i>esp</i> one family			*						*
	<i>usu</i> a family or single tenant / <i>esp</i> one person or family				*					
	<i>usu</i> one family (or a family and lodgers, etc)					*				
	<i>esp</i> a family or small group of people / <i>usu</i> one family or group						*			
	one or a few families							*		
специфично (типично) у вези са физичким изгледом зграде	<i>esp</i> one that consists of a ground floor and one or more upper storeys								*	
	<i>esp</i> one that has more than one level									*

На основу датог прегледа може се увидети да поменути категорију сви консултовани речници сврставају у исту *надређену* категорију BUILDING,²⁹ која се, опет, (углавном

²⁹ Лексикографске дефиниције лексеме *building* (као *хиперонима* од *house*) такође су наведене у Прилогу 1.

доследно) сврстава у вишу категорију STRUCTURE.³⁰ При томе се BUILDING од осталих чланова категорије STRUCTURE одваја по томе што овакав тип грађевине (за разлику од, рецимо, BRIDGE или DAM) има *кров и зидове* и за своју основну *функцију*: “providing protection from the elements” (IERO), имплицирану, дакако, и у свим њеним *подфункцијама*: “is used as a place for people to live, work, do activities, store things, etc.” (MWLD). А како се управо на тој разлици у *подфункцијама* базира и један од начина разврставања чланова категорије BUILDING у њене *поткатегије* (тзв. *функционална класификација зграда*, о чему више у тачки III. 2. 1. 2), HOUSE се — како нам то (и) сви речници казују: “(intended) for human habitation”, “(made) for people to live in” и сл. — „везује” за подкатегију RESIDENTIAL BUILDING и тиме раздваја од свих грађевина „са кровом и зидовима” које *нису* намењене за *становање људи* као што су то CHURCH, FACTORY, SCHOOL, LIBRARY, CINEMA, MUSEUM, OFFICE BUILDING, RESTAURANT, RAILWAY STATION, GARAGE, HANGAR, BARN ИТД.

Међутим, оно што се даље „дешава” у самој поткатегији RESIDENTIAL BUILDING, а везано је за позицију HOUSE у њој, оставља извесну дилему. Наиме, судећи (најмање) по групи речника 1 (в. (xv)), рекло би се да би нека даља дискусија о позицији HOUSE унутар RESIDENTIAL BUILDING била у ствари и сувишна; јер, како се у дефиницијама ове групе речника *genusu proximitati* “building” придружује још само једно обележје у функцији *differentie specifice* “(intended) for human habitation” и сл., две речене категорије се, у ствари, изједначавају. Другим речима, имајући у виду то да се квантитет информација које чине смисао неке лексеме и њена денотација налазе у обрнутој сразмери — мањи број информација условљава обухватнију денотацију, тј. ширу класу ентитета на коју се лексема односи, и обрнуто (Лајонс 1968: 454; Прћић 1997: 80), лексеми *house* додељује се статус *општег* назива за *зграде* намењене за *становање људи* и, тиме, синонима од *residential building* као вишечланог назива за посматрану поткатегију зграда (који притом у општим речницима није забележен).

Преостали речници пак дефиницију лексеме *house* обогаћују још најмање једним обележјем — оним који се односи на висину грађевине изражену кроз број нивоа (једино у 8 и 9) или/и оним које се односи на саме укућане (једини изузетак у 8) — чиме денотацију ове лексеме *и* сужавају, и то или на *ниже* стамбене зграде или/и на оне које су намењене за *становање*, пре свега, „*једне породице*” (по чему се све дефиниције које обележје о укућанима садрже и слажу). Међутим, узевши у обзир да оба ова обележја

³⁰ Категорија STRUCTURE, тј. њен назив у релевантом значењу, углавном се дефинише као “something built or constructed, as a building or dam” (NWDEL); “something that has been built, especially something large such as a building or a bridge” (LDCEO); “something (such as a house, tower, bridge, etc.) that is built by putting parts together and that usually stands on its own” (MWLD) и сл.

готово редовно уводе језичком оградом *usually* или *especially* (једини изузеци 2 и 7), речници нам, у ствари, казују да она, ипак, „нису општа, већ да се њима првенствено идентификују *типичне ... карактеристике* или *типични примери дате категорије*” (Херартс 2006: 356). Другим речима, и оваквим одређењем категорије HOUSE речници су присуство на њеној територији (такође) „дозволили” и оним примерима зграда за становање који од њеног прототипа (мање или више) одступају, што је, када је о укућанима реч, у неколицини дефиниција и забележено. Тако, у једној кући не мора увек да живи породица, већ то може бити и само „једна особа” (4) или пак нека непородична, „(мала) група људи” (6); такође, у истој кући не мора да живи ни само једна породица, већ то могу бити и њени „станари” (5) или пак — како речник 7, не користећи језичке ограде, ова одступања (можда) и ограничава — до „неколико породица”. Ограничена или не, сва та „дозвољена одступања” у броју стамбених јединица и/или „врсти” укућана ((до неколико) породица / непородична (мала) група људи / једна особа) свакако не иду далеко од језгра категорије, нити, реално посматрано, морају да утичу на сам изглед, одн. „габаритност” грађевине. С друге стране, она ипак указују на саму могућност проширивања дефинисаног центра чиме, опет, наводе и на питање „колико далеко та екстензија може и да иде” (Херартс 2006: 20), тј. да ли и толико да се HOUSE „на крају” заиста и поклопи са RESIDENTIAL BUILDING и тиме обухвати и све оне *више / (изразито) високе* грађевине испарцелисане на (далеко) *већи* број стамбених јединица од тек „једне или неколико” њих.

Могућа припадност и оваквих типова стамбених објеката категорији HOUSE, при томе, у речницима није илустрована ниједним примером употребе лексема *house* након лексикографских дефиниција, док приложене илустрације једног или више припадника ове категорије (каткад такође садржане у општим речницима енглеског језика) у огромној већини случајева приказују, опет, ниже грађевине, било индивидуалне, слободностојеће (тзв. *detached houses*), било припојене једна уз другу (тзв. *attached houses*), а намењене за становање чланова једног или малог броја домаћинстава (в. један од примера у *Прилогу 2*). Ипак, два речника — Макмиланов MED и Лонгманов LDCE — од ове „праксе” јесу одступили и под заглављем HOUSE уврстили, између осталог, и илустрацију зграде коју MED именује називом *block of flats* (в. *Прилог 3*), а LDCE *block of flats (BrE) / apartment building (AmE)* (в. *Прилог 4*), што су уједно и уобичајени енглески називи за управо “a large building containing many apartments” (LDCEO), који за своје (британске и/или америчке) варијанте имају и називе *apartment block, apartment house, apartment* и др. При томе, сама лексема *block* (као, такође, углавном британски назив за овакав тип грађевинских објеката) има и ширу денотацију јер означава: “a large single building sub-

divided into separate rooms, flats, or *offices*” (ODBE), док се импозантнији примери тих *великих* зграда са засебним (*стамбеним* или *пословним*) целинама именују и називима ***tower block*** (*BrE*) / ***high-rise*** (*AmE*) “a tall building with flats or offices on each floor” (MED) или ***tower*** “a tall, narrow building or structure that may stand apart from or be attached to another building or structure” (MWOD), а они „најнадмоћнији” међу њима и називом ***skyscraper***: “a very tall building containing offices or flats” (MED). Коначно, један и од тих импозантнијих представника зграда, именован као ***high-rise apartment***, такође ће бити сврстан у категорију HOUSE (тј. њену поткатографију CITY HOUSE), и то у само једном од накнадно консултованих и сликовних речника (DV5L; HPD; MVD; ODPD; OPD; OPhD) — Макмилановом MVD (в. Прилог 5).

Ипак, узевши у обзир то да овакав сликовни приказ категорије HOUSE међу свим консултованим (и многобројним) општим и сликовним речницима нуде свега три речника и поготово то да се сви поменути називи за велике (стамбене) зграде, па и сам (углавном амерички назив) ***apartment house***, у речницима *доследно* дефинишу као “a building...” (в. Прилог 6), а не (евентуално) као “a house...” (како се то, иначе, *доследно* чини са називима за „несумњиве” припаднике категорије HOUSE),³¹ правац потраге за одговорима на постављено питање био је надаље усмерен и ка другим врстама извора, о чему више у наредним тачкама.

Што се пак самих информација из општих и сликовних речника тиче, оне би се на крају дале сумирати на следећи начин:

(а) *Потенцијални* кандидати за избор тражене целине за разлагање (*вероватно*) су *сви* стамбени објекти, без обзира на њихову *спратност* и *број стамбених јединица* (одн. *породица, домаћинства*) у њима.

(б) (*Нај*)бољи кандидати за избор те целине јесу *нижи* грађевински објекти који уједно представљају и *једну стамбену јединицу*, одн. стамбени простор за чланове *једног* (типично, *породичног*) *домаћинства*.

³¹ На пример, ***detached house*** (*BrE*) “a house that is not joined to another house” (LDCEO) [= ***house*** (*AmE*), према OALD₂]; ***semi-detached house*** (*BrE*) “a house that is attached to another house on one side” (LDCEO); ***duplex*** (*AmE*) “a house that is divided into two separate homes” (LDCEO); ***two-family house*** „a house divided either vertically and designed for two families living side by side but separated by a party wall or horizontally and designed for two families occupying separate apartments one above the other – called also ***duplex house***” (MWOD); ***terraced house*** (*BrE*) / ***row house*** (*AmE*) “a house in a row of similar houses joined together” (MED); ***town house*** “a house that shares walls with houses on either side of it” (MED); ***bungalow*** 1. (*BrE*) “a house that is all on one level”, 2. (*AmE*) “a small house that is often all on one level” (MED); ***ranch house*** (*AmE*) “a house on one level, often with roof that does not slope much” (MED); ***cottage*** “a small house in the country” (LDCEO); ***mansion*** “a large house, especially a beautiful one” (MED); итд.

III. 2. 1. 2. HOUSE и (RESIDENTIAL) BUILDING у архитектонско-грађевинским речницима и/или таксономијама (стамбених) зграда

Према општим речницима енглеског језика дијагностичку улогу у утврђивању основног значења лексеме *house* имају [A BUILDING] и [FOR PEOPLE TO LIVE IN] — обележја која, како је у претходној тачки закључено, овој лексеми дају статус општег назива за зграде намењене за становање људи и, тиме, синонима од *residential building*. Али, како овај вишечлани назив за посматрану поткатографију зграда у општим речницима није забележен, па ни дефинисан, „потврда” о (могуће) изједначеном, а не инклузивном односу између HOUSE и RESIDENTIAL BUILDING потражена је и у текстовима различитих струка које се, свака из себи својствене перспективе, баве темом (стамбених) зграда и њиховом класификацијом.

У најпре консултованим речницима архитектуре и/или грађевинарства (AIPD; DA; DABC; DABT; DAC; DCE; IDB; ODC; RSM; VDA) одреднице (*residential building* и *house* и њихове (стручне) дефиниције, као и саме таксономије зграда, биле су, неочекивано, ретко садржане, а на основу оних расположивих утврђено је, прво, да међу реченим стручним и раније поменути општим речницима (углавном) не постоје неке битније разлике када је о одређењу опсега (највише посматране) категорије BUILDING реч.³²

Што се назива *residential building* тиче, он је у свега два речника (истих аутора) добио и своју (идентичну) дефиницију и, уз њу, синоним *dwelling house*:

residential building, dwelling house – a building which contains one or a number of dwellings, or one whose sole purpose is to serve as such (AIPD; DABC).³³

³² Одредница *building* у овим речницима је дефинисана као “any permanent structure which provides shelter, encloses space and can be occupied by people, animals, goods or services” (AIPD; DABC); “a more or less enclosed and permanent structure for housing, commerce, industry, etc.” (DAC); “a structure used to provide shelter to humans” (ODC); “a structure having an external envelope that encloses spaces” (IDB). Извори из других струка који се такође баве зградама, међутим, показују да *building* може имати и шири смисао, одн. да BUILDING може укључивати и грађевине које имају *само кров, не обавезно и зидове*: “Buildings are roofed constructions which can be used separately, have been built for permanent purposes, can be entered by persons and are suitable or intended for protecting persons, animals or objects. Buildings do not necessarily need walls. It is sufficient for them to have a roof, but there must be a demarcation which constitutes the individual character of the building to be used separately. A separate building is any free-standing building; also, in the case of interconnected structures (e.g. semi-detached or terraced houses), any unit separated from other units by a fire wall extending from roof to cellar is considered an individual building. If there is no fire wall the interconnected building units are regarded as individual buildings if they have their own access (own entrance) as well as their own utility system and are separately usable. For technical reasons, buildings also include separately usable underground constructions which can be entered by persons and are suitable or intended for protecting persons, animals or objects (e.g. underground shelters, underground hospitals, underground shopping centers and workshops, underground garages)” (EUST: 2).

³³ Поређења ради, у општим речницима (врло ретко забележен) *dwelling house* обично се дефинише као “a house that people live in, not one that is being used as a shop, office etc” (LDCE; LDCEO); “a house used as a residence and not for business purposes” (ODAE; ODBE); “a house or sometimes part of a house that is occupied as a residence in distinction from a store, office, or other building and that may legally include associated or connected buildings within the same curtilage” (MWOD) и сл. Осим тога, већина ових речника указују и на *обе-*

Овај синоним, ипак, ни у једној од функционалних подела зграда није послужио и као (евентуална) „замена” називу *residential building*, тј. као назив за читаву класу зграда за становање (као што то уосталом није случај ни са „самим” *house*), а у једној од тих класификација, штавише, приписан му је и статус *хипонима* од *residential building*, када се, судећи по контексту, тј. напоредној употреби са “*flat, institutional and other residential*”, *dwelling house* „ограничава” на *неиспарцелисану* зграду у којој живе чланови *приватног* домаћинства:

Purpose groups – The division of buildings according to their main use. Either *residential* such as *dwelling house, flat, institutional and other residential* or non-residential such as *assembly, office, shop, industrial and other non-residential* (IDB).

Осим тога, упоређивањем више верзија таксономија (стамбених) зграда, датих што у појединим архитектонским и/или грађевинским речницима, што у другим врстама извора који се њима такође баве, увиђа се да управо дистинкција *приватно : институционално домаћинство*, која до сада није била предмет разматрања, представља, у ствари, пресудан узрок различитог тумачења и самог назива *residential building*, тј. различитог повлачења „граница” поткатегорије RESIDENTIAL BUILDING по територији BUILDING. Наиме, у једној групи таксономија (којој припада и горе наведена из речника IDB) поткатегорији RESIDENTIAL BUILDING додељује се подручје које покрива како зграде које су намењене за становање чланова *приватних* (типично, породичних) домаћинстава, тако и зграде које су намењене за *привремени смештај* људи или пак за становање чланова различитих врста *институционалних* домаћинстава (в. пример у *Прилогу 7*),³⁴ док се у другој групи таксономија RESIDENTIAL BUILDING ограничава само на прве, „приватне” зграде (в. пример у *Прилогу 8* и исп. рубрике *Residential buildings* и *Lodging*). Ипак, би-

леженост реченог назива: LDCEO га везује за *формални* стил и за (*углавном*) *британску* варијанту енглеског језика, а LDCE, ODAE и ODVE за само *правни* регистар.

³⁴ Функционалне класификације зграда у којима се поткатегорији RESIDENTIAL BUILDING припајају и „институционалне” зграде у којима краткорочно или дугорочно бораве, живе људи, међутим, и саме испољавају извесне разлике. Рецимо, за разлику од класификације *Eurostata* (Завода за статистику Европске заједнице) дате у *Прилогу 7* у којој се од „институционалних” зграда у RESIDENTIAL BUILDING укључују зграде које служе за смештај старих особа, монаха, бескућника, студената, сирочади, радника, док се из ње искључују хотели, мотели, одмаралишта, касарне, затвори, болнице и др., у таксономији стамбених зграда Министарства за националну безбедност САД-а (Одсек за заштиту од пожара) категорији RESIDENTIAL BUILDING припајају се сада и хотели и неколицина других „институционалних” зграда које су у претходној класификацији из ове категорије изопштене: “The term *residential buildings* includes what are commonly referred as *homes*, whether they are one- or two-family dwellings or multifamily buildings. It also includes manufactured housing, hotels and motels, residential hotels, dormitories, assisted living facilities, and halfway houses—residences for formerly institutionalized individuals (patients with mental disabilities, drug addicts, or those formerly incarcerated) that are designed to facilitate their adjustment to private life. The term *residential buildings* does not include institutions such as prisons, nursing homes, juvenile care facilities, or hospitals, even though people may reside in these facilities for short or long period of time” (USFA, стр. 63–64). Поред тога, болнице које су у свим наведеним класификацијама остале изван RESIDENTIAL BUILDING, у њој ће се на крају, ипак, наћи у речнику IDB, у оквиру објашњења одреднице *residential*: “buildings where people live on the premises such as dwellings, hotels, boarding houses, *hospitals* etc.”

ло да је реч о ширем, било о ужем одређењу поткатогије RESIDENTIAL BUILDING, даља разврставања „приватних” стамбених објеката (за разлику од институционалних) увек се заснивају на *физичким, грађевинским* критеријумима (или пак неким од њих) који су садржани и у принципима и препорукама Уједињених нација везаним за класификацију стамбених зграда уопште: број стамбених јединица у објекту, његова (не)самосталност у односу на друге, суседне објекте и висина објекта изражена кроз број нивоа:

The following classification by type is recommended for buildings in which some space is used for residential purposes.

1. Buildings containing a *single* housing unit
 - 1.1 *Detached*
 - 1.2 *Attached*
2. Buildings containing *more than one* housing unit
 - 2.1 Up to 2 floors
 - 2.2 From 3 to 4 floors
 - 2.3 From 5 to 10 floors
 - 2.4 Eleven floors or more
3. Buildings for persons living in *institutions*
4. All others (UN: 209–210).

На тако испарцелисаној територији (RESIDENTIAL) BUILDING, међутим, простирање саме категорије HOUSE поново се није дало засигурно утврдити, чак ни у случају када су се у том покушају искључивала (како је то уосталом до сада и стално чињено) сва она значења лексеме *house* која општи речници бележе као *секундарна* (о чему више у наредном поглављу) а која су овој лексеми омогућила прожимање не само по рубрикама насловљеним као *residential buildings*, већ и по онима које обухватају тзв. *non-residential buildings*. Дакле, када је пажња била усмерена и само на „приватне” стамбене објекте, описи припадника њихових подгрупација углавном су садржавали већ разматране називе за различите типове зграда према грађевинској конфигурацији (*detached houses, semi-detached houses, terraced houses, row houses, blocks of flats, apartment buildings* и др.) који су, међутим, како је већ речено, у дефиницијама општих речника различито класификовани (једни у HOUSE, а други „само” у BUILDING) и/или називе за различите типове стамбених објеката разврстане према броју стамбених јединица (*one-family / two-family / multi-family buildings*) на основу којих је, опет, питање да ли HOUSE обухвата и велике стамбене зграде са више стамбених јединица остало без засигурног одговора.

Неколико релевантних информација за ово разматрање, с друге стране, понудио је следећи део текста из такође консултоване, иако не увек и поуздане, енциклопедије *Wikipedia*:

Residential buildings are called *houses* or *homes*, though buildings containing large numbers of separate dwelling units are often called *apartment buildings* or *apartment blocks* to differentiate them from 'individual' houses. Houses may also be built in pairs (semi-detached) or in terraces where all but two of the houses have others either side; apartments may be built round courtyards or as rectangular blocks surrounded by a piece of ground of varying sizes. Houses which were built as a single dwelling may later be divided into apartments or bedsitters; they may also be converted to another use, e.g. an office or a shop (wkb).

На основу датог текста — у коме се стамбени објекти, дакле, описују искључиво са *грађевинског* аспекта, тј. без осврта и на дистинкцију између приватних и институционалних домаћинстава — може се закључити:

(а) да се **house** (као и **home**) види као синоним од **residential building**;

(б) да категорија HOUSE (као и HOME) укључује и „зграде које се састоје од великог броја засебних стамбених јединица”,³⁵

(в) да се такве зграде, ипак, често именују специфичнијим називима попут **apartment building**, **apartment block** и др. како би се, између осталог, нагласила и разлика између (тих) *испарцелисаних* и „појединачних”, *неиспарцелисаних* стамбених зграда.

Наглашавање како поменуте, тако и других разлика између стамбених објеката, штавише, доводи до тога да се код саме лексеме **house** испољи и једна појава која се свакако не би могла „прогласити” полисемијом, али би се, с друге стране, могла окарактерисати као „варијација полисемијског типа” (Херартс и др. 1994: 15) — појава у којој се нарочито одражава *прототипични ефекат*, одн. осветљавају прототипичне особености категорије. Наиме, иако са (вероватним) потенцијалом да под свој кров прими стамбене зграде било које грађевинске конфигурације и величине / висине, **house** ће на то место, у ствари, често окупљати и само поједине групе тих објеката — и то оне које су по неким од својих атрибута врло блиске прототипу означене категорије — на шта, између осталог, указује и употреба ове лексеме у појединим таксономијама (стамбених) зграда (в. (а) и (б) доле), и свега четири расположиве дефиниције њеног значења у консулованим архитектонским и/или грађевинским речницима (в. (в) доле):

(а) **Building** – The inclusive term for *houses*, *apartment houses*, commercial and industrial buildings, garages, sheds and storage buildings (CHZ).³⁶

³⁵ За HOME се речено потврђује и у већ поменутој класификацији зграда Министарства за националну безбедност САД-а: “The term *residential buildings* includes what are commonly referred as 'homes', whether they are one- or two-family dwellings or multifamily buildings (USFA: 63).

³⁶ Слично и са **home** у следећој класификацији стамбених зграда: “Residential: *Homes*, *apartment buildings*, and *hotels*” (BCI).

(б) Two types of residential buildings can be distinguished:

- *houses* (*ground-oriented* residential buildings): comprising all types of houses (detached, semi-detached, terraced houses, houses built in a row, etc.) each dwelling of which has its own entrance directly from the ground surface;

- *other residential buildings*: comprising all residential buildings *other than ground-oriented* residential buildings as defined above (OECD: 675).³⁷

(в) *house* – a building for human habitation (DA);

house – a building or dwelling for human residence (DAC);

house – a small *two- or three-story* dwelling, normally used as a home for individuals or families (ODC);

house – a *freestanding* dwelling with living space for *one family unit*; often also called a *one-family house* or *single-family house* (DABC: 550).

Ова „варијација полисемијског типа” лексеме *house*, при томе, не само да потврђује раније издвојене атрибуте прототипа означене категорије, већ тај прототип донекле и „изоштрава” атрибутима [UP TO THREE STOREYS] и [FREESTANDING / DETACHED].

На крају овог излагања о домену (стамбених) зграда у архитектонским и/или грађевинским речницима и другим стручним текстовима уочене појаве могле би се сумирати на следећи начин:

(а) Највиша посматрана категорија BUILDING углавном заузима исту територију грађевина и према популарној, и према стручним класификацијама, мада се међу другима налазе и оне које њено подручје проширују и на грађевине са кровом, не обавезно и зидовима (нпр. надстешнице на аутобуским стајалиштима (EUST: 10)), и, наравно, са истом општом функцијом „склоништа за људе, животиње или ствари”.

(б) Разуђеност конкретних манифестација те опште функције представља један од критеријума класификовања чланова категорије BUILDING (тзв. *функционална* класификација зграда), при чему се већ на првом нивоу такве класификације групишу и зграде за становање људи — поткатегија која се у *стручним* таксономијама *увек* именује називом *residential building* (не и *house*), без обзира на опсег који јој се у њима додељује.

(в) У стручним класификацијама опсег категорије RESIDENTIAL BUILDING варира у зависности од тога да ли се зградама за становање чланова *приватних* (типично, породичних) домаћинстава прикључују и (поједине) зграде за привремени смештај људи / становање чланова *институционалних* домаћинстава или не.

³⁷ Висина је, дакако, критеријум према ком се заснива и једна од подела *зграда уопште* — на *ниске / ниже* и *више / високе* (енгл. *low-rise buildings* наспрам *high-rise buildings*). Према се и у овом случају границе између поткатегија зграда неједнако повлаче, генерално се узима да „горњу границу” прве групе чине зграде са *два спрата* (одн. *три нивоа*), док другу групу чине зграде са *три или више спратова* (одн. *четири или више нивоа*) (REI: 210). Архитектонски речник VDA, међутим, даје и нешто прецизнију поделу зграда према критеријуму висине: *low-rise* “describing a building having one, two, or three stories and usually no elevator”; *mid-rise* “describing a building having a moderately large number of stories, usually 5 to 10, and equipped with elevators”; *high-rise* “describing a building having a comparatively large number of stories and equipped with elevators” (VDA: 14).

(г) Према појединим изворима, *house* (као и *home*) представља „обичан” назив за (најмање) прво, уже подручје категорије RESIDENTIAL BUILDING које, како индиферентно према физичким карактеристикама грађевина, обухвата (и) стамбене објекте различите *спратности* и различитог *броја засебних стамбених јединица* у њима (в. и III. 2. 1. 3).

(д) Поред тога, при наглашавању дистинкције између *испарцелисаних* и „појединачних”, *неиспарцелисаних*, те *виших* и *нижих* зграда за становање, сам назив *house* преузима и улогу ознаке за онај део категорије који је ближи њеном прототипу; при томе, *house* „опонира” специфичнијим називима за више зграде са већим бројем стамбених јединица (в. и III. 2. 1. 4).

(ђ) Испољена „варијација полисемијског типа” лексеме *house* у стручним текстовима уједно пружа и јасније обресе прототипа куће којег одликују атрибути: [A BUILDING], [FOR LIVING IN], [ONE DWELLING UNIT] / [ONE (FAMILY) HOUSEHOLD], [LOW-RISE] / [UP TO THREE STOREYS], [FREESTANDING / DETACHED].

III. 2. 1. 3. Колокације број-*family* / број-*stor(e)y* + *house(s)* у различитој употреби језика

Ако *house* представља један од општих назива за зграде за становање које се надаље могу разврставати и према *броју стамбених јединица* и/или према *броју нивоа* које садрже, у сада и различитијим изворима употребе језика — електронским корпусима (британског и америчког) енглеског језика, новинским чланцима, популарним часописима о кући и становању, белетристици, зборницима радова, часописима и монографијама различитих струка, извештајима и другим документима, (ређе) блоговима сајтова агенција за некретнине или правне савете у вези са њима итд. — испитивано је да ли ће речена лексема онда и реализовати додељени јој потенцијал колоцирања са свим атрибутима типа *број-family*³⁸ и *број-stor(e)y* или ће се код неког већег броја породица (стамбених јединица) и/или код неког већег броја нивоа реализација тог потенцијала, ипак, „прекинути”. Ово је, у ствари, био још један начин да се потврди ширина денотационог подручја основног значења лексеме *house* на коју су указивали општи речници, изостављајући притом сваки пример њене употребе којим би уједно илустровали и неко од дозвољених одступања од језгра овог подручја.

Претраживани текстови понудили су, између осталог, и следеће примере употребе лексеме *house* у комбинацији са атрибутом *број-family*:

³⁸ У овом типу одредница за различите поткласе стамбених објеката компонента *family* се, како је до сада и наговештавано, не мора тумачити искључиво у свом дословном смислу, већ и као “an unlimited number of individuals residing as a *single housekeeping unit*” (Aар: 109).

They cross back to the right side and approach the first *one-family house*, a shadowy brown one (COCA).

The idea of the *one-family*, isolated *house*, whose charms may be obvious from the petit-bourgeois, individualist point of view, will no longer have the slightest justification in the agglomerations of the socialist type (BNC).

It is also in complete contrast to the city's master plan, which embodies quite consciously the traditional American dream: a *single-family house* in the suburbs, a front and back yard, a couple of cars in the driveway (COCA).

The Green Ridge development will be 207 two-story, *single-family houses* with 3 to 6 bedrooms (COCA).

It will include housing for low-income people: 600 row houses, 400 *single-family houses* and 200 *two-family houses* (COCA).

In Connecticut, a landlord of a *two family house* was arrested for failing to post warnings and submit an abatement plan as required by law (COCA).

We wanted people to feel just as good as the people living in *two-* and *three-family houses* around here (COCA).

He moved to a top-floor apartment in a *three-family house* in the heavily Italian north side of Williamsburg (COCA).

"These were built originally as *one-family houses*," said Gigi Zimmerman, the sales director of Brownstone Real Estate, "and after having spent generations as *two-*, *three-* and *four-family houses*, we're now seeing them converted back" (NYT₁).

I own a *four family house*, and I live on the first floor for fifteen years; I rent out the other three units (JAT).

Tracy Conroy is selling her converted bungalow because the two behemoth *five-family* and *nine-family houses* next door are just too much to bear (NYDN).

I am single and own a *five-family house* in which I occupy the first floor; the other four floors are rented out (JKL).

Pinado suggests a goal of about \$500 a month for a *six-family house* (COCA).

In a letter published March 16, 2000 in the "Our Neighborhood" column, Arthur Schneider, Jr. mentioned living in the early 1950s in a "cold water flat" in a *six-family house* on Bleecker Street between Onderdonk Avenue and Woodward Avenue in Ridgewood (TNO).

To the west is the contrasting Silver Lake area, with the comparatively modern bungalows and *six-* and *eight-family houses* built within the last quarter of a century to house that section of the Italian population which first became economically able to move from the downtown slum area (NJs: 314).

Current listings at Diane Turton Realtors include a *seven-family house* with six one-bedroom apartments and one two-bedroom apartment, new porches and siding, five-and-a-half blocks from the ocean (NYT₂).

Jersey City firefighters were called to Summit Avenue in the Heights yesterday morning on a report of a sinkhole, but instead they found a three-story, *seven-family house* on fire, according to a fire official (NJN).

He said that when he looks out his windows, he sees the neighbor's houses, and then trees. He doesn't care if they're *two-family houses* or an *eight-family house*, he doesn't want to see nothing but trees (Whm).

... in Prospect Park West, from Fourth to Fifth Street, four *eight-family houses*, four stories in height, have just been finished (NYT₃).

The list includes the following: *One-family houses*, 26; *two-family houses*, 18; *three-family houses*, 2; *four-family houses*, 2; *six-family houses*, 3; *eight-family houses*, 2; store and tenement buildings, 2; foundry, 1; garages, 3; service station, 1; storage buildings, 2; stores, 1; miscellaneous buildings, 7 (MRS: 427).

We lived at 216 Avon, a *nine-family house* right across the street from the school (ONG).

St. Gilles-Lez-Bruxelles has constructed 5 *one-family houses*; 5 *eight-family houses*; and 5 *ten-family houses*, and has created 130 lodgings to be let (HSC: 245).

Bergen Bros., of New York City, were awarded the plumbing contract for twelve *eleven-family houses* to be erected at Loring Place and Andrews Avenue (DE: 241).

We hear from Mr. and Mrs. Warren Moore, that they arrived in Unatilla, Florida, on Saturday evening ... They are living on the second floor of a *twelve-family house*, and are enjoying themselves (NRC).

Charles H. Jennings of Boston has bought ... the property numbered 15 and 19 Lucas street. It consists of a *twelve-family house* and 4700 square feet of land (BET).

In 1948, No. 269 was converted from a *one-family* to a *thirteen-family house*; at this time the entrance was moved to the basement level (CHD: 47).

Dear Sir: In answer to your Article Four in The Tribune of August 22, will say that I am the owner of a *thirteen-family house* with two stories. The apartments are four rooms and bath and the location below 140th Street, on the West Side, and I find it necessary to increase my rents (NYTb).

In part payment the purchaser gave ... the *fourteen-family house* at 801 East Eighth Street, New York (NYT₄).

The *Fourteen-Family House* on West Main Street is Finished (FWN).

Coffin Leighton has just completed a *fifteen-family house* at 132 Oxford street (CCh).

Bowman's Main Floor was fined \$300 for failure to provide heat of sixty-five degrees in the *fifteen-family house* owned by him (HbT).

Whitten's follow-up discussion suggests that he assumed lots of 1,250 square feet or less would be used for multifamily housing requiring a smaller footprint. For example, in his explanation of a 312-square-foot lot, he comments that a *sixteen-family house* would be appropriate (CoP: 253).

The inspectors found twenty-one families living in *sixteen-family houses*, eighteen in *ten-family houses*, thirty-nine in twenty-six family units and so on (AmC: 41).

Five houses were planned at a cost stated at less than \$1.000 per flat. Of these, one was an *eight-family house*..., two were *sixteen-family houses*, ... one a *seventeen-family house*..., and one an *eighteen-family house* (HRp: 23).

'Co-op' for Jersey City; Architect Gets F. H. A. Approval on *Eighteen-Family House* (NYT₅).

The tenants came from the eight *twenty-family houses* in Forty-second Street, Borough Park, Brooklyn, which are owned by David Becker ... who, they complained, is trying to raise rents (NYT₆).

Many years ago two maiden Irish ladies owned a *twenty-family house* known as Buttermilk Flats. The house, which was located in Knickerbocker Village, derived its name from the fact that the owners would daily supply the children of their tenants with buttermilk, or milk if they preferred, without cost (OK: 29).

In June 1942, David Tanenbaum ... rebuilt the Floridian into a *twenty-one-family house* (SGR: 226).

Since the building crumpled on the ninety-five residents of the *twenty-two-family house* early yesterday, rescuers had been pain-stakingly slowly, removing the debris with their hands (OTH).

Brownsville, East New York, and South Brooklyn —The four-story, *twenty-three-family house* on a 50 foot lot with a density of 200 families per acre (NYT₇).

George Satirion was somewhat out of place. He read, understood, and quoted from the ancient Greek philosophers. And he accepted the life of respectable unimportance in Apartment 1-A of the *twenty-four-family house* on 34th Street in Long Island City (ACC: 157).

This type of dwelling once won a prize in a contest for suitable dwellings for the poor ... The *twenty-four-family house* came to stay (JES: 263)

James F. Meehan sold to Frederick Hrown ... a five-story *twenty-five family house* (NYT₈).

The fact that a *fifty-family house* has been built where only a *twenty-five family house* should have been erected has the effect of obliging one lot to remain vacant (PCTP: 38).

As time goes on the number of *twenty to thirty-family houses* will increase in all sections tributary to the Williamsburgh Bridge (BDE₁).

Joseph G. Abramson purchased ... two five-story *thirty-family houses* (NYT₉).

Williamsburg — The six-story, *thirty-five-family house* on a 50-foot lot with a density of 305 families per acre (NYT₇).

Firebug in a Tenement. Two Attempts Made to Burn a *Forty-Family House* After Owner Ignored "Black Hand" Letter (BDE₂).

Klein & Roth sold the Lyndon Apartments, a *forty-family house*, renting for \$12,000 annually, at 158 and 160 Sherman Avenue, to an out-of-town investor who is a client of Frank Voiz (NYT₁₀).

Sam Lipshitz bought the forty-four-family building at 1384 Grand Concourse, the Bronx, from Mrs. Annie Birnbach and gave in part the *forty-one-family house* at 2088 Mohegan Avenue (NYT₁₁).

Here ... I can get you a *forty-two-family house* with a seven-thousand-dollar down payment (StB: 216).

... who lived with his wife in a \$63.25-a-month four-room apartment on the fifth floor of the *forty-two-family house* (RSUN: 20).

John J. Tully purchased from the M. M. K. Realty Corporation 2,608 Briggs Avenue, a five-story new apartment, 100 by 102, a *forty-four-family house* (NYT₁₂).

Because a building houses fifty families, it does not necessarily follow that there are builders anxious to buy all the vacant plots in the neighborhood with a view of erecting *fifty-family houses* on them (PCTP: 38).

Meanwhile, nearly all the tenants of the *fifty-family house* were either leaning out the windows or standing in the street and courtyards (DSt).

... Russians erect a large apartment dwelling made entirely of pre-fabricated concrete sections. The *one hundred family house* is built in one hundred and two days by fifteen men (BOF).

Inside and outside, abstract design, which would have been equally suitable in a bank, a mortuary, or a *five-hundred-family house*, testified in its anonymous power to the rule of the species, of the institution (Gk: 29).

Консултовани извори показали су не само то да је број породица, одн. стамбених јединица, један од врло честих критеријума диференцирања чланова категорије HOUSE, већ и оно што је за речени циљ претраге било знатно битније — да су се овој категорији заиста прикључивале и многе зграде намењене за становање далеко већег броја породица (домаћинстава) од тек једне или неколико њих.³⁹

³⁹ Ипак, учесталост употребе свих приказаних колокација ни у ком случају није била подједнака. Генерално узевши, она је била обрнуто пропорционална броју садржаном у посматраном типу одредница — што већи број, све мања учесталост — тако да су, рецимо, последње две колокације из горњег пописа у претраженим текстовима потврђене само једном, у већ наведеним примерима. Сходно томе, одреднице овог типа које се најчешће комбинују са именицом *house(s)* јесу *one-family* и *single-family*, упућујући заједно са њом не само на оне примере кућа које и већина консултованих речника издваја као *protomunicipal*, већ и на једну од свега *две* поткласе посматране категорије које се добијају на *првом* нивоу разврставања њених чланова према посматраном критеријуму — *single-family / one-family houses* наспрам *multi-*

Имајући, међутим, у виду и то да “the number of families does not measure the size of the building”, те да су “some multi-family houses [are] smaller than some one-family houses” (AAR: 109), у текстовима је, као што је речено, испитивано и да ли *house* реализује своју колокацијску везу и са свим атрибутима типа *број-stor(e)у*. Добијени резултати били су, између осталог, и следећи:

... it was a straight terrace of some thirty tiny *one-storey houses*, each fronted by a strip of grass and hedged railings (BNC).

Richard lives in a spacious *one-story house* by the Back River on the rim of Montreal (COCA).

Brick suburbs gave way to big wooden houses, then *single-storey houses* which became more and more isolated (BNC).

She was grateful her yard was enclosed by solid wooden fencing and that none of her immediate neighbors in this little Phoenix development had more than a *single-story house* (COCA).

Houses of this type had been built in rural areas for decades as a means of reducing taxes: *storey-and-a-half houses* paid less tax than *two-storey houses*, while containing the same amount of floor space (VAL: 381).

They turned in at the yard of a *two-storey stone house* which had a red tiled roof (BNC).

It was a *two-story house* near the town with a sugar plantation next to it (COCA).

After years in a nondescript cinder-block building on Kent Street, the restaurant will move to a delightful old *2 1/2-storey house* on the corner of Somerset and O'Connor (HOTw: 5).

About 1769, Samuel Wallis built a substantial *two-and-a-half-story house* at the foot of High Street (COCA).

Neighbours in other flats at the *three-storey detached house* raised the alarm at 3 am (BNC).

Our apartment on the first floor of a *three-story house* was only blocks away from Dari's (COCA).

family houses, о чему такође говоре или пак само потврђују и следећи примери: “Although every country has its own characterisation and description of residential buildings, there are nevertheless fundamental common points which reflect the differentiation between *single* and *multi-family houses*” (RDS: 192); “In the many cases where only two classes were reported — dwellings or residences and flats — these terms were taken to mean *single-family* and *multi-family houses*” (PHP: 5); “The final assessment database contained 7357 residential parcels of both *single-* and *multi-family houses*” (LRA: 13); “a *SFH* is defined as a property (can be a detached house, condo, townhouse, row-house, etc.) that has only *1 unit* and thus only *1 family* living in it. A *MFH* ... is defined as any property that has *more than 1 unit / family* living in it. Thus, it could be a house with a basement suite (2 units), a duplex (2 units), a triplex (3 units), etc.” (RNY).

У таквим, двопартитним расподелама кућа, дакле, “the *multi-family* category includes all buildings containing at least *two housing units* which are adjacent vertically or horizontally” (MA). Ипак, у грађи се среће и један број извора који под *multi-family houses* окупљају само зграде са *три или више* стамбених јединица, при чему се куће са *две* стамбене јединице или у потпуности пренебрегавају или се на њих гледа као на још једну напоредну подгрупу кућа — *one-/single-family houses* наспрам *two-family houses* наспрам *multi-family houses*: “In the East *multi-family houses* (houses with *3 and more households*) still dominate, with 65 per cent of all households in such houses compared to 50 per cent in the West. Thus, *one-family houses* are rather rare in the East — a relic of the socialist policy favouring *multi-family houses*” (NFP: 55); “The percentage of *one-family houses* in the United States, according to the 1930 Census, was 76.4, against 89 in England and Wales in 1921. Dwellings in *multi-family houses* (i.e., houses built for *three or more families*) numbered 12.1 per cent. in the United States, compared with 4 per cent. in England and Wales” (SPT); “While 1993 the major effort was the erection of *multi-family houses* (57%) and only 29% *single-family houses* and 14% *two-family houses* were built, this ratio changed over the following years” (COST: 60); “the MPS model applies an analogous causal chain beginning from the mortgage yield ... to determine separately expenditures on *one-* to *two-family houses* and on *multi-family houses*” (FFA: 435); “But even more important from the standpoint of wood use has been the shift from *one-* and *two-family houses* towards *multi-family houses*” (FAO: 12); “... the total number of families provided for in residential construction from 1921 to 1928, 77.63% were in *single-family houses*, 8.42% in *two-family*, and 13.95% in *multi-family houses*” (PHP: 5).

She lives in a new *four-storey house* on a recently completed private estate (BNC).

French novelist Victor Hugo ... spent nearly 15 of his 19 years as a political exile living in this white *four-storey house* up a steep hill from St. Peter Port (COCA).

West Kensington itself was made up of rows of *five-storey* peeling stucco *houses* (BNC).

Looking up at the building in front of her, she saw a *five-storey house* that was only two windows wide (COCA).

Notting Hill, Lancaster Gate and Earl's Court with *five* and *six storey houses* ... are among the most densely populated neighbourhoods in the country (CSt: 11).

... his political aide Louis Howe took over the front bedroom – leaving Eleanor to bunk down in one of the children's dressing rooms. The *six-storey house* came with an elevator (COCA).

I've worked with Gary Edgar refurbishing about 40 properties over 15 years, from tiny local flats to *six-storey houses* in Holland Park (GJE).

The Shabolovka housing estate with its *five- to seven-storey houses* included communal facilities as well as balconies and courtyard gardens (MCH: 216).

Squatters have taken over two *seven-storey houses* on Park Lane in London (Tgr₁).

One seemingly potent design influence was her grandfather, a collector of antiques who lived in a *seven-storey house* in Philadelphia's Society Hill (COCA).

Prince Charles' foundation says *five to eight-storey houses* could solve the crisis (BBC).

Eight story houses must have been a product of our later civilization, for, when asked about the heights of the buildings at that time, the old gentleman replied that most of them were two stories high; but few were as high as three stories (GBN: 79).

The Soviet way of life is as much a product of its revolutionary building technology as of its social and political systems. The development of that technology has taken place with stunning speed, stunning advances and stunning disasters in the last decade ... In 1962, the switch was made from *five-storey to nine-storey houses* ... In 1964 ... plans were made for the *16-storey houses* appearing now (SAE).

Great *nine-storey houses* were wrecked with amazing accuracy by the big German Junkers, the Ju-52, three-motor, rather slow, bombers which did most of the destruction of Madrid (SPR: 266).

Adjoining Trinity church, this terrace of five *ten-storey houses* forms an infill development (Svl).

It's rumoured that the origins of the skyscraper lie in the *eleven-storey houses* that were built in the 16th century within the narrow confines of the city walls as the population expanded (ECH).

It was not only roofs that one was looking at; one could see the entire buildings in their grandeur, as they border upon wide streets—and then again the difference in lights; here a *three-storey*, there a *five*, another a *twelve*, and even *eighteen* and *twenty-storey houses* (SMs).

Sixteen-, twelve- and nine-storey houses will go up. *Five-storey houses* are now being very frequently and quite convincingly criticized ... Yet it turned out that *five-storey houses* have a full right to exist as well (DRW).

... on the adjoining southwest corner of the avenue and Eighty-third Street is a new *thirteen-storey house*, built and sold over a year ago by Bing & Bing (NYT₁₃).

A Fourteen Story House — If La Nature is correct, a large house with no less than fourteen stories has been built in London, in a new quarter formed near Westminster Abbey (MM).

Eighty-four apartments are a lot for a *fifteen-storey house*, even one with so much blockfont (PAV: 100).

He also built a *sixteen-storey house* at the northwest corner of Eighty-fifth Street and Amsterdam Avenue and a nine-story building at 133-136 West Seventy-first Street (NYEP).

In the *seventeen-story house* at Seventy-ninth Street, erected by Bing & Bing, the seventeen suites were rented early at from \$12,000 to \$14,000 per year (HBx).

Her experience in the Art of Gardening was on the roof of an *eighteen story house* in New York (CaG: 8).

They are building *nineteen-story houses* in New York, with several stories under ground (RTs).

Jules Huret described it [the City of New York] in 1904 as an infantile pile of blocks: “agglomerations of domino towers like children make” in which “*twenty-story houses* ... are not uncommon” (AmEn: 348).

Perhaps — as the *twenty-storey houses* here were meant to be beautiful — but they're not, are they? The architect no doubt has the best intentions — but there are so many interests to consider! (GT: 11).

This large *21 story house* stood near SH 183 about 35 miles northwest of Austin for 100 years. It was vacant and in a sad state of neglect for many years. It burned in 1979 (WCH).

Cooperative Site Acquired Uptown; *22-Story House* in Inwood to Be Built with State Aid—Sale on E. 59th St. (NYT₁₄).

Detroit has the most classic of apartment developments in Lafayette Park with the opening of two new *22-story houses* and a 30-story unit still to come (PbP).

Designing a *23-story house*, ADM came up with an elegant solution to this problem – a solution that let them provide little green yards for almost every apartment (CA).

This luxury apartment for rent ... is situated in a *twenty-four-storey house* on the fifteenth floor (HAW).

Archeologists ... made a clearing ... to be faced by colossal mounds of rubble and immense buildings ... The tallest measured 230 feet, equivalent to a *twenty-five-storey house* (ISQ: 89).

Within the project it is scheduled to build four multi-storey dwelling houses alongside with trade and office buildings as well as a recreation centre. Currently, the building of the first *25-storey house* and second *30-storey house* take place as well as flats are sold (SCT).

26-Story House Planned (NYT₁₅).

The pride of the place, of course, is Mukesh Ambani's Antilla, one of the seven most expensive homes in the world. The *27-storey house* is 570 feet tall and was built at an estimated cost of \$1 billion ... But it could soon have competition from JK House, the *40-storey house* that Gautam Hari Singhania is building on Bhulabhai Desai Road, not far from Antilla (BS).

New York has quadrupled its area and population and more than quadrupled its wealth, and the *thirty* or *forty-storey houses* are among the present possibilities (OU).

If you had been in Florida in any way this past year, it had been difficult not to see a large number of super cranes going concerning the process of creating *20 to 50-story houses* (MAnt).

This *60-storey house* is for just one family. India's richest man, Mukesh Ambani, is planning a palace in the heart of Mumbai with helipad, health club, hanging gardens and six floors of car parking (MO₁).

Unfinished *90-storey house* No1 on 57th street, which promises to become the most expensive habitat in Manhattan, now is a new tourist attraction in New York (MHS).

The shutting out of sunlight and fresh air will be the subject of compensations to be presently explained, and *thirty, forty, fifty* or *a hundred-storey houses* ... will, by virtue of the same compensations, house a vast, concentrated population impatient of daily travel (HYH: 15).

Tochi, a boy who likes watching stars, receives a letter from someone living at the top of a *100-storey house* (HHS).

Судећи по представљеним примерима лексичких спојева, висина коју егземплари категорије HOUSE могу досегнути, као и број стамбених јединица који у њима могу бити садржани могли би се „описати” истим идиоматским изразом — *the sky's the limit*. Другим речима, посматрано искључиво кроз два речена обележја самих грађевинских структура (уз, дакако, функцију становања), може се потврдити да категорија HOUSE обухвата грађевине и са једном, и са две, и са далеко више стамбених јединица, као и оне које јесу, али и оне које нису „оријентисане ка земљи” (позициониране, наравно, на различитим подручјима њене територије), чиме се ова категорија, онда, одиста и поклапа са RESIDENTIAL BUILDING — и то (најмање) у оном случају када се тој другој категорији додељује раније поменуто уже подручје.

III. 2. 1. 4. Однос између *house* и специфичних назива за велике (стамбене) зграде у различитој употреби језика

У различитој употреби језика утврђивано је, такође, да ли лексема *house* реализује и свој хипонимијски или, прецизније, *хиперонимијски* однос са специфичним називима за велике (стамбене) зграде — *block (of flats), apartment block / building / house, tower block, high-rise, skyscraper* — упркос томе што им речничке дефиниције тај хипероним и не додељују. За идентификацију хипонимијског односа између референтног хиперонима *house* (*A*) и осталих наведених назива као референтних хипонима (*B*) углавном су послужили неколики лексичко-граматички обрасци преузети од Орне-Монтисинос (2011: 219) који „сигнализирају” хипонимијску релацију у домену зграда уопште:

<i>B</i> ₁ [<i>B</i> ₂ , <i>B</i> ₃ ...] + be + <i>A</i> ;	<i>B</i> ₁ [<i>B</i> ₂ , <i>B</i> ₃ ...] + be + kind / type / sort of + <i>A</i> ;
<i>A</i> (<i>B</i> ₁ , <i>B</i> ₂ , <i>B</i> ₃ ...);	kind / type / sort of + <i>A</i> (<i>B</i> ₁ , <i>B</i> ₂ , <i>B</i> ₃ ...);
<i>B</i> ₁ [<i>B</i> ₂ , <i>B</i> ₃ ...] + and other + <i>A</i> ;	<i>B</i> ₁ [<i>B</i> ₂ , <i>B</i> ₃ ...] + or other + <i>A</i> ;
<i>B</i> ₁ [<i>B</i> ₂ , <i>B</i> ₃ ...] + and other kinds + <i>A</i> ;	<i>B</i> ₁ [<i>B</i> ₂ , <i>B</i> ₃ ...] + or other kinds + <i>A</i> ;
<i>A</i> + include + <i>B</i> ₁ [<i>B</i> ₂ , <i>B</i> ₃ ...];	<i>A</i> + including + <i>B</i> ₁ [<i>B</i> ₂ , <i>B</i> ₃ ...];
<i>A</i> + such as + <i>B</i> ₁ [<i>B</i> ₂ , <i>B</i> ₃ ...];	such <i>A</i> as + <i>B</i> ₁ [<i>B</i> ₂ , <i>B</i> ₃ ...];
example of + <i>A</i> + be + <i>B</i> ₁ [<i>B</i> ₂ , <i>B</i> ₃ ...];	<i>B</i> ₁ [<i>B</i> ₂ , <i>B</i> ₃ ...] + be + example of + <i>A</i> ;
<i>A</i> + for example + <i>B</i> ₁ [<i>B</i> ₂ , <i>B</i> ₃ ...];	<i>A</i> + for instance + <i>B</i> ₁ [<i>B</i> ₂ , <i>B</i> ₃ ...];
<i>A</i> + e.g. + <i>B</i> ₁ [<i>B</i> ₂ , <i>B</i> ₃ ...];	<i>A</i> + i.e. + <i>B</i> ₁ [<i>B</i> ₂ , <i>B</i> ₃ ...];
<i>A</i> + especially + <i>B</i> ₁ [<i>B</i> ₂ , <i>B</i> ₃ ...];	<i>A</i> + like + <i>B</i> ₁ [<i>B</i> ₂ , <i>B</i> ₃ ...]. ⁴⁰

⁴⁰ Из корпуса сачињеног од текстова грађевинске струке, Орне-Монтисинос (2011) издваја и читав низ других лексичко-граматичких образаца за утврђивање не само хипонимијског, већ и меронимијског односа између именице *building*, с једне стране, и већег броја назива за поједине типове, те делове зграда, с друге стране. У истом чланку, такође, представљена је и учесталост употребе издвојених „формула” у

Мада се све наведене хипонимијске „формуле” нису потврдиле и у претраживаним текстовима аутора овог рада, посматрани семантички однос међу поменутиим називима се, ипак, јесте испољио, и то у следећем примерима:

If the *block* is a *house* which has been converted entirely into self-contained flats the conversion will be regarded by local housing authorities as an HMO [house in multiple occupation] (HMO).

The contract for sale related to a *block of flats* and other *houses* and also to certain other property of small value, and the purchase price was £800,000 (LWJ: 802).

We are almost close to completing the modernization of the cities and to solving the housing problem. Practically eighty per cent of the town population lives in new *houses*, i.e. *blocks* (BNC).

As a type, the *apartment-block* is a single *house* belonging to a community of dwellers. This *house* is further divided into smaller dwelling compartments called flats (ICORD: 294).

Talk about the different kinds of *houses* (*apartment blocks*, bungalows, cottages, log cabins and mud houses) (Rab: 1).

... the excavations are hemmed in by *apartment blocks* and other *houses*, and a road runs over an important section (ShV: 113).

Fortaleza has about 25 kilometres ... of urban beaches ... The high *apartment buildings* are *houses* with fantastic ocean view (IST).

In addition to Central Headquarters, Party leaders operated out of *apartment buildings* and other *houses* to throw off police (BkP: 83).

... generally speaking, the common acceptation of the term, an *apartment house*, is a *house* where separate residences are furnished for families (CVrg: 233).

The lattice represents the conceptual inclusion relationships *apartment house* is-a *house* ... which are important for ontologies (KBI: 290).

An *apartment house* is a *house* built to accommodate a number of families each in its own set of rooms, which form a separate dwellings with an entrance of its own. The term is chiefly used in America, where such dwellings were introduced quite late, houses of this kind have long been built in Europe, though in London, as in the United States, they were still somewhat of a novelty at the start of the 20th century – a situation which changed rapidly during 1960's (PbE).

A method for alarming vibration or noise in a home server is provided to effectively prevent a dispute among neighbors due to the generation of excessive vibration or noise in multi-family *houses* such as *apartment houses* (DPT).

In Korea ... *apartment houses* occupy about 52% among the entire *houses* (RSE).

The *tower blocks* and other *houses* were all deserted – there was no one there (TfA).

Nine of the floats will showcase different *houses*, such as *high rises* or small homes (DH).

Using ... different kinds of streets ... and different kinds of *houses* (*apartment buildings*, semi-detached houses, and *skyscrapers*), we can build a huge variety of different looking suburbs (GPO: 10).

PV facade systems are common for large modern *houses* such as *skyscrapers* and commercial buildings (DEG: 52).

датом корпусу на основу које се уочава убедљива надмоћ *such as* у односу на типичне хипонимијске сигнализаторе *be* и *kind / type / sort of*. Друго пак истраживање истог аутора (Орна-Монтисинос 2010а; 2010б) показује и то да од свих хипонима назива **building** који се јављају у испитиваном грађевинском корпусу убедљиво највећу фреквентност употребе има управо **house**.

У претраженим текстовима, међутим, далеко чешћи били су примери једне од раније поменутих „варијација полисемијског типа” лексеме **house**, оне која ову лексему ставља не више у надређени, инклузиван, већ у *напоредан, инкомпатибилан, кохипонимијски* однос са посматраним специфичним називима за велике (стамбене) зграде:

Moves to demolish a historic former engine shed near Whitby railway station and to build two *blocks of flats* and a *house* on the site have been given the thumbs down by the Department of the Environment (BNC).

He would probably choose a *block of flats* rather than a *house*, and fire from an unoccupied flat in another, nearby *block* (Тас: 96).

Millions of pounds have been spent demolishing *houses* and *blocks of flats* that were built using concrete with too much calcium chloride in it (BNC).

A concrete possibility of disposal of funds acquired from housing savings is the acquisition of the ownership of a flat, *house* or *block of flats* (*apartment block*) (HFM: 145).

You would have to describe each road, one by one: how long it is, which direction it goes in, whether it is straight or curved, what kinds of buildings are on it (*houses, apartment blocks, shops, offices, factories, public amenities, etc.*) (UTh: 64).

New *apartment blocks* and *houses* spring up where the money and land allow (COCA).

Provide students with a variety of building materials such as blocks, boxes, and Lego. Have them build *houses, apartment blocks, bus shelters, picnic/park shelters, and other structures that protect people* (HOS: 199).

Planning laws have been ignored across the country – *houses, apartment blocks* and hotels have been built with abandon, unrestrained by environmental concerns or planning laws (SCS: 167).

Most of the great city was still physically there, ... the numberless streets, avenues, and boulevards, ... the miles and miles of shops, sheds, mills, tracks, stations, *apartment buildings, houses, ... the neighborhoods, the suburbs, and exurbs* (COCA).

In contrast to the rest of Iraq, hotels, offices, *houses* and *apartment buildings* are going up at a frenzied pace (COCA).

We delivered our manifestos and meeting dates by hand, walking from *apartment buildings* to *houses* to bars (COCA).

Whether they had been built as *houses, apartment buildings, hotels, or institutions of some kind, these buildings were adapted, as well as possible, to their new use* (PPS: 219).

... in cold regions, *houses, apartment houses, office buildings, hospitals, etc., have a great annual heat demand* (FCM: 17).

In place of agricultural plots, *houses* and *apartment houses* dot the hillside running all the way from the harbor to the crest of the hills (TMP: 37).

Houses and *apartment houses* of various sizes account for a range of incomes along the avenue (StD: 71).

As many developing countries have sought to 'develop', an obvious manifestation of the process has been the building of new capitals and redevelopment of existing cities to form a series of glass and concrete office blocks, *houses, tower blocks* and airports (PLE: 1).

Hazlehead is an area in the west of the Scottish city of Aberdeen ... Hazlehead comprises a mixture of flats, *houses* and residential *tower blocks* (WkH).

He was an artist for most of his life; he trained as an architect and designed the widest range of buildings including *houses, tower blocks, churches, public buildings, and his own house* (AD: 88).

Sao Paolo is made of cheap concrete. Millions of tons, poured in a hurry, spewed forth to make *houses*, *tower blocks*, factories, and flyovers (FLA: 38).

Walsall County Borough built 17,000 dwellings in *houses* and *tower blocks* (WML: 364).

Since it was established, ASDA has carried out full interior design services – today it specialises in residential *high rises*, *houses* and villas as well as hotels, with a specific focus on restaurant design (HAT: 68).

Cops were chasing groups of Yuppies up and down the streets ... and citizens, weeping and choking with the gas, looked out the windows of their *houses* and *high-rises* at the wild beatings in the streets (NOK: 121–122).

It varies in quality, improving as it continues north and blending into expensive residential areas consisting of restored *houses* and *high-rises* (NDT: 310).

CHA has 2,200 units of public housing consisting of apartments, *houses* and *high rises* (CDC).

... it's after this stage that the designers of Klik reckon that their product simplifies designing, procuring and building a *house*, hotel or residential *skyscraper* (Giz).

I saw endless view of buildings; *houses* and *skyscrapers* that disappear into the clouds as the airplane descend onto the runway (MLG: 145).

The World Wide Web is like a city, with all the variety of *houses* and *skyscrapers* (EPI: 164).

But the light came slow, painting its rosiness on the *houses* and *skyscrapers*, giving them shape and conformation, sinking gradually down toward the streets, at first only striking the top stories of the buildings (BN: 4).

На основу (и) ових примера употребе лексеме **house** и низа специфичних назива за велике и умногоме испарцелисане (стамбене) зграде, закључује се следеће:

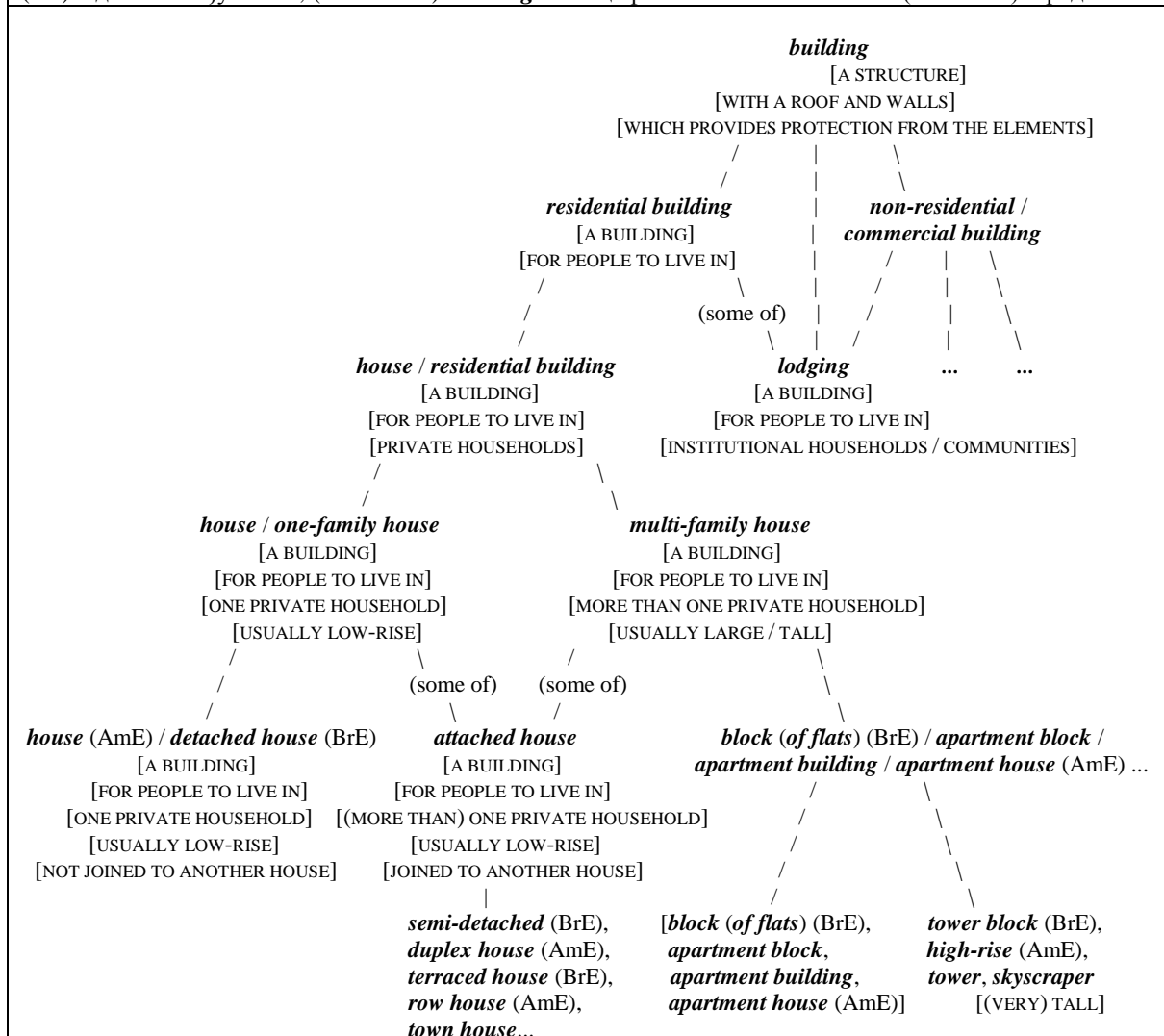
(а) С обзиром на то да се, поред атрибута [BUILDING], одликују / могу одликовати и атрибутом [FOR LIVING IN], посматрани типови грађевина могу се сматрати припадницима категорије HOUSE.

(б) Њихова (све већа) одступања од прототипичних атрибута посматране категорије [ONE DWELLING UNIT] / [ONE (FAMILY) HOUSEHOLD] и [LOW-RISE] / [UP TO THREE STOREYS], међутим, потискиваће их (све даље) ка периферији речене категорије; како су, при томе, периферни делови једне категорије уједно и подручја која се преклапају са подручјима других, суседних категорија, ови представници кућа могу се такође видети и као припадници других издвојених категорија зграда; другим речима, имајући у виду то да, како каже Тејлор, „лексички и синтаксички ресурси језика намећу дигиталистичко, пре него аналогистичко, енкодирање искуства” (1995: 75), неко ће, упућујући на зграде овог типа, или употребити лексему **house**, одн. те зграде сврстати у категорију HOUSE, или пак неће.

(в) Тиме се, ипак, у хијерархијској организацији лексикона по принципу „је врста” лексеми **house**, тумаченој у ширем смислу као „зграда за становање”, не може и одрећи статус (једног од) хиперонима специфичнијих назива за поменути тип (стамбених) зграда.

(г) Али, имајући у виду и то да се код лексеме *house* испољава и „варијација полисемијског типа” која њен смисао сужава и само на „(обично *нижу*) зграду за становање чланова *једног* домаћинства / зграду која чини *једну* стамбену целину” и, даље, у америчком енглеском и на „*индивидуалну, слободностојећу* (и обично *нижу*) зграду за становање чланова *једног* домаћинства”, лексема *house* може се видети и као *кохипоним* специфичних назива за веће / велике стамбене зграде, имајући за свој хипероним *residential building* (и виши *building*), те аутохипероним *house* „зграда за становање” (о односу аутохипонимије в. П. б. 4, под (2)).

(xvi) Однос између *house*, (*residential building*) и специфичних назива за велике (стамбене) зграде

На крају овог излагања о денотацији лексеме *house* представља се и покушај аутора овог рада да у виду схематског приказа релација између (више смислова) поменуте лексеме и *residential building*, *building*, те специфичних назива за велике (стамбене) зграде у што већој мери сумира информације о означеним категоријама добијеним из дефиниција општих и стручних речника, различитих класификација (стамбених) зграда,

као и на основу употребе посматраних назива у разнородним текстовима. Ова „таксономија”, приказана у табели (xvi), при томе, заснива се на комбинованим (функционалним и појединим грађевинским) критеријумима поделе (стамбених) зграда на одређене типове и незахвално повлачи границе између категорија које су у стварности, ипак, веома „магловите”.

III. 2. 2. Кандидати за избор „целине за разлагање” из категорије КУЋА

III. 2. 2. 1. КУЋА у општим речницима

Издавање семантички релевантних информација о денотату ‘кућа’ сада и из лексикографских дефиниција српског глобалног холонима *кућа* заснивало се на далеко мањем броју општих речника него што је то био случај са *house*. Поред тога, добијене информације, приказане у табели (xvii), издаване су, у ствари, из дефиниција *прве* наведене семеме у речничком чланку одреднице *кућа* (в. Прилог 9) на чијем се месту, наиме, и очекивала дефиниција њеног *основног* значења. Ипак, начин дефинисања те *прве* семеме — што употребом језичке ограде *обично*, што употребом везника *или* или *и* уз она значењска обележја која се односе на саму функцију објекта — испољава знатно виши степен значењског уопштавања посматране лексеме, тј. указује на далеко шире денотационо подручје *прве* семеме *кућа* од онога које би, према мишљењу аутора ове дисертације као изворног говорника српског језика, у ствари, и представљало денотацију њеног *основног* значења а која, у најмању руку, не би прелазила границе класе *зграда за становање*.

(xvii) Информације о денотату <i>прве</i> наведене семеме лексеме <i>кућа</i> у општим речницима				
својства денотата	речници			
	РМС	РМСЈ	РСАНУ	РМоск
припадност вишој класи	грађевински објекат	зграда (грађевина)	зграда (грађ. објекат)	зграда
примарна функција	<i>обично</i> за становање	за становање <i>или</i> неку друштвену потребу	за пребивање, становање <i>или</i> какву друштвену потребу	за становање <i>и</i> за рад
физичко својство	има зидове и кров	—	—	—

Штавише, речник РМС, који се приликом дефинисања *првог* системског значења лексеме *кућа* користи не само описном дефиницијом већ и навођењем синонима, ову лексему ставља и у *синонимијски* однос са лексемом *зграда*, потврђујући такав однос и у самој дефиницији те друге лексеме (в. дефиниције лексеме *зграда* такође у Прилогу

9). Преостали речници пак лексеми *зграда* дају статус *хиперонима* (тј. *genusa proximita*) лексеме *кућа*; али, када се погледају и дефиниције тог хиперонима у истим речницима, увиђа се да РМСЈ и РСАНУ (не и РМоск) лексеме *зграда* и *кућа* сада (такође) виде као *синониме*. При томе, речничке дефиниције и једне и друге лексеме, генерално посматрано, садрже врло мало информација о самим *физичким* карактеристикама кућа и зграда уопште и, уз то, за разлику од већине дефиниција енглеског глобалног холонима, у дефиницијама српског *кућа* нема информација ни о неким од *типичних* карактеристика представника ове класе ентитета.

III. 2. 2. 2. Да ли је свака (стамбена) зграда уједно и кућа?

Према мишљењу аутора овог рада, између семантичке слике лексеме *кућа*, с једне, и већ размотрене *house*, с друге стране, могле би се, ипак, повући извесне паралеле:

(1) Најпре, увидом у целокупну полисемантичку структуру ових лексема даје се установити да се и *house* и *кућа*, осим на зграде за становање, *могу* односити и на зграде са неким другим функцијама; ипак, нити су то *све* зграде, тј. зграде са *сваком* другом функцијом, нити те зграде представљају денотате *основног, примарног* значења ових лексема. О *секундарности* свих тих значења, уосталом, говоре и резултати тзв. *теста зависности од контекста*: оно значење полисемичне лексеме за које *није* потребан посебан контекст да би се остварило представља њено *примарно* значење, док је њено *секундарно* значење оно за чију реализацију *јесте* потребан контекст, па и само једна лексема помоћу које се то значење интерпретира (тзв. *семантички детерминатор*) (Драгићевић 2007: 134), нпр.

the monkey *house* in a zoo (WNWCD) ▪ a hen *house* (LDCEO) ▪ a carriage *house* (WNWCD) ▪ a storehouse (LDCEO) ▪ an opera *house* (LDCEO) ▪ a court *house* (LDCEO) итд.

У данашњој Хирошими ... изграђени [су] редови модерних зграда ... и неколико великих грађевина, од којих је једна ... робна *кућа* од осам спратова (РСАНУ).

Опази да су ударили ... путем који води право ка судници. Пред општинском *кућом* не беше никога (РСАНУ).

Као сва Нушићева дела, и ово ће још дуго пунити *кућу* задовољном публиком (РМС).

Чини се, као да је сишао с олтара свога небеског заштитника ... да ... суложницима покаже ... врата *куће* господње (РСАНУ).

С друге стране, *примарност* значења „зграда за становање” како лексеме *house*, тако и лексеме *кућа* дала би се потврдити не само истим тестом контекстуалне (*не*)зависности, већ и Згустиним „тестом” за утврђивање примарног, главног, доминантног значења полисемичних лексема (в. II. 5 (а)): прво, за реализацију овог значења посматра-

них лексема није потребан никакав контекст и, друго, то значење је засигурно оно на које би већина *просечних* говорника једног, одн. другог језика прво помислила када би им се дата лексема предочила управо тако, без икаквог контекста. Ова тврдња у енглеском случају заснива се, при томе, искучиво на ономе што се и затиче у општим речницима енглеског језика: у речничком чланку одреднице *house* наведена семема позиционарана је на првом месту, које, као што је већ речено, и јесте „намењено” за основно значење једне полисемичне лексеме. Што се пак српског случаја тиче, речена тврдња почива на језичком осећају не само аутора овог рада, већ и већег броја других просечних говорника српског језика — укупно двесто четрдесет студената Филозофског, Медицинског и Факултета техничких наука у Косовској Митровици и природно-математичких смерова Државног универзитета у Новом Пазару — који су у својим одговорима на питање *Шта је то кућа?*, без иједног изузетка, наводили *само једну* функцију куће: *за становање*.⁴¹ Осим тога, о баш овом (и једином) функционалном обележју *основног* значења лексеме *кућа* говори и сам Речник Матице српске, али под одредницом *значење*:

значење оно што нешто значи, оно што се нечим исказује; смисао: *Међу свим овим значењима једне речи имамо такозвано основно значење те речи (кућа – зграда за становање) и пренесена значења те речи (РМС).*

Исто тако, у чланку о концепту дома у савременом српском језику лингвисти Стана Ристић и Ивана Лазић-Коњик (2012) нуде следећу дефиницију основног значења лексеме *кућа*: „Кућа је зграда у којој живе људи или Кућа је зграда за становање”, додатно наглашавајући и то да се „у *примарној* интерпретацији кућа ... доживљава као ’зграда’, тј. грађевински објекат са функцијом ’за становање’.” Такође, „зграда у којој живе људи” дефиниција је одреднице *кућа* и у *Визуелном речнику архитектуре* (ВЗРА: 127), док је „зграда за становање људи” начин на који појам ‘кућа’ у свом чланку о стамбеној архитектури и култури становања одређује етнолог Наташа Николић (2013: 41) и издвојени део чланка хрватског филозофа Рудолфа Брајичића (в. доле (под (2))).

Стога, како сматра аутор овог рада, приликом представљања полисемантичке структуре лексеме *кућа* ваљало би њено примарно, основно значење ипак (јасније) одвојити од осталих, изведених значења ове лексеме (како је то учињено за *house*) и, самим тим, у његовој дефиницији задржати само оно функционално обележје — [ЗА СТАНОВАЊЕ ЉУДИ] — које и има пресудну улогу како у диференцирању између *основ-*

⁴¹ У овој анкети (одржаној априла месеца 2011. године) испитаници су понудили и далеко више информација од очекиваног, показујући између осталог и то да се представа куће код просечних говорника српског језика концептуализује као *вишедимензионалан* појам профилисан и физичким, и функционалним, и друштвеним, и аксиолошким (позитивно вредносним), и емотивним параметрима. Сва обележја која су испитаници „уткали” у своја објашњења појма ‘кућа’ приказана су у *Прилогу 10*.

ног значења лексеме **кућа** и значења свих осталих *основних* назива за зграде са другим функцијама, нпр. **школа, црква, музеј, ресторан, складиште, амбар, штала** итд., тако и у диференцирању између њеног основног и оних секундарних значења која би се овде (по узору на поједине енглеске речнике) могла објединити општом дефиницијом: „зграда са *неком* од других функција (а не функцијом становања)”.

(2) Поред тога што нуди сличну дефиницију појма ‘кућа’, филозоф Брајичић и експлицитно наглашава *укљученост* овог појма у *шири* појам ‘зграда’:

... кућа има више варијаната од сеоских потлеушица до градских вишекатница те велеградских небодера. Све су те набројане варијанте једнако *кућа*, тј. мјесто за становање људи. У свима се остварује исти појам куће. То је опет знак да појам куће не садржи у себи одређење за једну одређену врсту куће него је индиферентан у којем ће се облику кућа остварити ...

Сваки [појам] има своју дефиницију ... свака дефиниција опћенито исказује садржај појма који дефинира у разглобљеном облику, и то у два дијела од којих је један ближи род (*genus proximum*), а други врсна разлика (*differentia specifica*) и да одговара на питање што је нека ствар ... Што је *кућа*? *Кућа* је *зграда* (то је ближи род) *за становање људи* (то је врсна разлика којом се разликује од свих других зграда: цркве, творнице, складишта, штале, школе, одбрамбене куле итд.) ... И зграда је индиферентна да се оствари као кућа или као црква или као школа (Брајичић 1996: 193–194).

Самим тим, паралела између *house* и *кућа* могла би се повући и у случају када се у виду има *тип* њиховог семантичког односа са, редом, *building* и *зграда*: као што је денотација хијерархијски ниже лексеме (*хипонима*) *house* укључена у денотацију више лексеме (*хиперонима*) *building*, тако је и денотација лексеме *кућа* („зграда за становање”) укључена у денотацију *зграда* („грађевина, грађевински објекат за становање, пословну делатност или смештај нечега”, при чему се у овом тренутку из дефиниције изоставља и оно што је, у ствари, „само” типично за припаднике означене категорије: „*обично* већих размера”). На вишем нивоу таксономије пак, као надређене лексемама *building* и *зграда*, па тиме и *house* и *кућа*, налазе се *structure*, одн. *грађевина* / (*грађевински*) *објекат*.⁴² *Хипонимијски* однос међу наведеним лексемама могао би се потвр-

⁴² Значење лексеме *грађевина* гласи: „оно што се гради, оно што је саграђено (кућа, зграда, мост и др.)” (РМС), нпр. *Камени мост, скупочена грађевина ... сигуран [је] прелаз на целом средњем и горњем току Дрине; „објекат који се гради или је већ изграђен (обично зграда)”* (РСАНУ), нпр. *Сад је он отворио очи и шутећи проматра чудновате грађевине, неке с високим димњацима и другим чудноватим додацима; „грађевински објекат, објекат који се гради или је већ саграђен (зграда, кућа, мост и др.)”* (РМС), док је лексема *објекат* у свом релевантном значењу дефинисана као: „грађевина, здање; уопште систем, комплекс изграђених и каквој намени прилагођених грађевинских елемената који чине неку целину” (РСАНУ), нпр. *Тачно [се] да утврдити да је тај зајам утрошен у објекат, зграду, установу. ▪ Објект [троспратна кућа] му је познат, цијена углавном одговара, послат тће сјутра к мени свога адвоката. ▪ Иако је подигао и саградио много корисних објеката: цесте и мостове ... водоводе, купалиште и свратиште ... народ није могао ... опростити расипање новца. ▪ Комунални објекти (водовод, канализација, електрични водови, улице, саобраћајне везе) много су скупљи него подизање зграда.* (Исп. наведене дефиниције датих лексема са речничким дефиницијама лексеме *structure* датим у нап. 30 овог поглавља.) Сло-

дители и Лајонсовим „тестом” за утврђивање овог типа семантичке релације преко појма *једносмерне* (или *асиметичне*) импликације (в. П. 6. 3): реченица која садржи хипоним *имплицира* реченицу која садржи хипероним, али *не* и обрнуто, нпр.

They built a beautiful *house*. → They built a beautiful *building*. → They built a beautiful *structure*.

*They built a beautiful *structure*. → They built a beautiful *building*. → They built a beautiful *house*.

Саградили су прелепу *кућу*. → Саградили су прелепу *зграду*. → Саградили су прелепу *грађевину*.

*Саградили су прелепу *грађевину*. → Саградили су прелепу *зграду*. → Саградили су прелепу *кућу*.

Истовремено, изостанак *двосмерне* импликације или еквиваленције међу наведеним реченицама (које се, дакле, одликују истом синтаксичком структуром а разликују једино по лексемама у фокусу) — као Лајонсовог „теста” за утврђивање (овог пута) односа *синонимије* међу замењеним лексемама (в. П. 6. 1) — показује и то да дате лексеме, па и саме *кућа* и *зграда* (у горе наведеном значењу), ипак, нису (прави) синоними. Дакако, лексеме које егзистирају на различитим нивоима лексичких таксономија могу се јављати и у односу синонимије, али такав облик синонимије није права синонимија, која се успоставља у (апстрактном) лексичком систему, већ је реч о контекстуалној синонимији, која се, с друге стране, јавља у (конкретном) контексту — и то под условом да хипероним и хипоним у њему служе као ознаке за *исти референт*, тј. да се односе на исти ентитет из ванјезичке стварности (више у Драгићевић 2007: 297–298), нпр.

Врло су смело изведени вишестепени испади горњих делова *куће* и настрешни венац, занимљиво и смело је рађена горња дивархана, која је на стубовима и веома истурена, те представља нов крак *зграде*. *Кућа* је уопште успела пластичка и архитектонска креација (КЗЛ: 114).

Када су после 1739. године и остали хришћани напустили Београд, Турцима, који су се вратили, нису тадашње *куће* одговарале, али је становништво користило грађевински материјал од тих *зграда* (БКВ: 380).

Кућа породице Карамата, Караматина 17 — *Кућа* се састоји из три спојена дела, један је приземни, други једносратни са подрумом и мансардним кровом. Највиши део подигао је 1764. године имућни земунски трговац Кузман Јовановић. Димитрије Карамата, досељеник из Катранице у Македонији, купио је *кућу* 1772. године за 4000 форинти. Све до данас је у власништву породице Карамата. Године 1795. *кућа* је процењена на 8000 форинти. Јован Карамата, Димитријев син, дозидао је на средњем делу спрат 1827. године и највероватније реконструисао целу *зграду* (АЗМ).

жени назив *грађевински објекат* у општим реченицама није дефинисан (нити као посебна одредница, нити, евентуално, под одредницом *грађевински* или пак *објекат*), мада он представља синоним и лексеме *грађевина* и лексеме *објекат* у њиховим горе наведеним значењима.

У граду има неколико ... *кућа* некадашњих ага и бегова. Постоје, наиме, урбани комплекси и примерци старих *кућа* из XVIII и XIX века ... Ове *грађевине*, са таваницама у дуборезу, опкољене лепо уређеним баштама, представљају праву грађевинску реткост. Нарочито је познат Тахир-бегов конак. Овај конак је већ више година под заштитом закона. Пошто је интензивно подизање ових *зграда* у непосредној околини окрњило стари амбијент, било се наметнуло питање његовог пресељења (КЗЛ: 114).

Са почетком припремних радова за изградњу цркве Св. Ђорђа на Опленцу подигнута је такозвана Црквена *кућа* [в. (xviii)] 1910. године, по пројекту архитекте Косте Ј. Јовановића. Постављена као привремена *грађевина*, одакле ће се надгледати изградња цркве, ова *зграда* има шест просторија намењених

(xviii) Кућа краља Петра I на Опленцу

за рад и становање градитеља, а испод подрум за смештај алата и материјала. Краљ Петар I уселио се у њу од почетка са послугом, надгледајући градњу цркве. По томе је ова *зграда* и добила назив „Петрова кућа”. У њој је стари Краљ углавном становао све до 1915. године, када је са својом Војском пошао у стратешко одступање са војском

преко албанских гудура на Солунски фронт ... Дневничке белешке, које је Краљ баш у овој *кући* водио, пуне су драгоцених података о градњи цркве, свакодневном животу и многобројном свету који је долазио у Тополу (ККП).

Осим преко појма једносмерне импликације, хипонимијски однос између *кућа* и *зграда* дао би се потврдити и лексичко-граматичким обрасцем *куће* и *друге зграде*:

Процењује се да би Србија уштедела око 100 милиона евра годишње само тиме што би променила временску зону у којој функционише. Уштеда би, наравно, била и већа ако би се улице, станови, *куће*, ресторани и *друге зграде* осветљавале штедљивим сијалицама (ЛуБ).

Ова студија ... обухвата област опште цивилне дубровачке архитектуре – обрађује све врсте *кућа* за становање, са освртом на јавне, привредне, здравствене и *друге зграде* (ККСЈ).

Ужасан бијаше човјску поглед идући послје потреса градом. Цркве, *куће* и *друге зграде* попуцале; димњаци попуцали, други се око окомите осине за више или мање степена на стран закрнули (ЈАЗУ: 3).

У оним случајевима кад се које место прогласи за варош или варошицу, дотична општина дужна ће бити за три године дана ... дати изградити правилан регулациони ... план нове вароши или варошице, с обележењем варошког за зграде одређеног простора ... По тим одобреним плановима подизаће се *куће* и *друге зграде* у вароши и варошцима (СМП: 833).

Стварање рупа у земљи је честа појава на Флориди, па закон у тој америчкој држави захтева да *куће* буду осигуране и за случај таквог догађаја. Иако су неки аутомобили, *куће* и *друге зграде* и раније пропале у изненадно отворене поноре, веома је ретко да неко страда у тим несрећама (БЛО₂).

Земљотрес јачине 6,1 степени потресао је рано јутрос грчко острво Кефалонија ... Власти су навеле да су оштећени путеви, *куће* и *друге зграде* и да је у неким областима поново нестало воде и струје (ВСО₃).

Због тога су села нестајала, расељавала се, остављајући Арбанасима *куће*, оранице, воћњаке, винограде, воденице и *друге зграде* (ПрР₁).

У дворишту су: *кућа*, кош, ладник, бачвара, подрум, кокошар, бунар, дрвљеник, нужник, јар (шта-ла), казаница и *друге зграде* (ЈГО).

Страдали су повртњаци, пластеници са раним поврћем, бостаништа, плодне њиве, али и многе *куће* и *друге зграде* сеоских домаћинстава (ККСЈ).

Куће и *друге зграде* биле су углавном груписане на једном мањем простору, а размак између грађевина износио је од 2, па до више десетина метара (РТСп₁).

Служба цивилне заштите прогласила је неупотребљивим више од 10.000 *кућа* и *других зграда* у Аквили (ККСЈ).

(3) Заједничко обележје *кућа* и *других зграда*, при томе, јесте то што ови грађевински објекти имају (најмање) кров и зидове⁴³ и тиме могућност да обављају функције због којих су иначе и саграђени. Другим речима, у „роду” *зграда* обележје [ИМА ЗИДОВЕ И КРОВ] не представља „врсну разлику”: овим својством одликује се сваки (функционални) тип *зграде*, било да је то *кућа*, било *црква*, *школа*, *складиште*, *амбар* и др., те се на *основном* нивоу категоризације њему не може приписати статус критеријског, дијагностичког обележја; отуда, овом обележју нема места ни у самој дефиницији *основног* значења лексеме *кућа*. О дистинктивној улози овог обележја може се, међутим, говорити на вишем нивоу лексичке структуре: овим обележјем значење лексеме *зграда* одваја се од значења осталих назива за различите врсте грађевина као што су *мост*, *брана*, *аквадукт*, *пут*, *пруга*, (*аеродромска*) *писта*, *цевовод*, *лука*, *електрана* и др. Како у значењској дистинкцији тих назива учешће има и њихова функционална компонента, ваљало би, стога, и у самој дефиницији лексеме *зграда* такву информацију и понудити, и то обједињавањем, уопштавањем свих оних функција које различити (функционални) типови *зграда* могу имати, нпр.

зграда грађевина, грађевински објекат са кровом и зидовима који пружа заштиту од временских и других спољних утицаја (а намењен је за становање, обављање какве делатности или за смештај и чување животиња, биљака или ствари).

Предложена дефиниција се, при томе, донекле поклапа не само са речничким дефиницијама енглеског назива *building*, већ и са дефиницијама појма *зграда* из појединих извора на српском језику (или пак језицима недавно „изрођеним” из српскохрватског) који се баве одређењем и класификацијом грађевина, грађевинских објеката уопште:

Зграде су трајне грађевине са кровом и спољним зидовима, изграђене као самосталне употребне целине које пружају заштиту од временских и других спољних утицаја, а намењене су за становање, обављање неке делатности или за смештај и чување животиња, робе, опреме за различите производне и услужне делатности итд. (РЗС: 12; слично и у ЗСЦГ: 11).

Објекти високоградње (*зграде*) су конструкције са кровом које се могу користити као самосталне корисне целине, изграђене су за трајно коришћење, људима је омогућен улазак у њих и намијењене су за

⁴³ Поред крова и зидова, овакви објекти морају минимално имати и врата, одн. отвор у функцији врата, којима се омогућава оријентација споља–унутра (и обрнуто).

становање, обављање неке дјелатности, за смјештај и заштиту људи или животиња, за чување робе и опреме (АСБХ:10–11).

Чланак 2 ... Закона о просторном уређењу и градњи ... дефинира зграду као затворену и/или наткривену грађевину намијењену боравку људи, односно смјештају животиња, биљака и ствари ... Свака зграда уједно је и грађевина а свака грађевина није зграда. Грађевина је шири појам (МГХ).

Зграда је грађевина која се састоји од вањских зидова и кровне конструкције, с једном или више затворених просторија којима је омогућен приступ. Може служити за заштиту људи, животиња или имовине. Зграде могу бити различитих врста и намјена (ВхЗ).

Обележја садржана у предложеној дефиницији **зграда** (дата изван заграде) уједно су и обележја која наслеђују сви чланови нижег нивоа лексичке хијерархије, одн. сви хипоними дате лексеме, а односе се како на заједничке (а на вишем нивоу дистинктивне) физичке карактеристике означене класе грађевинских објеката, тако и на њихову заједничку функцију склоништа (реализовану пак у подоста различитим видовима који своју дистинктивну улогу добијају тек на нижем нивоу лексичке структуре, па су овде, стога, као екстра информације, наведени у загради). Због тога, увршћивање „зграда” (као *genusa proximita*) на почетку дефиниције лексема **кућа, црква, школа** и др. већ само по себи би указало на то да су означени ентитети *и* „грађевине, грађевински објекти са кровом и зидовима који пружају заштиту од временских и других спољних утицаја”, док би се спецификацијом ове опште функције у сваком поједином случају (*differentia specifica*) постигло међусобно значењско разлучивање и тих и других „нижих” лексема, нпр.

кућа	зграда	за становање људи
црква	зграда	у којој се обављају верски обреди
школа	зграда	у којој се образују деца
биоскоп	зграда	у којој се приказују филмови
музеј	зграда	у којој се чувају и излажу дела или предмети из разних области науке, уметности и народног живота
складиште	зграда	за смештај трговачке робе, разних производа и сл.
штала	зграда	у којој се чува стока (обично коњи и краве)

Ове дефиниције, при томе, не претендују да буду ни исцрпне, ни коначне с обзиром на то да (и) српска култура и њен језик препознају још један ниво у таксономији зграда, онај који егзистира *између* горњег **зграда** и доњег **кућа, црква, школа** и др. а чине га: **стамбене, индустријске, пословне, културне, спортске, здравствене, верске (сакралне), угоститељске, пољопривредне** и друге зграде, те ће се исцрпност наведених дефиниција постићи тек међусобним поређењем значења различитих назива за зграде из исте поткласе, нпр. **црква** са **храм, катедрала, синагога, џамија** и др.

(4) Што се саме (пот)класе *зграда за становање* или *стамбених зграда* тиче, наведена дефиниција лексеме **кућа** указује на то да она (као што је то био случај и са *house*) представља *општи* назив за зграде за становање — и, отуда, синоним од вишечланог назива за поменути функционалну класу зграда *стамбена зграда* (који у општим речницима, међутим, као и у случају са *residential building*, није дефинисан) — што би, онда, значило то да категорија КУЋА (као и HOUSE) такође обухвата сваки (грађевинско-архитектонски) тип зграде независно од њене форме, величине / спратности, броја стамбених јединица или било које друге физичке карактеристике објекта.

Управо на такву ширину категорије КУЋА указао је и већ наведени део текста Р. Брајичића — „појам куће [...] је индиферентан у којем ће се облику кућа остварити” и укључује најразличитије (грађевинско-архитектонске) варијанте стамбених објеката који се крећу „од сеоских *потлеушица* до градских *вишекатница* те велеградских *небодера*” — као и илустрација „разних типова кућа” (в. (xix) доле) преузета из *Википедије* на српском језику (одредница *Кућа* (ВСК)). Поред тога, последњи извор (под одредницом *Грађевина*) говори, такође, и о већ поменутом (могуће) „изједначеном” односу између категорија КУЋА и СТАМБЕНА ЗГРАДА: „Грађевина која је намењена за становање зове се *кућа* или *стамбена зграда*” (ВСГ). (О односу између ових категорија, тј. њихових назива, више речи ће бити у подтачкама (6) и (8)).

(xix) „Разни типови кућа” (ВСК)

„Индиферентност” појма куће (и у српском језику) према физичким карактеристикама грађевинских објеката као што су број стамбених јединица садржаних у њима, те њихова спратност потврдили су, такође, и примери употребе лексеме **кућа** у разнородним текстовима — електронском корпусу српског језика, новинама, часописима, билтенима, извештајима, судским решењима, монографијама, белетристици, огласима различитих агенција за некретнине итд. Приликом претраге текстова, при томе, као сигнализатори индиферентности поменутог појма према броју стамбених јединица углавном су послужиле конструкције наведене доле, као и „слободан контекст” (Орна-Монтисинос 2011: 227):

кућа + *са* + број *стан(ов)а*;

кућа + *са* + број *стамбене јединице* / *стамбених јединица*;

кућа + *има* + број *стан(ов)а*;

кућа + има + број стамбене јединице / стамбених јединица;

кућа + се састоји од + број стан(ов)а;

кућа + се састоји од + број стамбене јединице / стамбених јединица.

Кућа се састоји од једне стамбене јединице која обухвата приземље повезано степеништем са високим поткровљем (Рлг).

Више од једног века, кућа са два стана на два нивоа, са великим прозорима, стоји на углу 72. улице и Саут Прери авеније у радничком крају Чикага (КССЈ).

На продају нова кућа на Миљаковцу 3 ... Састоји се од две стамбене јединице (Мос).

У Њујорку ... има кућу са три стана, коју је својој ћерки Марији и њему оставио његов таст (КССЈ).

Кућа је из три нивоа: приземље, спрат и поткровље са по 100 m² ... У структури, кућа се састоји од три посебна трособна стана (Плн).

Задужбину Луке Ђеловића Требињца у Београди чинили су: 1. Један плац са кућом у Јаворској бр. 7 и 9; 2. Двоспратна кућа у ул. Краљевића Марка бр. 1 која има четири стана и четири дућана у партеру (КССЈ).

Кућа се састоји од четири стана – два стана од 50 m² ... и два дуплекс-стана површине 100 m² (Рло₁).

Кућа има пет стамбених јединица. У приземљу се налази велики стан који се састоји од... (Пнк).

... куће су ниске, чак и оних богатих. Ако имају – као што је често случај – пет или шест станова, они нису један изнад другог као у Европи, већ један поред другог (КССЈ).

... самостојећа кућа која се налази у малом насељу удаљеном 4 km од Новаље ... Састоји се од седам стамбених јединица... (Нкз).

Мој деда је купио имање 1906. године, на коме је подигао породичну кућу. Тако је она, све до национализације, припадала мојој породици. Сада у њој има седам станова, а ја, супруга, двоје деце и мајка живимо у пола стана (Глј₁).

Кућа под бројем 17 коцкаста, соцреалистичка, једноспратна, сва огуљена ... Ипак је у бољем стању од школе, издржаће још коју годину док издрже преостали станари – укупно четворо у осам станова (КССЈ).

То је кућа од 800 квадрата где има осам станова, а проблем са струјом је био... (Спл).

Поред велике стамбене зграде Хаци-Атиф Хациагић је направио кућу ... у којој је било десет станова (Вбх).

... док је раније важећим планом на истом подручју било могуће исходити грађевинску дозволу за градњу ... куће с дванаест стамбених јединица (Ндн).

... кућа површине од 700 m² ... се простира на 5 етажа, а састоји се од 14 стамбених јединица. Кућа има велику окућницу... (Њш₁).

Кућа је имала 14 стамбених јединица. Један део Коларевић је намеравао да задржи, а други је продао. Кућа је имала подземни паркинг простор, ђакузи и сауну... (Ндл).

Ево већ десет година је лишен свих грађанских права, не дају му да ради, одузели нам велику кућу у Рајићевој улици са петнаест станова, а ми сада подстанари (Сић: 251).

... изузетна кућа у Тучепима састоји се од 16 станова и 8 гаража (Рло₂).

Самостојећа кућа с 19 станова ... изграђена је према ... грађевинској дозволи (Гнк).

... никоме није полазило за руком да одгонетне како је ... у Пули, Загребу или Ријечи саградио *кућу са 20 станова* за тржиште (ИХс: 56).

Стамбена квадратура: 1240 m²; Број спратова: 5+; ... *Кућа ... има 30 станова* (Пљк).

Поред наведених, на именовање зграда са већим / великим бројем стамбених јединица лексемом *кућа*, одн. специфичнијим називом *вишепородична кућа*, указују и следећи примери из консултованих извора:

Семинарски радови ... Тема: Савремена *породична / вишепородична кућа*;⁴⁴ Упутство: Семинарским радом обр-адити битне карактеристике *породичних* или *вишепородичних кућа* или *куће*, из земље или иностранства изграђених у последњој деценији. Дати осврт на основне карактеристике функције, форме, конструкције и урбаног статуса *кућа* (Смр).

Међународни позивни архитектонски пројектни конкурс за *породичне* и *вишепородичне куће* на локацији Омладинска улица, Дедиње, Београд (АГМ).

Преглед купопродајних уговора о значајним врстама земљишта и објеката: неизграђено земљиште... *1-/2-породичне куће ... вишепородичне куће...* (ГХс: 9).

Колективне стамбене зграде ... Студијски програм за који се организује: Архитектура, Академске студије, дужина трајања 6 семестара и 180 кредита; ... Циљеви изучавања предмета: Рјешавање *вишепородичне куће*, организације у том виду становања, разрада слободних просторних групација... (КСГ).

У централној зони дуж главне улице планиране су *вишепородичне куће* на месту постојећих дотрајалих кућа... (ДП: 29).

До ове јесени Pozzotive Plus програм који је представљен пролетос коришћен је за две *вишепородичне куће* са социјалним становима у Њујорку... (Гђ₂) [в. (хх), под (а)].

Вишепородична кућа Елишка: Импресивна *вишепородична кућа* у чешкој престоници Прагу има високу акустичну удобност захваљујући изолацији унутрашњих зидова са URSA решењима (УР) [в. (хх), под (б)].

Микрокогенерационе уређаје за *вишепородичне куће*, јавне зграде и пословне објекте „Cogepon” нуди већ више од 10 година (НН).

(хх) Вишепородичне куће

(а) Вишепородична кућа за социјално становање у Бронксу, Њујорк (Гђ₂)

(б) Вишепородична кућа Елишка у Прагу (УР)

⁴⁴ Наведеном дводелном поделом зграда за становање уједно се и у српском случају потврђује оно што се наводи у једном од раније помињаних енглеских извора: “Although every country has its own characterisation and description of *residential buildings*, there are nevertheless fundamental common points which reflect the differentiation between *single* and *multi-family houses*” (RDS: 192).

Пошто преферирају јавне објекте, до сада се није могла направити основа да се искористи велики потенцијал подстицаја система за приватне и *вишепородичне куће* (ЦЕЕ: 13).

Опис / конструкција. Јединица за водоснабдевање са дуплекс пумпама, спремна за прикључење, као компактни модул за *вишепородичне куће* и јавне објекте (Вл).

Држава: Аустрија ... Место: Линц ... Тип објекта: *Вишепородична кућа* ... Број јединица: 50 ... Место: Инзбрук ... Тип објекта: *Вишепородична кућа* ... Број јединица: 60 (ГДС: 11–12).

„Индиферентност” појма куће према висини / спратности стамбених објеката пак утврђивана је, осим на основу слободног контекста, и помоћу следећих конструкција:

приземна / спратна / број-оспратна + кућа (+ са поткровљем);

кућа + на + спрат (+ са поткровљем);

кућа + на + број спрат(ов)а (+ са поткровљем);

кућа + са + број спрат(ов)а (+ и поткровљем);

кућа + од + број спрат(ов)а;

кућа + има + број спрат(ов)а (+ и поткровље);

кућа + се састоји од + број спрат(ов)а (+ и поткровља) и сл.

Доле десно је *приземна кућа* Благоја Бабића, пред којом Гина, у кориту постављеном на две хоклице, пере веш (КССЈ).

На другом крају огромног плаца радници подижу *приземну кућу са поткровљем* (КССЈ).

У благом порасту је и цена кућа у приградском и сеоском подручју града, али и поред тога у огласима се може пронаћи да се *спратна кућа* од 200 квадрата и десетак ари окућнице нуди за 35.000 евра, док је у селима цена сличних објеката дупло нижа (КССЈ).

Поред кафане је била *кућа на спрат*, власништво чувеног трговца у оно доба, Хаци Томе (КССЈ).

Испред капије је дежурала патрола локалне полиције, док су улазна врата *једносратне куће* била запечаћена (КССЈ).

... власници преосталих плацева у овој улици убудуће ће моћи да зидају само *куће са једним спратом и поткровљем* (КССЈ).

Сем ситуија све остало *једносратне*, евентуално *двосратне куће* (КССЈ).

Тако сам наишла на необичну причу о томе да је 1897. године у Скупштини Краљевине Србије донет грађевински закон за град Београд. По том закону грађани који су подигли *куће на два спрата* имали су извесне привилегије: смањивао би им се порез и неки услови живота би им појевтинили (КССЈ).

Ничу нове *куће са два и више спратова*, а није занемарљив ни број новобогаташа који су нове долове пронашли у Београду и градовима централне Србије (КССЈ).

Ничу модерне *куће на спратове са поткровљем*, формирају се улице, успостављају телефонске, електро и водоводне инсталације, праве путеви (КССЈ).

Куће се нижу једна изнад друге прибијене уз косину брда, а пада у очи да уз старе камене зграде овде ничу и нове породичне *куће на три спрата* (КССЈ).

На ранг-листама за стан су и они који имају *тросратне куће* и издају их подстанарима (КССЈ).

... *кућа се састоји од три спрата* плус ниско *поткровље* (Мкт).

Кућа има четири спрата, са мансардама (КССЈ).

Број двадесет један у улици Коленкур носила је једна *кућа на четири спрата*, са зеленим капцима и љупким гвозденим балконима (КССЈ).

Ударна сила која настаје код сударних брзина ауомобила од 60-65 km/h одговара удару који настаје при паду човека са висине *четвороспратне куће* (КССЈ).

... на Св. Стефану нема *куће на пет спратова*, а поготово не с лифтом за аутомобиле (Врм).

Он живи на Менхетну, у *петоспратној кући* вредној 17 милиона долара, са женом Сун Ји и њихово двоје усвојене деце (КССЈ).

Кућа има пет спратова, таван украшен сломљеним луковима и ... раван кров (КССЈ).

У јуну је, тако, *шестоспратна кућа* на Итон скверу, у једном од најпрестижнијих квартова Лондона, продата неименованом Русу за 33 милиона фунти (КССЈ).

Кућа има шест спратова, таванице високе шест метара с погледом на Сохо... (Грд).

Према речима архитекте, ова *кућа* се простире *на седам спратова*... (МЕН).

Врло брзо се у Ђенови, Паризу, Единбургу, граде *куће са пет, шест, осам* па чак и *десет спратова*. Будући да цена земљишта стално расте, високе куће постају правило. У Лондону је дрво дуго претпостављано опекама, јер дозвољава мање дебеле и лакше зидове, у време када *куће од четири до шест спратова* замењују старе зграде, већином двоспратнице (КССЈ).

Куће у другом реду су у тоталном мраку, без сунца, ваздуха и погледа. Сада гледамо у ову *кућерину*, а пре смо гледали у Комове и Дурмитор; *кућа има осам спратова*... (КССЈ).

Кућа у Рипњу која *има осам спратова* и куполу уместо крова и даље изазива бројне коментаре (Тгф).

У савезној америчкој држави Тенеси, у Кросвилу, саграђена је највећа кућа од дрвета ... Градња ове *десетоспратне куће* од дрвета је започета 1993. године ... Кућа достиже висину од скоро сто метара (НРД).

Суграђани ће моћи да бирају између *куће са 12 спратова*, која је предвиђена у том блоку, и јавне градске сцене коју су осмислиле италијанске и домаће архитекте (КССЈ).

... досад је било могуће кроз план детаљне регулације и дозволити и одбацити *кућу вишу од шест или дванаест спратова* и зато желимо да избегнемо паушалне одлуке које не доприносе развоју Београда (Гђ₁).

Могу се ипак сазнати неки детаљи о будућем ... највећем пловном објекту свих времена ... Горња палуба, на висини *куће од 25 спратова*, биће аеродром (КССЈ).

[Речи архитекте Михајла Митровића о згради Генекса (*35 спратова*), коју је пројектовао:] Има кућа које трају, а има кућа које не трају. Та Генексова *кућа* траје већ четрдесет година ... Када је била подигнута имала је велику реакцију – шта ће нама такве високе *куће*?! Шта ће нама бетонске *куће*?! Тако да сам уместо да се радујем, у старту био изложен оштрим реакцијама ... Временом је она постала највише објављивана од свих мојих зграда, како у иностранству, тако и овде. И што време одмиче, она има све већу вредност. Ја сам презадовољан што сам, ипак, успео да направим *кућу* која се сад третира као главни репер Београда. Наравно, она је данас запуштена због Генекса који је некада био највећа фирма у Југославији ... Запуштен је прилаз, а на платоу је био прави мали плац (platz) у виду амфитеатра са водом и зеленилом ... Станари су јако задовољни. Код мене су долазили неки станари да ми се похвале становима. Станови су потпуно атипски. Нема ту ничег заједничког са оним становима какви се праве по Београду ... Замислите да је и на том ... углу направљена једна иста *кућа од шест или седам спратова*. Онда не би био маркиран тај блок. Поготово што је то улаз у Београд са ауто-пута на западној страни (Срб).

(5) Још једна сличност лексеме *кућа* са *house* огледа се и у њеној (такође испољеној) „варијацији полисемијског типа” којом се, као што је већ раније поменуто, смисао (и ширина денотационог подручја) лексеме знатно сужава, тј. „помера” ка центру, прототипу означене категорије:

Кућа, стамбена зграда понајприје намијењена једној обитељи, а у ширем смислу и свака стамбена зграда (ХЕ).

У *ширем*, архитектонском, смислу, под кућом се може сматрати свака грађевина у којој се може боравити ... (нпр. када архитекта каже „добра кућа” [он] може мислити и на *небодер* и на *сојеницу*). У *ужем* смислу, под кућом се увек сматра зграда која служи за становање *једне до три породице*, или више нараштаја исте породице (ВСК).

Та могућност различитог (ширег и ужег) тумачења лексеме *кућа* уједно доводи и до успостављања *аутохипонимијске* релације и код ове лексеме: тумачена у *ширем* смислу као „зграда за становање” (и служећи као *општи* назив за један од *функционалних* типова зграда) *кућа* је надређена аутохипониму (*породична*) *кућа* „зграда (обично мањих размера) намењена за становање једног (обично породичног) домаћинства (или малог броја њих)” (као називу за групацију *невеликих грађевинских* објеката са *једном* или *малим* бројем стамбених јединица) (в. приказ (ххi), као и примере употребе *кућа* тумачене у *ужем* смислу у следећој подтачки).

(6) Промена смисла лексеме *кућа*, уз то, мења и тип семантичког односа у ком она стоји са вишечланим називом *стамбена зграда*. Наиме, имајући у виду, прво, то да се значење и овог назива такође може дефинисати као „зграда за становање”,⁴⁵ *стамбена зграда* се онда свакако изједначава са *ширим* смислом лексеме *кућа* „зграда за становање”, преузимајући уједно и статус *хиперонима* лексеме *кућа* тумачене у *ужем* смислу (в. (ххi)):

Стамбене зграде с једним станом: издвојене *куће* које се користе за стално становање или за повремену боравак ... *куће* у низу, спојене зидом ... *Стамбене зграде* с два стана: издвојене *куће* и *куће* повезане зидом... (РЗС: 19).

Подручја примене: *стамбене зграде* (*куће* с једном или више обитељи), ... болнице, ... хотели... (ГС).

Приземна трособна *кућа* од тврдог материјала са кара таваном површине 117 m² на плацу од 3 ара. *Кућа* се налази на углу две улице и има колски улаз из друге улице. Поред *стамбене зграде* постоје и две помоћне зграде од 18 и 6 m². *Кућа* се састоји од затворене терасе, кухиње, оставе, трпезарије (ГХ).

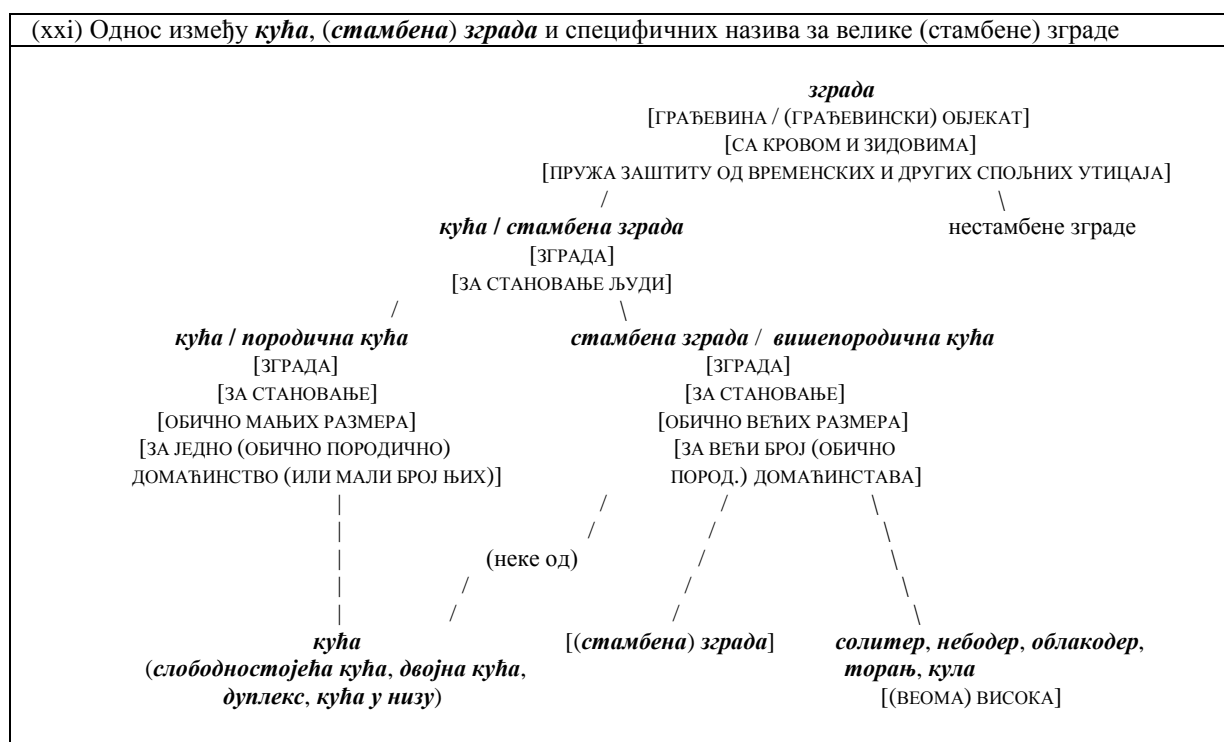
Основне карактеристике народне архитектуре одражавале су се у прошлости на *кући* укључујући уз главну зграду за становање и друге *стамбене зграде* које се граде у окућници ... Просторни развој основне *стамбене зграде* илуструју промене у друштвено-економским условима (АГ).

⁴⁵ Исп. са појединим стручним одређењима овог назива: „*Стамбене зграде* су оне зграде које се искључиво или претежно намењене за становање” (БРЗС: 132); „*Стамбене зграде* су грађевине у којима је 50% или више укупне корисне подне површине зграде намењено за стамбене сврхе” (РЗС: 12).

Али, како се и код самог назива *стамбена зграда* такође испољава „варијација полисемијског типа”⁴⁶ када он постаје ознака и за само „зграду (обично већих размера) намењену за становање већег броја (обично породичних) домаћинстава” (одн. назив за само (*веће*) *грађевинске* објекте са *већим* бројем станова),⁴⁷ мрежа семантичких односа овог назива са *кућа* додатно се усложњава успостављањем и односа *хиперонимије* — када *кућа* („зграда за становање”) преузима статус *хиперонима* наведеног *ужег* смисла од *стамбена зграда*, нпр. „*Кућа* је грађевина намијењена за смјештај људи. Према броју стамбених јединица може бити *стамбена зграда* или обитељска *кућа*” (ВХК) — те односа *кохипонимије* (између *ужег* смисла *кућа* и *ужег* смисла *стамбена зграда*) (в. и (ххi)) као односа који је у употреби, штавише, забележен у *највећем* броју примера:

Зграде могу бити различитих врста и намена ... као што су болнице, дворане, *куће* или *стамбене зграде* (ВсЗ).

Објекти су велики предмети који имају стално место. Објекти су *куће*, *стамбене зграде*, школе, фабрике, улице, пруге. То су објекти које је човек изградио, то јест изграђени објекти (КГФ: 17).

⁴⁶ „*Стамбене зграде*, грађевине намијењене становању људи ... У ужем смислу, зграде с више стамбених јединица (станава) везаних на заједничке комуникацијске просторе (вишестамбене зграде), док се једностамбене зграде чешће називају обитељским кућама” (ХЕСЗ).

⁴⁷ Исп. и са другим ужим одређењима назива *стамбена зграда*: „*стамбена зграда* је самостална употребна целина, коју сачињава склоп просторних јединица (*више од три стана*, са једним заједничким улазом), чија је основна намена становање” (СГС); „*Стамбена зграда* је зграда предвиђена за становање, са *већим бројем станова*” (ВсСЗ); „*Стамбена зграда*, према опћем схваћању, подразумева цјелину која се састоји од *најмање три стана*. Наиме, треба разликовати *стамбену зграду* од *обитељске куће* која представља грађевину стамбене намјене на засебној честици с *највише два стана*, која нема више од подрума и *три надземне етаже* намијењене становању” (ГрХ).

У ту сврху се фотографишу сви објекти, *куће*, *стамбене зграде* и помоћне зграде пре почетка истраживања, да би се избегли евентуални проблеми и са сигурношћу могла проценити мера оштећења (Днв).

Договором бивше председнице Координационог центра Сандре Рашковић Ивић и косовског Министра за повратак 2005. године започета је изградња *кућа* у насељу Бадевац и две *стамбене зграде* са по 20 станова у насељу Падалиште (КССЈ).

Уништено је или спаљено ... 1.401 *кућа* и две *стамбене зграде*, а оштећено или разорено осам римо-католичких цркава и *кућа* за свештенике (КССЈ).

Земља се тресла пуних 11 секунди, љуљале су се *куће* и *стамбене зграде*, а преплашени и сањиви грађани су истрчали на улице (ПлО₃).

... ако се тај тренд настави ми процењујемо да ће око пет стотина *кућа* у Краљеву морати да се руши док ће готово све оштећене *стамбене зграде*, а има их 12, моћи да се санирају (КССЈ).

Обновљени су и Дом здравља, вртићи, школе, многе *куће* и *стамбене зграде*... (ВНО₁).

Уједињене нације су забринуте због погоршања хуманитарне ситуације у Украјини ... У неким градовима Донбаса срушене су *куће*, *стамбене зграде*, вртићи, школе, нема воде... (МНВ).

Градиле су се *куће*, *стамбене зграде*, делили станови... (ВНО₂).

Пол се бавио „пословима”, а Артур је цртао намештај, *стамбене зграде*, *куће* и предмете (КССЈ).

Ником и не пада на памет да направи ругло од своје *куће* или *стамбене зграде*, када читав живот живи са врхунским делима која га на неки начин, ако не рационално, онда подсвесно едукују (КССЈ).

Куће су потонуле у раскошно зеленило дрвећа, једино су *стамбене зграде* у центру вириле попут глава купача у дубокој води (Опр: 90).

Ринку Таун, удаљено предграђе Осаке, уклапа се у овакву слику. Редови и редови идентичних *стамбених зграда*, паркова, школа, супермаркета, *кућа* смењују се приликом вожње кроз овај квартал (Кп).

... општина Књажевац одлучила је да и грађане позове да се, на свој начин, укључе у то да варош што лепше изгледа током Нове године и Божића. Најлепше окићене радње, *куће* и *стамбене зграде* биће награђени. Најлепше украшена *стамбена зграда* добиће 50.000,00 динара за радове на уређењу. Три награде предвиђене су за најукрашеније *куће*: 20.000,00, 15.000,00 и 10.000,00 динара. Најукрашенији пословни простор биће награђен са 20.000,00 динара (Књв).

Сузбија широк распон врста штеточина у индустрији и домаћинству ... као контактни и пробавни отров са дуготрајним резидуалним деловањем. Примењује се у околини зграда, укључујући *куће*, *стамбене зграде*, хотеле, болнице, ресторане (Еко).

Елеттросервисе пројектује и гради електро системе како за стамбени / комерцијални сектор (*куће*, *стамбене зграде*, канцеларије, продавнице, угоститељске објекте, итд.) тако и за јавни и приватни сектор (фабрике, радионице, индустријске објекте, складишта, школе, болнице, спортске објекте, итд.) (Елс).

Радимо све врсте електро-инсталација, те уграђујемо електро опрему у станове, *куће*, *стамбене зграде*, пословне зграде, хотеле (МЕи).

Бетонски термоизолациони блокови за масивну брзу градњу, за *куће*, *стамбене зграде*, хале, гараже, базене (Сун).

Продајем плац на Алтини (Земун) ... Идеалан је за изградњу *куће*, *стамбене зграде* или пословног објекта (СНО).

Пројектовање и извођење свих радова у грађевинарству; монтажне хале, пословни објекти, *куће*, *стамбене зграде* (МИ).

Вршимо услуге машинског малтерисања на свим објектима – куће, *стамбене зграде*, пословни простори (ММ).

(7) Ужи смисао српског назива *стамбена зграда* уједно чини и разлику између енглеског и српског лексичког поља (стамбених) зграда с обзиром на то да се посматра ни смисао не потврђује и код енглеског *residential building*. Другим речима, *стамбена зграда* је назив који је само у *ширем* смислу еквивалентан са *residential building*, док га његов *ужи* смисао „изједначава” са *block of flats, apartment building, apartment block, apartment house* и др.

Оно што између два језика пак остаје слично јесте „препознавање” (одн. специфично именовање) и свих оних (према обележју висине) импозантнијих примера зграда — енгл. *tower block* (*брит.*), *high-rise* (*амер.*), *tower, skyscraper*; срп. *солитер, кула, морањ, небодер, облакодер* — који, посматрано са функционалног аспекта, могу припадати и категорији стамбених, и категорији пословних зграда (као и оних мешовитог карактера). За један од својих *хиперонима*, стога, ови називи могу имати и *residential building*, одн. *стамбена зграда* („зграда за становање”); исто тако, имајући у виду то да поменути називи означавају (више / високе) *грађевинске* објекте испарцелисане на *већи / велики број (и стамбених) јединица*, њиховим хиперонимима могли би се сматрати и *block of flats, apartment building, apartment block, apartment house*, одн. *стамбена зграда* (*ужи смисао*) (в. (xvi) и (xxi)), нпр.

The 104-tower 432 Park Ave. topped out at 1,396 feet on Oct. 14, 2014, making it the tallest *residential building* in the Western Hemisphere. At that height, 432 Park Ave. is now taller than the Empire State Building and taller than One World Trade Center without its spire (AMNY).

By 1927, the commanding *apartment buildings* along Park Avenue were not just tall; they were immensely tall, true *towers*, the first *skyscrapers* built for permanent living. The tallest of them was the Ritz Tower ... it opened in October 1926 and was one of the first *residential buildings* in New York constructed in sympathy with the city's landmark zoning law of 1916 (SC: 171).

tower block – a tall *apartment block* containing a number of flats on many floors (DABC).

high-rise (block / building) – a tall freestanding *apartment building* with separate flats usually arranged around a single main stair (DABC).

The Torrington Skyscraper is a 206.5 m (677.5 ft) high-rise *skyscraper* which serves as an *apartment building* in Downtown of Staunton Island (GTA).

With hundreds of new *skyscrapers* in the pipeline and a hunger for high-rise living, our capital city is reaching for the sky ... Stand on the small tumulus known as King Henry's Mound, in Richmond Park, and you find you have an unbroken view of St Paul's Cathedral, 10 miles away. The fact that there are no *skyscrapers* in the way is no accident. The view is protected by a statute called the London View Management Framework, which ensures the cathedral can be viewed from this and seven other locations ... In recent months, however, doubt has been cast on whether Wren's masterpiece will continue to be visible from other parts of the capital. Planning permission has either been approved, or is pending approval, for no fewer than 236 new high-rise

buildings in the middle of London. Most of these buildings — 189 at the last count — are going to be *apartment blocks*. They range from a minimum of 20 storeys high, right up to the current permitted maximum of 75 storeys. ... It's no secret why developers want to build *towers* as tall as possible. The higher an *apartment block* is, the more money it makes (Tgr₂).

NTT at the moment installs all fibre connections for *apartment blocks* (*high rises* are common there) with an FTTB architecture, where VDSL is used in the vertical segment (from the basement to the apartment) (NYQC).

The artistically so important silhouette of a city is produced by monumental buildings, towers, domes, and the conditions of the terrain. To these features have been added in the last few decades multistory *apartment houses* (*skyscrapers*) (Mda: 133).

High buildings which are occupied by many persons, like hotels, office skyscrapers or even *skyscrapers* for housing (*apartment houses*) are always under the risk that evacuation in the case of danger ... will not be rapid and safe enough ... The present invention is basically suitable for all kinds of buildings like tall *apartment houses* (*skyscrapers*) but also drilling rigs or ships ... (USP: 6; 9).

Међу циљевима које је гађала израелска авијација су и два *солитера* у овом граду, с бројним становима и продавницама, а приликом напада повређено је 25 људи. Ово је већ други пут од викенда да су *стамбене зграде* сравњене са земљом (VCO₂).

На Менхетну је подигнут нови *облакодер* – највиша *стамбена зграда* на западној хемисфери, која се уздиже чак на 264 метара изнад њјоршког „Ист ривера” (B92₁).

Небодер Висина океана (Ocean Heights) висок је 310 метара и има 83 спрата. Због те своје висине, он се налази на четвртном месту као највиша *стамбена зграда* на свету, а трећа *стамбена зграда* у Дубаију. Ова *кула* интересантна је и карактеристична због својих јединствених кривина и окретања (СОД).

Дубаи је богатији за још једно архитектонско чудо, највиши *стамбени небодер* на свету ... *Небодер Princess* је у целости *стамбена зграда*, а највиши стан је на 356,9 метара. Има 107 спратова, од којих шест под земљом (B92₂).

Ново обележје шпанског летовалишта Бенидорм су *торњеви* Ин темпо. Како и не би били када су са 47 спратова највиша *стамбена зграда* у Европи (PТС).

Стамбене зграде су објекти са више станова. У једној *стамбеној згради* (*солитеру, небодеру*) живи много породица (КСт).

У Новој Вароши „расте” *солитер* на Браношевцу ... Радници ... предузећа „Инжењеринг Велимировић” ... готово два месеца граде *стамбену зграду* са 32 *стамбене јединице* (КССЈ).

У старом насељу Мирјево, у сред насеља са породичним кућама, у претходних неколико месеци почеле су да „ничу” *стамбене зграде*, непознатог инвеститора. Препознатљиви црвени *солитери* са по 50 станова ... подигнути су по неком новом систему ... (Кр₁).

Све је ... још заблиндирано: поклопац изнад лифта на 30. спрату наше зграде и врата која воде на кров *стамбене куле* – жали се Боснићева ... Да кроз пасарелу прођу до крова *стамбене зграде* покушали су и репортери „Политике”, али нису успели јер обезбеђење „Генералекспорта” то није дозволило (КССЈ).

(8) Такође, корпус показује да се *хиперонимом* специфичних назива за високе *стамбене* објекте може сматрати и лексема *кућа* (као што је то био случај и са *house*, у подтачки III. 2. 1. 4):

Београд не само да има потенцијала да се шири већ ће то бити његова неминовност ако се настави тренд досељавања у престоницу. Градњу *облакодера* могла би да наметне и пренасељеност, а рачуница која то подржава је једноставна – за подизање 300 породичних кућа потребна је површина од девет хектара, а *солитер* са 30 спратова који може да буде дом за 300 породица заузима простор мањи од хектара. У нашим условима, напомиње Митровић, високе *куће* су изложене непредвидивим непријатностима. У развијеним земљама не може се догодити да лифтови у *кули* од 40 спратова не раде, да виши спратови немају добар притисак воде, да прозори и врата не дихтују (КССЈ).

... када је реч о резиденцијалним кућама издваја се *кућа* индијског петрохемијског магната Мукеша Амбанија. Овај Индус ... припада малом броју најбогатијих људи на свету. На „Форбсовој” листи богаташа ... заузима пето место. Према проценама овог америчког часописа, који је први објавио репортажу са сликама унутрашњости стамбене *куле* „Антила”, имовина Мукеша Амбанија је у марту ове године процењена на 43 милијарде долара. Овај имућни Индијац одлучио је да са породицом, супругом Нитом и троје деце, живи у *кући* која је заиста нешто посебно. Реч је о здању које има 22 спрата... (КССЈ).

Небодер односно висока *кућа* је форма која је изазов за архитекте јер је знак у простору. У 12. столјењу, у раздобљу романике, кренула је градња катедрала, стремљење према висинама. Сигурно, гледано у простору, висока *кућа* је знак у простору и сваки знак је на неки начин додатна мотивација ... Висока *кућа* је, по мом мишљењу, апсолутно логична последица цијене грађевинског земљишта ... Сјећам се, у Минхену је 1992. године квадрат био 500 еура/м² за стамбену изградњу ... Висока *кућа* је, дакле, последица цијене земљишта, а с друге стране она је и дериват допуштене количине паркинга. *Кућа* је точно толико висока колико јој се дозволи паркираличних мјеста (Крен: 4).

Ипак, корпус располаже далеко већим бројем примера у којима се *кућа* види као *кохипоним* специфичних назива за високе (стамбене) зграде, при чему се, неретко, у исти семантички однос са њима поставља и *стамбена зграда*,⁴⁸ па и *зграда*:

Исто то не жели ни највећи део Београђана који станују по *солитерима* и *кућама* и који су измирили обавезе према комуналним предузећима (КССЈ).

На левој обали Нишаве подигнуте су *стамбене зграде*, школе, хотели. Никли су и први *солитери*. Мало даље од центра израстају насеља са лепим *кућама* и баштама (КССЈ).

Касних осамдесетих кад сам први пут стигавши у Мелбурн ишао овим путем са М, таксијем као и сада, само неколико облакодера је штрчало у небо изнад силуете града. Углавном су то биле пословне зграде банке и великих фирми а *стамбених зграда* или *солитера* није било ... Било је неколико „социјалних” *стамбених солитера* у околним предграђима који су још увек тамо – и то је било то. Народ је живео по *кућама*. Али ствари су се од тада знатно промениле... (КССЈ).

Од средине XX века све се у Прибоју на Лиму променило, једино су главна улица и споредни сокаци остали где и пре. У главној улици је остала по која стара *кућа*, преко калдрме постављен је асфалт, а на месту порушених *кућа* саграђени су безлични *солитери* и *стамбене зграде* (Нцр).

⁴⁸ Исп. са сличним случајем и у енглеском језику: A new town is currently under construction in the 3D Warehouse. An entire town... *Houses, apartment blocks, skyscrapers*, parks, malls, shops, restaurants, police stations, hotels... (whs). ▪ Architects design many different types of structures including *houses, apartment buildings, skyscrapers* and parking garages (TEng). ▪ In that crowd ... were a few much older buildings, churches, timidly peeking out among the far more numerous *apartment buildings, high rises*, and *houses* (RST). ▪ ... instead of a few buildings you have a good number of ... *blocks of flats, skyscrapers, houses*, small shops, railway stations, etc. (McF).

Овај стари Нишлија одмах је обавестио ветеринаре и друштва за збрињавање животиња и птица, удружења ловаца. Иако је орао био атракција за све који живе у оближним *кућама, зградама и солитерима* ... било је опасно даље га држати незбринутог (КССЈ).

Мало је на овим просторима и таквих складних, вешто укомпонованих урбаних целина као што је сам град Бајина Башта који је некако сав утонуо у зеленило у питомој долини поред Дрине, па остаје нејасно како је толико *кућа, зграда, ниских солитера*, широких улица могло да никне на том простору, а да он ипак мало изгуби од оног исконског, природног (Дрр).

Одредити поставку *куће, зграде, солитера* у односу на целокупан околни простор (БШБ).

Човекова најзначајнија градитељска креација била је и остаће кров, неопходан кров над главом, тај незаобилазни елемент на свакој колиби, *кући, облакодеру*, фабрици, школи... (ЛКВ).

Ово није листа најлепших грађевина на свету, јер би многе цркве, цамије, синагоге, храмови, *куће, облакодери*, позоришта, музеји и хотели такође заслужили да се нађу међу топ 10 (Топ).

Зграде, куће, облакодери, брда и путеви деловали су као да одатле иду до краја света (ИСБ).

... обновите фасаду ваше *зграде, небодера, куће* и уштедите трошкове гријања (ТДД).

У центру Рејкјавика нема *облакодера*, нити *стамбених зграда* са више од два спрата. Свака *кућа* мора имати јужно двориште које је пошумњено, украшено зеленилом и цвећем (Звз).⁴⁹

⁴⁹ У овом делу истраживања учињен је и покушај утврђивања оног броја спратова који (макар и приближно) одређује „почетак” денотације и српских и енглеских назива за изразито високе (стамбене) зграде, одн. покушај утврђивања када то „обичне” (стамбене) зграде „прелазе” у солитере, облакодере, небодере. Речени покушај, међутим, остао је без засигурног одговора с обзиром на то да је тражена информација, уколико и добијена у речницима и другим изворима грађе, подоста варијала. Прво, из општих и архитектонских речника оба језика углавном се сазнаје само то да су *солитер, облакодер, небодер* и *skyscraper* називи за зграде које су „врло високе” и/или „са много спратова” и сл. (в. *Прилог 6* и *Прилог 11*). Једино у РСАНУ, међу примерима употребе лексеме *небодер*, проналази се и то да је „небодер ... самостална висока грађевина са више од 8 катова” (РСАНУ). Ипак, у другим изворима што на српском, што на енглеском језику стоји и следеће: „*Солитер* (фр. *solitaire*) је дуго времена означавао небодере или посебно високе вишеспратнице од шест и више спратова” (ВБС); „Класификација небодера има пуно, но најпризнатија каже да је *небодер* свака грађевина која има 10 или више насељивих катова, и то катова по еуропском саставу бројања (који одваја приземље као посебну јединицу). Старија класификација у појам ‘небодер’ је уврштавала и ниже грађевине, отприлике изнад 5 катова висине” (ВХН); „Улазница у 20. век и модерно доба, свакако су били *солитери – небодери – облакодери* ... Данас се *небодером* сматра зграда која има десет или више спратова, не рачунајући приземље” (ГСБ₁); „*Солитер (стамбена кула, небодер, облакодер)* је зграда високе спратности (12, 20, 30 ... спратова)” (Прј: 5); „Права дефиниција *облакодера* не постоји. Не можемо одредити колико спратова зграда треба да има па да заслужи овај назив” (КССЈ); “A *skyscraper* is a very tall ... building ... The structure is expected to be at least 20 stories tall (although the term *skyscraper* was applied to early, 10-storied structures). Apart from that, there is no universally accepted minimum height for a skyscraper. In the United States today, a loose convention draws the lower limit for a skyscraper at 150 meters. Elsewhere, a building that is 80 meters (about 262 feet) tall may be considered a skyscraper, based on its relative impact on the city's skyline ... The Emporis Standards Committee defines a *high-rise* building as ‘a multi-story structure with at least 12 floors or 35 meters (115 feet) in height.’ Comparing this definition with the somewhat loose definition of skyscraper noted above, one can say that all skyscrapers are high-rises, but not all high-rises are skyscrapers” (NWE); “A *skyscraper* is a tall ... building of over 40-50 floors, mostly designed for office, commercial and residential use. A skyscraper can also be called a *high-rise*, but the term *skyscraper* is often used for buildings higher than 150 m (492 ft)” (WKS); “*Skyscraper* – very tall, multi-storied building. The name first came into use during the 1880s, shortly after the first skyscrapers were built, in the United States ... The term *skyscraper* originally applied to buildings of 10 to 20 stories, but by the late 20th century the term was used to describe high-rise buildings of unusual height, generally greater than 40 or 50 stories” (EBrit); “the definition of a *skyscraper* is a building that protrudes above the usual skyline changing the overall appearance. However, with building methods advancing to what they are today, what was considered a skyscraper 100 years ago may not be so today. Nowadays, a building with less than thirty or so floors would probably be considered as a *high-rise*, whereas a building with at least fifty floors would almost certainly be labelled a *skyscraper*” (FL); “There is currently no clear definition of a skyscraper; that is to say, it is not specified how tall something must be to be a skyscraper. As such, skyscrapers are usually just considered above

На крају излагања о денотационом опсегу *основног* значења лексеме *кућа* и њеном односу са (*стамбена*) *зграда*, као и са називима за „врло високе”, „многоспратне” (стамбене) зграде, изводе се следећи закључци:

(а) Денотација лексеме *зграда* — ознаке за (овде) највишу посматрану категорију (а поткатегорију од ГРАЂЕВИНА или (ГРАЂЕВИНСКИ) ОБЈЕКАТ) — обухвата грађевине са кровом и зидовима чија је основна функција да пружи заштиту од временских и других спољних утицаја. У појединим стручним таксономијама грађевина пак „зградама се сматрају и грађевине које имају кров, али немају (све) зидове, нпр. надстрешнице, као и грађевине које су претежно или потпуно смештене испод површине земље, нпр. склоништа, подземне гараже, продавнице и други пословни простор и у подземним пролазима, и сл.” (РЗС: 12).

(б) Речена општа функција егземплара категорије ЗГРАДА манифестује се у различитим видовима (подфункцијама), што чини и основ за њихово даље разврставање у поткатегорије. Општи назив за типове зграда са (под)функцијом „за становање људи” јесте *кућа*, као и вишечлани назив *стамбена зграда* (који у стручним (функционалним) таксономијама зграда, штавише, и јесте уобичајени општи назив за зграде са стамбеном функцијом, стојећи „у опозицији” са најмање „нестамбене зграде” (в. нпр. *Прилог 7*, под (2)).

(в) Функционално класификовање зграда врши се независно од њихових архитектонско-грађевинских особености, те денотациони опсег назива *кућа* и *стамбена зграда* покрива стамбене објекте најразличитијих физичких карактеристика или, користећи се речима Р. Брајичића, дати појмови су „индиферентни” и на форме поменутих објеката, и на архитектонске стилове градње, и на материјале од којих су сачињени, и на број стамбених јединица које садрже, и на њихову величину / висину / спратност итд. Ове, као и друге специфичности речених објеката постају релевантне тек при њиховом даљем разврставању.

(г) „Индиферентност” појма ‘кућа’ према броју стамбених јединица у објектима и према њиховој висини израженој кроз број спратова потврђена је и у различитим видовима употребе језика. Бројност стамбених јединица, при томе, категорију КУЋА „раздваја” на најмање два дела, означена као *породична кућа* или само *кућа* (једна стамбена је-

average height buildings. Back in the 1800s the eight story tall Equitable Life Building in New York was considered a skyscraper, whereas now, eight stories is no grand feat. Today most buildings people consider *skyscrapers* as being ... *at least 50 stories*” (Ans); “For most people, the word *skyscraper* is a relative term for a building which seems to reach the sky. In one city a 20-story building might be called a skyscraper, whereas the same building would get lost in the Shanghai or New York skylines” (Emp). Након увида у ову (а тек делом представљену) разуђеност тумачења посматраних појмова у два језика, закључак би се, чини се на најадекватнији начин, дао сумирати у следећем: “The definition of a skyscraper is *relative to time and place*” (AT: 133).

диница (или врло мали број њих)), с једне, и *вишепородична кућа* или *стамбена зграда* (више / много стамбених јединица), с друге стране. Код оба општа назива за зграде за становање се, тиме, поред ширег смисла, издваја и њихов ужи смисао, захваљујући којима се између ова два назива плете мрежа различитих семантичких релација: синонимија, хип(ер)онимија и кохипонимија, а код сваког понаособ успоставља и однос аутохипонимије.

(д) „Индиферентност” појма ‘кућа’ према спратности објеката у категорију КУЋА сврстава и „врло високе зграде са много спратова”, именоване и специфичним називима *солитер*, *небодер*, *облакодер*, *кула*, *торањ*, чија функција, међутим, не мора бити искључиво резиденцијална. Како пак она то може и бити, хиперонимом ових назива може се сматрати и *кућа* (шири смисао), као и *вишепородична кућа*, те *стамбена зграда* (и шири и ужи смисао).

(ђ) У употреби језика, ипак, *кућа*, (*стамбена*) *зграда* и *солитер* / *небодер* или др. врло често се јављају и у напоредном, кохипонимијском односу, када се, како се чини, пре свега наглашава дистинкција између (стамбених) објеката по величини / висини. У таквом случају, *кућа* преузима улогу ознаке за не тако велики / високи (стамбени) објекат.

(е) Сужавање денотације *кућа* према реченим физичким карактеристикама објекта могло би, при томе, да указује и на неке од атрибута самог језгра посматране категорије (које су у лексикографским дефиницијама српских речника изостављене). Штавише, судећи по неким од већ цитираних извора, *кућа*, у (нај)ужем смислу, и јесте зграда састављена од *једне* стамбене јединице (одн. намењена за становање једне породице (ХЕ)), а највише две (ГрХ) или три (ВСК), „која нема више од ... *три* надземне етаже намијењене становању” (ГрХ), одн. *два* спрата (в. и III. 2. 3).

(ж) Имајући, такође, у виду да се слично сужавање денотације (дакле, ка ономе што је типично за дату категорију) јавља и код назива *стамбена зграда* и *зграда*, овај део излагања завршава се и предлогом начина дефинисања како њиховог, тако и (основног) значења лексеме *кућа*:

кућа зграда намењена за становање људи (= *стамбена зграда*); *обично* зграда мањих размера у којој живе чланови једног домаћинства или малог броја њих;

стамбена зграда зграда намењена за становање људи (= *кућа*); *обично* зграда већих размера у којој живе чланови већег броја домаћинстава;

зграда грађевина, грађевински објекат са кровом и зидовима који пружа заштиту од временских и других спољних утицаја (а намењен је за становање, оба-

вљање какве делатности или за смештај и чување животиња, биљака или ствари); *обично* таква грађевина већих размера.

III. 2. 3. Бољи кандидати за избор „целине за разлагање”

Резултати испитивања представљеног у III. 2. 1 и III. 2. 2 показали су, између осталог, да тотална денотација основног значења и лексеме *house* и лексеме *кућа* укључује објекте намењене за становање људи *независно* од њихових *физичких* карактеристика, па тиме и оне изразито високе грађевине у којима може бити садржан велики број стамбених јединица (а чија је припадност означеним категоријама у два језика, као што је раније речено, изазвала и највећу дилему код аутора овог рада). Како су, другим речима, поменути глобални холоними из оба језика успели да под свој денотациони кров „сместе” сваку варијацију која се у физичком изгледу куће и њеном саставу јавља услед читавог сплета најразличитијих фактора,⁵⁰ као потенцијални кандидати за избор „целине за разлагање” у испитивању меронимијског поља *кућа* и *њени делови* практично се намећу *сви* егземплари објеката са стамбеном функцијом које је човек, почев од времена када напушта пећину и друге природне заклоне па до данас, сам (из)градио, на било ком степену цивилизацијског развоја и у било ком делу света — нижући се од врло примитивних, скромних и трошних станишта до све комплекснијих и далеко чвршћих, постојанијих, па и врло импозантних облика становања.

У том мноштву могућности и различитости издвајање једног конкретног објекта за становање који би, евентуално, могао оличавати *бољег* представника ове категорије и, стога, у овом раду добити улогу „целине за разлагање” (чиме би се и сам избор *меронима* свео на називе за *делове које он поседује*) није било могуће учинити чак ни у случају када се опсег посматране категорије знатно ограничио, најпре, према *временском* и *просторном* принципу, на *куће које данас постоје на („главним”) говорним подручјима*

⁵⁰ Готово непрегледне разлике које се, посматрано и кроз време и кроз простор, испољавају у физичком изгледу и саставу куће — начину и стилу градње, конструкционим решењима, компонентама које формирају грађевински оквир куће, материјалу / комбинацији материјала од којих је свака од тих компонента сачињена, облицима, величини, саставу и међусобном односу тих компонента, комплексности и организацији унутрашњег простора куће, као и простора око ње, потом простирању куће у хоризонталном и вертикалном правцу, њеној релацији са другим, суседним кућама, броју стамбених јединица које садржи, декоративним елементима на кући, као и многим другим специфичностима — одраз су различитих и макро и микро фактора као што су природно-географске карактеристике подручја градње (климатских услова, геолошког састава земљишта, конфигурације терена, расположиве флоре, па и фауне), историјско-политичких, културних и друштвено-економских прилика датог подручја, градитељских знања и умећа, степена техничко-технолошког развоја, као и самог начина живота и привређивања сваког домаћинства, и у вези са тим свакодневних потреба укућана, структуре породице, њеног имовног стања и друштвеног статуса (а, неретко, и потребе за исказивањем истих и кроз сам изглед куће у којој се живи), естетског укуса итд.

испитиваних језика (Енглеска, САД и Србија) или, још уже, на *куће новије градње са поменутих подручја*, а онда и према критеријумима са предзнаком *типично*, издвојеним из појединих речничких и других консултованих извора из претходног истраживања, на *слободностојеће, једнопородичне и невелике / невисоке* зграде за становање.⁵¹ Јер, међу (и даље) бројним варијацијама које и међу таквим кућама постоје успеле су да се издвоје још само неколике заједничке карактеристике (и то тек) *већине* поменутих кућа — некружна форма, чврста градња, постојање крова, зидова, темеља, подова, врата и прозора, појединих просторија и кућних система — које, свакако, нису биле довољне да пружи одређенију слику тражене целине у многим сегментима, нпр. којег је облика основа ове куће, од чега су направљени њени зидови и темељ, какав је облик њеног крова и чиме је покривен, да ли та кућа има и димњак или не, колико има надземних нивоа и да ли има и подрум, колико је просторија у кући и која је њихова намена, којим кућним системима се она одликује, да ли кућа има и двориште и како је оно организовано, тј. да ли у њему постоје помоћни објекти (и који), травњак, башта и др., да ли је двориште ограђено или не итд.

Како би, упркос томе, „целина за разлагање” ипак добила нешто јасније обресе (а фаза одабира меронима донекле објективнију полазну тачку), њено осликавање било је препуштено једном броју и изворних говорника енглеског и изворних говорника српског језика. Поменути говорници били су учесници једне од две организоване анкете које су, без обзира на различиту природу садржаних задатака и примарне циљеве, биле подједнако усмерене ка оцртавању куће *деловима које она типично има* при чему је једна од њих главним структурним деловима куће давала и типичну форму и донекле понирала у њихов састав. Обе анкете и њихови резултати биће детаљније представљени у наредним тачкама овог одељка, иако не и хронолошким редоследом обављених испитивања.

III. 2. 3. 1. Карактеристике типичне куће према изворним говорницима енглеског и изворним говорницима српског језика⁵²

Једна од анкета, одржана током новембра и децембра месеца 2013. године са шездесет пет изворних говорника (британског и америчког) енглеског и шездесет пет изворних говорника српског језика, имала је за циљ да издвоји неке од карактеристика ко-

⁵¹ Разуђеност карактеристика куће на поменутих подручјима, како кроз историју, тако и данас, делом је илустрована и у следећим изворима: ААг; АСН; АмН; СЕР; ЕСНs; ГМН; НВНм; НСВ; РВгіт; VНВ; АМФН; АФН; Брч; Ггл; ИРИ; Николић (2013); NTRV; Ркћ; Соз; Фај.

⁵² Садржај овог одељка дисертације представљен је у Дилпарић (2015).

је, према мишљењу (већине) испитаника, одликују најтипичнијег представника куће. Поред тога, имајући у виду да су структуру испитаника (в. детаљније у *Прилогу 12*, под (а)) чиниле особе које потичу из различитих културних окружења (као једног од фактора који знатно утиче на формирање менталне представе типичног узорка (и) посматране категорије), овим истраживањем покушано је да се утврди и које се то сличности и разлике испољавају између типичне куће већине испитиваних припадника англоамеричке, с једне, и српске културе, с друге стране. С обзиром на то, издвојене испитне групе, као и „њихове” типичне куће, у наставку излагања ће добити и различите детерминације, и то искључиво према називима матерњих језика испитаника — *енглеска*, одн. *српска*, па ове детерминације, стога, не треба тумачити ни у једном другом смислу.

Испитаници су попуњавали упитник заокруживањем једног од понуђених одговора на свако од двадесет три постављена питања. Највећи број питања односио се на поједине карактеристике самог грађевинског објекта, док су се преостала питања, ради добијања шире слике траженог прототипа, тицала и простора око куће, као и самих укућана. Сва ова питања уз понуђене опције, као и добијени резултати (у свакој од испитних група) наведени су у *Прилогу 12* (под (б) и (в)) на крају раду. У табели (xxii) пак даје се и упоредни преглед издвојених атрибута типичне куће од стране *већине* чланова једне, одн. друге испитне групе. Овај преглед, при томе, садржи и два тек алтернативна обележја траженог прототипа (под бројем 4 у енглеској и 3 у српској групи), тј. по две опције за посматрани део куће које, као и у свим осталим случајевима, јесте одабрао највећи број испитаника (из сваке од група), али које у свом међусобном поређењу нису постигле неку битнију предност.

Судећи искључиво према издвојеним карактеристикама из дате табеле, рекло би се, пре свега, да већина учесника у овој анкети, без обзира на разумевање крајева из којих долазе, ипак има врло сличну представу типичне куће, мада не и без извесних разлика. Најпре, потврђујући неке од закључака из претходног испитивања, већина испитаника (обе групе) типичну кућу заиста види као *слободностојећи* и *не тако високи* објекат у ком живи *једно, породично домаћинство*, при чему тај „не тако високи” објекат чине, у ствари, *два надземна нивоа*. Прецизније дефинисање тих нивоа, пак, као и простирање куће такође по вертикали али у супротном смеру (тј. испод површине земље) доводи и до првих, мањих разлика између испитних група: према енглеској групи, типична кућа се састоји од *приземља и спрата* и *нема или* пак *има подрум*, док српска типична кућа, поред *приземља*, има *или*, такође, „читав” *спрат или* пак само *поткровље* и, уз то, *има и подрум*.

Типичној кући обе групе испитаника одређују и исто *обличје* и исте (и увек чврсте) *материјале* од којих су њени *главни структурни елементи* направљени: то је грађевина *правоугаоне основе* чији су *темељи од бетона*, а *зидови од цигле*, док је њен *кров — кос* (према свим учесницима анкете) и *на две воде — прекривен црепом*. Као „детал на крову”, *димњак* се такође или, прецизније речено, *још увек* налази на слици прототипа куће према већини испитаника обе групе иако се у данашње време међу кућама новије грађе јављају и оне без димњака. Ипак, овај елеменат се показује далеко постојанијим обележјем српске него енглеске типичне куће: за разлику од *свих* испитаника из српске

(xxii) Карактеристике типичне куће према говорницима енглеског и говорницима српског језика: сличности и разлике				
	Карактеристика типичне куће према већини <i>енглеских</i> испитаника (%)		Карактеристика типичне куће према већини <i>српских</i> испитаника (%)	
1.	У типичној кући живе чланови <i>једног</i> домаћинства.	55,4%	У типичној кући живе чланови <i>једног</i> домаћинства.	63,1%
2.	Домаћинство једне типичне куће чине чланови <i>породице</i> .	83,1%	Домаћинство једне типичне куће чине чланови <i>породице</i> .	93,9%
3.	Типична кућа се састоји од <i>приземља и (једног) спрата</i> .	64,6%	Типична кућа се састоји од <i>приземља и (једног) спрата / приземља и поткровља</i> .	33,9% 30,8%
4.	Типична кућа <i>нема</i> подрум / <i>има</i> подрум.	50,8% 49,2%	Типична кућа <i>има</i> подрум.	61,5%
5.	Типична кућа је <i>слободностојећа</i> грађевина.	58,5%	Типична кућа је <i>слободностојећа</i> грађевина.	67,7%
6.	Типична кућа је објекат <i>правоугаоне</i> основе.	70,8%	Типична кућа је објекат <i>правоугаоне</i> основе.	61,5%
7.	Типична кућа има <i>бетонске</i> темеље.	80,0%	Типична кућа има <i>бетонске</i> темеље.	89,2%
8.	Зидови типичне куће саграђени су од <i>цигле</i> .	56,9%	Зидови типичне куће саграђени су од <i>цигле</i> .	58,5%
9.	Типична кућа има <i>коси</i> кров — <i>на две воде</i> .	100% 50,8%	Типична кућа има <i>коси</i> кров — <i>на две воде</i> .	100% 63,1%
10.	Типична кућа је покривена <i>црепом</i> .	49,2%	Типична кућа је покривена <i>црепом</i> .	90,8%
11.	Типична кућа <i>има</i> димњак.	70,8%	Типична кућа <i>има</i> димњак.	100%
12.	Типична кућа има <i>више од једне</i> просторије — најмање <i>кухињу, купатило, предсобље и собу</i> .	100% 73,8%	Типична кућа има <i>више од једне</i> просторије — најмање <i>кухињу, купатило, предсобље и собу</i> .	100% 60,0%
13.	Типична кућа <i>има</i> двориште — <i>ограђено</i> .	95,4% 69,2%	Типична кућа <i>има</i> двориште — <i>ограђено</i> .	100% 95,4%
14.	Типична кућа <i>има</i> помоћне објекте — најмање <i>гаражу</i> .	63,1% 40,0%	Типична кућа <i>има</i> помоћне објекте — најмање <i>гаражу</i> .	96,9% 49,2%
15.	Типична кућа <i>има</i> струју.	100%	Типична кућа <i>има</i> струју.	100%
16.	Типична кућа <i>има</i> воду.	100%	Типична кућа <i>има</i> воду.	100%
17.	Типична кућа <i>има</i> канализацију.	100%	Типична кућа <i>има</i> канализацију.	92,3%
18.	Типична кућа <i>има</i> централно грејање.	89,2%	Типична кућа <i>нема</i> централно грејање.	55,4%
19.	Типична кућа се греје на <i>гас</i> .	60,0%	Типична кућа се греје на <i>чврсто гориво</i> .	78,5%
20.	Типична кућа <i>има</i> телефон и <i>има</i> интернет.	98,5% 87,7%	Типична кућа <i>има</i> телефон, али <i>нема</i> интернет.	98,5% 56,9%
21.	Типична кућа <i>нема</i> интерфон.	83,1%	Типична кућа <i>нема</i> интерфон.	93,9%
22.	Типична кућа <i>нема</i> видео надзор.	90,8%	Типична кућа <i>нема</i> видео надзор.	96,9%
23.	Типична кућа <i>нема</i> аларм.	63,1%	Типична кућа <i>нема</i> аларм.	98,5%

групе који димњак и даље виде у склопу куће, чак тридесет процената енглеских испитаника типичном кућом сматра управо кућу *без* димњака. Разлог томе, могуће, открива и један од преосталих резултата ове анкете: за *загревање* српске типичне куће првенствено се користи *чврсто гориво* (78,5% испитаника), док се енглеска кућа греје на *гас* (60%) или пак на *струју* (32%), одн. на оне врсте грејних горива које, за разлику од поменутог чврстог, не изискују, неизоставно, и употребу димњака.

Оно по чему се обе испитне групе такође слажу јесте и *сложеност унутрашњег простора* типичне куће (која је уосталом већ наговештена и самим издвајањем атрибута спратности): ниједан од испитаника било једне, било друге групе типичну кућу не види као једноделни објекат, тј. објекат који садржи само једну просторију у којој се одвија целокупни кућевни живот. Штавише, унутрашњост типичне куће је вишеструко издељена целина чије већ и само *језгро* обухвата *више* засебних функционално-просторних јединица: кухињу, собу, предсобље, па и купатило као „просторију са најкраћом историјом” под кровом куће (ннм). Колико још просторија, поред наведених, такође улази у просторни састав типичне куће, и које су њихове намене, овим испитивањем није утврђивано, али оно што у вези са функционалном организацијом животног простора укућана јесте додатно показано било је и то да се при таквој организацији и даље „рачуна” на простор *изван* грађевинског оквира саме куће — на *двориште* које типична кућа дефинитивно има (и које је притом и *ограђено*) и *помоћне објекте* који се, према већини испитаника обе групе, у њему такође налазе, и то, *најмање, гаража* (у оба случаја). Ипак, за разлику од дворишта које је, како се испоставља, врло убедљиво обележје и енглеског (95,4%) и српског прототипа куће (100%), само постојање помоћних објеката уз ту „главну зграду” на имању пре је одлика српске него енглеске окућнице: свега три процента српских испитаника, с једне, и чак тридесет седам процената енглеских испитаника, с друге стране, типичну кућу ипак не види као „главну” већ као једину зграду на имању.

Враћајући се поново баш на ту зграду за становање, преостаје још да се она, осим до сада издвојеним (главним) структурним и просторним особеностима, дефинише и са аспекта *кућних система* који се у њој, могуће, прожимају. А гледано и кроз ту призму, између енглеске и српске типичне куће поново се уочава више сличности него разлика. Пре свега, и једна, и друга кућа имају по *више* врста системских делова међу којима се, при томе, издваја и неколицина истих система — *електричне, водоводне, канализационе* и *телефонске инсталације* — који се, судећи по изразито високој учесталости одабира од стране испитаника (*свих* или *скоро свих*), могу означити и као доста убедљиви атрибути обе куће. Следећа два система, *интернет* и *систем централног грејања*, пак

успостављају и значајну разлику између посматраних прототипа: док се у енглеском случају ови системи чак и придружују претходној групи „убедљивих” системских делова (интернет 87,7%; централно грејање 89,2%), у српској типичној кући ових система за сада још увек нема. И за сам крај остаје, ипак, још једна издвојена сличност између две куће: ни једну, ни другу (још увек) *не* одликују ни *интерфон*, ни *систем видео надзора*, ни *алармни систем*, што се, штавише, испоставља и као њихова сасвим постојана црта, са јединим изузетком аларма код енглеске куће (63,1% у односу на 83,1% – 98,5% за преостале случајеве).

Овим испитивањем издвојени су тек неки од атрибута типичне куће према једном броју изворних говорника енглеског и изворних говорника српског језика — облици и састав њених главних структурних делова (темељи, зидови, кров), минимални чиниоци њеног просторног састава, границе њеног простирања по вертикали, системи који је одликују, њен статус и позиција у односу на објекте у непосредном окружењу, као и врста друштвене групе која у њој живи — на основу којих и *само* на основу којих би се дало закључити да културе датих језика и нису толико удаљене колико би се у први мах то могло чинити. Јер, добијене слике прототипа куће приказују, у ствари, подоста сличан приказ: индивидуалну (слободностојећу) кућу са ограђеним двориштем у којој живи једна породица; кућу правоугаоног облика која има коси, двоводни кров из ког (још увек) израња димњак; кућу чврсте градње (темељи од бетона, зидови од цигле, кров прекривен црепом); кућу са вишеструко издељеним унутрашњим простором организованим на два надземна нивоа у чијем језгру се налазе кухиња, соба, предсобље и купатило; кућу која има струју, воду, канализацију и телефон, а нема интерфон, аларм ни ти видео надзор; кућу која је (још увек) главна зграда на имању и коју прати (најмање) гаража. Разлике које се међу посматраним сликама такође јављају су малобројне, а чине их интерфон и систем централног грејања који се могу наћи само на енглеској слици, те подрум и „читав” (први) спрат који су јасније нацртани или на српској (први елемент) или на енглеској слици (други елемент).

Поред наведених карактеристика, описане слике прототипа приказују такође и читав низ делова куће који, иако сами нису били тема ниједног од постављених питања у анкети, свакако прате неке од већ извојених атрибута, нпр. коси, двоводни кров повлачи за собом и постојање, још најмање, *забата* на кући и двеју кровних *косина* које се спајају у вршном *слемени*; кров који је прекривен тешким кровним покривачем као што је цреп указује, опет, и на постојање чврсте и сложене *кровне конструкције* (те њених појединачних делова) на коју он належе; исто тако, коси кров који је не само одраз традиције, већ и карактеристика кућа са (пре свега) влажних климатских подручја указује

и на постојање система *олука*, као и *стреха* на типичној кући; такође, кућа која има више нивоа засигурно има, поред *подова*, и *таванице (плафоне)*, *степенице*, итд.

На слику прототипа куће сада се доцртавају и *врата* и *прозори* без обзира на то што њихова егзистенција на овој кући такође није била део саме анкете (пре свега, због предвидљивости потврдних одговора). Јер, као отвор којим се омогућава кретање споља–унутра (и обрнуто), врата су, као што је раније већ истакнуто, једна од оних компоненти куће које она, неизбежно, мора имати како би уопште и остварила своју основну функцију склоништа и стога су део сваког, па и врло примитивног егземплара ове категорије. Врата на посматраној слици, при томе, нацртана су на зиду (или више њих), тј. на вертикалној страни куће, што значи да се у њу улази са стране, а не одгоре како се то, иначе, кроз историју куће такође чинило. За разлику од врата, прозори (а нарочито они застакљени) постали су део куће у каснијем периоду еволуције овог објекта, али су се временом они на кућама (најмање) са посматраних територија толико усталили да су до данас, штавише, постали и њихово типично обележје (изједначено и са самим вратима), што потврђују и резултати анкете представљене у наредној тачки.

Добијена слика најбољег представника куће према већини испитаних говорника двају језика узима се, уједно, и за основу нацрта тражене „целине за разлагање”. Међутим, колико год да је изглед ове целине сада јаснији, она је ипак „саграђена” само неким атрибутима прототипа куће, тако да су многи детаљи на њој и даље поприлично магловити. Стога, пре него што се уопште и започне са самим процесом разлагања, слику дате целине неходно је и додатно изоштри — што ће, донекле, учинити још једна група („мешовитих”) испитаника, учесника следеће представљене анкете.

III. 2. 3. 2. Категорија PARTS OF A HOUSE / ДЕЛОВИ КУЋЕ према изворним говорницима енглеског и изворним говорницима српског језика

Друга анкета у којој су учесници такође били изворни говорници енглеског језика (иако овог пута само његове америчке варијанте) и изворни говорници српског језика одржана је током априла и маја месеца 2009. године са двесто једанаест српских испитаника, већином студената Филозофског и Медицинског факултета у Косовској Митровици и мањим делом чланова особља поменутих факултета, и током новембра месеца 2011. године са тридесет америчких испитаника, житеља Атланте и Розвела (Џорџија) различитог пола и старосне доби. Анкета је имала вишеструке циљеве: (а) да установи које се то, генерално, врсте ентитета сврставају у категорију ДЕЛОВИ КУЋЕ, тј. да ли се, поред сегменталних (структурних и просторних) и системских делова самог грађевин-

ског објекта и „главне зграде” на имању, деловима куће сматрају и грађевински материјали (а нарочито они временски неконзистентни са целином коју чине), елементи покућства, те делови окућнице; (б) да се стекне увид у унутрашњу структуру речене категорије и тиме издвоје њени бољи и лошији представници; (в) да се утврде кључне сличности и разлике између америчке и српске групе испитаника како у поимању ‘куће као целине’, тако и у организовању њених делова према типичности.

За спровођење ове анкете одабран је поступак који се заснива на полазишту — чија је валидност и експериментално доказана (в. Мервис и др. 1976; Рош 1973б; 1975б) — да назив једне категорије увек активира њене типичне и дезактивира њене периферне чланове, те да између *степенa типичности чланова категорије*, с једне, и *редоследа и учесталости* навођења њихових *назива*, с друге стране, постоји знатна *подударност*: када је од групе испитаника затражено да сачине листу свих чланова једне категорије којих се у датом тренутку могу сетити, чланови чији су се називи на овим листама наводили *први и најчешће* били су управо они који су од стране друге групе испитаника (и у другој врсти испитивања) оцењени као *типични*.

Примењени поступак, стога, био је врло једноставан — испитаници су добили задатак да за време од три минута након изреченог назива категорије (као стимулуса) напишу што већи број назива за њене чланове. Нагласак на квантитету назива уз ограничење времена на свега три минута имао је за сврху да испитанике подстакне на што брже исписивање назива, одн. да они, у брзини и без много размишљања, на самом почетку наведу управо оне називе за делове куће који су им први па(да)ли на памет. Истовремено, додељено време било је довољно за навођење и једног броја назива за делове куће којих су се испитаници сетили тек касније. Поступак је, из практичних разлога, спровођен искључиво међу мањим бројем испитаника у датом тренутку (и отуда у више наврата) пошто су за време непосредно након обављеног задатка и прегледаних листа били предвиђени и појединачни разговори са испитаницима у којима је истраживач отклањао сваку могућност различитог тумачења полисемичних назива (нпр. *фасада* као предња страна, одн. лице куће или као облога спољних зидова куће) или пак „прецизирао” поједине називе са широким денотационим опсегом, уколико их је на листама било (нпр. *оквир* као оквир врата, оквир прозора, оквир (рам) слике или друго).

Та прецизнија одређења наведених назива била су, иначе, врло релевантна (и) за саму фазу припреме података за статистичку обраду која је, опет, за резултат дала и следеће:

(а) Приликом статистичке обраде података, сваки пар назива који се, према испитаницима, односи на исти део куће третираће се као једна одредница, нпр. *sunroom – Flo-*

rida room, hall – hallway, storage – storage room, porch – veranda, sofa – couch, gas – gas system, water – water supply system, electricity – electricity system, hot water tank – hot water heater, table – kitchen/dining table, counter – countertop, island – kitchen island, bookshelf – bookcase, tub – bathtub, washer – washing machine, dryer – clothes dryer, vacuum – vacuum cleaner, microwave – microwave oven, phone – telephone, fan – ceiling fan, garbage can – trash can, garbage disposal – garbage disposal unit, clothes – clothing; димљак – ошак; плафон – таваница; под – патос; дневна соба – дневни боравак; шпajз – остава; плакар – гардеробер; лавабо – умиваоник; чесма – славина, струја – електричне инсталације итд.

(б) Сваки од назива који, према испитаницима, означава делове који су „иако блиски, не и баш сасвим исти” представљаће засебне одреднице, нпр. *living room* и *family room*, *pantry* и *storage (room)*, *hall(way)* и *foyer*, *blinds* и *shades*; *предсобље* и *ходник*, *кров* и *кровна конструкција*, *таван* и *поткровље*, *надстреш(н)ица* и *стреха/стреја*, *тераса*, *балкон* и *лођа*, *веранда* и *трем*, *ролетне*, *жалузине* и *венецијанери* итд.

(в) Такође, у засебне одреднице „раздваја” се и сваки назив који означава више различитих делова куће (а „броји” се сходно приписаном значењу од стране испитаника), попут *frame* које сада „постаје” (ROOF) FRAME или (WINDOW) FRAME; потом *floor*: FLOOR¹ (под) или FLOOR² (један од нивоа куће); *tile*: TILE¹ (цреп) или TILE² (керамичка плочица); *sink*: BATH-SINK или KITCHEN SINK; *вода*: ВОДА (течност која се користи у справљању малтера или бетона) или ВОДОВОДНЕ ИНСТАЛАЦИЈЕ итд.

(г) Као засебне одреднице третираће се и сви (остали) хипероними и хипоними.

(д) И на крају, следеће одреднице треба тумачити само у једном значењу, и то: IRON као назив за пеглу, а не и за гвожђе; TOILET као назив за ве-це шољу, не и за тоалет (просторију); FRONT као назив за предњу страну, одн. лице куће, а не и за читав предњи део куће; ФАСАДА као назив за врсту зидне облоге, а не и за лице куће; (TELE)PHONE / ТЕЛЕФОН као назив за сам апарат, а не и за телефонске инсталације у целини.

У анкети је наведено укупно четресто деведесет седам назива, укључујући и синониме, од којих је енглеских назива било двесто двадесет седам, а српских двесто седамдесет. Најмањи број наведених назива на листи у енглеској групи износио је шест, а највећи педесет шест, док се у српској групи минимална листа састојала од седам, а максимална од четрдесет четири назива. У просеку, амерички испитаници навели су по двадесет осам, а српски по двадесет назива.

Добијени подаци статистички су обрађивани за сваку испитну групу посебно и то на два начина, тј. према обе речене мере за утврђивање унутрашње структуре посматране категорије. Сума за редослед навођења назива (Σ_1) израчуната је тако што је, најпре,

утврђено колико пута је дати назив наведен на листама (испитаника из исте групе) као први, потом као други, онда као трећи итд., а затим је сваком рангу додељена одговарајућа вредност (пондер): првом месту додељена је највећа вредност, одн. пондер 56 (за енглеске називе, јер је то број назива на максималној америчкој листи) или пак пондер 44 (за српске називе), другом месту пондер 55, одн. 43, трећем 54, одн. 42, и тако редом до последњег, 56. одн. 44. места којем је додељена најмања вредност, тј. пондер 1. На крају, сума Σ_1 израчуната је према формули: $\Sigma_1 = K_{1_}56 + K_{2_}55 + K_{3_}54 + \dots + K_{54_}3 + K_{55_}2 + K_{56_}1$ (за енглеске називе), одн. $\Sigma_1 = K_{1_}44 + K_{2_}43 + K_{3_}42 + \dots + K_{42_}3 + K_{43_}2 + K_{44_}$ (за српске називе). Илустрације ради, сума редоследа навођења назива *кров*, који је на листама српских испитаника наведен 78 пута као први назив, 24 пута као други, 17 пута као трећи итд., израчуната је формулом: $\Sigma_1 (\text{кров}) = 78*44 + 24*43 + 17*42 + \dots + 0*3 + 0*2 + 0*1 = 7686$. Сума за учесталост навођења назива (Σ_2) пак само је изједначена са укупним бројем испитаника који су тај назив навели на својој листи, без обзира на његов ранг, нпр. учесталост назива *кров* износи $\Sigma_2=186$, што значи да је тај назив навело 186 испитаника.

На основу Σ_1 и Σ_2 сачињене су по две ранг-листе делова куће према америчким и према српским испитаницима које су приказане у *Прилогу 13* (америчке листе у табели (А) и српске у табели (Б)). Иако се поређењем двеју ранг-листа из (А), потом и оних из (Б), лако може уочити знатно поклапање у редоследу наведених одредница, готово апсолутна подударност између рангова делова куће према Σ_1 и према Σ_2 (у свакој од испитних група) потврђена је и статистички, нпр. Спирманов коефицијент корелације рангова на америчким листама износи 0,931, док је Пирсонов коефицијент линеарне корелације рангова на српским листама 0,995. Имајући, исто тако, у виду да се, као што је већ речено, редослед и учесталост навођења назива за чланове једне категорије, с једне, и степен њихове типичности, с друге стране, такође налазе у значајној корелацији, наведене ранг-листе могу се видети и као приказ унутрашње структуре категорије PARTS OF A HOUSE, одн. ДЕЛОВИ КУЋЕ у којој су чланови ранжирани по скали опадајуће типичности. Овај приказ, међутим, не треба схватити као коначан и неподложен модификацијама пошто се у теорији прототипа ни не тврди да је семантичка организација категорија универзална за све припаднике исте културе. Ипак, врло је вероватно да би се између резултата добијених у овој анкети и резултата евентуалних испитивања са другачијим узорком америчких, одн. српских испитаника могла установити знатна поклапања када су *добри* представници посматране категорије у питању.

Имајући у виду све наведене циљеве анкете, као и добијене резултате, утврђује се, најпре, да се ‘кућа као целина’ у обе испитне групе поима не само као грађевински

објекат са функцијом становања, већ као читаво подручје на ком се овај објекат налази, лимитирано тек границама самог имања; или, посматрано с друге стране, 'деловима куће' сматрају се како делови (стамбене) грађевине, тако и најразличитији типови ентитета који се у њој и на њеној окућници могу наћи, укључујући чак и поједина превозна средства (CAR, BICYCLE), биљке (TREES, PLANTS, GRASS; ЦВЕЋЕ) и животиње (PETS, DOG, CATS, TURTLE, SQUIRRELS), како то, додуше, углавном виде амерички испитаници. Сходно томе, сви ентитети који, према испитаницима, представљају делове куће могли би се разврстати у неколико категорија и поткатегорија:

(1) Структурни сегменти „главне зграде” и њихове компоненте — издвојени према Крузовим принципима категорисања делова једне целине, представљајући тек један подтип *сегменталних* делова. Обухватају и спољашње и унутрашње делове самог *грађевинског оквира* куће, као и њихове појединачне компоненте, при чему се 'кућа' овде посматра пре свега као „главна зграда” на имању. Огромна већина делова из ове групе, међутим, може представљати и делове помоћних објеката, као и зграда са другим функцијама:

FOUNDATION, SLAB, WALLS, ROOF, (ROOF) FRAME, CHIMNEY, GUTTERS, WINDOWS, SKYLIGHTS, (WINDOW) FRAME, ENTRY, DOORS, KNOB, LOCKS, FLOOR¹, CEILING, STAIRS, FRONT; ТЕМЕЉ, (БЕТОНСКА) ПЛОЧА, ЗИДОВИ, ПРЕГРАДНИ ЗИД, ЦОКЛА, ПОШКОВИ, КРОВ, КРОВНА КОНСТРУКЦИЈА, РОГОВИ, СТРЕХА / СТРЕЈА, НАДСТРЕШНИЦА, ДИМЊАК / ОЦАК, ОЛУК, ПРОЗОРИ, КРОВНИ ПРОЗОРИ, РАМ / ОКВИР ЗА ПРОЗОРЕ, ОКНА, КАПЦИ, РОЛЕТНЕ, ЖАЛУЗИНЕ, ВРАТА, УЛАЗНА ВРАТА, ВРАТА СОБА, БАЛКОНСКА ВРАТА, КЛИЗНА ВРАТА, ПРАГ, ДОВРАТАК, КВАКА, БРАВА, КЉУЧ, ШПИЈУНКА, СВЕТАРНИК, ПОД / ПАТОС, ПЛАФОН / ТАВАНИЦА, СТЕПЕНИЦЕ, ОДМОРИШТЕ, ГЕЛЕНДЕРИ.

(2) Просторни сегменти „главне зграде” — издвојени као други подтип *сегменталних* делова према Крузу. Обухватају засебне просторне целине унутар „главне зграде” дефинисане сегменталним деловима првог типа, одн. спољним и унутрашњим, хоризонталним и вертикалним деловима грађевинског оквира. То су, другим речима, нивои куће и/или просторије са различитим функцијама:

BASEMENT, WINE CELLAR, CRAWL SPACE, DOWNSTAIRS, UPSTAIRS, FLOOR², ATTIC, HALL / HALLWAY, FOYER, LIVING ROOM, FAMILY ROOM, GREAT ROOM, BEDROOM, GUESTROOM, KITCHEN, DINING ROOM, PANTRY, STORAGE (ROOM), BATHROOM, LAUNDRY ROOM, SUNROOM / FLORIDA ROOM, STUDY, OFFICE, LIBRARY, MEDIA ROOM, PLAYROOM, GYM, DEN; ПОДРУМ, ВИНСКИ ПОДРУМ, СУТЕРЕН, ПРИЗЕМЉЕ, СПРАТ, ПОТКРОВЉЕ, ТАВАН, ПРОСТОРИЈЕ, ПОМОЋНЕ ПРОСТОРИЈЕ, ПРЕДСОБЉЕ, ХОДНИК, СОБЕ, ДНЕВНА СОБА / ДНЕВНИ БОРА-

ВАК, САЛОН, СПАВАЋА СОБА, ДЕЧИЈА СОБА, ГОСТИНСКА СОБА, КУХИЊА, ТРПЕЗАРИЈА, НИША, ШПАЈЗ / ОСТАВА, КУПАТИЛО, ТОАЛЕТ, ВЕ-ЦЕ, РАДНА СОБА, БИБЛИОТЕКА, ЗИМСКА БАШТА.

(3) „Припојени” (структурно-просторни) сегменти „главне зграде” и њихови делови — издвојени у засебну категорију делова куће не само зато што представљају *прелаз*, „везу” између простора *изван* и простора *унутар* грађевинског оквира стамбене зграде, већ и зато што се могу посматрати двојако, тј. и као њени структурни, и као њени просторни сегменти. У ову малобројну групу укључен је и наведени део једног од таквих елемената:

(FRONT) PORCH / VERANDA, DECK, (BACK) PATIO, BALCONY;
ТЕРАСА, ВЕРАНДА, ТРЕМ, БАЛКОН, ЛОБА, ОГРАДА НА ТЕРАСИ.

(4) Кућни системи и њихове компоненте — издвојени као још један тип делова према Крузу, овог пута *системског* карактера. Посматрају се првенствено као делови „главне зграде”, мада поједини могу представљати и компоненте помоћних објеката (нарочито електричне, водоводне и канализационе инсталације), као и других функционалних типова зграда. Укључују и засебне компоненте ових система од којих неке могу представљати и делове више различитих система; такође, поједине компоненте могле би се сагледати и као делови покућства (или пак њихових делова):⁵³

ELECTRICITY / ELECTRICAL SYSTEM, WATER (SUPPLY SYSTEM), PLUMBING, GAS, LIGHTS, FUSEBOX, WIRES, EXTENSION CORDS, SWITCHES, PIPES, FAUCETS, SHOWER, SHOWER HEAD, GARBAGE DISPOSAL (UNIT), HEATERS, FURNACE, HOT WATER TANK / HEATER, VENTS, DOORBELL, BULBS;

ИНСТАЛАЦИЈЕ, СТРУЈА / ЕЛЕКТРИЧНЕ ИНСТАЛАЦИЈЕ, ВОДОВОДНЕ ИНСТАЛАЦИЈЕ, КАНАЛИЗАЦИОНЕ ИНСТАЛАЦИЈЕ, ПАРНО ГРЕЈАЊЕ, ОСВЕТЉЕЊЕ, КАБЛОВСКА ТЕЛЕВИЗИЈА, КАБЛОВИ, ПРЕКИДАЧИ, УТИЧНИЦЕ, ШТЕКЕРИ, ЦЕВИ, ВОДОВОДНЕ ЦЕВИ, КАНАЛИЗАЦИОНЕ ЦЕВИ, СЛИВНИК, ЧЕСМА / СЛАВИНА, ТУШ, БОЛЕР, ПЕЋ, РАДИЈАТОР, АНТЕНА, САТЕЛИТСКА АНТЕНА, ЗВОНЦЕ / ЗВОНО, СИЈАЛИЦА.

⁵³ Рецимо, *garbage disposal (unit)*, електрични уређај који се, нарочито у САД, уграђује испод судопере (између сливника и одводне цеви) ради сецкања остатака хране који прођу кроз сливник, овде се посматра као једна од компонента одводног (канализационог) система; овај уређај би се, међутим, могао сврстати и међу делове покућства како је то, иначе, учињено са преосталим кухињским и другим уређајима и апаратима који се данас користе у домаћинству; сијалице се, с друге стране, могу сматрати и деловима (украсних) делова покућства као што су лустери и лампе; исто тако, прекидачи, утичнице и каблови могу, такође, представљати делове лампе, али и читавог низа најразличитијих електричних апарата и уређаја; чесме / славине пак могу се сматрати и деловима судопере, каде, лавабоа, бидеа итд.

(5) Грађевински материјали — издвојени као засебна група изразито разуђених ентитета од којих се праве поједини структурни делови куће (или других објеката) или пак остали артефакти унутар ње и око ње. Многи од њих могу припадати и другим издвојеним групама делова:

WOOD, WOODWORK, STONE, TILE¹, TILE², BRICK, SHINGLES, DRY WALL, SIDING, FLOORING, MOLDING, GROUT, FASTENERS, SCREWS, NAILS;

ДРВО, ГРЕДЕ, НОСЕЋЕ ГРЕДЕ, ДАСКЕ, ФОСНЕ, ЛЕТВЕ, ЛАЈСНЕ, СТУБОВИ, ПОТПОРНИ СТУБОВИ, ЛАМПЕРИЈА, СТОЛАРИЈА, КАМЕН, КРЕЧ, ПЕСАК, ВОДА, ЦЕМЕНТ, МАЛТЕР, БЕТОН, МЕТАЛ, ЛИМ, АРМАТУРА, ЦРЕП, ЋЕРАМИДА, ЦИГЛА, БЛОКОВИ, ЋЕРПИЧ, СТАКЛО, БИТУМЕН, ИЗОЛАЦИЈА, СТИРОПОР, СТАКЛЕНА ВУНА, ПАРКЕТ, ЛАМИНАТ, БРОДСКИ ПОД, (КЕРАМИЧКЕ) ПЛОЧИЦЕ, ФАСАДА, ШПАНСКИ ЗИД, САНИТАРИЈА, КЕРАМИКА, ЕКСЕРИ.

(6) Окућница и делови окућнице — укључује подручје / простор изван грађевинског оквира „главне зграде”, као и најразличитије врсте ентитета који се на њему могу наћи. Међу друге се сврставају и поједини ентитети (нарочито са америчке листе) који могу бити и део унутрашњег простора куће. Један од њих је и GARAGE (па тиме и ГАРАЖА) коју је у ову групу „повукла” функционална истост са CARPORT, као и резултати претходне анкете:

(FRONT / BACK) YARD, LAWN, GARDEN, FENCES, WALKWAYS, DRIVEWAY, GARAGE, CARPORT, BOILER ROOM, WORKSHOP, BARN, POOL, FOUNTAIN, CAR, BICYCLE, TREES, PLANTS, GRASS, PETS, DOG, CATS, TURTLE, SQUIRRELS;

ОКУЋНИЦА, ДВОРИШТЕ, ТРАВЊАК, БАШТА, ОГРАДА, КАПИЈА, СТАЗЕ, ПОМОЋНЕ ЗГРАДЕ, ГАРАЖА, ШУПА, КОТЛАРНИЦА, РАДИОНИЦА, ЛЕТЊА КУХИЊА, ОБОР, ШТАЛА, КУЋИЦА ЗА ПСА, ПОЉСКИ ВЕ-ЦЕ, БАЗЕН, ФОНТАНА, ЦВЕЋЕ.

(7) Елементи покућства и њихови делови — подоста разуђена група ентитета која обухвата намештај, (преостала) грејна тела, кућне апарате и уређаје, украсне предмете, као и друге делове кућне опреме, те њихове поједине делове:

FURNITURE, (KITCHEN / DINING) TABLE, COFFEE TABLE, SIDE TABLES, VANITY (TABLE), POOL TABLE, DESK, COMPUTER DESK, CHAIRS, LOUNGE CHAIR, BEDS, SOFA / COUCH, LOVESEAT, CLOSETS, ARMOIRE, DRESSER, ENTERTAINMENT CENTER, SHELVES, BOOKSHELF / BOOKCASE, CUPBOARDS, CABINETS, (KITCHEN) ISLAND, COUNTER(TOP), (KITCHEN) SINK, PATIO FURNITURE, TOILET, (BATH)SINK, (BATH)TUB, JACUZZI, HEARTH, FIREPLACE, STOVE, COOKTOP, OVEN, MICROWAVE (OVEN), REFRIGERATOR, FREEZER, COOLER, DISHWASHER, BLENDER, TOASTER, GRILL, COFFEE MAKER, WASHER / WASHING MACHINE, (CLOTHES)

DRYER, VACUUM (CLEANER), IRON, AIR CONDITIONER / AC, (CEILING) FANS, TELEVISION / TV, CD PLAYER, DVD PLAYER, STEREO, RADIO, SPEAKERS, COMPUTER, (TELE)PHONE, CELLPHONE, IPOD, UTENSILS, COOKWARE, POTS, PANS, SKILLETS, DISHES, GLASSES, CUPS, PLATES, SILVERWARE, SPOONS, FORKS, KNIVES, (KNIFE) SHARPENER, CAN OPENER, CORKSCREWS, SILVERWARE CADDY, CUTTING BOARD, ICE CUBE TRAYS, LAMPS, CHANDELIERS, PICTURES, PAINTINGS, CURTAINS, SHADES, BLINDS, CARPETS, RUGS, DOORMAT, YOGA MAT, PILLOWS, COMFORTERS, SHEETS, TOWELS, CLOTHES / CLOTHING, SOCKS, HATS, SHOES, STRAPS, CLOTHS, WASHCLOTHS, MOP, DUSTER, GARBAGE / TRASH CAN, BILLHOOK, TRIM, RAZOR, TOOTHPASTE, PENS, SAFE, FISHTANK;

ПОКУЋСТВО, СТВАРИ У КУЋИ, НАМЕШТАЈ, СТО, КУХИЊСКИ СТО, ТРПЕЗАРИЈСКИ СТО, РАДНИ СТО, СТОЧИЋ, СТОЛИЦЕ, ЛЕЖАЈИ, КРЕВЕТ, КАУЧ, СОФА, ГАРНИТУРА, ДВОСЕД, ТРОСЕД, ФОТЕЉА, ТАБУРЕ, ЛЕЈЗИ БЕГ, ОРМАР, ПЛАКАР / ГАРДЕРОБЕР, РЕГАЛ, ВИТРИНА, КРЕДЕНАЦ, КОМОДА, ПОЛИЦЕ, НОЋНИ СТОЧИЋ, ЦИПЕЛАРНИК, ЧИВИЛУК, КУЋНА ЉУЉАШКА, ДАСКА ЗА ПЕГЛАЊЕ, КУХИЊСКИ ЕЛЕМЕНТИ, СУДОПЕРА, ШАНК, КАДА, ТУШ-КАБИНА, БАКУЗИ (КАДА), ЛАВАБО / УМИВАОНИК, ВЕ-ЦЕ ШОЉА, БИДЕ, КАМИН, ШПОРЕТ, ШПОРЕТ НА ДРВА, ЧУНАК, ЕЛЕКТРИЧНИ АПАРАТИ, ЕЛЕКТРИЧНИ ШПОРЕТ, АСПИРАТОР, ТЕРМО-ПЕЋ, МИКРОТАЛАСНА ПЕЋНИЦА, ФРИЖИДЕР, ЗАМРЗИВАЧ, МАШИНА ЗА ПОСУЋЕ, ВЕШ-МАШИНА, УСИСИВАЧ, КЛИМА-УРЕЂАЈ, ВЕНТИЛАТОР, ТЕЛЕВИЗОР, РАДИО, ВИДЕО-РЕКОРДЕР, МУЗИЧКИ СТУБ, ДЕ-ВЕ-ДЕ ПЛЕЈЕР, ГРАМОФОН, КОМПЈУТЕР, ТЕЛЕФОН, ПЕГЛА, ФЕН, КУВАЛО, САТ, СЕФ, ПОСУЋЕ, ШЕРПА, ТАЊИРИ, СЕРВИС ЗА РУЧАВАЊЕ, ШОЉЕ, ЧАШЕ, КАШИКЕ, ВИЉУШКЕ, НОЖЕВИ, ЧАЈНИК, ЛАВОР, КАНТА / КОРПА ЗА СМЕЋЕ, ПОСТЕЉИНА, ПРЕКРИВАЧИ, ЋЕБЕ, ЈАСТУК, ЈАСТУЧНИЦА, СТОЉЊАК, ЗАВЕСЕ, ВЕНЕЦИЈАНЕРИ, КАРНИШ(Н)А, ТЕПИХ, ОТИРАЧ, ТАПЕТЕ, УКРАСНИ ПРЕДМЕТИ, ЛУСТЕР, ЛАМПА, АБАЖУР, СВЕЋЊАК, ОГЛЕДАЛО, СЛИКЕ, РАМ ЗА СЛИКЕ, ВАЗА, САКСИЈЕ, ПЕПЕЉАРА, ОФИНГЕР.

Процентуални удео издвојених категорија делова у укупном броју наведених одредница на листи (А), одн. (Б) (представљен у табели (В) у *Прилогу 13*) показује такође да обе групе испитаника ‘кућу као целину’ ипак најређе поимају тако да она обухвата и подручје / простор изван грађевинског оквира „главне зграде”: категорија *Окућница и њени делови* покрива свега 10,55% листе (А) и 7,72% листе (Б), док преостали, већински део на обе листе чине одреднице које се односе на компоненте „главне зграде” и њен садржај. Управо у тој већинској групи одредница уочена је и једна битна разлика између америчких и српских испитаника: у процесу разлагања куће прва испитна група чешће је фокусирана на садржај куће, тј. покућство (50,46%), него на делове самог садржатеља, тј. грађевинског објекта (38,99%), док је код српске групе ситуација обрнута

(покућство: 40,54%; грађевина: 51,74%). Што се пак елемената самог грађевинског објекта тиче, највеће разлике између две испитне групе испољавају се у категорији *Структурни сегменти „главне зграде”* и њихове компоненте, чији удео у (А) износи 7,80%, а у (Б) 14,29%, као и у категорији *Грађевински материјали* са уделом од 7,34% у (А) и 15,44% у (Б). Поменуто израженије фокусирање српске групе (у односу на америчку) на грађевинске пре него на остале врсте ентитета на имању огледа се такође и у категорији *Окућница и њени делови*: чак половину ове категорије на српској листи (3,86%), за разлику од тек петине на америчкој (2,29%), чине одреднице које се односе на неки тип помоћног објекта.

Прикази унутрашње структуре делова куће (засновани на мерама Σ_1 и Σ_2), међутим, показују подоста разуђен статус и сваке од издвојених категорија делова, и сваког од њихових појединачних чланова. Како би се донекле олакшало њихово тумачење и поређење, прикази (А) и (Б), као и упоредни америчко–српски приказ дат у табели (ххiii) (в. доле) који садржи само боље чланове категорије према Σ_1 , издељени су у по пет секција (означених римским бројевима) према критеријумима наведеним у дну последње поменуте табеле; ове секције могу се схватити и као пет концентричних кругова предложеног модела прототипске категорије Цин Ејчисон (в. (iii) у поглављу II), при чему I представља најмању кружницу и сам центар категорије, док V представља највећу, спољну кружницу модела и периферију категорије.

Без обзира на разуђеност типова ентитета које сматрају деловима куће, испитаници су, ипак, највиши статус у категорији доделили деловима самог грађевинског објекта, и то деловима сегменталног типа који апсолутно доминирају не само у прва два круга (I и II) и модела (А) и модела (Б), већ и у преостала два круга (III и IV) модела (Б). Доминацију у секцијама III и IV модела (А) пак преузимају елементи покућства. Остале издвојене категорије делова („припојени” сегменти „главне зграде”, системски делови зграде, грађевински материјали, окућница и делови окућнице) нашле су се тек на периферији категорије (тј. у V), уз врло мали број изузетака.

Као најтипичније представнике делова куће обе групе испитаника издвојиле су по три сегментална дела зграде, с тим што су у (А) то просторни, а у (Б) структурни елементи објекта: BATHROOM (I/1), KITCHEN (I/2), BEDROOM (I/3), те КРОВ (I/1), ПРОЗОРИ (I/2), ВРАТА (I/3). Исти елементи, при томе, уз изузетак спаваће собе, представљају уједно и најбоље котиране делове из своје категорије према супротној групи испитаника: КУПАТИЛО (II/5), КУХИЊА (II/9); ROOF (II/5), DOORS (II/6), WINDOWS (II/7). Поред већ наведених, просторни сегменти зграде који су се показали као бољи или само добри представници категорије јесу: LIVING ROOM (II/4), DINING ROOM (III/12), BASEMENT (III/17), ATTIC (III/18),

SUNROOM / FLORIDA ROOM (IV/27), LAUNDRY ROOM (IV/35); СОБЕ (III/10), ПОДРУМ (III/11), ДНЕВНА СОБА / ДНЕВНИ БОРАВАК (III/12), ХОДНИК (IV/14), СПАВАЋА СОБА (IV/15), ШПАЈЗ / ОСТАВА (IV/16). Такође, иако на периферији, вредни помена би могли бити још и: DEN (V/39), HALL(WAY) (V/43); ПОТКРОВЉЕ (V/23), ТАВАН (V/24).

(xxiii) Добри представници категорије PARTS OF A HOUSE / ДЕЛОВИ КУЋЕ према редоследу навођења њихових назива								
Ранг	PARTS OF A HOUSE			Σ_1	Ранг	ДЕЛОВИ КУЋЕ		Σ_1
1.	1.	BATHROOM		1231	1.	1.	КРОВ	7686
2.	2.	KITCHEN	I	1198	2.	2.	ПРОЗОРИ	7427
3.	3.	BEDROOM		1111	3.	3.	ВРАТА	6836
4.	4.	LIVING ROOM		984	4.	4.	ТЕРАСА	4749
5.	5.	ROOF		925	5.	5.	КУПАТИЛО	4660
6.	6.	DOORS		844	6.	6.	СТЕПЕНИЦЕ	4619
7.	7.	WINDOWS	II	806	7.	7.	ЗИДОВИ	4444
8.	8.	GARAGE		782	8.	8.	ДИМЊАК / ОЏАК	4417
9.	9.	WALLS		706	9.	9.	КУХИЊА	4004
10.	10.	CLOSETS		664	10.	10.	СОБЕ	3439
11.	11.	FLOOR ¹		619	11.	11.	ПОДРУМ	3161
12.	12.	DINING ROOM		527	12.	12.	ДНЕВНА СОБА / ДНЕВНИ БОРАВАК	3043
13.	13.	(KITCHEN/DINING) TABLE		501	13.	13.	ЦРЕП	2480
14.	14.	STAIRS		496	14.	14.	ХОДНИК	2458
15.	15.	TELEVISION / TV		489	15.	15.	СПАВАЋА СОБА	2429
16.	16.	CHAIRS		484	16.	16.	ШПАЈЗ / ОСТАВА	2357
17.	17.	BASEMENT	III	456	17.	17.	ОЛУК	2307
18.	18.	ATTIC		450	18.	18.	КРЕВЕТ	2214
19.	19.	CEILING		431	19.	19.	СТО	2117
20.	20.	BEDS		428	20.	20.	ТЕМЕЉ	2093
21.	21.	SOFA / COUCH		415	21.	21.	ЦИГЛА	2050
22.	22.	CARPETS		414				
23.	23.	FIREPLACE		411				
24.	24.	(KITCHEN) SINK		407				
25.	25.	(BATH)TUB		405				
26.	26/1.	(FRONT/BACK)YARD		397				
27.	26/2.	SUNROOM / FLORIDA ROOM		397				
28.	28.	(FRONT) PORCH / VERANDA		390				
29.	29.	STOVE		376			V	
30.	30.	(BATH)SINK		373				
31.	31.	SHOWER	IV	368				
32.	32.	OVEN		364				
33.	33.	CABINETS		362				
34.	34.	TOILET		358				
35.	35.	LAUNDRY ROOM		354				
36.	36.	DECK		335				
37.	37.	REFRIGERATOR		327				
38.	38.	COMPUTER		320				
			V					
I	чланови са убедљиво највишим скоровима на америчкој / српској листи (центар категорије)							
II	чланови са 50% или више од 50% максималног скорa на одговарајућој листи							
III	чланови са 30% или више од 30% максималног скорa на одговарајућој листи							
IV	чланови са 25% или више од 25% максималног скорa на одговарајућој листи							
V	чланови са мање од 25% максималног скорa на одговарајућој листи (периферија категорије)							

Структурни сегменти зграде који су се, осим већ наведених „најбољих”, издвојили као значајни(ји) чланови категорије су: WALLS (II/9), FLOOR¹ (II/11), STAIRS (III/14), CEILING (III/19); СТЕПЕНИЦЕ (II/6), ЗИДОВИ (II/7), ДИМЊАК / ОЏАК (II/8), ОЛУК (IV/17), ТЕМЕЉ (IV/20), док су се као бољи периферни делови овог типа издвојили још само српски: ПОД / ПАТОС (V/26), ПЛАФОН / ТАВАНИЦА (V/27), ПРАГ (V/29). Енглески називи за темељ, димњак, олук и праг, чији изостанак у овде наведеном низу делова нарушава потпуно поклапање

између испитних група, потиснути су подоста на периферију категорије (CHIMNEY (V/62), FOUNDATION (V/73), GUTTERS (V/167)) или се пак у (А) нису ни нашли (*threshold*).

Међу малобројним „припојеним” (структурно-просторним) сегментима „главне зграде” изузетан статус међу деловима куће добија ТЕРАСА (II/4), која се, штавише, позиционира одмах након три најтипичнија члана српске категорије; у енглеској категорији пак као њени добри представници издвајају се (FRONT) PORCH / VERANDA (IV/27) и DECK (IV/36). Поред њих, значајнију позицију али тек на периферији категорије добија и (BACK) PATIO (V / 40), док су сви преостали делови овог типа подоста удаљени од централних чланова.

Кућни системи и њихове појединачне компоненте, као што је већ поменуто, представљају периферне чланове категорије. Једини боље котирани представник овог типа делова је SHOWER (III/31), крајња компонента водоводних инсталација, док се од бољих периферних чланова издвајају LIGHTS (V/42) и FURNACE (V/47), те „далеке” СИЈАЛИЦА (V/59) и ЧЕСМА / СЛАВИНА (V/61).

Како се такође испоставља, периферним члановима категорије сматрају се и грађевински материјали. Једини изузеци међу њима потврђују се само у (Б) — ЦРЕП (IV/13) и ЦИГЛА (IV/21) — где су, штавише, и веома добро котирани, и то, могуће, из неколико разлога. Пре свега, ови материјали су временски конзистентни са целином коју чине (кровом / зидовима) и, уз то, они представљају и њене перцептивно истакнуте делове; такође, они се налазе и међу оном групом материјала који се могу двојачко посматрати, одн. не само као маса, већ и као засебне структурне компоненте целине. Поменуто се у мањој већини случајева односи и на најбоље котиране периферне материјале: SIDING (V/48), FLOORING (V/67), TILE¹ (V/68), BRICK (V/75); ПАРКЕТ (V/30), (КЕРАМИЧКЕ) ПЛОЧИЦЕ (V/32), БЛОКОВИ (V/35). Судећи по наведеном низу истакнутијих материјала, могло би се рећи да су у овом сегменту процеса разлагања испитаници (обе групе) пре свега били усредсређени на зидове, кров и подове куће, тј. на њихову изградњу и/или облагање. Осим тога, анкета показује да се међу делове куће сврставају и материјали који су временски неконзистентни са целином коју чине, мада са изразито маргиналним чланством.

Окућница и појединачни ентитети који се на њој могу наћи такође се налазе на периферији посматране категорије, са тек два изузетка утврђена само у (А): GARAGE (II/8) и (FRONT / BACK) YARD (IV/26). С обзиром на то да заузима већ осму позицију у категорији, гаража се потврђује не само као најбоље котирани помоћни објекат, већ и као одличан представник делова куће уопште. Иако је, према српским испитаницима, ГАРАЖА (V/33) само маргинални део куће, она се и овде издваја као најистакнутија помоћна зграда и, уједно, као најбоље котирани представник окућнице и свих њених делова. Пре-

остали делови из ове групе који су на периферији и (А) и (Б) (нешто) боље позиционирани јесу: LAWN (V/57), ОГРАДА (V/35) и ДВОРИШТЕ (V/47).

И на крају, разуђена категорија покућства и његових делова заузима не само добар део целокупне категорије делова куће, већ и добар део њене средишње територије. Последње се, додуше, односи само на америчку листу (А) и, нарочито, њене секције III и IV, у којима се лоцира читав низ предмета неопходних за свакодневни живот укућана (данас): CLOSETS (II/10), (KITCHEN / DINING) TABLE (III/13), TELEVISION / TV (III/15), CHAIRS (III/16), BEDS (III/20), SOFA / COUCH (III/21), CARPETS (III/22), FIREPLACE (III/23), (KITCHEN) SINK (IV/24), (BATH)TUB (IV/25), STOVE (III/29), (BATH)SINK (IV/30), OVEN (III/32), CABINETS (IV/33), TOILET (IV/34), REFRIGERATOR (IV/37), COMPUTER (IV/38). Према српској групи испитаника, пак, у категорији делова куће елементи покућства нису ни изблиза тако добро котирано као што то види америчка група. Уз изузетак КРЕВЕТА (IV/18) и СТОЛА (IV/19), сви остали елементи покућства лоцирају се тек на периферији категорије, где су међу боље котираним: СТОЛИЦЕ (V/22), ТЕЛЕВИЗОР (V/25), ТЕПИХ (V/28), ЛУСТЕР (V/31), ОРМАР (V/34), ЗАВЕСЕ (V/37), ШПОРЕТ (V/38), КАДА (V/40), СУДОПЕРА (V/42), НАМЕШТАЈ (V/45). Оно што се, међутим, у обе испитне групе показује као заједничко јесте то да се за најистакнутије елементе покућства унутар категорије делова куће углавном сматрају повећи комади намештаја (обично кухињског или собног), као и (такође повеће, фиксирани) купатилске компоненте.

У датом прегледу представљен је тек део уочених појава које се тичу сврставања и рангирања појединих ентитета унутар категорије PARTS OF A HOUSE, одн. ДЕЛОВИ КУЋЕ, али кључних и довољних да одговоре на постављене циљеве анкете и, стога, пруже објективније смернице при избору меронима куће.⁵⁴ Оне нарочито указују на то да се у процесу разлагања куће активирају *принципи и просторне и функционалне блискости* тако да се 'деловима куће' не сматрају само делови самог грађевинског објекта (укључујући и материјале од којих он може бити сачињен), већ и све оно што се у њему и око њега може наћи (а користити у сврху становања). Али, судећи по најбоље котираним ентитетима унутар категорије, тј. онима чији су се називи након задатог стимулуса (назива категорије) међу *првима* нашли на листама убедљиве већине испитаника *и једне и друге групе*, 'кућа као целина' се, ипак, примарно интерпретира као *грађевински објекат (са стамбеном функцијом)*; најтипичнији чланови категорије, при томе, јесу они делови ове грађевине који припадају *сегменталној* групи делова (и *структурног*, и *просторног* типа) — што и јесте у складу са већ поменутом Крузовом тврдњом да је најдо-

⁵⁴ Више уочених појава и закључака изведених на основу резултата анкете представљено је у Дилпарић (2011; 2012б; 2012в).

минантнији принцип поделе неке целине онај који за резултат даје управо *сегменталне* делове (1995: 169). Стога, иако и сами делови грађевинског објекта, кућни системи углавном и јесу потиснути на периферију посматране категорије што, штавише, укључује и оне системе који су се у анкети представљеној у Ш. 2. 3. 1 показали као убедљиви, готово неизоставни атрибути прототипичне куће данас (на говорним подручјима двају језика); разлог томе може бити баш тај што су кућни системи, генерално посматрано, перцептивно неистакнути делови куће, уз изузетак тек оних крајњих конституената тих системских мрежа с којима су укућани обично и у најчешћој, свакодневној интеракцији (као што су то и SHOWER, LIGHTS, FURNACE, СИЈАЛИЦА, ЧЕСМА / СЛАВИНА, тј. најбоље котиране компоненте појединих кућних система у целокупној категорији делова куће).

Потврђена примарна интерпретација ‘куће као целине’ и (такође потврђено) издвајање *сегменталне* групе њених делова као *најбољих* представника посматране категорије биће, стога, и основна водиља при коначном одабиру меронимског дела грађе, о чему више у наредној и уједно завршној тачки овог поглавља, у целисти посвећеног припремној етапи истраживања.

Ш. 3. Коначни одабир лексичког материјала и његова организација

Детаљан опис целокупне припремне фазе истраживања дат у овом поглављу имао је, пре свега, за циљ да укаже на многобројност питања и дилема с којима се истраживач може суочити у тежњи да одабир и организацију припадника једног меронимијског поља у потпуности базира на теоријским гледиштима о меронимији и принципима правилног формирања меронимија [првенствено Круза (1979; 1995; 2004а; 2004б; 2006), Крофта и Круза (2004) и Винстона и др. (1987)] и да илустровањем тек дела „извора” тих питања и дилема из поља *кућа и њени делови* истовремено покаже и његову изразиту комплексност (чак и када се ‘кућа као целина’ тумачи само као грађевински објекат). Такође, имајући у виду да у релевантним научним дисциплинама још увек нема консензуса када је реч о тумачењу кључних појмова ‘део’ и ‘целина’, у овој етапи истраживања учињен је и покушај утврђивања опсега појма ‘кућа као целина’, одн. ‘део куће’, тумаченог од стране једног броја изворних говорника језика у контрасту. Добијена ширина ових појмова, с једне стране, и неуспешност доследног „расплитања” како меронимијских, тако и других семантичких релација унутар посматраног поља према разматраним теоријским гледиштима и критеријумима горе поменутих аутора, с друге стране, довели су до својеврсног преобликовања или тачније речено значајног одсту-

пања од првобитног (а, како се испоставља, врло амбициозног) плана истраживања — да истраживачку грађу карактерише и већи обим, и разуђенији обухват посматраног поља (тј. укљученост назива за све типове делова куће), као и организација која ће следити успостављене лексичке ланце према принципу „је део”.

Као први корак у преобликовању тог плана истраживања предузето је следеће: уместо на називе за *типски разнородне* делове куће, правац испитивања усмерити само на називе за *увек исти*, и то „најбољи”, *најрепрезентативнији тип* делова куће, уз додатно ограничење целине: данашњи *прототип* зграде за становање („главне” на имању); за кључне оријентире, притом, узети резултате одржаних анкета који су, између осталог, потврдили доминантност принципа поделе целине на *сегментални* тип делова и, такође, пружили обресе (иначе, подоста сличне) слике најбољих представника кућне целине у културама испитиваних језика. Издвојени према реченом критеријуму, енглески и српски називи за кућу, називи за сегменталне делове прототипа куће и називи за њихове (сегменталне) делове (укључујући и непосредне хип(ер)ониме и синониме из различитих језичких регистара) показали су се, међутим, као превелик истраживачки корпус, и то не само због своје многобројности већ и због своје (генерално посматрано) развијен(и)је семантике. Илустрације ради (иако без указивања и на степен полисемичности издвојених назива), врховно чвориште посматране мерономије куће (окупљено око централних лексема *house* и *кућа*) могу, између осталог, чинити и следећи називи:

енгл. abode, adobe, adobe house, apartment block, apartment building, apartment house, apartments, block, block (of flats), box, brick house, brownstone, building, bungalow, cabin, castle, cave, chalet, chateau, condo, condominium, construction, cottage, crib, detached house, duplex, digs, diggings, domicile, dwelling, dwelling house, dwelling unit, edifice, erection, farmhouse, frame house, habitat, habitation, hall, hearth, high-rise, home, house, hovel, hut, kit house, log cabin, lodge, lodging, manor, manor house, mansion, mobile home, multi-family home, multi-family house, multi-stor(e)y house, nest, one-stor(e)y house, pad, palace, pigsty, pit-house, place, ranch house, residence, residential building, residential unit, roof, row house, saltbox, semi, semi-detached house, shack, shanty, shelter, skyscraper, snout house, soddy, sod house, split-level, split-level house, stilt-house, stone house, structure, tenement, tenement house, terraced house, tower, tower block, townhome, town house, triplex, tract house, two-family home, two-family house, two-stor(e)y house, villa, walk-up итд.;

срп. барака, брвнара, брлог, вила, вишепородична кућа, вишеспратница, гнездо, градска кућа, грађевина, грађевинска конструкција, грађевински објект, двојна кућа, двокућа, двор, дворац, двоподница, двоспратница, дом, дрвењара, дрвењача, за-

мак, зграда, здање, земуница, зиданица, једносратница, камењара, колиба, конструкција, кров, кула, кућа, кућа на кључ, кућа на лакат, кућара, кућарица, кућер, кућерак, кућерина, кућерица, кућетина, кућица, кућиште, кућиштина, кућа у низу, летњиковац, монтажна кућа, набојница, настамба, небодер, објекат, облакодер, огњиште, оцак, палата, плочара, потлеуша, потлеушица, пребивалиште, пржница, приземница, приземљуша, пушара, резиденција, свињац, сеоска кућа, склониште, скровиште, сламара, сламарица, сламњача, сојеница, солитер, стамбена зграда, стамбена јединица, стамбени објекат, стан, станиште, страћара, структура, торањ, трошарница, ћерничара, уточниште, уцера, уцерица, чардаклија, чатмара, чатрља, шиндралија итд.

Стога је као додатни покушај сужења корпуса на његов што репрезентативнији део (и уједно део којим се не би прекорачиле прописане границе у обиму рада) уведен и следећи критеријум: у грађу укључити једино најчешће, „уобичајене”, неутралне, стандардне (и једночлане) називе са основног нивоа лексикона, уз тек минимално учешће и њихових синонима и / или хип(ер)онима. Коначно, након и додатног (поступног) изопштавања и тако добијене (преобимне) грађе, поред холонима *house* и *кућа*, за грађу су одабрани и њихови најближи синоними са исте равни лексикона *home* и *дом*, као и група меронима која (углавном у свом основном значењу) представља ознаке за (а) „кључне” делове кућне конструкције: *foundation, wall, door, window, roof; темељ, зид, врата, прозор, кров*; (б) по један њихов мероним (уз изузетак темеља): називи за забат (*gable; забат*) као мероними од *wall / зид*, називи за праг (*threshold; праг*) као мероними од *door / врата*, називи за окно (*pane; окно*) као мероними од *window / прозор*, те називи за слеме (*ridge; слеме*) као мероними од *roof / кров*;⁵⁵ (в) називи за димњак (*chimney; димњак, оцак*).

Што се саме организације и приказа семантичке анализе тиче, „врховно” чвориште и енглеске и српске мерономије „одваја” се од преосталог, мерономског дела грађе и заједно описује у истом поглављу IV, док се семантички описи одабраних чланова доњих нивоа обеју мерономија организују унутар поглавља V, у две засебне целине: V. 1 (енглески мероними) и V. 2 (српски мероними).

Понирући сада и у семантику наведених лексема, почетак описне фазе контрастивног поступка започиње највишим нивоом посматране мерономије из двају језика, тј. енглеским и српским називима за кућу.

⁵⁵ Разлог што истраживачку грађу не чини ниједан представник (и) мерономије темеља јесте тај што су чиниоци ове мерономије искључиво грађевинско-архитектонски термини: *footing, footer, slab, base course, foundation bolt / course / mat / pad / wall, pile cap; темељна / стона / плоча / решетка, темељни роштиљ / зид* и др.

Семантички опис енглеских и српских назива за кућу:

Градња првог нивоа

IV. 1. Енглески глобални холоним *house* и његов најближи синоним *home*

IV. 1. 1. *House*

Лексема *house*, „врховни” члан енглеског лексичког поља *кућа* и *њени делови*, одликује се веома развијеном полисемантичком структуром којом и сама потврђује релевантност једног од досадашњих открића са поља семантике: да су речи које припадају основном, најужем и најстаријем лексичком фонду неког језика уједно и оне које имају тенденцију развијања највећег броја нових значења (Радић-Бојанић и Халупка-Решетар 2014: 333). Полисемија ове лексеме је радијално-ланчаног типа, што значи да су њена секундарна значења настајала и директно из примарног, основног значења и посредним путем, из неке од већ изведених семема. Детаљнији увид у правце семантичког распрострањања ове лексеме пак показаше и која су то својства куће (међу мноштвом својстава којима се она као један врло комплексан артефакт може одликовати) била од значаја за говорну заједницу енглеског језика, одн. за асоцијативно повезивање куће са другим конкретним или апстрактним сегментима ванјезичке стварности.¹

¹ Због разлика у обиму и/или групама корисника којима су намењени, консултовани речници енглеског језика не бележе увек исти број системских значења посматране лексеме, нити њена значења уопштавају на исти начин тако да ће се само представљање значењске структуре анализираних лексема, како енглеских, тако и српских, заснивати на комбиновању семантичких података из свих консултованих речника, као и на рашчлањавању свих оних семема које су у речницима наведене под истом (под)гачком речничког чланка. Осим тога, редослед навођења семема једне полисемичне лексеме у овом раду неће увек бити у складу са додељеним им позицијама у речничком чланку, које се уосталом и међу самим речницима могу у немалом броју случајева такође подоста разликовати. Примери употребе анализираних енглеских и српских лексема преузимаће се, пре свега, из општих, једнојезичких речника, а уколико у њима изостају, из других извора грађе. Иза датих примера ће се, притом, скраћенице извора наводити само у другом случају. Изостанак самих примера пак значиће да се употреба лексеме у дефинисаном значењу није потврдила (или није уочена) ни у једном од консултованих извора.

Основно, главно или централно значење лексеме *house* (надаље: *house (I)*) већ је представљено, и у знатној мери илустровано, како у *Прилогу 1*, тако и у поглављу III. У истом поглављу издвојене су и две семе — [A BUILDING] и [USED FOR PEOPLE TO LIVE IN] — које су, према консултованим речницима, довољне за утврђивање овог значења дате лексеме. Прва сема, тако, *house (I)* сврстава у скупину *основних* назива за различите врсте грађевина са *заједничким* одликама [HAS A ROOF AND WALLS] и [PROVIDES SHELTER TO PEOPLE, ANIMALS, THINGS], као што су *church, factory, school, library, museum, theatre, cinema, restaurant, garage, hangar, barn* итд., док друга сема преузима *дистинктивну* улогу, те *house (I)* одваја и од поменутих, и од осталих *основних* назива за зграде чија *примарна* функција *није* [FOR PEOPLE TO LIVE IN]. Другим речима, и *house (I)* и релевантна значења осталих поменутих назива наслеђују и физичку сему [HAS A ROOF AND WALLS] и (општу) функционалну сему [PROVIDES SHELTER TO PEOPLE, ANIMALS, THINGS] са вишег нивоа лексичке структуре (одн. преко заједничке (архи)семе [A BUILDING]) при чему дистинктивну улогу међу њима преузимају, у ствари, оне семе које се добијају *разлагањем* друге наслеђене семе на [PROVIDES SHELTER TO PEOPLE TO LIVE IN / WORK / DO OTHER KINDS OF ACTIVITIES / KEEP ANIMALS / KEEP OR GROW PLANTS / STORE THINGS etc.].

Ипак, само разлагање опште функционалне семе зграда на семе којима се, као што се може видети, дефинишу и (донекле) специфичније намене различитих врста тих саграђених „склоништа” уједно расветљава и низ компонената које су такође обједињене и у специфичној и *вишедимензионалној функцији* саме куће — *становању*. Јер, кућа, зграда за становање, није тек нека пука грађевина која људима пружа заштиту од атмосферских и других спољних утицаја, већ је она и место, простор у ком се одвија приватни, свакодневни живот укућана, место где они задовољавају како своје основне, егзистенцијалне, тако и многе друге људске потребе као што су припремање хране, обедовање, спавање, лична хигијена, хигијена животног простора, учење, рад уопште, одмор, разонода, смештај личних ствари, покућства, разних других кућних и животних потрепштина, а имајући у виду и историјску перспективу, и смештај драгоцене стоке (в. нпр. СЕР: 69, 76). Другим речима, поред тога што јесте *склониште* [PROVIDES SHELTER], кућа је, исто тако, и *место живљења, борављења, пребивања људи* ([FOR PEOPLE TO LIVE IN]), и *место обављања најразличитијих послова и активности* ([TO WORK / DO OTHER KINDS OF ACTIVITIES]), и *смештајни простор* ([TO STORE THINGS], па и [TO KEEP ANIMALS]) (Марковић 1991: 56). Управо таква раслојеност функције становања нашла је свој одраз и у самој полисемантичкој структури лексеме *house*, одн. представљала мотивацију за развој читаве групе њених нових значења, о чему ће више речи бити нешто касније.

У поглављу III, такође, предмет ширих разматрања била је и денотација основног значења *house* (1) а, нарочито, имајући у виду сврху овог рада, *физички аспект* њених деноната. На основу добијених резултата овог дела истраживања закључено је да је означени појам индиферентан на физичке, грађевинске особености зграда за становање, одн. да се под денотациони кров семеме *house* (1) зграде сврставају према додељеној стамбеној функцији, док њихове физичке специфичностима постају релевантне тек на нижем нивоу категоризације, тј. при класификацији стамбених објеката на различите типове.² Штавише, семе које се тичу физичког изгледа куће нису се показале активним, продуктивним семама ни у самом развоју семантике њеног енглеског имена. Јер, како се испоставља, за настајање нових значења лексеме *house* кућа јесте била важна као *оквир* унутар ког се одвија живот, али су саме особине тог оквира (тј. куће као грађевинског објекта) у тим процесима занемарене (или, прецизније речено, *углавном* занемарене имајући у виду и један (могући) изузетак, оличен у семеми *house* (2), в. доле). У семичком опису *house* (1), стога, као једина денотативна компонента којом се дефинише и овај, физички, грађевински аспект куће остаје (за сада) већ поменути наслеђена и тиме имплицирана сема [HAS A ROOF AND WALLS].

Сама употреба лексеме *house*, ипак, показује и то да се комбинацијом сема [A BUILDING] и [FOR PEOPLE TO LIVE IN] дефинише, у ствари, *општи*, (*нај*)*шири* смисао *house* (1), али да, поред њега, *house* има „и контекстуално ограничени смисао који је специфичнији по томе што реч означава тек један подваријетет свог општег смисла” (Круз 2004а: 108). Другим речима, за основно значење посматране лексеме карактеристична је појава „варијације полисемијског типа” (Херартс и др. 1994) или аутохипонимије

² Истраживање Ханса-Јорга Шмида, представљено у чланку “Cottage and Co: Can the Theory of Word-Fields Do the Job” (1993), међутим, показује и то да физичке особености стамбених објеката не представљају истовремено и једине критеријуме за њихову класификацију на врсте. Наиме, указујући на недовољност и ограничења „традиционалног, чисто језички иманентног приступа заснованог на теорији поља” у решавању „очигледног проблема анализе и описа значења назива за куће у енглеском језику” (1993: 107) и представљајући своје „проширено и ревидирано решење овом проблему употребом прагматичких појмова као што је *говорна ситуација*, те појмова *прототип* и *унутрашња структура категорије*, који су изведени из тзв. когнитивног приступа лексичком значењу” (1993: 107), овај аутор између осталог утврђује и то да су за семантичку дистинкцију назива за типове кућа, поред физичких сема које се односе на *величину*, *сложеност конструкције* и *материјале* од којих је кућа направљена, од пресудног значаја такође и семе које се односе на *примарну (под)функцију* одређеног типа куће (*primary purpose*: [DWELLING] / [TEMPORARY DWELLING] / [FORTIFIED DWELLING] / [SHELTER]) и, евентуално, на његову *додатну (под)функцију (additional purpose*: [OVERNIGHT STAY] / [OFFICIAL RESIDENCE]), потом семе које се односе на *окружење*, *тип насеља (setting*: [rural] / [suburban] / [urban]) и/или *географско подручје* у којој се одређени тип куће типично гради (*setting*: [MEDITERRANEAN] / [SWITZERLAND] / [BRITAIN] / [NORTH AMERICA]), семе које се односе на типичне *станаре* датог типа куће (*inhabitants*: [UPPER CLASS] / [MIDDLE CLASS] / [WORKING CLASS] / [NOUVEAUX-RICHES] / [VERY POOR] / [HOLIDAYMAKERS / SPORTSMEN]), као и најразличитије конотативне семе ([EXPENSIVE] / [PLEASANT] / [TASTEFUL] / [COOL] / [CONVENTIONAL] / [COZY] / [COMFORTABLE] / [WARM] / [RUSTIC] / [ROMANTIC] / [SLUM]). Ово истраживање је, међутим, било усмерено искључиво на једночлане хипониме лексеме *house*, тако да су из њега изостали *detached house*, *semi-detached house*, *manor house*, *country house* и сви остали вишечлани називи за различите типове кућа.

(Круз 2004а), при чему је „подваријетет њеног општег смисла”, тј. специфичнији, „контекстуално ограничени”, *ужи* смисао ове лексеме (који је и поставља у подређену таксономску позицију у односу на њу саму, одн. њен шири смисао) управо онај који је неретко садржан и у самим дефиницијама енглеских речника — нпр. “a building for human habitation; *esp. a building that is the ordinary dwelling-place of a family*” (OED); “a building for living in, *usually where only one family lives*” (MED) и сл. — и који се, како је, такође, у претходном поглављу и потврђено, ограничава, у ствари, на припаднике централног денотативног подручја лексеме, са издвојеним одликама: [A BUILDING], [which is A SINGLE-DWELLING UNIT] / [where the members of ONE PRIVATE (ESP. FAMILY) HOUSEHOLD live], [LOW-RISE] / [UP TO THREE STOREYS], [INDIVIDUAL / SEPARATE / FREESTANDING / DETACHED]. Дакако, имајући у виду то да је „особина дескриптивне лексикографије да значења речи наводи ... с *ограничавањем* на нужне и довољне елементе, што по правилу *смањује степен њихове информативности*” (Ристић и Лазић-Коњик 2012), речнички описи и ужег смисла (и уједно центра денотације) **house** (**I**) нису свакако могли обухватити све наведене одлике (централних) денотата, али су они, ипак, иако с ограничавањем на једну, углавном исту сему [ESP. ONE FAMILY], успели да постигну знатан степен информисаности с обзиром на то да се из речене семе могу „прочитати” још најмање две семе: [A SINGLE-DWELLING UNIT] и [A PRIVATE HOUSEHOLD]. Осим тога, увидом у целокупну полисемантичку структуру лексеме **house** испоставља се да су додавањем и речене треће семе у посматрану дефиницију енглески лексикографи јасније указали и на основну разлику између **house** (**I**), тј. основног значења лексеме, и неколицине њених секундарних значења која за своја општа, заједничка обележја имају [A BUILDING], [FOR LIVING IN] и [AN INSTITUTIONAL HOUSEHOLD], о чему ће више речи, такође, бити нешто касније. Из тог разлога, сема [ESP. ONE FAMILY] (са свим својим имплицираним садржајем) сада се, такође, уводи и у семички опис **house** (**I**), чиме се у оквиру тог описа уједно „нуди” и сама информација о *prototipny* основног значења ове лексеме:

house (**I**) = [A BUILDING] + [USED FOR PEOPLE TO LIVE IN] + [ESP. ONE FAMILY]

Да је притом баш тај дефинисани центар денотације био мотивација и за развој појединих секундарних значења дате лексеме сведочи, између осталог, и једна од две њене семеме изведене синегдохом, типа *целина за део*, које су — упркос томе што, носећи предзнак [Sc. / chiefly Scottish] или/и [dial.(ect)],³ припадају „само” „експлицитно ненормираном” слоју енглеског језика (Прћић 1997: 64) — свакако занимљиве по томе што

³ Из тог разлога, синегдошка значења лексеме **house** забележена су у тек неколико општих речника енглеског језика тако да су за сврху њиховог представљања и илустровања додатно консултовани и *The Scottish National Dictionary* (SND), као и *The English Dialect Dictionary* (EDD).

представљају илустрацију једног од могућих праваца усложњавања посматране мерономије куће, с обзиром на то да се у тим значењима **house** односи на различите делове (уз то и) сасвим различитих типова куће (вишепородичне куће, обично лоциране у граду, с једне, и једнопородичне, сеоске куће, с друге стране).

Прво синегдошко значење, тј. оно које је, како је већ поменуто, мотивисано прототипом куће а првенствено његовим обележјем [ONE DWELLING UNIT] (па и [SEPARATE], [PRIVATE]), јесте **house** (2) “(chiefly Scottish) a dwelling that is one of several in a building” (COEDL); “A portion of a building, consisting of one or more rooms, occupied by one tenant or family. *Sc. and dial.*” (OED); “A set of rooms in a building occupied by one tenant or family, having a separate door opening upon a common passage or stair, a flat” (SND), нпр. *A house near the entry on the first floor is tenanted by William Laidlaw. ▪ When a large building is erected, generally with a single entrance and a single staircase, and is divided into a number of flats, each containing two or more rooms, the whole building is called in Edinburgh a tenement, and each flat, consisting of two or three or more rooms, is called a house. ▪ Among the working classes ... even in modern legislation the word ‘house’ is used for any separately occupied portion of a building, while the word ‘tenement’ represents the whole edifice:*

house (2) = [A PART OF A MULTI-FAMILY HOUSE] + [FUNCTIONING AS A SEPARATE DWELLING UNIT] + [chiefly Scottish]

У свом другом синегдошком значењу пак — **house** (3) “The living-room in a farmhouse, etc.; that which the family usually occupy, as distinguished from the parlour, bedrooms, etc. *dial.*” (OED); “(*dialect England*) the chief living room (as the kitchen) of a farmhouse or cottage” (WNIED); “The kitchen or general living-room in a farmhouse or cottage” (EDD), нпр. *House, the family sitting room ▪ The door, leading into what Westmoreland folk call the ‘house’ or sitting-room of the farm, was open. ▪ A cottage often consists of a ‘house’ and two chambers [a living-room and two bedrooms]. ▪ In this neighbourhood [Sheffield] the kitchen of a cottage is known as ‘the house’. ▪ [House] Always the room on the ground floor, in which the family take their meals, and use throughout the day. ▪ House, the best kitchen or inner living room in a farm or good-sized cottage* — лексема се не везује само за шкотско подручје, већ је заступљена у народним говорима и са подручја британског, и са подручја америчког енглеског (више у EDD). Осим тога, у овом значењу, а за разлику од претходног које је, дакле, мотивисано кућом као засебном, једнопородичном стамбеном јединицом, лексема означава део баш такве једне јединице. Ипак, између два синегдошка значења уочава се и једна битна сличност: у оба случаја лексема се односи не само

на *делове* куће *просторног типа*, већ и на оне просторне јединице које, посматрано у контексту сваког од типова куће као целине која их садржи, чине само *функционално језгро*, сам центар становања унутар њих, место у ком се породица (најчешће) окупља и проводи највећи део свог заједничког времена, што у једној сложеној целини каква је вишепородична кућа јесте сваки од станова, а у (том погледу) мање комплексној, једнопородичној кући на сеоском имању дневна соба или пак кухиња:

house (3) = [A PART OF A FARMHOUSE OR COTTAGE] + [INNER] + [DEFINED BY WALLS, FLOOR AND CEILING] + [WHICH THE FAMILY USUALLY OCCUPY] + [dialect]

Осим тога, лексема **house** је, такође у народним говорима, развила и синегдошко значење — **house (4)** “a room; a room in any building” (EDD), нпр. *In answer to my inquiry Lizzie was summoned from the back house, when she emerged grinning broadly as usual.* — које се, иако у општим речницима енглеског језика није забележено, овде ипак придружује претходним, „народним” значењима лексеме из разлога што је то, у ствари, наметнуо српски корпус (в. **кућа (4)** у IV. 2. 1). О самој мотивацији овог значења, пак, говори и сам речник EDD, из ког је значење и преузето: “This [meaning] grew up from the custom of having houses of one room, or two, connected by a porch, each of which rooms is called a house”:

house (4) = [A PART OF A HOUSE OR OTHER BUILDING] + [INNER] + [DEFINED BY WALLS, FLOOR AND CEILING] + [dialect]

У полисемантичкој структури лексеме **house** забележени су и примери *регуларне полисемије*, тј. системски предвидљивог развоја значења групе лексема као ознака за зграда, према метонимијској формули *зграда* → *људи који живе или раде у њој* (као једној од реализација доста широке формуле *садржатељ* → *садржано* или пак, уже, *зграда* → *оно што је у њој*). Један од тих примера, и то онај који је *директно* изведен из **house (1)**, јесте **house (5)** “all the people who live together in a house” (LDCE); “the people, esp. members of a family, who live together in a house, considered as a unit; household” (WNWCD); “the persons living in one dwelling; the inmates of a house collectively: a household, family” (OED), нпр. *He's the head of the house.* ▪ *The noise woke the entire house.* ▪ *He gets up at six and disturbs the whole house.* ▪ *I waited until the whole house was asleep.* ▪ *The whole house is in a state of excited anticipation for the holidays:*

house (5) = [A GROUP OF PEOPLE] + [WHO LIVE TOGETHER IN A HOUSE (1)] + [ESP. MEMBERS OF A FAMILY]

На ово значење се потом надовезује и трећа карика полисемијског ланца (**house** (1) → **house** (5) → **house** (6)) оличена у семеме **house** (6) “a group of persons who come from the same ancestor, especially a royal or noble family” (MWSO); “(often **House**) a family line including ancestors and descendants, especially a royal or noble family” (AHDEL); “a famous and important family, especially the family of a king or queen, including ancestors” (CCELD); “a noble, royal, or wealthy family or lineage; a dynasty” (ODBE); “a family of ancestors, descendants, and kindred; a race of persons from the same stock; a tribe; especially, a noble family or an illustrious race” (WEV), нпр. *To read the shields, and remember the stories, of the great houses of England.* ▪ *She is related to a European royal house.* ▪ *The Picts also practiced matrilineal descent – thus their royal houses all descended through the female line.* ▪ *In the 1600s, the crown was passed among another group of foreigners—the House of Stuart.* ▪ *The right of blood clearly rested in the house of Stuart.* ▪ *The present British royal family belongs to the House of Windsor.* ▪ *the House of Tudor / York / Hanover / Hapsburg / Austria / Israel* ▪ *For 40 episodes, house Lannister has been the clan that Game of Thrones fans love to hate:*

house (6) = [A GROUP OF PEOPLE] + [WHO COME FROM THE SAME ANCESTOR] + [ESP. A ROYAL OR NOBLE FAMILY]

Наведене семеме **house** (5) и **house** (6) заснивају се, дакле, на истој семантичкој компоненти и формирају истим типом семантичке трансформације, при чему се разлика међу њима огледа у различитом односу према ширини семе као њихове асоцијативне базе (Марковић 1991: 59). Наиме, док је у случају **house** (5) означена група људи детерминисана искључиво кућним оквиром (тј. самим простором, местом живљења), у случају **house** (6) оваква група људи додатно се подвргава и низу модификација тако што се, најпре, укућани, чланови кућног домаћинства, сужавају на свог прототипичног представника, [A FAMILY], потом и он сужава на онај тип породице коју одликују обележја [NOBLE] / [ROYAL] / [WEALTHY] / [IMPORTANT] / [FAMOUS],⁴ да би, на крају, један такав ужи породични круг „изашао” из кућног оквира, проширио се у временском смислу и постао читав род, лоза, династија итд. У сваком случају, оба наведена значења „наглашавају”, мада у различитој мери, управо оно што и јесте типично када је *друштвени аспект* куће у питању, тј. не само просторну, већ *најчешће* и *породичну* повезаност

⁴ Иако се у речничким дефиницијама **house** (6) поменула обележја [NOBLE] / [ROYAL] и др. неретко уводе и језичком оградом *especially* и тиме допушта могућност да се истом лексемом значи читав лоза и неке „обичне” породице, тј. оне породице која се не одликује поменутим обележјима, у мноштву претраживаних извора, ипак, није пронађен ниједан пример којим би се таква могућност могла и илустровати.

чланова кућног домаћинства, и тиме додатно „оправдавају” укљученост и семе [ESP. ONE FAMILY] у семички опис *house* (1).

С обзиром на то да поменути формулу *садржатељ* → *садржано* лексема *house* свакако јесте имала на располагању у процесима развијања нових значења, може се рећи да је овај потенцијал она, ипак, доста рестриктивно реализовала и то када се у виду, пре свега, има могућност извођења таквих значења *директно* из њеног основног, примарног. Јер, осим људи који живе у кући, од осталих *кућних садржаја house* је успела да захвати још само свакодневне кућне послове — *house* (7) “household affairs; domestic concerns; particularly in the phrase *to keep house*” (WEV) — и то, како наводи и дати речник, у врло ограниченом контексту, одн. претежно у устаљеном изразу *keep house* “to regularly do all the cleaning, cooking etc in a house” (LDCEO); “to cook, clean and do all the other jobs around the house” (OALD); “to take care of the affairs of a home; run a household” (WNWCD), нпр. *His daughter keeps house for him.* ▪ *He keeps house and I go out to work.* ▪ *When I started living on my own I had no idea how to cook or keep house:*

house (7) = [WORK] + [REGULARLY PERFORMED IN A HOUSEHOLD] + [TO KEEP IT RUNNING PROPERLY]

Следећи сегмент полисемантичке структуре лексеме *house* показује, такође, да је развој њене семантике „пратио” не само еволуцију унутрашњег простора куће, тј. усложњавање, парцелисање стамбеног простора испод једног крова (а са одразом у *house* (4) и (5), па и (6)), већ и развој простора око куће изградњом њених пратећих, споредних објеката, као и изградњу (једног дела) других врста „склоништа” која се, сходно друштвеним променама и потребама, манифестовала и ван граница кућних имања. Пре него што се у даљем излагању покажу и појединачни одрази тих подоста разуђених праваца семантичких кретања лексеме *house*, треба напоменути да је њихова свеобухватност (и односи са другим изведеним значењима) за резултат дала један врло сложено (и радијално, и ланчано) организовани део значењске структуре који се у енглеским речницима не само у различитој мери генерализује / спецификује, и селективно, парцијално приказује, већ који, генерално, има и другачији третман у односу на онај који сличан део полисемантичке структуре лексеме *кућа* добија у српским речницима. Из тих разлога, а нарочито сврхе контрастирања, даље представљање полисемије лексеме *house* обухватиће, пре свега, њена уопштена значења, а онда и сва она специфичнија значења која су у речницима забележена и као засебне семеме, при чему ће свака од тих „окупљених” семема добити засебну нумеричку ознаку, тј. ознаку која неће одражавати њихову ближу или даљу повезаност са другим семемама из структуре, али која ће, с

друге стране, допринети прегледнијем приказу резултата самог контрастивног поступка у поглављу VII.

Из посматраног дела полисемантичке структуре лексеме *house* најпре ће се издвојити три групе семема. Прву групу чине управо она, већ поменута значења која показују да је *house* од (првобитно) ознаке за “a building used as a home” (CEDCU) постала ознака и за друге *функционалне* типове *објеката* везане за разнородне сегменте приватног и друштвеног живота људи, чиме се њена обједињена денотација подоста приближава — а судећи према (једином) речнику ChD који *house* дефинише и као “a building in general” — чак и изједначава са денотацијом лексеме *building*. Међутим, упркос томе што се по денотативном подручју лексеме *building*, посматраном са функционалног аспекта, лексема *house* јесте ширила и изван граница „(приватних) зграда за становање” у многим правцима, она је на њему, ипак, успела да „захвати” тек поједине типове функционалних објеката, и то у значењу чија реализација (и тумачење) умногоме зависи од контекста и/или учешћа најразличитијих семантичких детерминатора (којима се ближе одређује намена означених склоништа) и, исто тако, у значењу које је каткад и само *посредно* изведено из примарног значења лексеме (нпр. *кућа* → *установа* (или *предузеће*) → *зграда у којој је она смештена*). Сем тога, на овом „проширеном” подручју функционалних објеката *house* може фигурирати и тек као њихов секундарни назив (нпр. *house (of God) = church; temple* итд.).

Осим већ поменутом, најуопштенијом дефиницијом “a building in general” (ChD), ова група значења обједињена је и следећим речничким дефиницијама — *house* (8) “a building, enclosure, or other construction for any of various purposes (usu. used in combination): a clubhouse, a doghouse” (RHKW); “(usu with a pref) building made or used for some particular purpose or occupation: henhouse, cowhouse, storehouse, warehouse, alms-house, bakehouse, custom-house etc.” (OALD₁); “(in compounds) a building used for a particular purpose, for example for holding meetings in or keeping animals or goods in: a hen house, an opera house (See also doghouse, dosshouse, halfway house, hothouse, lighthouse, madhouse, outhouse, storehouse, warehouse)” (OALD); “(in compounds) a building made or used for some special purpose, eg for keeping animals or goods in: a hen house ▪ an opera house (See also court-house, doghouse, doll's house, guest-house, public house, tied house, Wendy house)” (OALD₂); “a building used by people for something other than a main residence (typically with qualifying word)” (WNĐT); “A building for human occupation, for some purpose other than that of an ordinary dwelling (usually with the defining prefix: almshouse, bakehouse, brewhouse, lighthouse, summer-house, workhouse etc., etc.)” (OED); “a structure

used for any particular purpose, as worship, entertainment, assemblage, eating, storage, keeping animals, or growing plants” (NWDEL):

house (8) = [A BUILDING, ENCLOSURE OR OTHER CONSTRUCTION] + [USED FOR SOME SPECIFIC PURPOSE] + [OTHER THAN THAT OF AN ORDINARY DWELLING]

У другу групу специфичнијих значења посматране лексеме сврставају се њена метафоричка значења мотивисана кућом као местом обављања различитих послова и активности (а, могуће, и *групом људи* који (у кући и око ње) обављају различите послове и активности) која су обједињена следећим речничким дефиницијама: “a business or institution” (ODBE; ODAE); “a firm or institution” (ODE); “(in compounds) a company involved in a particular kind of business; an institution of a particular kind: *a fashion / banking / publishing etc. house* ▪ *a religious house (= a convent or a monastery)* ▪ *I work in house (= in the offices of the company that I work for, not at home)* ▪ *clearing house*” (OALD); “a company or organization involved in a particular activity: *a reputable auction house*” (MEDB; MEDA), итд. На ово значење (тј. низ њиме обједињених специфичнијих значења) уланчава се и регуларно, метонимијско значење изведено према принципу *установа* (или *предузеће*) → *зграда у којој је она смештена*, те према принципу *установа* (или *предузеће*) → *људи који раде у установи / предузећу или њоме / њиме руководе* (које се у речницима не бележе доследно, али се потврђују у употреби).⁵ Иако због архисеме [A BUILDING] ово опште метонимијско значење (које, дакле, „окупља” и читав низ *објеката са специфичним (и различитим) функцијама*) припада, у ствари, првој издвојеној групи семема, овде ће се, ипак, ради усаглашавања са српским речничким поступцима, дати и његов засебни семички опис, док ће се претходно наведено (опште) метафоричко значење, из истог разлога, раздвојити у два (низа) описа:

house (9) = [AN INSTITUTION] + [INVOLVED IN A PARTICULAR AREA OF ACTIVITY]

house (10) = [A GROUP OF PEOPLE] + [WHO CONTROLS OR OPERATES AN INSTITUTION]

house (11) = [A BUILDING OR PORTION OF A BUILDING] + [HOUSING AN INSTITUTION]

⁵ Регистровање регуларних метонимијских значења (па и наведеног), међутим, „бољка је свих речника. Велики дескриптивни речници бележе их, али нередовно и на различите начине; средњи и мали бележе их ретко, рекло би се онда када их се лексикограф сети. А тако, ипак, не би требало да буде; регуларна метонимија мора се регистровати, и у малим једнотомним речницима; на њу морамо мислити јер је она важан механизам семантичког варирања” (Гортан-Премк 2013: 35). Стога, у овом раду ће се, без обзира на речничке пропусте у њиховом регистровању, резултати наведеног, као и других регуларних метонимијских процеса доследно наводити.

house (12) = [A COMPANY / FIRM] + [INVOLVED IN A PARTICULAR AREA OF BUSINESS]

house (13) = [A GROUP OF PEOPLE] + [WHO CONTROLS OR OPERATES A COMPANY / FIRM]

house (14) = [A BUILDING OR PORTION OF A BUILDING] + [HOUSING A COMPANY / FIRM]

И трећу групу семема издвојених из посматраног дела полисемантичке структуре чине значења која су изведена из неког од значења обухваћених претходним двама групама. У даљем наставку специфичнија значења лексеме, и то она која су у најмање једном од консултованих енглеских речника забележена и као засебне семеме,⁶ представљаће се комбиновано, тј. редоследом који неће увек бити у складу са наведеним разврставањем семема у групе.

Међу тим специфичним значењима, најпре, налазе се семеме **house (15)**, **(18)** и **(19)** преко којих ова лексема, самостално или уз учешће семантичких детерминатора, припада и реду назива за делове куће под условом, наравно, да се споредни објекти на имању, а у складу са мишљењем (и) испитиваних говорника енглеског језика, одиста такви ма и сматрају. Прво од тих назива, **house (15)**, означава “a structure or shelter in which animals are kept (see also *birdhouse*, *doghouse*, *henhouse*)” (MWLD); “a building or shelter where animals are kept: *the monkey house in a zoo*” (WNWCD), нпр. *Cleanliness and hygiene are obviously important as is the siting of new animal houses or manure stores in order to obtain maximum dispersion of the odour* (BNC). ▪ *Next are houses for my sheep.* ▪ *Nearly every farmer had a barrel of the stuff in his cow house in those days* (BNC). ▪ *Would you like a dog house for your dog?* (COCA). ▪ *She was collecting eggs from the chicken house.* ▪ *The majority of the Zoo's birds live in the beautiful, sanctuary-like Bird House but birds are also scattered throughout other exhibits.* ▪ *The Reptile House gives visitors an inside into the reptile and amphibian world in its many shapes and sizes:*

house (15) = [A BUILDING OR OTHER CONSTRUCTION] + [USED FOR KEEPING ANIMALS]

У блиској вези са овим значењем, при томе, јесу и значења **house (16)** и **(17)** — **house (16)** “a shelter or refuge (as a nest or den) of a wild animal” (MWOD) и **house (17)** “a natural covering (as a test or shell) that encloses and protects an animal or a colony of zooids”

⁶ Стога, наредни преглед и других специфичнијих функција склоништа, те специфичних врста делатности установа / предузећа означених (и) са **house** (због саме разуджености тих функција, послова) ипак неће обухвати целокупни опсег ширења лексеме у овим правцима; да се, при томе, исто чини и у самим речничким изворима илуструју и многобројне упутнице (садржане унутар речничког чланка одреднице **house**) на друге, засебне одреднице у речнику, као и посебна напомена речника OALD који каже: “There are many other compounds ending in **house**. You will find them at their place in the alphabet”. Из овог прегледа ће, тако, изостати посебан осврт и на (горе већ наведене) **clubhouse**, **workhouse**, **bakehouse**, **brewhouse**, **lighthouse**, **court-house**, **custom-house**, **halfway house**, **madhouse** итд. које ће, стога, бити „покривене” само општим семичким описима **house (8)** или **house (9)–(14)**.

(MWOD), која су каткад обједињена и истом лексикографском дефиницијом попут “something, such as a burrow or shell, that serves as shelter or habitation for a wild animal” (ANDEL); “the habitation of any animal; a den, burrow, nest; the shell of a snail, tortoise, etc., in which the animal lives or into which it retreats” (OED), нпр. *The constructions of these creatures [beavers] dens, burroughs, or, as they are commonly called, houses are ... built of wood, stone, and clay. ▫ a muskrat house ▫ The swallow ... to build her hanging house... ▫ Snails ... bear with them their houses easily on their backs. ▫ The sea tortoise is not much differing from those on land, her house or shell is only flatter. ▫ The hermit-crab carries its house on its back.* Ова значења се, могуће, надовезују и на саму семему **house (15)**, представљајући резултат њеног проширења, одн. уопштавања, или су пак она настала метафоричким типом семантичке трансформације директно из основног значења лексеме. У сваком случају, дистинкцију између **house (15)**, с једне, и **house (16)** и **(17)**, с друге стране, чини опозиција сема [MADE BY PEOPLE] и [MADE BY ANIMALS / NATURAL]:

house (16) = [A SHELTER] + [NATURAL OR MADE BY AN ANIMAL ITSELF] + [SERVING IT AS A PLACE OF HABITATION / REFUGE]

house (17) = [A PART OF A SNAIL, TORTOISE OR ZOOIDS] + [HARD] + [OUTER] + [SERVING AS ITS PROTECTION]

Други (функционални) тип објеката са ознаком **house** који се, такође, може наћи (и) на кућном имању је (**house (18)**) “a building where things are kept” (COEDL); “a building in which something is stored: a carriage house (see also boathouse, warehouse)” (MWLD); “a building where things are kept when not in use: a carriage house” (WNWCD) нпр. *Many interesting architectural features are to be observed in the village, including the stables and carriage house, built at the end of the 18th century just after the house (BNC). ▫ A range of stone-built stables, a coach house and tack room, stood a little way from the house, and at right angles to it (COCA). ▫ The grain ware house of a wealthy freeholder near Extela had been torched right after harvest (COCA). ▫ The smoke-house, milk-house and store-house was three separate buildings in a row. ▫ Early in the morning, before she had risen, he cleared away the snow that obstructed her path to the milk-house, drew water from the well, and brought the wood from the out-house. ▫ He started briskly off towards Peter's own tool-house. ▫ Down by the water, the boat house is playground central, complete with kid-favorite diving board (COCA):*

house (18) = [A BUILDING OR OTHER CONSTRUCTION] + [USED FOR STORING THINGS WHEN NOT IN USE]

Исто тако, део кућних имања може бити и (**house (19)**) “A building for keeping cattle, birds, plants, goods, etc. (See also *cow-house, dovehouse, greenhouse, hen-house, hothouse, outhouse, storehouse, warehouse, etc.*)” (OED), нпр. *Garden houses built at convenient distances... ▪ In February, he starts his tomato and pepper plants from seed in a plant house (COCA). ▪ A little house meant for a green-house... ▪ A barn and a hot house sits on either side, surrounded by acres and acres of beautiful pasture (COCA). ▪ Not for nothing had he watched the men thatching the oast-house by the Medway. ▪ Through the cracks in the corn-house where she was hiding Hannah saw the soldiers dismount.*⁷

house (19) = [A BUILDING OR OTHER CONSTRUCTION] + [USED FOR KEEPING / GROWING PLANTS]

Иако се по свом денотату умногоме удаљава од кућног окружења, наведеној групи значења овде се придружује и метафоричко значење **house (20)** (в. доле), и то не само из разлога што се и оно, као и претходне семеме, односи на одређену врсту склоништа које је направио човек, већ и из разлога што са тим значењима дели и заједничку мотивацију; сва та значења, наиме, мотивисана су, осим кућом као склоништем, и кућом као местом живљења, борављења, обитавања и/или кућом као смештајним простором — **house (20)** “a protective structure on the deck of a ship” (WNDR), “(nautical) any structure or shelter on the weather deck of a vessel” (CEDCU); “(Naut.) any enclosed structure above the weather deck of a vessel: *bridge house; deck house*” (RHWU); “a structure rising above the deck of a tanker or cargo ship that encloses living quarters or the bridge” (WNIED), нпр. *He crosses to the deck house and the open engine room hatch to see that it is rapidly filling with seawater (COCA). ▪ Inside the bridge house, Captain Halvorsen, holding a mug of coffee, stands next to the pilot at the wheel (COCA). ▪ There, on the ship, I went back into the mid-ship house and continued with the big string mop and the bucket of strange smelling Scandinavian detergent and water, mopping the red painted steel floors of the passageways (COCA). ▪ The pale middle-aged skipper emerged from the bowels of the ship as the second mate, another young lad, ticked the engine over from the wheel house (BNC).* Како је, дакле, ознака и за један део пловних возила, лексема **house** своје место налази и у још једној меронимијској хијерархији енглеског лексикона, наравно, на неком од њених нижих нивоа:

house (20) = [A PART OF A VESSEL] + [WHICH ENCLOSSES AND PROTECTS LIVING QUARTERS OR THE BRIDGE]

⁷ Лексема **house** је, дакле, што у свом основном, што у наведеним секундарним значењима, име и за „главну зграду” на имању и за готово сваки објекат који је „прати”, а да се ова лексема, поред тога, може односити и на читав скуп објеката, одн. све зграде једног домаћинства посматране у целини, у речницима, као и осталим изворима грађе, ипак није потврђено.

За разлику од претходних семема, следећи низ значења лексеме **house** који се везује за најразличитије области људских делатности своју мотивацију је, пре свега, пронашао у кући као склоништу у ком се или око кога се обављају различити послови и активности, а, с обзиром на то да су „актери” тих радњи, у ствари, сами укућани, из речене мотивације се свакако не може изоставити ни компонента основног значења [A GROUP OF PEOPLE]. Јер, спрега *пословне или друге активности + удружена (организована) група људи која их обавља + место (склониште) где се ти послови / друге активности одвијају* садржана је и у сваком од синонима лексеме **house** у неком од ових значења: **establishment, institution, company, firm, business.**⁸

Штавише, и неке од самих делатности у којима **house** представља ознаку за поједине њихове чиниоце своје зачетке и јесу имале у приватној, породичној кући. Такав је, рецимо, случај и са доменом угоститељства (и туризма) за које се може рећи да је настало оног тренутка када су укућани својим гостима (најпре путницима намерницима, а онда и општој јавности) почели наплаћивати храну, пиће и/или преноћиште, а које се до данас развило у читав низ специјализованих грана и форми. У овом домену, тако, користећи се регуларним, метонимијским принципом (*угоститељска*) *установа* → *зграда*, као и *установа* → *управа те установе*, **house** означава “a public house; an inn; a hotel” (WEV); “an inn; tavern; hotel” (WNWCD); “a public house, inn, or the management of such” (WNWT); “(Commerce) a hotel, restaurant, bar, inn, club, etc, or the management of such an establishment” (CEDCU); “A building for the entertainment of travellers or of the public generally; an inn, tavern. (See also *ale-house, coffee-house, eating-house, public house, etc.*)” (OED), нпр. *Pre-Victorian pubs were largely run on the basis of waiter-service, following from the original concept that the pub was a house open to the public for refreshment—hence the term 'public house' (BNC). ▪ Pubs emerged as an Irish institution during the period of English rule when the Irish were forbidden from gathering in public. So they gathered in one another's homes and one house in each village became the public house or pub (COCA). ▪ We had a quick meal at a cheap eating house. ▪ He has engaged to dine with Mr. Courtal at the French house. ▪ Small family guest house ▪ House! house! (beating on the Table). What, are you all dead here? house! ▪ Were you not told to drink freely, and call for what you thought fit, for the good of the house? ▪ A tied house ... is one ... owned by a brewer for the sale of his*

⁸ Сви ови називи означавају некакву врсту организације, одн. **organization** “a group of people who work together in an organized way for a shared purpose” (CDBE). Тако је **establishment** “(organization) a business or other organization, or the place where an organization operates: *an educational / financial / religious establishment*” (CDBE); **institution** “(organization) a large and important organization, such as university or bank: *a medical / educational / financial institution*” (CDBE); **company** “(business) an organization that sells goods or services in order to make money: *He works for a software company*” (CDBE); **firm** “a company or business: *He works for a law firm called Neil and Vigliano*” (CDBE); **business** “(company) a particular company that buys and sells goods and services: *She runs her own printing business*” (CDBE).

goods. ▪ *Laundry and cleaning were on the house.* ▪ *Best deal is probably the dinner package for \$5.45, including ... house wine with the meal.* ▪ *She is looking into extending the restaurant's hours and days of operation, adding seating and parking and opening a steak house on the property.* ▪ *Stop by a cozy coffee house afterwards to warm up and have great conversation.* ▪ *You can sip a cup of tea at the tea house and restaurant inside the garden.* ▪ *In addition to waffles, Waffle House is promising a craft-tailored menu for the evening.* ▪ *Seafood is the speciality of the house.* ▪ *There are a few trusty pizza houses and French restaurants for those who can't face cooking after a day of strenuous exercise.* ▪ *One more, sir, then I'll have to stop serving you – rules of the house, I'm afraid:*

house (21) = [AN ESTABLISHMENT] + [WHICH PROVIDES FOOD / DRINK / LODGING FOR PAYING GUESTS]

house (22) = [A GROUP OF PEOPLE] + [WHO CONTROLS OR OPERATES THE ESTABLISHMENT (21)]

house (23) = [A BUILDING OR PORTION OF A BUILDING] + [HOUSING THE ESTABLISHMENT (21)]

Неретко комбиновани са или пак лоцирани у близини хотела, ресторана и сл. јесу и места / простори у којима су (у комерцијалне сврхе, такође) организоване различите врсте коцкарских игара. По истом моделу као и у претходној области, лексема **house** је и у овом домену пословања развила неколико значења: “a place of gambling; casino” (WNĐT); “a gambling establishment; casino” (WNIED); “the management of a gambling establishment” (WNWCD); “a gambling casino or its management” (RHKW); “the management of a gambling house or casino” (WN); “a public building in which a variety of games of chance can be played (operated as a business)” (WN), нпр. *Gambling had formerly been licensed – the gambling-house paying \$200 per annum for each gaming table or apparatus, this sum going to the district and county school funds.* ▪ *The gambling-house kept their bedstead machinery a secret from us—even from the police!* ▪ *Probably we were the first European ladies who had ever walked through the gambling-house, but the gamblers were too intent even to turn their heads.* ▪ *Her brother has it now, and runs it as an annex to a gambling-house.* ▪ *There has been a long tradition of gaming houses in Korea.* ▪ *Yet Link, a longtime advocate for casino gambling, said he never got the impression that Daley truly wanted a gaming house in his hometown.* ▪ *Juliet says her brother died of dissipation in a gambling-house.* ▪ *the house gets a percentage of every bet* ▪ *a percentage of each pot goes to the house* ▪ *rules of the house:*

house (24) = [AN ESTABLISHMENT] + [WHICH OFFERS CASINO, GAMBLING OR GAMING ACTIVITIES FOR THE PAYING GUESTS]

house (25) = [A GROUP OF PEOPLE] + [WHO CONTROLS OR OPERATES THE ESTABLISHMENT (24)]

house (26) = [A BUILDING OR PORTION OF A BUILDING] + [HOUSING THE ESTABLISHMENT (24)]

Такође, у неформалном стилу, **house** је ознака и за “(Informal) a brothel; whorehouse” (RHWU); “(Slang) A house of prostitution” (AHDEL), која, према OED, и сама припада реду “a business establishment ... Also, spec. (i) A brothel; (ii) ...”, нпр. *The girls who had worked in ‘houses’ were unfitted, by temperament and training, for any other sort of life. ▪ I was informed with vast glee by these wild young men that ... they had discovered two new houses of infinite merit. ▪ The old ‘Matronas’ of the Southern Race Can run their ‘houses’ with a smiling face, Business and pleasure to one end unite. ▪ ‘You see,’ said Mrs. Henniker piteously ‘what we are up against all the time? How to run a respectable house what I mean?’ ▪ One year later she was released when her uncle accidentally found her while visiting the whorehouse as a customer himself. ▪ In an attempt to create Canada’s first co-operative bawdy house, a sex-work organization will submit a request to Parliament for amnesty from an anti-brothel provision within the next six months. ▪ She wanted to escape from the house of ill-fame where she was. ▪ Saloons, cathouses and gambling establishments were the norm. ▪ For its madam, it’s a reputable house of ill repute, the seemingly incongruous respectable brothel. ▪ There were more profits for the house last year. ▪ In addition, four of the appellant had pleaded guilty either as principals or aiders and abettors to charges of keeping a disorderly house:*

house (27) = [AN ESTABLISHMENT] + [WHICH PROVIDES SEXUAL SERVICE FOR A PRICE] + [informal]

house (28) = [A GROUP OF PEOPLE] + [WHO CONTROLS OR OPERATES THE ESTABLISHMENT (27)] + [informal]

house (29) = [A BUILDING OR PORTION OF A BUILDING] + [HOUSING THE ESTABLISHMENT (27)] + [informal]

Осим у наведеним областима пословања, **house** је развила своја значења и у области трговине, финансија, штампе, издаваштва, моде: “a business establishment, a mercantile firm ... (See also *clearing-house*, *counting-house*, etc.). Also, spec. (i) A brothel; (ii) A couture establishment; (iii) A printing or publishing house” (OED); “a financial or trading

company” (WNĐT); “a trading establishment” (ChD); “a company, especially one which publishes books, lends money, or designs clothes” (CCELD); “the members of a business organization that owns or operates one or more establishments” (WN), нпр. *He also appealed to business houses to help the institution with the sinking of a borehole since the school has no water supply.* Другим речима, **house** је ознака и за:

(a) “a mercantile firm” (OED); “a trading establishment” (ChD), нпр. *House, ... particularly applied, in partnerships of trade, to that house where the business is carried on.* ▪ *Rumours that the Ivory Coast had sold 200,000 tonnes of cocoa to a French trade house sent futures to a four-month low* (BNC). ▪ *Charles King, partner in the mercantile house of Archibald Gracie, director of the Bank of New York, and prominent officer of the Chamber of Commerce* (COCA). ▪ *A commercial house may let a trade book go out of print within a year of publication* (COCA). ▪ *These days, 19th-century brick warehouses and commercial buildings built for the cotton trade house restaurants and shops that cater to the tourist trade* (COCA). ▪ *On the Fanjul side, a Spanish-born ancestor founded one of the biggest sugar trading houses in the world, based in New York with a sister company in Cuba* (COCA). ▪ *One of the first Chinese-owned trading houses, Li & Fung exported porcelain, fireworks, jade handicrafts and silk* (COCA). ▪ *The 1920s ... were the years when building and loan associations, banks, insurance companies, real estate agencies, import and export houses, chain stores ... appeared on the scene* (COCA). ▪ *The major tool of management was always employment, for it was only through interest that anything worthwhile could be obtained, for even appointments in mercantile houses at home or abroad could often only be obtained through interest* (BNC). ▪ *His main role was to act as Tiny Rowlands's front man in the increasingly acrimonious dispute with the Department of Trade and the Fayed brothers over the House of Fraser and Harrods* (BNC). ▪ *"To the best of our knowledge, this is the largest lock of Lennon's hair ever sold at auction," the auction house said in a statement.* ▪ *Each auction house has gambled millions of dollars guaranteeing owners minimum prices, whether their artworks sell or not:*

house (30) = [A COMPANY / FIRM] + [ENGAGED IN PURCHASING AND SELLING PRODUCTS]

house (31) = [A GROUP OF PEOPLE] + [WHO CONTROLS OR OPERATES THE COMPANY / FIRM
(30)]

house (32) = [A BUILDING OR PORTION OF A BUILDING] + [HOUSING THE COMPANY / FIRM
(30)]

(б) “a financial ... company” (WNDR); “a company ... which lends money” (CCELD), НПР. *The London Stock Exchange had become a cartel, dominated by the old British banking houses (COCA). ▪ It is no surprise that earnings at the Morgan Stanley and Goldman Sachs — and at the investment banking divisions of other financial houses — have dropped significantly over the past year (COCA). ▪ The door of the banking house [a more formal term for a bank] were closed. ▪ Which is why that city builds banking houses, while this here Boston builds churches (COCA). ▪ There were more profits for the house last year. ▪ Last year, derivatives accounted for 20 percent of the profits of the brokerage houses and investment banking firms that sold them (COCA). ▪ Salomon is one of Wall Street's two or three largest investment banking houses and the larger trader in government securities (COCA). ▪ The clearing house for banks and building societies had planned to introduce an industry-wide scheme. ▪ Apparently, Herbert has made little progress in his search for an ‘opening’ to riches through the counting house. ▪ In September 1986, South Africa's largest insurance house considered the potential effects of sanctions on the economy, stating that... (COCA).*

house (33) = [A COMPANY / FIRM] + [OFFERING DIFFERENT KINDS OF FINANCIAL SERVICES]

house (34) = [A GROUP OF PEOPLE] + [WHO CONTROLS OR OPERATES THE COMPANY / FIRM
(33)]

house (35) = [A BUILDING OR PORTION OF A BUILDING] + [HOUSING THE COMPANY / FIRM
(33)]

(в) “A couture establishment” (OED); “a company ... which designs clothes” (CCELD), НПР. *At some houses all in the show-room are expected to wear black glacé silk. ▪ Messrs. Jay import from the first houses in Paris models of every style. ▪ I have good taste. I could think of dresses. I should have to go round the various houses. ▪ I can go to Raquelle's London house if I like. ▪ Instead of showing their collections four weeks after the other houses, Givenchy and Balenciaga ... show on August 3. ▪ Angels Costumes, the world's longest-established costume house, now in its 175th year, is to receive the outstanding British contribution to cinema award. ▪ Costumes will be designed by Garavani and the two designers who took over from him at the fashion house that still bears his first name. ▪ He would like to see a quota of eggs taken from nests, harvested, then sold to farmers who supply skins to global fashion houses. ▪ Already there obtained something approaching what is now called ‘the style of the house’:*

house (36) = [A COMPANY / FIRM] + [ENGAGED IN DESIGNING, PRODUCING AND SELLING
(HIGH-FASHION) CLOTHING AND ACCESSORIES]

house (37) = [A GROUP OF PEOPLE] + [WHO CONTROLS OR OPERATES THE COMPANY / FIRM
(36)]

house (38) = [A BUILDING OR PORTION OF A BUILDING] + [HOUSING THE COMPANY / FIRM
(36)]

(г) “A printing ... house” (OED), нпр. *A printing-house may admit of a ... meaning ... relative to the house or place wherein printing is used. ▪ “It would not cost you much to make everybody happy all round,” said the priest, looking at the windows of the printing-house. ▪ Eve has undertaken the charge of the printing-house, and works at her task with such devotion, patience, and industry, that I bless heaven for giving me such an angel for a wife. ▪ The debt has been left unsettled owing to my having kept back my work to perfect it more. It was honourably incurred by me out of consideration for your house. ▪ The relentless decline of the print industry is no secret, and the 94-year-old printing house is far from immune:*

house (39) = [A COMPANY / FIRM] + [ENGAGED IN THE BUSINESS OF PRODUCING PRINTED MATERIALS]

house (40) = [A GROUP OF PEOPLE] + [WHO CONTROLS OR OPERATES THE COMPANY / FIRM
(39)]

house (41) = [A BUILDING OR PORTION OF A BUILDING] + [HOUSING THE COMPANY / FIRM
(39)]

(д) “A publishing company” (AHDEL); “a company ... which publishes books” (CCELD), нпр. *The central government plans to privatise publishing houses in a bid to open the sector or lure investment. ▪ a house that specializes in cookbooks ▪ Hurrying works through the press ... by dividing them among a variety of houses. ▪ There was no one in the house who had guts enough to say that *Some Came Running* was a washer-woman at 1,200 pages, and could be fair at 400. ▪ It published a weekly in English, and one each in Bohemian and German; also there was a monthly published in Chicago, and a cooperative publishing house, that issued a million and a half of Socialist books and pamphlets every year:*

house (42) = [A COMPANY / FIRM] + [WHICH PUBLISHES BOOKS, NEWSPAPERS, MAGAZINES, BROCHURES ETC.]

house (43) = [A GROUP OF PEOPLE] + [WHO CONTROLS OR OPERATES THE COMPANY / FIRM
(42)]

house (44) = [A BUILDING OR PORTION OF A BUILDING] + [HOUSING THE COMPANY / FIRM
(42)]

У домену културе, а пре свега позоришне делатности, лексема **house** је, у поређењу са претходним областима људских делатности, развила већи низ значења међу којима се налази и одраз једног (синегдошко-)метонимијског процеса који излази из оквира уобичајене, регуларне полисемије. Најпре, низ ових значења започиње семемом “a theatre” (ODBE; ODAE); “a theatre; playhouse” (OED), укључујући како овај тип културне установе и њену управу (или патроне), тако и зграду у којој је она смештена, проширујући се потом и на друга места на којима се организују културно-забавни догађаји попут опера, концерата, биоскопских представа: “a place of public entertainment, especially (without qualifying word) a theatre” (WNĐT); “a theatre, concert hall or the like” (RHKW); “the management of the establishment” (WCD); “the patrons of such an establishment” (AHDEL); “a building where theatrical performances or motion-picture shows can be presented” (WN); “a building for dramatic or musical performances; theater” (WNIED), нпр. *The popularity of the theatre in Georgian London was so significant that by the 1760s we believe there to have been over 12000 theatregoers a week attending playhouses. ▀ That attendance at theatre houses has dropped can only point to the fact that the quality of productions has not been impressive as has been the investment ▀ The Adelphi has the distinction, according to the research of Philip Bolton, of being the first house to stage an adaptation of a work by Charles Dickens ... Famous for its Christmas pantomimes and melodramatic spectacles, it [the Britannia, East End theatre] was converted to a movie house in 1913 ... Although built in 1765 ... London's famous Lyceum Theatre did not become a "licensed" house until 1809, when Samuel Arnold, obtaining permission to stage opera and other musical dramas ... John Scott purchased the playhouse [the Olympic Theatre] at auction in 1826, and gave the building gas-lighting. In 1830, Madame Vestris took over the house, becoming the first female manager in the history of London theatre ... The Victoria Theatre ... was another of those houses south of the Thames that catered primarily to working-class audiences by providing thrilling melodramas (Vwb). ▀ Most of the picture houses and theatres carried a lot of publicity from their managers' point of view. ▀ A landmark cultural building, either a theatre or an opera house ... will act as a focal point for the area. ▀ The aerial view of Sydney harbour, with its magnificent bridge and unique opera house, is one of the finest and best-known panoramas in the world (BNC):*

house (45) = [AN ESTABLISHMENT] + [ENGAGED IN THE (COMMERCIAL) EXHIBITION OF THEATRICAL / MUSICAL PERFORMANCES OR MOTION- PICTURE SHOWS]

house (46) = [A GROUP OF PEOPLE] + [WHO CONTROLS OR OPERATES THE ESTABLISHMENT (45)]

house (47) = [A BUILDING OR PORTION OF A BUILDING] + [HOUSING THE ESTABLISHMENT
(45)]

На ове семеме надовезују се потом и следећа три значења:

house (48) “(British) A performance in a theatre or cinema” (ODBE; ODAE); “a performance in a theatre or cinema that is one of a series taking place on the same day” (MEDB); “stage or cinema performances closely following each other” (OED), нпр. *the first / second house* ▪ *tickets for the first house* ▪ *The first house was sold out.* ▪ *The management have long felt that many first-class productions have been spoilt by the rush of two houses.* ▪ *If I can get two seats for the first house tomorrow night, will you come with me?* ▪ *It was after the show at Wednesbury that one tall man ... returning late ... from the second house ... had a barkiss revolver placed to his face.* ▪ *He might go into some cinema ... Or he might get in for the second house at the Holborn or Pavilion?* ▪ *Since Gyan's return to the North Coast she has been performing to sellout houses;*

house (49) “the part of a theatre where the audience sits” (OALD); “the part of a theatre, cinema etc where people sit (≠ backstage)” (LDCEO); “the part of a theatre, cinema, concert hall etc that contains the audience” (MEDB; MEDA), нпр. *The spotlight faded and the house lights came up.* ▪ *The house was half empty.* ▪ *The house lights went down and the music started.* ▪ *We ... were forced to sit ... at the end of the lower formes, so full was the house. We stood at the back of the packed house to listen to an orchestra;*

house (50) “an audience, especially in a theater” (WNIED); “the audience in a theatre, cinema, concert hall etc” (MEDB; MEDA); “the audience for a live theatrical or similar performance” (WNED); “the audience or attendance at a theatre, or other place of entertainment” (OED), нпр. *playing to a full / packed / empty house (= to a large/small audience)* ▪ *In consequence of acting so often before indifferent houses* ▪ *The house fell silent as the curtain rose.* ▪ *The house burst into applause.* ▪ *I'll concentrate on acting, because I don't have to count the house.* ▪ *The play last night brought the house down. The audience cheered for 10 full minutes!* ▪ *a hundred musicians performed in front of a full house* ▪ *The opera played to a full/packed house.* ▪ *Near the end of the movie, and in a packed house, Mom suddenly stands up and shouts* (COCA). ▪ *It played six performances to packed houses at Sydney's Conservatorium, and attracted gratifying media attention.* ▪ *Later it performed to packed houses at Andrew's Lane Theatre in Dublin:*

house (48) = [A STAGE OR CINEMA PERFORMANCE] + [WHICH IS ONE OF A SERIES TAKING
PLACE ON THE SAME DAY] + [British]

house (49) = [A PART OF A THEATRE, CINEMA, CONCERT HALL ETC.] + [WHERE THE AUDIENCE SITS]

house (50) = [A GROUP OF PEOPLE] + [WHO COME TO WATCH THEATRICAL / MUSICAL PERFORMANCES OR MOTION-PICTURE SHOWS]

Ова значења изведена су метонимијом и/или синегдохом из већ изведених значења **house (45)** или **house (47)**: прво значење, **house (48)**, које је забележено само у британској варијанти енглеског језика, изведено је из **house (45)** метонимијом типа (*културно-уметничка*) *установа* → *производ њене делатности*, док се **house (49)** или директно уланчава на семему **house (46)** из које се изводи синегдохом *целина* → *део*, да би овај ланац добио и своју трећу карику, оличену у семему **house (50)** и, могуће, метонимијским путем изведену из **house (49)** (*део зграде намењен за публику* → *публика*) или је пак смер овог ланца био и обрнут, одн. **house (46)** → **house (49)** → **house (50)**. Оно што притом, а како је раније поменуто, излази из оквира уобичајене, регуларне полисемије представља, пре свега, **house (50)**, тј. ознака за првобитно *позоришну*, а онда и публику опште, о чему Рајна Марковић (1991: 62), уз осврт и на ситуацију у српском језику, каже следеће:

Да би се позоришна публика назвала кућом два фигуративна процеса су била извршена: 1. метафора: позориште = кућа; 2. метонимија: публика = позориште (= кућа). Пример: to bring down the house – занети (или одушевити) публику необичан је у нашем језику, јер је уобичајено да се формула регуларне полисемије *зграда – људи који живе или раде у њој*, односи на оне који чине одређену организацију, који су у њој запослени и чине некакав тим. Посетиоци тих организација се најчешће искључују, они не подлежу регуларној полисемији. *Институт* не може означавати и оне који су ту у посети. У ретким случајевима и у нашем и у енглеском језику на посетиоце се може такође односити принцип регуларне полисемије. Ово се догађа онда када је природа установе таква да подразумева и публику као део организације. За позориште су потребни глумци, али и они који их гледају. Због тога у нашем језику није необичан пример: Цело позориште је устало да га поздраве (Р. М.). Али на овоме се завршава повезивање публике и позоришта. У енглеском као да је срођавање позоришта и публике изразитије, јер она успева да „покупи” чак и метафоре које се на позориште односе.

Изразито „срођавање позоришта и публике” у енглеском језику, поред тога, потврђује и семема **house (49)**, тј. **house** као ознака за део позоришне зграде намењен за публику, било да је ова семема, како је раније речено, изведена из **house (50)**, или пак директно из **house (46)** када „део који је најистакнутији или најзначајнији ... заступа [да]ту целину” (Радић-Бојанић и Халупка-Решетар 2014: 339) а сам значај тог дела произлази управо из важности, истакнутости публике за домен позоришне делатности.

Поред тога што је кућу, сходно егзистенцијалним потребама, најпре саградио за себе и своју породицу, а онда је, из практичних разлога, и проширивао градњом (посе-

бних) кућа за животиње, смештајних простора и за друге поседовне ствари, као и заштитничких, физичких оквира за обављање различитих послова, човек је од памтивека градио и разноврсне верске објекте који су, наравно, били одраз и његових духовних потреба. А судећи по значењу **house** (51) — “A place of worship (considered as the abode of the deity); a temple, church. (Usually *house of God, the Lord's house, house of prayer* etc.)” (OED); “a building devoted to religious worship; a church, synagogue, temple, chapel, etc.” (WNET), нпр. *Where God is pleased to reveal Himself most, is called His house.* ▪ *O Saviour! with protecting care | Return to this thy house of prayer* ▪ *One of the first things Pilgrims did was to build a house of worship in the wilderness – a crude, rude house, but still a house of worship.* ▪ *He saw the irony that here he was in a church, the house of God and gate to heaven, thinking about murder* (BNC). ▪ *The churches, if they are God's houses on Earth, should highlight problems and press for a change* (BNC). ▪ *Except for the backslidden, people went to the Lord's house Sunday evenings as well* (COCA). ▪ *Jesus, berating the money-changers in the Temple, called the building a house of prayer.* ▪ *He also noted that it did not take into account the mosques and Muslim houses of prayer destroyed since 1948.* ▪ *The 1887 Synagogue was the first great house of worship built in America by Jews from Eastern Europe.* — говорници енглеског језика су и такве објекте видели као куће, одн. као места у којима „живе” богови (на Земљи) и, стога, места на којима се они обичним људима и највише „откривају” (в. први пример горе). Управо из тог разлога, овакви објекти представљају и места окупљања људи, и места на којима се обављају различите активности, и као таква се са кућом (као местом где, с друге стране, живе људи, окупља породица и где се, такође, обављају разне активности) асоцијативно повезују на више начина:

house (51) = [A BUILDING] + [USED FOR WORSHIP AND OTHER RELIGIOUS ACTIVITY]

Такође у домену религије, а преко ње и у домену образовања (с обзиром на то да је „образовање своје корене и имало у Цркви” (WYE: 188)), **house** се односи и на следеће зграде и/или установе и, такође, одређене групације људи (међу којима су и чланови раније помињаних институционалних домаћинстава):⁹

house (52) “a dwelling for a religious community” (CBELD); “a monastery, convent, or similar religious establishment” (WNWCD); “a building inhabited by a religious order; an abbey, monastery, convent, etc.” (WNET); “the adobe of a fraternity, order, etc.” (WICD) и

⁹ Све зграде са ознаком **house** у којима живе чланови институционалних домаћинстава у појединим службеним документима обједињују се и термином “*Organizational House. A residential lodging facility operated by a membership organization (e.g., school, convent, monastery, religious organization, etc.) for its members ... Includes fraternity and sorority houses, student dormitories, convents, monasteries, and religious residential retreats*” (SMC).

house (53) “a religious community” (IERO); “the members of a religious community living together” (WN); “a religious community that occupies a particular building” (ODBE; ODAE); каткад и обједињено дефинисани попут “The place of abode of a religious fraternity, a religious house, a convent; transf. the religious community itself” (OED), нпр. *The geomantic form of the bull is seen today through the deliberate siting of the town's medieval churches and religious houses on the ancient pagan sites that defined the bull's shape* (BNC). ▪ *I shall take up my abode in a religious house near Lisle – a nunnery you would call it; there I shall be quiet and unmolested* (BNC). ▪ *In England, for example, there were some fifty religious houses in 1066 and perhaps 1,000 monks and nuns.* ▪ *Joseph II reduced the number of religious houses belonging to the contemplative orders.* ▪ *Although it might be construed in England as a joint papal and royal dissolution of a religious order and its houses, the statute of 1324 ... omitted all mention of a papal grant to the Hospitallers* (BNC). ▪ *It was the only house of a religious order located inside the city walls* (COCA). ▪ *Convent, surrounded by graceful plantations and a religious retreat house ...* (COCA):

house (52) = [A BUILDING] + [IN WHICH MEMBERS OF A RELIGIOUS COMMUNITY LIVE AS A UNIT]

house (53) = [MEMBERS OF A RELIGIOUS COMMUNITY] + [WHO LIVE TOGETHER IN A HOUSE (52)]

house (54) “(British, formal) A college of a university” (ODBE; ODAE); “A residential college within a university” (AHDEL) и **house (55)** “A college in a university (i.e. either the building, or the fellows and students collectively. Chiefly in traditional phrases and uses, esp. in *the House*, familiar name for Christ Church, Oxford, and *Peterhouse*, for St. Peter's College, Cambridge” (OED), нпр. *If any scholar shall transgress any of the laws ... of the House ... after twice admonition, he shall be liable ... to correction.* ▪ *The indignation ... felt by the present undergraduates of Christ Church against the individuals who deliberately introduced outsiders for the express purpose of wrecking the house.* ▪ *He studied at the Castle, one of four teaching houses of the university which offered two year Arts degrees based almost entirely on the teachings of Aristotle.* ▪ *College House is New Zealand's oldest and most traditional University College, and is home to 152 students at the University of Canterbury.* ▪ *With its expertise in a wide range of tropical diseases ... it has become an international teaching house and research centre for such matters. It draws to London large numbers of overseas students for its courses on, and research in, epidemiology, medical microbiology, hepatitis, helminthology and parasitology* (BNC):

house (54) = [AN INSTITUTION] + [OF HIGHER LEARNING] + [OFFERING COURSES AND GRANTING DEGREES IN A PARTICULAR FIELD] + [British, formal]

house (55) = [A BUILDING / COMPLEX OF BUILDINGS] + [HOUSING THE INSTITUTION (54)] + [British, formal]

house (56) “a building where students live” (RHWU); “a residential hall in a college; dormitory” (MWLD) и **house (57)** “the students in a hall or dormitory” (WNIED), “the students in residence” (MWOD), нпр. *The term "house system" is also used to refer to the residential college systems found in some colleges and universities, such as Rice University, Caltech, Yale College, Harvard College, and University of Chicago. These systems are based on the college systems of Oxford and Cambridge Universities in the United Kingdom, which in turn share many similarities with the house systems of British secondary schools (WkHS). ▪As freshmen, students live in one of the dormitories in Harvard Yard ... After their first year at Harvard, students are placed into one of the 12 houses on campus and continue to live there for the remainder of their residential life at Harvard ... Each house has a resident master and a staff of tutors, and includes a dining hall, common areas, and recreational and cultural spaces ... The houses themselves also have unique histories and traditions that bring the students together and help to foster the close and long-lasting ties amongst the residents of each house (SlHU). ▪ Although many will live in housing available on college campuses in dormitories, residence halls, and fraternity and sorority houses, many others will find living quarters in rooming houses and apartments off campus (COCA). ▪ I gave disco lessons to sorority houses for 25 bucks an hour (COCA):*

house (56) = [A BUILDING] + [FORMING A PORTION OF A COLLEGE CAMPUS] + [IN WHICH STUDENTS LIVE AS A UNIT]

house (57) = [A GROUP OF COLLEGE STUDENTS] + [WHO LIVE TOGETHER IN A BUILDING (56)]

house (58) “A boarding-house attached to and forming a portion of a public school” (OED); “A residential building for pupils at a boarding school” (ODBE); **house (59)** “The company of pupils lodged in such a house” (OED); “(British) a body of pupils living in the same building at a boarding school” (IERO), и **house (60)** “In day school, a division of the school for the purposes of organization and games and other competition” (OED); “(British) Each of a number of groups into which pupils at a day school are divided for games or competition” (ODBE), нпр. *The house system is a traditional feature of schools in the English-speaking world, particularly in Commonwealth countries, originating in England. The school is divided*

into subunits called 'houses' and each student is allocated to one house at the moment of enrollment. Houses may compete with one another at sports and maybe in other ways, thus providing a focus for group loyalty ... Historically, the house system was associated with established public schools in England, especially full boarding schools, where a 'house' referred to a boarding house at the school (WkHS). ▪ Pupils are divided into houses based on their special needs or interests. ▪ From the very start, competition between the houses is encouraged. ▪ A football match between two houses ▪ Our house won the prize for the best exam results. ▪ I'm as proud of the school as any one. I believe it's the best house in the school, out-and-out:

house (58) = [A BUILDING] + [FORMING A PORTION OF A PUBLIC SCHOOL] + [IN WHICH PUPILS LIVE AS A UNIT]

house (59) = [A GROUP OF PUPILS] + [AT A PUBLIC SCHOOL] + [WHO LIVE TOGETHER IN A BUILDING (58)] + [British]

house (60) = [A GROUP OF PUPILS] + [AT A DAY SCHOOL] + [PUT IN FOR SPORTS AND OTHER COMPETITION] + [British]

У домену и религије и високог образовања, поред тога, **house** означава и (**house (61)**) “an advisory or deliberative group in church or college affairs” (RHWU); “a body of men forming a deliberative or consultative assembly of an ecclesiastical or a collegiate character” (WNIED); “the deliberative assemblies of the Convocation of an ecclesiastical province, of the Convocation and Congregation of a University” (OED), нпр. *house of bishops* ▪ *In Oxford it behoved that the regents constituted the House of Congregation ... through which, every measure should pass, before it could be submitted to the House of Convocation.* ▪ *In the summer term of 1828, a legislative body was formed in college, known as the ‘House of Students’. Its object was to enact such laws ... as the good of a college community would seem to require:*

house (61) = [A GROUP OF PEOPLE] + [FORMING A DELIBERATIVE OR CONSULTATIVE ASSEMBLY] + [IN A CHURCH OR COLLEGE / UNIVERSITY AFFAIRS]

На сличан начин, лексема **house** је и у домену политике развила низ значења (изведених уланчавањем метонимије или синегдохе на метафору) састављен од **house (62)** “(Government, Politics & Diplomacy) an official deliberative or legislative body, such as one chamber of a bicameral legislature” (CEDCU); “a group of people who make laws and govern a country” (CCELD); **house (63)** “(Government, Politics & Diplomacy) a hall in which an official deliberative or legislative body meets” (CEDCU); “the building or the chamber in which such a body holds its sessions” (WNIED); **house (64)** “(Government, Politics & Diplomacy) a

quorum in such a body, esp. in the phrase *to make a house*" (CEDCU); и дефинисани обједињено попут "The building in which a legislative or deliberative assembly meets; the assembly itself; a quorum of such an assembly, esp. in the phrases *to make a house, keep a house* (See also *House of Commons, of Delegates, of Lords, of Representatives, Houses of Parliament, etc.*)" (OED), нпр. *At the state level, some of the legislatures are bicameral, patterned after the two houses of the national parliament. ▪ We accept that a time will come when the houses of parliament and the government will have to agree a final form of the bill that is less than ideal. ▪ Under the constitution, the upper house, lower house and the military will have to select one candidate each for president and for the two vice-presidents. ▪ The two houses of the U.S. Congress are the Senate [=the upper house] and the House of Representatives [=the lower house]. ▪ The two houses of the British Parliament are the House of Lords [=the upper house] and the House of Commons [=the lower house]. ▪ Bild said a draft proposal on the new measures would be presented to the Bundestag lower house of parliament on Thursday. ▪ In addition to serving on the county commission, Angotti served two terms in the state House of Delegates. ▪ The House began debating the proposal at 3 p.m. ▪ "He built the houses of Parliament ... or at least he finished them. He built lots of lovely, big buildings." ▪ Not only must the Government Whips keep a house, but they must keep a majority. ▪ Those who remain ... for the sake of keeping a house. ▪ There had not been members enough to make a house, several colonies being absent:*

house (62) = [A GROUP OF PEOPLE] + [FORMING A GOVERNMENTAL LEGISLATIVE OR DELIBERATIVE ASSEMBLY] + [ESP. ONE BRANCH OF A BICAMERAL LEGISLATURE]

house (63) = [A BUILDING OR PORTION OF A BUILDING] + [IN WHICH A GOVERNMENTAL LEGISLATIVE OR DELIBERATIVE ASSEMBLY MEETS]

house (64) = [THE SMALLEST NUMBER OF THE MEMBERS OF A GOVERNMENTAL LEGISLATIVE OR DELIBERATIVE ASSEMBLY] + [WHO MUST BE PRESENT AT THE MEETING IN ORDER FOR DECISIONS TO BE MADE]

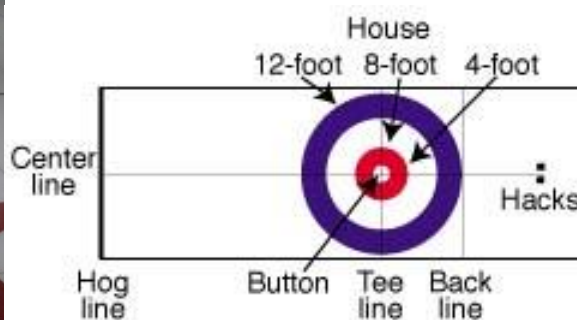
Такође, "used in formal debates that *mimic the procedures of a legislative assembly*" (ODBE; ODAE), лексема **house** означава и (**house (65)**) "the group of people who suggest a subject for a debate" (CDAE; CDBE); "a group of people discussing something in a formal debate" (OALD); "(*formal*) the people who are voting in a formal debate when you are stating the proposal that is being discusses" (LDCEO), нпр. *The motion for tonight's debate is, "This house believes that capital punishment should be abolished." ▪ I urge the house to vote against the motion. ▪ This house would privatise Britain's universities. ▪ This house would under no circumstances fight for Queen and country:*

house (65) = [A GROUP OF PEOPLE] + [ACTING AS A UNIT IN A FORMAL DEBATE] + [formal]

Лексема **house** је, поред наведених општих и специфичних значења у различитим доменима живота, развила и читав низ метафоричких значења у домену игара: спортских, друштвених, коцкарских и дечијих. Значења су мотивисана кућом као смештајним простором, одн. местом на ком се нешто налази, те местом коме се тежи, које је нечији циљ (**house (66)**, **(67)**, **(68)**, **(69)**) или пак као местом у ком живе чланови породице, и то сваки са својом улогом у тој заједници и сваки са својим уобичајеним радњама, пословима, активностима на том месту, тј. у домаћинству (**house (71)**).

Тако се, најпре, у карлингу (в. (xxiv)) лексема односи на (**house (66)**) “(Curling) The space within the outermost circle drawn round the tee” (OED); “(curling) The four concentric circles where points are scored on the ice” (WNDR); “the area enclosed by a circle 12 or 14 ft. (3.7 or 4.2 m) in diameter at each end of a curling rink, having the tee in the center (also called *parish*)” (RHKW); “the circular area of 12 feet in diameter surrounding the tee and within which a curling stone must rest in order to count” (MWOD), нпр. *The stone draws past everything save the winner, which is knocked clear of the house.* ▪ *The space within the 7-foot ring is known as the ‘house’ ... or sometimes ‘parish’.* ▪ *A player will strike out the shot and his own stone will also roll out, leaving an empty house:*

house (66) = [AN AREA OF A CURLING RINK] + [ENCLOSED BY A CIRCLE] + [HAVING THE TEE IN THE CENTER] + [WITHIN WHICH POINTS ARE SCORED]

(xxiv) **House** у карлингу (EDCC; PCrC)

У шаху, с друге стране, посматрана лексема је ознака (премда са данас ређом употребом) за (**house (67)**) “(chess, now rare) a square on a chessboard, regarded as the proper place of a piece” (WNDR); “Each square of a chess-board. *Obs.*” (OED), нпр. *His [the king's] draught is but one house at a time.* ▪ (Chess) *House is every one of the squares, whether they be white or black.* ▪ *Chess, A board divided into 64 squares or houses:*

house (67) = [A SQUARE ON A CHESSBOARD] + [REGARDED AS THE PROPER PLACE OF A CHESS-PIECE] + [now rare]

Потом, у покеру и бингу **house** је, углавном у изразу **full house**, ознака за један од могућих (и то (нај)бољих) резултата тих игара (в. (ххv)):

house (68) “(Card Games) (*poker*) a hand with three cards of the same value and another pair” (CEDCU); “A poker hand with three of a kind and a pair, which beats a flush and loses to four of a kind” (ODBE; ODAE), нпр. *The assigned point values for each possible outcome of the game closely corresponded to their associated probabilities — at least as clearly as the rule in poker that four-of-a-kind beats a full house* (COCA). ▪ *Chances are good that the trips will be beat by a full house, a flush, or a straight.* ▪ *What were the odds on such a situation (straight flush against a full house, heads up) occurring?* ▪ *If one player has a straight, we can't beat that for high, but presumably some of the other players are drawing live to flushes or full houses or bigger straight.* ▪ *He's taught her-endless games of poker. She's sitting on a full house. Just another ace is all she needs. He wants to cheat and give her that ace* (COCA):

house (68) = [A POKER HAND] + [WITH THREE MATCHING CARDS OF ONE RANK AND TWO MATCHING CARDS OF ANOTHER RANK]

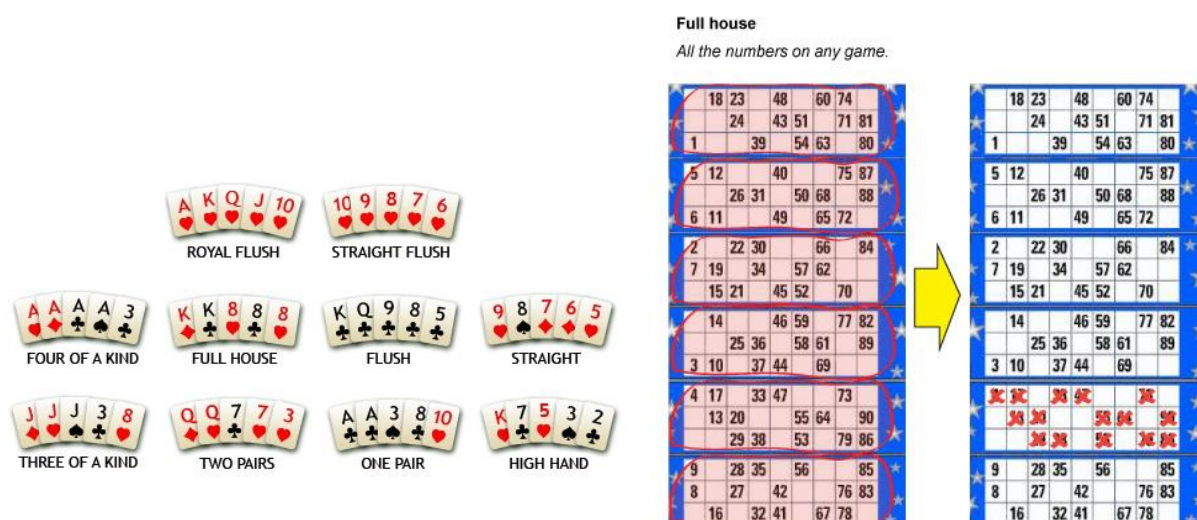
house (69) “(Games, other than specified) (in bingo, etc) the set of numbers needed to win” (CEDCU), нпр. *eyes down for a full house!* ▪ *There is 2,700 on offer at the Roundfort bingo this Wednesday night with prizes of 70 on all full houses plus 1,000 on the jackpot games as well as valuable prizes on the raffle.* ▪ *George Glover, 67, who lives in Selby, achieved a full house in 39 numbers on the national bingo game to win the cash prize at the Mecca Club in York:*

house (69) = [THE SET OF NUMBERS] + [ALL MARKED OFF ON A BINGO (WINNING) CARD]

У британском енглеском, осим тога, **house** је развила и значење које је изведено из претходног метонимијским путем, представљајући један од алтернативних назива за саму игру, одн. (**house (70)**) “Lotto; bingo” (WNDD); “(Brit.) a variety of lotto or bingo played with paper and pencil, esp. by soldiers as a gambling game” (RHUD); “Lotto played (orig. in the Army) as a gambling game with special cards and checks” (OED); “(British) old-fashioned term for bingo” (ODBE) — “so called from the cry of 'house!' shouted by the winner of a game, probably from a full house” (CEDCU) — нпр. *Bingo, also called Lotto, game of chance using cards on which there is a grid of numbers, a row of which constitute a win when they have been chosen at random ... The first player to achieve a card (or a line) in which all of*

the numbers have been called shouts “bingo” or “house” and collects the entire stake money ... Bingo has had many names and variations. The earliest name, lotto (or loto), ... was first recorded in 1778 ... The only form of gambling permitted in the British armed services, the game is called in the Royal Navy tombola (1880) and in the Army, house (1900), or housy-housy (EBrit). ▪ When they were not drilling they were playing ‘House’. ▪ The two most popular games are ‘Crown and Anchor’ and ‘House’. ▪ If you get all your numbers covered, you call out ‘house’, winning the pot. ▪ On the air floated the monotonous enumeration of ‘House’. ▪ It takes two men to work a game of House: one calls out the numbers, the other collects the money and issues the cards:

house (70) = [A GAME OF BINGO OR LOTTO] + [PLAYED WITH PAPER AND PENCIL] + [ESP. BY SOLDIERS AS A GAMBLING GAME] + [British, (old-fashioned)]

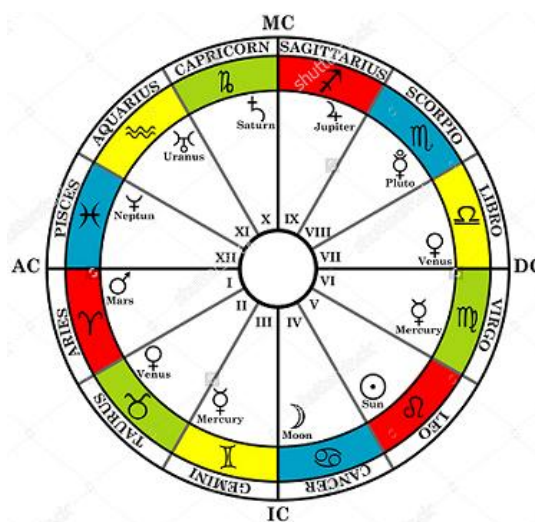
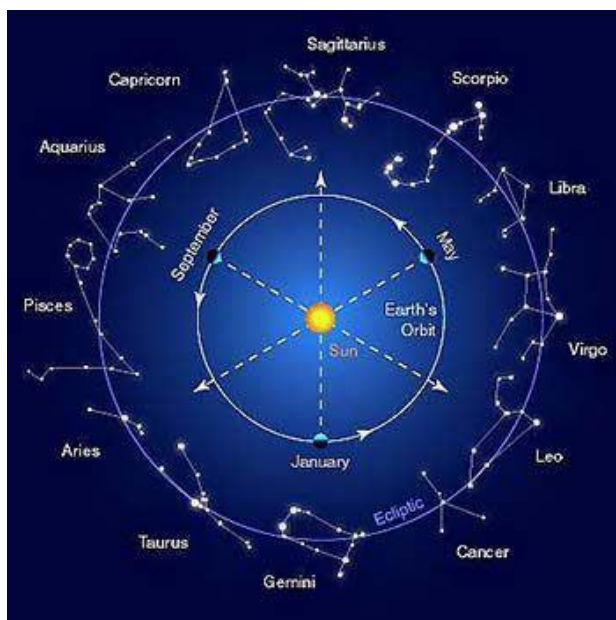
(xxv) (**Full**) **House** у покеру и бингу (WnC; DBg)

И, на крају, игра у којој деца oponaшају живот у кући, домаћинству, такође носи име **house** — **house** (71) “a children's game in which the players pretend to be members of a household” (WNĐT); “play in which children take the roles of father or mother or children and pretend to interact like adults” (WN); “play at being a family and running a house” (OED); “When children play house they pretend they are adults and that they are doing the things that adults do in a house, such as cooking and serving food” (MWLD), нпр. *children imitating their elders by playing house* ▪ *As the babysitter, Emma always acted as the mother whenever the kids demanded to play house.* ▪ *If we were lucky, and the weather was fine, we would be allowed to have tea in our tent, and to play houses with the fireside things—the tongs, the little brush, the shovel and the ash-rake.* ▪ *House, also referred to as “playing house” or “play grown up”, is a traditional game, a form of make believe where children or adults take on the roles of a nuclear family ... Every person assumes a role, and then they invent house-*

hold scenarios in which everyone takes a part: getting food, doing chores, fixing things, ... carrying for the younger children, ... welcoming the husband home from work, etc. (WkHg):

house (71) = [A CHILDREN'S GAME] + [IN WHICH PLAYERS PRETEND TO BE MEMBERS OF A HOUSEHOLD]

Лексема је и у области астрологије развила ланац значења (в. xxvi) мотивисан, такође, кућом као смештајним простором или местом живљења, борављења (а, могуће, и кућом као породицом (Марковић 1991: 59)), представљајући овог пута име, најпре, за поједина места на небу (сегменте небеске сфере) у којима „бораве” одређене групације звезда и планета Сунчевог система, а затим и за сегменте дводимензионалног приказа (карте, мапе) тих тродимензионалних небеских простора, као и за онај хороскопски знак који се сматра седиштем једне одређене планете, одн. места у којем је та планета најјутицајнија — **house (72)** “One of the 12 parts into which the heavens are divided in astrology” (AHDEL); “(Astrol.) one of the 12 divisions of the celestial sphere, numbered counterclockwise from the point of the eastern horizon (RHWU); **house (73)** “(Astrol.) a sign of the zodiac considered as the seat of a planet's greatest influence” (WNWCD); “The sign of the zodiac indicating the seat or station of a planet in the heavens. Also called *mansion*” (AHDEL); **house (74)** “(astrology) One of the twelve divisions of an astrological chart” (WNDD); “(Astrology) A twelfth division of the celestial sphere represented as a sector on an astrological chart,

(xxvi) **House** у астрологији (SdB; shs)

used in allocating elements of character and circumstance to different spheres of human life” (ODBE), нпр. *It is also good to have the ruler of the Ascendant and the 2nd house in mutual reception. ▀ A horoscope needs to be drawn and studied and the meaning of aspects as well as*

the positioning of houses and planets have to be understood. ▪ Since ancient times, the astronomers have divided the sky into twelve sections to designate the months. They have also designated groupings of stars as constellations. It became convenient to name the sections of the sky by the major constellation contained in each. These are now known as the Signs of the Zodiac. As the earth orbits the sun, the sun appears to move through these sections, or signs, spending approximately one month in each. It is quite common that a sign is called a house, giving rise to such expressions as "the sun is in the house of Capricorn" (TCCSA: 83). ▪ A palace, mansion or house was that zodiacal sign in which a planet was supposed to be peculiarly at home. ▪ Every planet had its (so-called) mansion or house; whence Aries was called the mansion or house of Mars, Taurus that of Venus, Gemini that of Mercury etc. (CWGC: 372). ▪ The angular houses represent our own 'seats of power', places of familiarity and control. ▪ His seventh house contains Mars while Libra is at the Ascendant containing Uranus. ▪ Every astrology chart is divided into houses, starting with the Ascendant line and working anti-clockwise around the rest of the chart. ▪ I look further along and I see the Moon is at the top of the chart in the ninth house at 14 degrees of Virgo:

house (72) = [A PART OF THE CELESTIAL SPHERE] + [OUT OF THE 12 PARTS INTO WHICH IT IS DIVIDED IN ASTROLOGY]

house (73) = [A SIGN OF A ZODIAC] + [CONSIDERED AS THE SEAT OF A PLANET'S GREATEST INFLUENCE]

house (74) = [A PART OF AN ASTROLOGICAL CHART] + [REPRESENTING ONE OF THE 12 PARTS OF THE CELESTIAL SPHERE]

Осамдесетих година прошлог века лексема **house** постаје име и за један музички правац (који се до данас развио у више варијаната) и то скраћивањем назива чикашког клуба (*The Warehouse*) одакле је ова врста музике потекла — **house (75)** “a type of modern electronic music that developed in the 1980s, replacing disco as the most popular form of dance music. It combines deep bass sounds with parts that are sung or played on a synthesizer” (MEDB; MEDA); “(also **house music**) a style of electronic dance music typically having sparse, repetitive vocals and a fast beat” (ODBE); “A style of electronic dance music with a heavy, synthesized bass and drum lines and rapid tempos, originally popularized at parties held in abandoned warehouses [After (*The Warehouse*), nightclub in Chicago where it was first popularized]” (AHDEL); “a kind of synthesized electronic dance music with heavily syncopated rhythms, very low-pitched bass tones, and lyrics in a rap style [named after *Warehouse*, a dance club in Chicago where it originated]” (WNWCD), нпр. *DJs specializing in techno*,

garage, and house ▪ *We were influenced by electro, hip-hop, house music, jazz-funk, reggae, everything really.* ▪ *I mainly listen to minimal techno house, mostly because that's what I play out.* ▪ *Next door was a cafe run by a former ska musician with a love for house and techno:*

house (75) = [A TYPE OF ELECTRONIC DANCE MUSIC] + [WITH A HEAVY, SYNTHESIZED BASS AND DRUM LINES, RAPID TEMPOS AND LYRICS IN A RAP STYLE]

И, на крају, лексема **house** фигуративно означава и свако (друго) место где нешто „живи”, почива, као што је то, рецимо, гроб или гробље (кућа мртвих) или тело (кућа душе) — **house (76)** “Somewhere something metaphorically resides; a place of rest or repose” (WNDR); “transf. and fig. (from 1) Dwelling-place; place of abode, rest, deposit etc.” (OED), нпр. *The house of death had so many doors, as she would easily fly into it.* ▪ *Like a pestilence, it doth infect / The house of brain.* ▪ *Breathing out as much as my poor little breath could afford from my house of hay [cf. 'All flesh is grass'].* ▪ *The house of the dead, the grave, the cemetery is a deserted, abandoned house* (Opr: 116). ▪ *fleshly house of the soul:*

house (76) = [ANY PLACE] + [WHERE SOMETHING RESIDES, RESTS OR REPOSES] + [fig.]

Наведени преглед (и опис) семема лексеме **house** показује, дакле, не само поменуто велико семантичко богатство ове лексеме, већ и изразиту разуђеност путева њених семантичких „кретања”. Пресудну улогу у значењском ширењу лексеме, притом, „одиграла” је *функција* куће, и то како она најопштија, заштитничка — кућа као склониште, „крив над главом”, физички оквир, садржатељ — тако и њена специфичнија, стамбена и, како је већ речено, вишедимензионална функција — кућа као место живљења, борављења, обитавања; кућа као место обављања разних послова и активности; кућа као смештајни простор. Иако се у стицању свог семантичког богатства лексема користила и различитим типовима семантичких трансформација, те њиховим комбинацијама, у њеној полисемији најзаступљенији су, ипак, резултати метонимијског преноса значења *садржатељ* → *садржано*, било да је он уланчан на метафору (или синегдоху) или пак не, при чему је правац тог преноса убедљиво најчешће био усмерен према људима, тј. групама људи које живи или раде у датом садржатељу, или га пак само „посећују” (нпр. публика у позоришту и др.). Поред тога, веома продуктивним механизмом показује се и метафора (пре свега, *кућа* → *установа / предузеће*) која лексеми **house** повезује са одишта најразличитијим доменима људског живота, рада, спорта, разоноде итд. Синегдошки пренос значења (*целина* → *део*), пак, ређе је заступљен у полисемији ове лексеме и уз то је углавном и регионално ограничен.

Да ли ће, и у којој мери, представљени обрасци значењског развоја лексеме *house* карактерисати и њен најближи синоним *home*, а нарочито српске лексеме *кућа* и *дом*, предстоји да се види у наредним тачкама овог поглавља; детаљнији пак осврт на могуће сличности или разлике међу овим лексемама биће изнет у завршном, осмом поглављу овог рада.

IV. 1. 2. *Home*

Полисемантичка структура лексеме *home* такође бележи већи број семема окупљених око њеног основног значења — *home* (I) “a house, apartment, or other shelter that is the usual residence of a person, family, or household (syn. *abode, dwelling, habitation, domicile*)” (WNWD); “the place (such as a house or apartment) where a person lives” (MWLD); “the place where one lives permanently, especially as a member of a family or household” (ODBE); “one's principal place of residence : domicile” (WNIED); “a habitual dwelling-place; the residence of one's family” (ChD); “the place where you live at a particular time” (WN), нпр. *Have you no home to go to? ▪ We go to a school close to our home. ▪ The floods forced many people to flee their homes. ▪ Deliver the package to my home. ▪ I must have left my notes at home. ▪ The senator has two homes — an apartment in Washington and a house in Colorado. ▪ Right now his home is a small apartment. ▪ We have a country home and a city home. ▪ He was spending more and more time away from home. ▪ Nowadays a lot of people work from home.*

У свом основном значењу, дакле, лексема *home* се од лексеме *house* као назива за првенствено зграду у којој неко живи (обично породично) пре свега разликује по томе што се она, у ствари, „одваја” од самог *грађевинског* аспекта „склоништа” у ком неко живи, те „апстрахује” до (нечијег) *места* живљења, нечијег *сталног пребивалишта*, *сталне адресе*, независно од тога да ли се то *место* налази у кући (*house* (I)), стану, шатору или некој другој форми склоништа: *A home is a dwelling-place ... for an individual, family, household or several families in a tribe. It is often a house, apartment, or other building, or alternatively a mobile home, houseboat, yurt or any other portable* (WkHm). ▪ *Whether it's a mansion on 5th Avenue or a tee-pee in the desert, if you live in it, it's your home. ▪ Tramps have made their homes in warehouses on the river bank. ▪ He was living on the streets for three months, and his home was a cardboard box:*

home (I) = [A PLACE] + [TYPICALLY A HOUSE (1) OR FLAT] + [WHERE ONE LIVES PERMANENTLY OR FOR A LONG PERIOD] + [ESP. WITH HIS/HER OWN FAMILY] или

home (1) = [A HOUSE (1) OR FLAT] + [AS A PLACE] + [WHERE ONE LIVES PERMANENTLY OR FOR A LONG PERIOD] + [ESP. WITH HIS/HER OWN FAMILY]

Осим тога, у полисемантичкој структури лексеме **home** забележено је и значење које је одраз проширеног доживљаја куће (и то прототипа од **house (1)**), тј. одраз проширења оног места становања које се налази у самој кући (**house (1)**) на читаво имање на ком се та кућа (и све оно што служи сврси становања) налази — **home (2)** “the house and grounds with their appurtenances habitually occupied by a family” (WNIED):

home (2) = [A HABITUAL PLACE OF ONE'S RESIDENCE] + [INCLUDING A HOUSE (1) AND GROUNDS WITH THEIR APPURTENANCES]

Синегдоха типа (*главни*) *део целине* → *целина*, осим у наведеном случају, користиће се, такође, и у развоју семантике лексеме **home** усмерене и ка додатним (просторним) проширењима самог централног места становања (**home (1)**), о чему ће више речи бити након прегледа и неколицине метонимијских значења чија се изворишта налазе у кући или стану (одн. месту становања уопште) као садржатељу. Прва специфичнија реализација метонимијског принципа *садржатељ* → *садржано* (одн. *кућа / стан* → *оно што је у кући / стану налази*) је *кућа / стан* → *људи (породица) који живе у кући / стану* која за резултат даје семему **home (3)** “The family or social unit occupying a permanent residence” (ODBE); “a family or other group living in a house or other place” (CBELD); “the members of a family collectively; the home-circle or household” (OED); “the members of a family as a unit; a household and its affairs” (CAELD), нпр. *The teacher asked how many people made up his home.* ▪ *a man establishes a home and makes use of a specific piece of land* ▪ *He had always wanted a real home with a wife and children.* ▪ *We had a happy home.* ▪ *She came from a good / violent / troubled home.* ▪ *Theirs was a happy home, full of love.* ▪ *The boy came from an unhappy home.* ▪ *children from a broken home [= from a family in which the parents had separated]* ▪ *homes broken up by divorce* ▪ *They wanted to give the boy a secure and loving home.* ▪ *A man who believes that a person's home is the most important thing in life.* ▪ *Sacred and happy homes ... are the surest guarantees for the moral progress of a nation:*

home (3) = [A GROUP OF PEOPLE] + [WHO LIVE TOGETHER IN A HOUSE OR FLAT] + [ESP. MEMBERS OF A FAMILY]

У другом пак случају принцип *садржатељ* → *садржано* (одн. *кућа / стан* → *оно што је у кући / стану*) био је усмерен и ка стварима потребним за живот у домаћинству, покућству, што за резултат даје семему **home (4)** “The usual contents of a house” (OED),

нпр. *The creditor relies ... on the power of selling up the 'home'.* ▪ *So, there are many reasons for selling up the contents of a home and these were experienced by a large portion of the population. These circumstances ... prevented many people getting attached to the bulk of the home furnishings with which they were surrounded. Purchased furniture often had to be sold by homemakers when they next needed to move ... More serious reasons than those outlined above for selling up the home threatened even the most treasured of possessions* (SfH: 61).

home (4) = [THINGS] + [NECESSARY FOR LIVING IN A HOUSE OR FLAT]

Асоцијација на место становања као на смештајни простор, поред тога, за резултат је дала и два значења која су настала уланчавањем метафоре на претходно речени тип метонимије. Једно од њих, карактеристично за неформални стил енглеског језика, јесте **home (5)** “(informal) A place where an object is kept” (ODBE; ODAE); “a place where something is placed, stored, etc.” (MWLD), нпр. *I must find a home for all these bottles.* ▪ *I'll have to find a home for the new wine glasses.* ▪ *Plastic containers make very good homes for geranium cuttings.* ▪ *Can you find homes for these files in your office?* ▪ *Can you find a home for the piano?* ▪ *We haven't found a home for all our books yet.* Друго пак значење представља одраз и придружене асоцијације која се односи на величину, капацитет куће као садржатеља, показујући притом да се кућа доживљава као (смештајни) простор који може да прими велику количину садржаја (људи, ствари) — **home (6)** “a houseful” (OED) [**houseful** “The amount or number that a house can hold or accommodate” (AHDEL)]; “a lot of people or things in your house” (CDBE)], нпр. *Still, the leap from the “serious” role of fathers on the job to their “unimportant” role in a home of children troubled many, and not only the traditionalists* (MtB: 58). ▪ *I prefer to use glass, but if you have a home of children or pets or something like that, then there are great reproduction ornaments out there now that look like glass but aren't* (LOC). ▪ *He emigrated to America, leaving his wife and children with a home of furniture:*

home (5) = [A PLACE] + [WHERE SOMETHING CAN BE KEPT, STORED] + [informal]

home (6) = [A NUMBER OR AMOUNT] + [OF PEOPLE OR THINGS] + [LARGE]

У новије време **home** представља и назив за сам *грађевински* оквир, одн. објекат који у *физичком* смислу штити, наткриљује само место становања — **home (7)** “The physical structure within which one lives, such as a house or apartment” (AHDEL; ChD); “the physical structure of a residence; a house or apartment” (WSTH); “the house or structure in which one lives” (WNDR) — при чему је ово значење, како наводи OED, пре свега карактеристично за америчку варијанту енглеског језика мада се све више шири и на друга гово-

рна подручја овог језика: “in N. America and Australasia (and increasingly elsewhere), freq. used to designate a private house or residence merely as a building” (OED), нпр. *One thousand new homes are being built in the area.* ▪ *a five-bedroom home* ▪ *A fine stone-front home at Twenty-seventh and Troost.* ▪ *There is a shortage of homes for rent.* ▪ *attractive, modern homes for sale* ▪ *the allocation of land for new homes* ▪ *A lovely drive ... is bordered with homes, many of which make pretensions to much more than comfort.* ▪ *She has no savings and can't imagine ever buying a home.* ▪ *a house that is divided into two separate homes* ▪ *a rise in the number of private homes being repossessed* ▪ *The neighborhood is filled with expensive new homes (= houses (chiefly US)).* ▪ *The June figures showed more private homes completed than in any month since December 1968.* ▪ *We spoke to Madonna at her Hollywood home.* ▪ *In Beverly Hills and Bel Air, we saw the homes (never called houses) of Jane Withers, Greer Garson, and Barbra Streisand.* ▪ *Normally, this banner was hung in a front window of the home so that all passing by could see* (COCA). ▪ *It's my inheritance, a home with a roof that leaks sometimes, and a basement that smells musty* (COCA). ▪ *This initiative is designed to help military families repair and maintain their homes while family members are on active duty.* ▪ *In the Bantul district to the south, villagers told of trying to rescue family members before homes collapsed:*

home (7) = [A BUILDING OR PART OF A BUILDING] + [WHERE PEOPLE LIVE] (+ [mostly American])

Увођење наведеног значења у полисемантичку структуру лексеме **home**, при томе, има два ефекта; с једне стране, оно претендује да „наруши”, неутралише иначе наглашени конотативни набој ове лексеме (о чему више доле) а, с друге стране, захваљујући управо том значењу, лексема **home** се данас још и више приближава лексеми **house**:

... **house** has always had reference to the structure to be lived in; **home** has recently taken on this meaning and become practically equivalent to **house**, the new meaning tending to crowd out the older connotations of family ties and domestic comfort” (RHWU).

Ипак, „старије конотације” које су задржане у великом делу преостале значењске структуре лексеме **home** чине и даље једну од најбитнијих, па и најбитнију разлику између **home** и **house** коју неретко, у посебним напоменама, наглашавају и консултовани речнички извори, нпр.

House or home? ... We use the noun **house** to refer to a building: *They're building six new houses at the end of our road.* ... We use **home** in a more personal and emotional way to refer to where someone lives: *It's not big but it's my home* (CDAE);

... **house** is generally applied to a structure built for one or more families or social units: *a ranch house in the suburbs*; **home** may be used of an apartment or a private house; it retains connotations of domestic comfort and family ties: *Their home is full of charm and character* (RHKW);

The main difference between them [**house** and **home**] is that **house** is concrete. **House** refers to a building in which someone lives. In contrast, a **home** can refer either to a building or to any location that a person thinks of as the place where she lives and that belongs to her. A home can be a house or an apartment, but it could also be a tent, a boat, or an underground cave. A home can even be something abstract, a place in your mind. When you say, "Let's go home," you are probably not talking simply about going to the physical structure where you live. You are talking about being in the special place where you feel most comfortable and that belongs to you (MWLD: Ask the Editor).

Осим тога, разлику између „конкретног” **house** и „обојеног”, конотативног, емотивног **home**, као и различитост самих асоцијација и емоција према сталном месту пребивања (а садржаним у **home**) илуструју и следећи примери преузети (углавном) из других врста консултованих извора: ... *a house is a physical thing that is built with wood and bricks, furnished with furniture and carpets etc., while a home is built with the emotional attachment of an individual, a family or a group of people. As the saying goes, "one can buy a house but not a home"* (ThD). ▪ *A house is a mere structure you live in. A home is a place that gives you strong sense of belongingness, physical and emotional well-being. Home is the place where you want to come back at the end of the day* (TTI₂). ▪ *I lost this house when I got divorced. Before losing it, this house was home. It was filled with kids, and celebrations and comfort and love. My children spent most of their childhood here. They established great friendships. This was the place they came home to after a long day at school, and after the victories and defeats of their various sports games. It was the toasty place they came back to after a day of fun in the snow! It was where they ate meals and watched TV and slept and got in trouble and were hugged and loved. ... After losing it, my home became just a house to me, but a home to someone else!* (ATYP). ▪ *This is the first house I lived in ... When I was young, the house was covered in vintage shingles ... and once you entered through the front door—the house became a home* (ATYP). ▪ *You can live in a box, or a mansion or a high-rise or a teepee or a tent or a boat—and if your heart is there—it's your home!* (ATYP). ▪ *Home is a feeling. Home is a place of extreme comfort and home is the place that you can return to when you are having a bad, bad day. Home is a place of memories. Some memories are not good ones—but, the good memories usually outshine the not-so-good ones. Home is the place you long to be when you are not feeling well! Home is the place where you can be happy* (ATYP). ▪ *Oh ! what can sanctify the joys of home?* (OED) ▪ *Home, Sweet Home, Be it ever so humble, there's no place like home* (OED). ▪ *East, west, home's the best* (ЕСФР).

Илустровани приснији и емотивнији доживљај сталног места пребивања — који је, између осталог, и нечије уточиште, место које особи даје осећај сигурности, мира и спокоја; место које пружа осећај пријатности, удобности, породичне повезаности, задовољства, љубави; место којем особа осећа да припада, које је његова база, центар његовог живота, место одакле особа полази и којем се увек враћа (или жуди да се врати) итд. — већи речници енглеског језика издвајају и као засебну семему (а поред *home* (1) као назива за, уопште, пребивалиште, станиште, саму локацију живљења, адресу), дефинишући је притом на следећи начин: (*home* (8)) “The place of one's dwelling or nurturing, with the conditions, circumstances, and feelings which naturally and properly attach to it, and are associated with it” (OED); “the scene of domestic life, with its emotional associations” (ChD); “The abiding place of the affections, especially of the domestic affections” (WCD); “the place in which one's domestic affections are centered” (RHWU; RHKW). Осим тога, OED и додатно појашњава разлику између *home* (8) и *home* (1): “it [*home* (8)] appears to be connected with the generalized or partly abstract sense, which includes *not merely 'place' but also 'state'*, and is thus construed like *youth, wedlock, health*, and other nouns of state”:

home (8) = [A HOUSE (1) OR FLAT] + [AS ONE'S HABITUAL PLACE OF RESIDENCE] + [emotional and other associations attach to it]

Овакве асоцијације, при томе, особа може да везује не само за место (кућу или стан) у ком тренутно живи дуже време, већ и за друга места којима осећа да припада. Једно од њих је и родитељски дом, место где је особа некада живела, у ком је одрасла и одакле се отиснула (или пак није) и започела свој самосталан живот или живот са својом „новом” породицом (на неком другом месту) — *home* (9) “the place where your parents live and where you grew up” (MEDB; MEDA); “the place where a child lived with his or her family” (LDCEO), нпр. *Were you still living at home?* ▪ *He left home* (= *left his parents and began an independent life*) *at sixteen.* ▪ *He is 43 and still living at home.* ▪ *Carrie moved out of the family home a year ago.* ▪ *She lived at home until he got married.* ▪ *He has fond memories of his boyhood home* [=the place where he lived as a boy]:

home (9) = [A HOUSE (1) OR FLAT] + [AS A PLACE] + [WHERE ONE'S PARENTS LIVE PERMANENTLY / WHERE ONE GREW UP] + [which one feels he/she belongs to]

Осим у временском смислу, ови „центри” су се ширили и према просторном принципу — полазећи од куће (и целог имања) или стана као сталног места становања (било у садашњем тренутку или у периоду одрастања) и идући преко целог села или града,

као и области, краја у којој се кућа (стан) налази, у којем особа живи или је живела, све до читаве земље, домовине — на шта указује и следећи низ речничких (обједињујућих или засебних) дефиниција: “The district or country where one was born or has settled on a long-term basis” (ODBE); “the town, country etc where a person usually lives; the place from which a person comes originally” (WNDT); “a person's native place or own country” (RHWU); “a person's country, city, etc, esp viewed as a birthplace, a residence during one's early years, or a place dear to one” (CBELD); “the place where someone lives or originally comes from : the place to which you feel most strongly attached” (MWLD); “the town, district, country, etc. that you come from, or where you are living and that you feel you belong to” (OALD); “someone's place of origin, or the place where a person feels they belong; your own country or your own area” (CDBE), нпр. *For most English children, home is a town or city. ▪ I've finally had all my mail re-directed and London is where I consider my home to be now. ▪ The latter he was to encounter in Toledo, the city that became his permanent home in 1577. ▪ They have made Provence their home. ▪ New York will always be home for me. I mean, the entire expanse of New York City and Long Island will always be home for me. That's where I'm from! ... THIS is home and no matter where I end up, New York will ALWAYS be my home!* (АТYP). ▪ *Her home is the east of France. ▪ Jane left England and made Greece her home. ▪ I was actually born in New Zealand, but I've lived in Hong Kong for so long that it feels like home now. ▪ Jamaica is home to over two million people. ▪ She loves France, but she misses home. ▪ I miss the hot weather we have at home in India. ▪ Jack dreamed of home from his prisoner-of-war camp. ▪ Newspapers both at home and abroad ignored the incident. ▪ He was lonely abroad and longed for home. ▪ The diplomats have been sent home because their embassy has become a nest of spies and espionage. ▪ People back home [=in his hometown; in the place he is from] would never believe how much he has changed. ▪ I often think about my friends back home. ▪ I live in London, but my home (= where I was born) is in Greece. ▪ My home was originally in Boston (in America, North America, etc.):*

home (10) = [A VILLAGE, TOWN, DISTRICT OR COUNTRY] + [WHERE ONE HAS LIVED FOR A LONG PERIOD] + [which one feels he/she belongs to]

home (11) = [A VILLAGE, TOWN, DISTRICT OR COUNTRY] + [WHERE ONE ORIGINALLY COMES FROM] + [which one feels he/she belongs to]

Ова значења изведена су синегдохом типа *део* → *целина* (Радић Бојанић и Халупка Решетар 2014: 339) мада се она могу објаснити и метафором чија су изворишта у бројним асоцијацијама везаним за кућу (стан) у којој особа живи (или је живела) дужи временски период; јер, као што ту кућу (стан) особа добро познаје, као што се у њој добро

сналази, као што је на њу сасвим навикнута (Марковић 1991: 57), и као што се у њој особа осећа пријатно, удобно, сигурно, те да јој припада, исто такво окружење особи представља и његово село или град, читав крај, па и читава земља (нарочито у односу на иностранство). Такође, као што је породична кућа (стан) и нечије полазиште, „почетна позиција”, место одакле се особа (свакодневно или пак у тренутку када одрасте) отискује „у свет”, таква су, исто тако, и ужа или шира (географска) подручја из којих особа потиче, одакле води порекло.

„Чистом” пак метафором, и то са истим извориштима у поменутом осећајима удобности, пријатности, сигурности, припадања и др. која човеку пружа његов дом изводи се и значење “a place thought of as home” (WNWCD; CAELD) или (донекле) специфичније: “a place thought of as home; specif., a place where one likes to be; restful or congenial place” (WNWCD; CAELD); “a place other than one's own home where one can be at ease” (CEDCU); “An environment offering security and happiness” (AHDEL); “any place where one feels secure or at peace” (WSTH); “a familiar or usual setting : congenial environment” (MWOD), нпр. *I felt at home at once, because I recognized familiar faces.* ▪ *She feels at home on the stage.* ▪ *Wherever woman has a tongue, there Mrs. Grundy has a home.* ▪ *The complete manner in which they appear to be at home at the table.* ▪ *I feel at home at my friend's house.* ▪ *The dormitory did not feel like home to her.* ▪ *Pubs are ... the public buildings in which people feel most at home* (COCA). ▪ *In the Church of England he found a satisfying home.* ▪ *Sit down and make yourself at home.* ▪ *We like to make our customers feel at home.* ▪ *We really enjoyed our holiday. The hotel was a home from home* (СЕФР). ▪ *When I'm in Paris, Bonaparte's Aunt Daniele's apartment is my home. And when we've been out and about all day, we'll say "Let's go back home"—and we mean to the apartment. It's warm. It's cozy. It is my Paris home away from home ... My Parisian home away from home! Thanks to Bonaparte's aunt, Daniele, she's always made me feel this IS my second home!* (АТУР). *The idea is to provide a 'home from home' atmosphere for boys between 16 and 19:*

home (12) = [ANY (OTHER) PLACE / ENVIRONMENT] + [WHERE ONE FEELS SECURE, COMFORTABLE, PEACEFUL, HAPPY ETC.]

Такође метафорички, а са извориштем у кући (стану) као месту у ком особа борави, пребива, живи дужи временски период и које је истовремено и његово уточиште, лексема **home** развија и значење **home** (13) “a place thought of as home; specif., ... the grave” (WNWCD; CAELD); “(fig.) In various connexions, referring to the grave, or future state: the ‘long’ or ‘last’ home” (OED); “A place of residence or refuge; hence, esp. the grave; final rest; also, the native and eternal dwelling place of the soul” (WNWD); “one's abode after death”

(WNIED), нпр. *These that I bring into their latest home. ▪ A deadly flux ... brought that religious Gentleman ... in the vigour of his age, to an immortal home. ▪ Preparing for our removal hence to our long home. ▪ Our beloved uncle has gone to his last home (ЕЦФР). ▪ Whatever is spurious is marked already for oblivion, and moves on to its home. ▪ But what remains constant and undeniable until the end — when we get to rest comfortably and forever in one heavenly home or another — is the necessary and ceaseless relationality of exchange. ▪ I'm but a stranger here, heaven is my home:*

home (13) = [A PLACE] + [WHERE SOMETHING RESIDES, RESTS OR REPOSES] + [fig.]

Метафора, такође, семантички је процес којим настаје и значење **home (14)** — “position of being thoroughly familiar with a subject; conversant: as, *to be at home in a science*” (WNWD), нпр. *a scholar at home in the classics ▪ at home in French ▪ Practise using the video until you feel quite at home with it. ▪ Of course, I did as I was instructed and tried to make myself at home with this new rhythmic concept. ▪ Always an Irish favourite, Justin is equally at home playing pumping house as funky techno and always rocks the party. ▪ He was quite at home talking about Eisenstein or Brecht.* — мотивисано кућом (станом) као местом које је човеку добро познато и у ком се, отуда, и добро сналази:

home (14) = [AN AREA OF KNOWLEDGE / SKILLS] + [WHICH ONE IS THOROUGHLY FAMILIAR WITH]

Метафора која је мотивисана домом не само као местом пословања, већ и местом живљења једне породице у оквиру које се, између осталог, развија и осећај пожртвованости и бриге за друге људе (почевши, најпре, од самих чланова породице) — о чему говори и изрека **Charity begins at home** “(saying) you should help and care for your own family, etc. before you start helping other people” (OALD) — резултирала је и значењем „установа (која се бави одређеном врстом делатности)”, на које се, потом, метонимијским уланчавањем на речену метафору, надовезује и значење „људи који у тој установи раде или њоме руководе”, као и „зграда у којој је установа смештена”, при чему се домен примене лексеме **дом** у овом значењу везује за управо речене социјалне делатности:

(а) „установа која води бригу о немоћним људима” (деци без родитеља, старим људима, инвалидима, ментално оболелим особама и др.), тј. “a place where people who cannot care for themselves live and are cared for by others” (OALD); “An institution for people needing professional care or supervision” (ODBE; ODAE); “an establishment providing residence and care for people with special needs” (MWDO); “a place where people who cannot care for themselves live and are cared for by others” (OALD); “a building or organization set

up to care for orphans, the aged, etc” (CBELD); “a building where people who need special care can live and be looked after, for example an old-people's home or a children's home” (MEDB; MEDA), нпр. *I could never put Dad into a home. ▪ an old people's home ▪ an old folk's home ▪ a home for the elderly ▪ rest home ▪ The admission of a loved one to a nursing home can be fraught with stress. ▪ I thought of starting a home for old ladies. ▪ a retirement home ▪ a home for the blind ▪ a mental home ▪ a home for the mentally ill ▪ a home for handicapped children ▪ He spent his early years in a home. ▪ She has lived in a home since she was six. ▪ an orphan's home ▪ children's home ▪ Modern group homes encourage residents to lead independent lives to the degree that they are able. ▪ Yorkshire Care Developments Ltd is taking the action in protest at what it claims are inadequate fees paid to homes for the care of elderly and vulnerable people. ▪ Four years ago, the former Queensland governor delivered a landmark report into the State's institutional homes. ▪ The first was a specialized adoption agency; the others were commercial maternity homes. ▪ The retirement home said all residents are safe and well and that they settled back down for the night after the fire brigade had left. ▪ He could see the snow-capped roof of the rest home below.*

(б) „установа која води бригу о животињама без власника, а нарочито псима и ма-чкама”, тј. “(British English) a place where animals with no owners are looked after” (LDCEO); “(British) a building where animals, especially dogs or cats, who have no owner are looked after” (MEDB); “a place where pets with no owners are taken of” (OALD), нпр. *the city dogs' home ▪ a cats' home ▪ stray dogs needing new homes ▪ Her rehabilitation is now almost complete, and thanks to the special care of the Stokenchurch dogs' home and the patience of her new owners, she can only go from strength to strength (BNC). ▪ A council administrative assistant said the scheme had been approved by the council following increased concern with dog-straying and dog-fouling. Richard Fry, managing director of Pettrac, said schemes at Inverness and Glasgow would be linked to the Scottish Pet Register, a computer operated from the Glasgow Dog and Cat Home (BNC). ▪ Battersea Dogs & Cats Home said that Romeo became distressed and aggressive, and staff felt unable to enter his kennel due to safety concerns (MLO₂). ▪ The back door of the Dogs' Home was a glass-panelled one, with a metal cat flap set in the bottom of it (FOC: 14):*

home (15) = [AN INSTITUTION] + [INVOLVED IN A PARTICULAR AREA OF ACTIVITY]

home (16) = [A GROUP OF PEOPLE] + [WHO CONTROLS OR OPERATES AN INSTITUTION]

home (17) = [A BUILDING OR PORTION OF A BUILDING] + [HOUSING AN INSTITUTION]

home (18) = [AN INSTITUTION] + [PROVIDING RESIDENCE AND PROFESSIONAL CARE FOR PEOPLE WITH SPECIAL NEEDS]

home (19) = [A GROUP OF PEOPLE] + [WHO CONTROLS OR OPERATES THE INSTITUTION (18)]

home (20) = [A BUILDING] + [HOUSING THE INSTITUTION (18)]

home (21) = [AN INSTITUTION] + [PROVIDING CARE FOR ANIMALS WITH NO OWNERS] + [ESP. DOGS OR CATS] + [British]

home (22) = [A GROUP OF PEOPLE] + [WHO CONTROLS OR OPERATES THE INSTITUTION (21)] + [British]

home (23) = [A BUILDING] + [HOUSING THE INSTITUTION (21)] + [British]

Исто тако, **home** као назив за стално пребивалиште (и уточиште) човека метафоричком трансформацијом постаје и назив за место пребивања, станиште животиња (без обзира на његов облик манифестације) — **home (24)** “the dwelling place or retreat of an animal” (RHWU); “the dwelling- or resting-place of animals” (OED), нпр. (*Squirrel*), *It continues for some hours at a distance from home, until the alarm be past away.* ▪ *Home ... that portion of the tsetse-habitat used by the tsetse ... for both resting and breeding.* ▪ *Real foxes do, indeed, sometimes make their homes under human houses and, increasingly in this country at any rate, under city homes.* ▪ *It lays its eggs in water, but its home is on land.* ▪ *As Tamerlane looked, he saw that there was a hole in the tree only a little way above, and that this was the home of the ant.* ▪ *The tin roof of the verandah is home to all sorts of creatures* (BNC). ▪ *A family of birds made their home (=started living) under the roof.* ▪ *Should you find that your roof is home to bats or other species, protected under the Wildlife & Countryside Act 1981, you must consult the Nature Conservancy Council for advice on the best way to deal with them, for the minimum disruption to both the animals and the household* (BNC):

home (24) = [A PLACE] + [WHERE AN ANIMAL LIVES OR RESTS]

Осим тога, метафоричким преносом значења **home** као назив за место порекла једне особе постаје и назив за „место порекла” одређене животињске или биљне врсте, те места, подручја на ком се нека врста животиње или биљке типично, најчешће може наћи — **home (25)** “The native habitat, as of a plant or animal” (AHDEL); “(= habitat) place where an animal or plant is native or most common” (OALD₁), нпр. *Africa is the home of the lion.* ▪ *The tiger's home is (in) the jungle* ▪ *Australia is the home [= habitat] of the kangaroo.* ▪ *The islands are home to many species of birds.* ▪ *The forest is home to many animals.* ▪ *home to the grizzly bear* ▪ *threatening the home of the famous African mountain gorillas* ▪ *India is*

the home of elephants and tigers. ▪ Montana is home to a surprising number of rare mammals. ▪ the American south, the home of the armadillo ▪ These wetlands are the home of a great variety of wildlife. ▪ California is home to many vineyards. ▪ This region is the home of many species of wild flower:

home (25) = [AN AREA] + [WHERE AN ANIMAL OR PLANT IS NATIVE OR MOST COMMON]

Home је, такође, назив и за „место порекла” разних новина, тековина, место одакле је нешто потекло, у ком је први пут направљено, откривено, одакле се почело развијати — **home (26)** “the place where something was first discovered, made, or developed” (LDCEO); “The place where something is discovered, founded, developed, or promoted; a source” (AHDEL); “place where something began and flourished” (WN), нпр. *Paris is the home of fashion. ▪ This south-west region of France is the home of claret. ▪ Greece is the home of democracy. ▪ Scotland is the home of golf. ▪ New Orleans is the home of jazz music. ▪ The United States is the home of baseball. ▪ New Jersey is the home of professional basketball. ▪ Springfield, Massachusetts, is the home of basketball, for it was there that the first hoops were hung in 1891. ▪ the home of the first aircraft ▪ that home of free enterprise, the United States ▪ The restaurant advertises itself as the home of the Big Burger:*

home (26) = [A PLACE] + [WHERE SOMETHING BEGAN AND FLOURISHED]

Поред семема **home (25)** и **(26)**, метафора мотивисана местом живљења као извориштем, полазиштем или потечиштем, као и базом, седиштем, централним местом човековог живота за резултат је дала и значење **home (27)** “a principal base of operations or activities” (RHWU); “center or base of operations : location, headquarters” (WNIED); “headquarters [= the administrative center of an enterprise]” (MWDO); “A headquarters [= a center of operations or administration]; a home base [= a center of organization or activity]” (AHDEL), нпр. *The company's home is in Detroit. ▪ The four largest national broadcasting networks ... have their home in the city. ▪ home of the dance company ▪ home to the state university ▪ The amphitheater ... will be the home of one of two festival companies. ▪ This building will be the orchestra's new home. ▪ The new stadium will be the home of the local football team. ▪ The team's next six games are at home [= in its own stadium]. ▪ The team playing at home had a big advantage:*

home (27) = [A PLACE] + [WHERE BUSINESS OR OTHER ACTIVITIES ARE CENTRED ON / OPERATED FROM]

Кућа као човеково потечиште, његова стартна, почетна позиција, такође је мотивисала и (метафоричка) значења лексеме **home** везана за област рачунарства и информа-

ционе технологије: “(Internet) The landing page of a website; the site's homepage” (WNNDT); “(Computing) a home page [= 1. the main page of a website, often where a person or an organization gives information about themselves or their business and where are links to other parts of the website; 2. a place on the Internet that you choose to appear first on your computer screen each time you look at the Internet]” (MEDB):

home (28) = [A PART / PAGE OF A WEBSITE] + [INITIAL / MAIN] + [OFTEN CONTAINS LINKS TO OTHER PARTS OF THE WEBSITE]

home (29) = [A PLACE ON THE INTERNET] + [FIRST DISPLAYED WHEN THE BROWSER IS OPENED]

И, на крају, кућа као место, циљ коме особа тежи (одн. место којем се особа враћа или жуди да се врати када једном од њега оде), као и кућа као нечије уточиште, сигурно место асоцијативно се повезује и са таквим местима у многим спортским, друштвеним или дечијим играма, тј. местима која представљају циљ игре или местима на којима су играчи „сигурни”, у којима не могу бити „нападнути” — **home (30)** “(in games) the destination or goal” (RHKW); “In games: the point which one tries to reach; the goal” (OED); “a place in some games or sports which a player must try to reach in order to win a point” (LDCEO); “In games, the ultimate point to which a player runs, or to which effort is directed; the goal” (WNNDT); “the objective toward which a player progresses in certain active sports (as baseball) or toward which he moves his pieces in various board games (as backgammon)” (WNIED), нпр. *Santa rounded third and headed for home, as the shortstop finally came to his senses and threw a perfect peg to catcher Garcia.* ▪ *He ruled that the runner failed to touch home.* ▪ *The leader gave way to Daliapour over three furlongs out as rider Johnny Murtagh drove for home for all he was worth.* ▪ *After kicking 300m from home to beat Garcia in 7:40.97 seconds, Gebrselassie admitted the fast pace had been a challenge.* ▪ *He ran to home as fast as he could.* ▪ *He was four fences from home.* ▪ *enabling a player to reach home* ▪ *The object of the game [Backgammon] is to bring the men round to your own home, or inner table.* ▪ *The object of Sorry! is to get all four of your pawns to your home;* **home (31)** “In games: the place in which one is free from attack” (OED); “an area where a player is safe from attack” (CBELD); “(In games) the place in which a player is free from attack” (ODBE), нпр. *The keeping up of a home at rounders.* ▪ *Sides are chosen; each side must have a home at the top and bottom of the ground where the children are playing.* ▪ *The prison children ... whooped and ran, and played at hide and seek, and made the bars of the inner gateway ‘Home’:*

home (30) = [A PLACE / AREA] + [IN VARIOUS GAMES] + [WHICH A PLAYER TRIES TO REACH IN ORDER TO WIN / SCORE]

home (31) = [A PLACE / AREA] + [IN VARIOUS GAMES] + [WHERE A PLAYER IS SAFE FROM ATTACK]

Преглед чланица полисемантичке структуре лексеме *home* показује такође велико значењско богатство ове лексеме које је настало као резултат метонимије *садржатељ* → *садржано* (каткад уланчане и на метафору), синегдохе *део* → *целина* и/или метафоре као уједно и најпродуктивнијег механизма преноса значења, мотивисаног искључиво функцијом (примарно означеног) *места*, тј. „куће (стана или др.) као (нечијег) *места* сталног обитавања, живљења, становања (обично са својом породицом)”, те позитивним *асоцијацијама* које се за то место везују. Тако је дом не само нечије станиште, већ и место, средина која пружа осећај сигурности, пријатности, топлине, место које је некоме добро познато, место у ком се неко добро сналази, ком особа осећа да припада. Дом је и место порекла, нечије потечиште, полазиште, место у ком се особа развија, одакле полази, отискује се у свет, али и место ком се особа враћа или пак тежи, жуди да се врати; другим речима, дом је и „стартна позиција”, и циљ, „мета”. Осим тога, дом се, мада ређе, види и као место обављања послова и активности (и то оних који се темеље на осећају бриге и потреби за старањем о другима, немоћнима, а који се и развијају првенствено у кругу породице, у свом дому), као база, „центар (пословних) операција” и, такође, као смештајни простор (и то великог капацитета).

IV. 2. Српски глобални холоним *кућа* и његов најближи синоним *дом*

IV. 2. 1. *Кућа*

„Врховни” члан српског лексичког поља *кућа* и *њени делови*, лексема *кућа*, одликује се врло развијеном полисемантичком структуром (радијално-ланчаног типа) са центром у значењу „зграда за становање људи”, које је у општим речницима српског језика обухваћено дефиницијама наведеним у *Прилогу 9* и које је умногоме илустровано и у поглављу III. У истом поглављу регистрована су, такође, и два тумачења централног значења ове лексеме, одн. њена реализација у ширем и у ужем смислу. Први, шири и већ дефинисани смисао „зграда за становање људи” лексеми *кућа* даје статус општег назива за зграде са стамбеном функцијом, тј. назива за појам који, како каже Рудолф Брајичић (1996: 193), „не садржи у себи одређење за једну одређену врсту куће [тј. зграде за становање] него је индиферентан у којем ће се облику кућа остварити”, било као сеоска потлеушица, било као градска вишеспратница или као велеградски небодер. По-

ред тога, преко овог ширег, општег смисла — сачињеног од две компоненте: архисеме [ЗГРАДА] и (функционалне) семе нижега ранга [ЗА СТАНОВАЊЕ ЉУДИ] — лексема *кућа* сврстава се у ред чланица таксономије зграда, стојећи у кохипонимијском односу са другим основним називима за врсте зграда као што су „цркве, творнице, складишта, штале, школе, одбрамбене куле итд.” (Брајичић 1996: 194), при чему се „врсна разлика (*differentia specifica*)” (Брајичић 1996: 194) међу њима успоставља управо према функцијама које су им додељене.

Други, ужи смисао лексеме *кућа* пак реализује се унутар саме таксономије кућа или, прецизније, при диференцијацији зграда за становање, када *кућа* представља назив за „зграду намењену за становање чланова једног или малог броја (породичних) домаћинстава” и уједно зграду која се, у анкети из Ш. 2. 3. 1, потврђује и као прототип читаве категорије стамбених објеката (и) у култури српске говорне заједнице. Штавише, реализација лексеме *кућа* у овом, ужем смислу (и њен кохипонимијски однос са (најмање) *стамбена зграда*) у претраживаним текстуалним изворима забележена је далеко чешће него што је то случај са њеном реализацијом у поменутом ширем, општем значењу. Упркос томе, информација (и) о овом, ужем смислу лексеме *кућа*, као што је раније речено, није садржана у српским речничким изворима иако би се њоме свакако постигао знатно већи степен информисаности самих корисника, а нарочито оних који српски језик уче као страни.¹⁰ Без обзира на то, у овом раду ће се у семички опис основног значења лексеме *кућа* (надаље: *кућа (I)*), поред две већ наведене семе, уврстити и трећа сема, [ОБИЧНО ЈЕДНЕ ПОРОДИЦЕ] (са имплицираним садржајем: *типична кућа = једна стамбена јединица* и *станари типичне куће = породица*), јер ће се њоме дефинисати и сам прототип посматраног лексичког значења:

кућа (I) = [ЗГРАДА] + [НАМЕЊЕНА СТАНОВАЊУ ЉУДИ] + [ОБИЧНО ЈЕДНЕ ПОРОДИЦЕ]

Осим реченог ширег и ужег смисла *кућа (I)*, лексема се одликују и другачијим значењским раслојавањем, одн. „новим” (а раније такође поменути) ширим и ужим смислом које је настало услед усложњавања простора око зграде за становање, изградњом и њених пратећих објеката. У таквом грађевинском окружењу, наиме, *кућа* и даље „остаје” назив за „зграду за становање људи” (*кућа (I)*) која, притом, „постаје” и „главна” на имању: *Кућа се зове главна зграда* (РСАНУ), али се сада тај смисао проширује и на читав скуп саграђених објеката који заједно служе за сврху становања једне породи-

¹⁰ Већи степен информисаности речничких корисника, осим тога, постигао би се и већ раније предложеним раздвајањем централног значења „зграда за становање људи” од секундарног „зграда са неком од других функција” о ком ће више речи бити након прегледа свих преосталих значења посматране лексеме.

це, домаћинства, одн. објеката који су повезани не само просторном, већ и функционалном блискошћу — **кућа (2)** „(покр.) скуп зграда, све зграде једног домаћинства или једне задруге” (РСАНУ), нпр. *Кућа ... у овоме крају има тројак смисао. Први – шири смисао, обухвата све зграде једнога домаћина или једне задруге. ▪ Ужи смисао куће значи: највећу и најбољу између свију зграда, које чине кућу ширега смисла. —* премда се сваки од тих додатних објеката (гледан) појединачно именује (и) називом (**помоћна**) **зграда**, као и (**помоћни**) **објекат**, нпр. *Међу покретнине спада кућа, штала, хамбар ... пивница, и зову се зграде* (РСАНУ, под одредницом **зграда**). ▪ *Кућа у којој су живели, као и све околне помоћне зграде, само што им се нису срушиле на главу* (КССЈ). ▪ *Такође, г. Докмановић је указао на могућност да се његова родна кућа са дворштем и помоћним објектима стручно обнови и адаптира за потребе завичајног црквеног музеја* (КССЈ):

кућа (2) = [СКУП СВИХ ЗГРАДА] + [КОЈЕ СЕ НАЛАЗЕ НА ЈЕДНОМ КУЋНОМ ИМАЊУ] + [покр.]

Поменуто значењско раслојавање, као и сама семема **кућа (2)**, припада, дакле, „само” нестандардизованом слоју српског језика, а заснива се на синегдошком преносу значења типа (*најистакнутији, најзначајнији*) *део* → *целина*, при чему та целина и даље остаје у домену *грађевинског*, онога што се *изгради* за становање и смештај. Исти смер синегдохе (*део* → *целина*), а са „епицентром” у објекту у ком се живи, принцип је који ће лексема **кућа** користити у развоју и неколицине других значења о чему ће, међутим, више речи бити након прегледа оних семема које су ближе „везане” за кућу као комплексни физички објекат (одн. објекат састављен од делова) и уједно објекат који припада реду садржатеља.

Међу тим значењима, најпре, издваја се низ резултата синегдошке трансформације обрнутог смера, тј. *целина* ((главна) зграда за становање) → *део*, забележених такође (само) у српском народном језику:

кућа (3) „(покр.) део, одељење у згради за становање у којем је огњиште, где се кува, једе, борави итд.; кухиња” (РСАНУ), нпр. *Кад се каже „кућа”, под тим се мисли цела зграда у којој људи станују, али се под тим именом разуме и онај део куће у ком је огњиште. ▪ Прави народни појам о кући везан је за ону највећу просторију, у којој огањ гори и у којој се најпре споља улази. То је „кућа” у најужем смислу ... дим. ▪ У ужем ... смислу, по селима кућом зову огњиште где ватра гори, где се породица око огњишта греје, где се кува и једе. ▪ Таква кућица имала је само једно одељење ... На средини је велико огњиште ... крај огњишта вечерају ... и ... кости одмарају. То су одељење звали „кућа”. ▪ Кућа значи: кухиња, кујна. ▪ Пећ служи уједно и за грејање соба и за печење*

хлеба ... Врата су јој у „кући”, кујни. ■ У Мачви [се] и данас оно одељење где ватра гори зове „кућа”:

кућа (3) = [ДЕО (СТАРЕ СЕОСКЕ) КУЋЕ] + [УНУТРАШЊИ] + [ДЕФИНИСАН ЗИДОВИМА, ПОДОМ И ТАВАНИЦОМ] + [У КОМ СЕ НАЛАЗИ ОГЊИШТЕ] + [У КОМ СЕ УКУЋАНИ НАЈЧЕШЋЕ ОКУПЉАЈУ] + [покр.]

кућа (4) „(покр.) соба” (РСАНУ):

кућа (4) = [ДЕО (СТАРЕ СЕОСКЕ) КУЋЕ] + [УНУТРАШЊИ] + [ДЕФИНИСАН ЗИДОВИМА, ПОДОМ И ТАВАНИЦОМ] + [покр.]

кућа (5) „(покр.) одељење у згради за становање у којем се држи стока” (РСАНУ), нпр. У кући [сиромашнијих] само [су] два одељења „огњиште” са ватром на средини и кућа. На „огњишту” живе чељад а у кући ноћива стока нарочито кад је рђаво време, а телад ... прасад стално:

кућа (5) = [ДЕО (СТАРЕ СЕОСКЕ) КУЋЕ] + [УНУТРАШЊИ] + [ДЕФИНИСАН ЗИДОВИМА, ПОДОМ И ТАВАНИЦОМ] + [У КОМ СЕ ДРЖИ СТОКА] + [покр.]

Као што се из наведених дефиниција може видети, **кућа** је у различитим деловима српског говорног подручја (била) назив не само за „целу зграду у којој људи станују”, већ и за неколицину (увек) *просторних* целина у њеном саставу који се, судећи управо према тим значењима, испостављају и као најбитнији или пак једни од најбитнијих делова куће за припаднике српске говорне заједнице; њихова важност, битност, истакнутост, при томе, проистиче из саме функције која је свакој од тих просторних јединица додељена од стране укућана. Тако се у једном крају српског говорног подручја кућом (**кућа (3)**) именује просторија у којој се налази огњиште — елеменат који је одувек представљао сам центар кућног живота, место око којег су се укућани, чланови породице, најчешће окупљали и проводили највећи део свог заједничког времена; значај самог огњишта, па тиме и целокупне просторије у којој се оно налази посведочен је, осим тога, и у другим крајевима српског говорног подручја где поменута просторија, штавише, сада преузима и сам назив тог значајног места на ком „огањ гори” (в. примере под **кућа (5)**), док се зато друга просторија у саставу исте куће, она у којој укућани узгајају такође важну, драгоцену стоку, именује управо називом за целокупну грађевинску целину, тј. **кућа (5)**. Развој пак општег значења „соба” (**кућа (4)**) вероватно представља последицу самог уопштавања, генерализовања претходних или пак само значења **кућа (3)**.

Посматрано искључиво са синхронијског становишта, речено је већ да су ова нестандардизована значења лексеме **кућа** настала синегдохом типа *целина* → *део*. Међутим, говорећи о развоју значења **кућа** (3), Рајна Марковић (1991: 60) нуди и другачије објашњење:

Прецизној анализи путева развоја значењске структуре лексеме *к у ћ а* опире се недовољност синхронијског приступа у неким случајевима. Значење куће као *дела, одељења у згради за становање у којем је огњиште, где се кува, једе, борави итд; кухиња* са синхронијског становишта може се објаснити синегдохом, иако ово значење у ствари није добијено деловањем фигуре, јер се опис кућа из прошлости поклапа са описом датим у дефиницији секундарне реализације о којој је реч.

Иако је изостанак деловања фигуре такође прихватљиво објашњење развоја значења **кућа** (3), и то под условом да је ово значење настало у времену када зграда за становање и јесте била једноделна, тј. када се састојала само из једне просторије, објашњење развоја семеме **кућа** (5) од стране истог аутора дало би се, ипак, и донекле модификовати. Наиме, групишући секундарна значења лексеме **кућа** према (само метафоричком или метонимијском) типу семантичке трансформације којим се она изводе, а онда и према самом мотивационом изворишту дате трансформације, Марковић ће значење **кућа** (5), заједно са значењима „станиште, пребивалиште (животиња)” и „место пребивања (село, град и сл.), родни крај, родна земља, завичај, домовина”, одредити као значење изведено „чистом” метафором чије је извориште у кући као месту живљења (1991: 56). Према мишљењу аутора ове дисертације, међутим, пример „чисте” метафоре у овој групи значења представља једино семема „станиште, пребивалиште (животиња)”, нпр. *Јазавци се лове ... зими поред своје „куће” (јаме), где излазе да се сунчају* (РСАНУ), чија мотивација свакако јесте кућа као место живљења, али из које се, исто тако, не би могао изоставити ни удео самог кућног, физичког оквира који пружа заштиту од неповољних спољних утицаја. А што се тиче настанка преостала два значења, из ових процеса се, с друге стране, не би могао изоставити ни удео саме синегдохе, што је нарочито очито баш у случају разматране семеме **кућа** (4) (о значењу „место пребивања (село, град и сл.)...” пак више речи ће бити доле); јер, само место где се држи стока, одн. где живи стока (што јесте метафора мотивисана кућом као местом живљења људи) налази се, ипак, у самом склопу куће, тј. главне зграде (примарно намењене) за становање људи, и тиме свакако представља један од њених делова просторног типа (што, опет, јесте синегдоха). Другим речима, функција дате просторије јесте та која дозвољава објашњење развоја овог значења метафором, док сама њена позиција (унутар „главне” зграде) указује, такође, и на могући синегдошки пренос значења.

Групи значења лексеме **кућа** која су такође „везана” за кућни контекст придружују се и семеме које су настале метонимијским моделом *садржатељ* → *садржано* или, прецизније, *кућа* → *оно што је у кући (згради за становање)* и које већ својом бројношћу показују то да је српски глобални холоним, у поређењу са енглеским **house**, у далеко већој мери реализовао овај могући правац семантичког богаћења имена за неку врсту ентитета из категорије садржатеља. Реченим процесом, најпре, захваћени су сами „носиоци” живота у кући, тј. (**кућа (6)**) „они који живе у једном кућанству, домаћинству, породична заједница, породица” (РСАНУ); „обитељ, породица; сви који живе заједно у кућанству, укућани” (РМС), нпр. *Ова кућа ... није никада трпјела оскудица. ▪ То је част за нашу кућу. ▪ Као дажбина слободних села обележен је данак који је износио дукат и по или дукат, како за коју кућу (КССЈ). ▪ Муж је глава куће и он располаже буџетом домаћинства (КССЈ). ▪ Око подне идућег дана ... изненадна галама доле као да је наговештавала да је цела кућа у пометњи (КССЈ). ▪ Свири! – поскочи он уплашено и викну тако силно да цела кућа претрну (КССЈ). ▪ Даске испод његових ногу зашкрипаше и њему се учини да је та шкрипа тако јака, да се цела кућа морала пробудити (КССЈ). ▪ Тада занеме читава кућа; никоме од нас није се јело, још је била врућина и све је било необично (КССЈ). ▪ Дјевојка је из добре куће. ▪ Из какве се куће жени?*

кућа (6) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈА ЖИВИ ЗАЈЕДНО У ДОМАЋИНСТВУ] + [ОБИЧНО ЧЛАНОВИ ПОРОДИЦЕ]

На ово значење надовезује се потом и низ значења која се — иако у српским речницима каткад представљена и као засебне семеме — овде обједињују у један семички опис, под ознаком **кућа (7)** „породица; род; лоза, династија (често са додатком породичног имена као ближег обележја)” (РСАНУ); „заједница од више породица истог презимена, везаних пореклом од истог претка, братство” (РСАНУ); „фамилија; братство; род; лоза, династија” (РМСЈ); „род, колена” (РМС); „владарска породица, династија” (РМС), нпр. *Откако постоји, моја кућа слуша твоју кућу. Мој деда слушао Василија, отац ми и њега тебе. А ја тебе и Борђа (КССЈ). ▪ Благо мени, умијешах се у кућу Петровића! ▪ То ти је кућа од Косова. ▪ Докле је стриц био прави потомак лоренске куће, дотле је други био потомак Бурбонаца. ▪ На то ће принцеза Бригита додати да су људи из владарске куће Карађорђевића у прошлости ипак били неки други људи ... брижни за свој побожни народ (КССЈ). ▪ Истицање веза са византијском царском кућом није било само зарад личног престижа, јер су одатле проистицали далекосежнија питања легитимитета власти и њеног наслеђа (ЗНМ₁: 37). ▪ Позивање на сродство са старим и угледним владарским кућама представља један од сегмената комплексног политичког програма*

средњовековних династија, па и династије Немањића (ЗНМ₁: 45). ▪ Ми смо осјећали бол нашега народа, а нијесмо мрзили Хабсбуршку кућу (КССЈ). ▪ Кућа може значити што и братство: кућа Кривокапића, кућа Пилетића. ▪ Ако погазиш дату божју вјеру мога брата попа Риста ... ископао си дом куће Пилетића. ▪ Ође под кућом не треба разумјети буквално кућу – стан, но ужи род од неколике породице. ▪ Све су то сојевићи, старе куће, како се то каже. Развој семеме **кућа** (7), дакле, заснива се на временском ширењу обима онога што принцип кућа → породица која у њој живи подразумева у просторном смислу, не ограничавајући се притом само на припаднике неке битне, важне или пак породице, лозе „плаве крви” као што је то типично случај са **house** (6):

кућа (7) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈИ ПОТИЧУ ОД ИСТОГ ПРЕТКА]

Од осталих кућних садржаја лексема **кућа** захватила је, такође, и (**кућа** (8)) „кућне потрепштине, покућство и др. потребно за вођење кућанства” (РСАНУ), нпр. *Пошто је она [соба] била пространа, велика и није могла да се загреје, то га [Миту] ... пренели у ову, а с њим и све унели, довукли целу кућу, како би било ту, на домаку [све што му треба].* ▪ Жене су сравњивале мираз и кућу, и необично скромну опрему у намештају, оделу и рубљу (КССЈ). ▪ Материјална ситуација је и даље лоша а ви расипате на кућу или укућане (КССЈ):

кућа (8) = [ПРЕДМЕТИ] + [КОЈИ СУ ПОТРЕБНИ ЗА ЖИВОТ У КУЋИ, ДОМАЋИНСТВУ]

Осим тога, конкретнији метонимијски модел кућа → ствари у кући којим је наведено значење изведено добија (као и **кућа** (6)) и своје знатно проширење — **кућа** (9) „породична имовина, кућанство, домаћинство” (РСАНУ), нпр. *Она више нема дијела у кући, ње су се отресли на јефтин начин!* — „јер преко покућства, онога што је у кући, ово значење се развија до породичне имовине, која често надмашује предмете покућства” (Марковић 1991: 59):

кућа (9) = [МАТЕРИЈАЛНО ДОБРО] + [КОЈЕ ПРИПАДА ЈЕДНОМ ДОМАЋИНСТВУ]

Правац значењског ширења лексеме **кућа** усмерен ка кућним садржајима за резултат је дао и семему **кућа** (10) „кућни послови, кућанство, домаћинство; газдинство” (РСАНУ), нпр. *Она је водила кућу као најбрижљивија домаћица.* ▪ *Цаца чика Машина ... води кућу примерно.* ▪ *На моја је леђа пала сва кућа.* ▪ *Е, да на њој кућа стоји, упропастила би је.* ▪ *Није лако господину Лазићу ... јер на њему је цела кућа, брига о деци* (КССЈ). ▪ *Преселио се код родитеља, води кућу, гледа мајку, сваке вечери се довија да оца у сан превари* (КССЈ):

кућа (10) = [ПОСЛОВИ] + [КОЈИ СЕ СВАКОДНЕВНО ОБАВЉАЈУ У ЈЕДНОМ ДОМАЋИНСТВУ]

И на крају, у полисемантичкој структури лексеме **кућа** забележено је још једно метонимијско значење везано за кућни контекст, које је изведено према формули *кућа* → *онај који је прави и богати* (Марковић 1991: 58) — **кућа (11)** „(фиг.) особа која кући, унапређује своје домаћинство” (РСАНУ), нпр. *Мој боже, зна се, жена је кућа и раскућа!*:

кућа (11) = [ОСОБА] + [КОЈА СТВАРА И УНАПРЕЂУЈЕ ДОМАЋИНСТВО] + [фиг.]

Кућа као садржатељ, одн. смештајни простор, мотивисала је, такође, и метафори-чко, фигуративно значење **кућа (12)** „(фиг.) велика количина нечег, велики број нечег” (РСАНУ) — нпр. *Још се играш, а да си на Мљету имао би пуну кућу дјеце.* ▪ *Био је ожењен и имао кућу дјеце.* ▪ *У дућану је размишљао: Ето, постаћу и отац, па може бити имаћу и кућу дјеце.* — показујући, дакле, да се и у српском језику кућа види као смештајни простор велике запремине:

кућа (12) = [БРОЈ ИЛИ КОЛИЧИНА] + [ЉУДИ ИЛИ СТВАРИ] + [ВЕЛИК(А)] + [фиг.]

Представљање следећег сегмента полисемантичке структуре лексеме **кућа** изискује, најпре, још један осврт на њено примарно значење и уједно поређење са њеним најближим синонимом **дом**. Наиме, као што је већ више пута поменуто, лексема **кућа** је примарно назив за врсту *физичког* ентитета, артефакта, и отуд именица која, гледано према семантичком (значењском) критеријуму, припада групи „конкретних или стварних именица” (Николић и Николић 2011: 37). Основна разлика између ње и лексеме **дом**, притом, а како наводе Ристић и Лазић-Коњик (2012), Марковић (1991: 60), Радић-Бојанић и Халупка-Решетар (2014: 441), те Ђуровић (2002: 31), јесте та што, иако обе лексеме означавају зграде у којима се станује, **дом** се више одваја од саме грађевине и изразитије конотира уточиште, породицу и сигурност. Поред тога, Јасна Влајић-Поповић (2005) каже и следеће:

Када данас кажемо *кућа*, првенствено мислимо на *'зграду у којој неко живи, најчешће породично'*, за разлику од *дома* под којим се подразумева *'породично пребивалиште, породично гнездо, завичај'*, независно од места где се тај дом налази – у некој кући, стану, шатору, чамцу или у једној јединој соби. Да није одувек било тако, види се из многих употреба речи *кућа* које су очито очуване одраније: кад кажемо *враћам се кући*, *Марко није код куће*, јасно је да мислимо на *дом, породично седиште*.

Дакле, поред тога што је у свом основном значењу изразито везана за саму грађевину, артефакт (и када је, такође, синонимна са **дом**), лексема **кућа**, исто тако, „има и способност одвајања” од тог грађевинског аспекта „склоништа”, постајући назив и за саму *локацију, место* (обично породичног) *становања* (уз додатак [ДУЖИ ВРЕМЕНСКИ ПЕРИОД]) које се може налазити „у некој кући [**кућа (1)**], стану, шатору, чамцу или у је-

дној јединој соби” (Влајић-Поповић (2005)). Осим тога, лексема **кућа** се на то станиште може односити и уз одређену конотацију, „боју” (осећај припадања том месту и својој породици, осећај удобности, пријатности, слободе и др.),¹¹ те она, премда неутралнија од **дом**, ипак није и сасвим неутралан назив за кућу као што то јесте **house** у односу на **home**. У српским речницима овај сегмент значењске структуре лексеме **кућа** није дефинисан описним дефиницијама, већ углавном навођењем (донекле модификованих) синонима, и то:

(а) „неутралнијих” — „просторије у којима се живи, стан, пребивалиште: *Док су мужеве водили послове, жене су седеле код куће*” (РМС); „стан, ... станиште, ... боравиште, седиште, резиденција, место становања *форм.*, домицил *форм.*, пребивалиште *форм.*, адреса *фиг.*, обитавалиште *рет.*” (РСН);

(б) „конотативнијих, више обојених” — „родни, породични дом, домаће огњиште: *После дугог лутања вратио се кући*” (РМСЈ); „родни, породични дом, домаће огњиште; породица: *Усејине, куће не видио! ▪ Што си њојзи малој некад био, | То ће сеја твојој деци бити ... | Сеја ће ти кућу одржати; | Сеја ће ти свећу сачувати! ▪ Записао га, и пустио кући, да сврши посла. ▪ Човек се растрже у непрекидној борби ... док је жена везана више за кућу. ▪ Ђаво би га знао, куд ћеш с батаљоном доспјети, а главу кући нећеш донијети.*” (РСАНУ);¹² „дом, ... гнездо *фам.*, кућица-слободица *фам.*, ... огњиште *арх.*, ...” (РСН).

Примери употребе лексеме **кућа** као назива за нечије стално место становања, „(породично) седиште” (било у садашњем тренутку или у периоду одрастања) и као назива „не само [за то] место, већ и за *стање*”, а како то каже ОЕД за **home** (9), у консултованим изворима грађе уочени су у већем броју, нпр. *Колико времена дневно боравите код куће?* (КССЈ). ▪ *Тамо се ради за надницу за коју наш човек неће уопште хтети; што се каже, боље да седим код куће него да радим за те паре* (КССЈ). ▪ *Али ујутру, када кренем на посао, дуго стојим неодлучно пред улазним вратима, не знам где сам, куда*

¹¹ Ову асоцијативну, конотативну надградњу (и) лексеме **кућа** илуструју и одговори испитаника на питање *Шта је то кућа?* (Прилог 10) за које је кућа, између осталог, и дом; место окупљања породице; место које пружа највећу сигурност; место где се човек осећа најбоље, најпријатније, најопуштеније, најприродније, најслободније; место пуно топлине, мира и спокоја, (безусловне) љубави, подршке, разумевања, слоге; уточиште (место бекства) од проблема, брига, свакодневних обавеза; место коме се човек увек враћа; место које пружа осећај припадности некоме и нечему; нешто најдраже, посебно, драгоцено.

¹² Ради употпуњења ових дефиниција, **дом** се у наведеним речничким изворима дефинише као „кућа [уз сада и додаток: или стан; више у IV. 2. 2.] као место где човек живи, станује са својом породицом, породична кућа [или породични стан]” (РМСЈ); „кућа [или стан] као место где човек живи са својом породицом: *Пало јој на памет, да невидена улезе у дом ... Бојала се сада, да ће у својој соби затећи мајку. ▪ И готово да му је било жао, што је походио родни дом.*” (РСАНУ), док се **огњиште** дефинише циркуларно као **огњиште** „(фиг.) родна кућа, породични дом” (РМСЈ); „(фиг.) родни, породични дом, кућа; породични, племенски и сл. посед, имање: *Оженио сам се ... стекао сам своје огњиште. ▪ Лагано се отуђио од рођеног огњишта. ▪ Плеће Соколовићево дочекало је судбину осталог босанског племства. Оно је остало на свом огњишту између Лима и Гласинца.*” (РСАНУ)

да кренем ... Најрадије бих се вратио кући (КССЈ). ▪ Ех, рече Рубен Рубеновић и ипак се осврну: Хоћемо ли кући? Ја не бих, рекох (КССЈ). ▪ ... у случају неслагања с мужем, не би се враћала родитељској кући, већ би трпјела. Враћање родитељској кући сматрало се срамотним (ЕТБ: 34). ▪ Затим је збацио са главе капу за крикет, онако како је то радио и његов старији брат када је још живео код куће, и почео да срче супу која се већ била охладила (КССЈ). ▪ „Изгледа да ти се овде допада! Могли би ја и ти овди и остат!“ И ту је засновао кућу (СФВЗ: 334). ▪ У општини су нам рекли: Идите кући! Где је наша кућа? У шатору? (ВСО₁). ▪ Та наша кућа је ... шатор, само није на земљи него на колима и због тога је привлачила пажњу јер смо ми, њени становници, смештени на висини, као на осматрачници (ММС). ▪ Њихова кућа је ... била спратни стан у дводелној кући (КССЈ). ▪ Мој стан – моја кућа, моји проблеми, а ти у својој кући чини шта ти је воља (ВЧЛ₁). ▪ Ми нећемо само бранити своје куће које се ... налазе у шаторима ... (СНФ). ▪ Иако су понудили да спавам у соби, ја ... спавам у чамцу где сам се навикао и то је сад моја кућа коју много волим (НСПЧ). ▪ Мада је његова садашња адреса у Ријеци, легендарни глумац признаје да се нигде не осећа као код куће ... – Где је моја кућа, не знам ... На једном згаришту у Лици, у напуштеној улици у Винковцима, на четвртој спрату „Браће Кавурића“ у Загребу, где више не станују ни моје ствари ... Немам ја више куће. То су сада само станови у неком страном свету и животу који заједно са мојом Ленком, моје петоро деце и троје унука живим последњих 25 година (ВНО₄). ▪ Далеко је моја кућа, стари друже мој, већ одавно не долазим више, немам ком. Немам мајке да ме чека ... а оца се ја и не сјећам (ТКТ). ▪ ... није могао да је се нагледа, како она зајанурена а предано, од срца, свакога од њих двори и слободно се без стида, као код своје куће, креће (КССЈ). ▪ Ко ради овде, мислим, ко има шта да ради, ко има знање, стварно може лепо да живи и нигде није као код своје куће (КССЈ). ▪ Живи од пољопривреде и каже да нигдје није као код своје куће (РТСП₂). ▪ Не постоји место као што је кућа, зар не? (ДЛФ). ▪ Моја кућа моја слобода ... Говоре се и варијанте: Моја кућица моја слободица; Своја кућица своја вољица; Своја кућица своја слободичица; ... Свагђе је добро, а код куће најбоље (Ристић и Лазич-Коњик 2012). ▪ Свуда је проћи, ал' је кући доћи (РСАНУ).

Имајући у виду да се у овом сегменту значењске структуре **кућа** „поклапа“ са енглеским **home**, одн. са више засебно дефинисаних семема ове лексеме, због јаснијег прегледа резултата контрастивног поступка (донекле) засебни начин приказа семичког описа примениће се и у случају лексеме **кућа**:

кућа (13) = [МЕСТО] + [ТИПИЧНО КУЋА (1) ИЛИ СТАН] + [ГДЕ ЧОВЕК ЖИВИ СТАЛНО ИЛИ ДУЖИ ВРЕМЕНСКИ ПЕРИОД / ГДЕ ЈЕ ОДРАСТАО] + [ОБИЧНО СА СВОЈОМ ПОРОДИЦОМ] *или*

кућа (13) = [КУЋА (1) ИЛИ СТАН] + [КАО МЕСТО / ЛОКАЦИЈА] + [ГДЕ ЧОВЕК ЖИВИ СТАЛНО ИЛИ ДУЖИ ВРЕМЕНСКИ ПЕРИОД / ГДЕ ЈЕ ОДРАСТАО] + [ОБИЧНО СА СВОЈОМ ПОРОДИЦОМ]

кућа (14) = [КУЋА (1) ИЛИ СТАН] + [КАО СТАЛНО МЕСТО (ПОРОДИЧНОГ) СТАНОВАЊА] + [ЕМОТИВНЕ И ДРУГЕ АСОЦИЈАЦИЈЕ ВЕЗАНЕ ЗА ЊЕГА]

Такође попут *home* (а за разлику од *house*), лексема **кућа** односи се и на читаво географско (уже или шире) подручје на ком се нечије стално место боравка (у садашњем тренутку или у периоду одрастања) у виду куће или стана налази(ло) — **кућа (15)** тј. „(фиг.) место пребивања (село, град и сл.); родни крај, родна земља, завичај, домовина” (РСАНУ); „(фиг.) место пребивања (село, град, крај и сл.); родни крај, завичај; земља у којој се живи, домовина” (РМСЈ), нпр. *Кад се из туђега света долази, разуми се кућа циело село.* ▪ *У то доба већ се била код куће, по Далмацији и Хрватском Приморју, распространила ... легенда о св. Јерониму као оцу глагољице.* ▪ *Селили смо се, селили смо се. А грудоболни смо умирали код куће, у завичају (КССЈ).* ▪ *... код куће у Призрену неколико пута је добио батине због свог изгледа, тамо је за већину био тек неприлагођени лудак, тамо ни с најбољим пријатељима није могао да прича о оним стварима које су га стварно занимале (КССЈ).* ▪ *Свраћам у радње и купујем ситнице, поклоне које ћу понети пријатељима код куће (КССЈ).* ▪ *Наши привредни проблеми код куће нису ни мали ... ни лаки.* ▪ *Кад га је сам генерал позвао ... да запева једну своју „од куће”, он је први пут пустио срцу на вољу.* ▪ *Својим јунаштвом ... стекао је велик углед и код куће и у иноземству.* ▪ *Та историја бележи готово 15.000 концерата, код куће и у свету (КССЈ).* ▪ *У Шведској ти је све обрнуто него код куће (КССЈ).* ▪ *У свету маите и визија, хумора и сновидности, редитељ Милан Караџић се осећа као код куће. Уосталом, овога пута је, и буквално, код куће, у свом завичајном кругу. Пераст, мали, помало малограђански, колоритни свет Боке (КССЈ).* ▪ *Лично, велико ми је задовољство вратити се у Београд, који је моја кућа (КССЈ).* ▪ *Верујем да ћемо га радити заједнички са пуном свешћу о његовој важности, највећом одговорношћу и љубављу, јер шта би могло бити важније и далекосежније него бити у прилици коју нам је пружила историја да градимо како најбоље знамо и умемо своју кућу, нашу Србију (КССЈ):*

кућа (15) = [СЕЛО, ГРАД, ОБЛАСТ ИЛИ ЗЕМЉА] + [ГДЕ ЧОВЕК ЖИВИ ДУЖИ ВРЕМЕНСКИ ПЕРИОД / ОДАКЛЕ ВОДИ ПОРЕКЛО] + [ФИГ.]

Тип семантичке трансформације којом се изводи ово значење може бити, као што је речено и у случају лексеме *home*, или синегдоха *део* → *целина*, или пак метафора мотивисана кућом не само као местом у ком особа живи (или је живела) дужи временски период, већ и местом које је тој особи добро познато, у ком се добро сналази, местом којем особа осећа да припада, местом одакле особа потиче и одакле се (свакодневно или пак у тренутку када одрасте) отискује у свет.

Добро сналажење, познавање своје куће и/или осећај слободе, пријатности, угодно-сти, прихваћености које особа има кад се у њој налази мотивације су и за настанак два метафоричка значења лексеме *кућа* која се — иако у речничким изворима нису забележена као засебне семеме, већ су утврдива тек у оквиру одељка *Изр.[ази]* — такође укључују у овај преглед, и то из разлога што се и у овом сегменту значењске структуре *кућа* поклапа са *home* и што, отуд, у посматраном српском пољу ипак *не* постоје и лексичке празнине за дате појмове. Поред тога што ће бити илустрована и речничким, и примерима из других извора грађе, ова значења ће бити дефинисана и на следећи начин:

кућа (16) „(фиг.) свако (друго) место / окружење у ком се неко добро сналази, где се осећа слободно, угодно, прихваћено (као у својој кући)”,¹³ нпр. *Ајд бирај [вино] јербо ти си овде, к'о што и сам кажеш, ко код своје куће* (РСАНУ). ▪ *Цео свет је моја кућа* (ПЛО4). ▪ *Емотивни опроштај Жоа Ловерња: Партизане мој – ти си моја љубав права, моја крв, моја кућа и породица!* (МСП). ▪ *Цео дан проводимо у овој кафани. Она је наша кућа и наш дом* (ЗБШ). ▪ *На другом је мјесту финалне вечери Јосо Буторац с пјесмом Море је моја кућа* (МРК). ▪ *Ова екипа је моја кућа. Као што је тај клуб у срцу свих Баска* (КССЈ). ▪ *Већ дужи период смо у Café de France-у у Добрачиној улици. Тамо смо residents, то је место које је наша кућа и где се најлепше осећамо. Додуше, не наступамо толико често као раније јер смо се посветили компоновању нових комада, нових песама* (ЦОВ). ▪ *У свијету ја сам код куће* (КССЈ). ▪ *Шаназ Ахтар ... осећала се у медреси у већој мери код куће него у родној кући* (КССЈ). ▪ *Човјек од памтивјека живи у групи. Исто толико дуги он/а се осјећа опуштеније, пријатније, мирније и лагодније (више код куће) у средини коју перципира као своју, него у окружењу које није његово / њено* (КССЈ). ▪ *... није ли религија ... благотворна илузија, која људима ствара осећање да су код куће и јача морал* (КССЈ). ▪ *Његово повезивање са светом је проблематично, он нигде није код куће* (КССЈ). ▪ *... рекао да се Миличић први пут у НБА осетио код куће*

¹³ Према *бити код (своје) куће* „добро се сналазити, осећати се слободно као у својој кући; бити добро примљен, прихваћен” (РСАНУ); *бити свуда код своје куће* „свуда се добро сналазити, свугде се добро осећати; бити свуда добро примљен” (РМС); *бити свуда код своје куће* „свуда се добро сналазити, осећати” (ИСЈ).

(КССЈ). ▪ *Веома се радујем што сам овде и заиста сам изненађен што видим колико је много људи дошло на овакав догађај, и због тога се одмах осећам код куће* (КССЈ). ▪ ... он никада ... није носио папуче. Ујутру је навлачио ципеле преко босих ногу. Тад сам мислила да их нема, после сам схватила да их није носио зато што се није осећао стварно комотно, код куће (КССЈ). ▪ *Намерно је употребио немачку реч да би се осетила код куће* (КССЈ):

кућа (16) = [СВАКО (ДРУГО) МЕСТО / ОКРУЖЕЊЕ] + [У КОМ СЕ НЕКО ОСЕЋА СЛОБОДНО, УГОДНО, ПРИХВАЋЕНО] + [фиг.]

кућа (17) „(фиг.) област, материја и сл. коју неко добро познаје, у којој се неко добро сналази”,¹⁴ нпр. *Ту партију из зоологије знао је врло добро ... ту је био, што рекли, код своје куће* (РСАНУ). ▪ *У овом роману и приповеткама није код своје куће* (РСАНУ). ▪ *Ми још немамо поузданих дата колико је он код куће у царству опће уметности* (РСАНУ). ▪ *Критика бележи да је његов Брамс интиман и мисаон, а док свира Листа – осећа се код куће* (КССЈ). ▪ *Све у свему чини ми се здрав принцип да се песништво не посматра као учени криптограм намењен ученима, него као одређено за припаднике једног света који је заједнички преко језичке заједнице, у коме је песник код куће као и његов слушалац или читалац* (КССЈ). ▪ *Адвокатура је моја кућа. Ту сам се родио, одрастао, стасао, ојачао* (АНЂ):

кућа (17) = [ОБЛАСТ / МАТЕРИЈА] + [КОЈУ НЕКО ДОБРО ПОЗНАЈЕ] + [фиг.]

Поред наведених значења, у овај семантички приказ лексеме **кућа** додаје се, такође, и неколицина метафоричких (фигуративних) значења која — мада тек делом забележена у речницима српског језика (иако не и као засебне семеме или пак као уопштена семема) — такође показују непостојање лексичке празнине у српском пољу, а према енглеском и **house**, и **home**, тј. према **house (76)** “Somewhere something metaphorically resides; a place of rest or repose” (WNDR) (као што су гроб, гробље, тело) и према **home (13)** “a place thought of as home; specif., ... the grave” (WNWCD; CAELD); “(fig.) In various connexions, referring to the grave, or future state: the ‘long’ or ‘last’ home” (OED); “A place of residence or refuge; hence, esp. the grave; final rest; also, the native and eternal dwelling place of the soul” (WNWD); “one's abode after death” (WNIED) (као што су гроб, тело, рај). Јер, **кућа** не само да се, такође, може односити (уз семантичке детерминаторе) на сва наведена „места у којима нешто (метафорички) живи, почива, проналази спокој” (в.

¹⁴ Према **бити код (своје) куће** „добро се сналазити у некој области, материји и сл., добро нешто знати, познавати, бити сигуран, успешан у изразу” (РСАНУ); **бити код куће у чему** „бити вешт чему, добро познавати нешто” (РМС); **бити код куће (у чему)** „бити вешт, лако се сналазити” (ИСЈ).

примере доле), већ она, исто тако, може означавати (премда (*покр.*)) и мртвачки сандук, као још једну манифестацију претходно дефинисаног места:

вечна кућа (1) „гроб” (РСАНУ; РМС; РМоск), нпр. *Она је запевајући китила вечну кућу братову јесењим цвећем и јабукама* (РСАНУ). ▪ *Благородна општина сахранила је тело племенитог покојника о свом трошку. До вечне куће га отпрати цело грађанство* (РСАНУ); (2) „(*покр.*) мртвачки сандук” (РСАНУ), нпр. *Слушао сам гдје веле: „Идемо сјећи вјечну кућу умрлом Томи” ... Око Бишћа љепше граде мртвачке сандуке* (РСАНУ).

Остали примери који илуструју употребу лексеме у наведеним значењима јесу и следећи: *Гроб је кућа мртвих и ова метафора важи за све форме сахрањивања од номада до данас* (ДНС₂). ▪ *... народни маузолеј није само вечна „кућа мртвих”, онако како су то гроб или гробница* (ЈСД: 114). ▪ *Све до краја 18. стољећа вјеровало се да су душа и тијело одвојени, тј. да је тијело „кућа душе”, али да нису међусобно повезани* (Суп: 12). ▪ *Тело је физичка експресија (израз) човековог унутрашњег живота, „кућа душе”* (ВМН). ▪ *Земаљско тијело, човек – кућа душе – је од Земље и стога поседује само супстанције ове Земље* (УНБ: 77). ▪ *Сигурно јесте, јер у њој вечно живи Богочовек, а где је Он – ту је већ небо, ту је Његова небеска кућа са безбројним становима за Његове следбенике* (ВНК). ▪ *Драги пријатељи, нека вам је вечна слава и част на век векова у вечној небеској кући* (СВШ). ▪ *Што се, дакле, успеха тиче, лоша вест је да се ни ваша земаљска ни небеска кућа неће пунити сама, без вашег труда и рада* (СНС). На основу тога, сва поменута, специфичнија значења лексеме ће овде, извесним степеном генерализације, уопштавања, добити и своју засебну дефиницију (и семички опис), нпр. **кућа (18)** „(*фиг.*) место где нешто живи, почива, где проналази мир, уточиште”:

кућа (18) = [МЕСТО] + [ГДЕ НЕШТО ЖИВИ, ПОЧИВА, ПРОНАЛАЗИ СПОКОЈ] + [Фиг.]

Лексема **кућа** је такође метафоричким преносом значења, до ког овог пута долази због асоцијације на кућу као на место које је човеку изразито важно и драгоцено, обогатила своју полисемантичку структуру и семемом **кућа (19)** „(*фиг.*) (обично у вок.) назив од миља (обично у обраћању мајке детету, често са атрибутом моја)” (РСАНУ), односећи се, дакле, и на особу која је човеку, исто тако, важна и драгоцена (пре свега, дете, али и неке друге особе с којима је особа у присној, пријатељској релацији), нпр. *Кућо моја, рече мати задовољна срца, па је поче љубити по свилоној коси.* ▪ *Што не спаваш, кућо моја, рече јој мати њежно, пригрливши је уза се.* ▪ *Милице! ... Мила! ... Кућо ... Голубице! ... Не бој се никога! Ја сам ту!* ▪ *Навали, народе кућо моја, док се Реџо није наљутио и дао ти џабе.* ▪ *Стаде на марвеној пијаци крај својих ... лубеница прокриви се: Навали народе, кућо моја!* ▪ *Марјановићу, стара кућо, јеси ли ти то.* ▪ *Па ... га ... ра-*

досно поздраве ... О–о, здраво, здраво! Стара кућо! ▪ При поздраву не зваху га „г. Шефе”, него „Како си, стара кућо?”:

кућа (19) = [ОСОБА] + [КОЈА ЈЕ НЕКОМЕ ВАЖНА И ДРАГОЦЕНА] + [ФИГ.]

Низ значења лексеме **кућа** изведених метафором настављају и следеће семеме, мотивисане кућом као стаништем, местом пребивања људи и/или кућом као смештајним простором. Прво од њих је „станиште, пребивалиште животиња” (РСАНУ; РМСЈ), тј. место живљења, пребивања животиња — нпр. *Јазбавци се лове ... зими поред своје „куће” (јаме), где излазе да се сунчају* (РСАНУ) — које се, као и станиште људи, може налазити у различитим формама склоништа: објекту, згради или каквој другој структури које човек наменски сагради за смештај животиња, или пак у природним или склоништима које (обично дивље) животиње направе саме. Стога, а понајпре зато што је то учињено и у случају **house**, ова семема ће добити раздвојени семички опис:

кућа (20) = [ОБЈЕКАТ] + [У КОМ ЖИВЕ / У КОМ СЕ ЧУВАЈУ ЖИВОТИЊЕ]

кућа (21) = [СКЛОНИШТЕ] + [ПРИРОДНО / КОЈЕ САГРАДИ ЖИВОТИЊА] + [СЛУЖЕЊИ ЈОЈ
КАО СТАНИШТЕ / УТОЧИШТЕ]

Нпр. Нова књига „*Animal Architecture*” (*Архитектура животиња*) чији је аутор Инго Арндт, фотограф часописа „*Национална географија*”, показје нам животиње и инсекте са целе планете у процесу изградње својих кућа, а као материјал им служе разне сировине из природе (Екк). ▪ *Ове животиње ... у стању су да помоћу стабала које оборе подигну савршено конструисане јазбине и бране ... Осим куће за себе и своју породицу, дабар подиже и бране дуж река и језера (ЗВН). ▪ Гнезда су куће птица, наших најбољих пријатеља (БЛОЗ). ▪ У односу на своју величину, највеће куће граде мрави (ЈНР). ▪ Стаја, истинска стаја, кућа за животиње које раде за човека (БПБ: 18). ▪ Срушите све што је изграђено ново а ставите под заштиту све старо, мемљиво, влажно и накривљено; од тих цигала нових објеката направите реплике набијеница и куће за животиње (ГСБ₂). ▪ Нову локацију морао би пронаћи и београдски Зоолошки врт ... Зашто ... не би био пребачен на просторе Великог ратног острва. Оно се ... ионако не може користити за озбиљније урбанистичке захвате, јер му је тло песковито и порозно. Али мале куће за животиње и једну ... управну зграду ... песак Великог ратног острва вероватно би издржао (КССЈ). ▪ Чим крену у обилазак имања, госте засене куће за лептире, језера барских корњача... (КССЈ). ▪ Знам да је у њеној крошњи скривена мала дрвена кућа за птице, уметничко дело мог вештог деде (БСК). ▪ Чик нека дизајнира свињац за мангулицу и кућу за веверицу (Саг). ▪ Изградња боље куће за пса (ВГД).*

Такође, кућом се у српском језику назива и врста „станишта, пребивалишта (животиња)” као што је „заштитна љуштурска, тврди омотач, оклоп у којем живе неки мекушци (пужеви, шкољке итд.), праживотиње и др.” (РСАНУ), нпр. *[Стана је] стално носила у себи, као пуж своју кућу ... своју мисао. ■ Извесно си сиромашак? — вели му професор. — Јес', вала, као онај пуж голаћ без куће што је! — вели Вукадин. ■ Зашто корњача и пуж носе кућу на леђима? ... Корњача проводи живот у оклопу, тј. у властитој кући ... Меки корњачини органи налазе се у шупљини оклопа. Отуда разлика између пужеве и корњачине куће. Пуж заиста носи своју кућу на леђима, док је корњачи кућа саставни део организма (ЛКП):*

кућа (22) = [ДЕО НЕКИХ МЕКУШАЦА ИЛИ ПРАЖИВОТИЊА] + [ТВРД] + [СПОЉАШЊИ] +
+ [КОЈИ ИМ СЛУЖИ КАО ЗАШТИТА]

Поред тога, кућа као смештајни простор мотивисала је и метафоричко значење **кућа (23)** „јамица ископана у земљи за сађење, сејање поврћа, кукуруза и сл.” (РСАНУ), нпр. *Кад се сади гра, боб итд., ископа се јамица, а та се рече кућа. ■ За грахове и кртолу се узоре и позуби, па се онда копају „куће” у које се бацају 5–6 грашака. ■ У том кућерку ... с том баштицом ... пуном кућа из којих је ижђикао кромпир ... стајала је ... свејеза кита цвијећа, као и два метафоричка значења са ознаком (покр.): **кућа (24)** „(анат. покр.) чашица у зглобу плећке” (РСАНУ), нпр. *Чашица се од плећа зове кућа; **кућа (25)** „(покр.) лопатица за пренос жара, ватраљ” (РСАНУ), нпр. *Католици за ватраљ више кажу лопатка, иначе сви кућа:***

кућа (23) = [РУПА] + [ИСКОПАНА У ЗЕМЉИ] + [МАЛА] + [У КОЈОЈ СЕ САДЕ, СЕЈУ НЕКЕ БИЉКЕ]

кућа (24) = [ДЕО ТЕЛА] + [УДУБЉЕЊЕ У ЛОПАТИЧНОЈ КОСТИ] + [У КОЈОЈ ЈЕ УЗГЛОБЉЕНА ГЛАВА НАДЛАКТИЧНЕ КОСТИ] + [ПОКР.]

кућа (25) = [АЛАТКА] + [МАЛА] + [МЕТАЛНА] + [СА ДУЖОМ ДРШКОМ] + [СА ДОЊИМ ПРОШИРЕНИМ ДЕЛОМ] + [СЛУЖИ ЗА ПРЕНОС ЖАРА] + [ПОКР.]

Такође са ознаком (покр.), лексема **кућа** бележи и значење „(покр.) врста божићног колача” (РСАНУ), нпр. *Домаћица [за Божић] ... од сквасног брашна умеси неколико колача, од којих се један зове ... кућа. С обзиром на то да у наведеној речничкој дефиницији и примеру употребе лексеме нема довољно информација и о неким другим специфичностима означене врсте колача, а да притом ни сам аутор (као и немали број његових саговорника старије генерације који, уз то, долазе из различитих подручја Србије, Босне и Херцеговине и Црне Горе) нема никакво знање о којем је колачу реч, поуздана*

утврдивост праве мотивације овог значења овде ће, ипак, морати изостати. Оно што се, упркос томе, свакако не би могло пренебрегнути јесте и асоцијативна, конотативна компонента *драгоцености*, одн. компонента која се „везује” не само за своју кућу и своју породицу, већ и за сам божићни празник и породично окупљање, божићну трпезу, па тиме и делове који ту трпезу чине:

кућа (26) = [ВРСТА КОЛАЧА] + [КОЈА СЕ ПРАВИ ЗА БОЖИЋ] + [ПОКР.]

Мотивисано управо породицом, групом људи с којом човек заједно живи у једној кући, и отуд ланчано (метафором) изведено из **кућа (6)**, значење **кућа (27)** — „у народној загонци, о роју пчела” (РСАНУ): *Савих кућу у врећу, па објесих о клин (пчеле)* — такође је део полисемантичке структуре посматране лексеме:

кућа (27) = [ГРУПА ПЧЕЛА] + [МНОГОБРОЈНА] + [ИЗ ИСТЕ КОШНИЦЕ] + [ЧИНЕ ПОСЕБНУ ЗАЈЕДНИЦУ]

На породични, заједнички живот групе људи у кући асоцира, исто тако, и заједничко обитавање групе небеских тела на једном месту, тј. у једном сегменту небеског свода, налазећи одраз у више (метафоричких) значења лексеме **кућа** потеклих у астролошкој области, премда се у српским речницима (тачније, једино у РСАНУ) бележи само једно од тих значења које је, уз то, а како се наводи, застарело — „(астр. заст.) свако од дванаест звезданих јата сазвежђа Зодијака: *Астролози су цело звездано небо делили на дванајест гомила, које су се куће звале, и у њима су они налазили не само кад ће човек умрети, већ и кад је рођен*” (РСАНУ). Ипак, многи консултовани извори показују да је сва три значења (са ознаком (астр.)) енглеског холонима **house** у поменутој области такође развијао и српски холоним **кућа**, нпр. *Она огромна полулопта претрпана пројекцијама удаљених светова, коју видимо сваку ноћ изнад себе или укратко, небо са звездама, ... то је Зодијак ... Више од половине звезданих групација носи имена из животињског царства. Скоро сва сазвежђа су била позната пре Грка, али су они круг Зодијака изделили на 12 делова ... и сваком делу дали име по доминирајућем сазвежђу ... Као што је круг Зодијака подељен ... знацима Зодијака, тако исто и куће хороскопа деле круг Зодијака на 12 мање-више истих одсечака. Није случајност да имамо исти број знакова Зодијака и кућа хороскопа. Сваки знак поближе објашњава по једну кућу и даје јој своје карактеристике (МХП). ▪ У астрологији трајање сунчеве године подељено је на 12 периода, од којих сваки одговара једном месецу, тј. једном зодијачком знаку. Ових 12 периода чине истовремено и 12 делова у систему небеских кућа, а које још називамо и куће Сунца. Куће су сродне знацима, али се за разлику од знакова, директно односе на појединца ... Систем кућа је пројекција Зодијака, тј. неба у тачки где се ... налазимо.*

Цео тај простор је подељен на 12 поља, то јест, 12 кућа (ЗВЉ). ▪ Квадрантни систем (кућа) – подела еклиптичке сфере на 12 делова, гледајући са Земље, за време и место за које се хороскоп израђује ... Куће (поља) – представљају поделу еклиптичке равни на 12 ... делова, где сваки део има своје значење и представља одређену животну област ... Ингрес – представља улазак планете у нови зодијачки знак или нову кућу хороскопа (Арц). ▪ Кроз натални хороскоп се анализирају куће, планете и њихов међусобни утицај. Зодијак је подељен на 12 добро познатих знакова, а исто толико има и кућа. Свака кућа има другачији значај, њихова повезаност са знаком у коме се налази даје једно тумачење, планете дају друго, а њихова међусобна повезаност сасвим треће тумачење (НХП). ▪ Зодијачки знаци представљају „виртуелне детерминације” небеског простора и разликују се по свом односу према планетарним „станицама” или „кућама” пројектованим на небо фиксних звезда ... Око две хиљаде година пре Христа оса солстицијума пролазила је између Лава и Рака на горњем крају, тако да су, као резултат тога, такозване планетарне „куће” постале симетрично поређане. Расподела владавина планета по „кућама” је расподела која у Зодијаку постаје значајна када су њихове уобичајене осе постављене на овај начин. Свака планета поседује две суседне „куће”, леву и десну, или женску и мушку. Изузетак су Месец и Сунце које имају само једну „кућу” ... У најнижој позицији ове слике неба ... „станује” Сатурн ... Одмах испод хоризонталне средње осе целог Зодијака леже две куће Марса ... а изнад осе куће Венере ... Над овим леже куће Меркура које су најближе „кућама” луминара. Сунце не влада само својом сопственом „кућом”; оно „крстари” целим Зодијаком (ЈХК). ▪ Јануар мјесец вам доноси Марса баш у вашем знаку, а како је ваш знак и кућа Марса, осјетићете се своји на свом, поново пуни енергије и спремни за суочавање са новим изазовима (ВСО₄). ▪ Кроз натални хороскоп се анализирају куће, планете и њихов међусобни утицај. Зодијак је подељен на 12 добро познатих знакова, а исто толико има и кућа. Свака кућа има другачији значај, њихова повезаност са знаком у коме се налази даје једно тумачење, планете дају друго, а њихова међусобна повезаност сасвим треће тумачење (НХП). ▪ У астрологији се прва кућа у наталној карти сматра најзначајнијим пољем јер открива наше основне карактеристике и предиспозиције које имамо у животу ... Друга кућа у наталној карти је задужена за новчана питања, материјалну сигурност, просперитет ... Трећа кућа ... је кућа родбине ... кућа сестара и браће (ОПШ):

кућа (28) = [СЕМЕНТ НЕБЕСКЕ СФЕРЕ] + [ОД УКУПНО 12 ТАКВИХ СЕМЕНАТА ДЕФИНИСНИХ У АСТРОЛОГИЈИ]

кућа (29) = [ЗОДИЈАЧКИ ЗНАК] + [КАДА СЕ ПОСМАТРА КАО СЕДИШТЕ ОНЕ ПЛАНЕТЕ КОЈА ЈЕ СА НАЈВЕЋИМ УТИЦАЈЕМ У ТОМ ЗНАКУ]

кућа (30) = [СЕГМЕНТ АСТРОЛОШКЕ КАРТЕ] + [КОЈИ РЕПРЕЗЕНТУЈЕ ЈЕДАН ОД 12 СЕГМЕНАТА НЕБЕСКЕ СФЕРЕ]

Лексема **кућа** је своју полисемију развијала и у области игара, са мотивацијом у кући као смештајном простору, одн. месту на ком се нешто налази, те месту коме се тежи, које је нечији циљ. Најпре, лексема се односи на једну врсту дечије игре и њен најважнији део, *мету*, *циљ*, или, прецизније: „(покр.) дечја игра у којој се надмеће у убацивању новчића, дугмади и сл. у рупицу ископану у земљи; таква рупица” (РСАНУ); „(покр.) рупа у земљи коју деца играјући се бране или гађају; игра око те рупе” (РМС), нпр. *Наиће он [Нурибег] тако на децу кад се играју ораха, кућа или казана, помеша се с њима и баца им грошеве. ▫ Док би шегртом, нико не умеде лепше да прескочи „труле кобиле”, да игра „казане” или да погађа куће.*

кућа (31) = [РУПА У ЗЕМЉИ] + [КАО МЕТА ГАЂАЊА У ДЕЧИЈОЈ ИГРИ] + [ПОКР.]

кућа (32) = [ДЕЧИЈА ИГРА] + [У КОЈОЈ СЕ ИГРАЧИ НАДМЕЋУ У УБАЦИВАЊУ НОВЧИЋА И СЛ. У ИСКОПАНУ РУПУ У ЗЕМЉИ] + [ПОКР.]

Лексема **кућа**, осим тога, у новије време добија значење и у области карлинга (које такође које није забележено у општим речницима српског језика), и то преводом енглеске метафоре, одн. преводом оригиналног, енглеског термина **house** (тј. **house (66)**), што се види и у следећем, ексцерпираним делу *Речника карлинга*, објављеног на сајту Националног савеза за карлинг Србије: „**House** – КУЋА односно МЕТА од нацртаних кругова на леду” (НСКЛ). Употребу лексеме **кућа** у посматраном значењу, при томе, илуструју и следећи примери из других извора грађе: *Карлинг је зимски олимпијски спорт, веома сличан боћању и настао је у Шкотској пре више од 500 година. Игра се на стазама од леда ... са камењем од гранита ... На стази се на оба краја налазе по два скупа са по четири концентрична круга који се зову кућа (хаус), где највећи круг има пречник 183 центиметара ... Интересантно је да исти број бодова доноси камен који је у самом центру и онај који је на рубу куће ... Сваки играч избацује по два камена, а то чини тако што се одгурне од одбојника и камен пусти ка другом крају стазе, односно ка кући на супротном делу терена (ССАБ). ▫ Карлинг се игра „каменом” који се гура низ терен на леду ... Сваки играч избаци по два „камена”, а циљ је да он стигне што ближе центру који се назива „кућа”. Капитен екипе већи део меча проводи у „кући”, наводи играче и говори им како да баце камен. У зависности од тога којом јачином га*

играч баџи, уколико је потребно, остали играчи чисте лед испред њега како би га убрзали и навели ближе „кући”. Противничка екипа има право да их омета и избацује камен из куће (Блк). ▪ Само капитен и његов заменик, када су на потезу, могу стајати у кућама, а противнички капитен им не сме сметати, али иза линије нишана право капитена да „чисте” лед је једнако ... Сви играчи, осим капитена и његовог заменика, не смеју стајати иза кућа, већ се морају налазити са стране терена, између све линије престапа, осим када чисте и када бацају камен (СПК). ▪ Карлинг је вероватно најпознатији уврнути олимпијски спорт. Када лаички посматрате ову игру, видите такмичаре који четком наводе камен ка „кући”, и то је све. Уколико, међутим, мало детаљније уђете у проблематику ове олимпијске дисциплине, приметите да је посредни занимљив спорт у ком се, поред тимског духа, развијају прецизност и стратешко планирање (КСЦ):

кућа (33) = [ПОДРУЧЈЕ НА ТЕРЕНУ ЗА КАРЛИНГ] + [ДЕФИНИСАНО КОНЦЕНТРИЧНИМ КРУГОВИМА] + [СА МЕТОМ У ЦЕНТРУ] + [У КОМ СЕ ПОСТИЖУ ПОЕНИ]

И, на крају, лексема **кућа** је, као и **house**, своју полисемију развијала и у правцу других функционалних типова „склоништа”, одн. зграда, објеката са неком од других функција, поред оне примарне – за (породично) становање. У речничким изворима ово значење лексеме налази се, као што је раније помињано, у оквиру дефиниције прве наведене семеме из речничког чланка — нпр. „грађевина, зграда за становање или неку друштвену потребу” (РМСЈ); „зграда за становање људи и за рад” (РМоск) или, најуопштеније, „зграда” (РМС) — и у овом раду је одвојено од централног значења **кућа (I)**, пре свега зато што је реализација (и тумачење) овог секундарног значења умногоме зависна од контекста и/или учешћа најразличитијих семантичких детерминатора и зато што на овом „проширеном” подручју функционалних објеката **кућа** може представљати и само њихов секундарни назив (нпр. *божја кућа* = црква, храм). Отуда, ово значење лексеме добија и свој засебни семички опис:

кућа (34) = [ЗГРАДА] + [КОЈА СЛУЖИ ЗА НЕКУ ДРУГУ СПЕЦИФИЧНУ НАМЕНУ]

Поред ових општих одређења датих у оквиру лексикографских дефиниција прве семеме, у српским речницима ће „прецизније” информације о самим областима „рада” или пак областима везаним за „неке [друге] друштвене потребе” у којима је **кућа**, такође, нашла своје место бити садржане (и то тек делимично) у одељку *Изр.[ази]* — нпр. *блудна кућа; божја кућа, господња кућа; братска кућа; ватрена кућа, огњена кућа; јавна кућа; комунска кућа; луда кућа; ноћна кућа; проститутска кућа; робна кућа; црна кућа* (РСАНУ; РМС; РМСЈ) — или пак посредно, у оквиру дефиниција и оних (пре-

осталих) метафоричких значења посматране лексеме која су мотивисана, пре свега, кућом као „местом обављања каквих послова” (Марковић 1991: 56), а из којих се метонимијом изводи и семема „зграда у којој се то место обављања каквих послова налази” / „зграда у којој се обављају одређене пословне или друге врсте људских делатности”: (1) „културно-просветна, научна и др. установа (нпр. позориште); суд, судница; општина; зграда у којој је смештена таква установа” (РМСЈ); „каква установа (културно-просветна, државна и сл.); зграда у којој се таква установа налази” (РМС); „културно-просветна, административна и др. установа; суд, судница; општина; зграда у којој је смештена таква установа” (РСАНУ); (2) „предузеће” (РМС); „трговачка установа, фирма” (РМоск); „предузеће (обично са додатком који га ближе обележава); зграда у којој је смештено такво предузеће” (РСАНУ).

Пре него што се и додатно спецификују наведена општа значења (било са заједничком архисемом [УСТАНОВА], [ПРЕДУЗЕЋЕ / ФИРМА] или [ЗГРАДА]), претходна (генерализована) метафоричка и метафоричко-метонимијска значења такође ће добити и свој засебни семички опис, заједно са значењем „људи који раде у установи / предузећу или њоме / њиме руководе” (које пак није забележено у речницима):

кућа (35) = [УСТАНОВА] + [КОЈА СЕ БАВИ ОДРЕЂЕНОМ ВРСТОМ ДЕЛАТНОСТИ]

кућа (36) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈА РАДИ У УСТАНОВИ ИЛИ ЊОМЕ РУКОВОДИ]

кућа (37) = [ЗГРАДА] + [У КОЈОЈ ЈЕ СМЕШТЕНА УСТАНОВА]

кућа (38) = [ПРЕДУЗЕЋЕ / ФИРМА] + [КОЈА СЕ БАВИ ОДРЕЂЕНОМ ВРСТОМ ДЕЛАТНОСТИ]

кућа (39) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈА РАДИ У ПРЕДУЗЕЋУ / ФИРМИ ИЛИ ЊИМЕ / ЊОМЕ РУКОВОДИ]

кућа (40) = [ЗГРАДА] + [У КОЈОЈ ЈЕ СМЕШТЕНО ПРЕДУЗЕЋЕ / ФИРМА]

Следећем прегледу (и других) специфичних функција објеката, те специфичнијих врста делатности установа / предузећа које носе (и) ознаку **кућа** припада, најпре, већ наведено **кућа (20)**, тј. кућа као назив за саграђени објекат у ком пребивају животиње, а којем се сада додаје и кућа као назив за објекат у ком се узгајају, чувају биљке (**кућа (41)**), те за објекат који служи као спремиште, смештајни простор за различите ствари (**кућа (42)**), нпр. *У парку је 1872. године саграђена стаклена кућа – стакленик, од 3 одељења, једно за тропско биље, а 2 за зимско биље (Цки). ▪ ... да ће у склопу рестаурације у стакленику бити обновљено свих шест микроклиматских зона попут тропске куће и куће за палме, а новост је сјеновита кућа за биљке (Вчл₂). ▪ Кућу палми је изгра-*

дио Децимус Бартон од 1844. до 1848. године као прву велику грађевину металне конструкције на свету. Све стаклене плоче на њој су ручни рад. Умерена кућа, која је дупло већа од Куће палми, изграђена је у 19. веку и данас је највећи викторијански стакленик ... Умерена кућа ... садржи биљке из умерене климе широм света ... Кућа лопоца је најважнији и најтоплији стакленик у Кјуу, а садржи велику колекцију биљака из топлих крајева (ВСКБ). ▪ Њих су чиниле кућа за гајење камелија, коњушница, спремиште за лађе (ТПС). ▪ Кућа за цвеће је постављена на отвореном простору. То је инсталација од плавих летвица 2,4 m x 1,2 m x 2,4 m на којој су поређане саксије са цвећем (ДНД). ▪ Бербер села су раштркана широм више удаљених планинских области Цабел Нафусе, али необична архитектура кућа за складиштење жита у Налу, Кабау и Касер Елају су посебно интересантне (Алд). ▪ Имам два велика дворишта, једно у ком се налази сто, клупице и љуљашке ... а у другом се налази штала са животињама, кућа за алат, кућа за сено, кукуруз итд. (Ана). ▪ Окућница је уређена и одржавана. У дворишту је дрвена кућа за алат и бицикле (ЊШ₂). ▪ ... и њена помоћна кућа, за алатке и машине (СДТ). ▪ ... окућницу чине и три ... објекта...: зградаца – кућа за млади брачни пар, млечар – кућа за чување и спремање млека и млечних производа и курузана – кош за кукуруз (МЗВ). ▪ Прелепа кућа за чамце са зеленим кровом ... смештена је на идиличном језеру ... у западној Француској (Гђ₃):

кућа (41) = [ОБЈЕКАТ] + [ЗА УЗГАЈАЊЕ / ЧУВАЊЕ БИЉАКА]

кућа (42) = [ОБЈЕКАТ] + [ЗА ОДЛАГАЊЕ, СМЕШТАЈ СТВАРИ] + [КАДА НИСУ У УПОТРЕБИ]

Такође, лексема **кућа** (уз семантичке детерминаторе **божја** / **господња** / **братска** (покр.)) ознака је и за различите верске објекте — **божја (господња) кућа** „храм, црква” (РМСЈ; РСАНУ); **братска кућа** „(покр.) в. божја кућа” (РСАНУ) — нпр. Црква – храм, дом Господњи, кућа или обитавалиште Бога (КССЈ). ▪ Из устију тих .. падаху грдне исповијести као да се ... камење пресипало ... гомилајући се пред кућом Божјом. ▪ Нећете више објешењачити пред кућом божјом. ▪ Чини се као да је сишао с олтара — да ... суложницама покаже метлом врата куће господње. ▪ „Пустио сам своју душу да израсте преко мене”, пише Августин. И куда доспева? Не до Бога, то је немогуће. Али свакако до куће Божје. Августин се коригује: то још није права кућа. Божје узвишено станиште је у дубокој скривености, али ипак има „чадор на земљи”. Тај чадор је Црква (КССЈ). ▪ Епископ Мардарије, заслужан за његово заснивање, записао је: „Овај манастир, као зборно место Срба у Америци и општи дом молитве, као вечну кућу Божју остављам у аманет српском народу...” (КССЈ). ▪ Сељани заједничкијех кућа немају осим црквене куће, која се увијек звала „братска кућа”:

кућа (43) = [ЗГРАДА] + [У КОЈОЈ СЕ ВРШЕ ВЕРСКИ ОБРЕДИ]

Осим самог објекта, зграде у ком се врше верски обреди, **кућа** се, исто тако, односи и на зграду у којој живе чланови институционалног, верског домаћинства, нпр. *Поред манастира се налази манастирска кућа (конак) која представља изузетан примерак средњовековне градње (РТБН). ▪ Након тога манастир добија калуђере. Тада је вјероватно изграђена и манастирска кућа која је касније (1856) обновљена (МОП). ▪ Његова обнова је у току, а већ су изграђена манастирска кућа, звоник, темељи и прва плоча (ВНОЗ). ▪ У Поднемићу се налази и манастир Свете Тројице и манастирска кућа, као и етно комплекс Огњиште испод Бијелих стена (ТОЉ). ▪ Поред манастира налази се манастирска кућа или конак какав се градио још у средњем веку (ДНС₁). ▪ У то вријеме је изграђена и манастирска кућа, а манастир је поново добио братство (ГЛС). ▪ Са јужне стране драговићке цркве подигнута је манастирска кућа, такође грађена од тесаног камена (ТМЋ):*

кућа (44) = [ЗГРАДА] + [У КОЈОЈ ЗАЈЕДНО ЖИВЕ ЧЛАНОВИ ВЕРСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ]

Што се тиче специфичних врста делатности установа / предузећа / фирми означених (и) са **кућа**, њихова разуђеност (посведочена у употреби језика) далеко је већа него што је то наведено у лексикографским дефиницијама релевантних значења ове лексема.¹⁵ Тако је лексема **кућа** „присутна”, између осталог, и у следећим областима пословања:

(а) туристичко-угоститељска делатност, нпр. *туристичка кућа (РМС) ▪ Угоститељска кућа Мотел Тара постоји 11 година. У оквиру ове угоститељске куће су ресторан, мотел и печењара (ЈЛП). ▪ Све су то услови да би припремљено јело или оброк изазвало спремност да се са задовољством конзумира. То је крајњи циљ и сврха пословања сваке угоститељске куће (ТЗМ: 13). ▪ Фиделс Ко је ресторан домаће кухиње који послује успешно од 2010. године ... Специјалитет куће је печење јагњеће и прасеће које је припремљено на специфичан начин (ЈЛП). ▪ За очекивати је како се ближи туристичка сезона да ће падати број незапослених, а Марићеве ријечи потврђују и интернетски портали за тражење посла на којим су поједине хотелске куће већ почеле с потрагом сезонске радне снаге (ЗДЛ). ▪ Без обзира да ли је реч о ресторанима, кафанима, баровима или хотелима, ... оно што им је заједничко је – потреба да се рад особља које врши*

¹⁵ Иако је примарни циљ овог прегледа илустровање поменуте веће разуђености функционалних домена које је **кућа** ширењем свог значења такође „захватила” (а тиме и далеко веће „блискости” са енглеским холонимом **house**) од оне која је презентована у речничким дефиницијама, наредни преглед ће, ипак, подоста и мањкати у својој исцрпности и свеобухватности, као што је то, уосталом, био случај и самим **house**.

услуживање што боље организује ... Шеф сале је одговоран за беспрекорно функционисање услуживања. Он је искусан конобар, са праксом у познатијим угоститељским кућама (АЛК: 14–15). ▪ Мусафирхана – турска реч која је подразумевала или означавала добротворну угоститељску кућу у којој се бесплатно хранило и ноћивало (КССЈ). ▪ Иза угоститељске куће налазила се баишта, шупа, под кућом подрум, испред куће салетла где су се млади веселили проводећи ноћ у игри и песми (ВСХМ). ▪ Кроз плаво вече зеленкасте лампе | из ноћних кућа¹⁶ просипље се музика. ▪ Поред очигледних територијалних проблема, постоји и обиље релативно мањих, као што су пића на рачун куће, оброци за особље и закуске за састанке (ТЗМ: 114):

кућа (45) = [УСТАНОВА] + [КОЈА ПРУЖА УСЛУГЕ ИСХРАНЕ / ПИЋА / КРАТКОРОЧНОГ СМЕШТАЈА]

кућа (46) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈА РАДИ У УСТАНОВИ (45) ИЛИ ЊОМЕ РУКОВОДИ]

кућа (47) = [ЗГРАДА ИЛИ ДЕО ЗГРАДЕ] + [У КОЈОЈ ЈЕ СМЕШТЕНА УСТАНОВА (45)]

(б) организовање коцкарских игара, нпр. Потпуни преглед додатних обавеза за казина и друге коцкарске куће (КСВ: 15). ▪ Међутим, од како је кинеска влада пре седам година стала на пут монополу локалних компанија и отворила врата америчким коцкарским кућама ... једино место у Кини у коме је коцкање легално доживело је економски бум, а насиље се стишало (ГЛЈ₂). ▪ Британска коцкарска кућа „Ранк” је већ ушла у онлајн простор... (ПМЗ). ▪ ... кредитне картице су најтрадиционалнија врста плаћања у казинима: готово сваки играч поседује по једну, и виртуално све коцкарске куће су у ствари казина кредитних картица (ПМК). ▪ У коцкарским играма кућа увек добија и то без варања и без подметања. Коцкарска кућа апсолутно нема потребе за намештањем јер ће увек имати зараду (БЛО₄). ▪ Кладионица је као казино. Кућа је увек на добитку, иначе не би ни постојале (ВНО₅):

кућа (48) = [УСТАНОВА] + [КОЈА СПРОВОДИ ОРГАНИЗОВАНО КОЦКАЊЕ]

кућа (49) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈА РАДИ У УСТАНОВИ (48) ИЛИ ЊОМЕ РУКОВОДИ]

кућа (50) = [ЗГРАДА ИЛИ ДЕО ЗГРАДЕ] + [У КОЈОЈ ЈЕ СМЕШТЕНА УСТАНОВА (48)]

(в) организовање проституције — **јавна** (и, ређе, **блудна, проститутска**) **кућа** „институција и зграда, просторија у којој се спроводи организована проституција” (РМСЈ); „институција у којој се спроводи организована проституција; просторија, зграда у којој је смештена таква институција” (РСАНУ), нпр. ... у Грчкој [је] бављење овим „за-

¹⁶ **Ноћна кућа** је „забавни локал (кафана, бар и сл.) у којем се забавни живот одвија првенствено ноћу” (РСАНУ).

натом” дозвољено, али само у лиценцираним јавним кућама које морају бити удаљене најмање 200 метара од установе од јавног значаја (КССЈ). ▪ Први пут у европској историји јавне куће ступају на берзу са својим акцијама. То ће ускоро учинити ланац јавних кућа „Голден тајм” који на Бечку берзу папира од вредности намерава да уведе аустријски предузимач ... Герхардингер ... „Трговина је трговина. Мени је свеједно да ли је у питању трговина некретнинама или проституција. Јавне куће су у предности зато што ће секс људе занимати увек...” (КССЈ). ▪ Једна јавна кућа из Берлина дала је необичан оглас којим трага за „радном снагом” (Кр₂). ▪ Оно га је обмануло утиском трајности када је на сличан начин, у сличној блудној кући ... пронашао своју жену (Учв: 181). ▪ Циновић [му] даде новаца да иде у проститутску кућу. ▪ На прагу јавне куће Бела – Кирка дочекује госте, па и Блума и Стивна, блудога сина (КССЈ). ▪ У приземљу јавне куће је нека врста крчме (КССЈ). ▪ Била је смештена у неугледној и трошној згради у чијем сутерену се налазила јавна кућа (КССЈ):

кућа (51) = [УСТАНОВА] + [КОЈА СЕ БАВИ ОРГАНИЗОВАНОМ ПРОСТИТУЦИЈОМ]

кућа (52) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈА РАДИ У УСТАНОВИ (51) ИЛИ ЊОМЕ РУКОВОДИ]

кућа (53) = [ЗГРАДА ИЛИ ДЕО ЗГРАДЕ] + [У КОЈОЈ ЈЕ СМЕШТЕНА УСТАНОВА (51)]

(г) робна трговина, нпр. *То ће вам и данас потврдити путници трговачких кућа.* ▪ Међународне трговинске куће за житарице ... још се надају оживљавању берзанског промета (КССЈ). ▪ Трговинска кућа ... остварила је и профит од 4,7 милијарде динара (ДНВ₃). ▪ Остатак потребног новца добиће се везом наших извозничких кућа са западом. ▪ Три маскирана ... нападача опљачкала су реномирану аукцијску кућу у Стокхолму и однела накит чија је вредност процењена на 1,5 милиона долара (КССЈ). ▪ Ако се узме у обзир и 20 одсто провизије за аукцијску кућу ... то значи да је купац платио укупно... (КССЈ). ▪ „Икеа” је основана 1943. године и за нешто више од 60 година стекла је статус највећег ланца робних кућа за продају намештаја на свету (КССЈ). ▪ Картирање наше робе од само две шпедитерске куће ... већ је ... замењено радом рационалним. ▪ У данашњој Хирошими ... изграђени [су] редови модерних зграда ... и неколико великих грађевина, од којих је једна ... робна кућа од осам спратова:

кућа (54) = [ПРЕДУЗЕЋЕ / ФИРМА] + [КОЈА СЕ БАВИ РОБНОМ ТРГОВИНОМ]

кућа (55) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈА РАДИ У ПРЕДУЗЕЋУ / ФИРМИ (54) ИЛИ ЊИМЕ / ЊОМЕ РУКОВОДИ]

кућа (56) = [ЗГРАДА ИЛИ ДЕО ЗГРАДЕ] + [У КОЈОЈ ЈЕ СМЕШТЕНО ПРЕДУЗЕЋЕ / ФИРМА (54)]

(д) финансије, нпр. *Они који се одлуче да продају обвезнице уз дисконт могу очекивати највише цене на берзи јер су домаће фирме, али и неке водеће финансијске куће за њих заинтересоване* (КССЈ). ▪ *Генерални директор ЈП Србија гас ... изјавио је у Москви да је са представницима Гаспром банке разговарао о детаљима и условима доласка те финансијске куће на тржиште Србије* (КССЈ). ▪ *Мекис ... истовремено је власник трговачког концерна и глава једне банкарске куће* (КССЈ). ▪ *Трговачке фирме и банкарске куће постају важни зајмодавци (кредитори) не само племства него и владара* (КССЈ). ▪ *Са неким дериватима тргује се само на организованим тржиштима, које имају обрачунске куће као гаранта између страна у уговору, док трговци овим инструментима морају бити чланови обрачунске куће* (Екк: 149). ▪ *Право из хартије [од вредности] се не материјализује кроз папир него кроз једноставне записе на одговарајућим рачунима улагача, које воде професионалци (нпр. обрачунске куће)* (АЕФ: 125–126). ▪ *Ненад Гујанчић, из брокерске куће Синтеза инвест, потврђује да податак о губицима НИС-а ... не треба гледати изоловано од остатка пословних резултата, према којима је профит компаније пре уплате пореза, исплате камата о амортизације износио 8,4 милијарде динара* (КССЈ). ▪ *Највећи учесници на аукцији били су пословне банке, осигуравајућа друштва, брокерске куће* (КССЈ). ▪ *Када је пре непуне две године Уника, највећа аустријска осигуравајућа кућа, купила 80 одсто акција Центер осигурања, нико није очекивао чудо* (КССЈ). ▪ *Зато би за грађане, згравствено фонд, медицинске установе, али и осигуравајуће куће било боље када би државни фонд својим осигураницима ... рефинансирао трошкове лечења у приватној пракси* (КССЈ):

кућа (57) = [ПРЕДУЗЕЋЕ / УСТАНОВА] + [КОЈА СЕ БАВИ ОДРЕЂЕНИМ ВРСТАМА ФИНАНСИЈСКИХ УСЛУГА]

кућа (58) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈА РАДИ У ПРЕДУЗЕЋУ / УСТАНОВИ (57) ИЛИ ЊИМЕ / ЊОМЕ РУКОВОДИ]

кућа (59) = [ЗГРАДА ИЛИ ДЕО ЗГРАДЕ] + [У КОЈОЈ ЈЕ СМЕШТЕНО ПРЕДУЗЕЋЕ / УСТАНОВА (57)]

(ђ) мода, одн. модни дизајн, нпр. *Славни пар Ценифер Лопез и Марк Ентони почињу са дизајнирањем својих линија женске и мушке одеће за ланац модних кућа „Колс“* (КССЈ). ▪ *Модне куће копирале су моду из Америке, Париза или, пак, Шангаја* (ЗНМ₃: 86). ▪ *Представници Моне наводе да је реч о трећој колекцији високе моде коју је за ту кућу осмислила једна од највећих српских сликарки 20. века* (КССЈ). ▪ *Карл Лагерфелд ... прелази у кућу „Шанел“, где се устоличује за модног директора* (КССЈ). ▪ *Истрајни момак пећи ће занат и код ... Кристијана Диора ..., експериментисаће у бутику на тргу Ван-*

дом, где кроје блузе и лежерне сукње, да би му тек позајмица дарезљиве рођаке омогућила да отвори властиту модну кућу у улици Алфред Вињи (КССЈ):

кућа (60) = [ПРЕДУЗЕЋЕ / ФИРМА] + [КОЈА СЕ БАВИ ДИЗАЈНОМ, ПРОИЗВОДЊОМ И ПРОДАЈОМ ОДЕЋЕ (ВИСОКЕ МОДЕ)]

кућа (61) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈА РАДИ У ПРЕДУЗЕЋУ / ФИРМИ (60) ИЛИ ЊИМЕ / ЊОМЕ РУКОВОДИ]

кућа (62) = [ЗГРАДА] + [У КОЈОЈ ЈЕ СМЕШТЕНО ПРЕДУЗЕЋЕ / ФИРМА (60)]

(е) штампарска делатност, нпр. *Дневник је најстарија новинско-издавачка и штампарска кућа у Војводини. Окосницу овог предузећа чини информатичко-политички лист „Дневник” (МНС). ▪ Тарифе су различите, а сви „губитници” треба да знају да банке израда нове картице, са све подацима клијента, не кошта више од две стотине динара – штампарске куће које то раде у Србији толико наплаћују (ДНВ₂). ▪ Кеџман се графичким дизајном почео бавити почетком деведесетих а након рада за штампарске куће (Арт принт и друге) радио је као фри-ленсер за бројне компаније (ФТЛ). ▪ Штампарске куће су веома добри показатељи утицаја тих фактора кроз развој једне крајње функционалне архитектуре и дизајна (ДКТ):*

кућа (63) = [ПРЕДУЗЕЋЕ / ФИРМА] + [КОЈА СЕ БАВИ ШТАМПАЊЕМ КЊИГА, НОВИНА, ЧАСОПИСА И ДР.]

кућа (64) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈА РАДИ У ПРЕДУЗЕЋУ / ФИРМИ (63) ИЛИ ЊИМЕ / ЊОМЕ РУКОВОДИ]

кућа (65) = [ЗГРАДА] + [У КОЈОЈ ЈЕ СМЕШТЕНО ПРЕДУЗЕЋЕ / ФИРМА (63)]

(ж) издаваштво, нпр. *Није му ништа помогло, будући да је издавачка кућа ... објавила дјело без ауторове дозволе. ▪ Напор издавачке куће „Соларис” да у четири књиге представи прозно стваралаштво Вудија Алена ... није још увек довољно примећен (КССЈ). ▪ Пре романа Луси, Бешић је за исту издавачку кућу превео ремекдело... (КССЈ). ▪ Исте године група мушкараца је упала у једну издавачку кућу која штампала Библије ... у Анадолији и убила три хришћана (КССЈ). ▪ Промоција књиге „Свракин сат и пчелица” Гордане Тимотијевић и издавачке куће „Пчелица” одржана је 11. фебруара (ЗНМ₂: 278). ▪ Основана новинско-издавачка кућа на ромском језику (ВСО₅). ▪ ... руководство листа и куће „Политика” упознало је високог госта са успешним резултатима које лист „Политика” и цела кућа остварују после октобарских промена, када је тадашње руководство листа и куће оставило све у расулу ... Подсетио бих да је „Политика” најста-*

рија новинска кућа на Балкану, а ја се надам да ће ускоро бити не само најстарија, него и најбоља – рекао је ... генерални директор, поздрављајући госте (КССЈ):

кућа (66) = [ПРЕДУЗЕЋЕ / ФИРМА] + [КОЈА СЕ БАВИ ИЗДАВАЊЕМ КЊИГА, НОВИНА, ЧАСОПИСА, БРОШУРА ИЛИ ДРУГИХ ТЕКСТОВА]

кућа (67) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈА РАДИ У ПРЕДУЗЕЋУ / ФИРМИ (66) ИЛИ ЊИМЕ / ЊОМЕ РУКОВОДИ]

кућа (68) = [ЗГРАДА] + [У КОЈОЈ ЈЕ СМЕШТЕНО ПРЕДУЗЕЋЕ / ФИРМА (66)]

(и) област културе (позориште, опера, биоскоп), нпр. *Из следећег извода (Информација о камерној сцени Ателјеа 212, достављена ЦК СКЈ 1957. године ...) може се закључити да је и небеволентан однос према отварању новог позоришта, после извођења „Годоа”, изненада постао проблематичан ... Пре би се рекло да до сада испуњен програм рада те куће више личи на импровизацију неголи на једну доследну репертоарску политику (КССЈ). ▪ Треба рећи да позоришне куће у Покрајини нису биле заинтересоване за организацију тог културног догађаја (РТВ). ▪ Као сва Нушићева дела досада, и ово ће још дуго пунити кућу задовољном публиком. ▪ Оперска кућа која има велики буџет и чији оркестар бележи 475 година рада сигурно има и вредне инструменте? (КССЈ). ▪ Театро Масимо, најзначајнија оперска кућа у Палерму, грађена је 22 године (КССЈ). ▪ Вердијево дело је изузетно популарно код публике. Данас, више од сто година после композиторове смрти, не постоји оперска кућа код нас и у свету која на репертоару нема неку од његових популарних опера (КССЈ). ▪ Биоскоп „Звезда” ... ускоро ће ... морати да се приватизује ... Закон је на нашој страни, јер можемо да се припојимо Центру за културу – каже ... директор „Звезде” додајући да ће, у случају продаје, Бор остати без биоскопске куће (БГИ). ▪ Школа ће и ове године настојати да све своје активности остварује у сарадњи са друштвеном средином, као што су: ... МЗ „Бањица”, Спортски и културни центри „Бањица”, „Шумице”, „Дечји културни центар Београд”, позоришта, музеји и биоскопске куће (ФФ: 158):*

кућа (69) = [УСТАНОВА] + [КОЈА СЕ БАВИ ПРИКАЗИВАЊЕМ ПОЗОРИШНИХ, ОПЕРСКИХ ИЛИ БИОСКОПСКИХ ПРЕДСТАВА]

кућа (70) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈА РАДИ У УСТАНОВИ (69) ИЛИ ЊОМЕ РУКОВОДИ]

кућа (71) = [ЗГРАДА] + [У КОЈОЈ ЈЕ СМЕШТЕНА УСТАНОВА (69)]

(ј) наука и (високо) образовање, нпр. *Љиљана Миловић допутовала је у Чачак с понудом овдашњем Институту за вођарство да ова научна кућа учествује у подизању*

малињака у Патагонији (КССЈ). ▪ *Институт за физику се придружује честиткама читаве научне заједнице новом руководству САНУ. Пред њима је велики задатак, огромна друштвена одговорност, и нада ... да ће они својим радом, а уз помоћ свих нас, у наредним годинама допринети даљем јачању наше кровне научне куће, али и шире академске заједнице Србије (ИФБ).* ▪ *Реч декана ... Добродошли на сајт Природно-математичког факултета Универзитета у Новом Саду. На нашим електронским страница можете да нађете ... све о нашем наставном и научном раду, студијским програмима и ... осталим могућностима које пружа ова високошколска институција. Као декан са одговорношћу за напредак ове научне куће, делом задовољство и понос са свима који су део нашег колектива ... У нашој кући нове идеје су увек добродошле (ПМФ).* ▪ *Једним позивом полицији руководство Филозофског факултета могло би окончати двомесечну блокаду ове установе. Због чињенице да је ова образовна кућа одувек представљала „центар слободне мисли”, ову одлуку је тешко донети, мишљење је ... проректора за финансије и организацију Универзитета у Београду (ПЛО₂).* ▪ *Амерички Институт за технологију из Масачусетса, Универзитет из Јејла и друге универзитетске куће донеле су нешто више књига од Британаца, али са добро познатим темама, за разлику од ранијих времена када су имали низ изузетних издања из области природних и друштвених наука (КССЈ).* ▪ *Нордијски најстарији универзитет основан је у Упсали ... 1477. Универзитетска кућа је основана 1887. и од тада је главна грађевина Универзитета у којој је велики део универзитетске збирке (КССЈ):*

кућа (72) = [УСТАНОВА] + [КОЈА СЕ БАВИ НАУЧНОМ И/ИЛИ ВИСОКООБРАЗОВНОМ ДЕЛАТНОШЋУ]

кућа (73) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈА РАДИ У УСТАНОВИ (72) ИЛИ ЊОМЕ РУКОВОДИ]

кућа (74) = [ЗГРАДА ИЛИ ДЕО ЗГРАДЕ] + [У КОЈОЈ ЈЕ СМЕШТЕНА УСТАНОВА (72)]

И, на крају, овај (ни изблиза исцрпан) преглед специфичнијих значења лексеме **кућа** са архисемом [УСТАНОВА / ПРЕДУЗЕЋЕ / ФИРМА] / [ЗГРАДА] / [ГРУПА ЉУДИ]¹⁷ завршава

¹⁷ Наведеном прегледу придружују се, између осталих, и следеће „куће”: *Ја сам мали, сиромашни новинар коме је запало да промени, колико уме и може, РТС и од њега направи пет година најгледанију српску медијску кућу (КССЈ).* ▪ *На опаску да сниматељ Б92 није носио ознаке телевизијске куће за коју ради ... Илић каже... (КССЈ).* ▪ *Док смо ми овде, у неверици, чекали званична саопштења да ли је премијер преживео атентат, велике светске ТВ куће и новинске агенције ... јавиле су... (КССЈ).* ▪ *Заменик шефа чешке дипломатије ... примио је делегацију двеју радио кућа (КССЈ).* ▪ *... Митеранова одлука да са представницима информативних кућа разговара отвореног срца баш на Духове добија ... посебно значење (КССЈ).* ▪ *„Дунав филм” је био угледна кинематографска и продукцијска кућа за коју су радили многи познати редитељи краткометражног и документарног филма и анимације (КССЈ).* ▪ *... у власништву „Београд филма”, највеће куће за дистрибуцију, производњу и продају филмова... (КССЈ).* ▪ *Вилоу Смит ... дебитовала је као певачица првим синглом са албума који снима ... за дискографску кућу... (КССЈ).* ▪ *Бенд*

се и оним најспецифичније одређеним значењима речене лексеме наведеним у оквиру самих лексикографских дефиниција: „културно-просветна, научна и др. установа (нпр. позориште); [а.] суд, судница; [б.] општина; зграда у којој је смештена таква установа” (РМСЈ); „културно-просветна, административна и др. установа; [а.] суд, судница; [б.] општина; зграда у којој је смештена таква установа” (РСАНУ), која се у наставку илуструју како речничким, тако и примерима из других извора грађе:

[а.] *Опази да су ударили ... путем, који води право к судници. Пред општинском кућом не беше никога. ▪ И сељани зову општинску судницу варошком кућом. ▪ Каже [се] ... градска (варошка) кућа ... општинска кућа, судница. ▪ ... међу нашим људима у Немачкој који прате прилике и занимају се за „случај Дафина” увелико [се] говорка да ... је она виђана да више пута одлази у кућу суда у граду где борави* (КССЈ):

кућа (75) = [УСТАНОВА] + [КОЈА ЈЕ НАДЛЕЖНА ЗА РЕШАВАЊЕ ГРАЂАНСКИХ СПОРОВА, ПРЕСТУПА И КРИВИЧНИХ ДЕЛА]

кућа (76) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈА РАДИ У УСТАНОВИ (75) ИЛИ ЊОМЕ РУКОВОДИ]

кућа (77) = [ЗГРАДА ИЛИ ДЕО ЗГРАДЕ] + [У КОЈОЈ ЈЕ СМЕШТЕНА УСТАНОВА (75)]

[б.] *Пред општинском кућом није се видјело свијета. Дуго би био тако стајао ... но ... поврати се према општини. ▪ Пред општинском кућом је чекало општинско поглаварство, а председник ... поче говор. ▪ Отворише се широм и на градској кући и на цркви ... врата. ▪ Осим сељака, ту су [у механу] почесто свраћали на каву учитељ и два практиканта из среске куће. ▪ Највећи успон у развоју варошице Тополе осетио се доласком на власт кнеза Александра Карађорђевића, који је обновио град, конаке ... Настојањем кнеза подигнуте су свештеничка кућа, школа, среска и општинска кућа... (ТОТ). ▪ Андрија је схватио да се сваког тренутка може појавити глава жандармеријског наредника на било ком прозору општинске куће (КССЈ). ▪ ... Вучинић [градоначелник Суботице] је нагласио да су Градска кућа и „Водовод” партнери у заједничком послу у интересу свих грађана (КССЈ). ▪ У Градској кући данас су на конференцији за новинаре градоначелник Ниша ... и градски већник ... представили мере које град планира да пре-*

је саопштио да се албум, објављен за кућу „Одличан хрчак”, може купити у Београду... (КССЈ). ▪ Професор Стефановић, хирург и први човек Ургентног, подсећа да се стално повећава број људи који траже лекарску помоћ ... Др Стефановић би могао да се хвали ... и чињеницом да је Ургентни центар постао ... здравствена кућа за коју сви знају (КССЈ). ▪ Широм света ... у свакодневном лечењу примењује се лекови промовисани од стране фармацеутских кућа са врло малим или никаквим ефектом на мождани удар (КССЈ). ▪ Адвокатска кућа ... званично је затражила дозволу за пренос Дучићевих посмртних остатака у Требиње (КССЈ). ▪ Из „Електрана” поручују да за време топлих проба грађани не би требало да упућују рекламације на квалитет грејања диспечерском центру ове комуналне куће (КССЈ).

дузме у области даљинског грејања... (ГНШ). ▪ ... грађанска самоуправа повод је да се 1751. године подигне прва градска кућа у суитини на истом месту где се налази и данашња. Имала је само четири просторије, већницу, општу канцеларију, канцеларију порезника и архиву (КССЈ). ▪ Градска кућа, зграда Скупштине општине [Кикинда] подигнута је 1894. године. Грађена као Варошка кућа, представљала је један од репрезентативних објеката аустроугарске администрације, и по природи намене носи елементе монументалности и озбиљности, али и романтизма и раскоши (ЂЈ):

кућа (78) = [УСТАНОВА] + [КОЈА УПРАВЉА ПОСЛОВИМА ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ]

кућа (79) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈА РАДИ У УСТАНОВИ (78) ИЛИ ЊОМЕ РУКОВОДИ]

кућа (80) = [ЗГРАДА ИЛИ ДЕО ЗГРАДЕ] + [У КОЈОЈ ЈЕ СМЕШТЕНА УСТАНОВА (78)]

Дати приказ значењске структуре лексеме **кућа** показује, дакле, да се и српски глобални холоним такође одликује изузетним семантичким богатством које је временом стицао помоћу различитих механизма преноса значења, те њихових комбинација, мотивисаних првенствено вишеструком *функцијом* куће — тј. кућом као не само склоништем, грађевином која штити од временских и других врста непогода, већ и кућом као местом, простором у ком се живи, у ком се обављају разни послови и активности, и у ком се, осим људи, смештају и многе ствари неопходне за живот једног домаћинства — и, такође, премда мањим делом, и позитивним *асоцијацијама* које се за ово место везују (кућа је пријатно место, место у ком се особа осећа слободно и сигурно, место које је особи добро познато и у којем се она зато и добро сналази), те позитивним *вредновањима* тог места (кућа је оно што је највредније, што је некеме изузетно драгоцено).

Поред метафоре мотивисане поменутиим конотативним обележјима, полисемију лексеме **кућа** „гради” и метафора *кућа* → *установа* / *предузеће*, као и други, „мањи” резултати метафоричких процеса који, узети у целини, ову лексему „повезују” са заиста најразличитијим областима живота и рада људи. Врло продуктивном (а могуће и најпродуктивнијом) семантичком трансформацијом у полисемији лексеме **кућа**, поред тога, показује се и метонимија *садржатељ* → *садржано* (било да је уланчана на метафору или не), чије деловање, иако усмерено на више типски различитих врста садржаја, ипак за свој најчешћи циљ има људе, тј. групе људи који или живе или раде у датом садржатељу. Оно што је, притом, о самој кући као садржатељу такође забележено у полисемантичкој структури њеног назива јесте и одраз њене концептуализације као садржатеља великог капацитета *и* од стране српско-језичке говорне заједнице.

И, на крају, без обзира на то што је већином и регионално ограничено, суделовање синегдохе у процесима развоја семантике посматране лексеме такође није занемариво.

Синегдошка кретања лексеме, штавише, одвијају се и у *оба* смера (и *целина* → *део*, и *део* → *целина*), при чему се циљеви тих кретања проналазе или у унутрашњости главне зграде на имању, одн. у више (функционално различитих) сегмената њене унутрашњости, или пак у све ширем и ширем простору, подручју око те зграде, захватајући, најпре, и њене помоћне објекте, а онда и читаво насеље, крај, област и, коначно, читаву државну територију у којој се она налази.

Већ у овом тренутку, дакле, наговештена је не само знатна семантичка сличност српског холонима *кућа* са енглеским *house*, већ и њихово појединачно преплитање са другим енглеском називом за кућу *home*, а колико ће и на које начине та међујезичка мрежа семантичких релација бити и додатно проткана семантиком лексеме *дом* предстоји да се види у тачки која следи.

IV. 2. 2. Дом

Синоним лексеме *кућа*, лексема *дом*, такође се одликује вишечланом полисемантичком структуром са центром у семема *дом (I)* чије се речничке дефиниције — „кућа као место где човек живи са својом породицом” (РСАНУ); „кућа као место где човек живи, станује са својом породицом, породична кућа” (РМСЈ) — у овом раду допуњују и изразом *или стан*, одн. *дом (I)* „кућа [*или стан*] као место где човек живи, станује са својом породицом, породична кућа [*или (породични) стан*]”, имајући у виду, прво, то да се под домом „подразумева ’породично пребивалиште, породично гнездо...’, *независно од места где се тај дом налази* – у некој кући, стану, шатору, чамцу или у једној јединој соби” (Влајић-Поповић (2005)) и, друго, да стан у данашње време такође представља једну од типичних манифестација дома (а поред куће). У семички опис, пак, додаје се и „временска компонента”, одн. стално или дуже време боравка на датом месту, као и асоцијативна, конотативна компонента коју посматрано лексичко значење има као своју надградњу:

дом (I) = [КУЋА (1) ИЛИ СТАН] + [КАО МЕСТО / ЛОКАЦИЈА] + [ГДЕ ЧОВЕК ЖИВИ СТАЛНО ИЛИ ДУЖИ ВРЕМЕНСКИ ПЕРИОД] + [ОБИЧНО СА СВОЈОМ ПОРОДИЦОМ] + [емо- тивне и друге асоцијације везане за то место]

Нпр. ... *мој пут треба да се настави, као и пут сваког уклетог путника. Ми немамо дом. Нисам сигуран да сам га икад имао* (КССЈ). ▪ *Он сада нема дом, баш као што га ни ми толико дуго нисмо имали* (КССЈ). ▪ *Много путујем, али једино место које заиста сматрам својим домом је кућа у Швајцарској* (КССЈ). ▪ *Његов дом је огромна урођени-*

чка колиба која ме је подсетила ... на слике старих римских летњиковаца (КССЈ). ▪ ... стан није изложбени салон нити позорница, стан је дом пун драгих ствари и успомена (Хло). ▪ Много путујем, али једино место које заиста сматрам својим домом је кућа у Швајцарској (КССЈ). ▪ Отада ми видимо несрећника како премешта свој шатор као номад у пустињи и поставља свој оскудни дом у главним местима Сједињених Држава (КССЈ). ▪ Није то била нека нарочита соба, јер је углавном служила за складиштење старог намештаја, али био је то дом (КССЈ). ▪ Зраци раног јутарњег сунца пробијали су слојеве дима када је отворио врата. То је био дом (КССЈ). ▪ И надам се да ... неће пасти у искушење да оде из куће која је толико година била њен дом (КССЈ). ▪ „Живиш овде, у овој кући” примети Улис, „већ дуго, веома дуго. Осећаш чак и љубав прем њој.” „Ова је кућа била мој дом”, одврати Енох, „од првог дана откако сам се родио. Био сам одсутан готово четири године, али је увек била мој дом” (КССЈ). ▪ Мирис дворшита, давно посађене руже, као талас слабе струје похита њеним телом. То је мој дом, моја кућа, моја слобода, помисли Ана, охрабрујући себе (Жск: 5). ▪ Сложили су се да би било најбоље (за мене, свакако) кад би напустио хладне зидове куће (јер ипак, кућа не чини дом) (КССЈ). ▪ Прижељкивала је уточините, нешто познато на овом месту које није више личило на дом (КССЈ). ▪ Питајте га да ли бих ја могла да се вратим овамо у дом свога детињства (КССЈ). ▪ И готово да му је било жао, што је походио родни дом. ▪ очински, родни, рођени дом ▪ Страшно је кад дете одведу од родитеља и родитељског дома! (КССЈ). ▪ Стога своје сузне очи и свој вапај дижем к својем мртвом оцу и ка небу великоме да им кажем своје јаде: како ме је мати ... избацила из мог родног дома, из дворца мог мртвог оца, а за љубав свом охолом мужу ..., моме очуху, јер њему је другу децу изродила, а ја и мој брат несрећни ..., ми смо у тој кући, у свом родном дому, туђинци и шугави мачићи (КССЈ). ▪ Доче, слатки доче! (СНИ).

Осим за место становања које се налази у било којој форми склоништа, лексема **дом** је назив и за сам грађевински аспект тог места, одн. најтипичнији вид стамбеног склоништа (кућу, грађевински објекат, зграду за становање) — **дом (2)** „кућа, зграда у којој се станује” (РМС), нпр. *Свет се окупи пред домом великог државника. ▪ Требаће ће подићи свијетле домове. ▪ Главни мајстори ... размере само место, где ће се кућа (дом) зидати. ▪ Изненада се открива сва варљива пометеност фасада на грађевинама и домовима читавог прошлог столећа. ▪ Без прозора ми дом сазидаше (КССЈ). ▪ саградити, подићи, изградити, довршити, омалтерисати дом; обновити, реновирати, поправити дом; разрушити, срушити, порушити дом (Ристић и Лазић-Коњик 2012) ▪ Нећете успети да ставите плочу на мој дом, јер је и он ваљда срушен (КССЈ). ▪ Хероји су изашли на обалу да би се снабдели намирницама. На морској обали опазише неки дом и уђоше у*

њега (КССЈ). Штавише, као „индоевропски, свесловенски и прасловенски назив за кућу”, **дом** и јесте „првобитно значио *оно што је саграђено*, а даље по закону резултата (синегдохе) *кућа*” (Ђуровић 2002: 31), представљајући уједно и *првобитни* назив за стамбену, кућну грађевину, на шта указује и следећи пример преузет из РСАНУ: *Сама реч кућа нова је за ове крајеве [Лужницу и Нишаву]. Старе српске речи дом и ижа још су у већини:*

дом (2) = [ЗГРАДА] + [НАМЕЊЕНА СТАНОВАЊУ ЉУДИ] + [ОБИЧНО ЈЕДНЕ ПОРОДИЦЕ]

Такође, користећи се и синегдошким принципом *целина* → *део*, лексема **дом** развија и (нестандардизовано) значење **дом (3)** „(покр.) део куће где станује домаћин са породицом, стан” (РСАНУ), нпр. *Дом се назива оно мјесто у кући, где се пребива, гдје се налази домаћин и домаћица.* ▪ *У једној кући може бити више домова и домаћина*, а синегдохом обрнутог смера (*део* → *целина*), значење **дом (4)** „(покр.) кућа са окућницом” (РСАНУ), нпр. *Дом је у источним деловима ове области [Крајишта и Власине] кућа са двором и осталим зградама:*

дом (3) = [ДЕО ВИШЕПОРОДИЧНЕ КУЋЕ] + [ФУНКЦИОНИШЕ КАО ЗАСЕБНА СТАМБЕНА ЈЕДИНИЦА] + [покр.]

дом (4) = [НЕЧИЈЕ СТАЛНО МЕСТО СТАНОВАЊА] + [ОБУХВАТА КУЋУ (1), ПОМОЋНЕ ЗГРАДЕ И ЧИТАВО ИМАЊЕ] + [покр.]

Лексема **дом** одликује се и значењем које је добијено метонимијом *дом* → *они који у њему живе*, одн. **дом (5)** „људи, чељад који живе заједно у једном домаћинству; домаћинство једне породице, породица” (РМС), „људи који живе заједно у једном домаћинству, породична заједница, породица, домаћинство” (РМСЈ), нпр. *Ово није хајдучки брлог, него поштен дом.* ▪ *Под именом дом или огањ разуме се [у Кучима] ... засебна породица с одељенским газдинством.* ▪ *Како дом потпомаже школу, знамо најбоље ми учитељи.* ▪ *Министар Просвете прописаће ... правила о узајамним односима школе и дома и о заједничкој сарадњи родитеља и наставника.* ▪ *Али сада немојте да крећете опет на пут пре него што вас почастимо најбољим што овај дом има (КССЈ).* ▪ *Метју је давао све од себе да сачува дом на окупу (КССЈ).* ▪ *Истина је да даске нису биле тако добро састављене да се не би могло кришом вирнути кроз размаке; али је тај дом строго моралан, те се боји сувишне радозналости (КССЈ).* ▪ *[У тој средини] човек [је] живео, дом свој заснивао.* ▪ *Од оволицно ... храни га, чувај, гледај, да, кад се умире, има ко очи да ти заклопи, свећу запали, да ти се дом, огњиште не угаси (КССЈ):*

дом (5) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈА ЖИВИ ЗАЈЕДНО У ДОМАЋИНСТВУ] + [ОБИЧНО ЧЛАНОВИ ПОРОДИЦЕ]

Иако су чланови (типично, породичног) домаћинства уједно и једини садржаји места становања који су означени датом лексемом, у развоју њене семантике ови садржаји су, ипак, добили и своје „временско проширење”, па **дом** представља ознаку и за „род, племе; породица, лоза (често са додатком који значи ближе обележје лозе)” (РСАНУ); „династија” (РМОСК), нпр. *Као глава дома Карађорђевића обећавам да ћу све урадити за добробит свог народа* (КССЈ). ▪ *Уз многе комплименте њима и много честитања самом себи због изгледа на орођење њихова два дома, он изложи ствар коју саслушаше са чуђењем и неверицом* (КССЈ). ▪ *Католичко свеиштенство је одувек било на бранику мира и љубави међу људима, а у Краљевини Југославији оно је притом одувек уживало нарочито уважење, указано почевши од владајућег до најскромнијег дома* (КССЈ). ▪ *Не осрамотити своју породицу, не изгубити у популарности, не смањити утицај пемберлијског дома, све је то моћна побуда* (КССЈ). ▪ *Уго Велики ... ударио је темеље величини свога дома под Карлом Безазленим.* ▪ *Урош I ... секрунише за краља и ожени католичкињом Јеленом, родом од францускога владалашког дома.* ▪ *Српски народ је проглашен за потпуно слободан и независан народ и под аустриским хабзбуршким владајућим домом:*

дом (6) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈИ ПОТИЧУ ОД ИСТОГ ПРЕТКА]

С друге стране, просторно проширење, одн. синегдошки принцип *део* → *целина*, или, пак метафора мотивисана кућом (или станом) које је као стално место становања неке особе уједно и место којем она осећа да припада даје и семему **дом (7)** „(фиг.) родни крај, постојбина, отаџбина” (РСАНУ); „(фиг.) родни крај, завичај; отаџбина, домовина” (РМСЈ), нпр. *Када су га једном упитали где се осећа као код куће, где је његов дом, рекао је: „Мој једини дом и место где се осећам као код куће је Крушево, град у коме сам провео своје детињство и где живе моји родитељи”* (КССЈ). ▪ *ОПЗС ће испунити своју сврху тек онда када се један део површине коју је запремао буде претворио у прави, живи град који ће људима што се ту буду населили представљати истински дом* (КССЈ). ▪ *На пољима по балтијским, мила мајко, дом је мој.* ▪ *„Драги Шумадинци, у Тополи смо, на Опленцу у кући Карађорђевића. Ово је мој дом, срце Шумадије. Одавде је Црни Ђорђе кренуо да се бори за слобосу да би Србија васкрсла после пет векова. Овде су гробови мојих предака. Ово је за мене света земља”, рекао је принц Александар* (КССЈ). ▪ *Сјај ми сунце домовини слаткој | ... шта ја не ћу, да угледат можеш, | Да ми*

дом мој слободу доживи! ▪ ... ово је Њу Џерси. Јужна Калифорнија, његов прави дом, удаљена је хиљадама километара (КССЈ):

дом (7) = [СЕЛО, ГРАД, ОБЛАСТ ИЛИ ЗЕМЉА] + [ГДЕ ЧОВЕК ЖИВИ ДУЖИ ВРЕМЕНСКИ ПЕРИОД] + [фиг.]

Преостала значења лексеме **дом** добијена су метафором (на коју се у појединим случајевима уланчава и метонимија) са извориштем у семи *дом као место живљења* (уз пратеће конотативне семе) и/или у семи *дом као место обављања каквих послова*. Једно од тих значења, које притом није забележено у речницима српског језика, већ утврђено искључиво на основу примера употребе лексеме из КССЈ, може се дефинисати као „(фиг.) свако (друго) место / окружење ком особа осећа да припада”, одн. место у ком особа има исти онај осећај слободе, удобности, уточишта, топлине, припадања који јој пружа и сопствени дом, нпр. *Карлова мајка ... сваког дана га је водила на мису. Црква је била Карлов дом* (КССЈ). ▪ *Оног дана кад сам примио њено писмо ... од тог дана осетио сам да ми је ћелија дом* (КССЈ). ▪ *Ово некада тако свето место, задуго представљаше право ... уточиште, гостољубиви дом у пределима дивљим и немилосрдним* (КССЈ). ▪ *Увек је налазио дом код нас, кад год би му се прохтело; увек је био добродошао, био је као брат* (КССЈ). ▪ *Песма каже: „Космајски смо млади партизани, ми бранимо свој родни крај. С пушком у руци кроз шуму идемо. Она нам је кућа, она нам је дом!”* (КССЈ). ▪ *У поезији Марије Чудине ... нема љубави, јер љубав је утеха, нема отаџбине, јер је песникова једна отаџбина изгнанство. У њој нема родитеља, ... у њој нема деце до нерођене, у њој нема дома, јер песников једини дом је пустиња* (КССЈ). ▪ *Вишеструки, збуњујући одјеци мљацкања и гутања мешају се са шушкањем пећинских животина и меким, непрестаним клокотањем воде, тим звуком који му је толико познат да има утисак да је овде, у овој мастилавој леденој тами, коначно поново стигао кући, да одавде напросто не треба одлазити, да је ово свет за њега, његов једини дом, место које је одувек сањао и на ком је одувек и требало да буде* (КССЈ). ▪ *Увек је био добар, поштен и вредан, а свој посао доживљао је као други дом, рекли су они који су се последњи пут опростили од преминулог...* (КССЈ):

дом (8) = [СВАКО (ДРУГО) МЕСТО / ОКРУЖЕЊЕ] + [У КОМ СЕ НЕКО ОСЕЋА СЛОБОДНО, УГОДНО, ПРИХВАЋЕНО] + [фиг.]

У овај семантички приказ лексеме **дом**, осим тога, додаје се и метафоричко (и фигуративно) значење које је тек делом забележено у речницима српског језика, и то само у одељку *Изр.* — **вечни дом** „гроб” (РСАНУ; РМСЈ) — из разлога што и оно (пored **кућа**) сведочи о непостојању лексичке празнине у посматраном српском пољу, а према енгле-

ском *house* (76) и *home* (13). Лексема се, при томе, а како показују и примери доле, може односити не само на гроб, већ и на рај, као и на тело, посматрано као дом душе, нпр. *Тако ми вјечнога дома! ▪ Ту се имаше поклати! ... Одвојим неколика старца који су се примакли ждријелу вјечнога дома, да их препанем владицином клетвом. ▪ Како год писани извори или живопис, тако и раскошна спољашњост Светог спаса у Призрену открива богатство, углед, и свакако високо место Младена и његове породице у српској држави за време краља и цара Душана, владара који је управо овај град и његову околину изабрао за свој вечни дом (КССЈ). ▪ Ово је крај твог пута, помислиш. Твој последњи дом. Твој гроб (КССЈ). ▪ Мала и трошна кућа означава тело човечије, дом душе човечије (АСБ). ▪ А тело је прашина земљина, глинени сасуд душе, земљани дом душе (СПЦ). ▪ Он је налик на разбукталу ватру која брзо загрева дом душе, али ако се са њом неопрезно поступа, она је спаљује као пожар (ИИЗ). ▪ Спортот су се бавили и мишиће култивисали само у границама здравог вежбања и учтивог понашања јер је тело дом душе, па га морамо одржавати (КПВ). ▪ ... да доспемо стазом том, у наши невески вјечни дом (ФРП). ▪ Како ће прелепо место бити небески дом! Не можемо ни замислити колико ће савршена бити љубав, радост, мир и блаженство с којим ћемо тамо живети (СТБ). ▪ Мама, откако сте тата и ти отишли Горе у Небески дом, Божићи и Бадњаћи су изгубили смисао (НЦТ):*

дом (9) = [МЕСТО] + [ГДЕ НЕШТО ЖИВИ, ПОЧИВА, ПРОНАЛАЗИ СПОКОЈ] + [ФИГ.]

Такође, лексема **дом** (уз семантичке детерминаторе *бож(и)ји / господњи*) ознака је и за различите верске објекте — *бож(и)ји (господњи) дом* „богомолња, црква, храм” (РМСЈ), нпр. *Фарисеј је био убеђен да ће добити спор, али је Пророк напао обе стране и почео да им пребацује да су богохулници, да скрнавe дом Господњи и да су презрели Творца ради добра Ђавола (КССЈ). ▪ Али ... нећу да држиш проповеди пред Анетом Марини, и немој мислити да сам ја учинила ону глупост и наредила да се донесе наслоњача у божји дом (КССЈ). ▪ Симеон Солунски, последњи византијски класични мистичар је извршио синтезу ове визије у 131. поглављу свог дела „На светом храму”:* *Црква као Божји дом јесте слика целог света јер се Бог налази свуда и Он је изнад свега (КССЈ). ▪ Тачније речено, ту је други свет у ком се правилно поштује и схвата икониичност храма као дома молитве (КССЈ). ▪ Епископ Мардарије, заслужан за његово заснивање, записао је: „Овај манастир, као зборно место Срба у Америци и општи дом молитве, као вечну кућу Божју остављам у аманет српском народу...” (КССЈ). ▪ Овде, као и у великом Кришинином храму на обали Ганга, храм је дом једног бога који*

прима само у празничне дане... (КССЈ). ▪ *Кад се упореди са хиндуиским светилиштем које је дом једног бога, џамија је празна: у њој има само људи* (КССЈ):

дом (I0) = [ЗГРАДА] + [У КОЈОЈ СЕ ВРШЕ ВЕРСКИ ОБРЕДИ]

Лексемом **дом** означава се, такође, и место живљења, пребивања животиња, одн. „станиште, пребивалиште (животиња)” (РСАНУ), без обзира на природу конкретне манифестације самог тог склоништа, нпр. *Курјак нема дома. ▪ Онај, који око пчела ради, звиждула и узме два каменчића, те удара један о други говорећи: „земљи пани блага, у дом хајде мајчице и бери дом мајчице”.* ▪ *Понудили [су] ... стару кравицу Голубу (која бијаше безуба, без дома и без господара, као и он).* ▪ *Вилин коњиц кад одрасте напушта свој воден дом и креће у потрагу за храном (ПЛО₁).* ▪ *Некада је ту била мочвара, која је 1973. године ... преуређена и постала дом за две хиљаде осамсто животиња (КССЈ).* ▪ *Домови неких животиња често су пуно већи од њих самих, а граде их данима и стотине пута се враћају по материјал ... Животиње граде домове из истог разлога као и људи, да би се заштитиле од грабежљиваца и да би биле сигурне од вјетра, хладноће, кише, али и да би имале гдје подизати потомке ... Неке животиње не напуштају свој дом цијелога живота (ЈНР).* ▪ *Обе сове су колутале својим великим очима и мрдале венцима од перја око њих, а при томе су језивим крештавим гласом причале о страшној суровости сивих пацова и казивале да су због њих морале да напусте свој дом, јер су чуле да те животиње не поштују ни јаја ни младунце (КССЈ).* ▪ *У самом срцу ове области налази се највећи национални парк Ниоколо Коба, дом лавова, слонова, антилопа, мајмуна, крокодила, нилских коња и више од 300 врста птица (ПОМ).* ▪ *Тај расходовани вагон постао је моја соба, град у граду, простор у којем сам путовао светом, као пуж носећи властити дом. Вагон је био мој оклоп, унутар тог оклопа био сам сигуран и слободан (КССЈ):*

дом (I1) = [МЕСТО / ПОДРУЧЈЕ / СКЛониШТЕ] + [У КОМ ОБИТАВАЈУ ЖИВОТИЊЕ]

Дом као место живљења (најчешће и уз асоцијацију на дом као на место у ком се развија осећај бриге за друге људе) и/или дом као место обављања каквих послова мотивисао је и метафоричко значење „установа (која се бави одређеном врстом делатности)”, на које се уланчава и метонимијом изведено значење „зграда у којој је смештена та установа”, те значење (које није забележено у речницима) „људи који раде у датој установи или њоме руководе”. Иако су врсте делатности којима се установе означене овом лексемом баве подоста разнолике, оне ипак у већини случајева припадају културно-уметничком и, нарочито, социјално-здравственом домену, како то бележе и поједине речничке дефиниције и потврђују многи примери употребе лексеме у датим значењима:

„установа намењена за смештај и рад неке организације” (РМС); „зграда у којој је смештена нека друштвена установа” (РСАНУ); „зграда подешена за културно-уметничке и социјално-здравствене потребе” (РМоск); „зграда у којој је смештена нека друштвена установа (обично културно-уметничка или здравствено-социјална); таква установа” (РМСЈ), нпр. планинарски дом ▪ гостилни дом ▪ раднички дом ▪ синдикални дом ▪ дом просветних радника ▪ задружни дом ▪ дом пензионера ▪ дом културе ▪ музички дом ▪ дом здравља ▪ дом народног здравља ▪ дом старца ▪ старачки дом ▪ дом инвалида ▪ инвалидски дом ▪ убошки дом ▪ дечији дом ▪ поправни дом ▪ васпитно-поправни дом ▪ Укратко, дечко ће бити упућен у дом малолетника, девојчица у манастир (КССЈ). ▪ Постоје размишљања да се средства од закупа ... усмеравају ... за помоћ институцијама као што је Дом за децу без родитеља у Звечанској, Дом за аутистичну децу на Бежанијској коси или Дом за хендикепирану децу у Панчеву. Дом за незбринуту децу у Суботици донирали смо са пола тоне слаткиша (КССЈ). ▪ Каспера ће збринуту у дому за децу ометену у развоју (ЗБШ). ▪ Градска општина преузела је бригу, обновила руинирану зграду и претворила је у дом за сирочад (КССЈ). ▪ Да ли знате у коме је циљу ... гроф од Монте Криста купио кућу у Отеју ... Да би од ње направио дом за умоболне ... Да ли вам је познат тај дом? (КССЈ). ▪ Истовремено је у Земуну био организован дом за слепе (КССЈ). ▪ Балон се величанствено дигао, ... прошао је између Инвалидског дома и Војне школе и приближио се тргу (КССЈ). ▪ ... био је човек од свих поштован, богат, чувен због својих добротина, поклатио је велики новац за дом за старце и старице и за сиротињски дом (КССЈ). ▪ Ватра ... уништила дом за бескућнике у градићу Камијен (КССЈ). ▪ Дом ученика и ученички центар јесу установе које обезбеђују смештај, исхрану и васпитни рад са ученицима (КССЈ). ▪ Програм васпитног рада доноси школа са домом и дом ученика ... на начин и по поступку утврђеним овим и посебним законом. Да га лепо одведем натраг у поправни дом ... и да им кажем: изволите, довео сам Бубија који вам је побегао пре месец дана по шести пут (КССЈ). ▪ Као што приличи правом московском студентском дому, дом студената хемије одавно су населили људи који с хемијом немају ништа заједничко (КССЈ). ▪ Али ... није видела да је поправни дом саграђен на раскрсници (КССЈ). ▪ Ето тако, други пут на пример, пожелим да сазидам дом за сиромашне студенте, оснујем један велики књижевни лист или отплатим дугове Краљевине Србије (КССЈ). ▪ Бериша остаје у држави, али му нису враћена права како је уставни суд пресудио, већ је смештен у дом за азиланте (КССЈ).

Осим тога, у изворима новијег датума проназе се и примери употребе лексеме **дом** који су, како то сматрају и Халупка-Решетар и Радић-Бојанић, „резултат утицаја енглеског језика с обзиром на то да је уобичајена [српска] реч за овај појам азил (за животи-

ње)” (2015: 56) (в. *home* (21)–(23)): *Прописи кажу да на сваких 250 000 становника треба да никне дом за псе* (КССЈ). ▪ *Трајно збрињавање паса луталица у лесковачком крају биће обезбеђено када до краја године буде у потпуности завршена Регионална депонија, у чијем саставу је планирано да се нађе и дом за псе који несметано шетају градским улицама* (Јжв). ▪ *Била сам у радно-едукативној посети Аустрији и између осталог обишла сам и овај дом за напуштене псе ... Запослени у овом дому за псе су изузетно посвећени свом послу и радо примају волонтере* (ЖТЂ). ▪ *Дом за псе и мачке луталице; Улагањем 16 милиона динара, општина Рума је изградила савремени азил за псе и мачке луталице* (ВНО6).

С обзиром на то да се лексема *дом* у наведеном *општем* метафоричком значењу подударна и са *home*, и са *house*, те да се, истовремено, а у поређењу са првенствено лексемом *home*, она одликује ширим доменом примене, засебне семичке описе, стога, добиће не само речено опште, већ и њена типична (и тек донекле) *специфичнија* значења, укључујући и оно тек зачето, „позајмљено” специфично значење које је, како је већ поменуто, лексему *дом* поставило у однос синонимије са *азил* (за животиње):

дом (12) = [УСТАНОВА] + [КОЈА СЕ БАВИ ОДРЕЂЕНОМ ВРСТОМ ДЕЛАТНОСТИ]

дом (13) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈА РАДИ У УСТАНОВИ ИЛИ ЊОМЕ РУКОВОДИ]

дом (14) = [ЗГРАДА] + [У КОЈОЈ ЈЕ СМЕШТЕНА УСТАНОВА]

дом (15) = [УСТАНОВА] + [КОЈА СЕ БАВИ КУЛТУРНО-УМЕТНИЧКОМ ДЕЛАТНОШЋУ]

дом (16) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈА РАДИ У УСТАНОВИ (15) ИЛИ ЊОМЕ РУКОВОДИ]

дом (17) = [ЗГРАДА] + [У КОЈОЈ ЈЕ СМЕШТЕНА УСТАНОВА (15)]

дом (18) = [УСТАНОВА] + [КОЈА СЕ БАВИ СОЦИЈАЛНО-ЗДРАВСТВЕНОМ ДЕЛАТНОШЋУ]

дом (19) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈА РАДИ У УСТАНОВИ (18) ИЛИ ЊОМЕ РУКОВОДИ]

дом (20) = [ЗГРАДА] + [У КОЈОЈ ЈЕ СМЕШТЕНА УСТАНОВА (18)]

дом (21) = [УСТАНОВА] + [КОЈА СЕ БАВИ БРИГОМ О ЖИВОТИЊАМА БЕЗ ВЛАСНИКА] +
[НАРОЧИТО, ПСИМА ИЛИ МАЧКАМА]

дом (22) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈА РАДИ У УСТАНОВИ (21) ИЛИ ЊОМЕ РУКОВОДИ]

дом (23) = [ЗГРАДА] + [У КОЈОЈ ЈЕ СМЕШТЕНА УСТАНОВА (21)]

Домен политике био је, такође, циљ метафоричког кретања лексеме **дом** које за резултат даје семему: **дом (24)** „(пол.) једно од тела из којих се, у већини држава, састоји народно послаништво” (РСАНУ); „(пол.) једно од два радна тела парламента у неким земљама (са дводомним парламентарним системом” (РМСЈ), нпр. *Седнице су обадва дома јавне, али се могу претворити у тајне кад то предложе председник дома, влада или десет чланова дома.* ▪ *Ако је то народно представништво подељено на више домова, [министарство је одговорно] пред једним од тих домова.* ▪ *Те од тада Србија постаде уставна монархија, са скупштином од једног дома.* ▪ *У стара времена, ти богаташи, људи на врху ... Горњи дом, рече старац задубљен у успомене (КССЈ).* ▪ *... званично је обавестила Дом лордова ... да су у току припреме за поновно отварање британске амбасаде у Београду (КССЈ).* ▪ *Представнички дом америчког Конгреса усвојио је ... закон о пакету помоћи другим земљама (КССЈ).* ▪ *Устав је поред народне скупштине предвидео и сенат, други дом законодавног тела (КССЈ).* ▪ *... старорадикали су приста-ли на горњи дом и одрекли се општег права гласа (КССЈ).* ▪ *Влада и Бундестаг (доњи дом парламента) преселили су се у Берлин пре тачно годину дана ... Последњи се ... преселио Бундестат (... горњи дом парламента) (КССЈ).*

Многобројни примери употребе лексеме **дом**, осим тога, потврђују и одраз метонимијског уланчавања на претходну метафору — **дом (25)** „зграда или део зграде у ком заседају чланови државног парламента” — које у речницима српског језика такође није забележено: „У поруци стоји да прођемо кроз Скупштински дом ка јужном излазу ... Можда ћемо одатле имати поглед на врт? Тако бисмо могли проценити ситуацију оре него што ушетамо тамо и изложимо се некој опасности.” Идеја је била добра ... нејасно се сећао Скупштинског дома као огромне осмогаоне сале у којој је првобитни Британски парламент заседао у време када није постојала модерна зграда Парламента (КССЈ). ▪ ... мора да су виђени заједно ... у предворју доњег дома (КССЈ). ▪ Након мрачних покривених аркада, Скупштински дом је изгледао као соларијум (КССЈ). ▪ Скупштински дом је био нека врста помоћне грађевине – самостални анекс на крају другог ходника који је заседањима Парламента обезбеђивао приватност (КССЈ):

дом (24) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈА ЧИНИ ДЕО ДРЖАВНОГ ПАРЛАМЕНТА] + [НАРОЧИТО, У ДВОДОМНОМ ПАРЛАМЕНТАРНОМ СИСТЕМУ]

дом (25) = [ЗГРАДА ИЛИ ДЕО ЗГРАДЕ] + [У КОМ ЗАСЕДАЈУ ЧЛАНОВИ ДРЖАВНОГ ПАРЛАМЕНТА]

И, на крају, процесима метафоре мотивисане домом као смештајним простором и/или домом као „стартном позицијом”, нечијим полазиштем, местом одакле се особа

отискује у свет лексема **дом** захвата и домен машинства (представљајући један од меронима лексеме **котао**), те дечијих игара:

дом (26) „(маш.) део парног простора на највишем месту парног котла, одакле се одводи пара” (РСАНУ), нпр. *Прегрејач паре је ... уређај који има задатак да прегреје већ произведену и засићену пару у котлу ... тј. да произведе прегрејану пару чија је температура ... знатно виша од температуре котла. Сам прегрејач паре састоји се из већег броја цеви малог пречника кроз које се пропушта произведена пара из котловског парног простора, односно парног дома (Омш: 107). ■ У ложисти ... сагорева гориво и загрева воду у цевима, те она испарава. Вода и пара се дижу према горе и улазе у водени дом где се пара одваја од воде и иде до потрошача (Всвк):*

дом (26) = [ДЕО ПАРНОГ КОТЛА] + [ИЗ КОГ СЕ ОДВОДИ ПАРА] + [маш.]

дом (27) „у дечјим играма место где играч стоји на почетку игре и одакле почиње да чини оно што игра захтева” (РСАНУ), нпр. *Ту у колу стану [дечаџи] сваки у свој дом, па први који је добацио до шиљка најближе, тај баца се топом на овога сред кола.*

дом (27) = [МЕСТО / ПОДРУЧЈЕ] + [СТАРТНА ПОЗИЦИЈА ИГРАЧА У ДЕЧИЈИМ ИГРАМА]

Дати преглед богате полисемантичке структуре лексеме **дом** показује, дакле, да је успостављање асоцијативних мостова између најразличитијих сегмената ванјезичке стварности и дома као, примарно, (нечијег) сталног *места* обитавања, живљења, становања (обично са својом породицом) своју мотивацију проналазило управо у реченој *функцији* овог места (ређе, и дому као месту пословања и, ретко, дому као смештајном простору) а, нарочито, у позитивним *асоцијацијама* које се за то место везују: дом је сигурно, топло и пријатно место, место у ком се особа добро сналази, ком осећа да припада и, осим тога, он је и „стартна позиција”, место из ког особа полази, из ког се отискује у свет. Мотивисана свим поменутиим обележјима дома, метафора је убедљиво најдоминантнији механизам којим лексема **дом** шири своју семантику, уз такође заступљену (али ни изблиза тако продуктивну као код лексеме **кућа**) метонимију *садржатељ* → *садржано*, која је притом увек усмерена на групе људи (оне који живе у домаћинству или пак, уз уланчавање на метафору *дом* → *установа*, на оне који раде или руководе домом као установом). Поред тога, своје резултате у полисемантичкој структури лексеме **дом** (каткад обележене и квалификатором (*покр.*)) дала је и синегдоха *оба* смера (и *целина* → *део*, и *део* → *целина*), имајући за свој циљ или део унутрашњег простора зграде за становање (стан) или пак све шири и шири простор око ње: читаво имање, затим

град или село, читав крај а онда и целокупну државну територију на којој се нечији дом налази.

Овим (и) општим погледом на семантички развој и карактеристике лексеме *дом* уједно се завршава и сам описни поступак врха меронимије куће из двају језика, са ког се сада прелази на њене ниже нивое а, најпре, на одабране мерониме куће из енглеског језика.

Семантички опис енглеских и српских назива за делове куће:
Градња другог нивоа

V. 1. Енглески називи за делове куће

V. 1. 1. *Foundation*

Један од основних елемената кућне конструкције и уједно елеменат чијом изградњом и започиње сам процес градње куће јесте темељ, који се у енглеском језику примарно именује лексемом *foundation* или, чешће, њеним множинским обликом *foundations*. Значење ове семантички богате лексеме преко ког се она сврстава у мерономију куће лексикографски је дефинисано на следеће начине:

foundation (1) “(often in plural) the base of a building” (ChD); “(often pl) strong base of a building, usu below ground-level, on which it is built” (OALD₁); “(often plural) the part of a structure of a building that is below the ground and supports the rest of it” (MED); “the solid layer of cement, bricks, stones etc that is put under a building to support it” (LDCEO); “The *foundations* of a building or other structure are the layer of bricks, concrete, etc below the ground that it must be built on so that it is solidly supported” (CCELD); “the supporting part of a wall, house, etc., usually of masonry, concrete, etc., and at least partially underground” (WNWCD); “the lowest division of a building, wall, or the like, usually of masonry and partly or wholly below the surface of the ground” (RHWU); “(Building) (often plural) a construction below the ground that distributes the load of a building, wall, etc” (CCELD); “Any part of a structure that serves to transmits the load to the earth or rock, usually below ground level” (MGH).

На основу наведених дефиниција може се издвојити неколико сема нижега ранга, одн. неколико „главних” особености означеног дела куће. То су: позиција темеља у склопу дате целине [LOWEST (PART / DIVISION / LAYER OF)] и у односу на површину тла на којој та целина почива [TYPICALLY BELOW GROUND LEVEL / AT LEAST PARTIALLY UNDERGROUND], потом сврха, функција дела у датој целини [SUPPORTING] / [LOAD-BEARING]), те својство чврстине, стабилности [SOLID] које произилази из самог састава, тј. врсте грађевинских материјала од којих се темељ типично прави [TYPICALLY MADE OF CONCRETE, STONES, BRICKS ETC.].

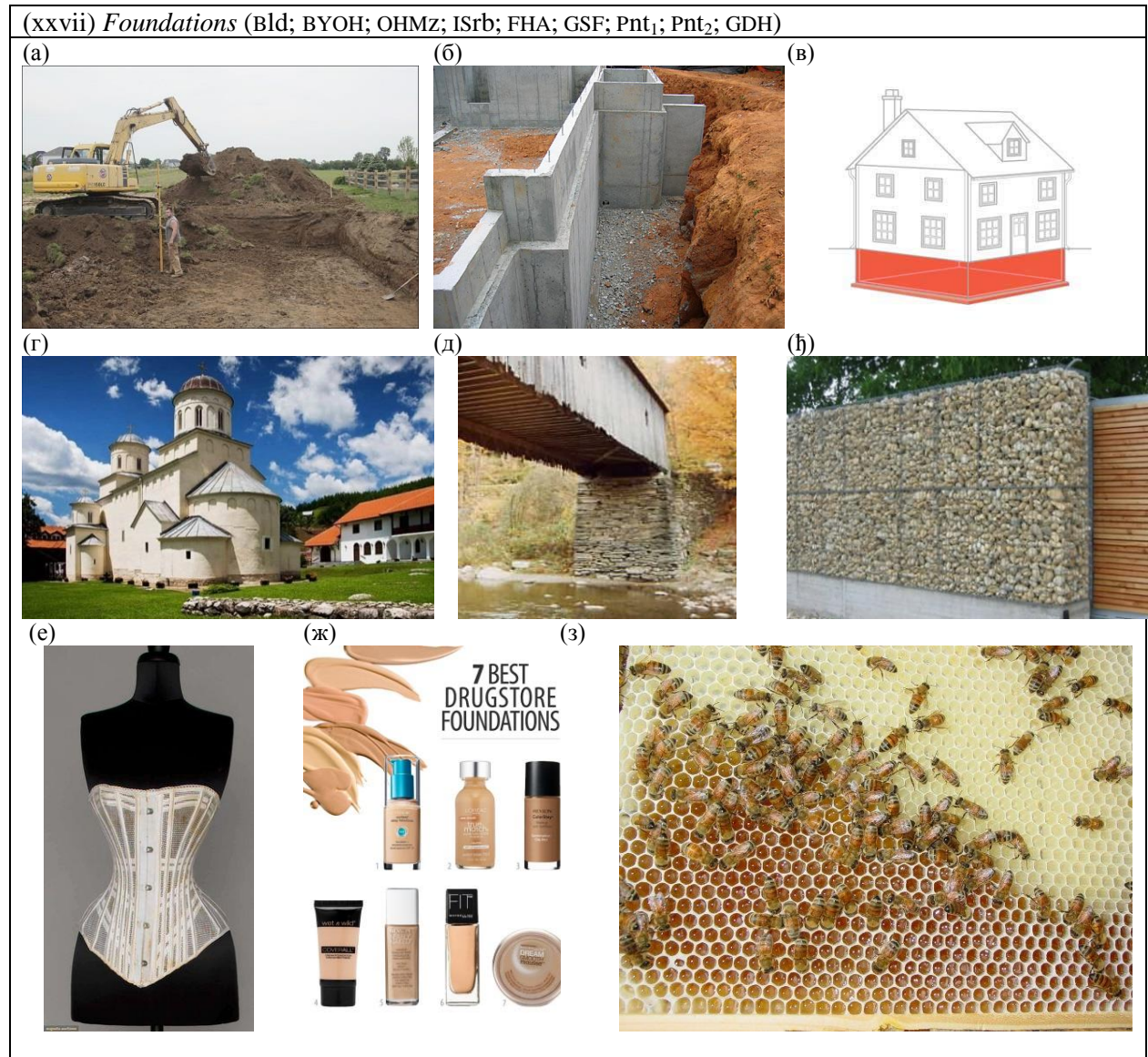
Што се пак архисеме наведеног лексичког значења тиче, она се у огромној већини консултованих речника формулише као [A PART OF A BUILDING]. Ипак, поједине дефиниције, а нарочито примери употребе лексеме који ће уследити у наставку, показују разуђенији опсег целина са истоименим грађевинским и (макар делом) подземним „подупирачем”, „ослонцем”: ... a part of “a wall, house, etc.” (WNWCD) / “a building, wall, or the like” (RHWU) / “a building or other structure” (CCELD). Другим речима, преко семеме *foundation* (I), лексема *foundation* не припада само посматраној мерономији куће, већ и мерономијама других функционалних типова зграда, као и грађевинских објеката уопште (нпр. помоћних зграда у домаћинству, школа, цркава, мостова, ограда итд.; в. (xxvii), (б)–(ћ)); осим тога, у мерономији куће ова лексема може имати статус и *непосредног*, и *посредног* меронима холонима *house* (као и његових синонима и хипонима), при чему се у другом случају као њихов „посредник” јавља лексема *wall*, одн. *foundation*(s) < (*wall* <) *house*:¹

foundation(s) (I) = [A PART OF A WALL, BUILDING OR OTHER STRUCTURE] + [LOWEST] + [AT LEAST PARTIALLY UNDERGROUND] + [SOLID] + [SUPPORTING / LOAD-BEARING]

Нпр. *First they laid the foundations, then they built the walls.* ▪ *A house built on a strong foundation will last many years.* ▪ *The foundations will have to be reinforced to prevent the house from sinking further into the ground.* ▪ *The earthquake shook the foundations of the house.* ▪ *The inspector discovered a crack in the house's foundation.* ▪ *the foundation(s) of a block of flats* ▪ *Strict, miniature topographic maps of the foundations of walls and homes* (COCA). ▪ *After test*

¹ С обзиром на то да се већина анализираних назива за структурне делове куће, како енглеских, тако и српских, односе и на делове зграде уопште, независно од њене функције, у семичким описима тих назива означене целине ће се именовати општом лексемом *building*, одн. *зграда*, и у даљем тексту рада се, осим у ређим случајевима, тај шири домен примене лексеме неће више наглашавати, нити исцрпније илустровати. Такође, при указивању на додатне семантичке нити унутар мерономије куће, попут наведеног лексичког ланца *foundation*(s) < (*wall* <) *house*, врх мерономије ће се представљати једино „главним” холонимом *house*, одн. *кућа*, иако на његовом месту могу стајати и његови синоними или пак хипоними.

excavations revealed the foundations of the mansion's walls... (COCA). ▪ Each volunteer was assigned to one of several student-led teams excavating the foundations of walls of the well-documented Arcade Building (COCA). ▪ The builders are now beginning to lay the foundations of the new school. ▪ The surviving remains include parts of the main gate, on the east, and some excavated areas within the walls containing the foundations of domestic buildings, a small bath suite,

and a sanctuary. ▪ The rocks were placed strategically in the many water bars, stairways and bridge foundations found along these trails (COCA). ▪ As Fry cut the vinyl siding, the parkland around him was bustling with construction teams pouring concrete and building solid new foundations. ▪ It had been rehearsed a short time earlier in a how lost drawing of Lucretia, who rested a foot on the foundation of her tomb in token of her honorable death (COCA). ▪ The foundations

of Rome's Coliseum, completed in AD 82, are made of concrete (COCA). ▪ Presently, to one side of the walk, appeared the stone foundation for the iron fence (COCA). ▪ Foundations of posts such as lighting columns can suffer damage or deteriorate over time, rendering the post unsafe (JSV: 137).

Фундаменталност темеља, тј. његова функција чврсте, стабилне основе, ослонца куће, потом његова најнижа позиција, као и већ поменути асоцијација на темељ као на „полазну тачку”, „почетак” (развоја) дате целине умногоме су проткали полисемантичку структуру лексеме *foundation*, састављену претежно од (метафорички изведених) конкретних, али и апстрактних значења, као што то показује и једна од њихових подоста уопштених лексикографских дефиниција: “the *base* or *basis* of something such as a *process*, *substance*, *structure*, or *opinion*” (WSTH).

Део резултата семантичких кретања лексеме у конкретном домену дају се, најпре, објединити дефиницијом попут “an underlying base or support” (MWOD), која ће у свом семи-чком опису притом бити обогаћена и самом назнаком о реченом домену примене, а затим ће се у наставку излагања представити (и такође описати) и специфичније дефинисане семеме лексеме *foundation*:

foundation (2) = [A CONCRETE ENTITY] + [WHICH LIES UNDER SOMETHING] + [TYPICALLY PROVIDING SUPPORT TO IT]

Конкретније реализације овог значења јављају се већ у самом грађевинском домену у ком, дакле, лексема *foundation* не означава само поменути елеменат којим се оптерећење куће равномерно распоређује на тло, већ она „захвата” и саму ту (природну или припремљену) подлогу (в. (ххvii), под (а)) на коју темељ куће (и преко њега читава кућа) належа; поред тога, лексема се односи и на друге подлоге, постоља, обично за машине, направе или пак неке друге врсте предмета:

foundation (3) “The soil or rock upon which the structure rests” (MGH); “The solid ground or base (natural or built up) on which an edifice or other structure is erected” (OED); “the natural or prepared ground or base on which some structure rests” (RHWU), нпр. *In digging the foundations of the monastery of Monte Cassino...* ▪ *foundations were being dug for a block of flats* ▪ *They were digging building foundations, when they discovered 160 graves.* ▪ *If the earth to be built upon is ... such that the natural foundation cannot be trusted...* ▪ *The natural foundation is the land beneath the building and is part of the property of the third party owners of the*

building... (CUW) ▪ ... between the constructed foundation of a building and the compacted soil, earth or rock that comprised the natural foundation of a building... (CUW):

foundation (3) = [AN AREA OF LAND] + [SOLID] + [NATURAL OR PREPARED] + [ON WHICH A BUILDING OR OTHER STRUCTURE IS ERECTED]

foundation (4) “The structure on which the base of a machine rests or to which the feet are fastened” (MGH); “A base or supporting structure upon which a building, wall, *machine*, etc., is erected” (WICD); “the base on which something stands” (CEDCU; CBELD); “the basis on which a thing stands” (WNĐT), нпр. *foundation for the boilers and engines of a ship ▪ Principles of Foundation Design for Engines and Compressors (PFD):*

foundation (4) = [A STRUCTURE] + [SOLID] + [WHICH A THING STANDS ON] + [TYPICALLY A MACHINE]

Осим тога, **foundation** означава и “a supporting material or part beneath an *outer part*” (WNWCD) или “a ground upon which something is overlaid” (WNIED), што се специфичније односи, најпре, на доње слојеве тла, земљишта, нпр. *the terrain ... has a gracefully undulating surface over a limestone foundation ▪ But in southeastern Missouri, where the underlying foundation of the soil everywhere was composed of different kinds of rock, quite the opposite was true (DRS: 33):*

foundation (5) = [A LAYER OF SOIL] + [WHICH LIES BENEATH ITS SURFACE]

Потом, конкретнији примери доњих слојева, подлога означених лексемом **foundation** налазе се у области одевања, моде — **foundation (6)** “foundation garment [= an undergarment worn to support and shape the torso, esp. a corset]” (RHKW); “(**foundation garment**) woman's corset or other garment to shape and support the body (often with a bra attached)” (OALD₁); “(*Clothing & Fashion*) a woman's undergarment worn to shape and support the figure; brassiere or corset” (CEDCU); “A woman's supporting undergarment, such as a corset or girdle. Also called **foundation garment**” (AHDEL),² нпр. *We made this season about the perfect pieces that are the foundations of your wardrobe (COCA). ▪ She knows that she will be comfortable and that her*

² **Foundation (6)** је уједно и један од бројних примера речи из енглеског лексикона које своје значење стичу захваљујући тзв. задњој елипси, тј. елиптирању задњег елемента (првобитно) сложеног назива (у овом случају **foundation garment**) у ком семантичка обележја тог елиптираног дела (**garment**) бивају инкорпорирана у преостали део сложенице (**foundation**) након чега две лексеме (**foundation garment** и **foundation**) изједначавају свој смисао и постају синоними (Прћић 1997: 77). Резултати овог морфолошко-семантичког процеса јавља се и надаље у енглеском делу истраживачке грађе али се у даљем тексту, сем ако се за то укаже посебна потреба, неће више посебно наглашавати.

friend will suffer the torment of flesh trapped between her powerful elastic foundations; (B. (xxvii), под (e)):

foundation (6) = [A WOMAN'S UNDERGARMENT] + [WORN TO SHAPE AND SUPPORT THE FIGURE]

Доњи слој именован лексемом **foundation** јесте и “A cosmetic used as a base for facial make up” (AHDEL); “a type of make-up that is spread over the skin of the face, usually before other make-up is put on, giving it a better and more even colour and hiding unwanted marks” (CDBE); “A coloured cream, powder, or liquid used as a base to even out facial skin tone before applying other cosmetics” (ODBE), нпр. *apply moisturizer a few minutes before using foundation* ▪ *heavy foundations and concealers can contribute to dull skin and clogged pores* ▪ *There were creams, scrubs, conditioners, foundations, powders and all manner of strange devices with which to apply them.* ▪ *Lipsticks, glosses, foundations and any other cosmetics with a greasy or wet feel tend to only last a year before they begin to smell waxy and rancid;* (B. (xxvii), под (ж)):

foundation (7) = [A COSMETIC] + [SKIN-COLOURED] + [USED AS A BASE FOR FACIAL MAKE UP]

У сликању или фарбању пак **foundation** је ознака за “a priming substance applied to a canvas or board as a base for oil-painting” (ChD); примери употребе лексеме, међутим, показују и њену ширу примену која није ограничена само на домен сликања, фарбања уљаним бојама, нпр. *Method 1: With sandpaper, sand the walls and then make use of the roller to apply a coat of foundation onto the wall. Give this bas coat to dry completely before proceeding into the next phase* (EZA). ▪ *The floor enamel, tinned with an equal part of turpentine, or oil colors reduced with turpentine, to the proper consistency, should be used for this work, but never lacquer, which will lift the freshly applied foundation of oil enamel* (PMS: 675):

foundation (8) = [A SUBSTANCE] + [APPLIED TO A SURFACE AS A BASE FOR PAINTING]

Осим тога, лексема **foundation** своје место проналази и у пчеларству, означавајући „вештачки темел” на ком ће пчеле (брже и лакше) изградити своју творевину (саће) — **foundation (9)** “a thin sheet of pressed beeswax imitating the bottoms of natural honeycomb cells that is placed in a frame or section to shorten the time for and increase uniformity in comb building by hived bees” (WNIED), нпр. *Foundation is a sheet of wax or plastic with the outlines of hexagons embossed on its surface. The bees then draw their honeycomb based on this outline. Some foundation, known as fully drawn foundation, has the hexagonal cells completely con-*

structed ... *Foundation is meant to serve as a guide for the bees' honeycomb – that special, natural structure so essential to the workings of the bee colony* (ThB: 14). ▪ *Wear your bee suit, open up the hive, remove a capped frame of honeycomb, shake off the bees and brush off any stragglers, and replace the comb with an empty super frame of foundation* (BiC: 46); (в. (xxvii), под (3)):

foundation (9) = [A PLATE] + [MADE OF WAX OR PLASTIC] + [THIN] + [IMITATES THE BOTTOMS OF NATURAL HONEYCOMB CELLS] + [ALLOWS THE BEES TO BUILD THE COMB WITH LESS EFFORT]

У карташким играма, с друге стране, **foundation** је име за темеље карташких грађевина као циљева игре — **foundation (10)** “(Card Games) a card on which a sequence may be built” (CEDCU); “(Solitaire) a card of given denomination on which other cards are to be added according to denomination or suit” (RHWU); “(Solitaire) a card of prescribed rank placed face up as the starter for a sequence in solitaire” (RHWU), нпр. *In games where the objective is to build up cards on some of the original cards, the base cards are known as foundations* (CGD: 57–56). ▪ *Foundations – the first cards of certain piles, where the object of play is to build the entire deck upon these piles* (SPG: 77):

foundation (10) = [A CARD IN SOLITAIRE] + [WHICH SERVES AS A BASE ON WHICH OTHER CARDS ARE TO BE ADDED (FORMING A SEQUENCE)]

Пре него што се у наставку излагања представи и неколицина чиниоца полисемантичке структуре лексеме **foundation** која су изразито мотивисана раније поменутом асоцијацијом на темељ као на *почетак процеса*, тј. оно на чему се заснива процес градње, развоја, стварања куће, треба напоменути да је ова асоцијација, иако у сваком појединачном случају није наглашавана, такође присутна и у знатном делу досадашње полисемије; јер, примена сваког ентитета означеног лексемом **foundation (6)–(10)** и сама је зачетак, прва фаза неког процеса: одевања, шминкања, сликања, фарбања или пак изградње речених пчелињих или карташких формација.

У британском енглеском, осим тога, име **foundation** добио је и сам почетак, прва етапа дуготрајног формално-образовног процеса која се у британском друштву одвија под окриљем тзв. *infant schools* (предвиђених за децу од пет до седам година) — **foundation (11)** “(UK) the first year of infant school, previously known as reception” (CDBE), нпр. *a foundation class* ▪ *a foundation teacher* ▪ *Her youngest child starts (in) foundation in September*:

foundation (11) = [A SCHOOL YEAR] + [IN INFANT SCHOOL] + [FIRST] + [WHEN CHILDREN ARE INTRODUCED TO FORMAL EDUCATION] + [British]

Исту ознаку **foundation** (у обе варијанте енглеског језика) добио је такође и сам чин „постављања темеља”, утемељења, оснивања неког места, установе, предузећа, организације, који је уједно и почетак њиховог постојања и развоја — **foundation (12)** “founding or establishing (of a town, school, church or other institution)” (OALD₁); “the act of starting a new institution or organization [= establishment]” (OALD); “The **foundation** of an institution, company, organization, etc. is the fact or act of setting it up [= founding]” (CCELD); “the process of creating or establishing a place or organization” (MED); “an occasion when an organization, state, etc. is established” (CDBE), нпр. *thy love for me before the foundation of the world* ▪ *the foundation of a new state* ▪ *After the foundation of the hospital, the town's population grew.* ▪ *The foundation of the children's home was made possible by a generous contributor.* ▪ *The school has served the community since its foundation in 1835.* ▪ *The Institute of Mathematics of the Academy of Sciences was founded in Kiev in 1934 and Grave served as the first director of the Institute from its foundation until his death in 1939.* ▪ *Values are a very large part of the culture and foundation of any organization.* ▪ *The foundation of the company marks an exciting time in information technology:*

foundation (12) = [THE ACT] + [OF STARTING A NEW PLACE, INSTITUTION, COMPANY, ORGANIZATION]

Из овог значења се, потом, метонимијом по принципу *радња* → *производ*, *резултат радње* изводи **foundation (13)** одакле се, такође метонимијом, изводи и **foundation (14)**:

foundation (13) “A *foundation* is an organization, often set up by the legacy of a person who has died, which provides money for a special purpose such as research or a charity” (CCELD); “an organization established to maintain, assist, or finance institutions or projects of a social, educational, charitable, religious, etc. nature, as by the making of grants” (WNWD); “an organization that gives or collects money to be used for special purposes, especially for charity or for medical research” (LDCEO), нпр. *They established a foundation to help orphaned children.* ▪ *They established a foundation to help orphaned children.* ▪ *a charitable / nonprofit / private foundation* ▪ *Funding for the Campbell Collaboration also comes from major research foundations, research charities, private philanthropists, and government sources.* ▪ *the British Heart Foundation* ▪ *the*

Environmental Research Foundation ▪ *the Ford Foundation* ▪ *the National Foundation for Educational Research*:

foundation (13) = [AN ORGANIZATION] + [ESTABLISHED AND SUPPORTED BY AN ENDOWMENT]
+ [TO PROVIDE FUNDS FOR A SPECIAL PURPOSE] + [OF SOCIAL, EDUCATIONAL, CHARITABLE, RELIGIOUS ETC. NATURE]

foundation (14) “the fund or endowment used by such an organization to carry out its programs” (WNWD); “A fund or endowment for the permanent maintenance of an institution” (WICD); “A donation or legacy appropriated to support a charitable institution, and constituting a permanent fund; endowment” (WNWD):

foundation (14) = [AN AMOUNT OF MONEY] + [GIFTED TO THE ORGANIZATION (13)] + [TO CARRY OUT ITS PROGRAMS]

И, на крају, као резултат семантичког кретања лексеме у апстрактном домену, последња семема **foundation** можда и у највећој мери одражава све оне асоцијације које енглеска говорна заједница везује за темељ куће — **foundation (15)** “That on which something immaterial rests” (WNDD); “something (such as an idea, a principle, or a fact) that provides support for something” (MWLD); “a basic idea, principle, situation etc that something develops from” (LDCEO); “that on which an idea, belief, etc. rests; underlying principle; basis; starting-point” (OALD₁); “An underlying basis or principle; justification or reason” (ODBE); “the most basic part of something from which the rest of it develops” (MED); “the fundamental principle on which something is founded; basis” (WNWCD), нпр. *the foundations of religious beliefs* ▪ *These problems threaten the very foundations of modern society.* ▪ *The book explains the moral foundations on which her political career was built.* ▪ *The first two years of study provide a solid foundation in computing.* ▪ *Her early research laid the foundation [= provided the basis] for many important medical discoveries.* ▪ *Their current economic prosperity rests on rather weak foundations.* ▪ *All theories should be built on a foundation of factual knowledge.* ▪ *physics, the foundation of all sciences* ▪ *It talks about the importance of having core principles as a foundation for how to work.* ▪ *The story that has no foundation in fact / is without foundation.* ▪ *distorted and misleading accusations with no foundation* ▪ *But it cannot in my judgment be said that such a prohibition is without reasonable foundation.* ▪ *There is little foundation for his objections:*

foundation (15) = [AN ABSTRACT ENTITY] + [SUCH AS AN IDEA, A PRINCIPLE OR A FACT] +
[WHICH SOMETHING (IMMATERIAL) RESTS ON / IS DEVELOPED FROM]

Полисемија енглеског назива за темељ куће, дакле, резултат је вишеструких метафоричких процеса (усмерених и ка конкретним, и ка апстрактним сегментима ванјезичке стварности) чија се изворишта налазе не само у доњој, најнижој позицији овог елемента у склопу дате целине, већ и у његовој фундаменталности, тј. функцији поузданог, чврстог ослонца куће. Штавише, функција темеља испоставља се и важнијим својством од његове ниске позиције, што се нарочито види из апстрактног значења *foundation* (15): темељ је „полазна тачка”, најосновнији, најважнији, главни део нечега, предуслов постојања нечега, оно на чему се нешто заснива, ствара, из чега нешто проистиче, „извире” и даље се развија.

Што се пак саме позиције темеља тиче, може се рећи да је она, с обзиром на знатан удео у развоју полисемије лексеме *foundation* у конкретном домену, и те како маркантна у свести говорника енглеског језика. Међутим, у процесима метафоричког пресликавања из конкретног у апстрактни домен, ово утемељено искуство остало је непримећено имајући, пре свега, у виду расположивост модела тзв. *оријентационе* (појмовне) *метафоре* засноване на опозицији *горе – доле* (нпр. свесно је горе, несвесно је доле; здравље и живот су горе, болест и смрт су доле; срећа је горе, туга је доле; добро је горе, лоше је доле; много је горе, мало је доле; контрола и моћ су горе, бити без ње је доле)³ којег је, рецимо, користио општи енглески назив за „the lowest part of something”, *bottom*, за развој секундарног значења: “the lowest level or position, in status or success” (MEDB), нпр. *Higgins had started at the bottom (= in a low position in a company) and worked his way up to become managing director.*

- *United currently lie second from bottom of the Premier League.* А да ли је, насупрот лексеми *foundation*, такав модел искоришћен у развоју значења српског назива за темељ, те назива за (њему опозитни) кров из оба језика предстоји да се види у наредним деловима рада.

V. 1. 2. *Wall* и *gable*

V. 1. 2. 1. *Wall*

Након постављања темеља, следећа фаза у изградњи куће јесте градња њених зидова који се у енглеском језику примарно именују лексемом *wall*. Осим што је непосредни мероним лексеме *house* (*walls of a house*), ова лексема се у мерономији куће позиционира и у више чворишта, имајући у виду најпре то да се она, приликом поделе куће на делове а по-

³ О оријантационим и уопште појмовним метафорама више у Лејкоф (1987); Лејкоф и Џонсон (2003); Кевечеш (2002); Кликовац (2004; 2006); Расулић (2004).

сматрано из унутрашње перспективе, издваја и као један од („структурних”) меронима лексеме **room** те свих њених синонима и хипонима. Такође, у мерономији куће полисемична лексема **wall** егзистира и као назив за један од спољних компонената куће (в. **wall** (3) доле).

Значења ове лексеме релевантна за поменути мерономију, при томе, припадају групи неколицине специфичнијих значења обједињених следећим речничким дефиницијама — **wall** (1) “An upright structure of masonry, wood, plaster, or other building material serving to enclose, divide, or protect an area” (AHDEL); “an upright structure of wood, stone, brick, etc., serving to enclose, divide, support, or protect” (WNWCD); “a vertical construction made of stone, brick, wood, etc, with length and height much greater than its thickness, used to enclose, divide, or support” (CEDCU); “any of various permanent upright constructions having a length much greater than the thickness and presenting a continuous surface except where pierced by doors, windows, etc.: used for shelter, protection, or privacy, or to subdivide interior space, to support floors, roofs, or the like, to retain earth, to fence in an area, etc.” (RHWU) — које истовремено указују и на она обележја означених објеката из грађевинског домена која су и имала пресудну улогу у развоју полисемије лексеме **wall** (вертикалност, функција и чврстина):

wall (1) = [A STRUCTURE] + [MASONRY] + [VERTICAL] + [SOLID] + [SERVES TO ENCLOSE, DIVIDE, OR PROTECT AN AREA / SPACE]

Специфичније, пак, **wall** означава следеће:

wall (2) “such a structure forming a side or inner partition of a building” (WNWCD); “A wall is one of the vertical sides of a building or room” (CCELD); “one of the sides of a room or building that connects the floor and ceiling or foundation and roof” (WNIED); “a vertical construction forming an inner partition or exterior siding of a building” (AHDEL), нпр. ... *a continuously curving wall gives the building its shape* ▪ *The house has a glass wall facing the garden.* ▪ *Twenty years ago, a room was added to the home and the rear exterior concrete block wall became an interior wall.* ▪ *The living room faces the kitchen but is divided by a wall separating the rooms.* ▪ *The walls in this apartment are so thin you can hear just about every word the neighbours say:*

wall (2) = [A PART OF A BUILDING] + [MASONRY] + [VERTICAL] + [SOLID] + [THAT FORMS ITS INNER PARTITION OR EXTERNAL SIDING]

wall (3) “an upright structure made of stone or brick that surrounds or divides someone's land or garden” (MEDB; MEDA); “a masonry fence around a garden, park, or estate” (MWOD);

“A *wall* is a long narrow vertical structure made of stone or brick that surrounds or divides an area of land” (CCELD); “An enclosing structure built round a garden, field, yard, or other property” (OELD), *нпр.* *Over the top of the garden wall, he watched his neighbours.* ▪ *We climbed over the wall into the orchard.* ▪ *By the time I got to the drystone wall that divides the plot from the public footpath and the beck, the sobs had changed to screams of rage.* ▪ *The estate is surrounded by high stone walls.* ▪ *A stone wall marks off their property.* ▪ *The fields were divided by stone walls:*

wall (3) = [A STRUCTURE] + [MASONRY] + [VERTICAL] + [SOLID] + [NARROW] + [THAT SURROUNDS OR DIVIDES AN AREA OF LAND]

wall (4) “such a structure used as a military defense; fortification” (WNWCD); “a high thick masonry structure forming a long rampart or an enclosure chiefly for defense (usually used in plural)” (MWOD); “(*Fortifications*) (*often plural*) a structure or rampart built to protect and surround a position or place for defensive purposes” (CEDCU); “(*often walls*) A continuous structure of masonry or other material forming a rampart and built for for defensive purposes” (AHDEL); “a rampart of considerable height and thickness and usually great length serving as a fortification (as on a border between territories or countries)” (WNIED), *нпр.* ... *hurled stones and spears at the attackers from the wall* ▪ *The invaders scaled the castle's walls.* ▪ *The town wall was surrounded by a moat.* ▪ *the walls of the ancient city* ▪ *The great Chinese wall extended for more than 1500 miles.* ▪ *The fall of the Berlin wall marked the end of an era.* ▪ *The New York billionaire businessman has vowed to build a wall on the U.S.-Mexico border and deport millions of undocumented immigrants:*

wall (4) = [A STRUCTURE] + [MASONRY] + [VERTICAL] + [STRONG] + [HIGH] + [THICK] + [THAT SURROUNDS AND PROTECTS A POSITION OR TERRITORY FOR DEFENSIVE PURPOSES]

wall (5) “such a structure used to hold back water; levee; dike” (WNWCD); “A structure of stonework, cement, or other material built to retain a flow of water” (AHDEL); “a strong upright structure that protects an area from the sea or from flooding” (MEDB; MEDA); “a embankment to prevent flooding, as a levee or sea wall” (RHUD), *нпр.* *Cherbourg had a splendid harbour enclosed by a long sea wall.* ▪ *Marina looked across the wide aveue at the metre-high sea wall extending miles into the distance:*

wall (5) = [A STRUCTURE] + [MASONRY] + [VERTICAL] + [STRONG] + [SERVES TO PROTECT AN AREA FROM FLOODING]

Преостали део полисемантичке структуре лексеме **wall** резултат је метафоричке семантичке трансформације мотивисане већ реченим својствима (грађевинског) зида на шта указују и мање или више генерализоване значењске дефиниције које нуде поједини речнички извори — **wall (6)** “something that resembles or has a function similar to a wall in that it separates, encloses, or is impenetrable” (WSTH); “something resembling a wall in appearance or function” и “something suggestive of a wall in that it holds back, divides, hides, etc.” (WNWCD); “anything that suggests a wall in function or effect” (CEDCU); “Something resembling a wall in appearance, function, or construction” и “Something resembling a wall in impenetrability or strength” (ANDEL). Специфичније дефинисана значења (која следе након семичког описа наведеног општег), при томе, показују да је метафорички развој посматране лексеме био усмерен ка разнородним сегментима ванјезичке стварности не само из конкретног, већ и апстрактног домена:

wall (6) = [AN ENTITY] + [PHYSICAL OR ABSTRACT] + [SUGGESTIVE OF A WALL (1)] + [IN APPEARANCE, FUNCTION, STRENGTH OR EFFECT]

Речена специфичнија значења лексеме **wall** јесу следећа:

wall (7) “the side or inside surface of a container” (WNWCD); “the side of something with an empty space inside, for example a box or a pipe” (MEDB; MEDA); “Something that confines or encloses like the wall of a house, prison, etc.; *chiefly pl.*, the containing sides of a vessel, the vertical sides of a tent, and the like” (OED), нпр. *the walls of a container* ▪ *The walls of a closed vessel containing air are pressed outwards by the elastic force of the confined air.* ▪ *... staves form the walls of a barrel* ▪ *He ran his fingers along the inside walls of the box.* ▪ *A tent, which has walls of at least three feet high, should answer.* ▪ *The wind blew against the walls of the tent:*

wall (7) = [A PART OF A HOLLOW ARTEFACT] + [FORMING ITS VERTICAL SIDE]

wall (8) “(Anatomy & Zoology) The membranous outer layer or lining of an organ or cavity” (ODBE; ODAE); “(anatomy, zoology, botany) A divisive or containing structure in an organ or cavity” (WNWT); “the outer layer of something hollow such as an organ of the body or a cell of an animal or a plant” (OALD); “(Anatomy & Zoology) The membranous investment or lining tissue (of any organ or cavity of the body, of a vesicle, tumour, and the like. Also, *Bot.*, the cellulose

membrane (of a cell)” (OED), нпр. *the wall of the stomach* ▪ *Muscles in the abdominal wall help protect organs.* ▪ *the wall of the uterus* ▪ *heart walls* ▪ *He then cut diagonally across, and actually lifted the wall of the chest, and groped about among the vitals for the bullet.* ▪ *inflammation of the bowel wall* ▪ *an artery wall* ▪ *the wall of a blood cell* ▪ *plant cells with thick walls* ▪ *The walls of ovarian tumours consist mainly of connective tissue:*

wall (8) = [A LAYER OF AN ORGAN, CAVITY OR CELL] + [OUTER] + [THAT CONFINES OR ENCLOSSES IT] + [anatomy, zoology, botany]

wall (9) “(Mining) The rock enclosing a lode or seam” (ODBE; ODAE); “(Mining) The coating or crust of a lode or vein” (OED); “one of the surfaces of country rock lying adjacent to a vein, ore deposit, or coal seam” (WNIED), нпр. *the capels or walls of the lode* ▪ *A crust occasionally covers one or both sides of the vein, technically called the walls of the load.* ▪ *Sometimes ... the mine is lined with an intermediate substance between the load and itself. This is ... the wall of the load:*

wall (9) = [A ROCK / SUBSTANCE] + [THAT ENCLOSSES A LODGE OR VEIN] + [mining]

wall (10) “(mountaineering) a vertical or almost vertical smooth rock face” (CEDCU); “a vertical (or almost vertical) smooth rock face (as of a cave or mountain)” (WN), нпр. *a towering mountain wall* ▪ *... most ambitious hillwalkers aspire to be ... mountaineers, rather than rock climbers. They aspire not so much to a day at a roadside crag or a full-on encounter with a massive rock wall, as to committing and rewarding mountain journeys that combine mountaineering skills such as...* (HWG: 46):

wall (10) = [A ROCK SURFACE] + [AS OF A MOUNTAIN OR CAVE] + [(ALMOST) VERTICAL] + [SMOOTH] + [mountaineering]

wall (11) “(Surfing) The steep face of a wave before it breaks” (OED); “(Sports) The vertical surface of an ocean wave in surfing” (AHDEL), нпр. *The steep face of that wave is called its wall.* ▪ *‘Just Ken’ probably doesn't know what it is like to ride a well-shaped wall while hanging ten except when he is smoking grass:*

wall (11) = [A SURFACE OF A WAVE] + [VERTICAL] + [surfing]

wall (12) “A wall of something is a large amount of it forming a high vertical barrier” (CCELD); “A wall of people or things is a mass of them formed in such a way that you cannot get through or past them” (CDAE); “a large amount of something that has risen up high and makes it

difficult for people to pass through” (MEDB; MEDA), нпр. *a wall of troops* ▪ *going through the enemy's wall in linear formation* ▪ *The police formed a human wall around him.* ▪ *a wall of Secret Service men* ▪ *The demonstrators formed a solid wall to stop the police from getting past them.* ▪ *two men hurt on the football team's forward wall* ▪ *It was a clear foul – like when players ease a defender out the way in the wall at a free-kick.* ▪ *The boat struck a solid wall of water.* ▪ *Firefighters battled the walls of flames.* ▪ *a wall of fire* ▪ *a wall of smoke* ▪ *a wall of fog:*

wall (12) = [A MASS OF PEOPLE OR THINGS] + [THAT FORMS A VERTICAL BARRIER] + [USU TO PREVENT SOMEONE / SOMETHING FROM PASSING THROUGH]

wall (13) “an immaterial or intangible barrier, obstruction, etc., suggesting a wall” (RHKW); “something immaterial or intangible that acts as a barrier to communication, understanding, or accomplishment” (WNIED), нпр. *the wall of reserve the old man had built around himself* ▪ *break down the wall of condescension* ▪ *unable to break through the wall of employer resistance* ▪ *The years had built a wall between the two families.* ▪ *A wall of silence had grown up between them.* ▪ *The investigators were confronted by a wall of silence.* ▪ *The police say they met the usual wall of silence.* ▪ *a wall of prejudice* ▪ *a wall of ignorance* ▪ *There is a wall of mistrust between the two groups.* ▪ *Despite its prevalence, schizophrenia has existed behind a wall of secrecy for years.* ▪ *Negotiations ran into a brick wall:*

wall (13) = [AN ABSTRACT ENTITY] + [THAT ACTS AS A BARRIER] + [TO COMMUNICATION, UNDERSTANDING, OR ACCOMPLISHMENT]

wall (14) “(Internet) A personal notice board listing messages of interest to a particular user” (WNID); “(Computing) an area of a social networking website where you can write personal messages for a user” (MEDB; MEDA), нпр. *What can I write on my boyfriend's Facebook wall for his 16th birthday?*

wall (14) = [AN AREA OF A SOCIAL NETWORKING WEBSITE] + [WHERE PERSONAL MESSAGES FOR A PARTICULAR USER CAN BE WRITTEN] + [computing]

И, на крају, лексема **wall** бележи и метафоричко значење **wall (15)** — “A type of butterfly (*Lasiommata megera*)” (WNID); “another term for **wall brown** [= A brown Eurasian butterfly with orange markings on the wings, which breeds on grasses. *Lasiommata megera*, subfamily *Satyrinae*, family *Nymphalidae*]” (ODBE; ODAE), нпр. *The wall brown or wall is a medium-sized brown butterfly with large, bright orange patches on the wings* — које за разлику од претхо-

дних значења није мотивисано самим карактеристикама зидова већ уобичајеним обитавањем ове врсте лептира на (топлим, од сунца угрејаним) зидовима како би и сам акумулирао довољно топлоте за летење, што казују и следећи извори: “As their name suggests, they are fond of basking on sunny walls” (BTF: 144); “The Wall gets its name from the characteristic behaviour of resting with wings two-thirds open on any bare surface, including bare ground and, of course, walls! ... The basking behaviour of this butterfly allows it to benefit from the full warmth of the sun whose rays shine directly on the butterfly, but also get reflected back onto the butterfly from whichever surface it is resting on. This habit allows the butterfly to raise its body temperature sufficiently high for it to fly” (UKB), (в. (xxviii))⁴:

wall (15) = [A TYPE OF BUTTERFLY] + [BROWN] + [WITH ORANGE MARKINGS ON THE WINGS] + [BASKS ON SUNNY WALLS IN ORDER TO RAISE ITS BODY TEMPERATURE SUFFICIENTLY HIGH FOR IT TO FLY]

(xxviii) *Wall (15)* (UKB)

Значењско богаћење енглеског назива за зид, дакле, резултат је метафоричког типа семантичке трансформације којим се успоставља читав низ асоцијативних мостова између овог елемента из грађевинског домена и других конкретних или апстрактних сегмената вањезичке стварности, у огромној већини случајева мотивисаних изгледом зида, тј. његовом вертикалношћу, чврстином, компактношћу, а нарочито функцијом ограђивања („обавијања”) или преграђивања. Зид, међутим, није само ограда („омотач”) или преграда, и тиме граница која увек раздваја два простора, већ је он и непробојна, упечатљива препрека (за оне с једне стране зида) и, истовремено, поуздано средство заштите, сигурности, одбране (за оне с друге стране зида).

V. 1. 2. 2. *Gable*

Лексема *gable* је вишезначна лексема која у свом основном значењу представља непосредни (и факултативни) мероним лексеме *wall* и, отуд, посредни (и факултативни) ме-

⁴ Визуелни приказ егземплара лептира са енглеским називом *wall* овде се, пре свега, даје ради илустровања мотивисаности његовог српског назива — *зидни окаш* — која се налази не само у реченом понашању овог лептира, већ и у изгледу његових шара које личе на очи.

роним лексеме *house*, чинећи лексички ланац: *gable* < *wall* < *house*. Лексема је, прецизније речено, ознака за сегментални део појединих спољних зидова одређених типова куће, и то оних са *косим, двоводним кровом* какав управо има и сам прототип куће. Штавише, овај тип крова се у енглеском језику, осим називом *pitched roof* (АНДЕЛ), именује и према помешном делу зида: *gable roof* “a roof having two sides sloping from a ridge and forming a gable at each end” (МВSD).

Према лексикографским дефиницијама — *gable* (1) “the upper end of a house wall where it joins with a sloping roof and makes a shape like a triangle” (LDCEO); “the top part of a wall of a building just below the roof, that is shaped like a triangle” (MED); “the triangular upper part of a wall between the sloping ends of a pitched roof” (CBELD); “a section of a building's outside wall that is shaped like a triangle and that is formed by two sections of the roof sloping down” (MWLD), нпр. *a house with mock-Tudor gables* ▪ *The prevailing style of the roughly 3,800 neighboring houses features large gables and verandas...* ▪ *On the gable was a newer sign heralding "Jared Chick & Father, Inventors."* ▪ *The landscape which preoccupies me happens to be in its nature fairly geometric, like the triangular gable of a roof, the crossed bars of a gate or the circular shape of an oil drum head on.* — издвајају се следеће дијагностичке семе основног значења лексеме *gable* (в. и (xxix), под (а)):

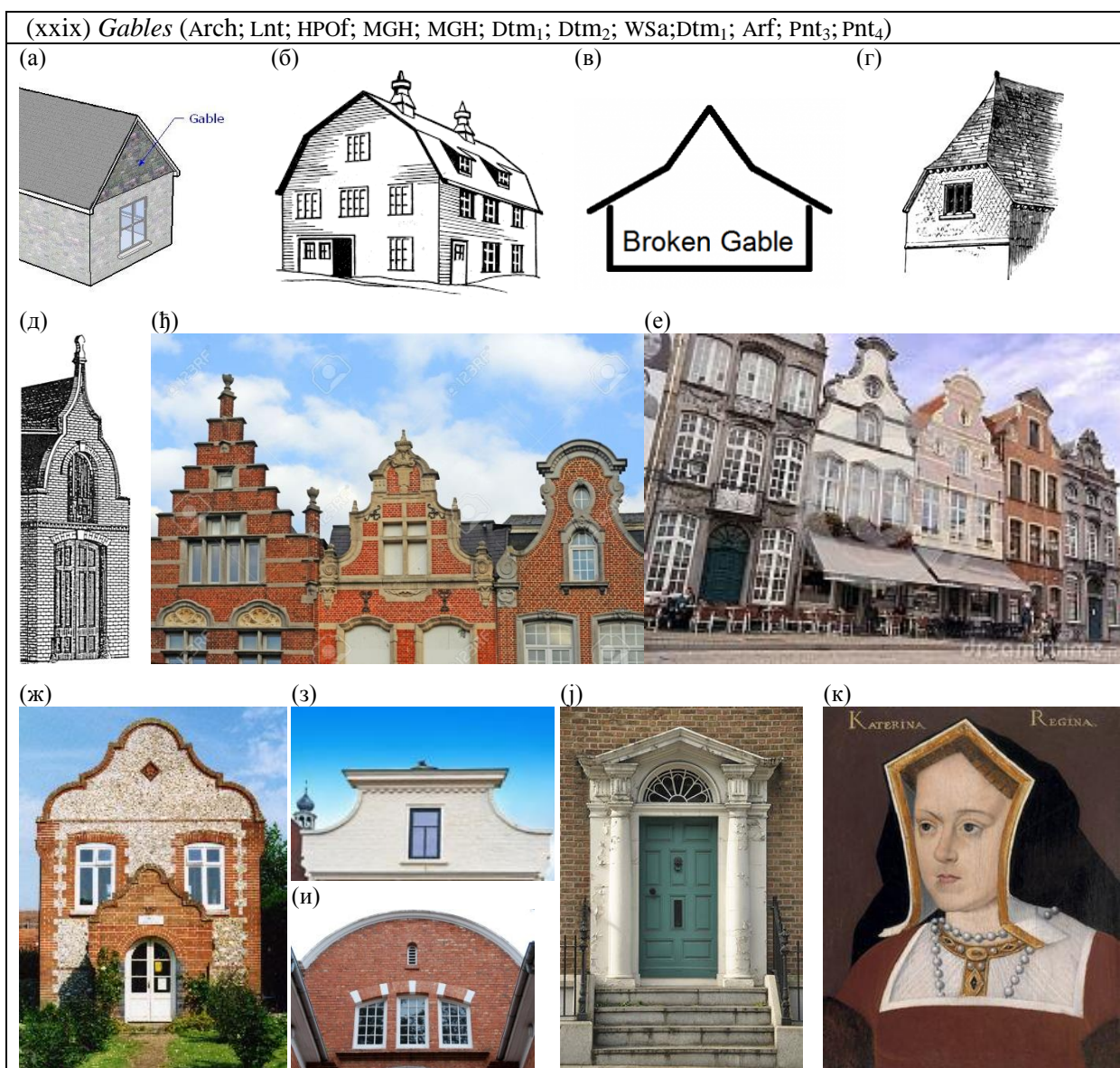
gable (1) = [A PART OF A BUILDING'S OUTSIDE WALL] + [UPPER END] + [TRIANGULAR] +
[FORMED BY THE SLOPING ENDS OF A PITCHED ROOF]

У полисемантичкој структури лексеме *gable*, поред тога, забележена је и семема *gable* (2) “a similar end when not triangular in shape” (МГН); “a similar end when not triangular in shape, as of a gambrel roof⁵ and the like” (WNДТ; WNIED). Семема је резултат оног типа семантичке трансформације коју Круз назива аутохип(ер)онимијом, а Гортан-Премк одређује као „други тип синегдохе” (1997: 82), посебно истичући и да је „могућност преноса имена хиперонима на хипоним, и, евентуално, преноса имена хипонима на хипероним широко искоришћена у зоолошкој и ботаничкој класификацији и таксономији (... у европским језицима уопште)” (1997: 83) (в. пример *љубичица* у II. 5), те да таквог „искоришћавања могућности трансформација хипероним ↔ хипоним има и у другим термилошким системима” (1997: 84), што је управо случај и са лексемом *gable* која, дакле, у грађевинско-архитектонској терминологији представља име и за ужи појам *gable* (1), и за шири појам *gable*

⁵ Тип крова именован као *gambrel roof* је “A two-sided roof with a double slope on each side, the lower slope having the steeper pitch” (АНДЕЛ) (в. и (xxix), под (б)).

(2), тј. хипероним за многобројне хипониме попут *broken gable*, *clipped gable*, *corbie(step) gable*, *cross gable*, *crowfooted gable*, *crowstep gable*, *curvilinear gable*, *Dutch gable*, *Flemish gable*, *multicurved gable*, *parapet gable*, *segmental gable*, *stepped gable* ИТД. (MGH; DAC) (в. неке од њих на сл. (xxix), (б)–(и)):

gable (2) = [A PART OF A BUILDING'S OUTSIDE WALL] + [UPPER END] + [STRETCHING ABOVE THE LEVEL OF THE EAVES] + [OF ANY SHAPE] + [architecture]

Осим тога, синегдошким ширењем значења по принципу *део* → *целина* лексема *gable* добија и значење — *gable* (3) “the end wall of a building, the upper part of which is a gable” (WNWCD; CAELD); “The whole end wall of a building or wing having a pitched roof” (AHDEL); “(also *gable end*) A wall topped with a gable” (OALD); “(also *gable wall*) A wall topped with a

gable” (RHKW), нпр. *Towards the street, the ends or gables of the houses are placed.* ▪ *He had commenced his labors, in the first year of their residence, by erecting a tall, gaunt edifice of wood, with its gable toward the highway:*

gable (3) = [A BUILDING'S WALL] + [OUTSIDE] + [TOPPED WITH A GABLE]

И, на крају, опште метафоричко значење **gable (4)**, те низ његових специфичнијих значења **gable (5)–(7)** нарочито показују дистинктивност семе која се односи на типичан, троугласти (и, како то истиче и MGH, најчешћи) облик забата којим су та значења и мотивисана. Опште значење **gable (4)** дефинисано је као “something resembling or suggesting a gable especially in shape” (WNIED), док су његова специфичнија значења следећа: **gable (5)** “a triangular ornamental feature in the form of a gable, esp as used over a door or window” (CBELD); “A triangular, usually ornamental architectural section, as one above an arched door or window” (AHDEL); “any similar feature used as ornamentation, as above a window or door” (WSTH), (в. (xxix), под (j)); **gable (6)** “a decorative usually triangular member as on a piece of furniture” (WNIED); **gable (7)** “gable hood : a heavy hooded headdress made with a peaked band similar to a gable framing the face and worn by women during Henry VIII's reign” (WNIED), (в. (xxix), под (к)):

gable (4) = [AN ENTITY] + [RESEMBLING OR SUGGESTING A GABLE (1)]

gable (5) = [AN ARCHITECTURAL FEATURE] + [ORNAMENTAL] + [TRIANGULAR] + [ESP. USED ABOVE A DOOR OR WINDOW]

gable (6) = [A DECORATIVE FEATURE] + [ON A PIECE OF FURNITURE] + [USUALLY TRIANGULAR]

gable (7) = [A WOMAN'S HEADDRESS] + [HEAVY] + [HOODED] + [WITH A PEAKED BAND SIMILAR TO A GABLE FRAMING THE FACE]

Иако вишезначна, лексема **gable**, дакле, нема изразито богату полисемантичку структуру, нити пак чиниоце те структуре који излазе из сфере конкретног. Ипак, лексема користи више семантичких трансформација (аутохипонимију, „праву” синегдоху и метафору) за развитак своје полисемије која као дистинктивне особености забата издваја, пре свега, његов (троугласти) облик, али и горњу позицију у односу на основни део зида.

V. 1. 3. *Door* и *threshold*

V. 1. 3. 1. *Door*

Пре него што се на већ изливени темељ и саграђене зидове (са забатом) постави и кров овдашње кућне конструкције, остављени отвори у њеним зидовима најпре ће добити своје „затвараче” (у виду врата и прозора) иако такав потез свакако није у складу са уобичајеним поступањима у процесу изградње једне куће.

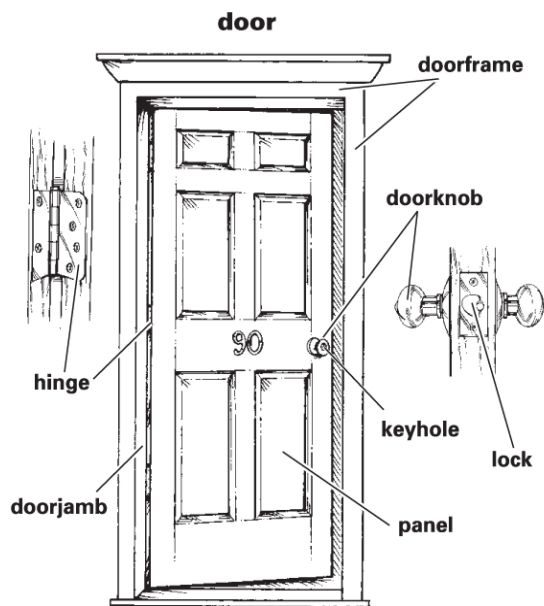
„Затварач” (функционално) најзначајнијег отвора на кући у енглеском језику именован је вишезначном лексемом **door**, која своје чланство у меронимији куће осигурава преко неколико семема. Штавише, већ преко свог значења — **door** (A) “a flat, usually rectangular, object that is fixed at one edge and is used to close the entrance of something such as a room or building” (CDAE); “a movable piece of wood, glass, or metal that swings or slides open and shut so that people can enter or leave a room, building” (MWLD); “a movable barrier of wood or other material, consisting either of one piece, or of several pieces framed together, usually turning on hinges or sliding in a groove, and serving to close or open a passage into a building, room, etc.” (OED), нпр. *a little house with a red door* ▪ *There was a knock on the apartment door* (COCA). ▪ *the kitchen / bedroom / bathroom / garage / cellar / barn / shed etc. door* ▪ *back / front / side etc. door* ▪ *Leave the package at the front / back / side door* [= *the door at the front / back / side of the house, building*] ▪ *an exterior / outside door* [= *a door that can be used to enter or leave a building*] ▪ *an interior door* [= *a door inside a building; a door that connects rooms*] ▪ *Could you open / close / shut the door, please?* — ова лексема се позиционира и на више места у посматраном лексичком пољу с обзиром на то да представља ознаку и за део куће у целини, и за део сваке појединачне просторије у њој.

Као члан реда конкретних објеката, артефаката, означени део куће одликује се и извесним физичким карактеристикама међу којима су, судећи према описима из речничких дефиниција, битније следеће: [MADE OF WOOD, GLASS OR METAL], одн. [SOLID], потом [FLAT], [USUALLY RECTANGULAR], [FIXED AT ONE EDGE], [MOVABLE]. Међутим, како то показује полисемантичка структура посматране лексеме, семе које се односе на физички изглед врата ређе су представљале мотивационо извориште за ширење значења лексеме **door**; далеко значајнијим обележјем у том погледу показује се, у ствари, функција врата због које се, управо, у немалом броју лексикографских дефиниција (попут већ наведене из OED) овај део

куће сврстава и у вишу класу [A BARRIER] (= “something such as a fence or wall ... that prevents people or things from getting from one area place to another” (CCELD); “a fence or material obstruction of any kind erected (or serving) to bar the advance of persons or things, or to prevent access to a place” (OED)). Наведена функција чланова класе [A BARRIER], међутим, представља тек један аспект функције самих врата; други пак аспект њихове функције — да људима, стварима и др. омогуће приступ, улазак у сваку од наведених „кутија”, те излазак из ње — издваја [MOVABLE] не само као једну од најзначајнијих физичких особености врата, већ и као њихову дистинктивну компоненту и у самој мерономији куће, тј. у поређењу са деловима куће из исте категорије [A BARRIER] као што су то, рецимо, зидови и ограда.

Обележје покретљивости, међутим, није својство целокупног предмета који затвара отвор у зиду намењен за улаз и излаз из куће, већ само једног његовог дела, оног који би се могао окарактерисати као „главни” затварач и који, судећи по речничким дефиницијама, и јесте тај који носи ознаку **door**. Али, поред тог покретног дела (крила врата), поменути предмет има и свој непокретни део, тј. оквир или рам врата (са својим појединачним деловима) за који се део **door** (A) причвршћује, нпр. *Check that the components of the hardwood door frame go together neatly ... Fit a suitable damp-proof membrane around the frame to isolate it from the surrounding masonry, then fit the frame in the opening* (BNC). ▪ *The door and doorframe of 208 do not exhibit signs of a forced entry* (COCA). ▪ *For maximum security, a matching hardwood door frame is recommended. Our feature shows the fitting of both frame and door* (COCA). ▪ *Sliding glass doors have screws on the bottom of each side of the doorframe* (COCA). ▪ *Will exits the apartment ... Looks down at the tile floor. Scanning it for a broken tile. Finds one ... Places it carefully where the bottom of the door meets the door jamb* (COCA). ▪ *After finishing the floor underlayment, I installed the door threshold and rehung the door* (COCA). У употреби језика, како то показују и претходни примери, лексема **door** обично се и користи у складу са речничким дефинисањем семеме **door** (A), при чему је њен референт сасвим јасно одвојив од референата лексичких ознака за друге делове целокупног предмета који затвара отвор у зиду.

Међутим, употреба лексеме **door** у речнику MWVD: “*Doors: composed of a movable part, the wing, and a frame*”, као и илустрација оваквог предмета (такође означеног са **door**) из речника MWCD (в. (xxx)) указују на то да би посматрана лексема могла да има и шири сми-

(xxx) **Door (I)** (MWCD)

сао, тј. да означава и приказани предмет у целини. Премда таква варијација смисла ни у једном од консултованих речничких извора није издвојена и као засебна семема, нити је пак садржана у самим дефиницијама семеме **door (I)**, о њој, коначно, говори и сам Круз приликом илустровања још једног типа *линеарне полисемije* (а поред аутохип(ер)онимије) — *аутомеронимије* или *аутохолонимије*, тј. случаја када једна лексема суужењем или пак ширењем свог основног значења постаје сама себи мероним, одн. холоним: “*door ... can refer either to the whole set-up, with jambs, lintel,*

threshold, and the leaf panel itself, as in Go through that door, or just to the leaf, as in Take the door off the hinges” (2004a: 109). Судићи по томе, **door (A)** у меронимији куће представља пример аутохолонима чији би ужи смисао био (**A1**) “a movable part of an object that opens and closes the entrance of a building / room”, а шири (**A2**) “an object with a movable part and its frame that closes the entrance of a building / room”, а један од могућих разлога што се ова, као и меронимијске „модулације значења” (Прћић 2008: 297) других лексема (укључујући и чланове саме меронимије куће)⁶ не могу пронаћи забележене у речницима јесте тај што, како објашњава Прћић (2008: 297), оне у језику још увек егзистирају само као прагматичка појава; ипак, оне такође могу почети (или пак не) „да развијају оделита метонимијска значења ... која временом могу постати системска и тако завредети да буду унесена у речнике” (Прћић 2008: 297).

У случају лексеме **door**, међутим, разлози што њен шири смисао (**A2**) није и лексикографски забележен могли би, како сматра аутор овог рада, бити и друге природе. Најпре, сам оквир врата (**door frame**) не би ни морао представљати део целине (**A2**) већ тек напореда са „затварачем” **door (A)** бити део, компонента самог зидног отвора којег облаже, обрубљује — именованог такође лексемом **door** у њеном секундарном значењу — **door (B)**

⁶ Прћић, рецимо, наводи читав низ колокација којима се илуструје и меронимијска модулација основног значења српске лексеме **прозор**: *монтирати прозор* (оквир с окном и шаркама, одн. цео предмет); *опрати прозор* (или оквир, или окно, или оквир с окном); *офарбати прозор* (само оквир); *разбити прозор* (само окно); *подмазати прозор* (само шарке) (2008: 297).

“the space in a wall which a door can close and by which you enter a building or room (= *doorway*; ↑*opening*)” (CCELD); “the space in a wall through which you enter or leave a room or building” (WN), нпр. *As they passed through the door, they saw Tom at the end of the room.* ▪ *I'd just come in the door when the phone rang.* ▪ *Anne got out the door as quickly as she could when she saw him there.* С обзиром на то да је у овом значењу лексема *door* синоним са *doorway*, изнета могућност постојања комеронимијског односа између *door frame* и *door* (A) проверена је (и потврђена) управо преко његове употребе:

A doorway includes four main components: (a) the door, which blocks the entrance ... (b) the door frame, which connects the door to the wall ... (c) the hinges, which connect the door to the door frame ... (d) the lock, which connects the door to the door frame (HWT: 43). ▪ This learning activity will help you name and understand the different parts of a doorway. Examine any inside door and doorway of your choice. Draw the different parts of this doorway, including the door ... Label this drawing, ‘An inside doorway’ (CCR: 89). ▪ The outside doorway is very similar to the inside one. Here is a list of the parts you will find in most outside doors and doorways. The door frame is fitted to the wall. It usually has a rebate cut into it, into which the door fits when it is closed. The lowest member of the outside door frame is a sill or threshold, which helps to stop water coming in. The head of is on the top of the door frame (CCR: 84).

Други пак разлог што шири смисао (A2) „није завредео да буде унесен у речнике” могао би бити и тај што *door* (A) (као и *door* (B)) има, у ствари, шири домен примене од оног што је као *типично* наведено у горе датим лексикографским дефиницијама — односећи се само на домен зграда и просторија, иако грађевинских зидова (и улазних отвора у њима) има и изван тог домена — и што у том случају врата *door* (A) не морају ни имати било какав оквир, нпр. врата на огради дворишта, парка, у зиду тврђаве, уврћених градова и др.

Имајући у виду и тај шири домен примене, *door* (A) се сада преиначује у генерално значење *door* (1) попут “a movable barrier to close an opening in a wall” (WNĐT), а *door* (B) у *door* (2) “the opening where a door is (= *doorway*)” (MWLD); “the space created when you open a door; doorway” (MED), што ће такође бити забележено и у семичком опису коришћењем опште ознаке *wall* (1) (в. V. 1. 2. 1):

door (1) = [AN OBJECT] + [FIXED AT THE EDGE] + [MOVABLE] + [BY WHICH AN ENTRY IN A WALL (1) IS CLOSED OR OPENED]

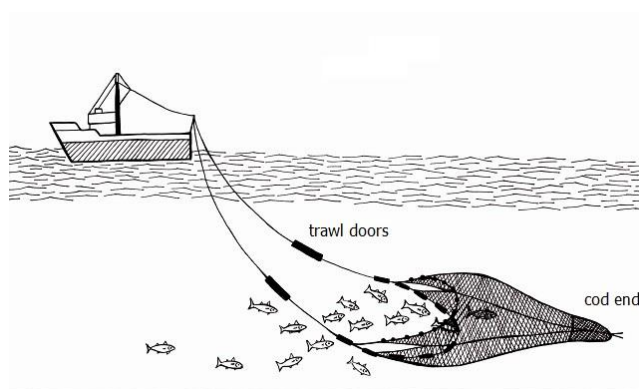
door (2) = [AN OPENING / A SPACE] + [IN A WALL (1)] + [THAT CAN BE CLOSED BY A DOOR (1)]

Осим преко наведених значења, меронимији куће лексема **door** припада и преко значења изведеног синегдохом *deo* → *целина* — **door** (3) “the building, house, etc., to which a door belongs” (AHDEL); “a building, house or the like as represented by its entrance” (RHUD); “a room that is entered via a door; a structure where people live or work (usually ordered along a street or road)” (WN), нпр. *We live next door to the bank.* ▪ *My friend lives just two doors away.* ▪ *His office is the third door down the hall.* ▪ *She went (from) door to door looking for her cat.* ▪ *We promise to deliver to your door within 48 hours of you ordering:*

door (3) = [A BUILDING / ROOM] + [TO WHICH A DOOR BELONGS]

Ово значење, штавише, **door** сврстава и међу оне (малобројне) мерониме куће који у посматраном лексичком пољу имају и статус синонима глобалног холонима, указујући истовремено и на важност коју означени део има у склопу дате целине. Значај врата, при томе, свакако произилази из њихове функције чијом се реализацијом истовремено испуњава и један од кључних услова за успешно извршење основне функције и саме целине; јер, да би та целина људима, стварима и др. пружила уточиште и заштиту, они се морају налазити *унутар* ње саме (што прво подразумева пролазак кроз њена врата).

Функција врата, уз суделовање и компоненте [MOVABLE], испоставља се као продуктивна асоцијативна база и за метафоричко распрострањавање лексеме **door**. Правци таквог ширења значења су, при томе, били усмерени и ка конкретном, и ка апстрактном домену. Најпре, у конкретном домену добијени резултати тих ширења су у тој мери вишеструки да их је у овом прегледу готово и немогуће побројати. Штавише, и у самим речничким изворима ова се значења или само обједињују дефиницијама попут “anything resembling a door in its *motion* or *use*; an *opening*, a *passage*” (OED); “an opening or route that suggests or resembles a door in giving physical access, entrance, or exit” (WNIED); “a point or place of entering; an opening or passage for entering” (WNDDT), нпр. *By opening the door, you perceive a nipple, screwed it on a perfect line with the tube, place on this the cap, shut the door, cock your gun, and*

(xxxix) **Door** (7) (Tas)

she is fired by the steel pin striking the cap on the point of the nipple. ▪ *The net is hauled by two wire warps, one attached to each door* (B. (xxx1)). ▪ *This pass was the door through which the invaders poured into the doomed country* ▪ *this pass was the door through which the invaders poured into the doomed country.* ▪ *... slipped into Switzerland by almost the last remaining door out of France* — или се пак репрезентују неким типичнијим мање или више специфичним значењем попут “a part of an object (such as piece of furniture or an appliance) that swings or slides open and shut” (MWLD), нпр. *the cupboard / closet / refrigerator / oven door*; “a large flat object that you open when you want to enter or leave a vehicle” (MED), нпр. *The police officer told him to open the car door.* ▪ *The truck door opened and Evie's father slid back into the driver's seat.* ▪ *He opens the bus door.*

door (4) = [A PHYSICAL OBJECT] + [RESEMBLING A DOOR IN ITS MOTION OR USE]

door (5) = [AN OPENING OR ROUTE] + [RESEMBLING A DOOR IN GIVING PHYSICAL ACCESS, ENTRANCE, OR EXIT]

У апстрактном домену, пак, метафоричко ширење значења посматране лексеме дало је следеће резултате:

door (6) “means of obtaining or approaching something” (OED); “a means of access or participation (= *opportunity*)” (MWOD); “an opportunity to do something, or a possibility that something will happen” (MED), нпр. *Our courses are the doors to success in English.* ▪ *For these young men, a sports career can be a door to fame and fortune.* ▪ *This new discovery will open the doors to prosperity.* ▪ *This new job has really opened a lot of doors (= create opportunities) for her.* ▪ *This decision could open the door to higher costs.* ▪ *The accident shut the door on her ballet career.* ▪ *The government is reluctant to shut the door on these proposals.* ▪ *These discussions may well open the door to / close the door on a peaceful solution (= make this possible / impossible):*

door (6) = [A MEANS / AN OPPORTUNITY] + [FOR ACHIEVING SOMETHING]

door (7) “any gateway marking an entrance or exit from one place or state to another” (RHUD), нпр. *There is hope beyond the grave, because Jesus Christ has opened the door to heaven for us by his death and resurrection* (COCA). ▪ *He asked me where I came from. I told him and it was as if I'd opened Heaven's door. His face softened, his pupils grew bigger, and his irises went deep green ... Enthusiastically he told me that he'd always wanted to visit Morocco* (BNC). ▪ *Lewis had slid from perfect health to death's door in less than a year* (BNC). ▪ *For seven*

ral days he was at death's door, and a grave had been kept ready in case the worst happened
(BNC):

door (7) = [A POINT] + [WHERE A TRANSITION FROM ONE (ABSTRACT) PLACE OR STATE TO ANOTHER BEGINS]

Метафоре којима се изводе наведена значења изискују сада и нешто ближи осврт на функцију врата као њихово мотивационо извориште. Наиме, како је већ речено, врата служе да омогуће улазак у „кутију” и излазак из ње, што је у оба случаја повезано са радњом кретања (оријентације споља–унутра и обрнуто). Ова радња, пак, поред самог субјекта, имплицира и одређену путању кретања од полазне до циљне тачке а успешност обављања такве радње потражује одсуство било какве препреке на датој путањи (Лејкоф 1987: 275). Јасно је, наравно, да у овој схеми кретања поменути услов могу да испуне једино врата која су отворена. Другим речима, само отворена врата јесу та која омогућавају слободан пролаз и тиме прилику да се до жељеног циља дође, и то не само у конкретном, већ како показује **door** (6), и у апстрактном домену. У обрнутом случају, пак, тј. када су затворена, врата представљају тачку у којој се кретање прекида, препреку која онемогућава прилику да се до циља (како конкретног, тако и апстрактног) стигне. Врата, отуда, као што је већ речено, имају двојну функцију или, како то Марковић наводи, „парадоксалну двоструку функцију” (1991: 66): она и пропуштају и преграђују. Ипак, судећи (најмање) по примерима употребе **door** у значењу **door** (6), могло би се рећи да је први наведени аспект функције (пропуштање) ипак примарнији у односу на други (преграђивање, затварање отвора); јер, за разлику од случајева када се посебно наглашава да су врата отворена (*to open the door*) или пак затворена (*to close / shut the door*), самостална употреба **door** у поменутом значењу, тј. случај када било које од указаних наглашавања изостаје (као у већ наведеним примерима: *Our courses are the doors to success in English. ▪ For these young men, a sports career can be a door to fame and fortune*), подразумева да су врата управо отворена.

Метафора којом се изводи значење **door** (7) такође је утемељена у радњи кретања при чему се врата сада виде као гранична линија која одваја две средине (простора, места) или, пре, као тачка прелаза из једне средине у другу, и то како стварну, тако и имагинарну, што се даље проширује и на промену човековог стања, одн. „прелазак” човека из једног у друго стање, било физичко или ментално. У оваквој концептуализацији, при томе, врата су, поново, отворена.

Представљена полисемантичка структура лексеме *door* показује, дакле, да се као најзначајније међу свим семантичким цртама врата издваја њихова функција и свакако покретљивост која ту функцију и омогућава. Функција врата је, при томе, двојна: она и омогућавају и онемогућавају приступ, слободан пролаз у кућу (или изван ње), и тиме у другом случају представљају и препреку попут и самог зида у чијем се склопу налазе. Ипак, у поређењу са зидом, врата нису тако поуздана, чврста препрека; штавише, она могу бити и његова „слаба тачка” (управо због своје покретљивости) која два простора које зид у потпуности раздваја, она ипак (и) повезују.

V. 1. 3. 2. *Threshold*

Део куће који се налази испод врата и, тиме, (заједно са њима) на граници између два простора у енглеском језику за своју примарну ознаку има лексему *threshold*, полисемичну лексему која мерономији куће припада преко два значења, основног *threshold (1)* и метонимијски (или синегдошки) изведеног значења *threshold (2)*:

threshold (1) “A piece of wood or stone placed beneath a door; a doorsill” (AHDEL); “The bottom-most part of a doorway that one crosses to enter; a sill” (WNDR); “a piece of wood, metal, or stone that forms the bottom of a door and that you walk over as you enter a room or building” (MWLD); “a horizontal piece of wood or stone that forms the bottom of a doorway and offers support when passing through a doorway” (WN), нпр. *George enters the house, crossing its threshold with one broad step. ▪ As the door opened soundlessly, she crossed the threshold and entered into the room. ▪ When they were married he carried her over the threshold.*

threshold (1) = [A PART OF A DOOR(WAY)] + [BOTTOM-MOST] + [HORIZONTAL] + [CROSSED IN ENTERING A BUILDING / ROOM]

threshold (2) “the doorway itself” (CCELD); “the entrance to a house or building” (RHWU); “the entrance (the space in a wall) through which you enter or leave a room or building; the space that a door can close” (WN), нпр. *He stopped at the threshold of the bedroom. ▪ She stood hesitating on the threshold:*

threshold (2) = [AN OPENING / A SPACE] + [IN A WALL OF A BUILDING / ROOM] + [THAT CAN BE CLOSED BY A DOOR (1)]

Преостали део значењске структуре лексеме **threshold** резултат је метафоричких пре-сликавања усмерених ка следећим конкретним и апстрактним сегментима ванјезичке стварности:

threshold (3) “the place or point of entering” (ChD); “A point of entry or beginning” (ODBE; ODAE), нпр. *a hamlet on the threshold of a narrow valley* ▪ *We are on the trail of old Baltimore, and in a few moments we shall find ourselves on the threshold of the town* (BNS: 32). ▪ *As he stands on the threshold of the village, Lubbock watches its people at work* (Afi: 29):

threshold (3) = [A POINT / PLACE] + [AT WHICH A REGION BEGINS / IS ENTERED]

threshold (4) “the beginning of a new and important event or development” (LDCEO); “the starting point for a new state or experience” (WN); “the starting point of an experience, event, or venture” (CBELD); “the point just before a new situation, period of life, etc. begins” (OALD); “the beginning of something such as a new condition, an important discovery, etc.” (MWLD), нпр. *Having completed his degree, he was now on the threshold of a new life.* ▪ *on the threshold of adulthood / manhood* ▪ *young people on the threshold of their careers* ▪ *the threshold of an era of scientific and technological development* ▪ *We thought that we were on the threshold of an age of space travel.* ▪ *Poor leadership has brought the two countries to the threshold of war.* ▪ *We are (standing) on the threshold of a great adventure.* ▪ *The creature is on the threshold of extinction.*

threshold (4) = [A POINT / TIME] + [AT WHICH A NEW EVENT, CONDITION, OR EXPERIENCE IS SUPPOSED TO BEGIN]

threshold (5) “any limit, quantity, etc. beyond someone's tolerance or at which something occurs” (WNWCD); “The point that must be exceeded to begin producing a given effect or result or to elicit a response” (AHDEL); “the level at which something starts to happen or have an effect” (LDCEO; OALD); “A threshold is an amount, level, or limit on a scale. When the threshold is reached, something else happens or changes” (CCELD); “A level, rate, or amount at which something comes into effect” (ODBE; ODAE); “a level, point, or value above which something is true or will take place and below which it is not or will not” (MWOD), нпр. *below the threshold of consciousness* ▪ *the threshold of perception* ▪ *the threshold of anger* ▪ *sounds that are above / below the threshold of hearing [= sounds that are too high / low to be heard]* ▪ *He has a high pain threshold [= he does not feel pain as easily as other people]* ▪ *I have a low threshold for boredom.* ▪ *Fewer than forty per cent voted—the threshold for results to be valid.* ▪ *The consensus has clearly shifted in favour of raising the nuclear threshold:*

threshold (5) = [A POINT / LEVEL / VALUE] + [AT WHICH SOMETHING OCCURS]

Као што се из наведеног прегледа види, невелику значењску структуру лексеме **threshold** углавном конституишу метафоричка значења мотивисана искључиво позицијом прага испред улазних кућних врата, одн. на самој граници између спољашњег простора и унутрашњости куће. Метафора којом се ова значења изводе утемељена су такође (као и у случају лексеме **door**) у схеми кретања — и то како у конкретној, просторној, тако и у апстрактној сфери — на чијој се путањи, при томе, праг (а за разлику од врата) никада не види као препрека која би то кретање и онемогућила; другим речима, праг увек допушта, омогућава слободан пролаз у неку нову средину (стање, етапу и др.) на чијој се граници, „почетку” налази, и у том случају он је сличан само вратима која су отворена.

V. 1. 4. *Window* и *pane*

V. 1. 4. 1. *Window*

Друга врста отвора на кући, као и његов „провидни затварач”, у енглеском језику именовани су лексемом **window**, која се у меронимији куће позиционира у више чворишта, представљајући не само непосредни и посредни мероним холонима **house: window** < (**room** <) **house**, већ и сам свој мероним, тј. аутомероним.

Према већини консултованих речника, основно значење лексеме јесте следеће:

window (1) “an opening in the wall or roof of a building that is provided to let in light or air or to see what is outside” (CBELD), нпр. *I looked out of the window and saw a deer.* ▪ *We have a clear view of the ocean from our hotel window.* ▪ *She opened a window to let in some air.* ▪ *It's a bit cool in here, isn't it? I think I'll close the window.* ▪ *All the houses will have a traditional look with curved timber framed windows, decorative roof detail and over-door pediments:*

window (1) = [AN OPENING] + [IN A WALL OR ROOF OF A BUILDING / ROOM] + [FOR LETTING IN LIGHT OR AIR OR FOR LOOKING THROUGH]

Из овог значења се метонимијом (или пак синегдохом) изводи и семема **window** (2) на коју се потом надовезује и семама **window** (3), изведена из претходне синегдошким процесом *целина* → *део*:

window (2) „a light framework, made of timber, metal or plastic, that contains glass or glazed opening frames and is placed in a wall or roof to let in light or air or to see through” (CBELD); “a framework enclosing a pane of glass for such an opening” (AHDEL); „a frame in a wall with glass in it that lets light and air into and lets you see what is outside” (MEDB), нпр. *Finally the builders put in the windows:*

window (2) = [AN OBJECT] + [WHICH CLOSES A WINDOW (1)] + [CONSISTED OF A FRAME WITH GLASS IN IT]

window (3) “the glass in the window” (OALD); “a piece of glass that covers an opening in a window” (MWOD); “A pane of glass or similar material enclosed in such a framework” (AHDEL), нпр. *He used vinegar and water to wash the windows. ▪ He accidentally broke a window. ▪ I saw a child's face at the window. ▪ The windows were single pane glass that was stained with smoke, dirt, and the oils from human skin:*

window (3) = [A SHEET OF GLASS] + [ENCLOSED IN THE FRAME OF A WINDOW (2)]

У речницима енглеског језика као засебна семема лексеме издваја се и **window (4)** — “A space on the inside of a store's window where goods are displayed for sale” (ODBE; ODAE); “the display space in and directly behind a shop window” (CBELD); “a space behind a window of retail store containing displayed merchandise” (MWOD), нпр. *What size are those shoes in the window? ▪ I saw the dress I wanted in the window.* — представљајући значење које лексема добија елиптирањем сложенице **window display**:

window (4) = [A SPACE] + [IN AND BEHIND A SHOP WINDOW] + [WHERE GOODS ARE DISPLAYED FOR SALE]

Пре него што се у наставку излагања покажу и други резултати семантичког ширења лексеме **window**, мотивисани не само прозором као уоквиреним отвором, већ и прозором као отвором кроз који се може гледати и тиме прикупити информације како о ономе што се (у односу на оног који посматра) налази споља, тако и о ономе што се „дешава” унутра (као што је то био случај и код већ поменуто семеме **window (4)**), најпре се издваја оно значење лексеме **window** у ком она представља ознаку и за само средство посматрања, гледања — **window (5)** “eye” (WNIED), нпр. *a pair of indigo windows:*

window (5) = [A PART OF A BODY] + [WHICH ONE CAN SEE WITH]

Браћајући се сада и на друге конкретне артефакте са отворима који, такође, омогућавају „проток информација” између две стране, а означени су лексемом *window*, дати преглед наставља се, најпре, очекиваним, предвидљивим значењем — *window* (6) “a space in the side of a vehicle which has glass in it so that light can come in and you can see out” (CBELD); “a similar frame in a vehicle” (MEDB), нпр. *Can you roll down the car window?* ▪ *Would you like an aisle seat or would you prefer to be by the window?* ▪ *Car windows are usually made from toughened glass:*

window (6) = [AN OPENING] + [IN A VEHICLE] + [CONSISTED OF A FRAME WITH GLASS IN IT] + [FOR LETTING IN LIGHT OR AIR OR FOR LOOKING THROUGH]

Тakoђе, са већ реченом мотивацијом, изводе се и следећа конкретна значења лексеме:

window (7) “an opening in a partition or wall through which business is conducted” (MWOD); “An opening in a wall or screen through which customers are served in a bank, ticket office, or similar building” (ODBE; ODAE), нпр. *a bank teller's window* ▪ *a ticket window* ▪ *He sits behind a window and sells movie tickets.* ▪ *I ran across the street to get into the office. There were several customers at the windows, some being served, others waiting to be served:*

window (7) = [AN OPENING] + [IN A WALL OR PARTITION] + [THROUGH WHICH CUSTOMERS ARE SERVED IN A BANK, TICKET OFFICE, OR THE LIKE]

window (8) „a transparent area of an envelope revealing an address within” (CBELD); „a transparent section in an envelope, displaying the address” (RHWU), нпр. *The address must be clearly visible through the window of the envelope.* ▪ *Do you feel obliged to tear out plastic windows in envelopes before recycling them?* ▪ *Police say the first four letters were sent using window envelopes, with the Elland Road address showing through the window:*

window (8) = [AN AREA OF AN ENVELOPE] + [TRANSPARENT] + [SERVES TO REVEAL AN ADDRESS WITHIN]

window (9) „(comput.) a discrete, typically rectangular, display of data appearing on a computer screen” (WNWCD); „an area or box on a computer screen that shows a program that is currently running” (MWLD); нпр. *in many GUIs, several windows may appear side by side* ▪ *Minimize that window and open a new one.* ▪ *Close all the windows and restart the computer.* ▪ *Click on the X to close the window:*

window (9) = [AN AREA ON A COMPUTER SCREEN] + [FRAMED] + [IN WHICH INFORMATION OF A PARTICULAR TYPE IS DISPLAYED]

Лексема **window** је, поред тога, развила и два апстрактна значења од којих прво — **window (10)** “A means of observing and learning about” (ODBE; ODAE); “something that makes it possible to see or understand something clearly” (MWLD), нпр. *Television is a sort of window on the world.* ▪ *It gave me an intriguing window into the way people live.* ▪ *This knowledge opens a window into your opponent's mind.* ▪ *The book gives the reader a window on war.* ▪ *The actors performed A Doll's House, written by Ibsen, which provides a window on the life of a seemingly happy family.* — можда и на најочитији начин „сведочи” о концептуализацији прозора као „ока”, тј. онога што омогућава гледање и истовремено спознају:

window (10) = [A MEANS] + [BY WHICH SOMETHING CAN BE SEEN AND LEARNED ABOUT]

Друго апстрактно значење лексеме — **window (11)** “An interval or opportunity for action” (ODBE; ODAE); “An interval of time during which an activity can or must take place” (AHDEL); “a time when there is an opportunity to do something, although it may not last long” (OALD); “a period of time regarded as highly favorable for initiating or completing something” (RHWU), нпр. *The shuttle's launch has a window of only two days.* ▪ *Investitors have a window of perhaps six months before interest rates rise.* ▪ *allowed the race committee a three-day window* ▪ *February 15 to March 15 should be the final window for new offers* ▪ *The window of opportunity [= the time during which there is a chance to do something] has closed / ended.* ▪ *We now have a small window of opportunity in which to make our views known.* ▪ *a window of vulnerability when the air force was subject to attack* — резултат је пресликавања просторног искуства и у временску димензију: прозор је и уоквирени „временски отвор” који, као и (отворена) врата или пак праг, омогућава слободан пролаз. Ипак, за разлику од врата, прозор се у овој сликовној схеми кретања никада не доживљава и као препрека; јер, чак и када је прозор затворен, гледање кроз њега је и даље извор информација:

window (11) = [A PERIOD OF TIME] + [USUALLY NOT LONG] + [WHEN THERE IS OPPORTUNITY TO DO SOMETHING]

Као што дати преглед показује, важност прозора као отвора на кући који њеној унутрашњости, тј. њеним станарима, пре свега обезбеђује светлост и свеж ваздух у развоју полисемије његовог енглеског назива остала је потпуно непримећена. Насупрот томе, прозор као уоквирени отвор кроз који се може гледати и тиме прикупљати информације база је за

готово сва секундарна значења лексеме, а колики је значај баш ова функција прозора имала за развој полисемије лексеме *window* нарочито показује и једна од њених семема, по којој је *window* ознака и за око човека, као и метафора *видети је знати* (Радић-Бојанић и Халупка-Решетар 2014б: 354) којом се изводи семема *window (10)*. Поред тога, прозор је и временски период, такође „уоквирен”, ограничен, отвор који пружа прилику да се (баш у том временском оквиру) и стигне до жељеног циља, оствари некакав план.

Што се пак основног значења лексеме тиче, а нарочито изведених семема *window window (2)* и *(3)*, на почетку је већ речено да ова лексема у мерономији куће представља и пример аутомеронима (*window (2) > window (3)*), што значи да су се меронимијске модуларације њеног основног значења, у прво време карактеристичне само за употребу језика, временом довољно усталиле и развиле у оделита системска значења (а за разлику од лексеме *door*) и „тако завределе са буду унесене у речнике” (Прћић 2008: 297).

V. 1. 4. 2. *P a n e*

Као један од непосредних меронима лексеме *window* (и тиме посредних меронима од лексеме *house*), лексема *pane* означава управо онај део прозорског отвора који му — чак и онда када је њиме затворен — и даље омогућава да врши своју, како се испоставља, најзначајнију функцију „средства” за посматрање онога што се дешава изван куће. Ова важна улога прозорског окна, међутим, у развоју полисемије његовог енглеског назива није била запажена.

Иако полисемантичка структура лексеме *pane* такође није ни изразито богата, лексема је у мерономији куће, ипак, успела да се, као и *window*, „избори” за статус аутомеронима, како то у тачки 1 показује и целокупан речнички приказ ове лексеме из WNWCD:

pane

1. a piece or division, esp. if flat and rectangular; specif.,
 - a. a single division of a window, etc., consisting of a sheet of glass in a frame [нпр. *its windows broken into tiny panes like the windows of the store in town*]
 - b. such a sheet of glass [нпр. *glass, thick square panes set into a black iron frame*]
 - c. a panel, as of a door, wall, etc. [нпр. *The door had a glass pane in it, to let some light in.*
▪ *He broke one of the wooden panels in the wall*]

2. any of the flat sides, or faces, as of a nut, bolt head, cut diamond, etc. [нпр. *He works on a painting as a jeweler on panes of a diamond*]

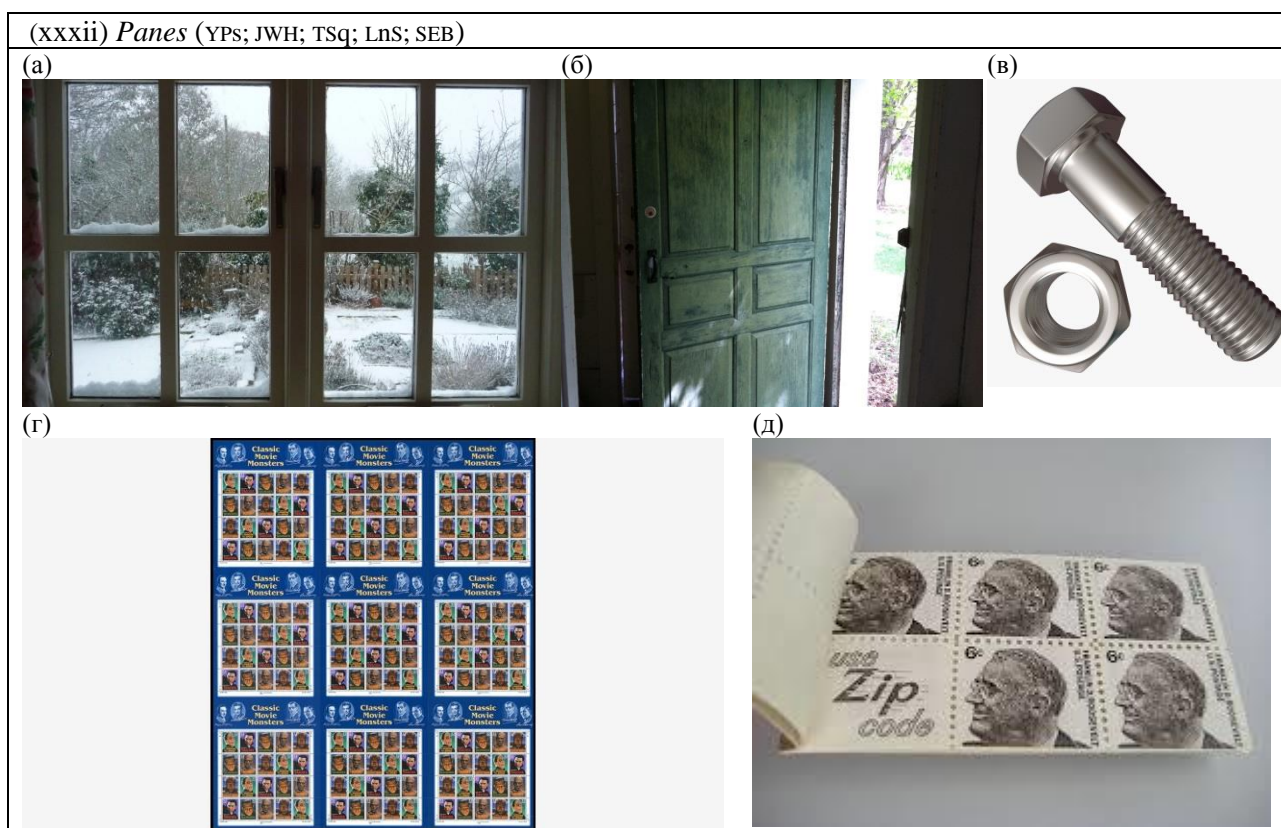
3. PHILATELY

- a. a separate section of stamps, variously a quarter, half, or full sheet, as cut for sale [нпр. *In 1958, the Post Office ceased the practice as collectors were purchasing only the plate blocks, leaving broken panes of stamps in post offices*]
- b. a block of stamps sold in a booklet [нпр. *This cover bears a pane of nine stamps from the Wedgwood £3 book of stamps*]

Из датог приказа, осим тога, може се видети да је читав развој полисемије лексеме *pane*, усмерен притом само на конкретне сегменте ванјезичке стварности (в. (xxxii)), искључиво био базиран на слици окна као једног у низу сличних, уоквирених и обично правоугаоних одељака прозора:

pane (1) = [A SECTION OF A WINDOW (2)] + [FRAMED] + [FILLED WITH A SHEET OF GLASS]

pane (2) = [A SHEET OF GLASS] + [ENCLOSED IN A FRAME OF A PANE (1)]

pane (3) = [A SECTION OF A DOOR, WALL, ETC.] + [USU RECTANGULAR] + [DIFFERENT FROM THE SURFACE ROUND]

pane (4) = [A SIDE OF A MULTI-FACETED OBJECT] + [SUCH AS A NUT, BOLT HEAD, CUT DIAMOND]

pane (5) = [A BLOCK OF STAMPS] + [INTO WHICH AN ORIGINAL PLATE-SIZED SHEET OF STAMPS IS CUT FOR SALE] + [philately]

pane (6) = [A BLOCK OF STAMPS] + [FORMING A PAGE IN A STAMP BOOKLET] + [philately]

V. 1. 5. *Roof* и *ridge*

V. 1. 5. 1. *Roof*

На овдашњу кућну целину коначно се поставља и кров, најтипичнији део међу структурним деловима куће (према америчким испитаницима) који за свој основни назив у енглеском језику има лексему *roof*. Лексема *roof* је полисемична лексема која мерономији куће припада како преко основног, тако и једног броја секундарних значења.

На основу лексикографских дефиниција „главног” значења лексеме — *roof* (1) “the top outer part of a building” (MED); “the outside upper covering of a house or other building” (OED); “a part of a building which covers it and protects it” (EESD); “the covering on top of a building which protects people and their possessions from the weather” (CCELD); “the cover of any house or building irrespective of the materials of which it is composed” (NWDEL), нпр. *Most houses in medieval times were built high and narrow, with steep pointed roofs.* ▪ *The school has a flat roof.* ▪ *The Holy Family Hospital is riddled with bullets, which also destroyed the statue of the Virgin on the roof of the church nearby.* ▪ *The roof of the old barn collapsed.* ▪ *Smoke rose above the station roof.* ▪ *Some crows had collected on the corrugated-iron roof of a warehouse opposite.* ▪ *The cat walked across the roof of the greenhouse.* ▪ *I fixed a small leak in the roof of her woodshed.* — као и увидом у њену полисемантичку структуру, издвајају се три семе које имају дијагностичку улогу у одређењу овог значења:

roof (1) = [A PART OF A BUILDING] + [TOPMOST] + [COVERING IT AND PROTECTING IT FROM THE WEATHER]

Семе нижега ранга [TOPMOST] и [COVERING IT AND PROTECTING IT FROM THE WEATHER] односе се, дакле, на позицију коју означени део има у целокупној структури куће, те на његову функцију у оквиру целине, представљајући уједно и семе које се потврђују као мотивациона изворишта највећег броја секундарних значења лексеме **roof**, о чему ће више речи бити нешто касније.

Остајући и даље код основног значења посматране лексеме, за ово испитивање релевантним се показују и следећи начини његовог речничког дефинисања — **roof** (I) “the structure forming the upper covering of a building” (ODBE / ODAE); “a structure that covers or forms the top of the building” (CEDCU / LDCEO); “the exterior surface and its supporting structure on the top of a building” (ANDEL) — на основу којих се, наиме, добија информација не само о томе да означени део куће и сам по себи представља „структуру”, тј. део састављен из више (својих) делова, већ и о томе да „границе” тог дела не обухватају само онај „перцептивно најистакнутији” део крова, тј. горњу, спољашњу површину куће, сам кровни покривач (како би се из понеких речничких описа дало закључити), него да се оне протежу и испод те површине, у саму унутрашњост куће, захватајући у њој и ону конструкцијску целину која поменути површински део подупире, одн. на коју црепови или друге врсте кровних материјала належу.

Штавише, за разлику од речника ANDEL, који речени опис и саме структуре целокупног горњег дела куће наводи у истој дефиницији (тачки), у RHUD се сличан опис даје кроз две засебне семеме (тачке) — “1. the exterior upper covering of a house or other building; 2. a frame for supporting this: *an open-timbered roof*” — чиме се, коначно, показује и то да иста лексема **roof** служи као ознака (и) за сваки од два издвојена дела крова понаособ. Потврда о томе такође се проналази и у једном од енциклопедијских извора: “A roof is ... the covering on the uppermost part of a building or shelter which provides protection from animals and weather ... The word also denotes the framing or structure which supports that covering” (CDC), као и примерима употребе посматране лексеме: *Snow will be removed from the roof [= the exterior surface / covering] until the repairs, scheduled to be complete by the weekend of Feb. 20* (COCA) и *In this country there are but two kinds of tiles in ordinary use, plain tiles and pan-tiles; ... the latter are curved, so that when laid upon a roof [= a roof frame] each tile overlaps the edge of the next to it* (CDAT: 280). Имајући, притом, у виду да је лексема **roof** ипак ознака и за кров посматран у целини, овакав случај варирања њеног основног зна-

чења представља још један пример аутомеронимије, која притом тек почиње да се уводи у речнике.

Своју полисемију у мерономији куће лексема **roof** је развијала и према метонимијској формули *предмет, објекат* → *материјал од ког се он прави* (или пак синегдошкој типа *целина* → *део*) што је за резултат дало значење **roof (2)** “roofing” (WNIED); “material that is used for building or repairing a roof (= **roofing**)” (MWDO), нпр. *slate roof* ▪ *slag or gravel roof* ▪ *coal tar, pitch, and felt roof*:

roof (2) = [MATERIAL] + [USED FOR BUILDING OR REPAIRING A ROOF]

У истој мерономији **roof** такође налази своје место (тј. више њих) и преко значења **roof (3)** — “the ceiling of a room or other covered part of a house, building, etc.” (OED), нпр. *The roof of the room was not plastered, but was formed of the flooring of the room above* (OMF: 21). ▪ *Its principal room is the Livery Hall, high ceilinged, with decorated roof, chandeliers, and tall marble pillars.* ▪ *Miles gazed out into space through the circular hatch in the roof of the chamber* (COCA):

roof (3) = [A PART OF A ROOM OR OTHER COVERED PART OF BUILDING] + [A SURFACE] +
[UPPER]

Посматрано са синхронијског аспекта, **roof (3)** се из **roof (1)** изводи метонимијом, с обзиром на то да два упоређена ентитета (кров куће и таваница просторије) остају у истом домену, деле заједнички простор, при чему се асоцијативна веза међу њима успоставља и на основу позиција сваког од ових ентитета у структури својих *непосредних* целина, и на основу заједничке функције *наткривања*, *надношења* над одређеним простором (дакле, у оба случаја гледано по унутрашњој вертикали целине, тј. „оком” посматрача коме је и један и други ентитет изнад главе). Имајући, међутим, у виду и историјску перспективу, тј. чињеницу да је таваница постала део куће тек у каснијим фазама њеног развоја и да је стога „горњу граничну површину” унутрашњег простора једне (сада) примитивне куће представљао, у ствари, сам кров, могуће је да је **roof (3)** „зачето” и самим варирањем **roof (1)**, тј. модулацијом основног значења дате лексеме које се временом развило и у оделито системско значење.

Као чланица мерономије куће, лексема **roof** потврђује се, такође, и преко секундарног значења изведеног синегдохом, типа *део* → *целина* — **roof (4)** “a house” (RHUD; OALD₁); “figuratively, a house or home” (WNWCD); “a dwelling” (WNDDT); “a house or other shelter”

(CEDCU); “a house or other building, especially in the context of hospitality or shelter” (ODBE); “the upper exterior surface of a dwelling as a symbol of the home itself” (AHDEL), нпр. *He simply has not a red cent or a roof.* ▪ *She had been happy to give them a free roof until they got work.* ▪ *He had his roof and taught physics in a boy's school.* ▪ *helping those without a roof over their heads* ▪ *three generations living under the same roof* ▪ *He could not abandon the abandoned – the unsettled who temporarily need a roof, a meal and a mattress* (COCA):

roof (4) = [A STRUCTURE WITH A ROOF AND WALL] + [ESP. A HOUSE] + [PROVIDING PROTECTION FROM THE WEATHER] + [fig.]

Овим значењем, преко ког се **roof** као (конотативно обележени) синоним холонима **house** позиционира и на сам врх мерономије куће, истиче се, пре свега, заштитничка функција крова, и то до те мере да се он, у ствари, узима и за сам симбол целине коју чини: првенствено куће, али и друге сличне врсте склоништа, уточишта. Истовремено, када се кућа назове именом **roof**, онда се тиме у први план ставља и заштитничка функција читаве те целине, док се све друге њене особине или функције занемарују (Марковић 1991: 72). Заштитничку функцију, при томе, речена целина свакако „наслеђује” од крова (тј. остварује преко крова), али не и само од њега; јер, како би пружила неопходну заштиту од времена или других спољних утицаја, кући је, осим „покривача” као заштите „одгоре”, потребан и „омотач”, тј. зидови који ће тај наткривени простор заштитити и „са стране”. Сагледано на овај начин, зидови би се онда могли сматрати подједнако важним деловима куће као и сам кров; ипак, они нису, како је то показала полисемантичка структура лексеме **wall**, завредели да преузму и статус симбола читаве „заштитничке” целине као што то, с друге стране, јесте кров.

Полисемантичку структуру лексеме **roof** чини и низ секундарних значења изведених метафором. У речницима су таква значења углавном различито организована унутар (речничког) чланка и, пре свега, у различитој мери генерализована. Она (нај)уопштенија пак на најексплицитнији начин указују и на мотивациона изворишта поменутог типа семантичке трансформације — **roof (5)** “anything like a roof in *position* or *use*” (WNWCD); “any top covering of something” (AHDEL); “the top or peak of anything” (WNWCD); “the top or highest part of something” (NWDEL); “a highest or topmost point or part” (CEDCU); “(fig) the highest point or summit of something; that which completes or covers in (= **ceiling**)” (OED); “the most elevated part of anything; top; summit” (WCD):

roof (5) = [A PART OF ANYTHING] + [UPPERMOST] + [WHICH COMPLETES OR COVERS IN]

Специфичније дефинисана значења лексеме, с друге стране, показују и, конкретно, који су то ентитети који се у енглеском језику асоцијативно повезују са крововима кућа. У прегледу који следи видеће се да ти ентитети у највећем броју случајева и сами представљају делове (делова) целина које већином долазе из домена конкретног, физичког, захватајући у њему како (под)домен артефаката (објеката, предмета које је створио човек), тако и (под)домен природних ентитета (као што су то, рецимо, људи, животиње, пећине, шуме, планине, стене, Земљин омотач и др.).

Тако је ширењем значења, најпре, у домену артефаката лексема **roof** постала ознака и за њихов, такође, горњи, највиши структурни део (гледано споља и/или изнутра) који обавља и функцију покривања, наткривања, заштите читаве целине или пак неког њеног дела; специфичније, **roof** означава и:

roof (6) “the top of a covered *vehicle*” (IERO); “the top of a *vehicle*, e.g. a *car*, *bus* or *lorry*” (EEBD; EESD); “something suggesting a roof as the top over the passenger section of a *vehicle*” (MWOD); “that which corresponds with or resembles the covering of a house, as the top of a *carrage* or *car*” (NWDEL); “the roof of a *car* or *other vehicle* is the covering on the top of it which protects passengers or goods from the weather” (CCELD), нпр. *We can probably strap the cases to the roof of her car.* ▪ *Topson looked up at the roof of the truck.* ▪ *Loud bangs were heard on the van roof.* ▪ *All she could see ... was the roof of her ship, the Alice Liddell, gaping beneath them* (BNC). ▪ *A cable and hook swing down from the helicopter, almost touching the roof of the train* (COCA). ▪ *Catia-man recently discovered that a human mechanic would not be able to reach the red navigation light on the roof of the plane to change the bulb* (COCA). ▪ *... horses were decorated with laurels and a red flag floated from the roof of the coach* (BNC):

roof (6) = [A PART OF A VEHICLE] + [TOPMOST] + [COVERING IT AND PROTECTING PAS-
SENGERS OR GOODS FROM THE WEATHER]

roof (7) “the top covering of a vehicle, *oven*, or other structure” (CEDCU); “any top covering, as of a car or *oven*” (WCD); “the top inner surface of an *oven*, *refrigerator*, etc.” (IERO); нпр. *The grill is well positioned in one corner of the roof of the oven and browns food evenly as it turns on the turntable* (BNC). ▪ *Fasten the lights to the interior roof of the refrigerator so the light shines down below* (GG). ▪ *There was a service door in the roof of the elevator. He tried to reach it but*

wasn't tall enough (COCA) ▪ *The female agent looked at his body on the roof of the elevator* (COCA):

roof (7) = [A PART OF AN APPLIANCE, MACHINE OR SIMILAR STRUCTURE] + [TOPMOST] + [COVERING]

roof (8) “the structure that covers or forms the top of a building, vehicle, *tent* etc” (LDCEO); “top covering of a building, *tent*, bus, car, etc” (OALD₁); “the top covering part of a *temporary structure*” (MED), нпр. *Rain pattered on the roof of the tent.* ▪ *Made from 8-foot 2x4s for a nice proportion and using canvas for the roof, such a playhouse could be built for a song* (COCA):

roof (8) = [A PART OF A TENT OR OTHER TEMPORARY STRUCTURE] + [TOPMOST] + [COVERING IT AND PROVIDING PROTECTION FROM THE WEATHER]

Поред тога што припада мерономијама различитих артефаката, лексема **roof** је члан и мерономије (људског или животињског) тела, означавајући:

roof (9) “the vaulted upper boundary of the *mouth*” (MWOD); “the hard top part of the inside of your mouth” (MED); “the roof of your mouth is the mouth’s upper, inside surface” (CDAE), нпр. *This cake is so dry that it sticks to the roof of your mouth (= upper surface of the mouth).* ▪ *He bit into a hot slice of pizza and burned the roof of his mouth.* ▪ *I could see the roof of the bear's mouth.* ▪ *The roof of the dog's mouth was black, an indication that he was a purebred* (COCA):

roof (9) = [A PART OF A MOUTH] + [INNER] + [UPPER] + [A SURFACE]

roof (10) “a covering structure of *any of various parts of the body* other than the mouth” (MWOD); “any structure that covers *an organ or part*” (CEDCU), нпр. *roof of the skull* ▪ *roof of a cavity* ▪ *Unfortunately, leaping from my seat in the dugout, I cracked my skull on its roof and the world turned black* (BNC). ▪ *roof of the dental pulp chamber* ▪ *FDG-PET/CT staging identified a hypermetabolic lesion at the roof of the left nasal cavity* (COCA). ▪ *The scans showed delicate internal nasal structures that formed from bones in the reptile's palate and the roof of its skull* (COCA). ▪ *Along the top of the midbrain, which represents the roof of the brain stem, layers of cells interpret the spatial layout of an animal's surroundings relative to its body* (COCA):

roof (10) = [A PART OF AN ORGAN OR OTHER BODY PART] + [UPPER] + [COVERING AND PROTECTING ITS INSIDE]

Такође, конкретизацијом значења **roof (5)** лексема **roof** односи се и на делове других конкретних ентитета:

roof (11) “something suggesting a roof as a *canopy of leaves and branches*” (MWOD); “the canopy of leaves and branches formed by trees or other vegetative growth” (WNIED); нпр. *Gros Ventre waited around one last bend in the road, supertime lights coming on here and there beneath its roof of trees* (COCA). ▪ *They were packed lightly for a day trip, so there were no tents or even blankets to shelter them. Just the roof of green, green leaves – green even in the middle of the night, because in the jungle green is not just a color of light, but a quality of being* (COCA). ▪ *A gust of wind disturbs the roof of the jungle* (COCA). ▪ *The leafy branches that make up the upper roof of the forest?* (COCA):

roof (11) = [A LAYER IN A FOREST] + [UPPERMOST] + [FORMED BY THE CROWNS OF THE TREES]

roof (12) “the top of the inside of a *tunnel, cave, etc.*” (MWLD); “the highest part of an *underground area or structure*” (MED); “the roof of an *underground space* such as *cave* or *mine* is the highest part of it (= **ceiling**)” (CCELD); “the overhead of an excavation or tunnel in a mine” (WNIED), нпр. *The roof (= upper surface) of the cave is 50 metres up.* ▪ *A large number of bat-things are gathering amid the stalactites that hang from the roof of the cavern* (COCA). ▪ *At this level there was a constant trickle of water falling from the roof of the tunnel* (COCA). ▪ *Today in eastern Kentucky, a miner was killed when the roof of the mine he was working in collapsed after a rock fall* (COCA):

roof (12) = [A PART OF AN UNDERGROUND SPACE] + [UPPER] + [A SURFACE]

roof (13) “(mountaineering) the underside of a projecting *overhang*” (CEDCU), нпр. *On the lip of an overhang which has no footholds immediately below... You jockey one boot up the rock, pressing on the flat face, then throw a knee over the edge of the roof.* ▪ *The remaining routes are on the west faces of Lower and Upper Man. On the lower crag lies Goth (E1 5b), a finely positioned climb up a steep, curving groove. This can prove a little strenuous to those who climb slowly (hint!). The most obvious line on the upper crag is Vandal (VS 4c), taking the hanging grooveline to the right of a huge triangular roof to the summit of the rock* (BNC);

roof (13) = [A PART OF A ROCK OVERHANG] + [AN UNDERSIDE SURFACE] + [mountaineering]

roof (14) “(fig) a huge mountain range” (OALD₁); “(fig) a high mountain range or plateau; the highest part (of a region)” (OED), нпр. *Mount Everest is the roof of the world.* ▪ *I would stand on the roof of this extraordinary mountain* (COCA). ▪ *... this region offers some of the best and most dramatic cycling in the Old West. We are now spinning across a rolling plateau of desert expanse ... Aware of the rate at which the sun will drop, we hammer the last 10 miles of*

Highway 14, determined to watch the flat blue sky turn pink from above the desert's roof (COCA).

▪ *I boarded the cog railway for the trip up New Hampshire's 6,288-foot Mount Washington on a sunny, warm morning in September. An hour and a quarter later, I stepped out onto the roof of New England, a desolate landscape of rock, precipice, and cloud stung by lashing sleet, brisk wind, and air chilled to thirty-nine degrees* (COCA):

roof (14) = [A PART OF A REGION] + [UPPERMOST] + [fig.]

roof (15) “(fig) the sky” (OALD₁); “(fig) heaven, the upper air, as covering the earth” (OED), нпр. *Jagged mountains in the distance rose into a roof of fire-colored cloud* (COCA). ▪ *He looked up and saw an unbroken roof of white clouds, gleaming, like pearl* (COCA). ▪ *When my father was younger, he had taken time-lapse photographs of the Perseid meteor showers that made it look as if silver stars dripped like stalactites from the roof of the sky* (COCA). ▪ *Far across the world, that world whose roof of sky was riddled with spying satellites ... Yabril had breakfast in the palace with the Sultan of Sherhaben* (COCA). ▪ *It can also witness my better moments of nurture and care: well-tended, bountiful vegetable plots, planted trees reaching for the blue roof of the sky, an ordered comeliness of house, barn and pond* (COCA):

roof (15) = [A LAYER OF EARTH'S ATMOSPHERE] + [UPPER (AS VIEWED FROM THE EARTH)] + [fig.]

И, на крају, значење **roof (16)** “an upper limit (= **ceiling**)” (MWOD); “an upper limit on what is allowed” (WN) или, специфичније дефинисано, “the upper limit or level of *prices* or *wages*” (ODBE) указује на то да је правац семантичког ширења посматране лексеме такође био усмерен и према апстрактном домену, нпр. *A roof on prices is needed to keep our customers happy*. ▪ *When the Gulf crisis came and oil prices went through the roof, we found we had no money to buy oil* (COCA). ▪ *What the nation needed ... was a floor under some prices and a roof over others*. ▪ *There was a roof on salaries*. ▪ *starting salary £12,185, rising to a roof of £16,835* ▪ *So what if health care insurance choices, premiums, co-pays, medicine, and out-of-pocket expenses have gone through the roof while wages have remained frozen* (COCA):

roof (16) = [A LIMIT / VALUE / AMOUNT] + [THAT IS THE HIGHEST ALLOWED] + [ESP. CONCERNING THE AMOUNT OF MONEY]

Дати приказ полисемије лексеме **roof** показује, дакле, да су се од свих особности кровова кућа од значаја за развој нових значења ове лексеме били само њихова позиција и функција. Што се саме позиције тиче, на основу наведених значења уочава се да у

енглеском језику није важно само то што се кров налази у горњем делу куће, већ и то што је он увек на самом њеном врху (отуд и начин формулисања раније наведене семе основног значења **roof** (1) [TOPMOST]), при чему се овај ентитет концептуализује и на различите начине: „представа о њему може бити тродимензионална или појмовно сводљива на тачку, линију или површину” (Расулић 2004 : 77). Другим речима, осим што је горњи и највиши конструкцијски део куће, кров је и највиша површина, највиши (просторни) ниво, највиша тачка и, такође, горња граница вертикалног простирања куће (део којим се она „завршава” с горње стране, посматрано било споља или изнутра). Његова позиција и простирање унутар дате целине, при томе, умногоме имплицира и саму функцију која се, опет, како то показује и велики број значења лексеме **roof**, може сагледати из два угла: као потпуно покривање, прекривање, „затварање” целине с горње стране и као тек наткривање, надношење над извесним доњим простором, при чему и оно што у потпуности покрива, и оно што „само” наткрива уједно и штити од (спољних) утицаја који долазе „одгоре”.

V. 1. 5. 2. *R i d g e*

Као основни назив за највиши (линијски) део највишег структурног дела прототипа куће (косог, двоводног крова), лексема **ridge** мерономији куће припада преко више значења:

ridge (1) “the part of a roof where the sloping sides join at the top” (LDCEO); “the line of intersection at the top between the opposite slopes or sides of a roof” (MWOD); “the line or edge formed where the two sloping sides of a roof meet at the top” (ODBE; ODAE), нпр. *the ridge of the gable roof* ▪ *The roof was unusual due to the relative heights of the eaves and the ridge.* ▪ *Roof ridges had to be carefully supported in their original positions to retain the roof's authentic curvature:*

ridge (1) = [A PART OF A ROOF] + [TOPMOST] + [LONG] + [NARROW] + [FORMED BY THE JUNCTION OF TWO SLOPING SIDES]

ridge (2) “a shingle, tile, or slate adjacent to the ridge of a roof” (WNIED):

ridge (2) = [A ROOF TILE] + [WHICH COVERS A RIDGE (1)]

ridge (3) “the horizontal beam to which the upper ends of the rafters of a roof are fixed : ridgepole” (WNIED):

ridge (3) = [A BEAM] + [USED IN A ROOF STRUCTURE] + [HORIZONTAL] + [LONG] + [TO WHICH THE UPPER ENDS OF THE RAFTERS ARE FIXED]

Иако је своју полисемију, дакле, развијала и у кућном контексту (метонимијом или синегдохом: **ridge (1)** → **ridge (2)**), те задњом елипсом: **ridge (3)**), лексема **ridge** у мерономији куће има „само” статус позајмљеног члана; наиме, без обзира на то што је овде означена као **ridge (1)**, наведена семема је „само” *секундарно* значење посматране лексеме, које представља један од резултата метафоричких трансформација мотивисаних *узаним* и *дугачким* планинским *узвишењима*, планинским венцима, или пак њиховим такође *узаним*, *дугачким* и *истуреним врхом* (у којем се и спајају њихове косине, попут кровних у слемени (в. (xxxiii)): “a range of hills or mountains” (MWOD), “A long, narrow, elevated section of the earth's surface, such as a chain of hills or mountains” (AHDEL); “a range of hills or mountains or the upper part of such a range” (WNIED); “the long narrow top of a mountain or group of mountains” (CCELD); “a long area of land that is on top of a mountain or hill” (MWLD), нпр. *Midweek, Stefan's group will visit the villages of Magura and Pestera, where houses are built along the mountain ridges which flank deep ravines and valleys.* ▪ *We hiked along the ridge.* ▪ *The cottage is set on a ridge in the Chiltern Hills:*

ridge (4) = [AN AREA OF HIGH LAND] + [VERY LONG] + [NARROW] + [WITH SLOPING SIDES]

ridge (5) = [A PART OF A RIDGE (1)] + [LONG] + [NARROW] + [TOPMOST]

(xxxiii) *Ridges* (SmP; BRf)

(a)

(б)

Поред слемена куће, истом лексемом су, потом, означени и делови многих других ентитета из конкретног домена — издужени, издигнути, истурени, па и шиљасти — као што су то, рецимо, шаре на ђоновима ципела, предњи истурени део главе кита, леђни део или кичмени стуб (обично код четвороножних животиња), свака истурена ивица костију,

зуба, ткива и др., креста таласа, подручје високог атмосферског притиска, итд. Ипак, имајући у виду да ова лексичка значења нису мотивисана самом кућом, тј. њеним слемом, у овом раду ће њихови семички описи ипак изостати, а разлози што је лексема, без обзира на то, укључена у корпус били су, прво, да се њоме илуструје, тј. да она буде репрезент једне од убедљивих карактеристика лексичког поља *кућа и њени делови* (како енглеског, тако и српског), а то је позајмљивање чланова из других лексичких поља, и, друго, да се поређењем лексеме *ridge* са српским називом за исти део куће истовремено укаже и на постојање разлика између два језика када је о самом смеру кретања лексема из једног у друго поље реч (више у V. 2. 5. 2).

V. 1. 6. *Chimney*

Део кућне конструкције са функцијом одвода, димњак, елемент је који се, судећи према енглеским резултатима анкете из III. 2. 3. 1, полако брише из замишљене слике идеалног представника куће. Ипак, димњак има дугу историју постојања на крову и унутар зидова куће, велику „перцептивну истакнутост”, те изузетно важну функцију за целину коју чини (или, пре, људе који у кући живе), тако да се свакако очекује да ће ово дубоко утемељено искуство значајно утицати и на семантичко богатство његовог енглеског назива *chimney*.

Лексема *chimney* је мероним куће, пре свега, у свом основном значењу *chimney (1)* — “a part of a building through which smoke rises into the outside air” (MWLD); “a structure through which smoke is carried up away from a fire, etc. and through the roof of a building” (OALD); “A vertical channel or pipe that conducts smoke and combustion gases up from a fire or furnace and typically through the roof of a building” (ODBE / ODAE); “a structure, usu. vertical, containing a passage or flue by which the smoke, gass, etc. of a fire or furnace are carried off” (RHKW), нпр. *This gas fire doesn't need a chimney. ▪ The sitting-room was on the far side of the massive central chimney about which the house had been built. ▪ He threw a bit of paper onto the fire and it flew up the chimney. ▪ factory chimneys belching smoke over the town:*

chimney (1) = [A PART OF A BUILDING] + [VERTICAL] + [HOLLOW] + [BY WHICH THE SMOKE OF A FIRE IS CARRIED OFF]

Издвојивши се, такође, као оделито системско значење, *chimney (2)* — “the part of a chimney that rises above the roof a building” (CBELD), нпр. *Each line in a drawing, each passage*

through space, each timber in a structure, each chimney in a landscape, was located precisely and sized acutely. ▪ the outlines of rooftops and chimneys stood out against the pale sky — лексеми обезбеђује и двоструко чланство у мерономији куће, као и статус аутомеронима:

chimney (2) = [A PART OF A CHIMNEY (1)] + [EXTENDING ABOVE THE ROOF]

У британској мерономији, осим тога, лексема се позиционира и као ознака за “(*British*) a fireplace, esp. an old and large one” (CBELD), процесом метонимије (или синегдохе):

chimney (3) = [AN OPENING] + [IN A WALL OF A ROOM] + [MADE TO HOLD AN OPEN FIRE] +
[ESP. AN OLD AND LARGE ONE] + [British]

Преостали део значењске структуре лексеме **chimney** настао је метафоричким преносом значења чија се мотивација налази, пре свега, у семама [VERTICAL] и [HOLLOW], а тек онда и у функцији димњака да усмерава проток дима (према горе):

chimney (4) “A glass tube for enclosing the flame of a lamp” (AHDEL); “an open-ended glass tube fitting around the flame of an oil or gas lamp in order to exclude draughts” (CBELD), нпр. *At the head of the stairway hung a lamp with a dirty chimney that was fastened by a bracket to the wall. ▪ Every light in the hall was ablaze; every lamp turned as high as it could be without smoking the chimney or threatening explosion:*

chimney (4) = [A PART OF AN OIL OR GAS LAMP] + [CYLINDRICAL] + [MADE OF GLASS] +
[SURROUNDING THE FLAME] + [OPEN-ENDED]

chimney (5) “(*mountaineering*) a vertical fissure large enough for a person's body to enter” (CBELD); “a tall narrow opening through a large piece of rock (such as a cliff) that can be used for climbing the rock” (MWLD); “(*specialist*) a narrow opening in an area of rock that a person can climb” (CBELD), нпр. *An offwidth is a crack which is too wide to use as a finger, hand or fist jam but too narrow to get right inside and climb as a chimney. ▪ Some surveyor may have fancied he saw a chimney in a rock formation, but nothing in the way of such a natural formation can be found today* (MBt: 48):

chimney (5) = [AN OPENING] + [IN TALL ROCKS OR CLIFFS] + [NARROW] + [LARGE ENOUGH
TO FIT A CLIMBER'S BODY INTO] + [mountaineering]

chimney (6) “(*geology*) a cylindrical body of ore, which is usually oriented vertically” (CBELD):

chimney (6) = [A BODY OF ORE] + [CYLINDRICAL] + [USU ORIENTED VERTICALLY] + [geology]

chimney (7) “(geology) the vent of a volcano” (CBELD), нпр. *Our final experiment illustrates how a volcanic mountain is formed into its characteristic conical shape by a gradual accumulation of cinders, ash, and bits of hardened lava, all blown up out of the volcano's chimney* (PSC: 130):

chimney (7) = [AN OPENING] + [IN A VOLCANO] + [THROUGH WHICH LAVA AND GASSES ERUPT] + [geology]

Насупрот очекивањима, и упркос томе што се у развоју своје полисемије користио различитим типовима семантичких трансформација, енглески назив за димњак успео је да изгради тек омању значењску структуру, углавном утемељену на изгледу, а онда и функцији дела куће којег примарно означава.

Приказом енглеског назива за димњак уједно се и окончава „присуство” у делу мерономије куће енглеског језика и искорачава на доње меронимијске нивое другог, српског језика.

V. 2. Српски називи за делове куће

V. 2. 1. *Темел*

Описни поступак српског дела меронимске грађе започеће, као и код енглеских меронима, управо оним њеним чланом који означава „први” део кућне конструкције, темел. Мерономији куће лексема *темел* припада преко свог основног значења, представљајући и непосредни (*темел куће*, *кућни темел*), и посредни мероним холонима *кућа* (*темел* < *зид* < *кућа*). Судећи према свега три расположива описна речника српског језика која пружају информације о овој лексеми, *темел* има врло мали број значења.

Најпре, према РМОС, лексема означава следеће — *темел* (грч. *temelion*) **1.** основа која служи као ослонац зидовима грађевине, машине и др.; син. *фундамент*; **2.** фиг. оно на што се нешто ослања, од чега полази извор; повод.

Веома слично лексеми *темел* представља и најновнији једнотомни Речник Матице српске (РМСЈ) — *темел* грч. **1.** део зида зграде испод површине тла који служи као ослонац зидовима; доњи слој, подлога: *темел куће* ▪ *Темел куглане не смије бити влажан*. **2.** фиг. оно на чему се нешто заснива, најважнији, главни елемент нечега: *темел напретка* ▪ *темел успеха*.

И, на крају, о лексеми **темељ** вишетомни Речник Матице српске (РМС) бележи следеће — **темељ** грч. **1.** део зида зграде испод површине тла који служи као ослонац зидовима; доњи слој, подлога: *Улица је скоро калдрмисана и по регулационом плану заронила дубоко, па открила и откопала земљу испод темеља.* ▪ *Темељ куглане не смије бити влажан.* **2.** фиг. **а.** оно што је битно, важно у нечему, оно на чему се нешто заснива, основ; полазни, главни елеменат нечега; принцип: *Видим да су темељи нашега моралнога поретка дубоко подровани.* ▪ *У браку мора бити темељ — трпељивост!* ▪ *На том темељу приправан сам на слогу.* **б.** оно чиме је нешто омогућено, из чега нешто проистиче; предуслов: *Тиме је избегнуто најамништво, које је темељ производњи на Западу.* **в.** разлог, оправдање: *Он пориче да има било каква темеља или излике за тужбу против њега.* **3.** покр. дом, кућа заједно с поседом, имање: *Често се радовао што има темељ на тако лепом месту, што су ту школа, млин и варош пред кућом.*

Имајући у виду сврху контрастирања, представљена значењска структура лексеме **темељ** ће, уз дате семичке описе њених конституената, бити истовремено и модификована, те обогачена *евентуалним* новим (тј. у речницима незабележеним) значењима која су потврђена у употреби, а по узору на семантички приказ и значења енглеског назива за исти део куће.⁷

Прво, комбиновањем речничких дефиниција (1) издвојиће се три засебна семантичка описа:

темељ (1) = [ДЕО ЗИДА, ЗГРАДЕ ИЛИ ДРУГЕ ГРАЂЕВИНЕ] + [НАЈНИЖИ] + [НАЈМАЊЕ ДЕЛОМ ИСПОД ПОВРШИНЕ ЗЕМЉЕ] + [ЧВРСТ] + [КОЈИ СЛУЖИ КАО ОСЛОНАЦ]

Нпр. ... *приликом покушаја доградње старе поште ... био је откривен камени темељ зида и североисточна кула римског града (ТОЂ).* ▪ ... *симболичним ручним копањем јарка за темељ богомоље, 10. јула започиње радња Храма Христовог рождества (КССЈ).* ▪ ... *темељ моста у Новом Саду који има лук је једна огромна ... грађевина ... Тај део је под земљом и прима силе лука...* (ИИ: 57). ▪ *Армирано-бетонски темељ ограде је димензија 20 x 60 ст, од тога 40 ст висине у земљи, а 20 ст изнад земље (КССЈ).*

темељ (2) = [ФИЗИЧКИ ЕНТИТЕТ] + [КОЈИ СЕ НАЛАЗИ ИСПОД НЕЧЕГА] + [ТИПИЧНО СА ФУНКЦИЈОМ ОСЛОНЦА]

⁷ Овакав поступак ће се, такође, примењивати и код осталих чланица српске мерономије премда се то сваки пут неће и посебно наглашавати.

темељ (3) = [КОНСТРУКЦИЈА] + [ЧВРСТА] + [СЛУЖИ КАО ПОДЛОГА НЕКОМ ПРЕДМЕТУ] +
[ТИПИЧНО МАШИНИ, НАПРАВИ]

Овај низ наставља се, потом, семичким описом значења „доњи слој земљишта”, које представља још једну конкретнију реализацију семеме **темељ (2)** и, уједно, једини придодати члан претходно наведеној полисемантичкој структури посматране лексеме, нпр. *Већина понора се јавља у деловима где је темељ земљишта сачињен од меких минерала и стена попут соли, гипса, кречњака, доломита или других ... Понори се обично развијају полако како се темељ разграђује водом...* (НЦГ):

темељ (4) = [СЛОЈ ЗЕМЉИШТА] + [КОЈИ СЕ ПРОТЕЖЕ ИСПОД ПОВРШИНСКОГ]

Апстрактно значење или пак (како их представља РМС) више њих овде ће, међутим, имати (обједињени) опис:

темељ (5) = [АПСТРАКТНИ ЕНТИТЕТ] + [КАО ШТО ЈЕ ИДЕЈА, ПРИНЦИП ИЛИ ЧИЊЕНИЦА]
+ [НА КОМ СЕ НЕШТО ЗАСНИВА, ИЗ ЧЕГА НЕШТО ПРОИСТИЧЕ]

Без обзира на учињено уопштавање апстрактних значења лексеме, може се свакако закључити да српски назив за темељ куће као њен најнижи структурни део и уједно њен стабилни ослонац није успео да изгради значењску структуру значајнијег обима. Ипак, његова семема **темељ (5)**, изведена метафором, умногоме указује на перцепирање значаја и вредновање речених својстава овог дела куће (и) од стране српске говорне заједнице: темељ је, пре свега, „најважнији, главни елеменат нечега”; он је извор, полазни елемент, оно из чега нешто проистиче, на чему се нешто заснива, темељи, оно чиме је нешто омогућено. Због тога, коначно, **темељ** може бити и „(покр.) дом, кућа заједно с поседом, имање”:⁸

темељ (6) = [НЕЧИЈЕ СТАЛНО МЕСТО СТАНОВАЊА] + [ОБУХВАТА КУЋУ (1), ПОМОЋНЕ
ЗГРАДЕ И ЧИТАВО ИМАЊЕ] + [ПОКР.]

⁸ Значења српских меронима са обележјем (покр.) у корпус ће се уводити само у изнимним случајевима, као што је то управо **темељ (6)**, одн. његов кореспонденти однос са **home (2)**.

V. 2. 2. Зид и забат

V. 2. 2. 1. Зид

Представљање чиниоца значењске структуре српског назива за „вертикални део грађевине” (РМоск) уводи се, најпре, описом „нове”, обједињене дефиниције његових грађевинских значења:

зид (1) = [ГРАЂЕВИНСКА КОНСТРУКЦИЈА] + [ВЕРТИКАЛНА] + [ЧВРСТА] + [КОЈА ОГРАЂУЈЕ, ПРЕГРАЂУЈЕ ИЛИ ШТИТИ ОДРЕЂЕНИ ПРОСТОР / ПОДРУЧЈЕ]

Под окриљем ове дефиниције лексема **зид** ће забележити две специфичније семеме које јој дају статус двоструког меронима куће:

зид (2) „вертикални део грађевине” (РМоск); „усправни, окомити део зграде на коме лежи кров зграде и који преграђује њен унутрашњи простор” (РМС); „усправни део конструкције зграде на коју се надовезује кров или се њиме преграђује унутрашњост зграде” (РСАНУ; сл. у РМСЈ), нпр. *О зидовима висе раскошне тапете. ▪ На крају шора ... била је кућа са бројем 30: здепаста, тамног крова, са зидом од црвене цигле – улопана блатом до испод самих прозора (КССЈ). ▪ Луис одступи од врата и осмотри дрвени зид куће (КССЈ). ▪ ... наводећи да ни икону и кандило не можете поставити на источни зид куће или стана, ако је тај зид иза врата (КССЈ):*

зид (2) = [ДЕО КОНСТРУКЦИЈЕ ЗГРАДЕ] + [ВЕРТИКАЛНИ] + [ЧВРСТ] + [КОЈИ ЧИНИ ЈЕДНУ ОД ЊЕНИХ СПОЉНА СТРАНА ИЛИ ПРЕГРАЂУЈЕ ЊЕНУ УНУТРАШЊОСТ]

зид (3) „висока ограда од камена или цигала” (РМоск); „ограда (обично од камена или цигле, опеке)” (РМС); „зидана ограда (од камена, цигле и сл.)” (РМСЈ; сл. и у РСАНУ), нпр. *авлијски зид ▪ зид маслињака ▪ Мало ће остат трагова негдашње злоће, која нагони људе ... граде зидовима опасиват. ▪ Кућа опасана дебелим високим зидом. ▪ Станковићеви јунаци, у већини, знаку за часове лагодности, топлине и среће тек кад осете да су – и то усред вароши – опкољени улицама, затим дворишним, па кућним зидом (КССЈ). ▪ ... кућа је управо онаква као што ја замишљам лепе старинске куће, са свим могућим згодама и удобностима; потпуно је заклоњена високим баштенским зидовима, прекривеним најбољим воћкама у земљи (КССЈ):*

зид (3) = [ГРАЂЕВИНСКА КОНСТРУКЦИЈА] + [ЗИДАНА] + [ВЕРТИКАЛНА] + [ВИСОКА] +
[УЗАНА] + [КОЈА ОГРАЂУЈЕ ИЛИ ПРЕГРАЂУЈЕ НЕКО ЗЕМЉИШТЕ]

У грађевинском домену, осим тога, лексема развија и значење — **зид (4)** „заштитни део тврђаве или утврђеног места, зидина” (РСАНУ; сл. у РМСЈ), нпр. *То [би] грађани изгледали и помало опасни ратници ... ако би се опет ... покушало распламсати нешто налик на тридесетогодишњи рат, те би се нетко усудио дрзнути да дирне у градске зидове, што чувају њихове дукате и њихова привилегија. ▪ Испред стиља слагао сам громиле, | Киклопске зиде на врхунцу дизао, | И пирамиде покрај р'јеке гради:*

зид (4) = [ГРАЂЕВИНСКА КОНСТРУКЦИЈА] + [ВЕРТИКАЛНА] + [ЧВРСТА] + [ВИСОКА] +
[КОЈОМ СЕ ШТИТИ, БРАНИ НЕКА ПОЗИЦИЈА, ПОДРУЧЈЕ]

Преостали део полисемантичке структуре лексеме **зид** резултат је метафоричког преноса значења мотивисаног изгледом, вертикалношћу (грађевинског) зида, те његовом функцијом, тј. зидом као преградом, (изразитом) препреком. С обзиром на то да су правци тих процеса били усмерени и на конкретни, и на апстрактни домен ванјезичке стварности, обједињени опис ових значења могао би да буде следећи:

зид (5) = [ЕНТИТЕТ] + [ФИЗИЧКИ ИЛИ АПСТРАКТНИ] + [СЛИЧАН ЗИДУ ПО ИЗГЛЕДУ, ФУНКЦИЈИ И / ИЛИ ЧВРСТИНИ]

Специфичније, пак, лексема означава:

зид (6) „вертикална страна рова, јаме, посуде и сл.” (РМСЈ; сл. у РСАНУ), нпр. *Паштровићи не копају се у скриње нако у гробља тако названа рака ... унутра [су] заклачени зидови без ни мало земље. ▪ Корпа у коју се међу обрани плодови бресака треба да је постављена неком меком материјом да плодови не додирују зидове корпе. ▪ Поређај их [пастрмке] по калупу тако, да се не дотакну зидова и да изгледају као да би пливале. ▪ зид лонца ▪ Из устајале воде ... издвајају се из раствора гасови у облику мехурића и хватају по зидовима суда:*

зид (6) = [ДЕО ШУПЉЕГ АРТЕФАКТА / ПРИРОДНОГ ЕНТИТЕТА] + [КОЈИ ФОРМИРА ЊЕНУ ВЕРТИКАЛНУ СТРАНУ]

зид (7) „унутрашња страна каквог шупљег органа, цеви и сл.” (РМСЈ; сл. у РСАНУ), нпр. *зид једњака ▪ зид ћелије ▪ Кад ... шиљат предмет дође у бураг он одмах падне у друг део говеђег стомака, у капуру, и приликом покрета капуре при варењу забодје се у њен зид. ▪ У*

зидова тих ћелијица гранају се последњи изданици крвних судова. ▪ У унутрашњем зиду цеви направљен је један ... испуст-вођица:

зид (7) = [СЛОЈ ШУПЉЕГ ОРГАНА, ЦЕВИ, ТКИВА] + [КОЛИ ОБАВИЈА ЊЕГОВУ УНУТРАШЊОСТ]

зид (8) „окомита страна планине, падина” (РСАНУ), нпр. *Понеки ... човјек ... зури у моћан зид планине доље на југу.* ▪ *Име Заглавју дошло [је] отуда, што је тај крај управо заглављен између берчиновачке косе, пограничког планинског зида са Старе планине:*

зид (8) = [СТРАНА ПЛАНИНЕ] + [ВЕРТИКАЛНА]

Уз то, судећи према употреби лексеме, она је ознака и за велики водени зид, и то како у сурфовању, тако и генерално, нпр. *Амерички екстремни спортиста ... оборио је светски рекорд јер је успео да се вози на дасци по воденом зиду ... високом 30,48 метара (Врс).* ▪ *Кубанска телевизија приказала је данас побеснело море и огромне таласе како се претварају у водени зид, достижући висину петоспратнице (КССЈ).* ▪ *Формирани миновски водени зид разбија све дуж обале, ударајући тонама тешком водом (КССЈ):*

зид (9) = [ПОВРШИНА ТАЛАСА] + [ВЕРТИКАЛНА] + [ВИСОКА / ВЕЛИКА]

Зид, осим тога, могу да формирају и људи, дрвеће, јарболи једрилица и др. под условом да су у гомили, густо збијени:

зид (10) „оно што има изглед зида, што се налази у виду гомиле, поређано у густом низу и сл.” (РСАНУ); „збијен ред људи у борби” (РМОСК); „густа магла нечега као преграда (нпр. дрвеће)” (РМОСК), нпр. *Нехотице примичемо главу ономе маломе зиду од бусена и приљубљујемо се уз грудобран.* ▪ *По ... такту [се] кретао зид војничких ликова.* ▪ *Али је остајао непрестано скривен у својој средини ... за зидом јарбола једрилица, рибарских бродова и мрежа на сушилу.* ▪ *Чета је неодолливо јурнула кроз ватрени зид метака и бомби.* ▪ *Живи зид ... се поставља ако се изводи слободан ударац у близини гола:*

зид (10) = [ВЕЋИ БРОЈ ЉУДИ ИЛИ ДР.] + [ПОРЕЂАНИХ У ГУСТОМ НИЗУ] + [ОБИЧНО РАДИ СПРЕЧАВАЊА НЕЧИЈЕГ КРЕТАЊА]

Поменуто ширење значење лексеме и у апстрактном домену за резултат је дало семему — **зид (11)** „(фиг.) препрека, запрека, сметња” (РСАНУ), нпр. *Потребно је већ сада да између младих и старих геолога не буде никаквих преграда, никаквог зида.* ▪ *Преко двадесет година ненародни режими Југославије подизали су вештачки зид између нас и*

народа СССР. ▪ *Ми смо отворени за све врсте разговора, али је Серија А подигла зид испред нас и не показује жељу да преговара* (КССЈ). ▪ *Србија је на пола пута према изолацији. Можда се, док ово читате, подиже зид одбојности* (КССЈ). ▪ *Међутим, свуда наилази на зид неповерења, отпор и жељу да се ништа не учини* (КССЈ):

зид (I1) = [АПСТРАКТНИ ЕНТИТЕТ] + [КАО ПРЕПРЕКА У КОМУНИКАЦИЈИ, РАЗУМЕВАЊУ ИЗМЕЂУ ДВЕ СТРАНЕ ИЛИ ПОСТИЗАЊУ НЕКОГ ЦИЉА]

И, на крају, не тако давном појавом друштвених мрежа, **зид** добија и своје вероватно и најновије значење:

зид (I2) = [ПОДРУЧЈЕ ВЕБСАЈТА ДРУШТВЕНЕ МРЕЖЕ] + [НА КОМ СЕ МОГУ ОСТАВЉАТИ ПОРУКЕ ЗА НЕКОГ КОРИСНИКА]

Нпр. ... *пропуст доводи у питање свима познато правило да ако није пријатељ са неким, нећете моћи да пишете или објављујете линкове на његовом / њеном зиду, ако је тај корисник у подешавањима налога одабрао опцију која објаве на зиду профила дозвољава само пријатељима* (инф).

Као што наведени приказ показује, српски назив за зид куће своје семантичко ширење заснива на својству вертикалне оријентисаности зида и његовој функцији преграђивања, каткад и на својству компактности, чврстине. Поред „грађевинског” значења, чиниоце његове значењске структуре чине семеме изведене метафором која је, мотивисана већ реченим обележјима зида куће, била усмерена ка сегментима ванјезичке стварности већином из конкретног, мада и из апстрактног домена. Судаћи по добијеним резултатима тих процеса, зид се доживљава не само као преграда, граница простирања и истовремено раздвајања два простора, већ и као чврста, непробојна, непреместива препрека, оно што у потпуности спречава даље кретање ка неком циљу, што опет, а гледано с аспекта оних с друге стране зида, може да представља и средство одбране, заштите, сигурности.

V. 2. 2. 2. *З а б а т*

Мероним лексеме **зид**, лексема **забат**, у свом основном значењу **забат (I)** представља и општи и архитектонски назив за „(архит.) горњи троугласти део зида на кући с дво-страним кровом; калкан, ластавица” (РМСЈ; сл. и у РСАНУ); „троугласт део спољног бочног кућног зида од тавана до две кровне стране; син. **калкан, ластавица**” (РМоск), нпр. *Кроз*

тавански прозор ... спусти се преко забата у двориште. ▪ Челевља од куће како носи кров (т.ј. колико захвата кров) зову се „забати”. ▪ Сједио је тако за широким радним столом, до великога прозора на забату. ▪ Храм је био четвороугласт, од храстовине. Забат му би-јаше висок, окићен. ▪ Срушен је и сам забат црквице. Дијагностичке семе које су довољне за одређење овог, централног значења лексеме јесу следеће:

забат (I) = [ДЕО СПОЉНОГ ЗИДА ЗГРАДЕ] + [НА ГОРЊЕМ КРАЈУ] + [ТРОУГЛАСТ] + [КОЈЕГ ФОРМИРАЈУ КОСИ КРАЈЕВИ ДВОВОДНОГ КРОВА]

Наведено значење лексеме **забат** уједно је и једино значење које је забележено у речницима РМС, РМСЈ и РМОСК, чиме би се дало закључити да је овај непосредни мероним лексеме **зид** (и посредни мероним глобалног холонима **кућа**), у ствари, моносемична лексема. Ипак, судећи према РСАНУ, грађевинско-архитектонским речницима, као и једном броју неречничких извора грађе, **забат** располаже и неколицином других значења. Најпре, у архитектури и грађевинарству **забат** је име и за забате других облика (а не искључиво троугластог), нпр. *Тада је срушен западни зид, ... прозори такође проширени, а прочеље уместо троугаоног добило надвишени степенести забат* (СКСБ). ▪ *Романтичарски дух је изражен и у коришћењу атике са зубцима и у степенастом забату бочних фасада* (АИУ: 82). ▪ *Осим трокутастих постоје и сегментни забати, којима је уместо два косим равним страницама, горњи део обрубљен сегментним луком ... Трокутасти и сегментни забати понекад су сломљени (изломљени забат) на начин да је средишњи део њиховог двосливног или сегментног вршка потиснут у дубину ... или је ... посве прекинут (прекинути забат)...* (ВХЗБ). ▪ *Кућа Парошких је нова, „ал’ је на старинску бачку форму, са округлим забатом”, како је то приметио један Туријац кад смо га зауставили у центру села* (КССЈ). ▪ *Полукружни забат изнад линије настрешнице одговара попречном полуобличастом своду у склопу ... грађевине* (ПРР₂). ▪ *Ступови ... завршавају наглашеним профилираним капителима изнад којих се ... наслања ломљени забат* (ПОХ: 61). ▪ *Све су изграђене у дубину, с врло уским прочељем ка улици, с шиљастим забатима сличним капама дворских луда* (КССЈ). ▪ *Тролисни забат, керамопластичка декорација рађена као стилизовани преплет моравске школе и грб Краљевине Србије вешто су укомпоновани у сецесијску фасаду* (КНКД). ▪ *Варијације забата из четири века красе архитектонски изглед старог града. Нарочито честе су врста степенстих забата, забата у облику кљуна, звона или трака* (ВСХА). Отуда, представљање значењске структуре у српским речницима ваљало би допу-

нити и семемом **забат** (2) „(архит.) горњи део спољног зида зграде који се протеже изнад нивоа стрехе (независно од његовог облика)“:

забат (2) = [ДЕО СПОЉНОГ ЗИДА ЗГРАДЕ] + [НА ГОРЊЕМ КРАЈУ] + [КОЈИ СЕ ПРОТЕЖЕ ИЗНАД НИВОА СТРЕХЕ] + [НЕЗАВИСНО ОД ЊЕГОВОГ ОБЛИКА] + [архит.]

Такође, консултовани двојезични (српско-енглески) речници грађевинарства и архитектуре показују да **забат** означава и читав „спољни зид зграде који се завршава забатом“: „**забат** – 1. ... 2. gable wall” (ГђР; ЕРГА):

забат (3) = [ЗИД ЗГРАДЕ] + [СПОЉНИ] + [КОЈИ СЕ ЗАВРШАВА ЗАБАТОМ]

Поред наведених значења, изведених аутохипонимијом (или „другим типом синегдохе” (Гортан-Премк 1997: 82)) и синегдохом *део* → *целина*, лексема **забат** се, према РСАНУ, одликује и метафоричким значењима која су мотивисана обликом и горњом позицијом забата у структури зида. Та значења би, стога, могла бити генерализована и семемом: **забат** (4) „оно што је слично забату, по позицији и облику”.

Једно од поменутих специфичнијих значења, пак, такође је везано за архитектонски домен и дефинисано је као (**забат** (5)) „орнамент изнад врата као архитектонски украс” (РСАНУ), дефиницијом којој би ваљало додати и „*обично троугласти* орнамент изнад врата или прозора као архитектонски украс”, што показују и следећи примери из консултованих извора: *Забат или калкан је троугласта чеона страна неке зграде са двоводним кровом; такође се употребљава изнад врата, прозора и сл.* (Всхз). ▪ *Шест избразданих стубова подупирали су забат изнад врата грчког стила* (КљП: 176). ▪ *... на чеоној страни ... троугласти забат изнад прозора поткровља...* (АиУ: 84). Осим тога, терминолошку вредност **забат** добија и у области зоологије: **забат** (6) „(зоол. анат.) горњи, најистакнутији део птичјег кљуна, *culmen rostri*: *Најузвишенији део кљуна од основе његове до врха каже се забат, culmen* (РСАНУ)“:

забат (4) = [ЕНТИТЕТ] + [СЛИЧАН ЗАБАТУ] + [НАРОЧИТО ПО ПОЗИЦИЈИ И ОБЛИКУ]

забат (5) = [АРХИТЕКТОНСКИ ЕЛЕМЕНТ] + [ДЕКОРАТИВНИ] + [ОБИЧНО ТРОУГЛАСТ] + [КОРИСТИ СЕ ИЗНАД ВРАТА ИЛИ ПРОЗОРА]

забат (6) = [ДЕО ПТИЧЈЕГ КЈУНА] + [ГОРЊИ] + [ТРОУГЛАСТ] + [зоол. анат.]

Наведени мероним лексеме **зид**, дакле, ипак представља полисемичну лексему која своју полисемију развија аутохипонимијом, потом „правом” синегдохом, те метафором,

задржавајући се притом само у домену конкретног. Као наистакнутија обележја забата издвајају се његова позиција и (првенствено његов троугласти) облик, захваљујући којима **забат** добија термилошку вредност и у зоологији, поред оне коју (у више значења) већ има у архитектури и грађевинарству.

V. 2. 3. Врата и праг

V. 2. 3. 1. Врата

Лексема **врата** (мн.), српски назив за отвор у зиду који, упркос тој несавладивој преци (зиду), омогућава везу између два простора, представља полисемичну лексему и двоструки мероним лексеме **кућа**, означавајући, поред поменутог отвора (у основном значењу), и његов „затварач” (без оквира, рама):

врата (1) и (2) „**а.** отвор за улазак у неку просторију или неки ограђен простор; **б.** једнокрилни или двокрилни затварач тога уласка” (РМоск); „отвор у зиду зграде, одаје, на огради и сл. кроз који се излази или улази; крило, крила, најчешће дрвена, којим(а) се тај отвор затвара” (РМС); „отвор за улаз и излаз у зиду куће, одаје, тврђаве, утврђене вароши, на огради дворишта, парка, платну шатора и др. који се затвара и отвара; крило, крила која затварају такав отвор” (РСАНУ), нпр. *Поврх кућних врата плавила се чудна биљка.* ▪ *На врата од сале улази друга много лепша девица.* ▪ *Овај хтједе поново да испружи руку, али је каноник већ закорачио кроз врата.* ▪ *Ускоро се на вратима куће појави старица с лучевом зубљом у руци.* ▪ *Улазило се у кућу кроз једнокрилна врата.* ▪ *Наједаред се отворише двокрилна врата.* ▪ *То је ... говорно ... човјеку, који је стајао подаље, у вратима.* ▪ *Чујете ли, ви Турци грађани! — На градов'ма отворајте врата.* ▪ *Од то доба Фратри бијели бране источна, а Фратри црни западна врата од града.* ▪ *Са вратију парка | недавно биела је ружа још цвала:*

врата (1) = [ОТВОР / ПРОСТОР] + [У ЗИДУ (1)] + [КРОЗ КОЈИ СЕ УЛАЗИ И ИЗЛАЗИ]

врата (2) = [ПРЕДМЕТ] + [ПРИЧВРШЋЕН С ЈЕДНЕ СТРАНЕ] + [ПОКРЕТЉИВ] + [ПОМОЋУ КОЈЕГ СЕ ОТВОР У ЗИДУ (1) ЗАТВАРА ИЛИ ОТВАРА]

У полисемантичкој структури ове лексеме, осим тога, своје место је нашао и одраз вредновања, значаја који се приписује означеном делу куће, добијен синегдохом *део* → *це-*

лина: „кућа, дом, двор: *Од Багдада до царских врата што је турске војске на заповест султанову мора спремно бити.* ▪ *Синови покојног Сејида ... дођоше на моја врата.* ▪ *Моја су ти врата вазда о творена ... Оцу нећеш бити тешка*” (РСАНУ). Ипак, према мишљењу аутора овог рада, пренос значења *врата за кућу, зграду у којој неко станује*, за резултат је дао и ширу денотацију, обухватајући, у ствари, *сваку зграду или просторију (било приватну или пословну) којој врата припадају*. Речено би се, такође, дало закључити и на основу онога што о одразу реченог принципа преноса значења и енглеског, и српског назива за врата кажу Радић-Бојанић и Халупка-Решетар (2014б: 352–353):

Метонимијски пренос значења ВРАТА ЗА КУЋУ/ЗГРАДУ, који је ... заснован на општијој метонимији део за целину ... уланчава се у оба посматрана језика. Наиме, у примерима (11–12) [в. доле] роба се не испоручује „до врата” већ до куће/зграде (11а), раздаљина се изражава бројем стамбених јединица (11б), а доћи на туђа врата у (12а) заправо значи доћи у нечију кућу. С друге стране, у реченици (12б) се на поменути метонимију где врата стоје за кухињу, надовезује и метафора КУЦАТИ НА ВРАТА ЈЕ ТРАЖИТИ ПОМОЋ па овде говоримо о уланчавању преноса значења. На сличан начин, у примеру (12в) се такође ради о уланчавању, овог пута три метонимије, јер нису врата била погрешна него адреса (ВРАТА ЗА ЗГРАДУ), при чему зграда представља институцију (САДРЖАТЕЉ ЗА САДРЖАЈ), а онда особу којој се Ђилас обратио (САДРЖАТЕЉ ЗА САДРЖАЈ, тј. ИНСТИТУЦИЈА ЗА ОСОБУ).

(11а) *The goods will be delivered to your door.*

(11б) *Patrick lived two doors away from me.*

(12а) *Пошто сматрам да је у – у поноћ непозван доћи на туђа врата и то у некој одбојној униформи – врло непристојно [...]*

(12б) *Сваки дан неко нови покуца на врата јавних кухиња. [...]*

(12в) *[...] у Министарству правде кажу да је Ђилас покуцао на погрешна врата, јер је министар Селаковић у узвршној власти која не сме да се меша у судску у чијим рукама су наведени предмети. [...]*

врата (З) = [ЗГРАДА ИЛИ ПРОСТОРИЈА] + [КОЈОЈ ВРАТА ПРИПАДАЈУ]

Преостали део значењске структуре лексеме **врата** чине резултати метафоричких процеса од којих су у реченицама, најпре, из конкретног домена забележени следећи:

врата (А) „капак који затвара пећ, ормар и друге шупље предмете покућства” (РМоск); „крило на неком намештају” (РСАНУ), нпр. *врата ормана* ▪ *врата пећи*;

врата (Б) „(спорт.) место обележено с два усправна стуба, попречном гредом и мрежом, куда треба убацити лопту код неких спортских игара (ногмета, ватерпола и сл.),

гол” (PMS); „(спорт.) **а.** гол, вратнице са мрежом у коју се циља лоптом у фудбалу, хокеју, ватерполу и др.: *За гол добра су замена врата.* ▪ *Хватање високих лопти дају играчу велике предности у игри: ... нападачима дају преимућство при нападу на врата;* **б.** у слалому, штаповима обележен размак кроз који смучар има да прође: *На првом тренингу са слалом колцима вјежба се неколико отворених вратију ... На почетку се поједина врата постављају у већим размацима”* (РСАНУ);

врата (В) „улазни и излазни отвор на каквој дупљи, кесастом органу, или цаку, рибарској справи и сл.: *Рње су два висока и тесна ходника који се почињу од носних врата, па иду до иза врха једњака.* ▪ *Врата (уста) цака окренута су собним вратима.* ▪ *Веће ми зијају на утроби врата.* ▪ *У Слабињи (код Костајнице) постала је прва „жична ... справа” ... Име јој је вука или крлетка, а има грло, куд риба улази у њу, па и врата на која се вади.* ▪ *Око пободеног коља се оплете ограда од грања без лишћа, на којој се само на једном месту остави богаз (врата, у околини Фоче) — отвор где се „подапиње” мрежа”* (РСАНУ);

врата (Г) „узан пролаз за бродове између каменитих обала или спрудова” (PМоск); „(геогр.) узан пролаз између стрмих стена (у планинском крају, на мору или реци), кланац, теснац: *Задварје је било кључ или врата од свега овог краја.* ▪ *Између двају отока налазе се краћи пролази или врата.* ▪ *Жељезна врата на Дунаву”* (PМС); „(геогр.) **а.** узан пролаз, кланац, теснац: *За теснаце су код нас у употреби још неколики термини: врата, капија, пролом.* ▪ *За поједине врсте тјеснаца долазе још називи богаз ... грло, гротло, врата и капија;* **б.** планински превој: *Кроз ова врата [планински превој Кожуфа] у планини свакако је ... водио најкраћи пут између двеју суседних области.* ▪ *Кадшто је који повећи горски ланац прекинут као неким дубоким урезом којим се из једне долине у другу најлакше прећи може, ово су врата или пролази;* **в.** канал између острва и копна или између два острва: *У нашој области ... канал Колочепски и већина канала или врата ... дијеле острво од острва;* **г.** мореуз: *Одједри, али на Запад, изван врата Медитерана;* **д.** улаз у залив; исп. вратло: *Други призор ... је величанственији од првога: улаз у камерунски заљев | Врата су каквих тридесет километара широка.* ▪ *То [акциј] је морски рт на вратима Амбрахијског залива”* (РСАНУ).

Примери врата у конкретном домену, осим тога, могу најмање бити и следећи: *Марија отвори врата кола...* (KCCJ). ▪ *Онда, на његову срећу, кроз отворена врата воза допре глас...* (KCCJ). ▪ *Кад сам чуо да се врата лифта затварају, окренуо сам се ка нашој страни*

(КССЈ). ▪ *А кад дође шатору на врата, | Подиже му крило џеврдаром.* ▪ *Пошто је дошла на врата пећине, моја мајка Дена плачући говораше ми...* (Гпу: 66). ▪ *Прве минске експлозије на вратима тунела Караула ... означиле су почетак радова на изградњи најзахтевнијег саобраћајног објекта...* (Крз). ▪ *Човек је још увек гледао како лађа плута на таласима пред самим вратима пристаништа* (КССЈ). ▪ *Новак старопланински војевао је на вратима земље „Ромеја“, „Романије“, како је понекад у средњем веку називана Византија* (иск: 165). ▪ *Ескалација насиља у Јужној Осетији, на самим вратима Европе, подсећа на сукобе који су у недавној прошлости потресали Балкан* (КССЈ).

Стога, уместо готово непрегледног излиставања сваког појединачног домена примене лексеме **врата**, она ће се, по угледу на енглеске речнике, објединити у оквиру два описа:

врата (4) = [ФИЗИЧКИ ОБЈЕКАТ] + [КОЈИ ЈЕ СЛИЧАН ВРАТИМА ПО УПОТРЕБИ И ПОКРЕТЉИВОСТИ]

врата (5) = [ОТВОР ИЛИ ДЕО ПУТА(ЊЕ)] + [КОЈИ ЈЕ СЛИЧАН ВРАТИМА ПО ТО ШТО ОМОМОГУЋАВА (ФИЗИЧКИ) ПРИСТУП НЕЧЕМУ, УЛАЗ ИЛИ ИЗЛАЗ]

У апстрактном домену, пак, метафоричко ширење значења посматране лексеме даје се такође објединити кроз две дефиниције:

врата (6) = [СРЕДСТВО / МОГУЋНОСТ] + [ЗА ПОСТИЗАЊЕ НЕКОГ ЦИЉА]

врата (7) = [ТРЕНУТАК] + [КАДА ПОЧИЊЕ ПРЕЛАЗ ИЗ ЈЕДНОГ (АПСТРАКТНОГ) МЕСТА ИЛИ СТАЊА У ДРУГО]

Нпр. *Ера диско музике као да им је отварила врата успеха* (КССЈ). ▪ *Запрта златна су врата дјетињства.* ▪ *Знаци који воде равно до врата истине.* ▪ *Такосу се и та последња врата спаса све чешће затварала и све теже отварала.* ▪ *А тамо на вратима велике ноћи | Нека се приказа б'јели.* ▪ *пред вратима новог миленијума* ▪ *тргао сам се пред вратима сна.*

V. 2. 3. 2. Праг

Део куће који лежи на самом њеном улазу у српском језику је означен полисемичном лексемом **праг**, која мерономији куће припада, најпре, у основном значењу:

праг (1) „дебела даска или тесан камен испод кућних врата” (РМоск); „грета (од дрвета, камена или метала) која лежи с доње стране врата између доворотника” (РМС); „грета (дрвена, камена или метална) која се налази на доњој страни врата, између

довратника” (РМСЈ), нпр. *праг родне куће* ▪ *Ја сам седео на прагу пред кућом.* ▪ *Дошао је и одмах с прага питао.* ▪ *Затекнем оца и матер пред кућним прагом.* ▪ *Како уђе у кућу, запе за праг.* ▪ *Кћерка [је] сједила на кућном прагу и навијала модру свиљу на витао.*

праг (1) = [ГРЕДА] + [НА ДОЋОЈ СТРАНИ ВРАТА] + [ПОПРЕЧНА]

Истој мерономији лексема припада и преко секундарног значења **праг (2)** изведеног синегдохом *део* → *целина*, из којег се потом истим принципом развија и семема **праг (3)**:

праг (2) „(фиг.) дом, кућа” (РМС; РМСЈ), нпр. *Јесам ли ја када сиромаша отпустио празна с мога прага?* ▪ *Али ја сам имао дом, знам што је топлина кућног прага.* ▪ *Сваком је драг свој праг.*

праг (2) = [ЗГРАДА] + [ЗА СТАНОВАЊЕ ЉУДИ] + [ОБИЧНО ЈЕДНЕ ПОРОДИЦЕ] + [фиг.]

праг (3) „(фиг.) домовина” (РМС), нпр. *Не идите, браћо, од роднога прага, јер мученој земљи мученика треба!*

праг (3) = [ЗЕМЉА, ДРЖАВА] + [У КОЈОЈ ЈЕ НЕКО РОЂЕН] + [фиг.]

Лексема **праг**, осим тога, име је и за друге сличне греде у употреби у железничком домену, а судећи по значењима **праг (6)** и **праг (7)** истоимених „града” има и на коритима река и мора:

праг (4) „једна од дрвених попречних гредица, за које су учвршћене железничке шине” (РМоск); „(жел.) једна од дрвених греда које служе као подлога за железничке или трамвајске шине” (РМС; сл. и у РМСЈ), нпр. *Једна је црна локомотива ... пројурила, те се још дуго чуло како шиње на заглавцима прагова ударају у једноличном размаку.*

праг (4) = [ЈЕДНА ОД ДРВЕНИХ ГРЕДА] + [КОЈЕ СЛУЖЕ КАО ПОДЛОГА ЖЕЛ. ИЛИ ТРАМВ. ШИНАМА] + [жел.]

праг (5) „(жел.) једна од дрвених греда које служе као подлога моста” (РМС; РМСЈ), нпр. *Из [моста] ... су били извађени прагови тако да је над набујалом Ђетињом висео само зелени гвоздени скелет.*

праг (5) = [ЈЕДНА ОД ДРВЕНИХ ГРЕДА] + [КОЈЕ СЛУЖЕ КАО ПОДЛОГА МОСТА] + [жел.]

праг (6) „уздигнуто дно речног корита, преко којег пада вода” (РМоск); „стеновит попречан набор у речном кориту преко којег речна вода пада у слаповима” (РМС; сл. и у

РМСЈ), нпр. *Дрина, прелевајући се преко својих каменитих прагова, јечи да се брда разлежу.*

▪ *Атлас се наставља подморским прагом на Сицилију.*

праг (6) = [УЗВИШЕЊЕ] + [НА ДНУ РЕЧНОГ КОРИТА] + [СТЕНОВИТО] + [ПОПРЕЧНО] +
[ПРЕКО КОЈЕГ ВОДА ПАДА У СЛАПОВИМА]

праг (7) „подморски гребен” (РМС; РМСЈ), нпр. *Атлас се наставља подморским прагом на Сицилију.*

праг (7) = [СТЕНА] + [НА ДНУ МОРСКОГ КОРИТА] + [ДУГАЧКА, ИЗДУЖЕНА]

Метафора којом настају ова значења била је, пре свега, мотивисана изгледом, обликом прага као истурене и издужене греде испод кућних врата, а да је од значаја за формирање полисемантичке структуре лексеме била и позиција прага — на граници између два простора — показује и значење:

праг (8) „(фиг.) место куда се улази, улаз” (РМС; РМСЈ), нпр. *Побједници враћају се у славу кући ... Ступили су на праг своје домовине.* ▪ *На прагу града постављен је огроман славолук.* ▪ *Нико није знао зашто се налази на том месту, на прагу једне земље без граница и мере...* (КССЈ). ▪ *Војвођанским партизанима тешко су падале вести да је Хитлер на прагу Москве* (КССЈ):

праг (8) = [ТАЧКА / МЕСТО] + [КУДА СЕ УЛАЗИ] + [ОБИЧНО НА НЕКО ПОДРУЧЈЕ]

Позиција прага, осим тог, имала је утицаја и на ширење полисемантичке структуре ове лексеме и у апстрактном домену, укључујући у временску димензију:

праг (9) „(фиг.) граница на којој се што испољава” (РМС; РМСЈ), нпр. *праг свести* ▪ *Те мале мане стоје испод прага уметничког ефекта* ▪ *Они који су се смејали ... имали су виши праг бола и дуже су издржали хладноћу од осталих испитаника* (КССЈ). ▪ *... оне имају низак праг толеранције на свакодневне недаће* (КССЈ). ▪

праг (9) = [ТАЧКА / НИВО / ВРЕДНОСТ] + [НА КОЈОЈ СЕ НЕШТО ИСПОЉАВА] + [ФИГ.]

праг (10) „почетак” (РМоск); „(фиг.) време пред сам почетак неког догађаја или стања” (РМС; РМСЈ), нпр. *На прагу је хладна и мокра јесен.* ▪ *праг јесени* ▪ *Матура је била на прагу* (КССЈ). ▪ *Осјећао је ... да је неком чудном брзином доспио к прагу старачког живота.* ▪ *... оставила га је уплахиреног, унезвереног, на прагу живчаног слома* (КССЈ). ▪ *... радовао се што ће четрдесету започети на прагу велике славе* (КССЈ).

праг (10) = [ВРЕМЕ] + [ПРЕД САМ ПОЧЕТАК НЕКОГ ДОГАЂАЈА ИЛИ СТАЊА] + [фиг.]

Богата значењска структура лексеме **праг** продукт је како синегдошких, тако и метафоричких трансформација; најзначајнију улогу у њеном формирању имале су, притом, две семантичке црте ове лексеме: облик прага у виду греде, истурене у односу на остали део пода, те његова позиција на улазу у кућу. С обзиром на ту позицију, праг се доживљава и као граница између два простора (било конкретног или апстрактног) која, при томе, никада није „затворена”, која увек допушта слободан пролаз.

V. 2. 4. Прозор и окно

V. 2. 4. 1. Прозор

После најважнијих врата, други битан отвор у зиду куће је прозор, чији српски назив, судећи према консултованим речницима, располаже са свега неколико значења. Најпре, значење које лексему сврстава у мерономију куће и које је уједно и њено основно значење дефинисано је на следећи начин:

прозор (1) „отвор у зиду зграде кроз који улази светлост и зрак и оквир са стаклом који тај отвор затвара” (РМС); „отвор у зиду или на крову зграде с оквиром и стаклом кроз који улази светлост и ваздух и кроз који се може гледати напоље” (РМСЈ), нпр. *Раствори прозоре и ... обузе је жеља да изиђе.* ▪ *Да ли су увек посојале ове ведуће трошних кућа из деветнаестог века, чије су фасаде биле подупрте гредама, прозори закрпљени картоном, кровови таласастим лимом, а баштенски зидови испуцали и нагнути на све стране?* ▪ *Соба без прозора у дну ходника постаде њихова спаваћа соба* (КССЈ). ▪ *Он је ушао кроз кровни прозор на таван.* ▪ *Кад дођоше браћа дететова, он их засу камењем и поразбија прозоре на некој кући.* ▪ *Овога пута причињена је материјална штета – поломљени прозори и врата и оштећен намештај и зидови собе* (КССЈ).

Склоно већ указаним меронимијским модулацијама, основно значење лексеме **прозор** је и различито сагледано у датим лексикографским дефиницијама. У наредним семичким описима оно ће ипак бити раздвојено у два дела:

прозор (1) = [ОТВОР] + [У ЗИДУ ИЛИ НА КРОВУ ЗГРАДЕ] + [КРОЗ КОЈИ УЛАЗИ СВЕТЛОСТ И
ВАЗДУХ И КРОЗ КОЈИ СЕ МОЖЕ ГЛЕДАТИ НАПОЉЕ]

прозор (2) = [ПРЕДМЕТ] + [КОЈИ ЗАТВАРА ПРОЗОР (1)] + [САСТАВЉЕН ОД ОКВИРА СА СТАКЛОМ]

Преостала значења лексеме која су и лексикографски забележена изведена су метафоричким преносима значења мотивисаним прозором као уоквиреним отвором кроз који се може *гледати*, и то се само напоље, већ и у обрнутом смеру (в. **прозор (3)**):

прозор (3) „узак отвор који се направи на чему да се види унутрашњост” (РМСЈ; РМС), нпр. *[Деца] су начинила мали прозор на хартији [пакета] да би провирила шта има испод ње*:

прозор (3) = [ОТВОР] + [УЗАК] + [КОЈИ СЕ НАПРАВИ НА ЧЕМУ ДА СЕ ВИДИ УНУТРАШЊОСТ]

прозор (4) „(фиг.) око (очи)” (РМС), нпр. *Лагано окрене главу на почека гледајући све кроз своје прозоре*. ▪ *Један прозор са лорњоном гледа*:

прозор (4) = [ДЕО ТЕЛА] + [ПОМОЋУ КОГ СЕ ГЛЕДА] + [ФИГ.]

прозор (5) „(фиг. разг.) ничим испуњено време између појединих предавања или часова у школи” (РМСЈ):

прозор (5) = [ВРЕМЕ] + [ИЗМЕЂУ ПОЈЕДИНИХ ПРЕДАВАЊА ИЛИ ЧАСОВА У ШКОЛИ] + [НИЧИМ ИСПУЊЕНО] + [ФИГ. РАЗГ.]

Поред наведених, семантички приказ лексеме **прозор** чиниће и следећа лексикографски још увек не забележена значења:

прозор (6) = [ОТВОР] + [У ВОЗИЛО] + [ЗАТВОРЕН СТАКЛОМ] + [КРОЗ КОЈИ УЛАЗИ СВЕЛОСТ И ВАЗДУХ И КРОЗ КОЈИ СЕ МОЖЕ ГЛЕДАТИ НАПОЉЕ]

Нпр. *Нисам уморан од шесточасовне возње аутобусом ... премда [сам] највећи део дана на тесном седишту до прозора (КССЈ)*. ▪ *Нисам му разјашињавао да ни, у случају удеса, сви ... бежали из авиона напоље, а не би се збијали у простору између редова ... За тренутак је био у недоумици, а затим се сагласи ... Тако се ја наместих до прозора а њему препустих своје ... седиште (КССЈ)*. ▪ *Поред прозора у купеу може да стане само једна особа, за разлику од ходника из којих путници могу да виде панораму (КССЈ)*.

прозор (7) = [ДЕО КОВЕРТЕ] + [ПРОВИДАН] + [КРОЗ КОЈИ СЕ ВИДИ АДРЕСА]

Нпр. ... *коверте могу бити без прозора, са левим прозором и десним прозором (преузето од Радић-Бојанић и Халупка Решетар 2014б: 353)*.

прозор (8) = [ПОДРУЧЈЕ НА ЕКРАНУ РАЧУНАРА] + [УОКВИРЕНО] + [У КОМ СЕ ПРИКАЗУЈУ
ОДРЕЂЕНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ]

Нпр. *Убрзавање промене прозора у Виндоусу* (преузето од Радић-Бојанић и Халупка Решетар 2014б: 354).

прозор (9) = [СРЕДСТВО] + [ПОМОЋУ КОГ СЕ НЕШТО МОЖЕ ВИДЕТИ И НАУЧИТИ]

Нпр. *Фест је у првој деценији постојања био прозор у велики филмски свет за све културне раднике из земаља источног социјалистичког лагера* (КССЈ). ▪ *Иако више није једини прозор у свет, телевизија је и сада онај најприступачнији* (КССЈ). ▪ *Моје иконе изложене у Хамбургу су прозор у свет српској култури* (КССЈ). ▪ *Ова изложба је ... прозор у културу региона и нације* (КССЈ). ▪ *За лекаре, око је прозор у организам. Велики број болести и стања ... може се открити и пратити прегледом ока* (КССЈ). ▪ *Први пут имамо прозор нервно струјно коло памћења код људи* (КССЈ).

Као што дати преглед показује, формирање значењске структуре лексеме **прозор** било је у потпуности засновано на слици уоквиреног отвора кроз који се може гледати и сазнавати, прикупљати информације о ономе што се збива како споља, тако и у неком затвореном простору. Друга функција његова — обезбеђивање светлости и свежег ваздуха у унутрашње просторе — и у српском језику је, дакле, била сасвим занемарена.

V. 2. 4. 2. **О к н о**

Лексема **окно** је мероним лексеме **прозор** у свом основном значењу:

окно (1) „стакло на прозору” (РСАНУ; РМС), нпр. *Окна су била прљава*. ▪ *Сва прозорска окна су полупана* (КССЈ). ▪ *Низ прозорска окна клизе капи кише*. ▪ *Ја наслоних главу на прозор. С прста дебео лед покривао је окна његова ... а на њима се чудновато заиграше светлост лампе са улице*. ▪ *Прилијепити нос уз окно и гледати како пахуљице падају на земљу, било ми је највеће уживање*:

окно (1) = [СТАКЛЕНА ПЛОЧА] + [УГРАЂЕНА У ПРОЗОРСКИ ОКВИР]

Из овог основног значења изводе се потом и два ланчано повезана секундарна значења по принципу *део* → *целина*:

окно (2) и (3) „прозорско крило, прозор” (РСАНУ), нпр. *Кад је ушао унутра, пришуња се на окно цареве кћери, али није могао унутра, јер је окно било затворено.* ▪ *Прилази прозору и окна отвара широм.* ▪ *Кућаница ... имала је према улици само два прозора или боље рећи окна:*

окно (2) = [ПРЕДМЕТ] + [КОЈИ ЗАТВАРА ПРОЗОР (1)] + [САСТАВЉЕН ОД ОКВИРА СА СТАКЛОМ]

окно (3) = [ОТВОР] + [У ЗИДУ ИЛИ НА КРОВУ ЗГРАДЕ] + [КРОЗ КОЈИ УЛАЗИ СВЕТЛОСТ И ВАЗДУХ И КРОЗ КОЈИ СЕ МОЖЕ ГЛЕДАТИ НАПОЉЕ]

Преостали део значењске структуре лексема **окно** је развијала метафором која је притом била усмерена једино на конкретни домен и на многобројне отворе који омогућавају приступ нечему:

окно (4) „(фиг.) очни капак” (РСАНУ), нпр. *У младим жилама његовим заструје први млазеви чулног живота, док му се по глави врзмају свакојаки снови, а немирне очи, кроз растворена окна, лете онамо „преко воде” милој вршњакињи, лепој Јелици.*

окно (5) „(у мн.) стакло наочара” (РСАНУ), нпр. *Тада као да нам застане и срце и као да видимо под црним окнима његове сузне очи, — и међу нама нема разлике.*

окно (6) „вертикални улазни отвор у рударску јаму; место (ров, прокоп и сл.) где се врши ископавање руде” (РМСЈ); „вертикални отвор, јама, ров у руднику ради вађења руде” (РМС); „(руд.) отвор, јама у руднику; рудник” (РСАНУ), нпр. *Запажа се то нпр. у рудницима гдје се буше окна и копају ровови.* ▪ *Има случајева, као нпр. у руднику „Свети Петар” (Алексинац), где радници треба да улазе и ходају згрбљени, јер је окно одвише ниско.* ▪ *У крешевским ... рудницима експлоатисало се гвожђе ... што сведоче велике гомиле бакарне и сребрне шљаке и многа запуштена окна.* ▪ *Био је још један фонд ... искоришћен у фабрикама и окнима Донбаса.*

окно (7) „преградак у амбару; исп. око” (РМС); „четвртаста преграда у кошу, амбару за чување разних врста зрнасте хране, жита” (РСАНУ), нпр. *Јабуке извађене из окна са житом.* ▪ *Амбар је ко и кућа, само је унутра приграђен на неколико окана за разна жита.* ▪ *У сваком је окну [амбара] друго жито: „јелско” (за храну), „сјеменско” (за семе), „зобно” (за коње).*

окно (8) „отвор испод лука на мосту; исп. око” (РМС), нпр. *Пецали су рибу око њега [моста] и ловили голубове под његовим окнима.*

окно (9) „(геол.) пукотина, отвор у стени који се продужује у дубље усеке” (РСАНУ), нпр. *У тим се стенама врло често близу до површине виде котлићи, бунарићи ... када се спуштају подубоко зову се издуси, окна, одаје, звекаре.*

окно (10) „место из кога извире вода, извор” (РМС), нпр. *Она нађе окно воде хладне.*

окно (11) „отвор, рупа у дрвету; прокоп, усек, пролаз у бедему, земљишту и сл.” (РСАНУ), нпр. *Озго са крова зјати широка баца, кроз коју продире светлост, но осим ње има и једно окно, исечено у брвну, а ни брвна не бијеху добро шљубљена, те у његовој тамници беше довољно светлости. ▪ У бедему ископани пролаз за људе и стоку зове се: таоник, окно, рупа, прокоп, бедем. ▪ У обали се ископа толико окно да сва крупна стока може проћи, као говеда, биволи и коњи.*

окно (12) „отвор, шупљина, рупица на рибарској мрежи” (РСАНУ), нпр. *Низала су се мрежина окна, пунила дашчица, почињала нова обртања.*

С обзиром на то да је детаљнијим увидом у преостали део испитиване грађе утврђено да, осим у значењима **окно (1)–(3)**, лексема нема ни једног другог кореспондента у њој, семички описи побројаних семема неће бити ообухваћен у овом раду.

V. 2. 5. К р о в и с л е м е

V. 2. 5. 1. К р о в

Основни српски назив за прототипичног представника како структурних, тако и делова куће уопште (према српским испитаницима), лексема **кров**, вишезначна је лексема која мерономији куће припада и преко свог основног, и преко појединих секундарних значења.

Основно значење лексеме **кров** дефинисано је на следећи начин:

кров (1) „горњи завршни део куће или зграде” (РМоск); „горњи део зграде, грађевине који је покрива и штити од атмосферских појава” (РМС); „горњи, вршни део куће или неке друге грађевине који служи као заштита грађевине и онога што је у њој од атмосферских неприлика и др., покривач куће или неке друге грађевине (обично кос, нагнут или састављен од косих површина, најчешће две или четири)” (РМСЈ); „покривач, горњи део (обично нагнут или састављен од нагнутих површина) куће, зграде, грађевине уопште, који служи као заштита од атмосферских непогода и др.” (РСАНУ), нпр. *Око ње је све блистало од искрицавог одблеска снежног крова суседне зграде (КССЈ). ▪ Куће су махом дрвене,*

индром покривене, с омчастим крововима и шиљастиим оџацима. ▪ Обнови кров на кући, придода своме имању око пола десетине слободне земље. ▪ На врховима хумаца сјали се храмови са сребрним крововима на мраморним ступовима.

За основно значење лексеме **кров**, осим тога, карактеристична је „меронимијска модулација”, нпр. *Прича о стамбеним несретницима који су се уселили у кућу којој кров [= кров у целини] још није стављен* (КССЈ). ▪ *Мељава ове руде изазива велику буку и диже облаке прашине од које се беле сви кровови [= спољни делови, површине кровова] у околини* (КССЈ). ▪ *Онамо горе, према кућама Перовића, још се виде голи кровови [= кровне конструкције без црепова или неке друге врсте кровног покривача] и порушени зидови* (КССЈ). ▪ *Чим се пролеће почело будити, настављени су радови: скнути су кров [= кровни покривач] и кровна конструкција, замењена грађа, летве и постављен нови бибер цреп* (КССЈ). ▪ *Најзад је, по наредби магистрата, тричани кров [= кровни материјал, кровни покривач] замењен црепом, због честих пожара у граду* (КССЈ). Али, имајући у виду да овакве значењске модулације лексеме нису „завределе да буду унесене у речнике” или, другим речима, да се нису развиле у оделита системска значења, оне се, дакле, (још увек) могу сматрати само прагматичком појавом, тј. појавом која је везана само за употребу језика:

кров (1) = [ДЕО ЗГРАДЕ] + [ГОРЊИ] + [КОЈИ ЈЕ ПОКРИВА И ШТИТИ ОД АТМОСФЕРСКИХ ПОЈАВА]

У речничке дефиниције основног значења лексеме **кров** такође није „завредела да буде унесена” ни сама информација о указаном протезању означеног дела куће и у њен унутрашњи простор, тј. о денотативном обухватању и доње конструкцијске целине крова, али је зато, у појединим од тих дефиниција, садржана информација о типичној форми крова куће (у нашој култури) — „обично кос, нагнут или састављен од косих површина, најчешће две или четири” (РМСЈ) — са којом се, притом, поклапају и резултати анкете из III. 2. 3. 1. Међутим, садржане или не, поменуте особености кровова нису се ни показале релевантнима за развој полисемије лексеме **кров**, а насупротив њиховој заштитничкој функцији и позицији у склопу грађевинских целина.

Захваљујући баш тој функцији и, нарочито, њеном изразитом вредновању од стране (и) српске говорне заједнице, кров се и у нашој култури сматра симболом куће и склоништа, уточништа уопште, што је на језичком плану нашло одраза и у развоју синегдошког значења (према формули *део* → *целина*) лексеме **кров** — **кров (2)** „(фиг.) кућа, дом, стан”

(РМС); „(фиг.) дом, кућа; склониште, уточиште, прибежиште” (РМСЈ); „као симбол куће и оног што она значи за човека: дом, кућа; склониште, место где се неко може склонити, сместити; уточиште, прибежиште” (РСАНУ), нпр. *Слушао сам како се старац мешкољи на својој постељи, мучен мрачним слутњама и бригом за свој кров и своју чељад.* ▪ *Човек мора прво да осигура себи основне, елементарне услове егзистенције, исхрану, одело, огрев, кров над главом.* ▪ *Откуд злато, који крова нејма, | мирна крова, да уклони главу?* ▪ *На своју руку дао [је] Симићима црквени новац за подизање новог заједничког крова.* ▪ *Ма шта се десило код мене ћеш увек наћи кров.* — које ову лексему, тако, поставља и у врховно чвориште мерономије куће:

кров (2) = [СТРУКТУРА СА КРОВОМ И ЗИДОВИМА] + [НАРОЧИТО КУЋА] + [КОЈА ПРУЖА ЗАШТИТУ ОД АТМОСФЕРСКИХ ПОЈАВА] + [фиг.]

Функција и / или позиција крова у склопу куће, поред тога, мотивисала је и сва преостала, метафором изведена значења лексеме **кров**, што показују и две (опште) речничке дефиниције (из РМСЈ и РСАНУ) — **кров (3)** „оно што, слично крову (1), покрива, прекрива, затвара, штити и сл. нешто с горње стране” (РМСЈ; сл. у РСАНУ) и **кров (8)** „(фиг.) оно што наткриљује неки простор, што се надноси над њим покривајући га, прекривајући га (делимично или потпуно)” (РМСЈ; сл. у РСАНУ):

кров (3) = [ФИЗИЧКИ ЕНТИТЕТ] + [КОЈИ, КАО И КРОВ (1), ПОКРИВА, ЗАТВАРА, ШТИТИ НЕШТО С ГОРЊЕ СТРАНЕ]

кров (8) = [ФИЗИЧКИ ЕНТИТЕТ] + [КОЈИ СЕ НАДНОСИ НАД НЕКИМ ПРОСТОРОМ, ПОКРИВАЈУЋИ ГА ДЕЛИМИЧНО ИЛИ ПОТПУНО] + [фиг.]

Под окриљем општег значења **кров (3)** се, притом, налазе она метафорички „померена значења која су постала обична, ... позната и ... [која се стога] у РСАНУ дају ... без ознаке *фиг.*” (Гортан-Премк 1997: 113).

Најпре, то је семема **кров (4)** дефинисана као: „горњи део аутомобила, кочије који покрива и заштићује унутрашњост” (РМС); „покрива кола, кочија, аутомобила и сл.” (РМСЈ; РСАНУ), нпр. *На крову аутомобилском велики платнени кофери са никленим катанцима.* ▪ *Шофер је отворио кров и упалио мотор.* ▪ *Марина у колима, под кровом пјева.* ▪ *Служе за транспорт тешких рањеника који су испружени на једној попречној греди од крова до седишта кочије* (КССЈ). Многобројни примери употребе ове лексеме, међутим, указују и на неопходност преобликовања, одн. допуњавања наведених речничких дефиниција попут,

рецимо, „горњи део кочија, аутомобила и других превозних средстава који покрива и заштићује њихову унутрашњост”: ...из снежног наноса се само назире кров аутобуса (КССЈ). ▪ Оскаровац је трчао по крову воза који се кретао 80 километара на сат... (КССЈ). ▪ На крову путничке кабине „боинга 737-300” током лета се ... појавила рупа пречника тридесет центиметара (КССЈ). ▪ На крову лађе само су млетачки војници.

кров (4) = [ДЕО ПРЕВОЗНОГ СРЕДСТВА] + [ГОРЊИ] + [КОЈИ ПОКРИВА И ЗАШТИЋУЈЕ УНУ-
ТРАШЊОСТ]

У овом сегменту значења без ознаке (*фиг.*) додаје се, такође, а на основу примера употребе — *Ластавица која је слетела на кров шатора, потсетиће је на јесен у завичају...* (Брч: 125). ▪ *Кров монтажне бине пао [је] на припаднике и присталице неканонске Црногорске православне цркве* (КССЈ) — и следећи домен примене лексеме:

кров (5) = [ДЕО ШАТОРА ИЛИ ДР. ПРИВРЕМЕНЕ КОНСТРУКЦИЈЕ] + [ГОРЊИ] + [КОЈИ ПО-
КРИВА И ШТИТИ С ГОРЊЕ СТРАНЕ]

У наставку потом следе и значења:

кров (6) „(анат.) горњи део лобање, свод лобање, *calvarium*” (РСАНУ); „горњи испупчени део или слој нечега” (РСАНУ), нпр. *Средњи мозак је снажно развијен код риба и у његовом крову се завршавају влакна видног нерва:*

кров (6) = [ДЕО ЛОБАЊЕ ИЛИ ДРУГОГ ДЕЛА ТЕЛА] + [ГОРЊИ] + [КОЈИ ПРЕКРИВА И / ИЛИ
ШТИТИ ДОЊИ ДЕО / СЛОЈ]

кров (7) „уопште покривач, горњи зид, свод, таваница неког простора” (РСАНУ), нпр. *Тај рудар ... сам [је] над собом подграђивао кров за сваки свој корак у слоју угља.*

кров (7) = [ДЕО НЕКОГ (УНУТРАШЊЕГ) ПРОСТОРА] + [ГОРЊИ] + [КОЈИ ГА ПОКРИВА И /
ИЛИ НАТКРИВА]

За разлику од **кров (3)**, друго наведено опште значење лексеме, **кров (8)**, са ознаком (*фиг.*), у речницима је једино илустровано примерима — *Лежећи ... под кровом гранате букве, тананом фрулом пребиреш милу сад пјесмицу шумску. Испод крова дрвета ... сакрије лађе.* ▪ *Тишина се ширила око њега, испуњавајући својом немоћом сав простор између звездана крова и земље.* ▪ *А јадни патници самују у биједи под кровом небеским.* — на основу којих би се, ипак, могли навести и следећи описи:

кров (9) = [ДЕО ДРВЕТА / ДРВЕЋА] + [ГОРЊИ] + [КОЈЕГ ЧИНЕ ЊЕГОВЕ ГРАНЕ] + [фиг.]

кров (I0) = [СЛОЈ ЗЕМЉИНЕ АТМОСФЕРЕ] + [ГОРЊИ (ГЛЕДАНО СА ЗЕМЉЕ)] + [фиг.]

Осим тога, судећи по учесталој употреби лексеме **кров** која се даје у наставку, са такође ознаком (фиг.) лексема се користи и у значењу:

кров (I1) = [ДЕО НЕКЕ РЕГИЈЕ, ПОДРУЧЈА] + [НАЈВИШИ] + [фиг.]

Нпр. *Први председник САНУ [Јосиф Панчић] од тог трена мирно почива, по сопственој жељи, на крову Србије [Копаонику] (КССЈ). ▪ Ова данас ... престижна кућа [Институт Чигота] ... била је домаћин уметничком фотографу ... који је прикупио поприлично храбрости да из Војводине дође на хиљаду метара висок кров западне Србије [Златибор] и овде прикаже изложбу својих фотографија (КССЈ). ▪ Велики подухват младих нишких алпиниста: Најмлађа српска експедиција ускоро на „крову Европе”. Тројица нишких студената планирају да овог лета освоје Монблан и 4.807 метара (КССЈ). ▪ Хималајска хинду краљевина, која се у вестима досад помињала најчешће кад би се у Катманду вратила нека експедиција која се испела на „кров света” Монт Еверест, сада је у жижи другачијег публицитета (КССЈ).*

Лексема **кров**, како се из датог приказа може видети, заснива своју значењску структуру на функцији крова и на његовој горњој, па и највишој позицији у склопу кућне целине. Функцију коју кров има у тој целини уједно је и основна, кључна функција те целине — да пружи заштиту од атмосферских појава — због чега он представља један од делова куће који се у српској култури издвајају као симболи куће.

V. 2. 5. 2. С л е м е

Врх највишег структурног дела куће у српском језику означен је лексемом **слеме**, вишезначном лексемом која се у мерономији куће позиционира на више места, а најпре у свом основном значењу:

слеме (I) „уздужна линија у којој се секу две кровне површине куће, врх крова” (РМС); „спој бочних страна крова куће” (РМСЈ); „гребен крова, хоризонтална линија по којој се додирују његове две стране” (РМоск), нпр. *И стадох лутати ... градом стрмих готских кровова и оштрих кућних слемена. ▪ Кров је висок и стрм, а слеме достиже висину од 7, 70 метара (КССЈ). ▪ Позно после подне стоји у прозору плавећи се између слемена кућа*

(КССЈ). ▪ *Зидови су се састојали само од двоструког реда балвана, затим је одмах долазио кров. Таванице није било, могло се гледати управо до слемена* (КССЈ):

слеме (1) = [ДЕО КРОВА ЗГРАДЕ] + [НАЈВИШИ] + [ХОРИЗОНТАЛНИ] + [ЛИНИЈСКИ] + [У КОМ СЕ СПАЈАЈУ ДВЕ КРОВНЕ ПОВРШИНЕ]

Метонимијски пренос значења лексеми је, потом, доделио место и у још једном чворишту мерономије крова, одн. куће — **слеме (2)** „гредка која се пружа тим правцем и на коју се наслањају кровне површине куће” (РМСЈ):

слеме (2) = [ГРЕДА] + [У КРОВНОЈ КОНСТРУКЦИЈИ] + [ХОРИЗОНТАЛНА] + [НА КОЈУ СЕ НАСЛАЊАЈУ ДВЕ КРОВНЕ ПОВРШИНЕ]

И, коначно, у сам врх мерономије лексему поставља и синегдошки изведено значење — **слеме (3)** „(фиг.) кров, кућа” (РМС; РМСЈ), нпр. *А код нас су још стари обичаји груби: ми пуштамо свакога под своје слеме. ▪ Проклет био ко нам слеме растури!* — указујући истовремено на значај (и) овог дела куће у српској култури:

слеме (3) = [КУЋА] + [У КОЈОЈ ЧОВЕК ЖИВИ СА СВОЈОМ ПОРОДИЦОМ] + [ФИГ.]

Метафора је, такође, имала удела у ширењу значења посматране лексеме, проналазећи своје извориште у издуженом, узаном и дугачком слемени, те његовој горњој позицији на крову куће — **слеме (4)** „(геогр.) горњи део планине, гребен” (РМС; РМСЈ), нпр. *Час касније ... прешавши сљеме изгуби се у таму. ▪ Заклањајући се од букве до букве, изађоше на сљеме обронка:*

слеме (4) = [ДЕО ПЛАНИНЕ] + [ИЗДУЖЕНЕ] + [ГОРЊИ] + [ГЕОГР.]

У развоју своје семантике лексема **слеме** је, дакле, користила све типове семантичких трансформација, укључујући и синегдошки, који је у мерономији куће одређује и као синонима самог холонима. Упркос тој важности, лексема није успела да развије и значајнији обим својих значења. Заједно са енглеским називом *ridge*, међутим, она може бити добар пример за указивање на могуће разлике између два језика када је о смеру асоцијација, одн. мотивисаности значења реч; јер, за разлику од енглеског језика који слеме куће види само као још један од бројних ентитета који подсећају на „кључни” гребен, у српском језику је смер (такође) успостављене асоцијације између два ентитета био сасвим супротан.

V. 2. 6. Димњак и оџак

V. 2. 6. 1. Димњак

Лексема **димњак** је један од два „уобичајена” назива за део кућне конструкције са функцијом одвода дима у српској мерономији куће којој припада у свом основном значењу:

димњак (1) „одвод у виду вертикално озиданог стуба или металне цеви изнад какве ватре, кроз који излази дим у зрак, ваздух; исп. оџак” (РМС); „озидан или лимен канал кроз који пролази дим из пећи или с отвореног огњишта; син. **оџак**” (РМоск); „одвод у виду вертикално озиданог стуба са шупљином у средини или у виду металне цеви изнад огњишта или ложишта, кроз коју излази дим” (РМСЈ); „одвод (обично усправно озидани стуб са шупљином у средини или метална цев) за дим и гасове који настају при сагоревању; исп. оџак” (РСАНУ), нпр. *димњак на крову* ▪ *Био [је] чађар, саградио је кућу без димњака.* ▪ *Пољане те личе на врло збивена села, само што су куће без димњака.* ▪ *У високо, бескрајно небо иштрчали су витки фабрички димњаци.*

Из овог основног значења лексеме **димњак**, које својом денотацијом, дакле, обухвата одвод за дим у целини, није се развило и оделито системско значење *део димњака који се протеже изнад крова*, премда се у самој употреби лексема нимало ретко односи баш на њега (в. први пример горе):

димњак (1) = [ДЕО ЗГРАДЕ] + [ВЕРТИКАЛАН] + [СА ШУПЉИНОМ У СРЕДИНИ] + [КРОЗ КОЈИ ИЗЛАЗИ ДИМ]

Преостали део значењске структуре лексеме **димњак** чине још свега две семеме, једна која настаје синегдохом *смера део* → *целина*, а друга метафором чије се извориште налази у функцији означеног дела куће:

димњак (2) „такав уређај као знак домаћинства; исп. оџак” (РСАНУ), нпр. *Зато поручује ... да се по димњацима купи редовита војска.* ▪ *Јављено је ... да се тринаест српских села изјавило ... да ће плаћати два форинта од сваког димњака годишњег трибута:*

димњак (2) = [КУЋА] + [КАО МЕСТО / ЛОКАЦИЈА] + [ГДЕ ЧОВЕК ЖИВИ СТАЛНО ИЛИ ДУЖИ ВРЕМЕНСКИ ПЕРИОД] + [ОБИЧНО СА СВОЈОМ ПОРОДИЦОМ]

димњак (3) „(пчел.) димњача [= посуда у којој се ствара дим и која служи за кађење (омамљивање, терање) пчела]” (РСАНУ), нпр. *Димњак – грнчарски суд, избушен као кадионица, у којем се пали лепик кад се иде пчелама.* ▪ *Димњак (или димњача) апарат за кађење:*

димњак (3) = [ВРСТА ПОСУДЕ] + [КОЈА СЛУЖИ ЗА ОМАМЉИВАЊЕ ПЧЕЛА ДИМОМ] +
[пчел.]

V. 2. 7. 2. О џ а к

Поред лексеме **димњак**, статус „уобичајеног” назива за разматрани део куће у српској мерономији има и турска позајмљеница **оџак**. Лексема је вишезначна и мерономији куће припада преко свог основног значења — **оџак (1)** „димњак” (РМС; РМСЈ; РМоск), нпр. *Из оџака се весело пуши.* ▪ *Под теретом влажног снега срушила су се два оџака на згради Завичајног музеја у Јагодини, који су пробили кров и таваницу на једној канцеларији (Кр₄).* ▪ *Током целог лета, сваке вечери, она је по читаве сате постала сиво камење зида и узане траке звезданог неба, које су скројили оџаци и кровови (Трк: 132).* У речничким изворима, притом, ни код овог назива за димњак није се као засебна семема издвојили евентуално синегдошко значење *целина* → *део* (део изнад крова), премда се у наведеним примерима употребе лексеме она управо односи да тај перцептивно најистакнутији део димњака:

оџак (1) = [ДЕО ЗГРАДЕ] + [ВЕРТИКАЛАН] + [СА ШУПЉИНОМ У СРЕДИНИ] + [КРОЗ КОЈИ
ИЗЛАЗИ ДИМ]

Учинак у конституисању преосталог дела значењске структуре лексеме **оџак** дали су различити типови семантичких трансформација: и метонимија, и синегдоха, и метафора. Најпре, просторна-функционална блискост између одвода кроз који излази дим и камина који је с њим непосредно повезан за резултат даје значење — **оџак (2)** „огњиште у зиду које је непосредно повезано с димњаком, камин” (РМС), нпр. *У зиду [је] оџак: на њему ватра, цезве.* ▪ *... ољуштени од вјетра и од кише тако да провирује огољено пруће премазано блатом ... труле греде, трули кровови, чађави оџаци (камини)... (Фрм):*

оџак (2) = [ВРСТА ОТВОРЕНЕ ПЕЋИ] + [ЗА ГРЕЈАЊЕ ПРОСТОРИЈА] + [НЕПОСРЕДНО ПОВЕ-
ПОВЕЗАНА СА ОЏАКОМ]

Синегдоха типа *део* → *целина* процес је којим лексема добија још једно, изразито важно значење, тј. значење које указује на важност коју димњаку приписују припадници српске културе — **оџак (3)** „кућа, дом” (РМС); „кућа, дом, породица” (РМоск), нпр. *Отворе оџак путницима и невољницима*.

оџак (3) = [КУЋА] + [КАО МЕСТО / ЛОКАЦИЈА] + [ГДЕ ЧОВЕК ЖИВИ СТАЛНО ИЛИ ДУЖИ
ВРЕМЕНСКИ ПЕРИОД] + [ОБИЧНО СА СВОЈОМ ПОРОДИЦОМ]

Изразито вредновање димњака, штавише, одраз проналази и у значењу — **оџак (4)** „(фиг.) род, породица (обично угледнија)” (РМС), нпр. *Сатрли [су] оџак Бушатлића*:

оџак (4) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈИ ПОТИЧУ ОД ИСТОГ ПРЕТКА] + [ОБИЧНО УГЛЕДНИЈА] +
[фиг.]

И, на крају, метафоричким преносом значења мотивисаног изгледом оџака, одн. његовом средишњом шупљином, настаје значење — **оџак (5)** „(башт.) јамица у земљи за сађење каквог семена, кућица” (РМС), нпр. *Дижем мотичицу увис ... забадам је ... у следећи оџак [кромтира]*.

оџак (5) = [РУПА] + [ИСКОПАНА У ЗЕМЉИ] + [МАЛА] + [У КОЈОЈ СЕ САДЕ, СЕЈУ НЕКЕ
БИЉКЕ] + [башт.]

Оба назива за димњак из српског језика представљају, дакле, полисемичне лексеме чија су значења настајала различитим механизмима преноса значења: и синегдохом, и метонимијом, и метафором, као и уланчавањем метонимије на синегдоху; **оџак (1)** → **оџак (3)** → **оџак (4)**. Упркос томе, продуктивнији, бројнији резултати тих механизма нису забележени у значењској структури ни једне, ни друге лексеме. Ту мањкавост у броју значења, међутим, обе лексеме надомештају стеченим статусом конотативно обележених синонима холонима *кућа*, *дом*, одражавајући тиме и важност коју говорници српског језика приписују означеном делу куће, њеним симболом.

Српским називима за димњак уједно се окончава и семантички опис одабраних чланова поља и прелази у следећу фазу контрастивног поступка, чији се резултати дају у наредном поглављу.

Контрастивна анализа енглеских и српских назива

за кућу и њене делове:

Подизање крова

1. Уводна реч

Описане семеме испитиваних назива за кућу и њене делове из двају језика, тј. њихови семички описи, у наредној фази контрастивног поступка — успостављању компарбилности и самом поређењу — преузимају улогу *tertium comparationis*, тј. трећег елемента на основу ког се поређење врши. У овом поглављу даје се преглед добијених резултата који је организован у два основна дела: у VI. 1 полази се од анализираних представника енглеског лексичког поља, док се у VI. 2 представљају резултати обрнутог смера контрастивног кретања.

2. Од енглеског ка српском

HOUSE

house (1) = [A BUILDING] + [USED FOR PEOPLE TO LIVE IN] + [ESP. ONE FAMILY]

house (1) = *кућа* (1); *дом* (2)

house (2) = [A PART OF A MULTI-FAMILY HOUSE] + [FUNCTIONING AS A SEPARATE DWELLING UNIT] + [chiefly Scottish]

house (2) = *дом* (3)

house (3) = [A PART OF A FARMHOUSE OR COTTAGE] + [INNER] + [DEFINED BY WALLS, FLOOR AND CEILING] + [WHICH THE FAMILY USUALLY OCCUPY] + [dialect]

house (3) = *kyha* (3)

house (4) = [A PART OF A HOUSE OR OTHER BUILDING] + [INNER] + [DEFINED BY WALLS, FLOOR AND CEILING] + [dialect]

house (4) = *kyha* (4)

house (5) = [A GROUP OF PEOPLE] + [WHO LIVE TOGETHER IN A HOUSE (1)] + [ESP. MEMBERS OF A FAMILY]

house (5) = *kyha* (6); *dom* (5)

house (6) = [A GROUP OF PEOPLE] + [WHO COME FROM THE SAME ANCESTOR] + [ESP. A ROYAL OR NOBLE FAMILY]

house (6) = *kyha* (7); *dom* (6)

house (7) = [WORK] + [REGULARLY PERFORMED IN A HOUSEHOLD] + [TO KEEP IT RUNNING PROPERLY]

house (7) = *kyha* (10)

house (8) = [A BUILDING, ENCLOSURE OR OTHER CONSTRUCTION] + [USED FOR SOME SPECIFIC PURPOSE] + [OTHER THAN THAT OF AN ORDINARY DWELLING]

house (8) = *kyha* (34)

house (9) = [AN INSTITUTION] + [INVOLVED IN A PARTICULAR AREA OF ACTIVITY]

house (9) = *kyha* (35); *dom* (12)

house (10) = [A GROUP OF PEOPLE] + [WHO CONTROLS OR OPERATES AN INSTITUTION]

house (10) = *kyha* (36); *dom* (13)

house (11) = [A BUILDING OR PORTION OF A BUILDING] + [HOUSING AN INSTITUTION]

house (11) = *kyha* (37); *dom* (14)

house (12) = [A COMPANY / FIRM] + [INVOLVED IN A PARTICULAR AREA OF BUSINESS]

house (12) = *kyha* (38)

house (13) = [A GROUP OF PEOPLE] + [WHO CONTROLS OR OPERATES A COMPANY / FIRM]

house (13) = *kyha* (39)

house (14) = [A BUILDING OR PORTION OF A BUILDING] + [HOUSING A COMPANY / FIRM]

house (14) = *kyha* (40)

house (15) = [A BUILDING OR OTHER CONSTRUCTION] + [USED FOR KEEPING ANIMALS]

house (15) = *kyha* (20); *дом* (11)

house (16) = [A SHELTER] + [NATURAL OR MADE BY AN ANIMAL ITSELF] + [SERVING IT AS A PLACE OF HABITATION / REFUGE]

house (16) = *kyha* (21); *дом* (11)

house (17) = [A PART OF A SNAIL, TORTOISE OR ZOOIDS] + [HARD] + [OUTER] + [SERVING AS ITS PROTECTION]

house (17) = *kyha* (22); *дом* (11)

house (18) = [A BUILDING OR OTHER CONSTRUCTION] + [USED FOR STORING THINGS WHEN NOT IN USE]

house (18) = *kyha* (42)

house (19) = [A BUILDING OR OTHER CONSTRUCTION] + [USED FOR KEEPING / GROWING PLANTS]

house (19) = *kyha* (41)

house (20) = [A PART OF A VESSEL] + [WHICH ENCLOSES AND PROTECTS LIVING QUARTERS OR THE BRIDGE]

house (20) = ***

house (21) = [AN ESTABLISHMENT] + [WHICH PROVIDES FOOD / DRINK / LODGING FOR PAYING GUESTS]

house (21) = *kyha* (45)

house (22) = [A GROUP OF PEOPLE] + [WHO CONTROLS OR OPERATES THE ESTABLISHMENT (21)]

house (22) = *kyha* (46)

house (23) = [A BUILDING OR PORTION OF A BUILDING] + [HOUSING THE ESTABLISHMENT (21)]

house (23) = *kyha* (47)

house (24) = [AN ESTABLISHMENT] + [WHICH OFFERS CASINO, GAMBLING OR GAMING ACTIVITIES FOR THE PAYING GUESTS]

house (24) = *kyha* (48)

house (25) = [A GROUP OF PEOPLE] + [WHO CONTROLS OR OPERATES THE ESTABLISHMENT (24)]

house (25) = *kyha* (49)

house (26) = [A BUILDING OR PORTION OF A BUILDING] + [HOUSING THE ESTABLISHMENT (24)]

house (26) = *kyha* (50)

house (27) = [AN ESTABLISHMENT] + [WHICH PROVIDES SEXUAL SERVICE FOR A PRICE] + [informal]

house (27) = *kyha* (51)

house (28) = [A GROUP OF PEOPLE] + [WHO CONTROLS OR OPERATES THE ESTABLISHMENT (27)] + [informal]

house (28) = *kyha* (52)

house (29) = [A BUILDING OR PORTION OF A BUILDING] + [HOUSING THE ESTABLISHMENT (27)] + [informal]

house (29) = *kyha* (53)

house (30) = [A COMPANY / FIRM] + [ENGAGED IN PURCHASING AND SELLING PRODUCTS]

house (30) = *kyha* (54)

house (31) = [A GROUP OF PEOPLE] + [WHO CONTROLS OR OPERATES THE COMPANY / FIRM (30)]

house (31) = *kyha* (55)

house (32) = [A BUILDING OR PORTION OF A BUILDING] + [HOUSING THE COMPANY / FIRM (30)]

house (32) = *kyha* (56)

house (33) = [A COMPANY / FIRM] + [OFFERING DIFFERENT KINDS OF FINANCIAL SERVICES]

house (33) = *kyha* (57)

house (34) = [A GROUP OF PEOPLE] + [WHO CONTROLS OR OPERATES THE COMPANY / FIRM (33)]

house (34) = *kyha* (58)

house (35) = [A BUILDING OR PORTION OF A BUILDING] + [HOUSING THE COMPANY / FIRM (33)]

house (35) = *kyha* (59)

house (36) = [A COMPANY / FIRM] + [ENGAGED IN DESIGNING, PRODUCING AND SELLING (HIGH-FASHION) CLOTHING AND ACCESSORIES]

house (36) = *kyha* (60)

house (37) = [A GROUP OF PEOPLE] + [WHO CONTROLS OR OPERATES THE COMPANY / FIRM (36)]

house (37) = *kyha* (61)

house (38) = [A BUILDING OR PORTION OF A BUILDING] + [HOUSING THE COMPANY / FIRM (36)]

house (38) = *kyħa* (62)

house (39) = [A COMPANY / FIRM] + [ENGAGED IN THE BUSINESS OF PRODUCING PRINTED MATERIALS]

house (39) = *kyħa* (63)

house (40) = [A GROUP OF PEOPLE] + [WHO CONTROLS OR OPERATES THE COMPANY / FIRM (39)]

house (40) = *kyħa* (64)

house (41) = [A BUILDING OR PORTION OF A BUILDING] + [HOUSING THE COMPANY / FIRM (39)]

house (41) = *kyħa* (65)

house (42) = [A COMPANY / FIRM] + [WHICH PUBLISHES BOOKS, MAGAZINES, BROCHURES OR OTHER TEXTS]

house (42) = *kyħa* (66)

house (43) = [A GROUP OF PEOPLE] + [WHO CONTROLS OR OPERATES THE COMPANY / FIRM (42)]

house (43) = *kyħa* (67)

house (44) = [A BUILDING OR PORTION OF A BUILDING] + [HOUSING THE COMPANY / FIRM (42)]

house (44) = *kyħa* (68)

house (45) = [AN ESTABLISHMENT] + [ENGAGED IN THE (COMMERCIAL) EXHIBITION OF THEATRICAL / MUSICAL PERFORMANCES OR MOTION- PICTURE SHOWS]

house (45) = *kyħa* (69)

house (46) = [A GROUP OF PEOPLE] + [WHO CONTROLS OR OPERATES THE ESTABLISHMENT (45)]

house (46) = *kyħa* (70)

house (47) = [A BUILDING OR PORTION OF A BUILDING] + [HOUSING THE ESTABLISHMENT (45)]

house (47) = *kyħa* (71)

house (48) = [A STAGE OR CINEMA PERFORMANCE] + [WHICH IS ONE OF A SERIES TAKING PLACE ON THE SAME DAY] + [British]

house (48) = ***

house (49) = [A PART OF A THEATRE, CINEMA, CONCERT HALL ETC.] + [WHERE THE AUDIENCE SITS]

house (49) = ***

house (50) = [A GROUP OF PEOPLE] + [WHO COME TO WATCH THEATRICAL / MUSICAL PERFORMANCES OR MOTION-PICTURE SHOWS]

house (50) = ***

house (51) = [A BUILDING] + [USED FOR WORSHIP AND OTHER RELIGIOUS ACTIVITY]

house (51) = *kyha* (43); *dom* (10)

house (52) = [A BUILDING] + [IN WHICH MEMBERS OF A RELIGIOUS COMMUNITY LIVE AS A UNIT]

house (52) = *kyha* (44)

house (53) = [MEMBERS OF A RELIGIOUS COMMUNITY] + [WHO LIVE TOGETHER IN A HOUSE (52)]

house (53) = ***

house (54) = [AN INSTITUTION] + [OF HIGHER LEARNING] + [OFFERING COURSES AND GRANTING DEGREES IN A PARTICULAR FIELD] + [British, formal]

house (54) = *kyha* (72)

house (55) = [A BUILDING / COMPLEX OF BUILDINGS] + [HOUSING THE INSTITUTION (54)] + [British, formal]

house (55) = *kyha* (73)

house (56) = [A BUILDING] + [FORMING A PORTION OF A COLLEGE CAMPUS] + [IN WHICH STUDENTS LIVE AS A UNIT]

house (56) = *dom*

house (57) = [A GROUP OF COLLEGE STUDENTS] + [WHO LIVE TOGETHER IN A BUILDING (56)]

house (57) = *dom*

house (58) = [A BUILDING] + [FORMING A PORTION OF A PUBLIC SCHOOL] + [IN WHICH PUPILS LIVE AS A UNIT]

house (58) = *dom*

house (59) = [A GROUP OF PUPILS] + [AT A PUBLIC SCHOOL] + [WHO LIVE TOGETHER IN A BUILDING (58)] + [British]

house (59) = ***

house (60) = [A GROUP OF PUPILS] + [AT A DAY SCHOOL] + [PUT IN FOR SPORTS AND OTHER COMPETITION] + [British]

house (60) = ***

house (61) = [A GROUP OF PEOPLE] + [FORMING A DELIBERATIVE OR CONSULTATIVE ASSEMBLY] + [IN A CHURCH OR COLLEGE / UNIVERSITY AFFAIRS]

house (61) = ***

house (62) = [A GROUP OF PEOPLE] + [FORMING A GOVERNMENTAL LEGISLATIVE OR DELIBERATIVE ASSEMBLY] + [ESP. ONE BRANCH OF A BICAMERAL LEGISLATURE]

house (62) = *dom* (24)

house (63) = [A BUILDING OR PORTION OF A BUILDING] + [IN WHICH A GOVERNMENTAL LEGISLATIVE OR DELIBERATIVE ASSEMBLY MEETS]

house (63) = *dom* (25)

house (64) = [THE SMALLEST NUMBER OF THE MEMBERS OF A GOVERNMENTAL LEGISLATIVE OR DELIBERATIVE ASSEMBLY] + [WHO MUST BE PRESENT AT THE MEETING IN ORDER FOR DECISIONS TO BE MADE]

house (64) = ***

house (65) = [A GROUP OF PEOPLE] + [ACTING AS A UNIT IN A FORMAL DEBATE] + [formal]

house (65) = ***

house (66) = [AN AREA OF A CURLING RINK] + [ENCLOSED BY A CIRCLE] + [HAVING THE TEE IN THE CENTER] + [WITHIN WHICH POINTS ARE SCORED]

house (66) = *kyha* (33)

house (67) = [A SQUARE ON A CHESSBOARD] + [REGARDED AS THE PROPER PLACE OF A CHESS-PIECE] + [now rare]

house (67) = ***

house (68) = [A POKER HAND] + [WITH THREE MATCHING CARDS OF ONE RANK AND TWO MATCHING CARDS OF ANOTHER RANK]

house (68) = ***

house (69) = [THE SET OF NUMBERS] + [ALL MARKED OFF ON A BINGO (WINNING) CARD]

house (69) = ***

house (70) = [A GAME OF BINGO OR LOTTO] + [PLAYED WITH PAPER AND PENCIL] + [ESP. BY SOLDIERS AS A GAMBLING GAME] + [British, (old-fashioned)]

house (70) = ***

house (71) = [A CHILDREN'S GAME] + [IN WHICH PLAYERS PRETEND TO BE MEMBERS OF A HOUSEHOLD]

house (71) = ***

house (72) = [A PART OF THE CELESTIAL SPHERE] + [OUT OF THE 12 PARTS INTO WHICH IT IS DIVIDED IN ASTROLOGY]

house (72) = *kyĥa* (28)

house (73) = [A SIGN OF A ZODIAC] + [CONSIDERED AS THE SEAT OF A PLANET'S GREATEST INFLUENCE]

house (73) = *kyĥa* (29)

house (74) = [A PART OF AN ASTROLOGICAL CHART] + [REPRESENTING ONE OF THE 12 PARTS OF THE CELESTIAL SPHERE] + [USED IN ALLOCATING ELEMENTS OF CHARACTER AND CIRCUMSTANCE TO DIFFERENT SPHERES OF HUMAN LIFE]

house (74) = *kyĥa* (30)

house (75) = [A TYPE OF ELECTRONIC DANCE MUSIC] + [WITH A HEAVY, SYNTHESIZED BASS AND DRUM LINES, RAPID TEMPOS AND LYRICS IN A RAP STYLE]

house (75) = ***

house (76) = [ANY PLACE] + [WHERE SOMETHING RESIDES, RESTS OR REPOSES] + [fig.] + [literary]

house (76) = *kyĥa* (18); *дом* (9)

HOME

home (1) = [A HOUSE (1) OR FLAT] + [AS A PLACE] + [WHERE ONE LIVES PERMANENTLY OR FOR A LONG PERIOD] + [ESP. WITH HIS/HER OWN FAMILY]

home (1) = *дом* (1); *kyĥa* (12)

home (2) = [A HABITUAL PLACE OF ONE'S RESIDENCE] + [INCLUDING A HOUSE (1) AND GROUNDS WITH THEIR APPURTENANCES]

home (2) = *дом* (4); *темељ* (6)

home (3) = [A GROUP OF PEOPLE] + [WHO LIVE TOGETHER IN A HOUSE OR FLAT] + [ESP. MEMBERS OF A FAMILY]

home (3) = *дом* (5); *кућа* (6)

home (4) = [THINGS] + [NECESSARY FOR LIVING IN A HOUSE OR FLAT]

home (4) = *кућа* (8)

home (5) = [A PLACE] + [WHERE SOMETHING CAN BE KEPT, STORED] + [informal]

home (5) = ***

home (6) = [A NUMBER OR AMOUNT] + [OF PEOPLE OR THINGS] + [LARGE]

home (6) = *кућа* (12)

home (7) = [A BUILDING OR PART OF A BUILDING] + [WHERE PEOPLE LIVE] (+ [mostly American])

home (7) = *кућа* (1); *дом* (2)

home (8) = [A HOUSE (1) OR FLAT] + [AS ONE'S HABITUAL PLACE OF RESIDENCE] + [emotional and other associations attach to it]

home (8) = *дом* (1); *кућа* (14)

home (9) = [A HOUSE (1) OR FLAT] + [AS A PLACE] + [WHERE ONE'S PARENTS LIVE PERMANENTLY / WHERE ONE GREW UP] + [which one feels he/she belongs to]

home (9) = *дом* (1); *кућа* (13)

home (10) = [A VILLAGE, TOWN, DISTRICT OR COUNTRY] + [WHERE ONE HAS LIVED FOR A LONG PERIOD] + [which one feels he/she belongs to]

home (10) = *кућа* (15); *дом* (7)

home (11) = [A VILLAGE, TOWN, DISTRICT OR COUNTRY] + [WHERE ONE ORIGINALLY COMES FROM] + [which one feels he/she belongs to]

home (11) = *кућа* (15); *дом* (7)

home (12) = [ANY (OTHER) PLACE / ENVIRONMENT] + [WHERE ONE FEELS SECURE, COMFORTABLE, PEACEFUL, HAPPY ETC.]

home (12) = *кућа* (16); *дом* (8)

home (13) = [A PLACE] + [WHERE SOMETHING RESIDES, RESTS OR REPOSES] + [fig.]

home (13) = *кућа* (18); *дом* (9)

home (14) = [AN AREA OF KNOWLEDGE / SKILLS] + [WHICH ONE IS THOROUGHLY FAMILIAR WITH]

home (14) = *kyha* (17)

home (15) = [AN INSTITUTION] + [INVOLVED IN A PARTICULAR AREA OF ACTIVITY]

home (15) = *kyha* (35); *dom* (12)

home (16) = [A GROUP OF PEOPLE] + [WHO CONTROLS OR OPERATES AN INSTITUTION]

home (16) = *kyha* (36); *dom* (13)

home (17) = [A BUILDING OR PORTION OF A BUILDING] + [HOUSING AN INSTITUTION]

home (17) = *kyha* (37); *dom* (14)

home (18) = [AN INSTITUTION] + [PROVIDING RESIDENCE AND PROFESSIONAL CARE FOR PEOPLE WITH SPECIAL NEEDS]

home (18) = *dom* (18)

home (19) = [A GROUP OF PEOPLE] + [WHO CONTROLS OR OPERATES THE INSTITUTION (18)]

home (19) = *dom* (19)

home (20) = [A BUILDING] + [HOUSING THE INSTITUTION (18)]

home (20) = *dom* (20)

home (21) = [AN INSTITUTION] + [PROVIDING CARE FOR ANIMALS WITH NO OWNERS] + [ESP. DOGS OR CATS] + [British]

home (21) = *dom* (21)

home (22) = [A GROUP OF PEOPLE] + [WHO CONTROLS OR OPERATES THE INSTITUTION (21)] + [British]

home (22) = *dom* (22)

home (23) = [A BUILDING] + [HOUSING THE INSTITUTION (21)] + [British]

home (23) = *dom* (23)

home (24) = [A PLACE] + [WHERE AN ANIMAL LIVES OR RESTS]

home (24) = *kyha* (20; 21; 22); *dom* (11)

home (25) = [AN AREA] + [WHERE AN ANIMAL OR PLANT IS NATIVE OR MOST COMMON]

home (25) = ***

home (26) = [A PLACE] + [WHERE SOMETHING BEGAN AND FLOURISHED]

home (26) = ***

home (27) = [A PLACE] + [WHERE BUSINESS OR OTHER ACTIVITIES ARE CENTRED ON / OPERATED FROM]

home (27) = ***

home (28) = [A PART / PAGE OF A WEBSITE] + [INITIAL / MAIN] + [OFTEN CONTAINS LINKS TO OTHER PARTS OF THE WEBSITE]

home (28) = ***

home (29) = [A PLACE ON THE INTERNET] + [FIRST DISPLAYED WHEN THE BROWSER IS OPENED]

home (29) = ***

home (30) = [A PLACE / AREA] + [IN VARIOUS GAMES] + [WHICH A PLAYER TRIES TO REACH IN ORDER TO WIN / SCORE]

home (30) = ***

home (31) = [A PLACE / AREA] + [IN VARIOUS GAMES] + [WHERE A PLAYER IS SAFE FROM ATTACK]

home (31) = ***

* * * * *

F O U N D A T I O N

foundation(s) (1) = [A PART OF A WALL, BUILDING OR OTHER STRUCTURE] + [LOWEST] + [AT LEAST PARTIALLY UNDERGROUND] + [SOLID] + [SUPPORTING / LOAD-BEARING]

foundation(s) (1) = *темељ* (1)

foundation (2) = [A CONCRETE ENTITY] + [WHICH LIES UNDER SOMETHING] + [TYPICALLY PROVIDING SUPPORT TO IT]

foundation (2) = *темељ* (2)

foundation (3) = [AN AREA OF LAND] + [SOLID] + [NATURAL OR PREPARED] + [ON WHICH A BUILDING OR OTHER STRUCTURE IS ERECTED]

foundation (3) = ***

foundation (4) = [A STRUCTURE] + [SOLID] + [WHICH A THING STANDS ON] + [TYPICALLY A MACHINE]

foundation (4) = *мемель* (3)

foundation (5) = [A LAYER OF SOIL] + [WHICH LIES BENEATH ITS SURFACE]

foundation (5) = *мемель* (4)

foundation (6) = [A WOMAN'S UNDERGARMENT] + [WORN TO SHAPE AND SUPPORT THE FIGURE]

foundation (6) = ***

foundation (7) = [A COSMETIC] + [SKIN-COLOURED] + [USED AS A BASE FOR FACIAL MAKE UP]

foundation (7) = ***

foundation (8) = [A SUBSTANCE] + [APPLIED TO A SURFACE AS A BASE FOR PAINTING]

foundation (8) = ***

foundation (9) = [A PLATE] + [MADE OF WAX OR PLASTIC] + [THIN] + [IMITATES THE BOTTOMS OF NATURAL HONEYCOMB CELLS] + [ALLOWS THE BEES TO BUILD THE COMB WITH LESS EFFORT]

foundation (9) = ***

foundation (10) = [A CARD IN SOLITAIRE] + [WHICH SERVES AS A BASE ON WHICH OTHER CARDS ARE TO BE ADDED (FORMING A SEQUENCE)]

foundation (10) = ***

foundation (11) = [A SCHOOL YEAR] + [IN AN INFANT SCHOOL] + [FIRST] + [WHEN CHILDREN ARE INTRODUCED TO FORMAL EDUCATION] + [British]

foundation (11) = ***

foundation (12) = [THE ACT] + [OF STARTING A NEW PLACE, INSTITUTION, COMPANY, ORGANIZATION]

foundation (12) = ***

foundation (13) = [AN ORGANIZATION] + [ESTABLISHED AND SUPPORTED BY AN ENDOWMENT] + [TO PROVIDE FUNDS FOR A SPECIAL PURPOSE] + [OF SOCIAL, EDUCATIONAL, CHARITABLE, RELIGIOUS ETC. NATURE]

foundation (13) = ***

foundation (14) = [AN AMOUNT OF MONEY] + [GIFTED TO THE ORGANIZATION (13)] + [TO CARRY OUT ITS PROGRAMS]

foundation (14) = ***

foundation (15) = [AN ABSTRACT ENTITY] + [SUCH AS AN IDEA, A PRINCIPLE OR A FACT] + [WHICH SOMETHING (IMMATERIAL) RESTS ON / IS DEVELOPED FROM]

foundation (15) = *темељ (5)*

W A L L

wall (1) = [A STRUCTURE] + [MASONRY] + [VERTICAL] + [SOLID] + [SERVES TO ENCLOSE, DIVIDE, OR PROTECT AN AREA / SPACE]

wall (1) = *зид (1)*

wall (2) = [A PART OF A BUILDING] + [MASONRY] + [VERTICAL] + [SOLID] + [THAT FORMS ITS INNER PARTITION OR EXTERNAL SIDING]

wall (2) = *зид (2)*

wall (3) = [A STRUCTURE] + [MASONRY] + [VERTICAL] + [SOLID] + [NARROW] + [THAT SURROUNDS OR DIVIDES AN AREA OF LAND]

wall (3) = *зид (3)*

wall (4) = [A STRUCTURE] + [MASONRY] + [VERTICAL] + [STRONG] + [HIGH] + [THICK] + [THAT SURROUNDS AND PROTECTS A POSITION OR TERRITORY FOR DEFENSIVE PURPOSES]

wall (4) = *зид (4)*

wall (5) = [A STRUCTURE] + [MASONRY] + [VERTICAL] + [STRONG] + [SERVES TO PROTECT AN AREA FROM FLOODING]

wall (5) = ***

wall (6) = [AN ENTITY] + [PHYSICAL OR ABSTRACT] + [SUGGESTIVE OF A WALL (1)] + [IN APPEARANCE, FUNCTION, STRENGTH OR EFFECT]

wall (6) = *зид (4)*

wall (7) = [A PART OF A HOLLOW ARTEFACT] + [FORMING ITS VERTICAL SIDE]

wall (7) = *зид (6)*

wall (8) = [A LAYER OF AN ORGAN, CAVITY OR CELL] + [OUTER] + [THAT CONFINES OR ENCLOSSES IT] + [anatomy, zoology, botany]

wall (8) = *зид* (7)

wall (9) = [A ROCK / SUBSTANCE] + [THAT ENCLOSSES A LODE OR VEIN] + [mining]

wall (9) = ***

wall (10) = [A ROCK SURFACE] + [AS OF A MOUNTAIN OR CAVE] + [(ALMOST) VERTICAL] + [SMOOTH] + [mountaineering]

wall (10) = *зид* (8)

wall (11) = [A SURFACE OF A WAVE] + [VERTICAL] + [surfing]

wall (11) = *зид* (9)

wall (12) = [A MASS OF PEOPLE OR THINGS] + [THAT FORMS A VERTICAL BARRIER] + [PREVENTING SOMEONE / SOMETHING FROM PASSING THROUGH]

wall (12) = *зид* (10)

wall (13) = [AN ABSTRACT ENTITY] + [THAT ACTS AS A BARRIER] + [TO COMMUNICATION, UNDERSTANDING, OR ACCOMPLISHMENT]

wall (13) = *зид* (11)

wall (14) = [AN AREA OF A SOCIAL NETWORKING WEBSITE] + [WHERE PERSONAL MESSAGES FOR A PARTICULAR USER CAN BE WRITTEN] + [computing]

wall (14) = *зид* (12)

wall (15) = [A TYPE OF BUTTERFLY] + [BROWN] + [WITH ORANGE MARKINGS ON THE WINGS] + [BASKS ON SUNNY WALLS IN ORDER TO RAISE ITS BODY TEMPERATURE SUFFICIENTLY HIGH FOR IT TO FLY]

wall (15) = ***

G A B L E

gable (1) = [A PART OF A BUILDING'S OUTSIDE WALL] + [UPPER END] + [TRIANGULAR] + [FORMED BY THE SLOPING ENDS OF A PITCHED ROOF]

gable (1) = *забам* (1)

gable (2) = [A PART OF A BUILDING'S OUTSIDE WALL] + [UPPER END] + [STRETCHING ABOVE THE LEVEL OF THE EAVES] + [OF ANY SHAPE] + [architecture]

gable (2) = *забам* (2)

gable (3) = [A BUILDING'S WALL] + [OUTSIDE] + [TOPPED WITH A GABLE]

gable (3) = *забам* (3)

gable (4) = [AN ENTITY] + [RESEMBLING OR SUGGESTING A GABLE (1)]

gable (4) = *забам* (4)

gable (5) = [AN ARCHITECTURAL FEATURE] + [ORNAMENTAL] + [TRIANGULAR] + [ESP. USED ABOVE A DOOR OR WINDOW]

gable (5) = *забам* (5)

gable (6) = [A DECORATIVE FEATURE] + [ON A PIECE OF FURNITURE] + [USUALLY TRIANGULAR]

gable (6) = ***

gable (7) = [A WOMAN'S HEADDRESS] + [HEAVY] + [HOODED] + [WITH A PEAKED BAND SIMILAR TO A GABLE FRAMING THE FACE]

gable (7) = ***

DOOR

door (1) = [AN OBJECT] + [FIXED AT THE EDGE] + [MOVABLE] + [BY WHICH AN ENTRY IN A WALL (1) IS CLOSED OR OPENED]

door (1) = *εpama* (2)

door (2) = [AN OPENING / A SPACE] + [IN A WALL (1)] + [THAT CAN BE CLOSED BY A DOOR (1)]

door (2) = *εpama* (1)

door (3) = [A BUILDING / ROOM] + [TO WHICH A DOOR BELONGS]

door (3) = *εpama* (3)

door (4) = [A PHYSICAL OBJECT] + [RESEMBLING A DOOR IN ITS MOTION OR USE]

door (4) = *εpama* (4)

door (5) = [AN OPENING OR ROUTE] + [RESEMBLING A DOOR IN GIVING PHYSICAL ACCESS,
ENTRANCE, OR EXIT]

door (5) = *εpama* (5)

door (6) = [A MEANS / AN OPPORTUNITY] + [FOR ACHIEVING SOMETHING]

door (6) = *εpama* (6)

door (7) = [A POINT] + [WHERE A TRANSITION FROM ONE (ABSTRACT) PLACE OR STATE TO
ANOTHER BEGINS]

door (7) = *εpama* (7); *npaz* (10)

T H R E S H O L D

threshold (1) = [A PART OF A DOOR(WAY)] + [BOTTOM-MOST] + [HORIZONTAL] + [CROSSED IN
ENTERING A BUILDING / ROOM]

threshold (1) = *npaz* (1)

threshold (2) = [AN OPENING / A SPACE] + [IN A WALL OF A BUILDING / ROOM] + [THAT CAN BE
CLOSED BY A DOOR (1)]

threshold (2) = *εpama* (1)

threshold (3) = [A POINT / PLACE] + [AT WHICH A REGION BEGINS / IS ENTERED]

threshold (3) = *npaz* (8); *εpama* (5)

threshold (4) = [A POINT / TIME] + [AT WHICH A NEW EVENT, CONDITION, OR EXPERIENCE IS
SUPPOSED TO BEGIN]

threshold (4) = *npaz* (10); *εpama* (7)

threshold (5) = [A POINT / LEVEL / VALUE] + [AT WHICH SOMETHING OCCURS]

threshold (5) = *npaz* (9)

W I N D O W

window (1) = [AN OPENING] + [IN A WALL OR ROOF OF A BUILDING / ROOM] + [FOR LETTING IN
LIGHT OR AIR OR FOR LOOKING THROUGH]

window (1) = *npozop* (1); *okno* (3)

window (2) = [AN OBJECT] + [WHICH CLOSES A WINDOW (1)] + [CONSISTED OF A FRAME WITH GLASS IN IT]

window (2) = *прозор (2); окно (2)*

window (3) = [A SHEET OF GLASS] + [ENCLOSED IN THE FRAME OF A WINDOW (2)]

window (3) = *окно (1)*

window (4) = [A SPACE] + [IN AND BEHIND A SHOP WINDOW] + [WHERE GOODS ARE DISPLAYED FOR SALE]

window (4) = ***

window (5) = [A PART OF A BODY] + [WHICH ONE CAN SEE WITH]

window (5) = *прозор (4)*

window (6) = [AN OPENING] + [IN A VEHICLE] + [CONSISTED OF A FRAME WITH GLASS IN IT] + [FOR LETTING IN LIGHT OR AIR OR FOR LOOKING THROUGH]

window (6) = *прозор (6)*

window (7) = [AN OPENING] + [IN A WALL OR PARTITION] + [THROUGH WHICH CUSTOMERS ARE SERVED IN A BANK, TICKET OFFICE, OR THE LIKE]

window (7) = ***

window (8) = [AN AREA OF AN ENVELOPE] + [TRANSPARENT] + [SERVES TO REVEAL AN ADDRESS WITHIN]

window (8) = *прозор (7)*

window (9) = [AN AREA ON A COMPUTER SCREEN] + [FRAMED] + [IN WHICH INFORMATION OF A PARTICULAR TYPE IS DISPLAYED]

window (9) = *прозор (8)*

window (10) = [A MEANS] + [BY WHICH SOMETHING CAN BE SEEN AND LEARNED ABOUT]

window (10) = *прозор (9)*

window (11) = [A PERIOD OF TIME] + [USUALLY NOT LONG] + [WHEN THERE IS OPPORTUNITY TO DO SOMETHING]

window (11) = *прозор (5)*

P A N E

pane (1) = [A SECTION OF A WINDOW (2)] + [FRAMED] + [FILLED WITH A SHEET OF GLASS]

pane (1) = *окно* (2); *прозор* (2)

pane (2) = [A SHEET OF GLASS] + [ENCLOSED IN A FRAME OF A PANE (1)]

pane (2) = *окно* (1)

pane (3) = [A SECTION OF A DOOR, WALL, ETC.] + [USU RECTANGULAR] + [DIFFERENT FROM THE SURFACE ROUND]

pane (3) = ***

pane (4) = [A SIDE OF A MULTI-FACETED OBJECT] + [SUCH AS A NUT, BOLT HEAD, CUT DIAMOND]

pane (4) = ***

pane (5) = [A BLOCK OF STAMPS] + [INTO WHICH AN ORIGINAL PLATE-SIZED SHEET OF STAMPS IS CUT FOR SALE] + [philately]

pane (5) = ***

pane (6) = [A BLOCK OF STAMPS] + [FORMING A PAGE IN A STAMP BOOKLET] + [philately]

pane (6) = ***

R O O F

roof (1) = [A PART OF A BUILDING] + [TOPMOST] + [COVERING IT AND PROTECTING IT FROM THE WEATHER]

roof (1) = *кров* (1)

roof (2) = [MATERIAL] + [USED FOR BUILDING OR REPAIRING A ROOF]

roof (2) = ***

roof (3) = [A PART OF A ROOM OR OTHER COVERED PART OF BUILDING] + [A SURFACE] + [UPPER]

roof (3) = *кров* (7)

roof (4) = [A STRUCTURE WITH A ROOF AND WALL] + [ESP. A HOUSE] + [PROVIDING PROTECTION FROM THE WEATHER] + [fig.]

roof (4) = *кров* (2)

roof (5) = [A PART OF ANYTHING] + [UPPERMOST] + [WHICH COMPLETES OR COVERS IN]

roof (5) = ***

roof (6) = [A PART OF A VEHICLE] + [TOPMOST] + [COVERING IT AND PROTECTING PASSENGERS
OR GOODS FROM THE WEATHER]

roof (6) = κροε (4)

roof (7) = [A PART OF AN APPLIANCE, MACHINE OR SIMILAR STRUCTURE] + [TOPMOST] +
[COVERING]

roof (7) = ***

roof (8) = [A PART OF A TENT OR OTHER TEMPORARY STRUCTURE] + [TOPMOST] + [COVER-
ING IT AND PROVIDING PROTECTION FROM THE WEATHER]

roof (8) = κροε (5)

roof (9) = [A PART OF A MOUTH] + [INNER] + [UPPER] + [A SURFACE]

roof (9) = ***

roof (10) = [A PART OF AN ORGAN OR OTHER BODY PART] + [UPPER] + [COVERING AND PRO-
TECTING ITS INSIDE]

roof (10) = κροε (6)

roof (11) = [A LAYER IN A FOREST] + [UPPERMOST] + [FORMED BY THE CROWNS OF THE TREES]

roof (11) = κροε (9)

roof (12) = [A PART OF AN UNDERGROUND SPACE] + [UPPER] + [A SURFACE]

roof (12) = κροε (7)

roof (13) = [A PART OF A ROCK OVERHANG] + [AN UNDERSIDE SURFACE] + [mountaineering]

roof (13) = ***

roof (14) = [A PART OF A REGION] + [UPPERMOST] + [fig.]

roof (14) = κροε (11)

roof (15) = [A LAYER OF EARTH'S ATMOSPHERE] + [UPPER (AS VIEWED FROM THE EARTH)] +
[fig.]

roof (15) = κροε (10)

roof (16) = [A LIMIT / VALUE / AMOUNT] + [THAT IS THE HIGHEST ALLOWED] + [ESP. CONCERNING THE AMOUNT OF MONEY]

roof (16) = ***

RIDGE

ridge (1) = [A PART OF A ROOF] + [TOPMOST] + [LONG] + [NARROW] + [FORMED BY THE JUNCTION OF TWO SLOPING SIDES]

ridge (1) = *слеме* (1)

ridge (2) = [A ROOF TILE] + [WHICH COVERS A RIDGE (1)]

ridge (2) = ***

ridge (3) = [A BEAM] + [USED IN A ROOF STRUCTURE] + [HORIZONTAL] + [LONG] + [TO WHICH THE UPPER ENDS OF THE RAFTERS ARE FIXED]

ridge (3) = *слеме* (2)

ridge (4) = [AN AREA OF HIGH LAND] + [VERY LONG] + [NARROW] + [WITH SLOPING SIDES]

ridge (4) = ***

ridge (5) = [A PART OF A RIDGE (1)] + [LONG] + [NARROW] + [TOPMOST]

ridge (5) = *слеме* (4)

CHIMNEY

chimney (1) = [A PART OF A BUILDING] + [VERTICAL] + [HOLLOW] + [BY WHICH THE SMOKE OF A FIRE IS CARRIED OFF]

chimney (1) = *димњак* (1); *омак* (1)

chimney (2) = [A PART OF A CHIMNEY (1)] + [EXTENDING ABOVE THE ROOF]

chimney (2) = ***

chimney (3) = [AN OPENING] + [IN A WALL OF A ROOM] + [MADE TO HOLD AN OPEN FIRE] + [ESP. AN OLD AND LARGE ONE] + [British]

chimney (3) = *омак* (2)

chimney (4) = [A PART OF AN OIL OR GAS LAMP] + [CYLINDRICAL] + [MADE OF GLASS] +
[SURROUNDING THE FLAME] + [OPEN-ENDED]

chimney (4) = ***

chimney (5) = [AN OPENING] + [IN TALL ROCKS OR CLIFFS] + [NARROW] + [LARGE ENOUGH
TO FIT A CLIMBER'S BODY INTO] + [mountaineering]

chimney (5) = ***

chimney (6) = [A BODY OF ORE] + [CYLINDRICAL] + [USU ORIENTED VERTICALLY] + [geology]

chimney (6) = ***

chimney (7) = [AN OPENING] + [IN A VOLCANO] + [THROUGH WHICH LAVA AND GASSES ERUPT]
+ [geology]

chimney (7) = ***

2. 2. Од српског ка енглеском

КУЋА

кућа (1) = [ЗГРАДА] + [ЗА СТАНОВАЊЕ ЉУДИ] + [НАРОЧИТО ЈЕДНЕ ПОРОДИЦЕ]

кућа (1) = *house* (1); *home* (7)

кућа (2) = [СКУП СВИХ ЗГРАДА] + [КОЈЕ СЕ НАЛАЗЕ НА ЈЕДНОМ КУЋНОМ ИМАЊУ] + [покр.]

кућа (2) = све зграде на кућном имању

кућа (3) = [ДЕО (СТАРЕ СЕОСКЕ) КУЋЕ] + [УНУТРАШЊИ] + [ДЕФИНИСАН ЗИДОВИМА, ПОДОМ
И ТАВАНИЦОМ] + [У КОМ СЕ НАЛАЗИ ОГЊИШТЕ] + [У КОМ СЕ УКУЋАНИ НАЈЧЕ-
ШЋЕ ОКУПЉАЈУ] + [покр.]

кућа (3) = *house* (3)

кућа (4) = [ДЕО (СТАРЕ СЕОСКЕ) КУЋЕ] + [УНУТРАШЊИ] + [ДЕФИНИСАН ЗИДОВИМА, ПОДОМ
И ТАВАНИЦОМ] + [покр.]

кућа (4) = *house* (4)

кућа (5) = [ДЕО (СТАРЕ СЕОСКЕ) КУЋЕ] + [УНУТРАШЊИ] + [ДЕФИНИСАН ЗИДОВИМА, ПОДОМ
И ТАВАНИЦОМ] + [У КОМ СЕ ДРЖИ СТОКА] + [покр.]

кућа (5) = ***

кућа (6) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈА ЖИВИ ЗАЈЕДНО У ДОМАЋИНСТВУ] + [ОБИЧНО ЧЛАНОВИ ПОРОДИЦЕ]

кућа (6) = *house* (5);

кућа (7) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈИ ПОТИЧУ ОД ИСТОГ ПРЕТКА]

кућа (7) = *house* (6);

кућа (8) = [ПРЕДМЕТИ] + [КОЈИ СУ ПОТРЕБНИ ЗА ЖИВОТ У КУЋИ, ДОМАЋИНСТВУ]

кућа (8) = *home* (4)

кућа (9) = [МАТЕРИЈАЛНО ДОБРО] + [КОЈЕ ПРИПАДА ЈЕДНОМ ДОМАЋИНСТВУ]

кућа (9) = ***

кућа (10) = [ПОСЛОВИ] + [КОЈИ СЕ СВАКОДНЕВНО ОБАВЉАЈУ У ЈЕДНОМ ДОМАЋИНСТВУ]

кућа (10) = *house* (7);

кућа (11) = [ОСОБА] + [КОЈА СТВАРА И УНАПРЕЂУЈЕ ДОМАЋИНСТВО] + [фиг.]

кућа (11) = ***

кућа (12) = [БРОЈ ИЛИ КОЛИЧИНА] + [ЉУДИ ИЛИ СТВАРИ] + [ВЕЛИК(А)] + [фиг.]

кућа (12) = *home* (6)

кућа (13) = [КУЋА (1) ИЛИ СТАН] + [КАО МЕСТО / ЛОКАЦИЈА] + [ГДЕ ЧОВЕК ЖИВИ СТАЛНО ИЛИ ДУЖИ ВРЕМЕНСКИ ПЕРИОД / ГДЕ ЈЕ ОДРАСТАО] + [ОБИЧНО СА СВОЈОМ ПОРОДИЦОМ]

кућа (13) = *home* (9)

кућа (14) = [КУЋА (1) ИЛИ СТАН] + [КАО СТАЛНО МЕСТО (ПОРОДИЧНОГ) СТАНОВАЊА] + [емотивне и друге асоцијације везане за њега]

кућа (14) = *home* (8)

кућа (15) = [СЕЛО, ГРАД, ОБЛАСТ ИЛИ ЗЕМЉА] + [ГДЕ ЧОВЕК ЖИВИ ДУЖИ ВРЕМЕНСКИ ПЕРИОД / ОДАКЛЕ ВОДИ ПОРЕКЛО] + [фиг.]

кућа (15) = *home* (10; 11)

кућа (16) = [СВАКО (ДРУГО) МЕСТО / ОКРУЖЕЊЕ] + [У КОМ СЕ НЕКО ОСЕЋА СЛОБОДНО, УГОДНО, ПРИХВАЋЕНО] + [фиг.]

кућа (16) = *home* (12)

кућа (17) = [ОБЛАСТ / МАТЕРИЈА] + [КОЈУ НЕКО ДОБРО ПОЗНАЈЕ] + [фиг.]

кућа (17) = *home* (14)

кућа (18) = [МЕСТО] + [ГДЕ НЕШТО ЖИВИ, ПОЧИВА, ПРОНАЛАЗИ СПОКОЈ] + [фиг.]

кућа (18) = *house* (76); *home* (13)

кућа (19) = [ОСОБА] + [КОЈА ЈЕ НЕКОМЕ ВАЖНА И ДРАГОЦЕНА] + [фиг.]

кућа (19) = ***

кућа (20) = [ОБЈЕКАТ] + [У КОМ ЖИВЕ / У КОМ СЕ ЧУВАЈУ ЖИВОТИЊЕ]

кућа (20) = *house* (15); *home* (24)

кућа (21) = [СКЛОНИШТЕ] + [ПРИРОДНО / КОЈЕ САГРАДИ ЖИВОТИЊА] + [СЛУЖЕЊИ ЈОЈ КАО
СТАНИШТЕ / УТОЧИШТЕ]

кућа (21) = *house* (16); *home* (24)

кућа (22) = [ДЕО НЕКИХ МЕКУШАЦА ИЛИ ПРАЖИВОТИЊА] + [ТВРД] + [СПОЉАШЊИ] + [КОЈИ
ИМ СЛУЖИ КАО ЗАШТИТА]

кућа (22) = *house* (17); *home* (24)

кућа (23) = [РУПА] + [ИСКОПАНА У ЗЕМЉИ] + [МАЛА] + [У КОЈОЈ СЕ САДЕ, СЕЈУ НЕКЕ БИЉКЕ]

кућа (23) = ***

кућа (24) = [ДЕО ТЕЛА] + [УДУБЉЕЊЕ У ЛОПАТИЧНОЈ КОСТИ] + [У КОМ ЈЕ УЗГЛОБЉЕНА ГЛА-
ВА НАДЛАКТИЧНЕ КОСТИ] + [покр.]

кућа (24) = ***

кућа (25) = [АЛАТКА] + [МАЛА] + [МЕТАЛНА] + [СА ДУЖОМ ДРШКОМ] + [СА ДОЊИМ ПРО-
ШИРЕНИМ ДЕЛОМ] + [СЛУЖИ ЗА ПРЕНОС ЖАРА] + [покр.]

кућа (25) = ***

кућа (26) = [ВРСТА КОЛАЧА] + [КОЈА СЕ ПРАВИ ЗА БОЖИЋ] + [покр.]

кућа (26) = ***

кућа (27) = [ГРУПА ПЧЕЛА] + [МНОГОБРОЈНА] + [ИЗ ИСТЕ КОШНИЦЕ] + [ЧИНЕ ПОСЕБНУ ЗАЈЕ-
ДНИЦУ]

кућа (27) = ***

кућа (28) = [СЕГМЕНТ НЕБЕСКЕ СФЕРЕ] + [ОД УКУПНО 12 ТАКВИХ СЕГМЕНАТА ДЕФИНИСАНИХ У АСТРОЛОГИЈИ]

кућа (28) = *house* (72)

кућа (29) = [ЗОДИЈАЧКИ ЗНАК] + [КАДА СЕ ПОСМАТРА КАО СЕДИШТЕ ОНЕ ПЛАНЕТЕ КОЈА ЈЕ СА НАЈВЕЋИМ УТИЦАЈЕМ У ТОМ ЗНАКУ]

кућа (29) = *house* (73)

кућа (30) = [СЕГМЕНТ АСТРОЛОШКЕ КАРТЕ] + [КОЈИ РЕПРЕЗЕНТУЈЕ ЈЕДАН ОД 12 СЕГМЕНАТА НЕБЕСКЕ СФЕРЕ]

кућа (30) = *house* (74)

кућа (31) = [РУПА У ЗЕМЉИ] + [КАО МЕТА ГАЂАЊА У ДЕЧИЈОЈ ИГРИ] + [покр.]

кућа (31) = ***

кућа (32) = [ДЕЧИЈА ИГРА] + [У КОЈОЈ СЕ ИГРАЧИ НАДМЕЋУ У УБАЦИВАЊУ НОВЧИЋА И СЛ. У ИСКОПАНУ РУПУ У ЗЕМЉИ] + [покр.]

кућа (32) = ***

кућа (33) = [ПОДРУЧЈЕ НА ТЕРЕНУ ЗА КАРЛИНГ] + [ДЕФИНИСАНО КОНЦЕНТРИЧНИМ КРУГОВИМА] + [СА МЕТОМ У ЦЕНТРУ] + [У КОМ СЕ ПОСТИЖУ ПОЕНИ]

кућа (33) = *house* (66)

кућа (34) = [ЗГРАДА] + [КОЈА СЛУЖИ ЗА НЕКУ ДРУГУ СПЕЦИФИЧНУ НАМЕНУ]

кућа (34) = *house* (8)

кућа (35) = [УСТАНОВА] + [КОЈА СЕ БАВИ ОДРЕЂЕНОМ ВРСТОМ ДЕЛАТНОСТИ]

кућа (35) = *house* (9)

кућа (36) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈА РАДИ У УСТАНОВИ ИЛИ ЊОМЕ РУКОВОДИ]

кућа (36) = *house* (10)

кућа (37) = [ЗГРАДА] + [У КОЈОЈ ЈЕ СМЕШТЕНА УСТАНОВА]

кућа (37) = *house* (11)

кућа (38) = [ПРЕДУЗЕЋЕ / ФИРМА] + [КОЈА СЕ БАВИ ОДРЕЂЕНОМ ВРСТОМ ДЕЛАТНОСТИ]

кућа (38) = *house* (12)

кућа (39) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈА РАДИ У ПРЕДУЗЕЋУ / ФИРМИ ИЛИ ЊИМЕ / ЊОМЕ РУКОВОДИ]

кућа (39) = *house* (13)

кућа (40) = [ЗГРАДА] + [У КОЈОЈ ЈЕ СМЕШТЕНО ПРЕДУЗЕЋЕ / ФИРМА]

кућа (40) = *house* (14)

кућа (41) = [ОБЈЕКАТ] + [ЗА УЗГАЈАЊЕ / ЧУВАЊЕ БИЉАКА]

кућа (41) = *house* (15)

кућа (42) = [ОБЈЕКАТ] + [ЗА ОДЛАГАЊЕ, СМЕШТАЈ СТВАРИ] + [КАДА НИСУ У УПОТРЕБИ]

кућа (42) = *house* (18)

кућа (43) = [ЗГРАДА] + [У КОЈОЈ СЕ ВРШЕ ВЕРСКИ ОБРЕДИ]

кућа (43) = *house* (51)

кућа (44) = [ЗГРАДА] + [У КОЈОЈ ЗАЈЕДНО ЖИВЕ ЧЛАНОВИ ВЕРСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ]

кућа (44) = *house* (52)

кућа (45) = [УСТАНОВА] + [КОЈА ПРУЖА УСЛУГЕ ИСХРАНЕ / ПИЋА / КРАТКОРОЧНОГ СМЕШТАЈА]

кућа (45) = *house* (21)

кућа (46) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈА РАДИ У УСТАНОВИ (45) ИЛИ ЊОМЕ РУКОВОДИ]

кућа (46) = *house* (22)

кућа (47) = [ЗГРАДА ИЛИ ДЕО ЗГРАДЕ] + [У КОЈОЈ ЈЕ СМЕШТЕНА УСТАНОВА (45)]

кућа (47) = *house* (23)

кућа (48) = [УСТАНОВА] + [КОЈА СПРОВОДИ ОРГАНИЗОВАНО КОЦКАЊЕ]

кућа (48) = *house* (24)

кућа (49) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈА РАДИ У УСТАНОВИ (48) ИЛИ ЊОМЕ РУКОВОДИ]

кућа (49) = *house* (25)

кућа (50) = [ЗГРАДА ИЛИ ДЕО ЗГРАДЕ] + [У КОЈОЈ ЈЕ СМЕШТЕНА УСТАНОВА (48)]

кућа (50) = *house* (26)

кућа (51) = [УСТАНОВА] + [КОЈА СЕ БАВИ ОРГАНИЗОВАНОМ ПРОСТИТУЦИЈОМ]

кућа (51) = *house* (27)

кућа (52) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈА РАДИ У УСТАНОВИ (51) ИЛИ ЊОМЕ РУКОВОДИ]

кућа (52) = *house* (28)

кућа (53) = [ЗГРАДА ИЛИ ДЕО ЗГРАДЕ] + [У КОЈОЈ ЈЕ СМЕШТЕНА УСТАНОВА (51)]

кућа (53) = *house* (29)

кућа (54) = [ПРЕДУЗЕЋЕ / ФИРМА] + [КОЈА СЕ БАВИ РОБНОМ ТРГОВИНОМ]

кућа (54) = *house* (30)

кућа (55) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈА РАДИ У ПРЕДУЗЕЋУ / ФИРМИ (54) ИЛИ ЊИМЕ / ЊОМЕ РУКОВОДИ]

кућа (55) = *house* (31)

кућа (56) = [ЗГРАДА ИЛИ ДЕО ЗГРАДЕ] + [У КОЈОЈ ЈЕ СМЕШТЕНО ПРЕДУЗЕЋЕ / ФИРМА (54)]

кућа (56) = *house* (32)

кућа (57) = [ПРЕДУЗЕЋЕ / УСТАНОВА] + [КОЈА СЕ БАВИ ОДРЕЂЕНИМ ВРСТАМА ФИНАНСИЈСКИХ УСЛУГА]

кућа (57) = *house* (33)

кућа (58) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈА РАДИ У ПРЕДУЗЕЋУ / УСТАНОВИ (57) ИЛИ ЊИМЕ / ЊОМЕ РУКОВОДИ]

кућа (58) = *house* (34)

кућа (59) = [ЗГРАДА ИЛИ ДЕО ЗГРАДЕ] + [У КОЈОЈ ЈЕ СМЕШТЕНО ПРЕДУЗЕЋЕ / УСТАНОВА (57)]

кућа (59) = *house* (35)

кућа (60) = [ПРЕДУЗЕЋЕ / ФИРМА] + [КОЈА СЕ БАВИ ДИЗАЈНОМ, ПРОИЗВОДЊОМ И ПРОДАЈОМ ОДЕЋЕ (ВИСОКЕ МОДЕ)]

кућа (60) = *house* (36)

кућа (61) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈА РАДИ У ПРЕДУЗЕЋУ / ФИРМИ (60) ИЛИ ЊИМЕ / ЊОМЕ РУКОВОДИ]

кућа (61) = *house* (37)

кућа (62) = [ЗГРАДА] + [У КОЈОЈ ЈЕ СМЕШТЕНО ПРЕДУЗЕЋЕ / ФИРМА (60)]

кућа (62) = *house* (38)

кућа (63) = [ПРЕДУЗЕЋЕ / ФИРМА] + [КОЈА СЕ БАВИ ШТАМПАЊЕМ КЊИГА, НОВИНА, ЧАСОПИ-
СА И ДР.]

кућа (63) = *house* (39)

кућа (64) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈА РАДИ У ПРЕДУЗЕЋУ / ФИРМИ (63) ИЛИ ЊИМЕ / ЊОМЕ РУ-
КОВОДИ]

кућа (64) = *house* (40)

кућа (65) = [ЗГРАДА] + [У КОЈОЈ ЈЕ СМЕШТЕНО ПРЕДУЗЕЋЕ / ФИРМА (63)]

кућа (65) = *house* (41)

кућа (66) = [ПРЕДУЗЕЋЕ / ФИРМА] + [КОЈА СЕ БАВИ ИЗДАВАЊЕМ КЊИГА, НОВИНА, ЧАСОПИ-
СА, БРОШУРА ИЛИ ДРУГИХ ТЕКСТОВА]

кућа (66) = *house* (42)

кућа (67) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈА РАДИ У ПРЕДУЗЕЋУ / ФИРМИ (66) ИЛИ ЊИМЕ / ЊОМЕ РУ-
КОВОДИ]

кућа (67) = *house* (43)

кућа (68) = [ЗГРАДА] + [У КОЈОЈ ЈЕ СМЕШТЕНО ПРЕДУЗЕЋЕ / ФИРМА (66)]

кућа (68) = *house* (44)

кућа (69) = [УСТАНОВА] + [КОЈА СЕ БАВИ ПРИКАЗИВАЊЕМ ПОЗОРИШНИХ, ОПЕРСКИХ ИЛИ
БИОСКОПСКИХ ПРЕДСТАВА]

кућа (69) = *house* (45)

кућа (70) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈА РАДИ У УСТАНОВИ (69) ИЛИ ЊОМЕ РУКОВОДИ]

кућа (70) = *house* (46)

кућа (71) = [ЗГРАДА] + [У КОЈОЈ ЈЕ СМЕШТЕНА УСТАНОВА (69)]

кућа (71) = *house* (47)

кућа (72) = [УСТАНОВА] + [КОЈА СЕ БАВИ НАУЧНОМ И/ИЛИ ВИСОКООБРАЗОВНОМ ДЕЛАТНО-
ШЋУ]

кућа (72) = *house* (54)

кућа (73) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈА РАДИ У УСТАНОВИ (72) ИЛИ ЊОМЕ РУКОВОДИ]

кућа (73) = *house* (55)

кућа (74) = [ЗГРАДА ИЛИ ДЕО ЗГРАДЕ] + [У КОЈОЈ ЈЕ СМЕШТЕНА УСТАНОВА (72)]

кућа (74) = *house* (56)

кућа (75) = [УСТАНОВА] + [КОЈА ЈЕ НАДЛЕЖНА ЗА РЕШАВАЊЕ ГРАЂАНСКИХ СПОРОВА, ПРЕ-
СТУПА И КРИВИЧНИХ ДЕЛА]

кућа (75) = ***

кућа (76) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈА РАДИ У УСТАНОВИ (75) ИЛИ ЊОМЕ РУКОВОДИ]

кућа (76) = ***

кућа (77) = [ЗГРАДА ИЛИ ДЕО ЗГРАДЕ] + [У КОЈОЈ ЈЕ СМЕШТЕНА УСТАНОВА (75)]

кућа (77) = ***

кућа (78) = [УСТАНОВА] + [КОЈА УПРАВЉА ПОСЛОВИМА ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ]

кућа (78) = ***

кућа (79) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈА РАДИ У УСТАНОВИ (78) ИЛИ ЊОМЕ РУКОВОДИ]

кућа (79) = ***

кућа (80) = [ЗГРАДА ИЛИ ДЕО ЗГРАДЕ] + [У КОЈОЈ ЈЕ СМЕШТЕНА УСТАНОВА (78)]

кућа (80) = ***

Д О М

дом (1) = [КУЋА (1) ИЛИ СТАН] + [КАО МЕСТО / ЛОКАЦИЈА] + [ГДЕ ЧОВЕК ЖИВИ СТАЛНО ИЛИ
ДУЖИ ВРЕМЕНСКИ ПЕРИОД] + [ОБИЧНО СА СВОЈОМ ПОРОДИЦОМ] + [ЕМОТИВНЕ И
ДРУГЕ АСОЦИЈАЦИЈЕ ВЕЗАНЕ ЗА ТО МЕСТО]

дом (1) = *home* (1)

дом (2) = [ЗГРАДА] + [НАМЕЊЕНА СТАНОВАЊУ ЉУДИ] + [ОБИЧНО ЈЕДНЕ ПОРОДИЦЕ]

дом (2) = *house* (1); *home* (7)

дом (3) = [ДЕО ВИШЕПОРОДИЧНЕ КУЋЕ] + [ФУНКЦИОНИШЕ КАО ЗАСЕБНА СТАМБЕНА ЈЕДИ-
НИЦА] + [покр.]

дом (3) = *house* (2)

дом (4) = [НЕЧИЈЕ СТАЛНО МЕСТО СТАНОВАЊА] + [ОБУХВАТА КУЋУ (1), ПОМОЋНЕ ЗГРАДЕ И
ЧИТАВО ИМАЊЕ] + [покр.]

дом (4) = *home* (2)

дом (5) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈА ЖИВИ ЗАЈЕДНО У ДОМАЋИНСТВУ] + [ОБИЧНО ЧЛАНОВИ ПОРОДИЦЕ]

дом (5) = *house* (5); *home* (2)

дом (6) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈИ ПОТИЧУ ОД ИСТОГ ПРЕТКА]

дом (6) = *house* (6)

дом (7) = [СЕЛО, ГРАД, ОБЛАСТ ИЛИ ЗЕМЉА] + [ГДЕ ЧОВЕК ЖИВИ ДУЖИ ВРЕМЕНСКИ ПЕРИОД] + [фиг.]

дом (7) = *home* (10)

дом (8) = [СВАКО (ДРУГО) МЕСТО / ОКРУЖЕЊЕ] + [У КОМ СЕ НЕКО ОСЕЋА СЛОБОДНО, УГОДНО, ПРИХВАЋЕНО] + [фиг.]

дом (8) = *home* (12)

дом (9) = [МЕСТО] + [ГДЕ НЕШТО ЖИВИ, ПОЧИВА, ПРОНАЛАЗИ СПОКОЈ] + [фиг.]

дом (9) = *house* (6); *home* (13)

дом (10) = [ЗГРАДА] + [У КОЈОЈ СЕ ВРШЕ ВЕРСКИ ОБРЕДИ]

дом (10) = *house* (51)

дом (11) = [МЕСТО / ПОДРУЧЈЕ / СКЛОНИШТЕ] + [У КОМ ОБИТАВАЈУ ЖИВОТИЊЕ]

дом (11) = *house* (15; 16; 17); *home* (24)

дом (12) = [УСТАНОВА] + [КОЈА СЕ БАВИ ОДРЕЂЕНОМ ВРСТОМ ДЕЛАТНОСТИ]

дом (12) = *house* (9); *home* (15)

дом (13) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈА РАДИ У УСТАНОВИ ИЛИ ЊОМЕ РУКОВОДИ]

дом (13) = *house* (10); *home* (16)

дом (14) = [ЗГРАДА] + [У КОЈОЈ ЈЕ СМЕШТЕНА УСТАНОВА]

дом (14) = *house* (11); *home* (17)

дом (15) = [УСТАНОВА] + [КОЈА СЕ БАВИ КУЛТУРНО-УМЕТНИЧКОМ ДЕЛАТНОШЋУ]

дом (15) = *home* (15); *house* (19)

дом (16) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈА РАДИ У УСТАНОВИ (15) ИЛИ ЊОМЕ РУКОВОДИ]

дом (16) = *home* (16); *house* (20)

дом (17) = [ЗГРАДА] + [У КОЈОЈ ЈЕ СМЕШТЕНА УСТАНОВА (15)]

дом (17) = *home (17); house (21)*

дом (18) = [УСТАНОВА] + [КОЈА СЕ БАВИ СОЦИЈАЛНО-ЗДРАВСТВЕНОМ ДЕЛАТНОШЋУ]

дом (18) = *home (18)*

дом (19) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈА РАДИ У УСТАНОВИ (18) ИЛИ ЊОМЕ РУКОВОДИ]

дом (19) = *home (19)*

дом (20) = [ЗГРАДА] + [У КОЈОЈ ЈЕ СМЕШТЕНА УСТАНОВА (18)]

дом (20) = *home (20)*

дом (21) = [УСТАНОВА] + [КОЈА СЕ БАВИ БРИГОМ О ЖИВОТИЊАМА БЕЗ ВЛАСНИКА] + [НАРОЧИТО ПСИМА ИЛИ МАЧКАМА]

дом (21) = *home (21)*

дом (22) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈА РАДИ У УСТАНОВИ (21) ИЛИ ЊОМЕ РУКОВОДИ]

дом (22) = *home (22)*

дом (23) = [ЗГРАДА] + [У КОЈОЈ ЈЕ СМЕШТЕНА УСТАНОВА (21)]

дом (23) = *home (23)*

дом (24) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈА ЧИНИ ДЕО ДРЖАВНОГ ПАРЛАМЕНТА] + [НАРОЧИТО У ДВОДНОМНОМ ПАРЛАМЕНТАРНОМ СИСТЕМУ]

дом (24) = *house (62)*

дом (25) = [ЗГРАДА ИЛИ ДЕО ЗГРАДЕ] + [У КОМ ЗАСЕДАЈУ ЧЛАНОВИ ДРЖАВНОГ ПАРЛАМЕНТА]

дом (25) = *house (63)*

дом (26) = [ДЕО ПАРНОГ КОТЛА] + [ИЗ КОГ СЕ ОДВОДИ ПАРА] + [МАШ.]

дом (26) = ***

дом (27) = [МЕСТО / ПОДРУЧЈЕ] + [СТАРТНА ПОЗИЦИЈА ИГРАЧА У ДЕЧИЈИМ ИГРАМА]

дом (27) = ***

Т Е М Е Љ

темељ (1) = [ДЕО ЗИДА, ЗГРАДЕ ИЛИ ДРУГЕ ГРАЂЕВИНЕ] + [НАЈНИЖИ] + [НАЈМАЊЕ ДЕЛОМ ИСПОД ПОВРШИНЕ ЗЕМЉЕ] + [ЧВРСТ] + [КОЈИ СЛУЖИ КАО ОСЛОНАЦ]

темељ (1) = *foundation(s)* (1)

темељ (2) = [ФИЗИЧКИ ЕНТИТЕТ] + [КОЈИ СЕ НАЛАЗИ ИСПОД НЕЧЕГА] + [ТИПИЧНО СА ФУНКЦИЈОМ ОСЛОНЦА]

темељ (2) = *foundation* (2)

темељ (3) = [КОНСТРУКЦИЈА] + [ЧВРСТА] + [СЛУЖИ КАО ПОДЛОГА НЕКОМ ПРЕДМЕТУ] + [ТИПИЧНО МАШИНИ, НАПРАВИ]

темељ (3) = *foundation* (4)

темељ (4) = [СЛОЈ ЗЕМЉИШТА] + [КОЈИ СЕ ПРОТЕЖЕ ИСПОД ПОВРШИНСКОГ]

темељ (4) = *foundation* (5)

темељ (5) = [АПСТРАКТНИ ЕНТИТЕТ] + [КАО ШТО ЈЕ ИДЕЈА, ПРИНЦИП ИЛИ ЧИЊЕНИЦА] + [НАКОМ СЕ НЕШТО ЗАСНИВА, ИЗ ЧЕГА НЕШТО ПРОИСТИЧЕ]

темељ (5) = *foundation* (15)

темељ (6) = [НЕЧИЈЕ СТАЛНО МЕСТО СТАНОВАЊА] + [ОБУХВАТА КУЋУ (1), ПОМОЋНЕ ЗГРАДЕ И ЧИТАВО ИМАЊЕ] + [покр.]

темељ (6) = *home* (2)

З И Д

зид (1) = [ГРАЂЕВИНСКА КОНСТРУКЦИЈА] + [ВЕРТИКАЛНА] + [ЧВРСТА] + [КОЈА ОГРАЂУЈЕ, ПРЕГРАЂУЈЕ ИЛИ ШТИТИ ОДРЕЂЕНИ ПРОСТОР / ПОДРУЧЈЕ]

зид (1) = *wall* (1)

зид (2) = [ДЕО КОНСТРУКЦИЈЕ ЗГРАДЕ] + [ВЕРТИКАЛНИ] + [ЧВРСТ] + [КОЈИ ЧИНИ ЈЕДНУ ОД ЊЕНИХ СПОЉНА СТРАНА ИЛИ ПРЕГРАЂУЈЕ ЊЕНУ УНУТРАШЊОСТ]

зид (2) = *wall* (2)

зид (3) = [ГРАЂЕВИНСКА КОНСТРУКЦИЈА] + [ЗИДАНА] + [ВЕРТИКАЛНА] + [ВИСОКА] + [УЗАНА] + [КОЈА ОГРАЂУЈЕ ИЛИ ПРЕГРАЂУЈЕ НЕКО ЗЕМЉИШТЕ]

зид (3) = wall (3)

**зид (4) = [ГРАЂЕВИНСКА КОНСТРУКЦИЈА] + [ВЕРТИКАЛНА] + [ЧВРСТА] + [ВИСОКА] +
[КОЈОМ СЕ ШТИТИ, БРАНИ НЕКА ПОЗИЦИЈА, ПОДРУЧЈЕ]**

зид (4) = wall (4)

**зид (5) = [ЕНТИТЕТ] + [ФИЗИЧКИ ИЛИ АПСТРАКТНИ] + [СЛИЧАН ЗИДУ ПО ИЗГЛЕДУ, ФУНКЦИ-
ЈИ И / ИЛИ ЧВРСТИНИ]**

зид (5) = wall (6)

**зид (6) = [ДЕО ШУПЉЕГ АРТЕФАКТА / ПРИРОДНОГ ЕНТИТЕТА] + [КОЈИ ФОРМИРА ЊЕНУ
ВЕРТИКАЛНУ СТРАНУ]**

зид (6) = wall (7)

**зид (7) = [СЛОЈ ШУПЉЕГ ОРГАНА, ЦЕВИ, ТКИВА] + [КОЈИ ОБАВИЈА ЊЕГОВУ УНУТРА-
ШЊОСТ]**

зид (7) = wall (8)

зид (8) = [СТРАНА ПЛАНИНЕ] + [ВЕРТИКАЛНА]

зид (8) = wall (10)

зид (9) = [ПОВРШИНА ТАЛАСА] + [ВЕРТИКАЛНА] + [ВИСОКА / ВЕЛИКА]

зид (9) = wall (11)

**зид (10) = [ВЕЋИ БРОЈ ЉУДИ ИЛИ ДР.] + [ПОРЕЂАНИХ У ГУСТОМ НИЗУ] + [ОБИЧНО РАДИ
СПРЕЧАВАЊА НЕЧИЈЕГ КРЕТАЊА]**

зид (10) = wall (12)

**зид (11) = [АПСТРАКТНИ ЕНТИТЕТ] + [КАО ПРЕПРЕКА У КОМУНИКАЦИЈИ, РАЗУМЕВАЊУ
ИЗМЕЂУ ДВЕ СТРАНЕ ИЛИ ПОСТИЗАЊУ НЕКОГ ЦИЉА]**

зид (11) = wall (13)

**зид (12) = [ПОДРУЧЈЕ ВЕБСАЈТА ДРУШТВЕНЕ МРЕЖЕ] + [НА КОМ СЕ МОГУ ОСТАВЉАТИ
ПОРУКЕ ЗА НЕКОГ КОРИСНИКА]**

зид (12) = wall (14)

ЗАБАТ

забат (1) = [ДЕО СПОЉНОГ ЗИДА ЗГРАДЕ] + [НА ГОРЊЕМ КРАЈУ] + [ТРОУГЛАСТ] + [КОЈЕГ
ФОРМИРАЈУ КОСИ КРАЈЕВИ ДВОВОДНОГ КРОВА]

забат (1) = *gable (1)*

забат (2) = [ДЕО СПОЉНОГ ЗИДА ЗГРАДЕ] + [НА ГОРЊЕМ КРАЈУ] + [КОЈИ СЕ ПРОТЕЖЕ ИЗНАД
НИВОА СТРЕХЕ] + [НЕЗАВИСНО ОД ЊЕГОВОГ ОБЛИКА] + [архит.]

забат (2) = *gable (2)*

забат (3) = [ЗИД ЗГРАДЕ] + [СПОЉНИ] + [КОЈИ СЕ ЗАВРШАВА ЗАБАТОМ]

забат (3) = *gable (3)*

забат (4) = [ЕНТИТЕТ] + [СЛИЧАН ЗАБАТУ] + [НАРОЧИТО ПО ПОЗИЦИЈИ И ОБЛИКУ]

забат (4) = *gable (4)*

забат (5) = [АРХИТЕКТОНСКИ ЕЛЕМЕНТ] + [ДЕКОРАТИВНИ] + [ОБИЧНО ТРОУГЛАСТ] + [КОРИ-
СТИ СЕ ИЗНАД ВРАТА ИЛИ ПРОЗОРА]

забат (5) = *gable (5)*

забат (6) = [ДЕО ПТИЧЈЕГ КЉУНА] + [ГОРЊИ] + [ТРОУГЛАСТ] + [зоол. анат.]

забат (6) = ***

ВРАТА

врата (1) = [ОТВОР / ПРОСТОР] + [У ЗИДУ (1)] + [КРОЗ КОЈИ СЕ УЛАЗИ И ИЗЛАЗИ]

врата (1) = *door (2); threshold (2)*

врата (2) = [ПРЕДМЕТ] + [ПОКРЕТЉИВ] + [ПОМОЋУ КОЈЕГ СЕ ОТВОР У ЗИДУ (1) ЗАТВАРА
ИЛИ ОТВАРА]

врата (2) = *door (1)*

врата (3) = [ЗГРАДА ИЛИ ПРОСТОРИЈА] + [КОЈОЈ ВРАТА ПРИПАДАЈУ]

врата (3) = *door (3)*

врата (4) = [ФИЗИЧКИ ОБЈЕКАТ] + [КОЈИ ЈЕ СЛИЧАН ВРАТИМА ПО УПОТРЕБИ И ПОКРЕТЉИВО-
ВОСТИ]

врата (4) = *door (4)*

врата (5) = [ОТВОР ИЛИ ДЕО ПУТА(ЊЕ)] + [КОЈИ ЈЕ СЛИЧАН ВРАТИМА ПО ТО ШТО ОМОГУЋАВА (ФИЗИЧКИ) ПРИСТУП НЕЧЕМУ, УЛАЗ ИЛИ ИЗЛАЗ]

врата (5) = *door (5)*

врата (6) = [СРЕДСТВО / МОГУЋНОСТ] + [ЗА ПОСТИЗАЊЕ НЕКОГ ЦИЉА]

врата (6) = *door (6)*

врата (7) = [ТРЕНУТАК] + [КАДА ПОЧИЊЕ ПРЕЛАЗ ИЗ ЈЕДНОГ (АПСТРАКТНОГ) МЕСТА ИЛИ СТАЊА У ДРУГО]

врата (7) = *door (7); threshold (4)*

П Р А Г

праг (1) = [ГРЕДА] + [НА ДОЊОЈ СТРАНИ ВРАТА] + [ПОПРЕЧНА]

праг (1) = *threshold (1)*

праг (2) = [ЗГРАДА] + [ЗА СТАНОВАЊЕ ЉУДИ] + [ОБИЧНО ЈЕДНЕ ПОРОДИЦЕ] + [фиг.]

праг (2) = ***

праг (3) = [ЗЕМЉА, ДРЖАВА] + [У КОЈОЈ ЈЕ НЕКО РОЂЕН] + [фиг.]

праг (3) = ***

праг (4) = [ЈЕДНА ОД ДРВЕНИХ ГРЕДА] + [КОЈЕ СЛУЖЕ КАО ПОДЛОГА ЖЕЛ. ИЛИ ТРАМВ. ШИНАМА] + [жел.]

праг (4) = ***

праг (5) = [ЈЕДНА ОД ДРВЕНИХ ГРЕДА] + [КОЈЕ СЛУЖЕ КАО ПОДЛОГА МОСТА] + [жел.]

праг (5) = ***

праг (6) = [УЗВИШЕЊЕ] + [НА ДНУ РЕЧНОГ КОРИТА] + [СТЕНОВИТО] + [ПОПРЕЧНО] + [ПРЕКО КОЈЕГ ВОДА ПАДА У СЛАПОВИМА]

праг (6) = ***

праг (7) = [СТЕНА] + [НА ДНУ МОРСКОГ КОРИТА] + [ДУГАЧКА, ИЗДУЖЕНА]

праг (7) = ***

праг (8) = [ТАЧКА / МЕСТО] + [КУДА СЕ УЛАЗИ] + [ОБИЧНО НА НЕКО ПОДРУЧЈЕ]

праг (8) = *threshold (3); door (5)*

праг (9) = [ТАЧКА / НИВО / ВРЕДНОСТ] + [НА КОЈОЈ СЕ НЕШТО ИСПОЉАВА] + [фиг.]

праг (9) = *threshold* (5)

праг (10) = [ВРЕМЕ] + [ПРЕД САМ ПОЧЕТАК НЕКОГ ДОГАЂАЈА ИЛИ СТАЊА] + [фиг.]

праг (10) = *threshold* (4); *door* (7)

ПРОЗОР

прозор (1) = [ОТВОР] + [У ЗИДУ ИЛИ НА КРОВУ ЗГРАДЕ] + [КРОЗ КОЈИ УЛАЗИ СВЕЛОСТ И
ВАЗДУХ И КРОЗ КОЈИ СЕ МОЖЕ ГЛЕДАТИ НАПОЉЕ]

прозор (1) = *window* (1)

прозор (2) = [ПРЕДМЕТ] + [КОЈИ ЗАТВАРА ПРОЗОР (1)] + [САСТАВЉЕН ОД ОКВИРА СА
СТАКЛОМ]

прозор (2) = *window* (2); *pane* (1)

прозор (3) = [ОТВОР] + [УЗАК] + [КОЈИ СЕ НАПРАВИ НА ЧЕМУ ДА СЕ ВИДИ УНУТРАШЊОСТ]

прозор (3) = ***

прозор (4) = [ДЕО ТЕЛА] + [ПОМОЋУ КОГ СЕ ГЛЕДА] + [фиг.]

прозор (4) = *window* (5)

прозор (5) = [ВРЕМЕ] + [ИЗМЕЂУ ПОЈЕДИНИХ ПРЕДАВАЊА ИЛИ ЧАСОВА У ШКОЛИ] + [НИЧИМ
ИСПУЊЕНО] + [фиг. разг.]

прозор (5) = *window* (11)

прозор (6) = [ОТВОР] + [У ВОЗИЛО] + [ЗАТВОРЕН СТАКЛОМ] + [КРОЗ КОЈИ УЛАЗИ СВЕЛОСТ
И ВАЗДУХ И КРОЗ КОЈИ СЕ МОЖЕ ГЛЕДАТИ НАПОЉЕ]

прозор (6) = *window* (6)

прозор (7) = [ДЕО КОВЕРТЕ] + [ПРОВИДАЊ] + [КРОЗ КОЈИ СЕ ВИДИ АДРЕСА]

прозор (7) = *window* (8)

прозор (8) = [ПОДРУЧЈЕ НА ЕКРАНУ РАЧУНАРА] + [УОКВИРЕНО] + [У КОМ СЕ ПРИКАЗУЈУ
ОДРЕЂЕНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ]

прозор (8) = *window* (9)

прозор (9) = [СРЕДСТВО] + [ПОМОЋУ КОГ СЕ НЕШТО МОЖЕ ВИДЕТИ И НАУЧИТИ]

прозор (9) = *window* (10)

О К Н О

окно (1) = [СТАКЛЕНА ПЛОЧА] + [УГРАЂЕНА У ПРОЗОРСКИ ОКВИР]

окно (1) = *pane* (2); *window* (3)

окно (2) = [ПРЕДМЕТ] + [КОЈИ ЗАТВАРА ПРОЗОР (1)] + [САСТАВЉЕН ОД ОКВИРА СА СТАКЛОМ]

окно (2) = *pane* (1); *window* (2)

окно (3) = [ОТВОР] + [У ЗИДУ ИЛИ НА КРОВУ ЗГРАДЕ] + [КРОЗ КОЈИ УЛАЗИ СВЕТЛОСТ И ВАЗДУХ И КРОЗ КОЈИ СЕ МОЖЕ ГЛЕДАТИ НАПОЉЕ]

окно (3) = *window* (1)

К Р О В

кров (1) = [ДЕО ЗГРАДЕ] + [ГОРЊИ] + [КОЈИ ЈЕ ПОКРИВА И ШТИТИ ОД АТМОСФЕРСКИХ ПОЈАВА]

кров (1) = *roof* (1)

кров (2) = [СТРУКТУРА СА КРОВОМ И ЗИДОВИМА] + [НАРОЧИТО КУЋА] + [КОЈА ПРУЖА ЗАШТИТУ ОД АТМОСФЕРСКИХ ПОЈАВА] + [ФИГ.]

кров (2) = *roof* (4)

кров (3) = [ФИЗИЧКИ ЕНТИТЕТ] + [КОЈИ, КАО И КРОВ (1), ПОКРИВА, ЗАТВАРА, ШТИТИ НЕШТО С ГОРЊЕ СТРАНЕ]

кров (3) = *roof* (5)

кров (4) = [ДЕО ПРЕВОЗНОГ СРЕДСТВА] + [ГОРЊИ] + [КОЈИ ПОКРИВА И ЗАШТИЋУЈЕ УНУТРАШЊОСТ]

кров (4) = *roof* (6)

кров (5) = [ДЕО ШАТОРА ИЛИ ДР. ПРИВРЕМЕНЕ КОНСТРУКЦИЈЕ] + [ГОРЊИ] + [КОЈИ ПОКРИВА И ШТИТИ С ГОРЊЕ СТРАНЕ]

кров (5) = *roof* (8)

кров (6) = [ДЕО ЛОБАЊЕ ИЛИ ДРУГОГ ДЕЛА ТЕЛА] + [ГОРЊИ] + [КОЈИ ПРЕКРИВА И / ИЛИ ШТИТИ ДОЊИ ДЕО / СЛОЈ]

кров (6) = *roof* (10)

кров (7) = [ДЕО НЕКОГ (УНУТРАШЊЕГ) ПРОСТОРА] + [ГОРЊИ] + [КОЈИ ГА ПОКРИВА И /
ИЛИ НАТКРИВА]

кров (7) = *roof* (3; 12)

кров (8) = [ФИЗИЧКИ ЕНТИТЕТ] + [КОЈИ СЕ НАДНОСИ НАД НЕКИМ ПРОСТОРОМ, ПОКРИ-
ВАЈУЋИ ГА ДЕЛИМИЧНО ИЛИ ПОТПУНО] + [фиг.]

кров (8) = *roof* (5)

кров (9) = [ДЕО ДРВЕТА / ДРВЕЋА] + [ГОРЊИ] + [КОЈЕГ ЧИНЕ ЊЕГОВЕ ГРАНЕ] + [фиг.]

кров (9) = *roof* (11)

кров (10) = [СЛОЈ ЗЕМЉИНЕ АТМОСФЕРЕ] + [ГОРЊИ (ГЛЕДАНО СА ЗЕМЉЕ)] + [фиг.]

кров (10) = *roof* (15)

кров (11) = [ДЕО НЕКЕ РЕГИЈЕ, ПОДРУЧЈА] + [НАЈВИШИ] + [фиг.]

кров (11) = *roof* (14)

С Л Е М Е

слеме (1) = [ДЕО КРОВА ЗГРАДЕ] + [НАЈВИШИ] + [ХОРИЗОНТАЛНИ] + [ЛИНИЈСКИ] + [У КОМ
СЕ СПАЈАЈУ ДВЕ КРОВНЕ ПОВРШИНЕ]

слеме (1) = *ridge* (1)

слеме (2) = [ГРЕДА] + [У КРОВНОЈ КОНСТРУКЦИЈИ] + [ХОРИЗОНТАЛНА] + [НА КОЈУ СЕ
НАСЛАЊАЈУ ДВЕ КРОВНЕ ПОВРШИНЕ]

слеме (2) = *ridge* (3)

слеме (3) = [КУЋА] + [У КОЈОЈ ЧОВЕК ЖИВИ СА СВОЈОМ ПОРОДИЦОМ] + [фиг.]

слеме (3) = ***

слеме (4) = [ДЕО ПЛАНИНЕ] + [ИЗДУЖЕНЕ] + [ГОРЊИ] + [геогр.]

слеме (4) = *ridge* (5)

Д И М Њ А К

димњак (1) = [ДЕО ЗГРАДЕ] + [ВЕРТИКАЛАН] + [СА ШУПЉИНОМ У СРЕДИНИ] + [КРОЗ
КОЈИ ИЗЛАЗИ ДИМ]

димњак (1) = *chimney* (1)

димњак (2) = [КУЋА] + [КАО МЕСТО / ЛОКАЦИЈА] + [ГДЕ ЧОВЕК ЖИВИ СТАЛНО ИЛИ ДУЖИ
ВРЕМЕНСКИ ПЕРИОД] + [ОБИЧНО СА СВОЈОМ ПОРОДИЦОМ]

димњак (2) = ***

димњак (3) = [ВРСТА ПОСУДЕ] + [КОЈА СЛУЖИ ЗА ОМАМЉИВАЊЕ ПЧЕЛА ДИМОМ] + [пчел.]

димњак (3) = ***

О Ц А К

оџак (1) = [ДЕО ЗГРАДЕ] + [ВЕРТИКАЛАН] + [СА ШУПЉИНОМ У СРЕДИНИ] + [КРОЗ КОЈИ
ИЗЛАЗИ ДИМ]

оџак (1) = *chimney (1)*

оџак (2) = [ВРСТА ОТВОРЕНЕ ПЕЋИ] + [ЗА ГРЕЈАЊЕ ПРОСТОРИЈА] + [НЕПОСРЕДНО ПОВЕ-
ПОВЕЗАНА СА ОЏАКОМ]

оџак (2) = *chimney (3)*

оџак (3) = [КУЋА] + [КАО МЕСТО / ЛОКАЦИЈА] + [ГДЕ ЧОВЕК ЖИВИ СТАЛНО ИЛИ ДУЖИ
ВРЕМЕНСКИ ПЕРИОД] + [ОБИЧНО СА СВОЈОМ ПОРОДИЦОМ]

оџак (3) = ***

оџак (4) = [ГРУПА ЉУДИ] + [КОЈИ ПОТИЧУ ОД ИСТОГ ПРЕТКА] + [ОБИЧНО УГЛЕДНИЈА] +
[фиг.]

оџак (4) = ***

оџак (5) = [РУПА] + [ИСКОПАНА У ЗЕМЉИ] + [МАЛА] + [У КОЈОЈ СЕ САДЕ, СЕЈУ НЕКЕ
БИЉКЕ] + [башт.]

оџак (5) = ***

Закључна разматрања:
Завршни радови

Ово поглавље представља завршни осврт на досадашња разматрања, анализе и добијене резултате; у њему се, кроз низ засебних подтачака, даје преглед уочених појава у испитиваном делу лексичког поља *кућа и њени делови* из енглеског и српског језика, указује на сличности и разлике између њих и износи низ могућих смерница за даља истраживања.

(1) Лексичко поље *кућа и њени делови* припада реду меронимијских поља или меронимија — лексичких одраза поделе једне целине на њене делове. Тумачење кључних појмова ‘део’, ‘целина’ и ‘однос део–целина’, међутим, у науци и даље изазива бројне нејасноће и полемике. У полазним фазама овог истраживања питања сличне природе — питање тумачење појмова ‘*кућа као целина*’ и ‘*део куће*’ — изазвала су бројне дилеме и код аутора овог рада: (а) да ли се под ‘*кућом као целином*’ подразумева само оно што оба глобална холонима (и *house* и *кућа*) означавају у свом основном значењу — грађевински објекат са стамбеном функцијом или „зграда за становање људи” — а под ‘*делом куће*’ само они ентитети који тај објекат и конституишу (спољашњи и унутрашњи саставни делови саме грађевинске конструкције, унутрашњи простори (са одређеним функцијама) дефинисани претходним, грађевинским деловима куће, системски делови који прожимају читав тај објекат и, евентуално, грађевински материјали) или ‘*кућа као целина*’ (па тиме и ‘*делови куће*’) ипак прелази границе дефинисаног; (б) да ли, у евентуалном другом случају, „проширење” ‘*куће као целине*’ (па тиме и ‘*делова куће*’) остаје и даље само у оквирима дефинисаног објекта, те обухвата још само оно што се у згради за становање типично налази, оно што је њен уобичајени садржај (иако тај садржај није и конститутивни део самог објекта), или се пак границе ‘*куће као цели-*

не' и удаљавају од „главног” објекта и евентуално протежу до граница читавог имања, захватајући тиме и све његове садржаје.

Резултати емпиријског испитивања са великом групом испитаника показали су да се кућа као целина може изједначити са целокупним *местом становања* и да категорију делова куће, отуд, могу формирати и најразнороднији ентитети. Ипак, имајући у виду да је речено истраживање истовремено циљало и ка утврђивању статуса свих укључених ентитета у категорији делова куће, оно је такође показало да су садржаји имања изван главне зграде ипак, а генерално посматрано, маргинални чланови категорије, те да се *сегментални тип делова куће* показује као њихов *најбољи представник*. Добијени резултат послужио је, потом, као основни оријентир у коначном одабиру лексема за анализу.

(2) Поред приказа унутрашње категорије делова куће, у овом истраживању су издвојене и неколике карактеристике *идеалних представника кућне целине*. Иако су њене обресе, притом, исцртавали припадници различитих култура, већих разлика између тих слика, ипак, није било.

(3) У раду је учињен и нимало једноставан покушај формирања хијерархијске структуре разматране мерономије куће према критеријумима за одређивање меронимије и принципима формирања меронимијских хијерархија Круза, Крофта и Круза, те Винстона и др. Овај, на крају, неуспешан покушај ометала је, наине, не само изразита величина посматраног поља, већ и његова изразито сложена структура, које су притом одраз сплета и различитих језичких, и различитих ванјезичких околности: (а) мноштва и, надасве, разуђености примера зграда за становање, одн. потенцијалних „целина за разлагање”, које су током дуге историје свог развоја „уткале” у себе не само право обиље делова, већ и обиље таквих делова који и сами могу бити врло комплексни и тиме „подложни” за даље процесе разлагања; (б) већ речене типске разноликости делова куће (грађевинско-архитектонски, спољни и унутрашњи делови конструкције; грађевински материјали (природни (сирови или обрађени) и вештачки); просторни делови куће (настали њеним хоризонталним и/или вертикалним „пресецањима”) са мноштвом специфичних намена; кућни системи итд.) и, уз то, огромне диспропорције између (малобројних) обавезних, „каноничких” и (многобројних) алтернативних, „факултативних” делова куће; (в) сложености како (структурних, просторних, функционалних, па и временских) односа међу самим деловима, тако и њихових појединачних односа са целином коју чине; (г) проширеног доживљаја ‘куће као целине’; (д) (лингвистичке) структурираности готово сваког засебног чворишта мерономије, тј. могућности именовања истог дела куће (или куће у целини) низом назива повезаних синонимијом

и/или хип(ер)онимијом; (ћ) широког денотационог опсега (домена примене) меронима, одн. њихове „присутности” у различитим „функционалним доменима”, и то не само у мерономији куће, већ и у лексикону језика уопште; (е) полисемичности меронима (као и глобалних холонима) у самој мерономији куће; (з) „позајмљивања” чланова из других лексичких поља, итд.

Изразита полисемичност, пре свега, глобалних холонима из оба језика, а онда и немалог броја меронима, позајмљивање чланова из других лексичких поља, те преплитање меронимијских нити чак и унутар полисемије једне лексеме (због синегдохе), показано је и у самој грађи овог истраживања.

(4) Представници врха мерономије куће *house*, *home*, те *кућа* и *дом*, одн. сама чињеница о постојању двају (а не само једног) назива за кућу на истој, основној равни и енглеског, и српског лексикона оба језика у контрасту сврстава и у исту групу тзв. “languages of ‘home’ countries” (в. цитат доле) и тиме оповргава оно што за све словенске језике, па тиме и српски, тврди Фландерс (2014: 8–9):

To speakers of English, or the Germanic and Scandinavian languages, or the Finno-Ugric group – the languages of northwestern Europe, from Hungary to Finland and Scandinavia, the German-speaking lands, and then descending to the Netherlands and across the Channel to the British Isle – to these people, the difference of home and house are obvious. They are two related but distinct things, and therefore they have two words. In the languages of what I will call ‘home’ countries, home and house are respectively *otthon* and *ház* (Hungarian), *koti* and *talo* (Finnish), *kodu* and *maja* (Estonian), *Heim* and *Haus* (German), *heem* and *huis* (Dutch), *heim* and *huset* (Norwegian). Speakers of Romance and Slavic languages, living in ‘house’ countries, have by contrast just one word for both meanings.

(5) Наведени прегледи (и опис) семема које чине њихове полисемантичке структуре лексеме показује не само њихова велика семантичка богатства, већ и разуђеност путева њихових „кретања”, те типова семантичких трансформација које су користиле у стицању тог богатства — и метонимију, и метафору, и синегдоху, „која дозвољава уопштавања” (Марковић 1991: 60). Притом се као доминантнији принцип развоја семантике лексеме *house* (било директно из основног или тек посредно, из секундарних значења) издваја метонимија *садржатељ* → *садржано*, која је пак међу огромним бројем могућности ипак првенствено усмерена на људе, одн. групе људе који живе или оних који раде на једном месту. Штавише, ова најпродуктивнија реализација принципа *садржатељ* → *садржано* (тј. *кућа* → *људи који живе или раде у њој*) у полисемији посматране лексеме бележи и своје „искораке”, додатне карике значењских ланаца. Први од њих везан је за сам кућни, приватни контекст, тј. кућу као место живљења (и то) типичних укућана — породице, и односи се на значењско ширење лексеме, најпре, потпуним занемаривањем граница реченог садржатеља, самог оквира у ком породица

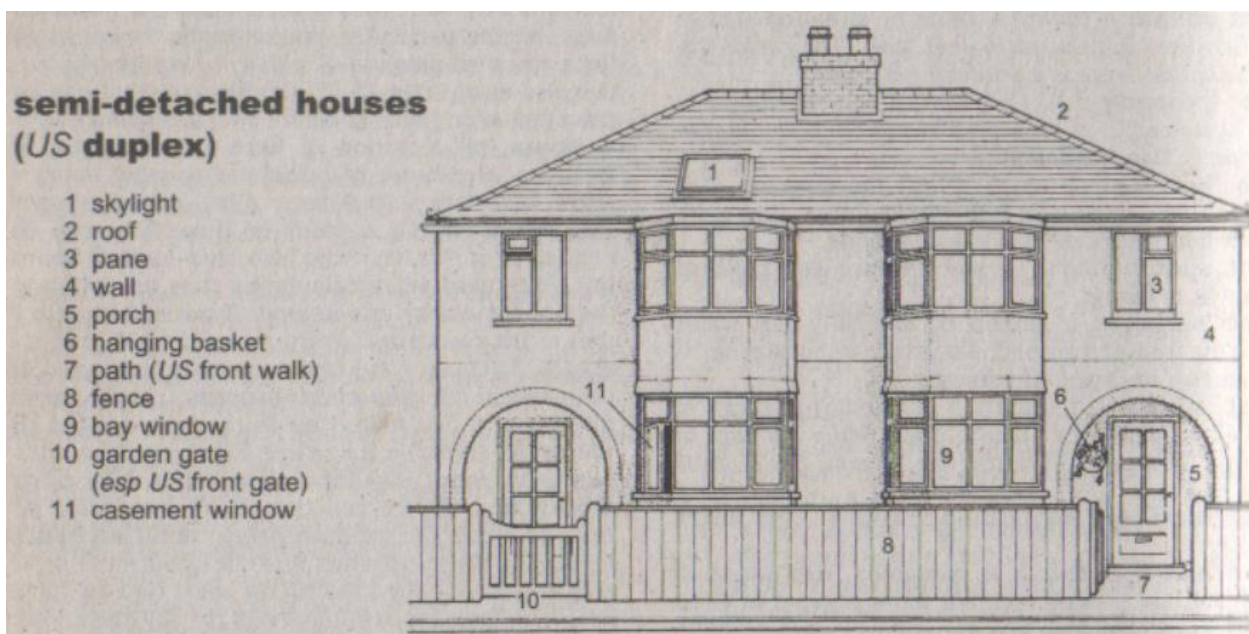
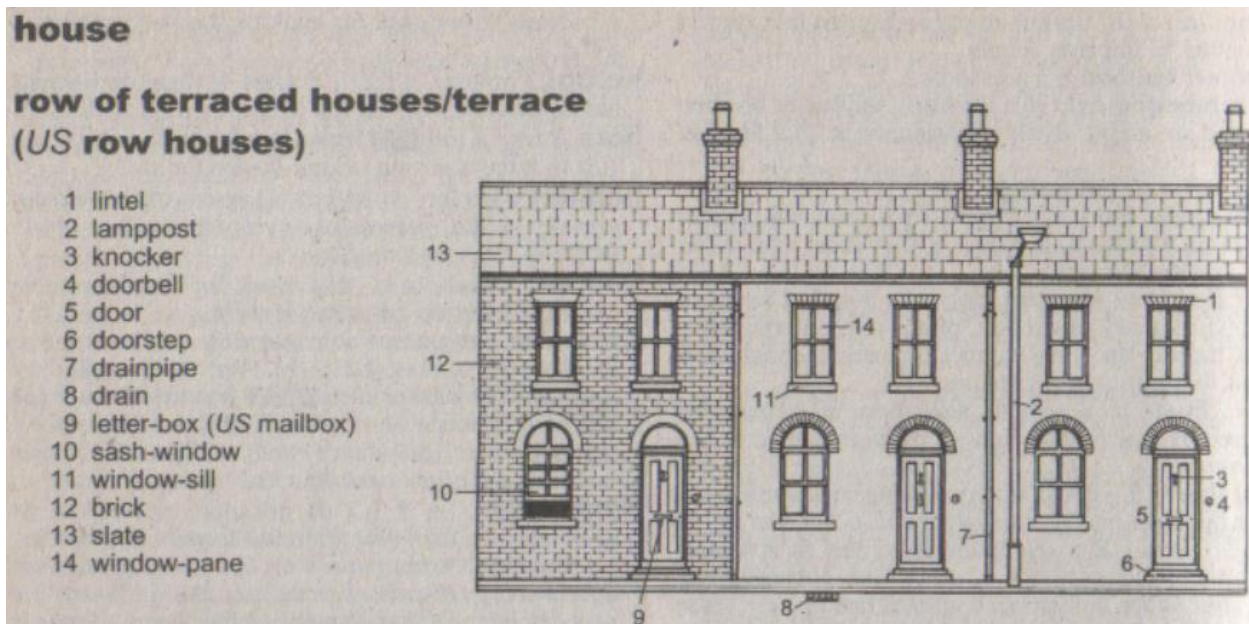
ПРИЛОЗИ

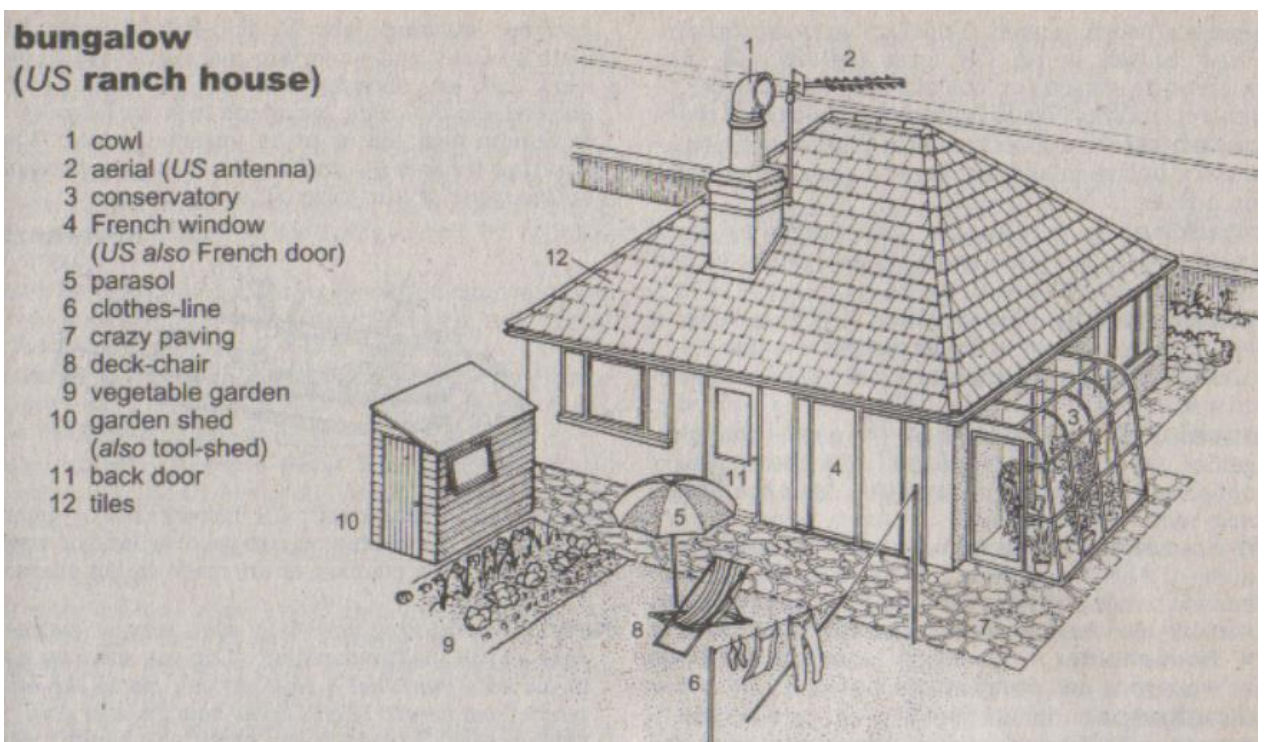
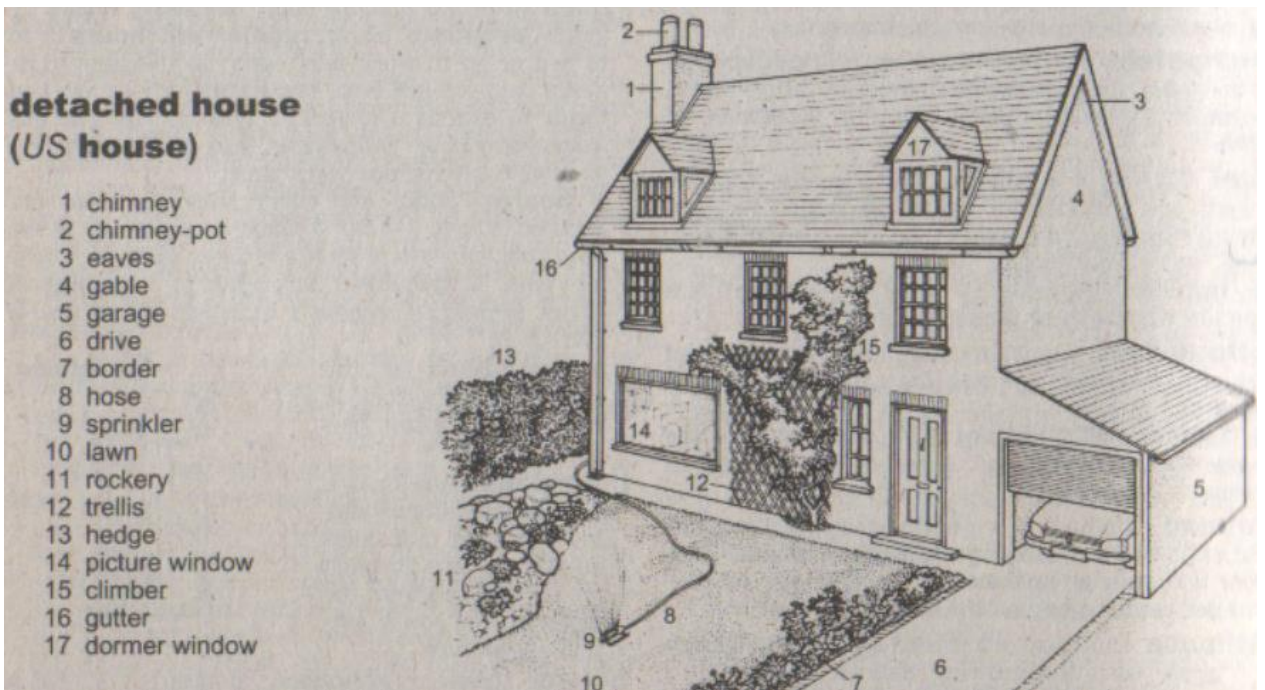
Прилог 1: Речничке дефиниције основног значења лексема *house* и *building*

Речници:	<i>house</i>	<i>building</i>
COED	a building for human habitation	a structure with a roof and walls
EESD	a building in which someone lives: <i>He has bought a house in London.</i> ▪ <i>He has a small flat in town and a large house in the country.</i> ▪ <i>All the houses in our street look the same.</i>	something which has been built, such as a house, railway station or factory: <i>The flood washed away several buildings.</i> ▪ <i>His office is on the top floor of the building.</i>
IERO	a building for human habitation	a permanent fixed structure forming an enclosure and providing protection from the elements etc.
WICD	a building intended for human habitation	a structure, usu. having walls and a roof, as a house, a place of work, etc.
MWLD	a building in which a family lives: <i>Would you like to come to my house for dinner?</i> ▪ <i>a two-family house</i> ▪ <i>I spent the weekend just puttering around the house.</i>	a structure (such as a house, hospital, school, etc.) with a roof and walls that is used as a place for people to live, work, do activities, store things, etc.: <i>My office is in that small brick building.</i> ▪ <i>office / apartment buildings</i> (= buildings with offices / apartments inside)
CCELD	a building in which people live, usually the people belonging to one family: <i>He has a house in Pimlico.</i> ▪ <i>I don't think I can stand being in the house with him for another minute.</i> ▪ <i>It only takes 35 minutes from my house.</i>	a structure with a roof and walls, for example a house, a hotel, or a factory: <i>a small farm building about fifty yards off the road</i> ▪ <i>There were still people trapped inside fallen buildings.</i>
MED	a building for living in, usually where only one family lives: <i>I'd love a house with a garden.</i> ▪ <i>a three-bedroom house</i>	a structure made of a strong material such as stone or wood that has a roof and walls, for example a house: <i>The church is the only ancient building in the city to survive.</i> ▪ <i>a group of farm buildings</i> ▪ <i>The town hall was a huge imposing building.</i>
OALD ₂	a building made for people to live in, usu for one family: <i>He went into / came out of his house.</i> ▪ <i>a two-bedroom house</i> ▪ <i>What time do you leave the house in the morning (ie to go to work)?</i>	a structure with a roof and walls: <i>Schools, churches, houses and factories are all buildings.</i>
WCD	a building intended for human habitation, especially one used as the residence of a family or single tenant	an edifice for any use; that which is built, as a dwelling house, barn, etc.
OALD ₁	a building made for people to live in, usu for one family (or a family and lodgers, etc): <i>New houses are going up everywhere.</i> ▪ <i>I've bought a house.</i>	house or other structure: <i>Houses, schools, churches, hotels, factories and sheds are all buildings.</i>
MWOD	a building that serves as living quarters for one or a few families	a usually roofed and walled structure built for permanent use (as for a dwelling)
CLD	a building where people live, usually one family or group: <i>a three-bedroomed house</i> ▪ <i>We went to my aunt's house for dinner.</i>	a structure with walls and a roof, such as a house, school, etc: <i>an office building</i>
ODBE	a building for human habitation, especially one that consists of a ground floor and one or more upper storeys: <i>a house of Cotswold stone</i>	a structure with a roof and walls, such as a house or factory
LDCEO	a building that someone lives in, especially one that has more than one level and is intended to be used by one family: <i>a four-bedroom house</i>	a structure such as a house, church, or factory, that has a roof and walls: <i>They need money to pay for new buildings.</i> ▪ <i>The offices are on the top two floors of the building.</i> ▪ <i>a farmhouse and other farm buildings</i>

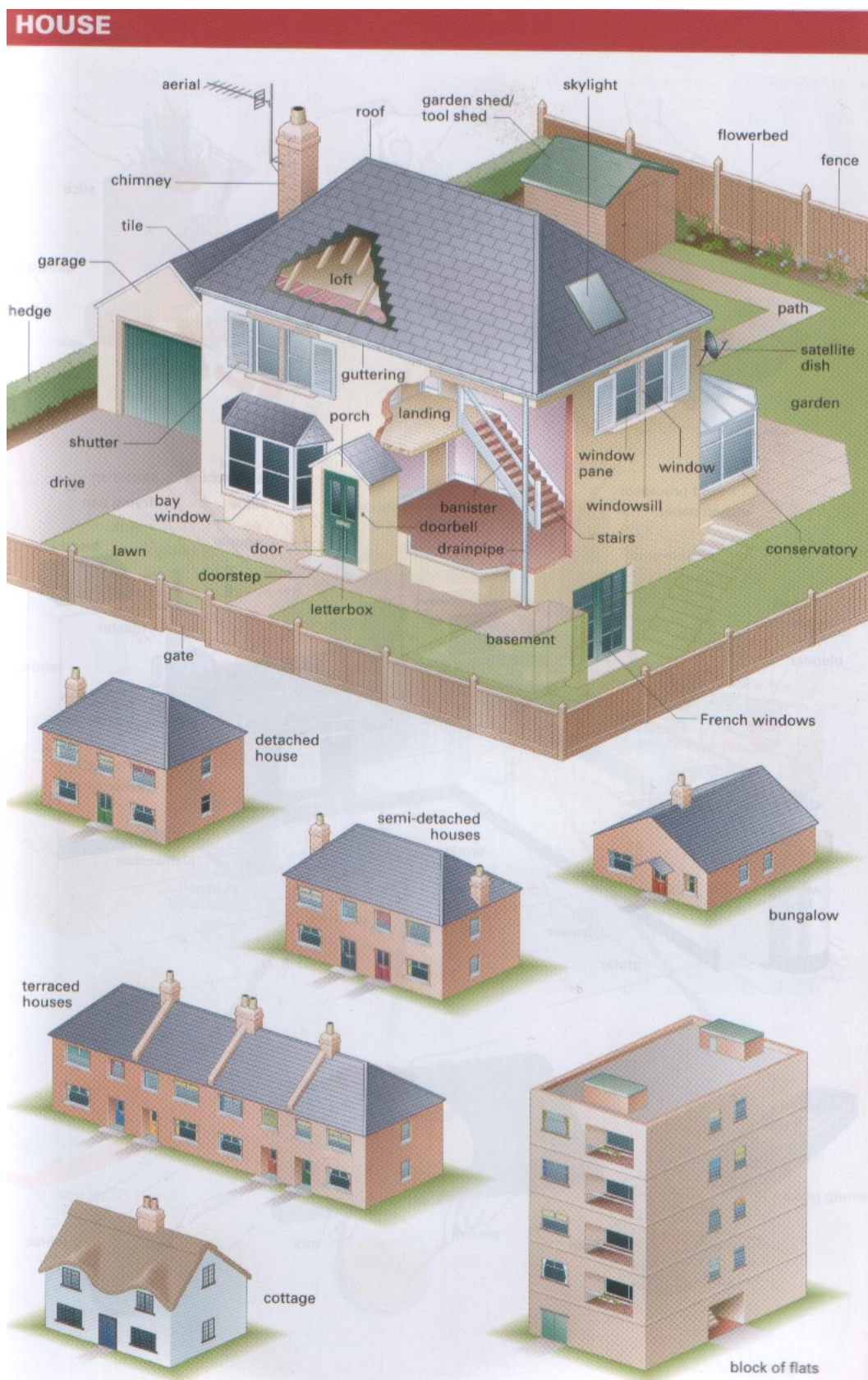
Прилог 2: Сликони приказ чланова категорије HOUSE у *Oxford Advanced Learner's Dictionary* (OALD₂: 578–579)

(1)

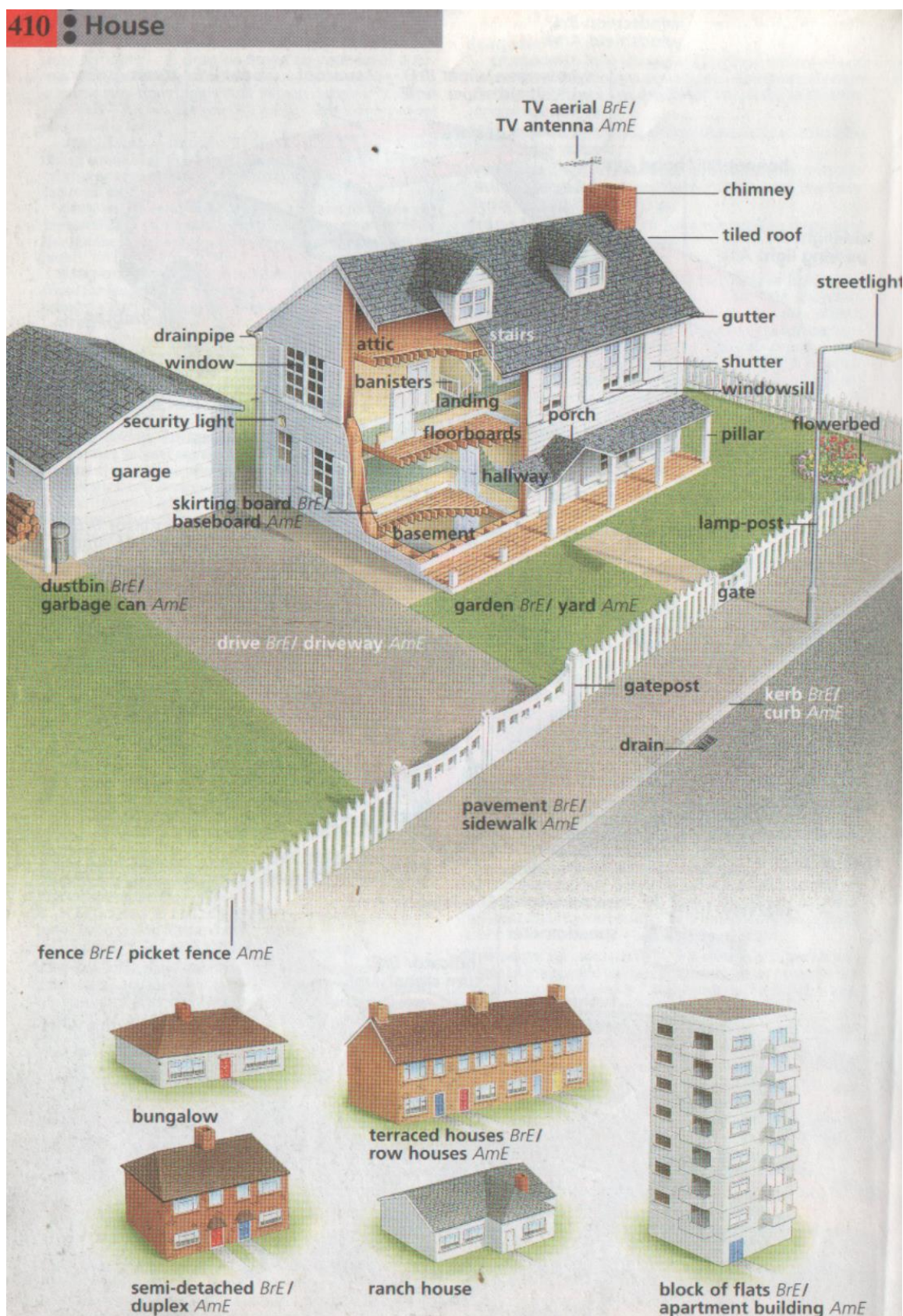

Прилог 3: Сликони приказ чланова категорије HOUSE у *Macmillan English Dictionary for Advanced Learners* (MED: C1)

Прилог 4: Сликони приказ чланова категорије HOUSE у *Longman Dictionary of Contemporary English* (LDCE: 410)

Прилог 5: Сlikовни приказ чланова категорије (CITY) HOUSE у *The Macmillan Visual Dictionary* (MVD: 187)

CITY HOUSES

cottage

single-family home

condominiums

semi-detached cottage

town houses

high-rise apartment

Прилог 6: Речничке дефиниције енглеских назива за (обично) више / високе зграде са већим / великим бројем (и) станова

LDCEO	<ul style="list-style-type: none"> – block a large building divided into separate parts: <i>a block of flats</i> ▪ <i>an apartment block</i> ▪ <i>an office block</i> ▪ <i>the school science block</i> – apartment block (BrE), apartment building, apartment house (AmE) a large building containing many apartments – tenement (= tenement building / house / block) a large building divided into apartments, especially in the poorer areas of a city – tower block (BrE), high-rise (AmE) a tall building containing apartments or offices – high-rise (adj) high-rise buildings are tall buildings with many levels <ul style="list-style-type: none"> – high rise (n) <i>They live in a high rise on the East Side.</i> – skyscraper a very tall modern city building
CBELD	<ul style="list-style-type: none"> – block a large building of offices, flats, etc: <i>Christian found a parking space right outside the block of flats where the bedsit was.</i> ▪ <i>He drove home, parked up in the garage underneath the apartment block.</i> – apartment building or apartment block or apartment complex or apartment house a building divided into several apartments: <i>Rubbish thrown onto a communal pile behind a large multi-tenanted apartment building might not require such a warrant.</i> ▪ <i>A man was pulled alive from beneath a flattened four-storey apartment block in the city of Boumerdes.</i> ▪ <i>Tara stood at the door of the apartment complex and watched the storage lorry trundle off down the road.</i> ▪ <i>the Manhattan apartment house where they live</i> – mansion (pl., BrE) a block of flats – tenement (= tenement building; now esp. in Scotland) a large building divided into separate flats – tower block (BrE) a tall building divided into flats or offices: <i>But a bit of a problem, maybe, if you're stuck living on the 14th floor of a tower block in Plaistow.</i> ▪ <i>a 23-storey tower block</i> – high-rise A high-rise is a modern building which is very tall and has many levels or floors: <i>That big high-rise above us is where he lives.</i> – skyscraper a very tall multistorey building: <i>The devices are designed to act as a means of escape of last resort for upper-floor skyscraper residents.</i>
CAELD	<ul style="list-style-type: none"> – block (mainly BrE) a large building with many units in it, or a group of buildings regarded as a unit – apartment building (= apartment house) a building in which the rooms are arranged in suites as apartments: <i>Jeff works as a doorman on the graveyard shift at a big Manhattan apartment building.</i> – apartment (AmE) an apartment house: <i>Neither the victim nor the suspects lived at the apartment where the shooting took place.</i> – mansion (pl., BrE) an apartment house – tenement house (AmE) a building divided into tenements, or apartments, now specif. one in the slums that are run-down, overcrowded, etc.: ... <i>in 1985, a bizarre sect called MOVE barricaded itself into a tenement house on the west side of town.</i> – tenement a tenement house: <i>Take the apartment, up on the top floor of a smelly tenement on Prospect Avenue.</i> – tower block (BrE) a high-rise apartment or office building – high-rise (adj) designating or of a tall apartment house, office building, etc. of many stories (n) a high-rise building: <i>Meanwhile, an acre in the city is allowed one hundred apartments in a high-rise.</i> – skyscraper a very tall building: <i>Philadelphia's skyscraper wars dominated a real estate conference that attracted 500 paying participants yesterday.</i>
MED	<ul style="list-style-type: none"> – block a large building with a lot of different levels: <i>There's a flat available in the block where I live.</i> ▪ <i>an apartment/office/high-rise block</i> <ul style="list-style-type: none"> – block of flats: <i>The whole block of flats was destroyed.</i> – apartment block a block of flats – apartment building or apartment house (AmE) a block of flats – tenement a large building in a city, containing several flats – tower block (BrE) a tall building with flats or offices on each floor. The Amer. word is high-rise. – skyscraper a very tall building containing offices or flats

ODBE	<ul style="list-style-type: none"> – block (<i>BrE</i>) a large single building subdivided into separate rooms, flats, or offices: <i>a block of flats</i> – apartment building (<i>apartment block</i> or chiefly <i>AmE apartment house</i>) a block of apartments – apartment (<i>AmE</i>) a block of apartments: <i>a district of six-storey apartments arranged along narrow streets</i> – mansion (= mansion block) (<i>BrE</i>) a large block of flats – tenement (also tenement house) a house divided into and let as separate residences – tower block (<i>BrE</i>) a tall modern building containing numerous floors of offices or flats – skyscraper a very tall building of many storeys
ODAE	<ul style="list-style-type: none"> – block (chiefly <i>BrE</i>) a large single building subdivided into separate rooms, apartments, or offices: <i>an apartment block</i> – apartment building (<i>apartment block</i> or <i>apartment house</i>) a large building divided into separate apartments – tenement (also tenement house) a house divided into and rented out as separate residences, esp. one that is run-down and overcrowded – tower block (<i>BrE</i>) a tall modern building containing numerous floors of offices or flats – skyscraper a very tall building of many stories
CDBE / CDAE	<ul style="list-style-type: none"> – block a large, usually tall building divided into separate parts for use as offices or homes by several different organizations or people: <i>an office block</i> ▪ <i>a tower block</i> (<i>BrE</i>) ▪ <i>a block of flats</i> (<i>BrE</i>) – block of flats (<i>BrE</i>) (= apartment building (<i>AmE</i>)) a large building that is divided into apartments – apartment building (<i>AmE</i>; also apartment house) a large building that is divided into apartments – tenement a type of apartment building, esp. one with many small apartments that is in a poor area – tower block (<i>BrE</i>) / high-rise (<i>AmE</i>) a tall building divided into apartments or offices – high-rise a tall modern building with many floors: <i>She lives in a high-rise overlooking the river.</i> – skyscraper a very tall modern building, usually in a city
MWOD	<ul style="list-style-type: none"> – block a large building divided into separate functional units – apartment building (also apartment house) a building containing separate residential apartments: <i>We lived in an apartment building for several years before buying a house.</i> – apartment a building containing several individual apartments – tenement house (= tenement) an apartment building, esp. one meeting minimum standards of sanitation, safety, and comfort and usually located in a city – tower block (chiefly <i>BrE</i>) a tall building (as a high-rise apartment building) – high-rise (adj) being multistory and equipped with elevators: <i>high-rise apartments</i>; high-rise (n) – skyscraper a very tall building in a city [the term originally applied to buildings of 10–20 stories, but now generally describes high-rises of more than 40–50 stories]
AHDEL	<ul style="list-style-type: none"> – block a large building divided into separate units, such as apartments – apartment building (also apartment house) a building divided into apartments – apartment an apartment building: <i>a row of high-rise apartments</i> – tenement a rundown, low-rental apartment building whose facilities and maintenance barely meet minimum standards – high-rise (adj) relating to or being a tall building that is equipped with and usually has at least six stories: <i>a high-rise apartment building</i> <ul style="list-style-type: none"> – high rise (n) a high-rise building – tower a building or part of a building that is exceptionally high in proportion to its width and length – skyscraper a very tall building
WNWCD	<ul style="list-style-type: none"> – block (now <i>BrE</i>) a large building with many units in it, or a group of buildings regarded as a unit – apartment building (also apartment house) a building in which the rooms are arranged in suites as apartments – apartment an apartment house – mansion (<i>BrE</i>) an apartment house – tenement house (= tenement) a building divided into tenements, or apartments, now specif. one in the slums that are run-down, overcrowded, etc. – tower block (<i>BrE</i>) a high-rise apartment or office building: <i>They are still concerned at the height of the residential tower block, which is even higher now because of a public observation deck.</i> – high-rise (adj) designating or of a tall apartment house, office building, etc. of many stories <ul style="list-style-type: none"> – high-rise (n) a high-rise building – tower a building or structure that is relatively high for its length and width, either standing alone or forming part of another structure – skyscraper a very tall building

Прилог 7: (1) Функционална класификација категорије BUILDING Завода за статистику Европске заједнице (EUST) и (2) њен превод на српски језик објављен од стране Републичког завода за статистику Србије (РЗС)

(1)

Buildings	
Residential buildings	Non-residential buildings
<p>One-dwelling buildings:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ detached houses such as bungalows, villas, chalets, forest lodges, farmhouses, country houses, summer houses, weekend houses, etc.; ▪ semi-detached or terraced houses, with each dwelling having its own roof <i>and</i> its own entrance directly from ground surface. <p>[This class excludes non-residential farm buildings]</p>	<p>Hotels and similar buildings:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ hotels, motels, inns, pensions and similar lodging buildings, with or without restaurants; detached restaurants and bars; ▪ other short-stay accommodation buildings: youth hostels, mountain refuges, children's or family holiday camps, vacation bungalows, holiday and rest homes and other lodging buildings for holiday makers, not elsewhere classified. <p>Office buildings:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ buildings used as places of business, for clerical and administrative purposes, e.g. banks, post offices, municipal offices, government department offices, etc; also, conference and congress centers, law courts, parliament buildings.
<p>Two- and more dwelling buildings:</p> <p>Two-dwelling buildings:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ detached houses, semi-detached or terraced houses, with two dwellings. <p>[This class excludes semi-detached or terraced houses, with each dwelling having its own roof and its own entrance directly from ground surface]</p>	<p>Wholesale and retail trade buildings:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ shopping centers, shopping malls, department stores, detached shops and boutiques, halls used for fairs, auctions and exhibitions, indoor markets, service stations, etc. <p>Traffic and communication buildings:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ buildings of civil and military airports, rail stations, bus stations, harbour terminals, etc. ▪ radio and television broadcast buildings, telephone exchange buildings, telecommunication centers, etc.; ▪ garage buildings: garages (overground or underground) and roofed car parks; also, bicycle sheds.
<p>Three- and more dwelling buildings:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ other residential buildings such as flat blocks, apartment houses, with three or more dwellings. <p>[This class excludes: residences for communities, hotels, youth hostels, holiday camps and vacation bungalows]</p>	<p>Industrial buildings and warehouses:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ buildings used for industrial production, e.g. factories, workshops, slaughterhouses, breweries, etc.; ▪ reservoirs, silos and warehouses. <p>Public entertainment, education, hospital or institutional care buildings:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ cinemas, concert halls, opera houses, theaters, etc.; ▪ casinos, circuses, music halls, dance-halls and discotheques, bandstands, etc.; ▪ sports halls: buildings used for indoor sports, e.g. basketball and tennis courts, swimming pools, gymnastic halls, skating or ice-hockey rinks, etc. ▪ museums, art galleries, libraries and resource centers; also, archives buildings; ▪ school, university and research buildings: nursery schools, kindergartens, primary / secondary schools, colleges, grammar schools, technical schools, higher educational establishments, research laboratories; ▪ institutions providing medical and surgical treatment and nursing care for ill or injured people, sanatoria, long-stay hospitals and nursing homes, dispensaries, maternal and child welfare centers, etc.
<p>Residences for communities:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ residences and service residences for the elderly, students, children and other social groups, e.g. retirement homes, worker's hostels, fraternity homes, orphanages, hostels for the homeless, etc. <p>[This class excludes: hospitals and clinics, institutional buildings with nursing or medical care, prisons, barracks]</p>	<p>Other non-residential buildings:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ (non-residential) farm buildings and storage buildings used for agriculture farming, e.g. cowsheds, stables, pig houses, sheep-folds, studs, kennels, granaries, greenhouses, etc. ▪ buildings used as places of worship and for religious activities, e.g. churches, chapels, mosques, synagogues, funeral parlors, crematoriums; ▪ historic or protected buildings, of any kind, not used for other purposes; ▪ penitentiaries, prisons and remand centers, barracks for armed forces, police or fire services.

Зграде	
Стамбене зграде	Нестамбене зграде
<p>Стамбене зграде с једним станом:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ издвојене куће које се користе за стално становање или за повремени боравак (за одмор и сл.), као што су породичне куће, стамбене зграде на сеоским имањима, виле, викендице, летњиковци, планинске колибе, ловачке куће итд.; ▪ куће у низу, спојене зидом, или низ спојених кућа на стрмини (терасама), у којима сваки стан има свој кров и улаз директно из приземља. <p>[Ова подкласа не обухвата пољопривредне зграде]</p>	<p>Хотели и сличне зграде:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ хотели, мотели, гостионице са собама, пансион и сличне зграде за ноћење гостију, с рестораном или без њега; засебни ресторани, барови, кантине и сличне угоститељске зграде; ▪ остале зграде за краткотрајни боравак: преноћишта за омладину (хостели), планинарски домови, дечији и породични кампови, бунгалови за одмор, одмаралишта. <p>Пословне зграде:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ зграде које се употребљавају у пословне сврхе, за административне и управне сврхе (банке, поште, пословне зграде локалне управе и државних тела и др.); такође, конференцијски и конгресни центри, зграде судова и парламента.
<p>Стамбене зграде с два или више станова:</p> <p>Стамбене зграде с два стана:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ издвојене куће и куће повезане зидом или низ кућа спојених терасама (на стрмини), с два стана који се користе за стално становање или за повремени боравак (за одмор и сл.). <p>[Ова подкласа не обухвата куће повезане зидом или низ кућа спојених терасама (на стрмини), с једним станом, у којима сваки стан има свој кров и улаз директно из приземља]</p> <p>Стамбене зграде с три или више станова:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ издвојене и остале стамбене зграде с три или више станова, као што су нпр. стамбени блокови, куће са апартманима и сл., у којима су станови намењени за стално становање или за повремени боравак (за одмор и сл.). <p>[Ова подкласа не обухвата зграде за становање заједница (домове и сл.), зграде хотела, мотела, ресторана, барова и сл., преноћишта за омладину, кампове и бунгалове за одмор]</p>	<p>Зграде за трговину на велико и мало:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ трговачки центри, зграде с продавницама, робне куће, издвојене продавнице, апотеке и бутици, сајамске хале, простори за аукције и изложбе, затворене пијаце итд. <p>Зграде за саобраћај и комуникације:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ зграде на аутобуским и железничким станицама, цивилним и војним аеродромима, лучким терминалима; ▪ зграде поштанског промета, телефонске централе, телекомуникациони центри итд.; ▪ зграде за телевизијско и радио емитовање; ▪ самосталне зграде гаража (надземне и подземне) и паркиралишта; оставе за бицикле. <p>Индустријске зграде и складишта:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ зграде које се употребљавају за индустријску производњу, нпр. фабрике, радионице, кланице, пиваре итд.; ▪ резервоари, силоси и складишта. <p>Зграде за културно-уметничку делатност и забаву, образовање, болничке и остале зграде за здравствену заштиту:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ биоскопи, концертне дворане, оперске куће, позоришта; ▪ казина, циркуси, плесне дворане, дискотеке итд.; ▪ спортске дворане; ▪ музеји, уметничке галерије, библиотеке; зграде за чување архивске грађе (архиве); ▪ вртићи, јаслице, школе, факултети, истраживачке лабораторије, опсерваторије; ▪ зграде болница, клиника, санаторијума, домова здравља, здравствених станица итд.
<p>Зграде за становање заједница:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ зграде за заједничко становање, укључујући станове с потпуном услугом одржавања и чишћења за старије особе, студенте, децу и друге друштвене групе, нпр. домови пензионера, установе и домови који пружају услуге социјалне бриге за старије и хендикепиране особе, радничка преноћишта, студентски домови, сиротишта, интернати, домови за бескућнике, манастири итд. <p>[Ова подкласа не обухвата: болнице и клинике, установе са комбинованом услугом смештаја, исхране, неге и лечења за старије особе или хендикепиране особе, затворе, касарне и поправне центре]</p>	<p>Остале нестамбене зграде:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ пољопривредне зграде: стаје за стоку и живинарници, зграде за узгој, производњу и смештај пољопривредних производа, зграде за смештај пољопривредних машина и алата; ▪ зграде за обављање верских и других обреда: цркве, капеле, џамије, синагоге, катедрале, мртвачнице, крематоријуми, итд.; ▪ историјске или заштићене зграде, било које врсте, које се не користе у друге сврхе; ▪ касарне и друге зграде за војску, полицију или ватрогасце; затвори, казнено-поправни центри.

Прилог 8: Функционална класификација категорије BUILDING Министарства за енергетику САД-а (USDE)

Residential buildings		
Building type	Definition	Specific buildings
Single-family detach	A single-family house is contained within walls extending from the basement (or the ground floor, if there is no basement) to the roof.	—
Single-family attached	Attached houses are considered single-family houses as long as they are not divided into more than one housing unit and they have independent outside entrances.	Townhouses, rowhouses, or duplexes
Multi-family 2-4 units	A structure that is divided into living quarters for two, three, or four families or households in which one household lives above or beside another. This category also includes houses originally intended for occupancy by one family (or for some other use) that have since been converted to separate dwellings for two to four families. Typical arrangements in these types of living quarters are separate apartments downstairs and upstairs or one apartment on each of three or four floors.	—
Multi-family 5+ units	A structure that contains living quarters for five or more households or families and in which one household lives above or beside another.	—
Mobile homes	A housing unit built on a movable chassis and moved to the site. It may be placed on a permanent or temporary foundation and may contain one or more rooms. If rooms are added to the structure, it is considered a single-family housing unit. A manufactured house assembled on site is a single-family housing unit, not a mobile home.	—
Commercial buildings		
Building type	Definition	Specific buildings
Lodging	Buildings used to offer multiple accommodations for short-term or long-term residents, including skilled nursing and other residential care buildings.	Motel or inn; hotel; dormitory, fraternity, or sorority; retirement home; nursing home, assisted living, or other residential care; convent or monastery; shelter, orphanage, or children's home; halfway house.
Education	Buildings used for academic or technical classroom instruction, such as elementary, middle, or high schools, and classroom buildings on college or university campuses. Buildings on education campuses for which the main use is not classroom are included in the category relating to their use. For example, administration buildings are part of "Office", dormitories are "Lodging", and libraries are "Public assembly".	Elementary or middle school; high school; college or university; preschool or daycare; adult education; career or vocational training; religious education.
Food sales	Buildings used for retail or wholesale of food.	Grocery store or food market; gas station with a convenience store; convenience store.
Food service	Buildings used for preparation and sale of food and beverages for consumption.	Fast food; restaurant or cafeteria.
Health care (inpatient)	Buildings used as diagnostic and treatment facilities for inpatient care.	Hospital; inpatient rehabilitation.

Health care (outpatient)	Buildings used as diagnostic and treatment facilities for outpatient care. Medical offices are included here if they use any type of diagnostic medical equipment (if they do not, they are categorized as an office building).	Medical office (see previous column); clinic or other outpatient health care; outpatient rehabilitation; veterinarian.
Mercantile (retail other than mall)	Buildings used for the sale and display of goods other than food.	Retail store; beer, wine, or liquor store; rental center; dealership or showroom for vehicles or boats; studio / gallery.
Mercantile (enclosed and strip malls)	Shopping malls comprised of multiple connected establishments.	Enclosed mall; strip shopping center.
Office	Buildings used for general office space, professional office, or administrative offices. Medical offices are included here if they do not use any type of diagnostic medical equipment (if they do, they are categorized as an outpatient health care building).	Administrative or professional office; government office; mixed-use office; bank or other financial institution; medical office (see previous column); sales office; non-profit or social services; research and development; city hall or city center; religious office; call center.
Public assembly	Buildings in which people gather for social or recreational activities, whether in private or non-private meeting halls.	Social or meeting (e.g. community center, lodge, meeting hall, convention center, senior center); recreation (e.g. gymnasium, health club, bowling alley, ice rink, field house, indoor racquet sports); entertainment or culture (e.g. museum, theater, cinema, sports arena, casino, night club); library; funeral home; student activities center; armory; exhibition hall; broadcasting studio; transportation terminal.
Public order and safety	Buildings used for the preservation of law and order or public safety.	Police station; fire station; jail, reformatory, or penitentiary; courthouse or probation office.
Religious worship	Buildings in which people gather for religious activities (such as chapels, churches, mosques, synagogues, and temples).	—
Service	Buildings in which some type of service is provided, other than food service or retail sales of goods.	Vehicle service or vehicle repair shop; vehicle storage / maintenance (car barn); repair shop; dry cleaner or laundromat; post office or postal center; car wash; gas station; photo processing shop; beauty parlor or barber shop; tanning salon; copy center or printing shop; kennel.
Warehouse and storage	Buildings used to store goods, manufactured products, merchandise, raw materials, or personal belongings (such as self-storage).	Refrigerated warehouse; non-refrigerated warehouse; distribution or shipping center.
Other	Buildings that are industrial or agricultural with some retail space; buildings having several different commercial activities that, together, comprise 50 percent or more of the floorspace, but whose largest single activity is agricultural, industrial / manufacturing, or residential; and all other miscellaneous buildings that do not fit into any other category.	Airplane hangar; crematorium; laboratory; telephone switching; agricultural with some retail space; manufacturing or industrial with some retail space; data center or server farm.

Прилог 9: Дефиниције прве наведене семеме одредница *кућа* и *зграда* у општим речницима

Речници:	<i>к у ћ а</i>	<i>з г р а д а</i>
РМС	грађевински објект који има зидове и кров и служи обично за становање; зграда; просторије у којима се станује, живи, стан, пребивалиште: <i>Док су мужевеи водили послове ... жене су седеле код куће.</i>	грађевина (обично већих размера) за становање, пословну делатност или за смештај нечега, кућа: <i>Баши данас дошла је дозвола да се изгради магистарска зграда.</i>
РМоск	зграда за становање људи и за рад	грађевина која служи за становање или за смештај животиња и ствари
РМСЈ	грађевина, зграда за становање или неку друштвену потребу	обично већа грађевина за становање, за пословну делатност или смештај нечега, кућа
РСАНУ	грађевински објект, зграда за пребивање, становање или какву друштвену потребу: <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Ено ти три сироте ђевојке без оца и мајке у једној кући поземљуши.</i> ▪ <i>Небо је ... пуно свјетлости, што струји из те рпе кућа.</i> ▪ <i>Пера је био у кући, али чим Милица искорачи из Нерине собе, он зажди напоље.</i> ▪ <i>Па и саме куће ... изгледале су као напуштене и без људи.</i> ▪ <i>Кола заокренуше неколико пута између кућа.</i> ▪ <i>Ужи смисао куће значи: највећу и најбољу између свију зграда, које чине кућу ширега смисла.</i> ▪ <i>Кућа се зове главна зграда.</i> 	обично већа грађевина за становање, за јавне установе и сл., кућа: <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Међу покретнине спада кућа, штала, хамбар ... пивница, и зову се зграде.</i> ▪ <i>Ено вам пред зградом Посланства његових ствари.</i> ▪ <i>Стојим у сени неких жутих зграда.</i>

Прилог 10: Анкета *Шта је то кућа?* према српским испитаницима

Кућа је ...	
објекат (67) зграда (31) грађевина (25) грађевински објекат (13) (првобитни) архит. објекат / здање / производ (5)	у ком / којој живе / станују људи (86) + (намењен-а / служи) за становање (људи) (36) (намењен-а / служи) за живљење / живот (људи) (19)
стамбени објекат (20) стамбена зграда (5)	
место (53) (ограђен / затворен) простор (21)	где живе / станују људи (47) + за становање (људи) (16) за живот (људи) (11)
Физичке карактеристике куће су ...	Људи који живе у кући су ...
индивидуалан објекат (8)	чланови (једне) породице (128) чланови (једне) породице или једна особа (15) чланови једне или више породица (6) чланови (једне) породице или мања група људи који нису у сродству (4) мања група људи (3) чланови једне или више породица или једна особа (2) мања група људи повезана ужим или ширим родбинским везама (1)
саграђена од различитих материјала (4) чврсте градње (5) саграђена најчешће од цигле (9), бетона (4), малтера (2), блокова (2), камена (1); (ређе) од дрвета (2); (некада) од блата (1), прућа (1), сламе (1)	
различитих облика (2)	
састоји се од зидова (најмање четири) (4), крова (6), димњака (2), врата (4), (више) прозора (6), терасе (1)	
различитих величина (6) (обично) мањи објекат / зграда (4) приземна или са једним, евентуално два спрата (17) приземна или с више спратова (6) приземна или са једним, два или три спрата (5)	У кући човек ... проводи највише времена (27) остварује своје основне животне потребе (26): исхрана (18), хигијена (16), спавање (22), одмор и разонода (19), социјализација (дружење са породицом и пријатељима) (15) обављају свакодневне активности (19)
унутрашњост подељена на (обично) више просторија (9) има најмање кухињу, купатило и собе (3) има најмање кухињу, купатило, дневну и спаваћу собу (5)	
(обично) има двориште (8) (обично) има башту (1)	Кућа је станиште али и ... склониште од кише, снега, уопште времена, спољног света (27) место које пружа заштиту од времена и других спољних утицаја (21)
[може бити стара, оронула, или новије градње (4)] [може бити сиромашна или луксузна (2)] [уређена и споља и изнутра према жељи (и могућностима) укућана / власника (3)] [најчешће се гради у селу и мањим градовима, а у великим градовима на периферији (3)]	
И, коначно, кућа је и ...	
место окупљања породице (64) место које пружа највећу сигурност (61) дом (51) место где се човек осећа најбоље, најпријатније, најопуштеније, најприродније, најслободније (51) место пуно тоpline (38), мира / спокоја (27), (безусловне) љубави (25), подршке (11), разумевања (10), слоге (10) уточиште (место бекства) од проблема, брига, свакодневних обавеза (21) место коме се човек увек враћа (19) место које пружа осећај припадности некоме и нечему (16) нешто најдраже, посебно, драгоцено (12)	

Прилог 11: Речничке дефиниције лексема *солитер*, *небодер*, *облакодер*

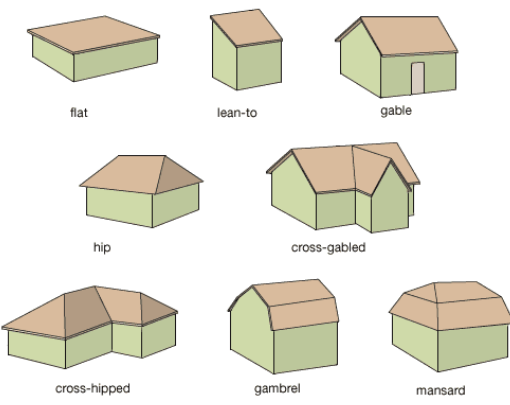
Речници:	<i>солитер</i>	<i>небодер</i>	<i>облакодер</i>
РМС	(фр.) стамбена зграда на више спратова која стоји самостално у простору без додира с другим зградама: <i>Први од пет дванаестоспратних солитера ... већ је стављен под кров.</i>	врло висока кућа са много спратова, катова, облакодер: <i>[Прави] торте на катове као чикашки небодери.</i>	врло висока кућа, са много спратова, катова, небодер: <i>Мрачне масе облакодера дижу се у небо.</i> ▪ <i>Београдски облакодери ... већ су месецима настањени.</i>
РМоск	—	—	врло висока многоспратна кућа
РМСЈ	(фр.) стамбена зграда са више спратова која стоји самостално у простору	зграда са много спратова, облакодер	в. <i>небодер</i>
РСАНУ	—	(арх.) зграда са већим бројем спратова, облакодер: <i>Претече су небодера старе стамбене куле и торњеви, који су служили и ради одбране.</i> ▪ <i>Небодер ... [је] самостална висока грађевина са више од 8 катова ... Највиши [небодер] на свијету ... у Њујорку има 102 ката.</i> ▪ <i>Узвикнуо је Ујевић [у песми] као фоторепортер летећи на крилима арханђела над небодерима.</i> ▪ <i>Ја видим чвор опкољених улица, у сенци небодера.</i> ▪ <i>Међу бодљикама су ухваћене слике ... небодери и бродови.</i>	зграда са много спратова, зграда која се уздиже високо ка небу, небодер: <i>Високе куће у Америци познате су код нас под именом облакодери.</i> ▪ <i>Ту се издиже из даљине ... силуета облакодера доњег Њујорка.</i> ▪ <i>Може се застати ... пред термитиерама белих тропских мравца не мање задивљен него пред америчким облакодерима.</i> ▪ <i>Мислио сам: ко би могао и сањати да у оним великим свјетским облакодерима, који горостасно стрше у небо, има узидане толике снаге из ових црних кућа збијених у камењару.</i> ▪ <i>Нико се није побринуо за његове рукописе, чак ни они што су му били блиски ... А и како би, кад су мрски сами себи и својој испразној сујети, по облакодерима великих градова.</i> ▪ <i>Ако занемаримо облакодере ... и хидранте ... ова њујоршка улица могла би се налазити било где у Европи.</i>
РСРИ	[фр. <i>solitaire</i> од лат. <i>solitarius</i>] (архит.) стамбена вишеспратна зграда која нема додира с другим зградама	—	—
ВЗРА	—	—	грађевина изузетне висине и са много спратова ...

Прилог 12: Анкета *Карактеристике типичне куће* према изворним говорницима енглеског и изворним говорницима српског језика
(а) Структура испитаника
(б) Резултати анкете

(а) Структура испитаника (укупно 110)				
Испитне групе	Изворни говорници енглеског језика		Изворни говорници српског језика	
Број испитаника (по групи)	65		65	
Пол	М	26	М	30
	Ж	39	Ж	35
Година рођења	1940 – 1949	2	1940 – 1949	2
	1950 – 1959	9	1950 – 1959	7
	1960 – 1969	13	1960 – 1969	15
	1970 – 1979	16	1970 – 1979	15
	1980 – 1989	19	1980 – 1989	12
	1990 – 1999	6	1990 – 1999	14
Место становања	[Енглеска]		[Србија]	
	Бирмингам ¹	3	Алексинач	1
	Борнмут	5	Баћевац	2
	Бристол	2	Београд	7
	Дадли	1	Власотинце	1
	Лидс	2	Врање	1
	Лондон	7	Вршац	2
	Манчестер	1	Гњилане	1
	Оксфорд	2	Грачаница	1
	Саутхемптон	3	Звечан	1
	Шефилд	3	Земун	2
			Зрењанин	2
	[САД]		Зубин Поток	1
	Ајова Сити (Ајова)	2	Кнић	2
	Атланта (Џорџија)	1	Косовска Каменица	1
	Викторија (Минесота)	2	Косовска Митровица	7
	Лејк Форист (Илиноис)	1	Крагујевац	3
	Лоуел (Вермонт)	1	Краљево	2
	Њујорк (Њујорк)	2	Крушевац	2
	Портланд (Мејн)	1	Кузмин (у Срему)	3
	Розвел (Џорџија)	15	Куршумлија	2
	Орландо (Флорида)	2	Ниш	2
	Сан Антонио (Тексас)	1	Нови Сад	3
	Хјустон (Тексас)	2	Пирот	1
	Чикаго (Илиноис)	3	Рача (крагујевачка)	1
	Џексонвил (Флорида)	3	Рашка	3
			Смедерево	1
			Сомбор	1
		Сремска Митровица	7	
		Ужице	2	

¹ Транскрипциони облици енглеских топонима наводе се према *Енглеско-српском речнику географских имена* Твртка Прћића.

(б) Резултати анкете (према свакој од испитних група)			
Изворни говорници енглеског језика		Изворни говорници српског језика	
Питања из упитника (са понуђеним одговорима)	Број испитаника са датим одговором	Питања из упитника (са понуђеним одговорима)	Број испитаника са датим одговором
1. A typical house is occupied by ___ household(s). (a) one (b) two (c) three (d) four (f) more than four	36 8 5 12 4	1. У типичној кући живе чланови ___ домаћинства. (a) једног (б) два (в) три (г) четири (д) више од четири	41 14 3 4 3
2. A typical house is occupied by (a) ___ household(s). (a) family (b) non-family (c) single-person (d) combination of some / all of the above	54 0 0 11	2. У типичној кући живи ___ домаћинство / више њих. (a) породично (б) непородично (в) једночлано (г) комбинација неких / свих наведених	61 0 0 4
3. A typical house has ___ storey(s) in height above ground. (a) one (b) one and a half (c) two (d) two and a half (e) three (f) three and a half (g) four (h) more than four (i) none of the above	10 4 42 3 3 0 3 0 0	3. Типична кућа има ____. (a) само приземље (б) приземље и поткровље (в) приземље и један спрат (г) приземље, спрат и поткровље (д) приземље и два спрата (ђ) приземље, два спрата и поткровље (е) приземље и три спрата (ж) приземље и више од три спрата (з) ниједно од наведеног	10 20 22 9 4 0 0 0 0
4. A typical house ___ a basement. (a) has (b) does not have	32 33	4. Типична кућа ___ подрум. (a) има (б) нема	40 25
5. A typical house ___ joined to another (neighbo(u)ring) house (____). (a) is not (b) is ... (on one side) (c) is ... (on both sides)	38 12 15	5. Типична кућа ___ заједнички зид са другом (суседном) кућом (____). (a) не дели (б) дели ... (само с једне стране) (в) дели ... (с обе стране)	44 5 6
6. A typical house has a ___ plan. (a) circular (b) rectangular (c) square (d) L-shaped (e) П-shaped (f) T-shaped (g) none of the above	0 46 10 5 0 4 0	6. Основа типичне куће је ____. (a) кружна (б) правоугаона (в) квадратна (г) Г-облика (д) П-облика (ђ) Т-облика (е) ниједно од наведеног	0 40 19 3 0 1 2

<p>7. A typical house has foundations made of ____.</p> <p>(a) wood (b) stone (c) concrete (d) none of the above</p>	<p>5 6 52 2</p>	<p>7. Типична кућа има темеље од ____.</p> <p>(а) дрвета (б) камена (в) бетона (г) ниједно од наведеног</p>	<p>0 7 58 0</p>
<p>8. The walls of a typical house are made of ____.</p> <p>(a) wood (b) stone (c) adobe brick (d) clay brick (e) clay block (f) concrete block (g) poured concrete (h) glass (i) none of the above</p>	<p>18 8 0 37 1 1 0 0 0</p>	<p>8. Зидови типичне куће саграђени су од ____.</p> <p>(а) дрвета (б) камена (в) ћерпича (г) цигле (д) блокова (ђ) бетонских блокова (е) наливеног бетона (ж) стакла (з) ниједно од наведеног</p>	<p>0 0 0 38 21 6 0 0 0</p>
<p>9. A typical house has a ____ roof</p> <p>(a) flat (b) shed / lean-to (c) gable (d) hip (e) pyramid-like (f) cross-gabled (g) cross-hipped (h) gambrel (i) mansard (j) dome (k) none of the above</p> <p>© 2007 Encyclopaedia Britannica, Inc.</p>	<p>0 0 33 9 4 8 8 3 0 0 0</p>	<p>9. Кров типичне куће је ____.</p> <p>(а) раван (б) кос – са једном косином (в) кос – са две косине (г) кос – са четири косине (облика пирамиде) (д) кос – са четири косине (облика пирамиде „засеченог” врха) (ђ) кос – изломљен (основе Г-, П-, Т- облика и отуд са више косина) (е) мансардни (ж) куполаст, сводаст (з) ниједно од наведеног</p>	<p>0 4 41 9 7 4 0 0 0</p>
<p>10. A typical house is covered with ____.</p> <p>(a) straw (b) reed (c) clay tile (d) concrete tile (e) wood shingle (f) metal shingle (g) asphalt shingle (h) stone slate (i) none of the above</p>	<p>0 0 32 4 8 3 8 7 3</p>	<p>10. Типична кућа прекривена је ____.</p> <p>(а) сламом (б) трском (в) црепом (г) бетонским плочама (д) шиндром (дрвеним дашчицама) (ђ) металним плочама (е) теголом (асфалтним црепом) (е) каменим плочама (ж) ниједно од наведеног</p>	<p>0 0 59 0 0 0 6 0 0</p>
<p>11. A typical house ____ a chimney.</p> <p>(a) has (b) does not have</p>	<p>46 19</p>	<p>11. Типична кућа ____ димњак.</p> <p>(а) има (б) нема</p>	<p>65 0</p>

12. A typical house ___ more than one room (___). (a) does not have (b) has ... (at least: a kitchen and a room) (c) has ... (at least: a room and a bathroom) (d) has ... (at least: a room and a hallway) (e) has ... (at least: a kitchen, a room and a bathroom) (f) has ... (at least: a kitchen, a room and a hallway) (g) has ... (at least: a kitchen, a room, a hallway one a bathroom) (h) has ... (at least: none of the above)	0 1 3 0 12 0 48 1	12. Типична кућа ___ више од једне просторије (___). (а) нема (б) има ... (најмање собу и кухињу) (в) има ... (најмање собу и купатило) (г) има ... (најмање собу и предсобље) (д) има ... (најмање собу, кухињу и купатило) (ђ) има ... (најмање собу, кухињу и предсобље) (е) има ... (најмање собу, кухињу, купатило и предсобље) (ж) има ... (најмање: ниједно од наведеног)	0 3 4 0 18 0 39 0
13. A typical house ___ a yard (___). (a) does not have (b) has ... (with a fence) (c) has ... (without a fence)	3 45 17	13. Типична кућа ___ двориште (___). (а) нема (б) има ... (ограђено) (в) има ... (неограђено)	0 62 3
14. A typical house ___ outbuildings (___). (a) does not have (b) has ... (at least: a shed) (c) has ... (at least: a garage) (d) has ... (at least: an outbuilding for keeping animals) (e) has ... (at least: none of the above)	24 12 26 2 1	14. Типична кућа ___ помоћне објекте (___). (а) нема (б) има ... (најмање шупу) (в) има ... (најмање гаражу) (г) има ... (најмање неки од објеката за чување животиња) (д) има ... (најмање: ниједно од наведеног)	3 25 32 3 2
15. A typical house ___ electricity. (a) has (b) does not have	65 0	15. Типична кућа ___ струју. (а) има (б) нема	65 0
16. A typical house ___ water supply. (a) has (b) does not have	65 0	16. Типична кућа ___ воду. (а) има (б) нема	65 0
17. A typical house ___ a sewage system. (a) has (b) does not have	65 0	17. Типична кућа ___ канализацију. (а) има (б) нема	60 5
18. A typical house ___ central heating. (a) has (b) does not have	58 7	18. Типична кућа ___ централно грејање. (а) има (б) нема	29 36
19. A typical house is heated by ____. (a) solid fuels (wood, coal ...) (b) oil (c) gas (d) electricity (e) solar energy	1 4 39 21 0	19. Типична кућа загрева се ____. (а) чврстим горивом (дрво, угаљ ...) (б) нафтом (в) гасом (г) струјом (д) соларном енергијом	51 0 6 8 0
20. A typical house ___ a telephone line (___). (a) does not have (b) has ... (and internet, too) (c) has ... (but does not have internet)	1 57 7	20. Типична кућа ___ телефон (___). (а) нема (б) има ... (и, такође, интернет) (в) има ... (али не и интернет)	1 27 37

21. A typical house ___ an intercom system. (a) has (b) does not have	11 54	21. Типична кућа ___ интерфон. (a) има (б) нема	4 61
22. A typical house ___ video-surveillance. (a) has (b) does not have	6 59	22. Типична кућа ___ видео надзор. (a) има (б) нема	2 63
23. A typical house ___ an alarm system. (a) has (b) does not have	24 41	23. Типична кућа ___ аларм. (a) има (б) нема	1 64

Прилог 13: Анкета *Категорија PARTS OF A HOUSE / ДЕЛОВИ КУЋЕ* према изворним говорницима енглеског и изворним говорницима српског језика

(А) Категорија PARTS OF A HOUSE према (америчким) испитаницима

(Б) Категорија ДЕЛОВИ КУЋЕ према (српским) испитаницима

(В) Удео издвојених категорија делова куће у укупном броју одредница на америчкој листи (А) и на српској листи (Б)

(А) Категорија PARTS OF A HOUSE према (америчким) испитаницима							
(А1) Ранг-листа делова куће према редоследу навођења њихових назива (Σ_1)				(А2) Ранг-листа делова куће према учесталости навођења њихових назива (Σ_2)			
Ранг	ДЕО КУЋЕ		Σ_1	Ранг	ДЕО КУЋЕ	Σ_2	
1.	1.	BATHROOM	1231	1.	1.	BATHROOM	25
2.	2.	KITCHEN	1198	2.	2/1.	KITCHEN	23
3.	3.	BEDROOM	1111	3.	2/2.	BEDROOM	23
4.	4.	LIVING ROOM	984	4.	4.	LIVING ROOM	20
5.	5.	ROOF	925	5.	5/1.	ROOF	19
6.	6.	DOORS	844	6.	5/2.	GARAGE	19
7.	7.	WINDOWS	806	7.	7/1.	DOORS	18
8.	8.	GARAGE	782	8.	7/2.	WINDOWS	18
9.	9.	WALLS	706	9.	9/1.	WALLS	15
10.	10.	CLOSETS	664	10.	9/2.	CLOSETS	15
11.	11.	FLOOR ²	619	11.	9/3.	FLOOR ²	15
12.	12.	DINING ROOM	527	12.	9/4.	(KITCHEN/DINING) TABLE	15
13.	13.	(KITCHEN/DINING) TABLE	501	13.	13/1.	STAIRS	12
14.	14.	STAIRS	496	14.	13/2.	TELEVISION / TV	12
15.	15.	TELEVISION / TV	489	15.	13/3.	CHAIRS	12
16.	16.	CHAIRS	484	16.	16/1.	DINING ROOM	11
17.	17.	BASEMENT	456	17.	16/2.	BASEMENT	11
18.	18.	ATTIC	450	18.	16/3.	ATTIC	11
19.	19.	CEILING	431	19.	16/4.	CEILING	11
20.	20.	BEDS	428	20.	16/5.	BEDS	11
21.	21.	SOFA / COUCH	415	21.	16/6.	SOFA / COUCH	11
22.	22.	CARPETS	414	22.	16/7.	CARPETS	11
23.	23.	FIREPLACE	411	23.	16/8.	(BATH)TUB	11
24.	24.	(KITCHEN) SINK	407	24.	24/1.	FIREPLACE	10
25.	25.	(BATH)TUB	405	25.	24/2.	STOVE	10
26.	26/1.	(FRONT/BACK)YARD	397	26.	24/3.	SHOWER	10
27.	26/2.	SUNROOM / FLORIDA ROOM*	397	27.	24/4.	OVEN	10
28.	28.	(FRONT) PORCH / VERANDA	390	28.	24/5.	REFRIGERATOR	10
29.	29.	STOVE	376	29.	29/1.	(KITCHEN) SINK	9
30.	30.	(BATH)SINK	373	30.	29/2.	(BACK/FRONT)YARD	9
31.	31.	SHOWER	368	31.	29/3.	SUNROOM / FLORIDA ROOM	9
32.	32.	OVEN	364	32.	29/4.	(FRONT) PORCH / VERANDA	9
33.	33.	CABINETS	362	33.	29/5.	(BATH)SINK	9
34.	34.	TOILET	358	34.	29/6.	CABINETS	9
35.	35.	LAUNDRY ROOM	354	35.	29/7.	TOILET	9
36.	36.	DECK	335	36.	36/1.	LAUNDRY ROOM	8
37.	37.	REFRIGERATOR	327	37.	36/2.	DECK	8
38.	38.	COMPUTER	320	38.	36/3.	COMPUTER	8
39.	39.	DEN	294	39.	36/4.	(CEILING) FANS	8
40.	40.	(BACK) PATIO	275	40.	40/1.	(BACK) PATIO	7
41.	41.	SHELVES	247	41.	40/2.	LIGHTS	7
42.	42.	LIGHTS	245	42.	40/3.	MICROWAVE (OVEN)	7
43.	43.	HALL(WAY)	241	43.	43/1.	DEN	6
44.	44.	(CEILING) FANS	237	44.	43/2.	SHELVES	6
45.	45.	MICROWAVE (OVEN)	234	45.	43/3.	HALL(WAY)	6
46.	46.	DISHWASHER	227	46.	43/4.	DISHWASHER	6
47.	47.	FURNACE	225	47.	43/5.	AIR CONDITIONER / AC	6
48.	48.	SIDING	224	48.	48/1.	FURNACE	5
49.	49.	AIR CONDITIONER / AC	203	49.	48/2.	SIDING	5
50.	50.	CLOTHES / CLOTHING	169	50.	48/3.	RUGS	5
51.	51.	RUGS	167	51.	48/4.	(TELE)PHONE	5
52.	52.	HEATERS	166	52.	52/1.	CLOTHES / CLOTHING	4
53.	53/1.	(TELE)PHONE	160	53.	52/2.	HEATERS	4

* Две или више одредница које у (А1), одн. (Б1), деле исти ранг (скор) наводе се према алфабетском, одн. азбучном редоследу. Редослед одредница са истим рангом (скором) у (А2), одн. (Б2), пак следи редослед из одговарајуће претходне табеле (в. нпр. KITCHEN и BEDROOM са рангом 2/1 и 2/2 у (А2) и уп. са (А1)).

54.	53/2.	DESK	160	54.	52/3.	DESK	4
55.	55.	DISHES	155	55.	52/4.	DISHES	4
56.	56.	PANTRY	149	56.	52/5.	PANTRY	4
57.	57.	LAWN	147	57.	52/6.	LAWN	4
58.	58/1.	COUNTER(TOP)	143	58.	52/7.	COUNTER(TOP)	4
59.	58/2.	PLAYROOM	143	59.	52/8.	STEREO	4
60.	60/1.	FAMILY ROOM	142	60.	52/9.	CHIMNEY	4
61.	60/2.	STEREO	142	61.	52/10.	POTS	4
62.	60/3.	CHIMNEY	142	62.	52/11.	PANS	4
63.	60/4.	FLOOR ²	142	63.	52/12.	FAUCETS	4
64.	64.	POTS	138	64.	64/1.	PLAYROOM	3
65.	65.	PANS	134	65.	64/2.	FAMILY ROOM	3
66.	66/1.	FURNITURE	132	66.	64/3.	FLOOR ²	3
67.	66/2.	FLOORING	129	67.	64/4.	FURNITURE	3
68.	68.	TILE ¹	124	68.	64/5.	FLOORING	3
69.	69/1.	BOOKSHELF / BOOKCASE	117	69.	64/6.	TILE ¹	3
70.	69/2.	GARDEN	117	70.	64/7.	BOOKSHELF / BOOKCASE	3
71.	69/3.	SHOES	117	71.	64/8.	GARDEN	3
72.	72.	CAR	115	72.	64/9.	SHOES	3
73.	73/1.	FOUNDATION	112	73.	64/10.	CAR	3
74.	73/2.	FAUCETS	V 112	74.	64/11.	BRICK	V 3
75.	75/1.	BRICK	111	75.	64/12.	PICTURES	3
76.	75/2.	PICTURES	111	76.	64/13.	DRIVEWAY	3
77.	77.	POOL	110	77.	64/14.	WASHER / WASHING MACHINE	3
78.	78.	POOL TABLE	102	78.	64/15.	(CLOTHES) DRYER	3
79.	79.	DRIVEWAY	101	79.	64/16.	ELECTRICITY / E. SYSTEM	3
80.	80.	WASHER / WASHING MACHINE	96	80.	64/17.	(KITCHEN) ISLAND	3
81.	81.	(CLOTHES) DRYER	93	81.	64/18.	DOG	3
82.	82.	ELECTRICITY / E. SYSTEM	92	82.	64/19.	CURTAINS	3
83.	83/1.	(KITCHEN) ISLAND	91	83.	64/20.	GLASSES	3
84.	83/2.	PLUMBING	91	84.	84/1.	FOUNDATION	2
85.	83/3.	DOG	91	85.	84/2.	POOL	2
86.	86.	STORAGE (ROOM)	90	86.	84/3.	POOL TABLE	2
87.	87/1.	CD PLAYER	89	87.	84/4.	PLUMBING	2
88.	87/2.	FORKS	89	88.	84/5.	STORAGE (ROOM)	2
89.	89/1.	STUDY	88	89.	84/6.	CD PLAYER	2
90.	89/2.	GARBAGE/TRASH CAN	88	90.	84/7.	FORKS	2
91.	91.	SPOONS	87	91.	84/8.	STUDY	2
92.	92/1.	MEDIA ROOM	86	92.	84/9.	GARBAGE/TRASH CAN	2
93.	92/2.	CUPBOARDS	86	93.	84/1.	SPOONS	2
94.	94/1.	ENTERTAINMENT CENTER	85	94.	84/2.	MEDIA ROOM	2
95.	94/2.	DRY WALL	85	95.	84/3.	CUPBOARDS	2
96.	94/3.	TREES	85	96.	84/4.	ENTERTAINMENT CENTER	2
97.	97/1.	OFFICE	82	97.	84/5.	DRY WALL	2
98.	97/2.	WIRES	82	98.	84/6.	TREES	2
99.	99/1.	CELLPHONE	80	99.	84/7.	OFFICE	2
100.	99/2.	iPOD	80	100.	84/8.	WIRES	2
101.	101/1.	DRESSER	79	101.	84/9.	CELLPHONE	2
102.	101/2.	SHEETS	79	102.	84/10.	iPOD	2
103.	103/1.	ENTRY	76	103.	84/11.	DRESSER	2
104.	103/2.	COOLER	76	104.	84/12.	SHEETS	2
105.	105/1.	CURTAINS	75	105.	84/13.	ENTRY	2
106.	105/2.	LAMPS	75	106.	84/14.	COOLER	2
107.	107.	SHINGLES	71	107.	84/15.	LAMPS	2
108.	108/1.	SKILLETS	66	108.	84/16.	SHINGLES	2
109.	108/2.	GARBAGE DISPOSAL (UNIT)	66	109.	84/17.	SKILLETS	2
110.	110.	DOORBELL	65	110.	84/18.	GARBAGE DISPOSAL (UNIT)	2
111.	111.	PILLOWS	63	111.	84/19.	DOORBELL	2
112.	112/1.	SAFE	59	112.	84/20.	PILLOWS	2
113.	112/2.	WOOD	59	113.	84/21.	SAFE	2
114.	114.	FREEZER	58	114.	84/22.	WOOD	2
115.	115/1.	(ROOF) FRAME	55	115.	84/23.	FREEZER	2
116.	115/2.	WORKSHOP	55	116.	84/24.	VENTS	2
117.	115/3.	SHADES	55	117.	84/25.	SPEAKERS	2
118.	118/1.	VENTS	53	118.	84/26.	FENCES	2
119.	118/2.	SPEAKERS	53	119.	84/27.	SILVERWARE	2
120.	118/3.	SLAB	53	120.	84/28.	BLINDS	2
121.	118/4.	TOWELS	53	121.	84/29.	TOASTER	2
122.	122/1.	FENCES	52	122.	84/30.	WATER (SUPPLY SYSTEM)	2
123.	122/2.	SILVERWARE	52	123.	84/31.	GAS	2
124.	122/3.	CATS	52	124.	84/32.	HOT WATER TANK/HEATER	2
125.	122/4.	WASHCLOTHS	52	125.	125/1.	(ROOF) FRAME	1
126.	126/1.	KNOB	51	126.	125/2.	WORKSHOP	1
127.	126/2.	GREAT ROOM	51	127.	125/3.	SHADES	1
128.	128/1.	UPSTAIRS	50	128.	125/4.	SLAB	1
129.	128/2.	BILLHOOK	50	129.	125/6.	TOWELS	1
130.	128/3.	LOCKS	50	130.	125/7.	CATS	1
131.	128/4.	BLINDS	50	131.	125/8.	WASHCLOTHS	1

132.	128/5.	GLASSES	50
133.	133/1.	BICYCLE	49
134.	133/2.	FOUNTAIN	49
135.	133/3.	DOWNSTAIRS	49
136.	133/4.	(WINDOW) FRAME	49
137.	137/1.	COOKTOP	48
138.	137/2.	FASTENERS	48
139.	137/3.	GYM	48
140.	137/4.	GRILL	48
141.	137/5.	LIBRARY	48
142.	142.	NAILS	47
143.	143/1.	SCREWS	46
144.	143/2.	RAZOR	46
145.	143/3.	RADIO	46
146.	146/1.	BLENDER	45
147.	146/2.	CAN OPENER	45
148.	146/3.	STRAPS	45
149.	149/1.	(KNIFE) SHARPENER	44
150.	149/2.	CORKSCREWS	44
151.	149/3.	IRON	44
152.	152/1.	COFFEE MAKER	43
153.	152/2.	TRIM	43
154.	152/3.	YOGA MAT	43
155.	152/4.	WALKWAYS	43
156.	152/5.	STONE	43
157.	157/1.	FOYER	42
158.	157/2.	SIDE TABLES	42
159.	157/3.	FUSEBOX	42
160.	157/4.	KNIVES	42
161.	157/5.	MOLDING	42
162.	157/6.	SQUIRRELS	42
163.	157/7.	TOASTER	42
164.	157/8.	WATER (SUPPLY SYSTEM)	42
165.	165/1.	PAINTINGS	41
166.	165/2.	BOILER ROOM	41
167.	165/3.	GUTTERS	41
168.	165/4.	CUTTING BOARD	41
169.	165/5.	BARN	41
170.	170/1.	GAS	40
171.	170/2.	PLANTS	40
172.	170/3.	SOCKS	40
173.	170/4.	WINE CELLAR	40
174.	170/5.	CARPORT	40
175.	170/6.	DOORMAT	40
176.	176/1.	WOODWORK	39
177.	176/2.	LOUNGE CHAIR	39
178.	176/3.	HATS	39
179.	179/1.	BALCONY	38
180.	179/2.	HOT WATER TANK/HEATER	38
181.	179/3.	PIPES	38
182.	182/1.	PATIO FURNITURE	37
183.	182/2.	SWITCHES	37
184.	184.	GUESTROOM	36
185.	185/1.	LOVESEAT	35
186.	185/2.	COMFORTERS	35
187.	185/3.	FISHTANK	35
188.	185/4.	SKYLIGHTS	35
189.	189.	UTENSILS	34
190.	190.	CUPS	33
191.	191/1.	ARMOIRE	31
192.	191/2.	CRAWL SPACE	31
193.	193/1.	TOOTHBRUSH	30
194.	193/2.	COMPUTER DESK	30
195.	195/1.	EXTENSION CORDS	29
196.	195/2.	GRASS	29
197.	195/3.	CLOTHS	29
198.	198/1.	GROUT	28
199.	198/2.	PLATES	28
200.	200.	DVD PLAYER	27
201.	201/1.	SILVERWARE CADDY	26
202.	201/2.	PENS	26
203.	203.	TURTLE	25
204.	204.	CHANDELIERS	24
205.	205.	HEARTH	23
206.	206/1.	FRONT	22
207.	206/2.	COOKWARE	22
208.	208/1.	BULBS	20
209.	208/2.	COFFEE TABLE	20

132.	125/9.	KNOB	1
133.	125/10.	GREAT ROOM	1
134.	125/11.	UPSTAIRS	1
135.	125/12.	BILLHOOK	1
136.	125/13.	LOCKS	1
137.	125/14.	BICYCLE	1
138.	125/15.	FOUNTAIN	1
139.	125/16.	DOWNSTAIRS	1
140.	125/17.	(WINDOW) FRAME	1
141.	125/18.	COOKTOP	1
142.	125/19.	FASTENERS	1
143.	125/20.	GYM	1
144.	125/21.	GRILL	1
145.	125/22.	LIBRARY	1
146.	125/23.	NAILS	1
147.	125/24.	SCREWS	1
148.	125/25.	RAZOR	1
149.	125/26.	RADIO	1
150.	125/27.	BLENDER	1
151.	125/28.	CAN OPENER	1
152.	125/29.	(KNIFE) SHARPENER	1
153.	125/30.	STAPLES	1
154.	125/31.	CORKSCREWS	1
155.	125/32.	IRON	1
156.	125/33.	COFFEE MAKER	1
157.	125/34.	TRIM	1
158.	125/35.	YOGA MAT	1
159.	125/36.	WALKWAYS	1
160.	125/37.	STONE	1
161.	125/38.	FOYER	1
162.	125/39.	SIDE TABLES	1
163.	125/40.	FUSEBOX	1
164.	125/41.	KNIVES	1
165.	125/42.	MOLDING	1
166.	125/43.	SQUIRRELS	1
167.	125/44.	PAINTINGS	1
168.	125/45.	BOILER ROOM	1
169.	125/46.	GUTTERS	1
170.	125/47.	CUTTING BOARD	1
171.	125/48.	BARN	1
172.	125/49.	PLANTS	1
173.	125/50.	SOCKS	1
174.	125/51.	WINE CELLAR	1
175.	125/52.	CARPORT	1
176.	125/53.	DOORMAT	1
177.	125/54.	WOODWORK	1
178.	125/55.	LOUNGE CHAIR	1
179.	125/56.	HATS	1
180.	125/57.	BALCONY	1
181.	125/58.	PIPES	1
182.	125/59.	PATIO FURNITURE	1
183.	125/60.	SWITCHES	1
184.	125/61.	GUESTROOM	1
185.	125/62.	LOVESEAT	1
186.	125/63.	COMFORTERS	1
187.	125/64.	FISHTANK	1
188.	125/65.	SKYLIGHTS	1
189.	125/66.	UTENSILS	1
190.	125/67.	CUPS	1
191.	125/68.	ARMOIRE	1
192.	125/69.	CRAWL SPACE	1
193.	125/70.	TOOTHBRUSH	1
194.	125/71.	COMPUTER DESK	1
195.	125/72.	EXTENSION CORDS	1
196.	125/73.	GRASS	1
197.	125/74.	CLOTHS	1
198.	125/75.	GROUT	1
199.	125/76.	PLATES	1
200.	125/77.	DVD PLAYER	1
201.	125/78.	SILVERWARE CADDY	1
202.	125/79.	PENS	1
203.	125/80.	TURTLE	1
204.	125/81.	CHANDELIERS	1
205.	125/82.	HEARTH	1
206.	125/83.	FRONT	1
207.	125/84.	COOKWARE	1
208.	125/85.	BULBS	1
209.	125/86.	COFFEE TABLE	1

210.	210/1.	VANITY (TABLE)	19	210.	125/87.	VANITY (TABLE)	1
211.	210/2.	ICE CUBE TRAYS	19	211.	125/88.	ICE CUBE TRAYS	1
212.	210/3.	PETS	19	212.	125/89.	PETS	1
213.	213.	TILE ²	17	213.	125/90.	TILE ²	1
214.	214.	VACUUM (CLEANER)	16	214.	125/91.	VACUUM (CLEANER)	1
215.	215/1.	MOP	15	215.	125/92.	MOP	1
216.	215/2.	SHOWER HEAD	15	216.	125/93.	SHOWER HEAD	1
217.	217.	DUSTER	14	217.	125/94.	DUSTER	1
218.	218.	JACUZZI	12	218.	125/95.	JACUZZI	1

(Б) Категорија ДЕЛОВИ КУЋЕ према (српским) испитаницима							
(Б1) Ранг-листа делова куће према редоследу навођења њихових назива (Σ_1)				(Б2) Ранг-листа делова куће према учесталости навођења њихових назива (Σ_2)			
Ранг	ДЕО КУЋЕ		Σ_1	Ранг	ДЕО КУЋЕ		Σ_2
1.	1.	КРОВ	7686	1.	1.	КРОВ	186
2.	2.	ПРОЗОРИ	7427	2.	2.	ПРОЗОРИ	185
3.	3.	ВРАТА	6836	3.	3.	ВРАТА	172
4.	4.	ТЕРАСА	4749	4.	4.	ТЕРАСА	137
5.	5.	КУПАТИЛО	4660	5.	5.	СТЕПЕНИЦЕ	132
6.	6.	СТЕПЕНИЦЕ	4619	6.	6.	КУПАТИЛО	131
7.	7.	ЗИДОВИ	4444	7.	7.	ДИМЊАК / ОЦАК	121
8.	8.	ДИМЊАК / ОЦАК	4417	8.	8.	ЗИДОВИ	116
9.	9.	КУХИЊА	4004	9.	9.	КУХИЊА	112
10.	10.	СОБЕ	3439	10.	10.	СОБЕ	91
11.	11.	ПОДРУМ	3161	11.	11.	ПОДРУМ	89
12.	12.	ДНЕВНА СОБА / ДНЕВНИ БОРАВАК	3043	12.	12.	ДНЕВНА СОБА / ДНЕВНИ БОРАВАК	85
13.	13.	ЦРЕП	2480	13.	13.	ШПАЈЗ / ОСТАВА	76
14.	14.	ХОДНИК	2458	14.	14.	ХОДНИК	74
15.	15.	СПАВАЋА СОБА	2429	15.	15.	СПАВАЋА СОБА	69
16.	16.	ШПАЈЗ / ОСТАВА	2357	16.	16.	ЦРЕП	68
17.	17.	ОЛУК	2307	17.	17.	ОЛУК	66
18.	18.	КРЕВЕТ	2214	18.	18.	КРЕВЕТ	64
19.	19.	СТО	2117	19.	19.	СТО	62
20.	20.	ТЕМЕЉ	2093	20.	20.	СТОЛИЦЕ	59
21.	21.	ЦИГЛА	2050	21.	21.	ПОТКРОВЉЕ	56
22.	22.	СТОЛИЦЕ	1880	22.	22.	ЦИГЛА	55
23.	23.	ПОТКРОВЉЕ	1866	23.	23/1.	ТЕМЕЉ	54
24.	24.	ТАВАН	1642	24.	23/2.	ТЕЛЕВИЗОР	54
25.	25.	ТЕЛЕВИЗОР	1630	25.	25.	ТЕПИХ	52
26.	26.	ПОД / ПАТОС	1603	26.	26.	ТАВАН	49
27.	27.	ПЛАФОН / ТАВАНИЦА	1572	27.	27.	ПЛАФОН / ТАВАНИЦА	47
28.	28.	ТЕПИХ	1486	28.	28.	ПОД / ПАТОС	46
29.	29.	ПРАГ	1397	29.	29.	ЛУСТЕР	45
30.	30.	ПАРКЕТ	1370	30.	30/1.	ПРАГ	43
31.	31.	ЛУСТЕР	1320	31.	30/2.	ПАРКЕТ	43
32.	32.	(КЕРАМИЧКЕ) ПЛОЧИЦЕ	1241	32.	32.	(КЕРАМИЧКЕ) ПЛОЧИЦЕ	41
33.	33.	ГАРАЖА	1146	33.	33.	ОРМАР	38
34.	34.	ОРМАР	1053	34.	34.	ШПОРЕТ	36
35.	35.	БЛОКОВИ	1037	35.	35.	ГАРАЖА	35
36.	36.	ОГРАДА	1024	36.	36/1.	ЗАВЕСЕ	33
37.	37.	ЗАВЕСЕ	1021	37.	36/2.	КАДА	33
38.	38.	ШПОРЕТ	1013	38.	38.	ОГРАДА	32
39.	39.	СПРАТ	1011	39.	39/1.	СПРАТ	30
40.	40.	КАДА	952	40.	39/2.	СУДОПЕРА	30
41.	41.	ТРПЕЗАРИЈА	876	41.	41/1.	БЛОКОВИ	28
42.	42.	СУДОПЕРА	836	42.	41/2.	ФРИЖИДЕР	28
43.	43.	ФАСАДА	832	43.	43/1.	ТРПЕЗАРИЈА	25
44.	44.	СТУБОВИ	806	44.	43/2.	ФАСАДА	25
45.	45.	НАМЕШТАЈ	795	45.	43/3.	НАМЕШТАЈ	25
46.	46.	ФРИЖИДЕР	758	46.	46/1.	СТУБОВИ	23
47.	47.	ДВОРИШТЕ	757	47.	46/2.	ДВОРИШТЕ	23
48.	48/1.	ДЕЧИЈА СОБА	732	48.	46/3.	ДЕЧИЈА СОБА	23
49.	48/2.	ПРЕДСОБЉЕ	732	49.	46/4.	ОГЛЕДАЛО	23
50.	50.	ГРЕДЕ	665	50.	50/1.	ПРЕДСОБЉЕ	22
51.	51.	ОГЛЕДАЛО	613	51.	50/2.	КОМПЈУТЕР	22
52.	52.	(БЕТОНСКА) ПЛОЧА	608	52.	52.	ФОТЕЉА	21
53.	53.	ФОТЕЉА	577	53.	53/1.	ГРЕДЕ	19
54.	54.	КАМИН	568	54.	53/2.	ЛАВАБО / УМИВАОНИК	19
55.	55.	КОМПЈУТЕР	564	55.	55.	КАМИН	18
56.	56.	БАЛКОН	502	56.	56/1.	(БЕТОНСКА) ПЛОЧА	17
57.	57.	ЛАВАБО / УМИВАОНИК	471	57.	56/2.	ВЕ-ЦЕ ШОЉА	17
58.	58.	ВЕ-ЦЕ ШОЉА	469	58.	56/3.	СЛИКЕ	17
59.	59.	СИЈАЛИЦА	461	59.	59.	СИЈАЛИЦА	16

60.	60.	СЛИКЕ	437	60.	60/1.	БАЛКОН	15
61.	61.	ЧЕСМА / СЛАВИНА	435	61.	60/2.	РОЛЕТНЕ	15
62.	62.	ЦЕМЕНТ	405	62.	62/1.	ЧЕСМА / СЛАВИНА	14
63.	63.	РОЛЕТНЕ	402	63.	62/2.	ЗАМРЗИВАЧ	14
64.	64.	АРМАТУРА	366	64.	64.	ВЕШ-МАШИНА	13
65.	65.	ТРЕМ	364	65.	65/1.	АРМАТУРА	12
66.	66/1.	МАЛТЕР	350	66.	65/2.	РАДНИ СТО	12
67.	66/2.	РАДНИ СТО	350	67.	65/3.	БОЈЛЕР	12
68.	68.	БАШТА	348	68.	68/1.	ЦЕМЕНТ	11
69.	69.	ЗАМРЗИВАЧ	330	69.	68/2.	ТРЕМ	11
70.	70.	ВЕШ-МАШИНА	302	70.	68/3.	ЛАМПА	11
71.	71.	БЕТОН	291	71.	68/4.	РАДИЈАТОР	11
72.	72.	ЛАМПА	285	72.	68/5.	ТУШ-КАБИНА	11
73.	73.	РАДИЈАТОР	284	73.	68/6.	ЦВЕЋЕ	11
74.	74.	ТУШ-КАБИНА	282	74.	68/7.	ПОЛИЦЕ	11
75.	75.	БОЈЛЕР	279	75.	68/8.	СТРУЈА / ЕЛ. ИНСТАЛАЦИЈЕ	11
76.	76.	ЦВЕЋЕ	276	76.	76/1.	МАЛТЕР	10
77.	77.	ПОЛИЦЕ	274	77.	76/2.	БАШТА	10
78.	78.	ВЕ-ЦЕ	273	78.	78/1.	БЕТОН	9
79.	79.	СТРУЈА / ЕЛ. ИНСТАЛАЦИЈЕ	272	79.	78/2.	ЦЕВИ	9
80.	80.	ГЕЛЕНДЕРИ	271	80.	78/3.	ЛАМИНАТ	9
81.	81.	БРАВА	262	81.	81/1.	ВЕ-ЦЕ	8
82.	82.	ЦЕВИ	261	82.	81/2.	ГЕЛЕНДЕРИ	8
83.	83.	СТАКЛО	258	83.	81/3.	БРАВА	8
84.	84.	ЛАМИНАТ	251	84.	81/4.	СТАКЛО	8
85.	85.	РАДИО	245	85.	81/5.	РАДИО	8
86.	86.	КАУЧ	241	86.	81/6.	КАУЧ	8
87.	87.	ТЕЛЕФОН	230	87.	81/7.	ПЛАКАР / ГАРДЕРОБЕР	8
88.	88.	ПЕСАК	229	88.	81/8.	ВИТРИНА	8
89.	89.	КАПИЈА	227	89.	89/1.	ТЕЛЕФОН	7
90.	90/1.	ПЛАКАР / ГАРДЕРОБЕР	217	90.	89/2.	КАПИЈА	7
91.	90/2.	РАДНА СОБА	217	91.	89/3.	РАДНА СОБА	7
92.	92.	КВАКА	215	92.	89/4.	КВАКА	7
93.	93.	ЋАКУЗИ (КАДА)	205	93.	89/5.	РЕГАЛ	7
94.	94.	ПРОСТОРИЈЕ	201	94.	94/1.	ПЕСАК	6
95.	95.	ВИТРИНА	197	95.	94/2.	ЋАКУЗИ (КАДА)	6
96.	96.	ТОАЛЕТ	196	96.	94/3.	ТОАЛЕТ	6
97.	97.	ПРИЗЕМЉЕ	192	97.	94/4.	НАДСТРЕШНИЦА	6
98.	98.	НАДСТРЕШНИЦА	186	98.	94/5.	СУТЕРЕН	6
99.	99.	СУТЕРЕН	176	99.	94/6.	КОМОДА	6
100.	100.	РЕГАЛ	174	100.	94/7.	КУХИЊСКИ ЕЛЕМЕНТИ	6
101.	101.	ДЕ-ВЕ-ДЕ ПЛЕЈЕР	167	101.	94/8.	НОЋНИ СТОЧИЋ	6
102.	102.	КОМОДА	163	102.	94/9.	ВОДОВОДНЕ ИНСТАЛАЦИЈЕ	6
103.	103.	ДАСКЕ	162	103.	103/1.	ПРОСТОРИЈЕ	5
104.	104.	КАБЛОВИ	161	104.	103/2.	ПРИЗЕМЉЕ	5
105.	105.	КУХИЊСКИ ЕЛЕМЕНТИ	150	105.	103/3.	ДЕ-ВЕ-ДЕ ПЛЕЈЕР	5
106.	106.	НОЋНИ СТОЧИЋ	138	106.	103/4.	КАБЛОВИ	5
107.	107.	ВОДОВОДНЕ ИНСТАЛАЦИЈЕ	137	107.	103/5.	ВАЗА	5
108.	108.	ВАЗА	136	108.	103/6.	ШАНК	5
109.	109.	ШАНК	135	109.	103/7.	КАРНИШ(Н)А	5
110.	110.	УЛАЗНА ВРАТА	131	110.	103/8.	ТАЊИРИ	5
111.	111.	КАМЕН	127	111.	103/9.	БИДЕ	5
112.	112.	САЛОН	125	112.	112/1.	ДАСКЕ	4
113.	113.	КАРНИШ(Н)А	124	113.	112/2.	УЛАЗНА ВРАТА	4
114.	114.	ТАЊИРИ	117	114.	112/3.	САЛОН	4
115.	115.	РАМ / ОКВИР ЗА ПРОЗОРЕ	112	115.	112/4.	ЛАМПЕРИЈА	4
116.	116.	ЛАМПЕРИЈА	110	116.	112/5.	ВОДА	4
117.	117.	ЋОШАК, -ОВИ	108	117.	112/6.	ЧИВИЛУК	4
118.	118.	БИДЕ	103	118.	112/7.	ПОСУЋЕ	4
119.	119.	ВОДА	102	119.	112/8.	ПЕГЛА	4
120.	120.	БАЗЕН	101	120.	112/9.	КАНАЛИЗ. ИНСТАЛАЦИЈЕ	4
121.	121.	ЧИВИЛУК	100	121.	121/1.	КАМЕН	3
122.	122.	ВЕНЕЦИЈАНЕРИ	96	122.	121/2.	РАМ / ОКВИР ЗА ПРОЗОРЕ	3
123.	123/1.	НИША	95	123.	121/3.	ЋОШАК, -ОВИ	3
124.	123/2.	ПОСУЋЕ	95	124.	121/4.	БАЗЕН	3
125.	125/1.	КЕРАМИКА	93	125.	121/5.	ВЕНЕЦИЈАНЕРИ	3
126.	125/2.	ШУПА	93	126.	121/6.	НИША	3
127.	127.	ПЕГЛА	92	127.	121/7.	КЕРАМИКА	3
128.	128.	СТАЗЕ	88	128.	121/8.	ШУПА	3
129.	129/1.	ВЕРАНДА	81	129.	121/9.	СТАЗЕ	3
130.	129/2.	ВОДОВОДНЕ ЦЕВИ	81	130.	121/10.	ВЕРАНДА	3
131.	129/3.	КАБЛОВСКА ТЕЛЕВИЗИЈА	81	131.	121/11.	ВОДОВОДНЕ ЦЕВИ	3
132.	132.	ОТИРАЧ	80	132.	121/12.	КАБЛОВСКА ТЕЛЕВИЗИЈА	3
133.	133/1.	ГАРНИТУРА	79	133.	121/13.	ГАРНИТУРА	3
134.	133/2.	РОГОВИ	79	134.	121/14.	ГОСТИНСКА СОБА	3
135.	133/3.	ФОСНЕ	79	135.	121/15.	САКСИЈЕ	3
136.	136/1.	ГОСТИНСКА СОБА	77	136.	121/16.	ШОЉЕ	3
137.	136/2.	САКСИЈЕ	77	137.	121/17.	КРЕЧ	3

138.	136/3.	ШОЉБЕ	77	138.	121/18.	БРОДСКИ ПОД	3
139.	139/1.	КАНАЛИЗ. ИНСТАЛ.АЦИЈЕ	76	139.	121/19.	ПРЕКИДАЧИ	3
140.	139/2.	КРЕЧ	76	140.	121/20.	УТИЧНИЦЕ	3
141.	141.	ЛЕТВЕ	75	141.	121/21.	УСИСИВАЧ	3
142.	142/1.	БРОДСКИ ПОД	73	142.	121/22.	ТУШ	3
143.	142/2.	ПРЕКИДАЧИ	73	143.	121/23.	ЈАСТУК	3
144.	144/1.	САНИТАРИЈА	72	144.	121/24.	КАНТА / КОРПА ЗА СМЕЋЕ	3
145.	144/2.	УТИЧНИЦЕ	72	145.	121/25.	МАШИНА ЗА ПОСУЂЕ	3
146.	146/1.	ДОВРАТАК	70	146.	121/26.	САТ	3
147.	146/2.	ОГРАДА НА ТЕРАСИ	70	147.	121/27.	САТЕЛИТСКА АНТЕНА	3
148.	146/3.	УСИСИВАЧ	70	148.	121/28.	ШТЕКЕРИ	3
149.	149/1.	МУЗИЧКИ СТУБ	69	149.	121/29.	ИНСТАЛАЦИЈЕ	3
150.	149/2.	ТРПЕЗАРИЈСКИ СТО	69	150.	121/30.	КЛИМА-УРЕЂАЈ	3
151.	151.	ТУШ	68	151.	121/31.	ЋЕБЕ	3
152.	152/1.	ЈАСТУК	66	152.	152/1.	ОТИРАЧ	2
153.	152/2.	КАНТА / КОРПА ЗА СМЕЋЕ	66	153.	152/2.	РОГОВИ	2
154.	152/3.	МАШИНА ЗА ПОСУЂЕ	66	154.	152/3.	ФОСНЕ	2
155.	152/4.	САТ	66	155.	152/4.	ЛЕТВЕ	2
156.	156.	ПОМОЋНЕ ПРОСТОРИЈЕ	65	156.	152/5.	САНИТАРИЈА	2
157.	157.	БИБЛИОТЕКА	64	157.	152/6.	ДОВРАТАК	2
158.	158/1.	ДРВО	63	158.	152/7.	ОГРАДА НА ТЕРАСИ	2
159.	158/2.	СТИРОПОР	63	159.	152/8.	МУЗИЧКИ СТУБ	2
160.	158/3.	СТОЧИЋ	63	160.	152/9.	ТРПЕЗАРИЈСКИ СТО	2
161.	161/1.	САТЕЛИТСКА АНТЕНА	62	161.	152/10.	ПОМОЋНЕ ПРОСТОРИЈЕ	2
162.	161/2.	ШТЕКЕРИ	62	162.	152/11.	БИБЛИОТЕКА	2
163.	163.	АНТЕНА	61	163.	152/12.	ДРВО	2
164.	164/1.	ИНСТАЛАЦИЈЕ	60	164.	152/13.	СТИРОПОР	2
165.	164/2.	ПОТПОРНИ СТУБОВИ	60	165.	152/14.	СТОЧИЋ	2
166.	166.	КЛИМА-УРЕЂАЈ	57	166.	152/15.	АНТЕНА	2
167.	167/1.	СТАКЛЕНА ВУНА	56	167.	152/16.	ПОТПОРНИ СТУБОВИ	2
168.	167/2.	ТРАВЊАК	56	168.	152/17.	СТАКЛЕНА ВУНА	2
169.	167/3.	ЦИПЕЛАРНИК	56	169.	152/18.	ТРАВЊАК	2
170.	170.	ЕЛЕКТРИЧНИ ШПОРЕТ	55	170.	152/19.	ЦИПЕЛАРНИК	2
171.	171.	МИКРОТАЛАСНА ПЕЋНИЦА	54	171.	152/20.	ЕЛЕКТРИЧНИ ШПОРЕТ	2
172.	172/1.	ДВОСЕД	53	172.	152/21.	МИКРОТАЛАСНА ПЕЋНИЦА	2
173.	172/2.	СТОЛАРИЈА	53	173.	152/22.	ДВОСЕД	2
174.	174/1.	ТЕРМО-ПЕЋ	52	174.	152/23.	СТОЛАРИЈА	2
175.	174/2.	ЋЕБЕ	52	175.	152/24.	ТЕРМО-ПЕЋ	2
176.	176.	ЗВОНЦЕ / ЗВОНО	50	176.	152/25.	ЗВОНЦЕ / ЗВОНО	2
177.	177.	ПЕЋ	49	177.	152/26.	ПЕЋ	2
178.	178/1.	ПОСТЕЉИНА	48	178.	152/27.	ПОСТЕЉИНА	2
179.	178/2.	СТОЉЊАК	48	179.	152/28.	СТОЉЊАК	2
180.	178/3.	ЧАШЕ	48	180.	152/29.	ЧАШЕ	2
181.	181/1.	СЕФ	47	181.	152/30.	СЕФ	2
182.	181/2.	СЛИВНИК	47	182.	152/31.	СЛИВНИК	2
183.	183.	ЦОКЛА	44	183.	152/32.	ВИЉУШКЕ	2
184.	184/1.	ВИЉУШКЕ	43	184.	152/33.	ШТАЛА	2
185.	184/2.	ШТАЛА	43	185.	152/34.	НОЖЕВИ	2
186.	186/1.	КРОВНА КОНСТРУКЦИЈА	42	186.	152/35.	СВЕТЛАРНИК	2
187.	186/2.	НОЖЕВИ	42	187.	152/36.	ПРЕКРИВАЧИ	2
188.	186/3.	СВЕТЛАРНИК	42	188.	152/37.	ШЕРПА	2
189.	189/1.	ПРЕКРИВАЧИ	40	189.	152/38.	ШПИЈУНКА	2
190.	189/2.	ЋЕРПИЧ	40	190.	152/39.	СОФА	2
191.	191/1.	ОДМОРИШТЕ	38	191.	152/40.	ТАБУРЕ	2
192.	191/2.	ОКНА	38	192.	152/41.	АСПИРАТОР	2
193.	191/3.	ЧУНАК	38	193.	152/42.	КАНАЛИЗАЦИОНЕ ЦЕВИ	2
194.	191/4.	ШЕРПА	38	194.	152/43.	КЉУЧ	2
195.	191/5.	ШПИЈУНКА	38	195.	195/1.	ЦОКЛА	1
196.	196/1.	СОФА	37	196.	195/2.	КРОВНА КОНСТРУКЦИЈА	1
197.	196/2.	ТАБУРЕ	37	197.	195/3.	ЋЕРПИЧ	1
198.	198/1.	АСПИРАТОР	36	198.	195/4.	ОДМОРИШТЕ	1
199.	198/2.	СТРЕХА / СТРЕЈА	36	199.	195/5.	ОКНА	1
200.	198/3.	ЋЕРАМИДА	36	200.	195/6.	ЧУНАК	1
201.	201/1.	КАПЦИ	35	201.	195/7.	СТРЕХА / СТРЕЈА	1
202.	201/2.	КУЋНА ЉУЉАШКА	35	202.	195/8.	ЋЕРАМИДА	1
203.	201/3.	МЕТАЛ	35	203.	195/9.	КАПЦИ	1
204.	201/4.	ПАРНО ГРЕЈАЊЕ	35	204.	195/10.	КУЋНА ЉУЉАШКА	1
205.	201/5.	РАДИОНИЦА	35	205.	195/11.	МЕТАЛ	1
206.	201/6.	РАМ ЗА СЛИКЕ	35	206.	195/12.	ПАРНО ГРЕЈАЊЕ	1
207.	201/7.	ШПАНСКИ ЗИД	35	207.	195/13.	РАДИОНИЦА	1
208.	208.	ВРАТА СОБА	34	208.	195/14.	РАМ ЗА СЛИКЕ	1
209.	209.	ОБОР	33	209.	195/15.	ШПАНСКИ ЗИД	1
210.	210/1.	БАЛКОНСКА ВРАТА	32	210.	195/16.	ВРАТА СОБА	1
211.	210/2.	ВИДЕО-РЕКОРДЕР	32	211.	195/17.	ОБОР	1
212.	210/3.	КУВАЛО	32	212.	195/18.	БАЛКОНСКА ВРАТА	1
213.	210/4.	ЛАВОР	32	213.	195/19.	ВИДЕО-РЕКОРДЕР	1
214.	210/5.	НОСЕЋЕ ГРЕДЕ	32	214.	195/20.	КУВАЛО	1
215.	215/1.	АБАЖУР	31	215.	195/21.	ЛАВОР	1

216.	215/2.	КАНАЛИЗАЦИОНЕ ЦЕВИ	31	216.	195/22.	НОСЕЋЕ ГРЕДЕ	1
217.	215/3.	ЛЕЉЗИ БЕГ	31	217.	195/23.	АБАЖУР	1
218.	215/4.	ЛИМ	31	218.	195/24.	ЛЕЉЗИ БЕГ	1
219.	219/1.	ЧАЈНИК	30	219.	195/25.	ЛИМ	1
220.	219/2.	ЖАЛУЗИНЕ	30	220.	195/26.	ЧАЈНИК	1
221.	221/1.	ЛОЋА	29	221.	195/27.	ЖАЛУЗИНЕ	1
222.	221/2.	СВЕЋЊАК	29	222.	195/28.	ЛОЋА	1
223.	221/3.	СТВАРИ У КУЋИ	29	223.	195/29.	СВЕЋЊАК	1
224.	224/1.	КОТЛАРНИЦА	28	224.	195/30.	СТВАРИ У КУЋИ	1
225.	224/2.	ПОМОЋНЕ ЗГРАДЕ	28	225.	195/31.	КОТЛАРНИЦА	1
226.	224/3.	ФОНТАНА	28	226.	195/32.	ПОМОЋНЕ ЗГРАДЕ	1
227.	227/1.	ЕКСЕРИ	27	227.	195/33.	ФОНТАНА	1
228.	227/2.	ЈАСТУЧНИЦА	27	228.	195/34.	ЕКСЕРИ	1
229.	227/3.	ЛАЈСНЕ	27	229.	195/35.	ЈАСТУЧНИЦА	1
230.	227/4.	ОКУЋНИЦА	27	230.	195/36.	ЛАЈСНЕ	1
231.	231/1.	ВЕНТИЛАТОР	26	231.	195/37.	ОКУЋНИЦА	1
232.	231/2.	ШПОРЕТ НА ДРВА	26	232.	195/38.	ВЕНТИЛАТОР	1
233.	233/1.	ЗИМСКА БАШТА	25	233.	195/39.	ШПОРЕТ НА ДРВА	1
234.	233/2.	КЛИЗНА ВРАТА	25	234.	195/40.	ЗИМСКА БАШТА	1
235.	233/3.	КРОВНИ ПРОЗОРИ	25	235.	195/41.	КЛИЗНА ВРАТА	1
236.	233/4.	ЛЕЖАЈИ	25	236.	195/42.	КРОВНИ ПРОЗОРИ	1
237.	233/5.	ЛЕТЊА КУХИЊА	25	237.	195/43.	ЛЕЖАЈИ	1
238.	233/6.	ОФИНГЕР	25	238.	195/44.	ЛЕТЊА КУХИЊА	1
239.	233/7.	ПОЉСКИ ВЕ-ЦЕ	25	239.	195/45.	ОФИНГЕР	1
240.	240/1.	КУЋИЦА ЗА ПСА	24	240.	195/46.	ПОЉСКИ ВЕ-ЦЕ	1
241.	240/2.	ПЕПЕЉАРА	24	241.	195/47.	КУЋИЦА ЗА ПСА	1
242.	240/3.	ТРОСЕД	24	242.	195/48.	ПЕПЕЉАРА	1
243.	243/1.	КЉУЧ	22	243.	195/49.	ТРОСЕД	1
244.	243/2.	ПРЕГРАДНИ ЗИД	22	244.	195/50.	ПРЕГРАДНИ ЗИД	1
245.	245/1.	ДАСКА ЗА ПЕГЛАЊЕ	21	245.	195/51.	ДАСКА ЗА ПЕГЛАЊЕ	1
246.	245/2.	КРЕДЕНАЦ	21	246.	195/52.	КРЕДЕНАЦ	1
247.	247/1.	БИТУМЕН	20	247.	195/53.	БИТУМЕН	1
248.	247/2.	ИЗОЛАЦИЈА	20	248.	195/54.	ИЗОЛАЦИЈА	1
249.	247/3.	КУХИЊСКИ СТО	20	249.	195/55.	КУХИЊСКИ СТО	1
250.	247/4.	ПОКУЋСТВО	20	250.	195/56.	ПОКУЋСТВО	1
251.	251/1.	КАШИКЕ	19	251.	195/57.	КАШИКЕ	1
252.	251/2.	ТАПЕТЕ	19	252.	195/58.	ТАПЕТЕ	1
253.	253/1.	ВИНСКИ ПОДРУМ	18	253.	195/59.	ВИНСКИ ПОДРУМ	1
254.	253/2.	ОСВЕТЉЕЊЕ	18	254.	195/60.	ОСВЕТЉЕЊЕ	1
255.	253/3.	СЕРВИС ЗА РУЧАВАЊЕ	18	255.	195/61.	СЕРВИС ЗА РУЧАВАЊЕ	1
256.	256.	ЕЛЕКТРИЧНИ АПАРАТИ	17	256.	195/62.	ЕЛЕКТРИЧНИ АПАРАТИ	1
257.	257.	ГРАМОФОН	16	257.	195/63.	ГРАМОФОН	1
258.	258/1.	УКРАСНИ ПРЕДМЕТИ	15	258.	195/64.	УКРАСНИ ПРЕДМЕТИ	1
259.	258/2.	ФЕН	15	259.	195/65.	ФЕН	1

(В) Удео издвојених категорија делова куће у укупном броју наведених одредница на америчкој листи (А) и на српској листи (Б)							
ДЕЛОВИ КУЋЕ		Америчка листа (А)			Српска листа (Б)		
		Удео одредница (%)		Удео одредница (%)		Удео одредница (%)	
„Главна зграда” и њен садржај	Структурни сегменти „главне зграде” и њихове компоненте	7,80%	38,99%	89,45%	14,29%	51,74%	92,28%
	Просторни сегменти „главне зграде”	12,84%			10,42%		
	„Припојени” (структурно-просторни) сегменти „главне зграде” и њихови делови	1,83%			2,32%		
	Кућни системи и њихове компоненте	9,17%			9,27%		
	Грађевински материјали	7,34%			15,44%		
	Покућство и делови	50,46%			40,54%		
Окућница	Помоћни објекти	2,29%	10,55%		3,86%	7,72%	
	Остало	8,26%			3,86%		
Укупан број одредница на листи		218			259		

Извори грађе и њихове скраћенице

1. Речници, енциклопедије, лексикони

- AHDEL:** *The American Heritage Dictionary of the English Language* (5th Edition). (2015). Houghton Muffin Harcourt. Доступно на <https://www.ahdictionary.com>
- AIPD:** Davis, N. & Jokiniemi, E. (2011). *Architect's Illustrated Pocket Dictionary*. Oxford: Architectural Press, Elsevier Ltd.
- CAELD:** *Collins Dictionaries: Collins American English Language Dictionary*. Доступно на <http://www.collinsdictionary.com/>
- CBELD:** *Collins Dictionaries: Collins British English Language Dictionary*. Доступно на <http://www.collinsdictionary.com/>
- CCELD:** *Collins Cobuild English Language Dictionary*. (1990). London and Glasgow: Collins.
- CDAE:** *Cambridge Dictionaries Online: Cambridge Dictionary of American English*. Cambridge University Press. Доступно на <http://dictionary.cambridge.org/>
- CDBE:** *Cambridge Dictionaries Online: Cambridge Dictionary of British English*. Cambridge University Press. Доступно на <http://dictionary.cambridge.org/>
- CDC:** Dwight, W. W. & Smith, B. E. (1901). *The Century Dictionary and Cyclopaedia*, New York: Century Co.
- CEDCU:** *Collins English Dictionary – Complete and Unbridged*. (2003). HarperCollins Publishers. Доступно на <http://www.thefreedictionary.com/>
- ChD:** *The Chambers Dictionary*. (2006). New Delhi: Allied Chambers (India) Ltd.
- CLD:** *Cambridge Learner's Dictionary: Second Edition on CD-Rom* (v. 2.0). (2004). Cambridge University Press.
- COED:** *Concise Oxford English Dictionary on CD-Rom* (11th Edition). (1990). Microsoft Corporation.
- COEDL:** *Concise Oxford English Dictionary: Luxury Edition*. (2011). Oxford University Press.
- DA:** Saylor, H. H. (1952). *Dictionary of Architecture*. John Wiley & Sons, Inc.
- DABC:** Davis, N. & Jokiniemi, E. (2008). *Dictionary of Architecture and Building Construction*. Oxford: Elsevier Ltd.
- DABT:** Cowan, H. J. & Smith, P. R. (2004). *Dictionary of Architectural and Building Technology* (4th Edition). London: Spon Press.
- DAC:** Harris, C. M. (2006). *Dictionary of Architecture and Construction* (4th Edition). The McGraw-Hill Companies, Inc.
- DCE:** Scott, J. S. (1993). *Dictionary of Civil Engineering* (4th Edition). New York: Chapman & Hall.
- DTD:** McCutcheon, M. (2010). *Descriptionary. Thematic Dictionary* (4th Edition). New York: Facts On File, Inc.
- DV5L:** *Dizionario visuale in 5 lingue (inglese, francese, tedesco, spagnolo, italiano)*. (2006). Novara: Dorling Kindersley Limited and Istituto Geografico De Agostini.
- EBrit:** *Encyclopaedia Britannica (Ultimate Reference Suite)*. (2012). Chicago: Encyclopaedia Britannica.
- EEBD:** *Easier English Basic Dictionary (Pre-Intermediate Level)* (2nd Edition). (2004). Bloomsbury.

- EDD:** *The English Dialect Dictionary*. Volume III (H–L). (2004). Oxford, London, Edinburgh, New York, Toronto: Henry Frowde.
- EESD:** *Easier English Student Dictionary* (Upper Intermediate Level) (2nd Edition). (2003). Bloomsbury.
- HPD:** *The Heinle Picture Dictionary* (International Student Edition). (2005). Thomson Heinle.
- IDB:** Brett, P. (2011). *An Illustrated Dictionary of Building. A Reference Guide for Practitioners and Students*. New York: Routledge.
- IERO:** *Ilustrirani engleski rječnik OXFORD*. (1990). Zagreb: DZS, Knjiga i dom.
- LDAE:** *Longman Dictionary of American English* (4th Edition). (2009). Harlow: Pearson Education Limited.
- LDCE:** *Longman Dictionary of Contemporary English* (3rd Edition). (1995). Harlow: Longman Group Ltd.
- LDCEO:** *Longman Dictionary of Contemporary English Online* (Upgraded Edition). Доступно на <http://www.ldceonline.com/>
- LLCE:** McArthur, T. (1995). *Longman Lexicon of Contemporary English* (English–Chinese). Longman Group.
- MED:** *Macmillan English Dictionary for Advanced Learners*. (2002). Oxford: Macmillan Publishers Ltd.
- MEDA:** *Macmillan English Dictionary (American)*. Macmillan English Dictionary and Thesaurus: Free Dictionary Online. (2009–2015). Macmillan Publishers Limited. Доступно на <http://www.macmillandictionary.com/>
- MEDB:** *Macmillan English Dictionary (British)*. Macmillan English Dictionary and Thesaurus: Free Dictionary Online. (2009–2015). Macmillan Publishers Limited. Доступно на <http://www.macmillandictionary.com/>
- MGH:** *McGraw-Hill Dictionary of Architecture and Construction*. (2003). McGraw-Hill Companies Inc.
- MVD:** *The Macmillan Visual Dictionary: 3,500 Color Illustrations, 25,000 Terms, 600 Subjects*. (1992). John Wiley & Sons.
- MWCD:** *Merriam-Webster Core Dictionary*. (2015). Merriam-Webster, Incorporated. Доступно на <http://c.merriam-webster.com/coredictionary/>
- MWLD:** *Merriam-Webster Learner's Dictionary*. Merriam-Webster, Inc. Доступно на <http://www.learnersdictionary.com/>
- MWOD:** *Merriam-Webster Online Dictionary*. Merriam-Webster, Inc. Доступно на <http://www.merriam-webster.com/>
- MWSD:** *Merriam-Webster Student Dictionary*. (2007). Merriam-Webster, Inc. Доступно на <http://www.wordcentral.com/home.html>
- MWVD:** *Merriam-Webster Visual Dictionary Online*. (2015). Merriam-Webster, Inc. and QA International. Доступно на <http://visual.merriam-webster.com/>
- NWDEL:** *New Webster's Dictionary of the English Language* (College Edition). (1981). New York: Delair Publishing Company, Inc.
- OALD:** *Oxford Advanced Learner's Dictionary* (9th Edition). (2015). Oxford University Press. Доступно на <http://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>
- OALD₁:** Hornby, A. S. (1979). *Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English*. Oxford University Press.
- OALD₂:** Hornby, A. S. (1995). *Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English* (5th Edition). Oxford University Press.
- ODAE:** *Oxford Dictionaries Online: Oxford Dictionary of American English*. Oxford University Press. Доступно на <http://oxforddictionaries.com/>
- ODBE:** *Oxford Dictionaries Online: Oxford Dictionary of British English*. Oxford University Press. Доступно на <http://oxforddictionaries.com/>
- ODC:** Gorse, C., Johnston, D. & Pritchard, M. (2012). *Oxford Dictionary of Construction, Surveying & Civil Engineering*. Oxford: Oxford University Press.

- ODPD:** *The Oxford-Duden Pictorial English Dictionary*. (1991). Oxford University Press.
- OED:** *Oxford English Dictionary 2nd Edition on CD-ROM* (v. 4.0). (2009). Oxford University Press.
- ODE:** *Oxford Dictionary of English* (3rd Edition). (2010). Oxford University Press.
- OESD:** *Oxford English–Serbian Student's Dictionary (englesko–srpski rečnik sa srpsko-engleskim indeksom)*. (2006). Oxford University Press.
- OPD:** *Oxford Picture Dictionary* (2nd Edition). (2008). Oxford University Press.
- OPhD:** *Oxford Photo Dictionary* (English–Deutsch). (1992). Oxford University Press.
- RHKW:** *Random House Kernerman Webster's College Dictionary*. (2010). Webster – Random House. Доступно на <http://www.thefreedictionary.com>
- RHUD:** *Random House Unabridged Dictionary*. (1997). Random House, Inc. Доступно на <http://dictionary.infoplease.com/>
- RHWU:** *Random House Webster's Unabridged Dictionary*. (2012). Random House, Inc. Доступно на <http://slovar-vocab.com/english/websters-unabridged-vocab.html>
- RSM:** *RSM Means Illustrated Construction Dictionary* (Student Edition). (2003). John Wiley & Sons, Inc.
- SND:** *The Scottish National Dictionary*. (2004). Scottish Language Dictionaries Ltd. Доступно на <http://www.dsl.ac.uk>
- VDA:** Ching, F. D. K. (2002). *A Visual Dictionary of Architecture* (2nd Edition). Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.
- WCD:** *Webster Comprehensive Dictionary* (International Edition). (1987). Chicago: J. G. Ferguson Publishing Company.
- WEV:** *Webster English Vocab*. (2010–2016). Доступно на <http://slovar-vocab.com/english/webster-vocab.html>
- WICD:** *Webster's Illustrated Contemporary Dictionary* (Encyclopedic Edition). (1988). J. G. Ferguson Publishing Company.
- WN:** *WordNet. A Lexical Database for English* (v. 3.1). Princeton University. Доступно на <http://wordnet.princeton.edu/>
- WNDT:** *Webster's New Dictionary and Thesaurus* (Concise Edition). (1990). Windsor Court, New York: Russel, Geddes & Grosset.
- WNIED:** *Webster's New International English Dictionary*. (2012). Webster. Доступно на <http://slovar-vocab.com/english/websters-international-vocab.html>
- WNWCD:** *Webster's New World College Dictionary* (4th Edition). (2010). Cleveland, Ohio: Wiley Publishing, Inc. Доступно на <http://www.yourdictionary.com/>
- WNWD:** *Webster's New World Dictionary on PowerCD* (v. 2.1). (1994). Zane Publishing, Inc.
- WSTH:** *Wordsmyth. The Premier Educational Dictionary and Thesaurus* (Advanced Dictionary). (2015). Wordsmyth. Доступно на <http://www.wordsmyth.net/>

* * * * *

- B3PA:** Čing, F. D. K. (2006). *Vizuelni rečnik arhitekture*. Beograd: Građevinska knjiga.
- ГђР:** Vukičević, B. (2003). *Građevinski rečnik (englesko–srpski i srpsko–engleski)*. Beograd: Jezikoslovac.
- EPFA:** *Enciklopedijski rečnik građevinarstva i arhitekture (englesko–srpski i srpsko–engleski)* (Drugo izdanje). (2008). Beograd: Građevinska knjiga.
- ECOP:** Kovačević, Ž. (2003). *Englesko–srpski frazeološki rečnik*. Beograd: Filip Višnjić.
- EXCP:** Filipović, R. (1990). *Englesko–hrvatski ili srpski rječnik* (Sedamnaesto izdanje). Zagreb: Školska knjiga, Grafički zavod Hrvatske.

- ИЕСР:** *Ilustrovani englesko–srpski rečnik*. (2001). Novi Sad: ITP Zmaj, DOO Atlantis, Podgorica: Zavod za izdavanje udžbenika i nastavna sredstva.
- ИРИ:** Ненадовић, С. М. (2002). *Илустровани речник израза у народној архитектури*. Београд: Просвета.
- ИСЈ:** Миленковић, Т. (2006). *Идиоми у српском језику*. Алексинац: Атеље 63.
- РМоск:** Московљевић, М. С. (1990). *Речник савременог српскохрватског језика са језичким саветником*. Београд: КИЗ Аполон.
- РМС:** *Речник српскохрватског књижевног језика I–VI*. (1967–1976). Нови Сад: Матица српска (и Матица хрватска).
- РМСЈ:** *Речник српског језика*. (2007). Нови Сад: Матица српска.
- РСАНУ:** *Речник српскохрватског књижевног и народног језика I–XIX*. (1959–2014). Београд: Српска академија наука и уметности, Институт за српски језик.
- РСн:** Ћосић, П., и сарадници (2008). *Речник синонима*. Београд: Корнет.
- РСРИ:** Клајн, И., и Шипка, М. (2008). *Велики речник страних речи и израза*. Нови Сад: Прометеј.
- СЕСР:** Шипка, Д. (2013). *Савремени енглеско–српски речник*. Нови Сад: Прометеј.
- СЕФР:** Ковачевић, Ђ. (2002). *Srpsko–engleski frazeološki rečnik*. Beograd: Filip Višnjić.
- СНИ:** Стојичић, Ђ. (2006). *Српске народне изреке I–II*. Београд: Компанија Новости АД.
- ССЕР:** Шипка, Д. (2013). *Савремени српско–енглески речник*. Нови Сад: Прометеј.
- ХСЕР:** Drvodelić, M. (1989). *Hrvatsko ili srpsko–engleski rječnik* (Šesto izdanje). Zagreb: Školska knjiga.

2. Електронски корпуси енглеског и српског језика

- ВНС:** *British National Corpus* (100 million words, UK, 1980s–1993). Brigham Young University. Доступно на <http://corpus.byu.edu/bnc/>
- СОСА:** *Corpus of Contemporary American English* (450 million words, 1990–2015). Brigham Young University. Доступно на <http://corpus.byu.edu/coca/>
- * * * * *
- КССЈ:** *Korpus savremenog srpskog jezika*. Matematički fakultet Univerziteta u Beogradu. Доступно на <http://www.korpus.matf.bg.ac.rs/prezentacija/korpus.html>

3. Остали извори на енглеском језику

- ААр:** Gellen, M. (1985). *Accessory Apartments in Single-Family Housing*. New Jersey: Rutgers, The State University of New Jersey.
- ААр:** Carr, K. (2012). *American Architecture: Houses in North America. Quatr.us answers questions: an online encyclopedia of history and science*. Portland State University. Доступно на <http://quatr.us/northamerica/after-1500/architecture/> [септ. 2012].
- АСС:** Gross, K. (1975). *The Alice Crimmins Case*. New York: Alfred A. Knopf, Inc.
- АСН:** Aslet, C. (2004). *The American Country House*. Yale University Press.
- АД:** Hall, W. & Hall, D. (2007). *Australian 50s-60s Decor: Furniture & Furnishings of the Mid 20thC*. Tandem Publishing.
- Афт:** Mithen, S. (2006). *After the Ice: A Global Human History, 20,000–5000 BC*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.

- AFH:** Jovanović Popović, M., Ignjatović, D., Radivojević, A., Rajčić, A., Đukanović, Lj., Čuković Ignjatović, N. & Nedić, M. (2012). *Atlas of Family Housing in Serbia*. Belgrade: Faculty of Architecture, University of Belgrade; GIZ – Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit.
- AmC:** *The American Contractor* 42. (1921). New York: F. W. Dodge Corporation.
- AmEn:** Roger, P. (2005). *The American Enemy: The History of French Anti-Americanism*. Chicago and London: The University of Chicago Press.
- AMFH:** Jovanović Popović, M., Ignjatović, D., Radivojević, A., Rajčić, A., Đukanović, Lj., Čuković Ignjatović, N. & Nedić, M. (2013). *Atlas of Multifamily Housing in Serbia*. Belgrade: Faculty of Architecture, University of Belgrade; GIZ – Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit.
- AMH:** Foster, G. L. (2004). *American Houses: A Field Guide to the Architecture of the Home*. New York: Houghton Muffin Company.
- AMNY:** Real Estate: 432 Park Ave. and 10 More of the Tallest Buildings in New York. *amNewYork*. Доступно на <http://www.amny.com/real-estate/tallest-buildings-in-nyc-1.9216740> [нов. 2014].
- Ans:** How many floors does a skyscraper have? *Answers.com*. Доступно на http://www.answers.com/Q/How_many_floors_does_a_skyscraper_have [март 2013].
- Arch:** Gable. *Architectionary*. Доступно на http://www.answers.com/Q/How_many_floors_does_a_skyscraper_have [јун 2014].
- Arf:** Detail of Segmental Gable. *ArteFacts.za.co*. Доступно на <http://www.artefacts.co.za/> [јун 2014].
- AT:** Henry, J. C. (1993). *Architecture in Texas: 1895–1945*. Austin: University of Texas Press.
- ATYP:** Home! *Atypical 60*, 9 September 2015. Доступно на <http://atypical60.com/2015/09/09/home/> [окт. 2015].
- BBC:** London Property Crisis “Would Be Solved with Mansions”. *BBC News*. 26 March 2014. Доступно на <http://www.bbc.com/news/uk-england-london-26747629> [април 2014].
- BCI:** Ching, F. D. K. (2008). *Building Construction Illustrated* (4th Edition). Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.
- BDE₁:** Electrical Aids in Apartment Houses. *The Brooklyn Daily Eagers*. 8 September 1912. Доступно на <http://www.newspapers.com/newspage/54218924/> [дец. 2012].
- BDE₂:** Firebug in a Tenement. Two Attempts Made to Burn a Forty-Family House After Owner Ignored "Black Hand" Letter. *The Brooklyn Daily Eagers*. 6 July 1908. Доступно на <http://www.newspapers.com/image/#53376249> [дец. 2012].
- BET:** Real Estate Matters. *Boston Evening Transcript*. 16 September 1899. Доступно на <http://news.google.com/newspapers?nid=2249&dat=18990916&id=nD9fAAAAIABAJ&sjid=d1QNAAAAIABAJ&pg=6490,1584094> [дец. 2012].
- BiC:** McCallum, B. & Benjamin, A. (2011). *Bees in the City: The Urban Beekeepers' Handbook*. London: Guardian Books.
- BkP:** Pharr, W. (2014). *Nine Lives of a Black Panther: A Story of Survival*. Chicago: Chicago Review Press, Incorporated.
- Bld:** Toledo Area Home Building Activity Rises, but Pace Remains Slow. *The Blade*. 9 June 2013. Доступно на <http://www.toledoblade.com/Real-Estate/2013/06/09/Area-home-building-activity-rises-but-pace-remains-slow.html> [јун 2014].
- BRf:** Dry Ridge Tile System. *DC Building & Roofing*. Доступно на <https://sites.google.com/site/dcdrivesgbbo00/roofing-services/dry-ridge-smart-ridge> [авг. 2014].
- BN:** Livingstone, H. E. (1998). *Baltimore: A Novel*. Baltimore: The Conservatory Press.

- BNS:** Stockett, L. (1997). *Baltimore: A Not Too Serious History*. Baltimore and London: The Johns Hopkins University Press.
- BOF:** Newsreels: 1956 Events At Home And Abroad. *BuyOut.Footage.com*. Доступно на http://www.buyoutfootage.com/pages/titles/blacktype/pd_nr_titles/pd_newsreels56_001.html [дец. 2012].
- BS:** Billionaire Boulevard; From Traditional Bungalows to Ultra-Modern Skyscrapers, the Homes of of India's Super Rich Boast of Opulence, Class and Style. *Business Standard*. 1 March 2013. Доступно на http://www.business-standard.com/article/beyond-business/billionaire-boulevard-113030100504_1.html [април 2013].
- BTF:** Carter, D. (1988). *Butterflies*. London: Elm Tree Books.
- BYOH:** House foundations. *Build Your Own House*, by Carl Heldmann. Доступно на <https://www.byoh.com/foundations.htm> [јун 2014].
- CA:** Green Caverns. *Contemporary Architecture*. Доступно на http://archi.ru/en/news_current.html?nid=47276 [фебр. 2013].
- CaG:** God and My Garden. *California Garden* 25/7. January 1934. San Diego: The San Diego Floral Association.
- CCh:** Real Estate and Building: Building Operations. *The Cambridge Chronicle*. 23 January 1909. Доступно на <http://cambridge.dlconsulting.com/cgi-bin/cambridge?a=d&d=Chronicle19090123-01.2.137#> [дец. 2012].
- CDC:** Columbia Housing Authority to Close Waiting List Friday. *ColaDaily.com*. 5 December 2013. Columbia, South Carolina. Доступно на <http://coladaily.com/2013/12/05/columbia-housing-authority-to-close-waiting-list-friday/> [јан. 2014].
- CEP:** Pounds, N. J. G. (1994). *The Culture of the English People: Iron Age to the Industrial Revolution*. Cambridge: Cambridge University Press.
- CGD:** Rigel, B. (2005). *Card Games for Dummies*. Second Edition. Indianapolis, Indiana: Wiley Publishing, Inc.
- CHD:** *Clinton Hill Historic District: Designation Report*. (1981). New York City: Landmarks Preservation Commission. Доступно на http://www.nyc.gov/html/lpc/downloads/pdf/reports/CLINTON_HILL_HISTORIC_DISTRICT.pdf [дец. 2012].
- CHz:** Outdoor Burning Ordinance. *City Ordinances, Council Section, City of Hazleton, Pennsylvania*. Доступно на <http://www.hazletoncity.org/City-Ordinances/outdoor-burning.html> [мај 2013].
- CoP:** Lands, L. A. (2009). *The Culture of Property: Race, Class and Housing Landscapes in Atlanta, 1880-1950*. University of Georgia Press.
- COST:** Andrew, M. T., Brunoro, S. & Verhoef, L. G. W. (2007). *COST C16, Improving the Quality of Existing Urban Building Envelopes: State of the Art* (Research in Architectural Engineering Series 2). Amsterdam: IOS Press BV.
- CSt:** Smith, N. B. & Morton, A. (2013). *Create Streets (Not Just Multi-Storey Estates)*. London: Policy Exchange.
- CVrg:** *Cases Decided in the Supreme Court of Appeals in Virginia* 130. (1922). Virginia: Supreme Court of Appeals, Department of Purchase and Supply.
- CUW:** CGL Covers Third Party Property Damage to Condo's Foundation, Court Rules. *Canadian Underwriter*. 15 April 2008. Доступно на <http://www.canadianunderwriter.ca> [авг. 2014].
- CWGC:** *Complete Works of Geoffrey Chaucer*. Vol. 5. Edited by W.W. Skeat. New York: Cosimo Inc.
- DBg:** Bingo: How to Play. *Dolphins Bingo*. Redcliffe Leagues. Доступно на <https://www.redcliffeleagues.com.au/bingo/the-game/how-to-play> [фебр. 2014].
- DE:** *Domestic Engineering and the Journal of Mechanical Contracting* 69. (1914). Chicago, Illinois.
- DEG:** Edinger, R. (1999). *Distributed Electricity Generation with Renewable Resources*. Marburg: Tectum Verlag.
- DH:** Naperville's Feeling Electricity in the Air as Party Draws Closer. *The Daily Herald*. 29 December 1999. Chicago, Illinois. Доступно на <http://www.newspapers.com/newspage/18125106/> [мај 2011].

- Dtm₁**: Flemish Gables Stock Images. *Dreamstime*. Доступно на <http://www.dreamstime.com> [jun 2014].
- Dtm₂**: Facades. *Dreamstime*. Доступно на <http://www.dreamstime.com> [jun 2014].
- DPT**: Hoon, J. I. (2007). Method for Alarming Vibration or Noise in a Home Server, Especially for Transmitting an Alarm Message to a Complex Server of an Apartment Janitors Office or a Home Server of an Apartment House When Vi-bration or Noise is Excessively Generated from the Apartment House. *Directory Patent*. Доступно на <http://www.directorypatent.com/KR/1020060005196.html> [дец. 2012].
- DRS**: Mason, A. (2012). *Death Rides the Sky: The Story of the 1925 Tri-State Tornado*. Rockford, Illinois: Black Oak Media, Inc.
- DRw**: *The Daily Review* 27. 1 January 1981. Novosti Press Agency. Доступно на <http://books.google.com/>
- DSt**: Police Reserves Storm Flushing Roof, But 'Burglar' Is Revealed As Sad Romeo Whose Housetop Tryst Lacked a Juliet. *Daily Star*. 31 March 1931. Доступно на <http://fultonhistory.com/Newspaper%2015/Brooklyn%20NY%20Daily%20Star/Brooklyn%20NY%20Daily%20Star%201931/Brooklyn%20NY%20Daily%20Star%201931%20-%201221.pdf> [дец. 2012].
- ECH**: Edinburgh Car Hire. *CarHire.co.ok: Let's Get You Going*. Доступно на <http://www.gocarhire.co.uk/uk/edinburgh/> [дец. 2012].
- ECHs**: Clemenson, H. A. (1982). *English Country Houses and Landed Estates*. London: Croom Helm.
- EDCC**: The Enderby & District Curling Rink. *Enderby & District Chamber of Commerce*. Доступно на <http://www.enderbychamber.com/recreation/curlingrink.htm> [февр. 2014].
- Emp**: Tallest Buildings. *Emporis*. Доступно на <http://www.emporis.com/statistics/tallest-buildings> [април 2013].
- EPI**: Tobin, R. & Tobin, R. (1997). *Emergency Planning on the Internet*. Rockville, Maryland: Government Institutes, Inc.
- Eust**: *Eurostat: Classification of Types of Constructions* (Final Version). 15 October 1997. European Commission: Euro-stat. Доступно на http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nomenclatures/index.cfm?TargetUrl=LST_CLS_DLD&StrNom=CC_1998&StrLanguageCode=EN&StrLayoutCode=HIERARCHIC [мај 2007].
- EZA**: Painting Lessons and the Straightforward Sponge Painting Procedure. *Ezine Article*. 18 October 2010. Доступно на <http://ezinearticles.com> [авг. 2014].
- FAO**: *Trend in Utilization of Wood and Its Products in Housing*. (1957). Geneva: The Secretariat of Food and Agriculture Organization of the United Nations, The United Nations Economic Commission of Europe.
- FCM**: Obara, S. (2009). *Fuel-Cell Micro-grids* (Power System Series). Springer.
- FFA**: Dawson, J. C. (1996). *Flow-of-Funds Analysis: A Handbook for Practitioners*. New York: M. E. Sharpe, Inc.
- FHA**: Covered Bridge Manual. (2005). *Federal Highway Administration Research and Technology*. U.S. Department of Transportation, Federal Highway Administration. Доступно на <https://www.fhwa.dot.gov/publications/research/infrastructure/structures/04098/index.cfm#toc> [jun 2014].
- FL**: Skyscraper Construction – Reaching for tke Skies!. Feed Logger. Доступно на <http://feedlogger.com/skyscraper-construction-reaching-for-the-skies/> [април 2013].
- FLA**: Green, D. & Branford, S. (2013). *Faces of Latin America* (4th Edition Revised). New York: Monthly Review Press.
- FOC**: Fidge, L. (2014). *Focuss on Comprehension 3*. Oxford University Press.
- FWN**: New Syphers Apartment. *The Fort Wayne News*. 28 November 1914. Доступно на <http://www.newspapers.com/newspage/34771155/> [дец. 2012].
- GBN**: Judd, P. H. (2005). *Genealogical and Biographical Notes on the Haring-Herring, Clark, Denton, White, Griggs, Judd, and Related Families*. New York: Peter Haring Judd.

- GDH:** Pure Carolina Honey. *Golden Delight Honey, LLC*. Доступно на <http://www.goldendelighthoney.com> [авг. 2014].
- GG:** How to Make a Stealth Grow Box. *Gardenguides.com*. Доступно на <http://www.gardenguides.com/136293-make-stealth-grow-box.html> [дец. 2013].
- Giz:** From Prefab Skyscrapers to Prefab Houses, Klik Claims to Fit the Bill. *Gizmag*. 7 May 2013. Доступно на <http://www.gizmag.com/klik-prefabricated-modular-buildings/27412/> [jun 2013].
- GJE:** Our Clients Say the Nicest Things. *G. J. Edgar & Co*. Доступно на <http://www.gjedgar.co.uk/index.php/About-G-J-Edgar/g-j-edgar-what-our-clients-say.html> [дец. 2012].
- Gk:** Stern, R. (1987). *Golk*. Chicago: The University of Chicago Press.
- GMH:** Emery, A. (2000). *Greater Medieval Houses of England and Wales*. Volume II: East Anglia, Central England and Wales. Cambridge: Cambridge University Press.
- GPO:** Erlenbruch, T. (2002). *Agent-Based Simulation of German Peacekeeping Operations for Units up to Platoon Level*. Monterey, California: Naval Postgraduate School. Доступно на https://calhoun.nps.edu/public/bitstream/handle/10945/6065/02Mar_Erlenbruch.pdf?sequence=1 [maj 2013].
- GSF:** Gabion Fencing Foundations. *Gabion Stone Fences*. Доступно на http://www.gabion1.co.uk/gabion_fences.htm [jun 2014].
- GT:** Sutro, A. (1902). *The Gutter of Time: A Dialogue in One Act*. New York: Samuel French, Ltd.
- GTA:** Torrington Skyscraper. *GTA Wiki*. Доступно на http://gta.wikia.com/Torrington_Skyscraper [maj 2013].
- HAT:** Aristocratic Air. *Home & Apartment Trends* 28/19. Доступно на <http://ebooks.trendsideas.com/Book792> [maj 2013].
- HAW:** BotanicTower3. *HomeAway: Let's Stay Together*. Доступно на <http://www.homeaway.co.uk/p3001038> [maj 2013].
- HBM:** Beeny, S. (2012). A History of British Homes. *BBC*. 16 February 2012. Доступно на <http://www.bbc.co.uk/news/entertainment-arts-17048794> [нов. 2012].
- HBT:** Store Closes Saturdays at Six Friday Bell. *The Harrisburg Telegraph*. 4 March 1920. Доступно на <http://www.newspapers.com/newspage/40652973/> [дец. 2012].
- HBx:** Social Centre is Moving Eastward Toward Park Avenue. *The History Box: The Most Unique Site Regarding History*. Доступно на http://www.thehistorybox.com/ny_city/society/printerfriendly/nycity_society_registers_article_00188.htm [февр. 2013].
- HCB:** Brunskill, R. W. (2000). *Houses & Cottages of Britain: Origins and Development of Traditional Buildings*. London: The Orion Publishing Group.
- HFM:** *Housing Finance Markets in Transition Economics: Trends and Challenges*. (2005). OECD Publishing.
- HHm:** Worsley, Dr L. (2011). History of the Home. *BBC*. 11 April 2011. Доступно на http://www.bbc.co.uk/history/british/middle_ages/history_of_home.shtml [нов. 2012].
- HHS:** A House of 100 Stories: Description. *BetterChinese: Learning Chinese Through Stories*. Доступно на <http://www.betterchinese.com/elementary/Supplementary/A-House-of-100-Stories-Chinese-Edition-ToshioIwai.html> [февр. 2013].
- HMO:** Houses in Multiple Occupation. *Parkmans, Property Management Insurance Specialists*. Доступно на <http://www.parkmans.co.uk/landlords/residential/houses-in-multiple-occupation> [jan. 2013].
- HOS:** Lawson, J. E. (1999). *Hands-On Science (Level One)*. Winnipeg, Manitoba, Canada: Peguis Publishers (Portage & Main Press). Доступно на <http://books.google.com/>

- HOtw:** Season's Greetings to All Members from the Board of Heritage Ottawa. *Newsletter* 12/5. December 1984. Ottawa, Ontario: Heritage Ottawa. Доступно на <http://heritageottawa.org/sites/heritageottawa/files/1984Dec.pdf> [дец. 2012].
- HPOf:** Broken Gable. *Historic Preservation Office*. City-County of Spokane. Доступно на <http://www.historic-spokane.org/broken-gable> [јун 2014].
- HRp:** *Housing Report to the City Plan Commission of Newark, N. J., 1913, by E. P. Goodrich and G. B. Ford*. (2013). Forgotten Books. Доступно на http://www.forgottenbooks.org/books/Housing_Report_to_the_City_Plan_Commission_of_Newark_N_J_1913_1000906352 [јун 2013].
- HsC:** *Annual Report of the Homestead Commission* (Public document no. 103). (1914). The Commonwealth of Massachusetts, Massachusetts Homestead Commission. Доступно на <http://www.readanybook.com/ebook/annual-report-of-the-homestead-commission-1914-177624> [дец. 2012].
- HWG:** Adby, T. & Johnston, S. (2003). *The Hillwalker's Guide to Mountaineering: Essential Skills for Britain's Classic Routes*. Cumbria: Cicerone.
- HYH:** Russell, T. B. (2010). *A Hundred Years Hence: The Expectations of an Optimist*. Kessinger Publishing.
- ICoRD:** Neelakantan, P. K. (2013). The Home as an Experience: Studies in the Design of a Developer-Built Apartment Residence. In A. Chakrabarti & R. V. Prakash (eds.), *ICoRD'13: Global Product Development* (Part 1). Springer, 293–302.
- ILf:** Spirrela: The Visibility of Underwear. *Ivy Leaf*. Доступно на <http://www.corsetiere.net/Spirella/Visibility.htm> [јан. 2014].
- ISQ:** Honore, P. (2007). *In Search of Quetzalcoatl: The Mysterious Heritage of American Civilization*. Adventures Unlimited Press.
- ISrb:** Monasteries. *iSerbia Travel and Events*. Доступно на <http://iserbiatravel.com/> [јун 2014].
- IST:** Fortaleza Cityscape: Stock Image. *iStock by Gelly Images*. Доступно на <http://www.istockphoto.com/photo/fortaleza-cityscape-22081828> [мај 2013].
- JAT:** I own a four family house, and I live on the first floor. *JustAnswer.Tax*. Доступно на <http://www.justanswer.com/tax/03oqq-own-four-family-house-live-first-floor.html> [дец. 2012].
- JES:** Hindus, M. (1969). *The Jewish East Side, 1881-1924*. New Brunswick, N. J.: Transaction Publishers.
- JKL:** I am single and own a five-family house in which I occupy the first floor. *J. K. Lasser: Tax Help*. Доступно на <http://www.jklasser.com/askjk/i-am-single-and-own-a-five-family-house-in-which-i-occupy-the-first-floor-the-other-four-floors-are-rented-out-when-i-sell-the-home-can-i-claim-the-250000-home-sale-exclusion-for-the-portion-of-g-3/> [дец. 2012].
- JSV:** Waters, T. P., Brennan, M. J. & Sasananan, S. (2004). Identifying the Foundation Stiffness of a Partially Embedded Post from Vibration Measurements. *Journal of Sound and Vibration* 274/1–2. Elsevier, Ltd, 137–161.
- JWH:** Details. *Joseph Waite House, Claremont*. Доступно на <https://josephwaitehouse.com/2015/06/23/details/> [јул. 2015].
- KBI:** Haav, H. M. (2003). Learning Ontologies for Domain-Specific Information Retrieval. In W. Abramowicz (ed.), *Knowledge-Based Information Retrieval and Filtering from the Web* (The Kluwer International Series in Engineering and Computer Science, SECS 746). Boston: Kluwer Academic Publishers, 285–300.
- LnS:** Stamp Terminology: Sheets, Panes, Souvenir Sheets and Miniature Sheets. *Linn's Stamps*. Доступно на <http://www.linns.com/insights/stamp-collecting-basics/2007/april/stamp-terminology--sheets--panes--souvenir-sheets-and-miniature-.html> [јун 2014].
- Lnt:** Appealing Gambrel Roof and Exterior Ideas. *Lonytt.org*. Доступно на <http://www.lonytt.org/appealing-gambrel-roof-and-exterior-ideas/> [јун 2014].

- Loc:** Designer Leanne Michael Turns Holiday Decorating Into an Art Form: The Queen of Christmas. *Locale: Living like a local*. 21 December 2015. Доступно на <http://localemagazine.com/designer-leanne-michael-turns-holiday-decorating-art-form/> [дец. 2015].
- LRA:** Golub, A., Guhathakurta, S. & Sollapuram, B. (2011). *Light Rail Economic Impact Analysis: Task 1 Final Report*. Arizona State University, School of Geographical Science and Urban Planning. Доступно на http://www.public.asu.edu/~agolub1/WP/LRT_Impact_Analysis_Task1_Working_Paper.pdf [дец. 2012].
- LWJ:** *The Law Journal* CXIII. 25 October 1963. Доступно на <http://books.google.com/>
- MA:** How Are Single-family and Multi-family Buildings Defined?. *Moody's Analytics: DataBuffet.com, Data News and Information*. Доступно на <https://www.economy.com/support/blog/buffet.aspx?did=8015A9FA-79EF-4EE6-BF79-C84EC932B331> [дец. 2012].
- MAnt:** Investing – Home Prices Fall in Majority of the Biggest Markets. *Mildreds Antiques*. Доступно на <http://www.mildredsantiques.com/investing-home-prices-fall-in-majority-of-the-biggest-markets/> [ноя. 2013].
- MBt:** Greene, A. C. (1994). *900 Miles on the Butterfield Trail*. Denton, Texas: University of North Texas Press.
- MCf:** Earth Colonization Project. *Minecraft Forum*. Доступно на <http://www.minecraftforum.net/forums/mapping-and-modding/maps/1535392-earth-colonization-project?page=3> [ян. 2014].
- MCH:** Brooke, C. (2006). *Moscow: A Cultural History*. New York: Oxford University Press.
- MdA:** Wagner, O. (1988). *Modern Architecture: A Guidebook for His Students to This Field of Art*. Santa Monica, CA: The Getty Center for the History of Art and Humanities.
- MHS:** Broken Faucet Paralyzed Manhattan. *Melbourne Herald Sun*. 4 November 2012. Доступно на <http://all-rss.com/item-418597-broken-faucet-paralyzed-manhattan/> [ноя. 2013].
- MLG:** Mendez, J. (2010). *My Little Garden of Eden: I'm God, We're All Gods*. Bloomington, Indiana: AuthorHouse.
- MLO₁:** The 60-Storey House for Just One Family. *Mail Online*. 1 June 2007. Доступно на <http://www.dailymail.co.uk/news/article-459208/The-60-storey-house-just-family.html> [февр. 2013].
- MLO₂:** Family Took Their Pet Dog Romeo to Battersea Dogs' Home. *Mail Online*. 28 August 2015. Доступно на <http://www.dailymail.co.uk/news/article-3214238/Family-took-pet-dog-Romeo-Battersea-Dogs-Home-changed-minds-just-days-later-told-down.html> [окт. 2015].
- MLM:** A Fourteen Story House. *The Maitland Mercury and Hunter River General Advertiser*. 13 January 1883. Доступно на <http://trove.nla.gov.au/ndp/del/page/40022?zoomLevel=1> [мај 2013].
- MRS:** *Municipal Register of the City of Springfield*. (1931). Springfield, Mass.: Press of Springfield Printing and Binding Company. Доступно на <http://www.ebooksread.com/authors-eng/springfield-mass/municipal-register-of-the-city-of-springfield-goo.shtml> [дец. 2012].
- MTB:** Cross, G. (2008). *Men to Boys: The Making of Modern Immaturity*. New York: Columbia University Press.
- NDt:** Redstone, L. G. (1976). *The New Downtowns: Rebuilding Business Districts*. New York: McGraw-Hill, Inc.
- NFP:** *European Observatory on National Family Policies: Developments in National Family Policies in 1996*. (1996). University of York, Social Policy Research Unit.
- NJN:** Jersey City Firefighters Checking Report of Sinkhole on Summit Avenue in the Heights Quit Looking When They See a Seven-Family Building is on Fire. *New Jersey News*. 20 August 2011. Доступно на http://www.nj.com/jjournal-news/index.ssf/2011/08/jersey_city_firefighters_check.html [ноя. 2012].
- NJS:** *New Jersey: A State to its Present and Past*. (1939). New Jersey Guild Associates, Inc.
- NOK:** Schultz, J. (2009). *No One was Killed: The Democratic National Convention, August 1968*. Chicago: The University of Chicago Press.

- NRC:** Bristol Springs. *The Naples Record*. 10 January 1945. Naples, New York. Доступно на <http://fultonhistory.com/Newspaper%2013/Naples%20NY%20Record/Naples%20NY%20Record%201945-1946/Naples%20NY%20Record%201945-1946%20-%200008.pdf> [нов. 2012].
- NTRB:** Jovanović Popović, M., Ignjatović, D., Radivojević, A., Rajčić, A., Đukanović, Lj., Ćuković Ignjatović, N. & Nedić, M. (2013). *National Typology of Residential Buildings in Serbia*. Belgrade: Faculty of Architecture, University of Belgrade; GIZ – Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit.
- NWE:** Skyscraper. *New World Encyclopedia*. Доступно на <http://www.newworldencyclopedia.org/entry/Skyscraper> [март 2013].
- NYDN:** Rockaway Building Wave Worries Some. *The New York Daily News*. 3 September 2004. Доступно на <http://www.nydailynews.com/archives/boroughs/rockaway-building-wave-worries-article-1.643587> [април 2008].
- NYEP:** Acquires Site on 'Millionaires Row'; Abner Distillator Plans Tall Apartment for Upper Fifth Avenue Plottage. *New York Evening Post*. 15 August 1928. Доступно на <http://fultonhistory.com/newspaper%2011/New%20York%20Evening%20Post/New%20York%20NY%20Evening%20Post%201928%20Grayscale/New%20York%20NY%20Evening%20Post%201928%20Grayscale%20-%206047.pdf> [април 2013].
- NYQC:** The Proving Ground of NTT. *Nyquist Capital*. 28 August 2007. Доступно на <http://www.nyquistcapital.com/2007/08/28/the-proving-ground-of-ntt/> [мај 2013].
- NYT₁:** Land of the Multi-No-Longer Family House. *The New York Times*. 5 October 2012. Доступно на http://www.nytimes.com/2012/10/07/realestate/cobble-hill-brooklyn-living-in-land-of-the-multi-no-longer-family-house.html?_r=1& [дец. 2012].
- NYT₂:** Havens; Weekender | Ocean Grove, N. J. *The New York Times*. 14 June 2002. Доступно на <http://www.nytimes.com/2002/06/14/travel/havens-weekender-ocean-grove-nj.html> [мај 2012].
- NYT₃:** Brooklyn's Apartment House Development Active on the Heights and Prospect Park. *The New York Times*. 28 August 1910. Доступно на <http://query.nytimes.com/mem/archive-free/pdf?res=F2071EF6355D16738DDDA10A94D0405B808DF1D3> [мај 2012].
- NYT₄:** \$400,000 New Jersey Trade. *The New York Times*, 12 October 1920. Доступно на <http://query.nytimes.com/mem/archive-free/pdf?res=F20A1EFC355910738DDDAB0994D8415B808EF1D3> [мај 2012].
- NYT₅:** 'Co-op' for Jersey City; Architect Gets F. H. A. Approval on Eighteen-Family House. *The New York Times: Site Map (1951)*. Доступно на http://spiderbites.nytimes.com/pay_1951/articles_1951_06_00005.html [мај 2012].
- NYT₆:** Would Aid Evicted, His Tenants Jeer. *The New York Times*. 20 March 1920. Доступно на <http://query.nytimes.com/mem/archive-free/pdf?res=FB061EFF3C5E1B728DDDA90A94DB405B808EF1D3> [мај 2012].
- NYT₇:** Tenement House Congestion in Brooklyn. *The New York Times*. 16 April 1916. Доступно на <http://query.nytimes.com/mem/archive-free/pdf?res=F10C14FF385512738FDDAF0994DC405B868DF1D3> [мај 2012].
- NYT₈:** The Real Estate Field; Big Greenwich Village Deal on Houston Street Corner; West Side Deals; \$556,725 for Manhattan Beach Lots; Good Bronx Market; Suburban Home Buyers. *The New York Times*. 17 October 1916. Доступно на <http://query.nytimes.com/mem/archive-free/pdf?res=F20A1FFC3F5F13738DDDAE0994D8415B868DF1D3> [мај 2012].
- NYT₉:** Builders Buying on Park Avenue; Site for a \$1,000,000 Apartment House Operation Purchased by Bing & Bing. *The New York Times*. 23 March 1922. Доступно на <http://query.nytimes.com/mem/archive-free/pdf?res=F70816FC3D5D1A7A93C1AB1788D85F468285F9> [мај 2012].
- NYT₁₀:** Latest Dealings in the Realty Field; Mrs. Seth E. Thomas Sells Her Fifth Avenue Residence, Held at \$325,000; Private-Dwelling Demand; Candy Firm Buys \$900,000 Plant in Long Island City; Active Buying in

- the Bronx. *The New York Times*. 13 April 1919. Доступно на <http://query.nytimes.com/mem/archive-free/pdf?res=FA0811FD345F157A93C1A8178FD85F4D8185F9> [мај 2012].
- NYT₁₁**: Apartment Sold on the Concourse; Buyer Gives Mohegan Avenue House in Part Payment; Deal on Nelson Avenue. *The New York Times*. 20 June 1949. Доступно на <http://select.nytimes.com/gst/abstract.html?res=F50C14FC3B58177B93C6A9178ED85F4D8485F9> [мај 2012].
- NYT₁₂**: The Bronx Market; New Owner for Briggs Avenue Apartment, Held at \$220,000. *The New York Times*. 22 October 1922. Доступно на <http://query.nytimes.com/mem/archive-free/pdf?res=FA0610F83A5D14738DDAB0A94D8415B828EF1D3> [мај 2012].
- NYT₁₃**: The Real Estate Field; Park Avenue Deals, One Involving \$1,000,000 Apartment House; Fifty-third Street Residence Sold Near Fifth Avenue; Pearl Street Transaction; Big Commercial Leases. *The New York Times*. 22 April 1913. Доступно на <http://query.nytimes.com/mem/archive-free/pdf?res=F10A17FB345E13738DDAB0A94DC405B838DF1D3> [мај 2012].
- NYT₁₄**: Cooperative Site Acquired Uptown; 22-Story House in Inwood to Be Built with State Aid; Sale on E. 59th St. *The New York Times: Site Map (1961)*. Доступно на http://spiderbites.nytimes.com/pay_1961/articles_1961_03_00000.html [мај 2012].
- NYT₁₅**: 26-Story House Planned. *The New York Times: Site Map (1962)*. Доступно на http://spiderbites.nytimes.com/pay_1962/articles_1962_07_00002.html [мај 2012].
- NYTb**: The Great Rent Feud. *The New York Tribune*. 3 September 1918. Доступно на <http://chronicling.america.loc.gov/lccn/sn83030214/1918-09-03/ed-1/seq-12/> [јун 2012].
- OECD**: *OECD Glossary of Statistical Terms*. (2007). Organisation for Economic Cooperation and Development / Organisation de Coopération et de Développement Economiques. Доступно на http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/coded_files/OECD_glossary_stat_terms.pdf [дец. 2012].
- OHMz**: From the Ground Up: Foundations. *This Old House Magazine*. Доступно на <http://www.thisoldhouse.com/toh/article/0,,1203559,00.html> [јун 2014].
- OK**: Brede, W. J. (1946). *O. K. – It's a Deal!: Odd Tales About Real Estate*. Luton, Bedfordshire: Early Bros Ltd.
- OMF**: Dickens, C. (1997). *Our Mutual Friend*. Hertfordshire: Wordsworth Editions Limited.
- ONG**: *Old Newark: Guestbook* (Host: Jack Edwards, N. J.). 28 March 2004. Доступно на <http://oldnewark.com/guest02/index.php?entry=600> [дец. 2012].
- OPR**: Moneo, R. (1998). Aldo Rossi: The Idea of Architecture and the Modena Cemetery. *Oppositions Reader: Selected Readings from a Journal for Ideas and Criticism in Architecture*. New York: Princeton Architectural Press, 105–134.
- OTH**: Blast-Wrecked Building and One of Its Victims. *The Olean Times Herald*. 13 December 1946. Доступно на <http://newspaperarchive.com/us/new-york/olean/olean-times-herald/1946/12-13/> [јун 2012].
- OtJ**: The Fit Reform. *The Ottawa Journal*. 9 June 1898. Доступно на <http://www.newspapers.com/newspage/43534025/> [нов. 2012].
- PAv**: Trager, J. (1990). *Park Avenue: Street of Dreams*. New York: Atheneum.
- PbE**: Probert, M. & Probert, L. (1993). *The Probert Encyclopedia*. Southampton, UK: The New Society for the Diffusion of Knowledge. Доступно на <http://www.probertencyclopaedia.com/browse/TA.HTM> [јан. 2013].
- PbP**: Gateway Opened America; Pittsburgh Started Chain Reaction. *The Pittsburgh Press*. 8 August 1963. Доступно на <http://news.google.com/newspapers?nid=1144&dat=19630808&id=nkIqAAAAIBAJ&sjid=EE8EAAAAIBAJ&pg=7438,2222720> [дец. 2012].
- PBrit**: Barrow, M. (2014). Houses in England. *Project Britain: British Life and Culture*. Доступно на <http://projectbritain.com/houses/main/index.html> [окт. 2014].

- PCrC:** Basics of Curling. *Potomac Curling Club*. Доступно на <http://www.curldc.org/basics-of-curling/26747629> [февр. 2014].
- PCTP:** *Proceedings of the Thirteenth National Conference on City Planning (Pittsburgh, May 9-11, 1921)*. (2013). London: Forgotten Books. Доступно на http://www.forgottenbooks.org/readbook_text/Proceedings_of_the_National_Conference_on_City_Planning_1921_1000701444/3 [окт. 2013].
- PFD:** Newcomb, W. K. (1951). *Principles of Foundation Design for Engines and Compressors*. New York: Ingersoll-Rand.
- PhP:** *The Philadelphia Plan of Home Financing: A Study of the Second Mortgage Lending of Philadelphia Building and Loan Associations* (Series: Studies in Land Economics 2). (1929). Chicago: The Institute for Research in Land Eco-nomics and Public Utilities.
- PLE:** Baker, Dr N. V. (1987). *Passive and Low Energy Building Design for Tropical Island Climates*. Commonwealth Science Council.
- PMS:** Elliot, B. (1932). Old Floors to New. *Popular Mechanics Magazine* 28. October 1932. Chicago, USA, 674–675.
- Pnt₁:** 1800's Underpinnings. *Pinterest: The World's Catalog of Ideas*. Доступно на <http://pinterest.com> [jun 2014].
- Pnt₂:** Makeup. *Pinterest: The World's Catalog of Ideas*. Доступно на <http://pinterest.com> [jun 2014].
- Pnt₃:** Be Hospitable! Exhibition. *Pinterest: The World's Catalog of Ideas*. Доступно на <http://pinterest.com> [jun 2014].
- Pnt₄:** English Gable Headdress. *Pinterest: The World's Catalog of Ideas*. Доступно на <http://pinterest.com> [jun 2014].
- PPS:** Lawrence, J. C. (2000). Chicago's Eleanor Club Working Women in the Early Twentieth Century. In S. A. McMurry & A. Adams (eds.), *People, Power, Places*. Knoxville, Tennessee: The University of Tennessee Press, 219–247.
- PSC:** Birth of a Volcano. *Popular Science Monthly* 132 / 3. March 1938. Popular Science Publishing Co., 129–131.
- Rab:** *Roundabout: Basic Conceptual Skills* (Orient Longman Pre-Primary Activity Books). (2006). Hyderabad, India: Orient Longman Private Limited.
- RDS:** Kirschenmann, J. C. & Muschalek, C. (1980). *Residential Districts*. London and New York: Granada.
- REI:** Wendt, P. F. & Cerf, A. R. (1979). *Real Estate Investment Analysis and Taxation*. New York: McGraw-Hill.
- RfC:** Cave, C. J. F. (1948). *Roof Bosses in Medieval Churches: An Aspect of Gothic Churches*. Cambridge University Press.
- RNY:** Multy-Family vs Single-Family Real Estate Investing. *Rev N You with Real Estate*. Доступно на <http://revnyou.com/multifamily-vs-single-family-real-estate-investing/#> [дец. 2012].
- RSE:** Park, S. & Oh, E. H. (2011). Proposal of Directions for the Establishment of Loan Programs for the Promotion of Apartment Houses Maintenance in Korea. *Renewable and Sustainable Energy Reviews* 15/6. August 2011. Elsevier, 2643–2654. Доступно на <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S136403211100133X> [ян. 2013].
- RST:** Angel in the Gap. *Reasoning Together (where PCA elders discuss denominal issues)*. Доступно на <http://byfaithonline.com/angel-in-the-gap/> [авг. 2014].
- RSUN:** Huss, P. J. & Carpozzi, G., Jr. (1965). *Red Spies in the UN*. New York: Coward-McCann, Inc.
- RTs:** The Big Cities. *The Reading Times*. 9 October 1901. Доступно на <http://www.newspapers.com/newspage/48242805/> [ян. 2013].
- SAE:** Soviet Architecture: A Century's Progress in 10 Years. *The San Antonio Express*. 23 October 1967. Доступно на <http://www.newspapers.com/newspage/62099542/> [дец. 2012].

- SEB:** Stamp FAQ: What is the difference between a stamp booklet and a booklet pane? *The Stamp Echo Blog*. Доступно на <http://blog.arpinphilately.com/stamp-faq-what-is-the-difference-between-a-stamp-booklet-and-a-booklet-pane-part-1/> [јул 2014].
- SC:** Miller, Donald L. (2014). *Supreme City: How Jazz Age Manhattan Gave Birth to Modern America*. New York: Simon & Schuster.
- SCS:** Whittaker, A. (2008). *Speak the Culture – Spain: Be Fluent in Spanish Life and Culture*. London: Thorogood Publishing Ltd.
- SCt:** Panorama Plaza Complex: Riga, Latvia. *SkyscraperCity.com*. Доступно на <http://www.skyscrapercity.com/showthread.php?t=553327> [дец. 2012].
- SDB:** Physics 101: Study Guide (2012–2013 Davies). *StudyBlue*. Illinois: Western Illinois University. Доступно на <https://www.studyblue.com/notes/n/phys-101-study-guide-2012-13-davies/deck/9715431> [фебр. 2014].
- sfH:** Ponsonby, M. (2007). *Stories from Home: English Domestic Interiors, 1750–1850*. Hants, England: Ashgate Publishing Limited.
- SGR:** Rosen, A. (2004). *Sea Gate Remembered*. New York: Xlibris Corporation.
- shS:** Astrology zodiac with natal chart, zodiac signs, houses and planets. *Shutterstock*. Доступно на <http://www.shutterstock.com/pic-323558105/stock-vector-astrology-zodiac-with-natal-chart-zodiac-signs-houses-and-planets.html> [фебр. 2014].
- shv:** Traveyan, R. (1976). *The Shadow of Vesuvius: Pompei AD 79*. The Folio Society.
- slHU:** Student Life. *Harvard University*. Доступно на <http://www.harvard.edu/student-life> [фебр. 2013].
- SMC:** *Stanton Municipal Code* (20.700.090. Residential Uses). City of Stanton, California. Доступно на <http://qcode.us/codes/stanton/> [јул 2014].
- SMS:** News Paper Spires: From Park Row to Times Square. *The Skyscraper Museum*. Доступно на http://skyscraper.org/EXHIBITIONS/PAPER_SPIRES/world02.php [септ. 2012].
- smP:** Camas Ridge. *Summitpost.org*. Доступно на <http://www.summitpost.org/editing-page-only/327673> [септ. 2014].
- SPG:** Morehead, S. H. (2011). *The Complete Book of Solitaire and Patience Games*. Read Books Design.
- SPR:** Buckley, H. (2013). *The Life and Death of the Spanish Republic: A Witness to the Spanish Civil War*. London and New York: I. B. Tauris & Co Ltd.
- spt:** Flats, Tenements or Houses?. *The Spectator*. 14 February 1936. Доступно на <http://archive.spectator.co.uk/article/14th-february-1936/11/flats-tenements-or-houses-> [мај 2012].
- stB:** Rais, E. (1994). *Stealing the Borders*. New York: S. P. I. Books.
- stD:** Dover, V. & Massengale, J. (2014). *Street Design: The Secret to Great Cities and Towns*. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.
- svl:** The Georgian Group Architectural Awards 2013, Winners Announced – Sponsored by Savills. *Savills*. 30 October 2013. Доступно на <http://www.savills.com/news/newsitem.aspx?intSitePageId=3359&intNewsSitePageId=171018-0&intNewsMonth=10&intNewsYear=2013> [дец. 2013].
- TaC:** McCrery, N. (2009). *Tooth and Claw*. London: Quercus.
- TaS:** Peretich, A. Trawling for Fish. *Wordpress: NOAA Teachers at Sea*. 4 July 2012. Доступно на <https://teacheratsea.wordpress.com/> [окт. 2014].
- TCCSA:** Overn, B. (1992). The Tilt of the Earth's Axis. *Proceedings of the 1992 Twin Cities Creation Association*. TCCSA: Twin Cities Creation Science Association, The Genesis Institute, and Northwestern College, 83–87.
- TEng:** Hands-on Activity: Park It! *TeachEngineering: Curriculum for k-12 teachers*. Integrated Teaching and Learning Program and Laboratory, University of Colorado Boulder. Доступно на <https://www.teach>

- engineering.org/view_activity.php?url=collection/cub_/activities/cub_intro/cub_intro_lesson03_activity1.xml [март 2015].
- TfA:** Spain: Ghost Towns. *Thoughts from Al*. 28 December 2007. Доступно на <http://albriggs.com/blog/2007/12/28/ghost-towns/> [ноя. 2012].
- Tgr₁:** Squatters Take Over Seven-Storey Park Lane Houses Worth £30million. *The Telegraph*. 22 January 2009. Доступно на <http://www.telegraph.co.uk/news/newsttopics/howaboutthat/4312676/Squatters-take-over-seven-storey-Park-Lane-houses-worth-30million.html> [ноя. 2012].
- Tgr₂:** Skyscraper London: Why the Capital is on the Rise. *The Telegraph*. 22 November 2014. Доступно на <http://www.telegraph.co.uk/property/cities/11245227/Skyscraper-London-why-the-capital-is-on-the-rise.html> [дец. 2014].
- ThB:** Hemenway, C. (2013). *The Thinking Beekeeper: A Guide to Natural Beekeeping in Top Bar Hives*. New Society Publishers.
- ThD:** Difference between House and Home. *TheyDiffer.com*. Доступно на <http://theydiffer.com/difference-between-house-and-home/> [окт. 2014].
- TMP:** Cohen, C. B. (2010). *Take Me to My Paradise: Tourism and Nationalism in the British Virgin Islands*. Piscataway, New York: Rutgers University Press.
- TNO:** Heating Up the Cold Water Flats Took Time, Energy and Garry Bonelli. *Times Newsweekly Online*. 13 December 2001. Доступно на [http://www.timesnewsweekly.com/sites/www.timesnewsweekly.com/files/archives/Archives 2001/121301/NewFiles/OURNEIGH.html](http://www.timesnewsweekly.com/sites/www.timesnewsweekly.com/files/archives/Archives%202001/121301/NewFiles/OURNEIGH.html) [окт. 2012].
- TSq:** Bolt Assembly. *TurnoSquid*. Доступно на <http://www.turbosquid.com/3d-models/free-bolt-assembly-nut-3d-model/317816> [авг. 2014].
- TTI:** Turn Your House into Home. *The Times of India*. 20 August 2014. Доступно на <http://timesofindia.india.com/life-style/home-garden/Turn-your-house-into-home/articleshow/33381979.cms> [окт. 2014].
- UKB:** Wall (*Lasiommata megera*). *UK Butterflies*. Доступно на <http://www.ukbutterflies.co.uk/species.php?species=megera> [июл 2014].
- UN:** *Principles and Recommendations for Population and Housing Censuses (Revision 2)*. (2008). New York: United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Statistics Division. Доступно на http://unstats.un.org/unsd/demographic/standmeth/principles/Series_M67Rev2en.pdf [март 2010].
- USDE:** *Buildings Energy Data Book: Building Descriptions*. U. S. Department of Energy. Доступно на <http://buildingsdatabook.eren.doe.gov/BuildingTypes.aspx> [апрел 2008].
- USFA:** *U. S. Fire Administration / National Fire Data Center: Fire in the United States, 2003–2007* (15th Edition). October 2009. FEMA. Доступно на http://www.usfa.fema.gov/downloads/pdf/publications/fa_325.pdf [апрел 2008].
- USP:** Device for Rescuing Persons from Edifices such as Buildings, Drilling Platforms, Ships or the Like. *United States Patent Application Publication* (US 2004/0245047 A1). 9 December 2004. Fischer.
- UTh:** Evans, J. (2007). *Understanding Thinking: Maps, Models, Meanings, Goals, Motivation & Neural Networks*. Custom Books Publishing.
- VAL:** Tausky, N. Z. & Stefano, L. D. Di (1986). *Victorian Architecture in London and South-western Ontario: Symbols of Aspiration*. University of Toronto Press.
- VHB:** Burness, T. (2003). *The Vintage House Book: Classic American Homes 1880–1980*. Iola, WI: Krause Publications.
- VWb:** Theatres in Victorian London. *The Victorian Web: literature, history and culture in the age of Victoria*. Доступно на <http://www.victorianweb.org/victorian/mt/theaters/pva234.html> [июл 2014].

- WCH:** Rock House, Texas, est. 1878: Historical Marker. *Williamson County Historical Commission*. Доступно на http://www.williamson-county-historical-commission.org/Rock_house_com/Rock_House_Texas_in_Williamson_County.htm [нов. 2012].
- Whm:** Windham Zoning Commission. *Windham, Connecticut*. 8 March 2006. Доступно на <http://www.windhamct.com/event.htm?group=x4w6h2u9&id=lzh597ae> [дец. 2011].
- Whs:** A Town in Construction. *3D Warehouse*. Доступно на <https://stg-3dwarehouse.sketchup.com/model.html?id=aa8845cd1d5f5f1917160a381dc7fe19> [март 2014].
- WkВ:** Building. *Wikipedia, The Free Encyclopedia*. Доступно на <http://en.wikipedia.org/wiki/Building> [фебр. 2007].
- WkH:** Hazlehead, Aberdeen. *Wikipedia, The Free Encyclopedia*. Доступно на http://en.wikipedia.org/wiki/Hazlehead,_Aberdeen [март 2012].
- WkHg:** House (Game). *Wikipedia, The Free Encyclopedia*. Доступно на [https://en.wikipedia.org/wiki/House_\(game\)](https://en.wikipedia.org/wiki/House_(game)) [јан. 2014].
- WkHm:** Home. *Wikipedia, The Free Encyclopedia*. Доступно на <https://en.wikipedia.org/wiki/Home> [фебр. 2014].
- WkHS:** House System. *Wikipedia, The Free Encyclopedia*. Доступно на https://en.wikipedia.org/wiki/House_system [дец. 2013].
- Wks:** Skyscraper. *Wikipedia, The Free Encyclopedia*. Доступно на <http://en.wikipedia.org/wiki/Skyscraper> [мај 2013].
- WML:** Rowlands, M. B. (1987). *The West Midlands from AD 1000*. London and New York: Longman.
- WnC:** Poker Hands Full House. *Win cash: Best casinos, Poker Hands Full House*. Доступно на <http://pokersite.minim.org/poker-hands-full-house.html> [фебр. 2014].
- WSa:** Dutch Gables. *Wayside Arts in East Anglia*. Доступно на <http://www.waysidearteastanglia.me.uk/dutchgables.html> [јун 2014].
- WYE:** Curtis, R. (2012). Marketing and Education. *World Yearbook of Education 1987: Vocational Education*. Routledge, 187–205.
- YPs:** How to Replace Broken Window Panes and Sash Cords. *YP.Ca*. Доступно на <http://www.yellowpages.ca/tips/how-to-replace-broken-window-panes-and-sash-cords/> [јул 2014].

4. Остали извори на српском језику¹

- АГ:** Ruralni turizam Vojvodine: Seoska arhitekture Vojvodine u svojstvu ruralnog turističkog proizvoda. *Agroplus*. Доступно на <http://agroplus.rs> [март 2013].
- АГМ:** Konkursi. *AGM Projektni biro, Beograd*. Доступно на <http://www.agm.rs> [март 2013].
- АЕФ:** Витез, М. (2014). *Анали Економског факултета у Суботици* 32. Суботица: Универзитет у Новом Саду; Економски факултет у Суботици, 113–132.
- АЗМ:** Arhitektura Zemuna. *Zemun moj grad*. Доступно на <http://www.zemungrad.rs> [јан. 2013].
- АиУ:** Ротер-Благојевић, М. (2004). Архитектура грађевина јавних намена изграђених у Београду од 1868. до 1900. године (други део). *Архитектура и урбанизам (часопис за просторно планирање, урбанизам и архитектуру)* 14–15. Београд: Институт за архитектуру и урбанизам Србије, 73–90.

¹ Поред извора на српском језику, у овом одељку такође су садржани и извори писани на језицима који су у скороје време „изрођени” из бившег, српскохрватског.

- Алд:** Putovanja: Libija. *Aladin*. Доступно на <http://putovanja.aladin.info/libija/> [јун 2014].
- Алк:** Svi na svoja mesta i – akcija! *à la carte: za profesionalce u ugostiteljstvu 2/2011*. Beograd: Media Nouveaux d.o.o, 14–17.
- Ана:** Život u gradu ili na selu?. *Ana.rs*. Доступно на <http://www.ana.rs> [мај 2014].
- АНЂ:** Sentence. *Advokat Aleksandar N. Dorđević*. Доступно на <http://www.advokat-djordjevic.com> [мај 2014].
- Арц:** Astrološki pojmovnik. *Astroriznica*. Доступно на <http://astroriznica.com> [мај 2014].
- АСБХ:** *Klasifikacija vrsta građevinskih objekata u Bosni i Hercegovini* (Metodološki dokumenti 02). (2005). Sarajevo: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine. Доступно на http://www.bhas.ba/klasifikacije/2005_12_klasifikacija_građevinskih_objekata_ba.pdf [фебр. 2008].
- Б92₁:** Novi najviši soliter Njujorka. *B92.net*. 8. мај 2002. Доступно на <http://www.b92.net> [март 2013].
- Б92₂:** Dubai dobio najveći neboder na svetu. *B92.net*. 22. мај 2012. Доступно на <http://www.b92.net> [март 2013].
- БГИ:** Бор остаје без биоскопа?. *Бор ГРАД ИНФО*. 31. јул 2008. Доступно на <http://www.bor-grad.com> [јул 2014].
- БКВ:** Поповић, др Д. Ј. (1964). *Београд кроз векове*. Београд: Туристичка штампа.
- Блд:** Kontrola prirodne ventilacije u zgradama (REYNAERS). *Build: besplatni poslovni magazin o građevinarstvu i opremanju*. 15. septembar 2010. Доступно на <http://www.buildmagazin.com> [јан. 2011].
- Блк:** Besplatni karling treninzi u Pingvinu. *Blokovi*. Доступно на <http://blokovi.com> [мај 2015].
- БЛО₁:** Renovirani „Parobrod” biće otvoren sutra. *Blic Online*. 17. april 2013. Доступно на <http://www.blic.rs> [мај 2013].
- БЛО₂:** Stručnjaci istražuju uzrok otvaranja rupe i traže žrtvu. *Blic Online*. 2. mart 2013. Доступно на <http://www.blic.rs> [мај 2013].
- БЛО₃:** Umesto svetskih vrtova, osvajaju solitere. *Blic Online*. 18. avgust 2010. Доступно на <http://www.blic.rs> [мај 2014].
- БЛО₄:** Uplatio tiket od 240 dinara, dobio pola miliona evra. *Blic Online*. 28. mart 2013. Доступно на <http://www.blic.rs> [мај 2014].
- БпБ:** Vasić, V. (2014). *Bogaćenje uz pomoć Biblije*. Beograd: Beoknjiga.
- БРЗС:** *Bilteni Republičkog zavoda za statistiku Republike Srbije* (Tomovi 56–60). (1968). Beograd: Republički zavod za statistiku Republike Srbije. Доступно на <http://books.google.com/>
- Брч:** *Браничево* 14. (1968). Културно-просветна заједница Пожаревац.
- Бск:** Моје омиљено дрво. *Boske Kragujevac*. Доступно на <http://www.boske.rs> [мај 2013].
- БшБ:** Feng šui analiza za negativna i pozitivna polja: srećna i nesrećna lokacija u stanu, kući ili soliteru. *Bašta Balkana (Natural. Life. Style. Web. Magazine)*. Доступно на <http://www.bastabalkana.com> [март 2013].
- ВбС:** Soliter. *Wikipedija, slobodna enciklopedija* (bosanski). Доступно на <http://bs.wikipedia.org> [фебр. 2012].
- ВбХ:** Hadži-Ago Hadžiagić. *Wikipedija, slobodna enciklopedija* (bosanski). Доступно на <http://bs.wikipedia.org> [април 2013].
- ВгД:** Vragolasti Denis 4. *Superknjižara (Online Bookshop)*. Доступно на <http://www.superknjizara.hr> [мај 2014].
- Вл:** Wilo-RainSystem AF 150. *Katalog proizvoda Wilo*. Доступно на http://productfinder.wilo.com/rs/RS/productrange/0000000e0003b98c00020023/fc_range_description [март 2013].
- ВмН:** Znakovi tela. *Virtuelni mentor*. Доступно на <http://virtuelnimentor.com> [јун 2015].
- Внк:** Тумачење Светог писма – Глава четрнаеста: Ошроштајна беседа са ученицима. *Веронаука*. Епархија врањска. Доступно на <http://www.veronauka.org> [јул 2014].
- ВНО₁:** Град сравњен са земљом. *Вечерње новости online*. 10. март 2009. Доступно на <http://www.novosti.rs> [март 2013].

- ВНО₂**: Поткозарска регија: Угасио се живот. *Вечерње новости online*. 9. фебруар 2013. Доступно на <http://www.novosti.rs> [март 2013].
- ВНО₃**: Добродошли на „српску Свету гору”. *Вечерње новости online*. 8. септембар 2014. Доступно на <http://www.novosti.rs> [дец. 2014].
- ВНО₄**: Раде Шербедија: Не знам где је моја кућа. *Вечерње новости online*. 13. март 2015. Доступно на <http://www.novosti.rs/> [мај 2015].
- ВНО₅**: Вучићу горе него Мурињу. *Вечерње новости online*. 5. мај 2011. Доступно на <http://www.novosti.rs> [јун 2014].
- ВНО₆**: Дом за псе и мачке луталице. *Вечерње новости online*. 4. октобар 2009. Доступно на <http://www.novosti.rs> [авг. 2015].
- Врм**: Odjeci „Duvanske afere”: Pukanić i Šelzi, tršćansko svedočenje. *Vreme*. 18. јун 2009. Доступно на <http://www.vreme.co.rs> [март 2013].
- Врс**: Hrabri surfer jahao talas od 30 metara! *Vesti.rs*. 13. јануар 2013. Доступно на <http://www.vesti.rs> [март 2013].
- Всвк**: Водоцевни катао. *Википедија, слободна енциклопедија* (српски). Доступно на <http://sr.wikipedia.org> [јул 2014].
- Всг**: Грађевина. *Википедија, слободна енциклопедија* (српски). Доступно на <http://sr.wikipedia.org> [мај 2007].
- Всз**: Зграда. *Википедија, слободна енциклопедија* (српски). Доступно на <http://sr.wikipedia.org> [мај 2007].
- Вск**: Кућа. *Википедија, слободна енциклопедија* (српски). Доступно на <http://sr.wikipedia.org> [мај 2007].
- Вскб**: Краљевски ботанички вртови у Кјуу. *Википедија, слободна енциклопедија* (српски). Доступно на <https://sr.wikipedia.org> [мај 2014].
- Всха**: Amsterdam. *Wikipediја, слободна енциклопедија* (srpskohrvatski). Доступно на <https://sh.wikipedia.org> [јун 2014].
- Всхз**: Zabat. *Wikipediја, слободна енциклопедија* (srpskohrvatski). Доступно на <https://sh.wikipedia.org> [јун 2014].
- Всхм**: Храм Свете Петке на Доброј води у Вуковару. *Википедија, слободна енциклопедија* (српски). Доступно на <https://sr.wikipedia.org> [јун 2014].
- Всо₁**: Iz civilizacije na u šator, sa struje una sveće. *Vesti online*. 28. novembar 2010. Доступно на <http://www.vesti-online.com> [мај 2014].
- Всо₂**: Izrael bombardovao dva solitera u Gazi. *Vesti online*. 26. avgust 2014. Доступно на <http://www.vesti-online.com> [септ. 2014].
- Всо₃**: Kefalonija: Tlo ne miruje, još 16 povređeno. *Vesti online*. 3. februar 2014. Доступно на <http://www.vesti-online.com> [мај 2014].
- Всо₄**: Godišnji horoskop za 2016. godinu. *Vesti online*. 31. decembar 2014. Доступно на <http://www.vesti.rs> [јан. 2016].
- Всо₅**: Osnovana novinsko-izdavačka kuća na romskom jeziku. *Vesti online*. 28. decembar 2002. Доступно на <http://www.vesti.rs> [јун 2015].
- Вссз**: Стамбена зграда. *Википедија, слободна енциклопедија* (српски). Доступно на <http://sr.wikipedia.org> [мај 2007].
- Вхз**: Zgrada. *Wikipediја, слободна енциклопедија* (hrvatski). Доступно на <http://hr.wikipedia.org> [март 2013].
- Вхзб**: Zabat. *Wikipediја, слободна енциклопедија* (hrvatski). Доступно на <http://hr.wikipedia.org> [јун 2014].
- Вхк**: Кућа. *Wikipediја, слободна енциклопедија* (hrvatski). Доступно на <http://hr.wikipedia.org> [мај 2007].
- Вхн**: Neboder. *Wikipediја, слободна енциклопедија* (hrvatski). Доступно на <http://hr.wikipedia.org> [март 2013].
- Вчл₁**: Ako ne ugradite razdjelnik topline, kazniće vas 10.000 do 50.000 kuna! *Večernji list*. 31. mart 2014. Доступно на <http://www.vecernji.hr> [септ. 2014].

- Вчл₂**: Staklenik u Botaničkom obnavlja se prvi put, 125 godina od gradnje. *Večernji list*. 22. januar 2016. Доступно на <http://www.vecernji.hr> [јан. 2016].
- Ггл**: Džafić, D. (2007). Neke razvojne karakteristike seoskih naselja грађаничке општине. *Gračanički glasnik* 23. Gračanica, 28–35.
- ГДС**: *Пасивна кућа*. Београд: Грађевинска дирекција Србије. Доступно на http://www.avm.rs/dokumenti/pasivna_kuca%5B2%5D.pdf [март 2013].
- Гђ₁**: „Podsečena” spratnost zgrada – studija određuje lokacije na kojima će biti dozvoljena gradnja objekata iznad 12 spratova. *gradjevinarstvo.rs: portal građevinske industrije*. 10. januar 2010. Доступно на <http://www.gradjevinarstvo.rs> [март 2013].
- Гђ₂**: Pozitive Plus – asortiman betonskih elemenata za zidanje od recikliranih materijala. *gradjevinarstvo.rs: portal građevinske industrije*. 9. novembar 2009. Доступно на <http://www.gradjevinarstvo.rs> [март 2013].
- Гђ₃**: Veslački kulub sa zelenim krovom se harmonizuje sa prirodom u zapadnoj Francuskoj. *gradjevinarstvo.rs: portal građevinske industrije*. 4. мај 2015. Доступно на <http://www.gradjevinarstvo.rs> [мај 2015].
- ЕИ**: *Гласник Етнографског института* (Томови 48–51). (1999). Београд: Научно дело. Доступно на <http://books.google.com/>
- ГЗБ**: Спречите јесење болести. *Градски завод за јавно здравље Београд*. Доступно на <http://www.zdravlje.org.rs> [јун 2012].
- Глј₁**: Sudski spor zbog nadogradnje u ulici Đure Daničića broj 6: Vaše pravo, a njihov zakon. *Глас јавности*. 20. decembar 2002. Доступно на <http://arhiva.glas-javnosti.rs> [април 2013].
- Глј₂**: Макао – коккарски рај. *Глас јавности*. 21. decembar 2009. Доступно на <http://www.glas-javnosti.rs> [јун 2014].
- ГлС**: Озрен света земља немањићка. *Глас Српске*. 6. јануар 2014. Доступно на <http://www.glassrpske.com> [јун 2014].
- ГНБ**: Medović, P. i Medović, I. (2010). *Gradina na Bosuti – naselje starijeg gvozdenog doba*. Novi Sad: Platoneum.
- ГНК**: Samostojeća kuća s 19 stanova. *Genting nekretnine*. Доступно на <http://www.genting.hr> [април 2013].
- ГНш**: Мере у области даљинског грејања за кориснике у колективном становању. *Град Ниш*. 22. јул 2015. Доступно на <http://www.ni.rs> [авг. 2015].
- Грд**: Penthaus u kojem je Beyonce snimila spot Halo. *Gradnja*. 2. januar 2014. Доступно на [јан. 2014].
- ГрХ**: Procjena vrijednosti nekretnina s pravnog stajališta. *gradimo.hr: od ideje do realizacije*. 3. oktobar 2010. Доступно на <http://www.gradimo.hr> [март 2013].
- ГС**: Rotex System 70: Energetski štedljiva udobnost s podnim grijanjem i radiatorijama. *Geo-Solar, partner besplatne energije*. Доступно на <http://www.geo-solar.hr> [март 2013].
- ГСб₁**: Prvi subotički neboder. *gradSubotica.co.rs*. Доступно на <http://www.gradsubotica.co.rs> [окт. 2012].
- ГСб₂**: Subotički čardaci. *gradSubotica.co.rs*. Доступно на <http://www.gradsubotica.co.rs> [мај 2014].
- ГХ**: Кућа, Zrenjanin, Centar, 55.000 €, 117,00 m². *gohome*. Доступно на <http://www.gohome.rs/> [окт. 2014].
- ГХс**: Zadaci javnih organa i službi u proceni vrednosti. *Geohaus*. Доступно на http://www.ambero-icon.rs/wp-content/uploads/2010/09/28.03._DI_HF_PP_28.3._Gutachteraussch%C3%BCsse-serbisch.pdf [март 2013].
- ДКТ**: „Distrikt 6” na ovogodišnjem Festivalu BINA. *Distrikt 6*. Доступно на <http://distrikt6.rs> [окт. 2014].
- ДЛ**: *Дело 70*. (1914). Штампарија „Доситеј Обрадовић”. Доступно на <http://books.google.com/>
- ДЛФ**: Margaret Klark: Povratak na pravi put (Opis). *Delfi knjižare*. Доступно на <http://www.delfi.rs> [мај 2015].
- ДНВ₁**: Машине неће чинити штете. *Дневник*. 1. септембар 2011. Доступно на <http://www.dnevnik.rs> [март 2013].

- Днв₂**: Папрена цена изгубљене или поломљене картице. *Дневник*. 1. септембар 2011. Доступно на <http://www.dnevnik.rs> [јун 2014].
- Днв₃**: Од сто највећих српских фирми чевртина је из Војводине. *Дневник*. 30. март 2015. Доступно на <http://www.dnevnik.rs> [јун 2015].
- Днд**: Nemačka: Georg Gartz. *Dunavski dijalozi*. Доступно на <http://danubearifest.org/srb> [мај 2014].
- Днс₁**: Planinsko selo u ravnici. *Danas.rs*. 10. februar 2010. Доступно на <http://www.danas.rs> [јун 2014].
- Днс₂**: Spomenici označavaju nezaborav. *Danas.rs*. 15. septembar 2013. Доступно на <http://www.danas.rs> [окт. 2014].
- Дп**: *Master plan turističke destinacije Donje Podunavlje*. (2007). Naučno-istraživački centar Ekonomskog fakulteta u Beogradu i Ministarstvo ekonomije i regionalnog razvoja Republike Srbije. Доступно на <http://mtt.gov.rs/download/sekter-za-turizam/master-planovi/MasterplanDonjePodunavlje.pdf> [март 2013].
- Дрр**: Вајина Вашта. *Drina reka*. Доступно на <http://www.drina-reka.com/> [април 2013].
- Ђј**: Наш град. ОШ „Ђура Јакшић” Кикинда. Доступно на <http://www.djurajaksic.edu.rs> [јул 2014].
- Еи**: Микић, С., *Главни пројекат електричних инсталација у стамбеном објекту*. Семинарски рад из Електричних инсталација и осветљења. Електротехнички факултет у Београду.
- Еио**: Налер, А., *Električne instalacije i osvetljenje*. Доступно на http://idabg.weebly.com/uploads/5/4/0/0/5400352/elektrine_instalacije_i_osvjetljenje.pdf [јан. 2011].
- Екк**: Serija fotografija: Čudesan svet životinja građevinaca. *Eko kuće*. Доступно на <http://www.ekokuće.com> [мај 2014].
- Екк**: Skakavac, A. (2008). Derivatni finansijski instrumenti. *Ekonomске teme 2*. Niš: Ekonomski fakultet, 147–170.
- Елн₁**: Protivprovalni alarmni sistemi. *Elnet*. Доступно на <http://www.elnet.me> [јан. 2011].
- Елн₂**: Video nadzor. *Elnet*. Доступно на <http://www.elnet.me> [јан. 2011].
- Елс**: Elektro sistemi. *Eletroservice Energy*. Доступно на <http://www.solarneelektrane.co.rs> [мај 2013].
- Етб**: Lulić, J. (1989). Odnos muškarac–žena u svadbenim običajima sjeverne Dalmacije. *Etnološka tribina 12*. Zagreb: Hrvatsko etnološko društvo, 33–39.
- Жск**: Jovanović, J. (2015). *Žena sede kose*. Berlin: epubli GmbH.
- Жтњ**: Pogledajte kako izgleda jedno prihvatilište za pse i mačke u Austriji. *Životinje*. 30. jul 2015. Доступно на <http://www.zivotinje.rs/> [авг. 2015]
- Збгд**: *Кућа породице Жујовић*. Завод за заштиту споменика културе града Београда. Доступно на <http://beogradskonasledje.rs> [јун 2012].
- Збш**: Ubistvo u raju. *Zabavište: mesto dobrog mentalnog zdravlja*. Доступно на <http://zabaviste.in.rs> [март 2015].
- Зваљ**: Crkvine. *Zavod za zaštitu spomenika kulture Valjevo*. Доступно на <http://www.vaza.co.rs> [јан. 2011].
- Звз**: Island – zemlja u kojoj stanuje Sunce. *Zvezdarnik*. Доступно на <http://zvezdarnik.net> [април 2013].
- Звљ**: Polja horoskopa – 12 nebeskih kuća. *Zvezda vodilja*. Доступно на <http://www.zvezdavodilja.com> [мај 2014].
- Звн**: Graditeljska veština dabrova. *ZOV Novosti 721*. 9. mart 2012. Доступно на <http://www.zov.rs> [мај 2014].
- Здл**: Marić: U ožujku pad nezaposlenosti. *Zadarski list*. 23. februar 2012. Доступно на <http://www.zadarskilist.hr> [мај 2014].
- Змс**: Кузовић, Д. (2013). Сеоска кућа на јужним падинама Повлена: 1800–1970. *Зборник Матице српске за друштвене науке* 143 (2). Нови Сад: Матица српска, 321–354.
- Знм₁**: Наумовић, Н. (2013). Представа Христових прародитеља у Краљевој цркви у Студеници. *Зборник радова Народног музеја LXIII*. Чачак: Установа културе од националног значаја Народни музеј Чачак, 35–47.

- ЗНМ₂**: Рајић, Д. (2013). Извештај о раду Народног музеја у Чачку за 2013. годину. *Зборник радова Народног музеја LXIII*. Чачак: Установа културе од националног значаја Народни музеј Чачак, 263–282.
- ЗНМ₃**: Чвркић, М. А. М. (2013). Јапански менталитет у српској штампи 1904/1905, 1932, 1941, 1945. и 2011. године. *Зборник радова Народног музеја LXIII*. Чачак: Установа културе од националног значаја Народни музеј Чачак, 79–94.
- ЗСЦГ**: *Klasifikacija vrsta građevina*. Zavod za statistiku Crne Gore. Доступно на <http://www.monstat.org/userfiles/file/klasifikacije/Klasifikacija%20vrsta%20gra%C4%91evina.pdf> [јун 2010].
- ИИ**: Масликовић, Д. (2014). *Академик Никола Хајдин: Интервјуи и изјаве 2001–2012*. Београд:
- ИИЗ**: Свештенство – Архимандрит Рафаил Карелин. *Изнад Истока и Запада*. Доступно на <http://iznadistokaizapada.blogspot.rs> [март 2015].
- ИИФ**: Facebook ignorisao prijavljeni bag, hacker demonstrirao nag na profilu direktora Facebook-a. *Informacija.rs*. Доступно на <http://www.informacija.rs/Drustvene-mreze/2/> [март 2015].
- ИСБ**: Истанбул – неке цамије никад не полете (1. део). *iSerbia, Glas mladih*. Доступно на <http://www.iserbia.rs> [март 2015].
- ИСК**: Деретић, Ј. (2004). *Историја српске књижевности*. Београд: Просвета.
- ИФБ**: Ново руководство САНУ. *Институт за физику, Београд*. Доступно на <http://www.ipb.ac.rs> [мај 2015].
- ИХс**: *Izvešća Hrvatskoga sabora* (33. седница: Закон о раду). Број 373. 18. рујан 2003. Загреб. Доступно на www.sabor.hr [април 2013].
- ЈАЗУ**: *Djela Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti 1–2*. (1882). Тисак Дioničke тiskаре. Доступно на <http://books.google.com/>
- ЈГО**: Јагодински округ – област Белица. *Порекло*. Доступно на <http://www.poreklo.rs> [јун 2013].
- ЈЖВ**: Uskoro trajni dom za pse lualice. *Južne vesti*. 20. јануар 2010. Доступно на <http://www.juznevesti.com/> [авг. 2015].
- ЈЛП**: Fidels Ко. *YellowPages.rs*. Доступно на <http://www.yellowpages.rs> [јун 2014].
- ЈНР**: Životinjski arhitekti sami su izgradili nevjerovatne građevine. *24Junior*. 20. април 2013. Доступно на <http://junior.24sata.hr> [јун 2014].
- ЈСД**: Čolović, I. (1995). *Jedno s drugim*. Edicija Mak, knj. 9. Novi Pazar: DaMad.
- ЈЖК**: Astrologija vis-ávis oficijelna nauka. *Johannes Kepler: Institut za astrološka istraživanja i edukaciju*. Доступно на <http://www.keplerunited.org/upload/file/Astrologija%20i%20nauka.pdf> [мај 2014].
- КГФ**: Тадић, М. (2011). *Картографија или Карту читај – никога не питај* (за ученике другог циклуса основног образовања и васпитања). Београд: Креативни центар.
- КЗЛ**: Čukić, D. (1971). *Kosovo: znamenitosti i lepote*. Priština: Turistički savez Kosova.
- КИ**: Tadić, D. (1965). *Kućne instalacije: kanalizacija, vodovod, grejanje i provetavanje, električne instalacije i grobnobrani* (Udžbenik za IV razred građevinske tehničke škole, arhitektonski odsek). Beograd: Zavod za izdavanje udžbenika Socijalističke Republike Srbije.
- ККП**: Кућа Краља Петра. *Опленац, Маузолеј Српске краљевске породице*. Доступно на <http://www.oplenac.rs> [фебр. 2010].
- КЉП**: Daniel, A. B. (2006). *Kraljica Palmire I: Ples bogova*. Zrenjanin: Sezam book.
- КНКД**: Зграда Министарства просвете. *Каталог непокретних културних добара на подручју града Београда*. Доступно на http://beogradskonasledje.rs/kd/zavod/stari_grad/zgrada_ministarstva_prosvete.html [јун 2014].
- КЊВ**: Dobitnici nagrada za akciju „Ukrasite Knjaževac”. *Knjaževačke vesti: Dnevne vesti iz Knjaževca i okoline*. 31. јануар 2013. Доступно на <http://knjazevackevesti.blogspot.com> [фебр. 2013].
- КОНБ**: Stojiljković, S. (2013). *Kapi oslikanog neba*. Novi Sad: Media Art Content Ltd.

- Кп:** Osaka: U potrazi za krajem grada. *Klub putnika*. Доступно на <http://www.klubputnika.org> [јун 2014].
- Кпв:** Mudrac sa Samosa – Pitagora, mistik i naučnik (2. deo). *Kroz prostor–vreme. Nove dimenzije nauke*. Доступно на <http://kpv.rs> [јун 2014].
- Кр₁:** Mirjevo u strahu: Građani usenjeni rušenjem svojih kuća, pristaju na otkup ispod cene. *Kurir*. 11. septembar 2003. Доступно на <http://arhiva.kurir-info.rs> [март 2013].
- Кр₂:** Postanite seks kontrolor: Ovo je neverovantan oglas javne kuće iz Berlina!. *Kurir*. 23. mart 2015. Доступно на <http://www.kurir.rs> [мај 2015].
- Кр₃:** Počelo bušenje tunela sa olovske strane. *Kurir*. 14. avgust 2014. Доступно на <http://www.kurir.rs> [мај 2015].
- Кр₄:** Odžaci propali kroz krov Zavičajnog muzeja. *Kurir*. 20. februar 2012. Доступно на <http://www.kurir.rs> [дец. 2014].
- Крен:** Intervju: Otto Barić, dipl. ing. arh., ATP Projektiranje d. o. o. *CREN - Croation Real Estate Newsletter 24* (Тема броја: Улога архитеката у развоју некретнина). Ожужак 2008. Загреб, 2–7. Доступно на <http://www.filipovic-advisory.com> [април 2013].
- Крљ:** Расположиве хале: пословни простор за издавање и продају. *Град Краљево*. Доступно на <http://www.kraljevo.org> [јан. 2011].
- Ксв:** Kosovo: Prateći izveštaj o usklađenosti sa međunarodnim standardima u oblasti borbe protiv pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma. April 2014. Evropska unija, Savet Evrope. Доступно на http://www.coe.int/t/DGHL/cooperation/economiccrime/corruption/Projects/PECK-Kos/FOLLOW%20UP/AML/2590-PECK-AML-CFT-Follow-up_Report_F_Srb.pdf [јун 2014].
- Ксг:** Plan i organizacija nastave za nastavni predmet Kolektivne stambene zgrade. *Arhitektonski fakultet, Podgorica, Univerzitet Crne Gore*. Доступно на <http://www.arhitektura.ucg.ac.me> [март 2013].
- Кст:** Шевић, И. *Култура становања* (Природа и друштво, 2. разред). Доступно на <http://www.slideshare.net/snezanaicsevic/2-16074692> [март 2013].
- Ксц:** Uvrnuti sport. *Krstarica*. Доступно на <http://www.krstarica.com> [мај 2014].
- Лкв:** Naša misija. *LKV Centar*. Доступно на <http://www.lkvcentar.com> [април 2013].
- Лкп:** Zašto kornjača i puž nose kuću na leđima? *Lukin portal*. Доступно на <http://www.pjesmicezadjecu.com> [мај 2014].
- Лс:** Kuhinja za ljubitelje nove klasike. *Lisa*. Доступно на <http://www.lisa.rs/moj-stan/inspiracija/4157-kuhinja-za-ljubitelje-nove-klasike.html> [авг. 2014].
- Луб:** Лу Брефор: Ко рано рани, две среће граби. *The World Bank: News* (српски). Доступно на <http://www.worldbank.org/sr/> [нов. 2013].
- Мб:** Kuhinje po meri. *MajstorBeograd.com*. Доступно на <http://www.majstorbeograd.com/Stolar/Kuhinje-po-meri.html> [авг. 2014].
- Меи:** O nama. *Miluks elektroinstalacije*. Доступно на <http://mdjurici0.wix.com/mtm-elektro#!about> [март 2013].
- Мен:** Kuća sa rotirajućim prostorijama. *Moj enterijer*. Доступно на <http://www.mojenterijer.rs> [март 2013].
- Мгх:** O zgradama, građevinskoj bruto površini, katastarskim česticama i postupku. *Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja Republike Hrvatske*. Доступно на <http://www.mgipu.hr> [јун 2012].
- Мзв:** Muzejska kuća. *Muzej Vojvodine*. Доступно на <http://www.muzejvojvodine.org.rs> [јун 2014].
- Ми:** Oprema i usluge. *Maximus inženjering, Nova Pazova*. Доступно на <http://www.maximus-inzenjering.com/> [март 2013].
- Мкт:** Kuća na prodaju. *Market* (Nekretnine: Kuće). Доступно на <http://www.market.ba> [нов. 2014].
- Мм:** *Mašinsko malterisanje Beograd i Srbija*. Доступно на <http://masinskomalterisanjebeograd.com> [март 2013].

- МНВ:** УН забринуте због хуманитарне ситуације у Украјини. *mojeNovosti.com*. 27. avgust 2014. Доступно на <http://novostin.rs.sr> [септ. 2014].
- МНС:** Трећи покушај продаје Дневника: Početna cena pala na 2,5 miliona evra. *Moj Novi Sad*. 25. septembar 2015. Доступно на <http://www.mojnovisad.com> [септ. 2015].
- ММЕ:** Volić, I. Naša kuća putujuća. *Moja mesta. My Places*. 15. decembar 2013. Доступно на <http://mojamesta.com> [септ. 2014].
- МОП:** Ћосић, М. *Историја о манастиру Озрен*. Манастир Озрен, Петрово. Доступно на <http://manastir-ozren.com> [јун 2043].
- МОС:** Кућа на продају. *Mali oglasi Srbije*. Доступно на <http://www.malioglasisrbija.com> [март 2013].
- МРК:** Клара Sol побједник ovogodišnjeg МИК-а. *Moja Rijeka*. 1. jul 2012. Доступно на <http://www.mojarijeka.hr> [септ. 2014].
- МСП:** Emotivni oproštaj Žoa Lovernja: Partizane moja – ti si moja ljubav prava, moja krv, moja kuća i porodica! *MozzartSport*. 24. jun 2014. Доступно на <http://www.mozzartsport.com> [нов. 2014].
- МХП:** Zodiјak – astrološko tumačenje horoskopa. *Moj horoskop*. Доступно на <http://www.moj-horoskop.com> [мај 2014].
- НДЛ:** Traljavnost srušila zgradu. *nadlanu: prvi srpski portal*. Доступно на <http://www.nadlanu.com> [април 2013].
- НДН:** Ustavni sud Republike Hrvatske: Rješenje U-II-2559/2006. *Narodne novine*. 27. veljača 2008. Доступно на <http://narodne-novine.nn.hr> [април 2013].
- НКЗ:** Куће Pag. *Nekretnine Zadar*. Доступно на <http://www.nekretninezadar.com> [нов. 2014].
- НКСБ:** Родић, З. (2003). Сеоска кућа и становање. *Народна култура Срба у XIX и XX веку: водич кроз сталну поставку*. Београд: Етнографски музеј у Београду.
- НН:** „Vaillant Group” preuzeo kompaniju „Cogenon”. *naslovi.net*. 11. мај 2012. Доступно на <http://www.naslovi.net> [март 2013].
- НПС:** Jakovljević, M. (2010). *Nepobedivo srce*. Beograd: Agencija TEA BOOKS.
- НРД:** Drvena kuća na deset spratova. *Naxi Radio On-line*. Доступно на <http://www.naxi.rs> [март 2013].
- НСКЛ:** Речник карлинга. *Национални савез за карлинг Србије*. Доступно на <http://www.curling.rs> [мај 2014].
- НСПЧ:** Раповић, V. *Novi Sad – Sankt Peterburg – Novi Sad čamcem*. Доступно на <http://tutanj.blogspot.rs> [септ. 2014].
- НХП:** Astrologija – Horoskop. *Natalni horoskop*. Доступно на <http://www.natalnihoroskop.com/> [мај 2014].
- НЦГ:** Kako nastaju rupe bez dna? *Nacionalna geografija, Srbija*. Доступно на <http://www.nationalgeographic.rs/> [април 2014].
- НЦР:** Буђење у европским одорама. *Србија – Национална ревија* 36. Доступно на <http://www.nacionalna-revija.com> [април 2013].
- НЦТ:** Pismo roditeljima. *Najlepši citati*. Доступно на <http://najljepsicitati.com> [окт. 2015].
- ЊШ1:** Оратија, apartmanska kuća od од 700 m². *njuškalo*. Доступно на <http://www.njuskalo.hr/nekretnine/> [април 2013].
- ЊШ2:** Samostojeća kuća, Jug, Čakovec. *njuškalo*. Доступно на <http://www.njuskalo.hr/nekretnine/> [јун 2014].
- ОМШ:** Dedić, A. (2009). *Osnovi mašinstva (sa primerima rešenih zadataka), I deo*. Beograd: Šumarski fakultet.
- ОПР:** Лазих, Н. (2014). *Опраштање*. Београд: Просвета.
- ОПШ:** Značenje kuća u natalnoj karti. *Opusteno.rs*. Доступно на <http://opusteno.rs> [мај 2014].
- ОСТ:** Šljivić, B. M. (1954). *Osteologija (poseban deo)*. Beograd: Naučna knjiga.
- ПЛО1:** Грабљивац вилинских крила. *Политика Online*. 4. август 2006. Доступно на <http://www.politika.rs> [јул 2014].

- ПЛО₂**: Декан оклева да позове полицију. *Политика Online*. 26. новембар 2014. Доступно на <http://www.politika.rs> [мај 2015].
- ПЛО₃**: Земљотрес истресао буџет Краљева. *Политика Online*. 3. новембар 2012. Доступно на <http://www.politika.rs> [март 2013].
- ПЛО₄**: Цео свет је моја кућа. *Политика Online*. 23. март 2016. Доступно на <http://www.politika.rs> [март 2016].
- ПЛН**: Кућа kod Rakićeve kafane. *Planet nekretnine*. Доступно на <http://planet-nekretnine.com> [март 2013].
- ПЉК**: Na prodaju namještena kuća u Sutomoгу. *patuljak.me*. Доступно на <http://www.patuljak.me> [април 2013].
- ПМЗ**: KPGM izveštaj: „Onlajn kockanje: kocka ili sigurica?“. *Personal magazin* (Kompjuterski techno-e-zine / Vaš lični vodič kroz svet novih tehnologija). 14. april 2010. Доступно на <http://www.personalmag.rs> [јун 2014].
- ПМК**: Kreditne kartice. *PlayMillion casino*. Доступно на <http://sr.playmillion.com/placanja/kreditne-kartice-sr/> [јун 2014].
- ПМФ**: Reč dekana. *Prirodno-matematički fakultet Univerziteta u Novom Sadu*. Доступно на <http://www.pmf.uns.ac.rs> [авг. 2015].
- ПНК**: Samostojeća kuća s pogledom na more. *Ponent nekretnine*. Доступно на <http://ponent.hr> [април 2013].
- ПОХ**: Kolumbić-Šćepanović, M. (1987). Crkva sv. Klementa na istoimenom otoku. *Prilozi povijesti otoka Hvara VIII/1*. Hvar: Centar za zaštitu kulturne baštine, 61–68.
- ПОМ**: Kofer: Šta videti u Senegalу. *Press Online Media*. 21. novembar 2011. Доступно на <http://m.pressonline.rs> [април 2014].
- Прј**: *Projektovanje 2: Stambena zgrada, osnovni oblici i terminologija*. (2012). Sarajevo: Arhitektonski fakultet u Sarajevу.
- ПрР₁**: Перуничих, др Б., Оснивање српског конзулата у Приштини 1890. *Пројекат Растко: Косово и Метохија*. Доступно на <http://www.rastko.org.rs> [март 2012].
- ПрР₂**: Историја манастира Грачанице. *Пројекат Растко: Косово и Метохија*. Доступно на <http://www.rastko.org.rs> [јун 2014].
- РВЉМ**: *Рад војвођанских музеја 18–19*. (1970). Нови Сад: Војвођански музеј.
- РЗС**: *Класификација врста грађевина*. (2005). Београд: Републички завод за статистику Србије. Доступно на <http://webrzs.stat.gov.rs/WebSite/userFiles/file/Gradjevinarstvo/mm152005.pdf> [фебр. 2007].
- РКЊ**: Којић, арх. Б. (1980). Развој куће и културе становања у селима Србије. *Гласник Етнографског музеја у Београду* 44, 53–74.
- РЛГ**: Seoska kuća, Lukarišće, grad Zagreb. *RealGro Real Estate*. Доступно на <http://hrvatska.realigro.rs> [мај 2013].
- РЛО₁**: Stan-apartman na prodaju. *Realitica oglasi*. Доступно на <http://www.realitica.com/hr> [нов. 2014].
- РЛО₂**: Кућа на продају. *Realitica oglasi*. Доступно на <http://www.realitica.com/hr> [нов. 2014].
- РТБН**: Osiguranje izigralo vlasnika Etno sela Stanišić. *Radio Televizija Bijeljina*. 27. jul 2013. Доступно на <http://www.rtvbn.com> [јун 2014].
- РТВ**: Rekonstruisano pozorište u Kikindi. *Radio Televizija Vojvodine*. 18. mart 2015. Доступно на <http://www.rtvbn.com> [април 2015].
- РТСП₁**: Kako je izgledala stara Srbija. *Svilen konac, Radio Televizija Republike Srpske*. 5. decembar 2013. Доступно на <http://lat.rtrs.rs> [јан. 2014].
- РТСП₂**: Konjević Polje: Još sva bošnjačka djeca ne idu u školu. *Radio Televizija Republike Srpske*. 23. septembar 2013. Доступно на <http://lat.rtrs.tv> [мај 2014].
- РТС**: Заборавили да ставе лифт у небодер?! *Радио-телевизија Србије*. 11. август 2013. Доступно на <http://xn--p1acc.xn--90a3ac/page/magazine/ci/story/501/Занимљивости/1375892/Заборавили+да+ставе+лифт+у+небодер%3F%201.html> [окт. 2013].

- Сат:** Evo ideje za Elenу Karaman Karić! Čik neka dizajnira svinjac za mangulicu i kuću za veверicu. *24 sata*. 28. avgust 2015. Доступно на <http://www.24sata.rs> [окт. 2015].
- Сбд:** Begović, M. (1952). *Sablasti u dvorcu*. Zagreb: Zora.
- Свш:** Arhiva (Fotografije i komentari). *Srednja vojna škola Kov Sarajevo*. Доступно на <http://izvidjaci14cete.free.fr/FB-2009-15b.pdf> [мај 2014].
- Сдт:** Foto za danas (2011-2013). *Srbija do Tokija*. Доступно на <http://srbijadotokija.com> [јун 2014].
- СГС:** Правилник о условима и нормативима за пројектовање стамбених зграда и станова. *Службени гласник Републике Србије* 58/2012. 13. јун 2012. Доступно на <http://www.icp-nis.co.rs> [април 2013].
- Сић:** Крсмановић, Т. *Сага о ...ићима*. Други том 1953–1965. Београдска кошава. Доступно на <http://enlite.org/sage/2.pdf> [април 2013].
- СкСб:** Црква Св. Апостола (Св. Петке). *Споменици културе у Србији*. Доступно на <http://spomenicikulture.mi.sanu.ac.rs/spomenik.php?id=324> [јун 2014].
- СлЈ:** *Službeni list Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije* 47. (1991). Beograd: Novinska ustanova „Službeni list SFRJ”.
- СмЗ:** Николић, Н. (2013). Народно градитељство — стамбена архитектура и култура становања у насељима општине Смедерево. *Смедеревски зборник* 4. Смедерево: Музеј у Смедереву. Доступно на <http://www.mus.org.rs/riznica/smederevski-zbornik/arhiva-tekstova> [окт. 2013].
- Смп:** Перуничкић, др Б. (1980). *Смедеревска Паланка и околина*. Скупштина општине Смедеревска Паланка.
- Смп:** Упутство доц. др В. Лојанице за писање семинарских радова из предмета Типологија 1: Становање. Школска 2007/2008. година. *Департаман за архитектуру Универзитета у Београду*. Доступно на http://prometheus.arh.bg.ac.rs/upload/0708/Osnovne_akademske_studije/semestar_03/Tipologija/seminarski%20tipologija%202007-08%20stanovanje.pdf
- Сно:** Prodajem plac 11 ari Altina (Zemun). *Srbija-Nekretnine.org*. Доступно на <http://srbija-nekretnine.org> [март 2013].
- Снс:** У potrazi za uspehom. *Sensa*. 6. avgust 2011. Доступно на <http://srbin.info> [мај. 2014].
- Снф:** Подгорица протест (15. дан): И поред кише све више људи у протесту. *Србин.инфо*. 12. октобар 2015. Доступно на <http://srbin.info> [нов. 2015].
- Сњз:** Knific Schaps, H. (2002). Pavšina kuća. *Senjski zbornik* 29. Senj, 327–342.
- Сод:** Dubai – atrakcije. *Super Odmor*. Доступно на <http://www.superodmor.rs> [март 2013].
- Соз:** Стевановић, М. (2014). *Сачувано од заборава (Фотомонографија о народним обичајима житеља Медвеђе)*. Друго допуњено издање. Медвеђа: Туристичка организација општине Медвеђа.
- Спк:** Karling. *SportKlub*. Доступно на <http://www.sportklub.info> [мај 2014].
- Спл:** Babić za Sportal.rs: Nije tačno da su nas izbacili iz stana!. *Sportal.rs*. Доступно на <http://www.sportal.rs/> [април 2013].
- Спц:** Свети Николај Жички: Спасење душе. *Српска православна црква светих Петра и Павла у Атланти*. Доступно на <http://www.atlantasrbs.com> [мај 2014].
- Срб:** Неке куће трају, а неке не трају: Западна капија Београда. *Сербум: електронски магазин за културу и образовање*. 18. септембар 2009. Доступно на <http://serbum.com> [април 2013].
- ССАБ:** Kamen temeljac za karling centar u Surčinu. *SSAB. Sportski savez Beograda*. Доступно на <http://www.sportskisavezbeograda.org.rs> [септ. 2015].
- Стб:** Radujem se večnom životu. *Sionska truba*. Доступно на <http://siont.net> [мај 2014].
- Сун:** Betonski termoizolacioni blokovi. *SU Nedeljnik (oglasi024.com)*. Доступно на <http://www.oglasio24.com> [март 2013].

- Суп:** Ćatić, R. i Ćatić, A. (2009). *Strategije učenja i poučavanja*. Zenica: Pedagoški fakultet.
- ТГФ:** Svi se krste kad je vide: Da li je ovo najčudnija kuća u Srbiji?. *Telegraf*. 15. april 2014. Доступно на <http://www.telegraf.rs> [мај 2014].
- ТДД:** Energetski certifikat. *T. D. D. Gradnja d.o.o.* Доступно на <http://www.tddgradnja.hr/> [дец. 2013].
- ТЗМ:** *Turizam (naučno-stručni časopis iz turizma)* 7. (2003). Novi Sad: Prirodno-matematički fakultet, Departman za geografiju, turizam i hotelijerstvo.
- ТИО:** Техничко и информатичко образовање: Материјали за облагање, изолацију и инсталацију. *Основна школа „Ђура Јакшић”, Београд*. Доступно на <http://ucimotehnicko.wordpress.com/> [дец. 2013].
- ТКТ:** Davor Vadrov: Мајка. *tekstove*. Доступно на <http://tekstove.ga> [мај 2015].
- ТМђ:** Манастир Драговић. *Тронеђа*. 2. јануар 2011. Доступно на <http://tromedja.rs> [јун 2014].
- ТОљ:** Поднемић. *Туристичка организација општине Љубовија*. Доступно <http://www.turistickaorganizacija ljubovija.rs> [јун 2014].
- ТОп:** 10 velebnih građevina koje ulivaju strahopoštovanje. *Top 10*. Доступно на <http://www.top10.bajweb.com/> [март 2013].
- ТОТ:** О Тополи: Историја. *Туристичка организација „Опленац” Топола*. Доступно на <http://www.topola orlenac.org.rs> [јун 2014].
- ТОћ:** Музеј „Хореум Марги”. *Туристичка организација општине Ђуприја*. Доступно на <http://turizam.cuprija.rs/muzej.html> [септ. 2014].
- ТПС:** Dvorac Marcibanji-Karačonji – od prijema i balova do siromaštva i neizvesnosti. *Top Srbija*. Доступно на <http://www.topsrbija.com> [март 2016].
- ТПу:** Младеновић, Б. (2007). *Топлички устанак 1917: збирка докумената*. Београд: Историјски институт.
- ТРК:** Zola, E. (2010). *Tereza Raken*. Beograd: Agencija TEA BOOKS.
- УНБ:** Dano (2002). *Uzrok i nastanak svih bolesti: Što čovjek sije, to će žeti*. Zagreb: Univerzalni život.
- УР:** Višerodična kuća Eliška. *URSA uralita: izolacija za bolju budućnost*. Доступно на <http://www.ursa.rs> [март 2013].
- УЧВ:** Тишма, А. (1977). *Употреба човека*. Beograd: Nolit.
- ФАЈ:** Дероко, А. (1964). *Фолклорна архитектура у Југославији*. Београд: Научна књига.
- ФФ:** Годишњи план и програм рада 2014/2015. година. Септембар 2014. Београд: ОШ „Филип Филиповић”. Доступно на http://www.filipfilipovic.edu.rs/stories/downloads/Skolski_program/Godisnji_plan.pdf [јун 2015].
- ФРМ:** Matković, M. (1968). *Forum*. Zagreb: Izdavački zavod Jugoslavenske akademije.
- ФРП:** Duhovne šansone. *Franjevačka provincijencija Presvetog Otkupitelja*. Split. Доступно на <http://www.franjevci-split.hr> [мај 2014].
- ФТЛ:** Преминуо Жарко Кеџман. *Фронтал*. 27. септембар 2011. Доступно на <http://www.frontal.ba> [мај 2014].
- ХЕК:** Кућа. *Hrvatska enciklopedija, Mrežno izdanje*. (2013–2014). Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Доступно на <http://www.enciklopedija.hr> [фебр. 2014].
- ХЕСз:** Stambene zgrade. *Hrvatska enciklopedija, Mrežno izdanje*. (2013–2014). Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Доступно на <http://www.enciklopedija.hr> [фебр. 2014].
- ХЛО:** Ksenija Mijatović: Magija porodičnog sklada. *Hello!*. 23. oktobar 2011. Доступно на <http://www.hello magazin.rs> [мај 2014].
- ХТГ:** Živković, Z. (2013). *Hrvatsko tradicijsko graditeljstvo (Croatian traditional architecture)*. Zagreb: Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine.

- ЦЕЕ:** *Uvođenje solarnih sistema za toplu vodu na tržište u regionu Tuzle, Bosna i Hercegovina*. Konačni izvještaj, decembar 2011. CEE: Centar za ekologiju i energetiku, Tuzla. Доступно на <http://www.ekologija.ba> [март 2013].
- ЦИ:** Cevne instalacije. *Virtualni grad*. Доступно на <http://www.virtualnigrad.com> [јан. 2011].
- ЦКИ:** Povijest grada. *Centar za kulturu, informisanje i civilni sektor Donji Miholjac*. Доступно на <http://www.dmiholjac-ckics.hr> [мај 2014].
- ЦОВ:** Slobodan Manojlović: Svaka svirka je novo putovanje u nepoznato. *Crna ovca*. 26. septembar 2013. Доступно на <http://blacksheep.rs> [мај 2014].

Л и т е р а т у р а

- Абера 2006:** Aberra, D. A. (2006). The Hierarchical Relationship of Words: Superordinate, Hyponym and Subordinate. In R. Kirchner (ed.), *The University of Alberta Working Papers in Linguistics* 1. Edmonton, California: Department of Linguistics, University of Alberta, 1–11. Доступно на <http://www.linguistics.ualberta.ca/Research/WorkingPapers/UAWPLArchive/Volume12006.aspx> [фебр. 2008].
- Ајрис и др. 2009:** Iris, M. A., Litowitz, B. E. & Evens, M. (2009). Problems of the Part-Whole Relation. In M. W. Evens (ed.), *Relational Models of the Lexicon: Representing Knowledge in Semantic Networks*. New York: Cambridge University Press, 261–288.
- Алан 1986:** Allan, K. (1986). *Linguistic Meaning* 1. London, New York: Routledge & Kegan Paul Inc.
- Аткинс и Рандел 2008:** Atkins, B. T. S. & Rundell, M. (2008). *The Oxford Guide to Practical Lexicography*. New York: Oxford University Press Inc.
- Бак 2009:** Baak, J. van (2009). *The House in Russian Literature: A Mythopoetic Exploration*. Amsterdam and New York: Editions Rodopi B. V.
- Барјактаровић 2009:** Barjaktarović, M. (2009). Hiponimija i meronimija u jeziku mašinske struke: Koliko su pouzdani semantički markeri?. *Jezici i kulture u kontaktu (Zbornik radova)*. Podgorica: Institut za strane jezike, 29–35.
- Батлер 2003:** Butler, C. S. (2003). *Structure and Function: A Guide to Three Major Structural-Functional Theories; Part 2: From Clause to Discourse and Beyond*. Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins.
- Берндт 1969:** Berndt, R. (1969). Lexical Contrastive Analysis. *Brno Studies in English* 8. Brno: Masaryk University, 31–36. Доступно на http://www.phil.muni.cz/plonedata/wkaa/BSE/BSE_1969-08_Scan/BSE_08_04.pdf [септ. 2008].
- Блумфилд 1966:** Bloomfield, L. (1966). *Language*. New York, Chicago, San Francisco and Toronto: Holt, Rinehart and Winston.
- Богutowaц 2008:** Bogutovac, A. (2008). Razvoj definicija pojmova astronomija, fizika i matematika u hrvatskim jednojezičnim rječnicima. *Studia Lexicographica* 2/1(2). Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 51–75. Доступно на http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=163204 [нов. 2010].
- Брајичић 1996:** Brajičić, R. (1996). Opći pojmovi „slavu Božju kazuju”. *Obnovljeni život (časopis za filozofiju i religijske znanosti)* 51 (3). Zagreb: Filozofsko teološki institut, 191–200. Доступно на <http://hrcak.srce.hr> [мај 2010].
- Браун 1976:** Brown, C. H. (1976). General Principles of Human Anatomical Partonomy and Speculations on the Growth of Partonomic Nomenclature. *American Ethnologist* 3/3, 400–424.
- Браун 2002:** Brown, C. H. (2002). Paradigmatic Relations of Inclusion and Identity II: Meronymy. In D. A. Cruse (ed.), *Lexicology: An International Book on the Nature and Structure of Words and Vocabulary* 1. Berlin, New York: de Gruyter, 480–485.
- Бугарски 1979:** Bugariski, R. (1979). Uvod u čitanje Vorfa. U B. L. Vorf *Jezik, misao i stvarnost*. Beograd: Biblioteka XX vek, Beogradski izdavačko-grafički zavod, 5–25.

- Бугарски 1990:** Bugarski, R. (1990). Integralna kontrastivna analiza. *Kontrastivna jezička istraživanja (Zbornik radova)*. Novi Sad: Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski fakultet, 58–62.
- Бугарски 1991:** Bugarski, R. (1991). *Uvod u opštu lingvistiku*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Novi Sad: Zavod za izdavanje udžbenika.
- Бугарски 1996а:** Bugarski, R. (1996). *Jezik i lingvistika*. Drugo izdanje. Beograd: Čigoja štampa, XX vek.
- Бугарски 1996б:** Bugarski, R. (1996). *Lingvistika o čoveku*. Drugo izdanje. Beograd: Čigoja štampa, XX vek.
- Бугарски 1996в:** Bugarski, R. (1996). *Lingvistika u primeni*. Beograd: Čigoja štampa, XX vek.
- Букумирић 2006:** Букумирић, М. *Терминологија куће и покућства у северној Метохији*. Српски дијалектолошки зборник LIII. Београд: САНУ, Институт за српски језик САНУ.
- Велер 2010:** Weller, K. (2010). *Knowledge Representation in the Social Semantic Web*. Berlin and New York: Walter de Gruyter GmbH & Co.
- Винстон и др. 1987:** Winston, M. E., Chaffin, R. & Herrmann, D. (1987). A Taxonomy of the Part-Whole Relations. *Cognitive Science* 11, 417–444.
- Вјежбицка 2006:** Wierzbicka, A. (2006). *English: Meaning and Culture*. New York: Oxford University Press.
- Влајић-Поповић 2005:** Влајић-Поповић, Ј. (2005). Зашто се каже ... Кућа. *Политикин забавник* 2808, 2. децембар 2005. Београд: Политика. Доступно на <http://politikin-zabavnik.rs/> [окт. 2014].
- Ворф 1979:** Vorf, B. L. (1979). *Jezik, misao i stvarnost*. Beograd: Biblioteka XX vek, Beogradski izdavačko-grafički zavod.
- Вуковић 1988:** Вуковић, Г. (1988). *Терминологија куће и покућства у Војводини*. Нови Сад: Филозофски факултет, Институт за јужнословенске језике.
- Герстл и Прибенау 1995:** Gerstl, P. & Pribbenow, S. (1995). Midwinters, End Games, and Body Parts: A Classification of Part-Whole Relations. *International Journal of Human-Computer Studies* 43/5–6, 865–889.
- Герстл и Прибенау 1996:** Gerstl, P. & Pribbenow, S. (1996). A Conceptual Theory of Part-Whole Relations and Its Applications. *Data and Knowledge Engineering* 20, 305–322.
- Гортан-Премк 1997:** Гортан-Премк, Д. (1997). *Полисемија и организација лексичког система у српскоме језику*. Београд: Институт за српски језик САНУ.
- Гортан-Премк 2013:** Гортан-Премк, Д. С. (2013). О лексикографској дефиницији и систему лексикографских дефиниција у једнојезичном речнику. *Zbornik u čast Veri Vasić: Leksika – gramatika – diskurs*. Novi Sad: Filozofski fakultet Univerziteta u Novom Sadu, 31–39.
- Грифитс 2006:** Griffiths, P. (2006). *An Introduction to English Semantics and Pragmatics*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Делмонте 2007:** Delmonte, R. (2007). *Computational Linguistic Text Processing: Logical Form, Semantic Interpretation, Discourse Relations and Question Answering*. New York: Nova Science Publishers, Inc.
- Дешић 1990:** Dešić, M. (1990). *Iz srpskohrvatske leksike*. Nikšić: NIO „Univerzitetska riječ”.
- Дешић 2008:** Дешић, М. (2008). Лексичко и граматичко значење и српски акценат. *Зборник Матице српске за славистику* 73. Нови Сад: Матица српска, 107–113.
- Дилпарић 2006:** Дилпарић, Б. (2006). *Контрастивна анализа назива за воће и поврће у енглеском и српском језику*. Необјављени магистарски рад. Београд: Филолошки факултет Универзитета у Београду.
- Дилпарић 2007а:** Дилпарић, Б. (2007). Неки од приступа у проучавању значења: кратак преглед. *Зборник радова Филозофског факултета XXXVI* (2006). Косовска Митровица: Филозофски факултет, 419–432.

- Дилпарић 2007б:** Dilparić, B. (2007). O prototipnim strukturama kategorija voća i povrća u srpskoj i američkoj kulturi. *Interkatedarska konferencija anglističkih katedri, Niš 2006: Zbornik radova*. Niš: Filozofski fakultet, 141–156.
- Дилпарић 2008:** Дилпарић, Б. (2008). Како то језик сече велики семантички колач. *Зборник радова Филозофског факултета XXXVII* (2007). Косовска Митровица: Филозофски факултет, 109–124.
- Дилпарић 2011:** Дилпарић, Б. (2011). Унутрашња структура категорије ДЕЛОВИ КУЋЕ. *Филолог: часопис за језик, књижевност и културу* 4. Бања Лука: Универзитет у Бањој Луци, Филолошки факултет, 132–146.
- Дилпарић 2012а:** Дилпарић, Б. (2012). О меронимији. *Зборник радова Филозофског факултета XLII/1*. Косовска Митровица: Филозофски факултет Универзитета у Приштини, 279–307.
- Дилпарић 2012б:** Dilparić, B. (2012). Semantic Organization of the HOUSE PARTS Category as Perceived by American Subjects. *Превод у систему компаративних изучавања националне и стране књижевности и културе (Међународни тематски зборник радова)*. Косовска Митровица: Филозофски факултет Универзитета у Приштини, 285–298.
- Дилпарић 2012в:** Dilparić, B. (2012). Semantička organizacija delova kuće prema srpskim i američkim ispitanicima. *Philologia: Naučno-stručni časopis za jezik, književnost i kulturu* 10. Beograd: Philologia, 49–59.
- Дилпарић 2013:** Дилпарић, Б. (2013). О контрастирању језика, још једном. *Зборник радова Филозофског факултета XLIII/2*. Косовска Митровица: Филозофски факултет Универзитета у Приштини, 559–576.
- Дилпарић 2014а:** Дилпарић, Б. (2014). Критеријуми за одређивање меронимије денотата ‘кућа’ у фази одабира и организације истраживачке грађе: проблеми и дилеме. *Зборник радова Филозофског факултета XLIV/2*. Косовска Митровица: Филозофски факултет Универзитета у Приштини, 335–369.
- Дилпарић 2014б:** Дилпарић, Б. (2014). О (могућем) опсегу категорије HOUSE. *Зборник радова Филозофског факултета XLIV/3*. Косовска Митровица: Филозофски факултет Универзитета у Приштини, 115–172.
- Дилпарић 2015:** Dilparić, B. (2015). Some Features of a Typical House as Perceived by Native Speakers of English and of Serbian. *Collection of Papers of the Faculty of Philosophy of Priština / Зборник радова Филозофског факултета Универзитета у Приштини XLV/3*. Kosovska Mitrovica: University of Priština, Faculty of Philosophy, 169–187.
- Димитријевић 1977:** Dimitrijević, N. R. (1977). Problems and Implications of Contrastive Analysis of Vocabulary and Culture. In J. Fisiak (ed.), *Papers and Studies in Contrastive Linguistics 7*. Poznan: Adam Mickiewicz University, 133–144.
- Драгићевић 1996:** Драгићевић, Р. (1996). О неким парадигматским лексичким скуповима. *Наш језик XXXI/1–5*. Београд, 96–106.
- Драгићевић 1999:** Драгићевић, Р. (1999). Таксономија и меронимија. *Свет речи: средњошколски часопис за српски језик и књижевност* 9–12. Београд, 74.
- Драгићевић 2005:** Драгићевић, Р. (2005). Један модел за разрешавање појмовне и термилошке неусаглашености у вези са елементима лексичког значења. *Научни састанак слависта у Вукове дане 35/3*. Београд, 77–85.
- Драгићевић 2007:** Драгићевић, Р. (2007). *Лексикологија српског језика*. Београд: Завод за уџбенике.
- Ђорђевић 2004:** Ђорђевић, Р. (2004). *Uvod u kontrastiranje jezika*. Šesto izdanje. Beograd: Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu.

- Ђуровић 2002:** Ђуровић, С. Ж. (2002). *Деривациони системи именица које означавају кућу и њене делове*. Необјављени магистарски рад. Београд: Филолошки факултет Универзитета у Београду.
- Ејчисон 2003:** Aitchison, J. (2003). *Words in the Mind. An Introduction to the Mental Lexicon*. John Wiley & Sons, Inc.
- Жиц-Фукс 1990а:** Žic-Fuchs, M. (1990). Kognitivna semantika: konceptualno-prototipne teoretske postavke. *SOL: Lingvistički časopis* 10–11. Zagreb: Filozofski fakultet, 95–106.
- Жиц-Фукс 1990б:** Žic-Fuchs, M. (1990). Kontrastiranje leksika i leksičke praznine. *Kontrastivna jezička istraživanja (Zbornik radova)*. Novi Sad: Filozofski fakultet, 69–72.
- Згуста 1971:** Zgusta, L. (1971). *Manual of Lexicography*. Praha: Academia (и у преводу Д. Шипке: Zgusta, L. (1991). *Priručnik leksikografije*. Sarajevo: Svjetlost, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva).
- Зринка 2007:** Zrinka, J. (2007). Načela određivanja sinonima. U J. Mojsceva-Guševa i dr. (ur.) *Filološke studije* 5/2. Skopje, Perm, Ljubljana i Zagreb: Univerzitet Sv. Kiril i Metodije, Skoplje, 209–221.
- Ивир 1983:** Ivir, V. (1983). A Translation-Based Model of Contrastive Analysis. In K. Sajavaara (ed.), *Jyväskylä Cross-Language Studies 9*. Jyväskylä: University of Jyväskylä, 171–178.
- Ивир 1985:** Ivir, V. (1985). *Teorija i tehnika prevođenja (udžbenik za III i IV razred srednjeg obrazovanja prevodilačke struke)*. Drugo izdanje. Sremski Karlovci: Centar „Karlovačka gimnazija”, Novi Sad: Zavod za izdavanje udžbenika u Novom Sadu.
- Ивић 1982:** Ивић, М. (1982). О „регуларној полисемији” у лексиколошкој теорији и лексикографској пракси. *Лексикологија и лексикографија (Зборник реферата)*. Београд и Нови Сад: САНУ, Институт за јужнословенске језике Филозофског факултета у Новом Саду, Филолошки факултет у Београду, 77–81.
- Ивић 1994:** Ivić, M. (1994). *Pravci u lingvistici*. Sedmo izdanje. Beograd: Slovoграф.
- Ивић 2006:** Ивић, М. (2006). Когнитивни аспекти феномена партонимије. *Зборник Матице српске за славистику* 70. Нови Сад: Матица српска, 13–19.
- Кевечеш 2002:** Kövecses, Z. (2002). *Metaphor: A Practical Introduction*. New York: Oxford University Press.
- Кемпсон 1979:** Kempson, R. M. (1979). *Semantic Theory*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Кернс 2006:** Kearns, K. (2006). Lexical Semantics. In B. Arts & A. McMahon (eds.), *The Handbook of English Linguistics*. Blackwell Publishing Ltd, 557–580.
- Кликовац 2004:** Klikovac, D. (2004). *Metafore u mišljenju i jeziku*. Beograd: XX vek.
- Кликовац 2006:** Klikovac, D. (2006). *Semantika predloga. Studija iz kognitivne lingvistike*. Drugo izdanje. Beograd: Filološki fakultet.
- Ковачевић 1999:** Ковачевић, М. (1999). Метонимија и синегдоха. *Српски језик* IV/1–2. Београд, 171–203.
- Коплстон 1991:** Koplston, F. (1991). *Istorija filozofije I: Grčka i Rim*. Drugo izdanje. Beograd: Beogradski izdavačko-grafički zavod.
- Кристал 1988:** Kristal, D. (1988). *Enciklopedijski rečnik moderne lingvistike*. Beograd: Nolit.
- Крофт и Круз 2004:** Croft, W. & Cruse, D. A. (2004). *Cognitive Linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Круз 1979:** Cruse, D. A. (1979). On the Transitivity of the Part-Whole Relation. *Journal of Linguistics* 15. Cambridge: Cambridge University Press, 29–38.
- Круз 1995:** Cruse, D. A. (1995). *Lexical Semantics*. Second Edition. Cambridge: Cambridge University Press.

- Круз 2002:** Cruse, D. A. (2002). Hyponymy and Its Varieties. In R. Green, C. A. Bean & S. H. Myaeng (eds.), *The Semantics of Relationships: An Interdisciplinary Perspective*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers, 3–22.
- Круз 2004а:** Cruse, D. A. (2004). *Meaning in Language. An Introduction to Semantics and Pragmatics*. Oxford: Oxford University Press.
- Круз 2004б:** Cruse, D. A. (2004). The Lexicon. In M. Aronoff & J. Rees-Miller (eds.), *The Handbook of Linguistics*. Blackwell Publishing Ltd., 238–264.
- Круз 2006:** Cruse, A. (2006). *A Glossary of Semantics and Pragmatics*. Edinburgh: Edinburgh University Press Ltd.
- Куртеш 2006а:** Kurteš, S. (2006). Contrastive Analysis. *An Encyclopaedia of the Arts* 4/9. Lagos: Faculty of Arts, Lagos State University, 830–839.
- Куртеш 2006б:** Kurteš, S. (2006). Contrastive Analysis at Work: Theoretical Considerations and Their Practical Application. *Signum: Estudos da Linguagem* (Volume Temático: Lingüística Contrastiva 9/1). Centro de Letras e Ciências Humanas, Universidade Estadual de Londrina, 111–140.
- Куртеш 2009:** Kurteš, S. (2009). New Horizons for Contrastive Analysis: Grammatical Prototypes as Tertium Comparationis. In A. Tsangalidis (ed.), *Selected Papers from the 18th International Symposium on Theoretical and Applied Linguistics*. Aristotle University of Thessaloniki, 233–241.
- Кучора и Козби 1989:** Kuczora, P. W. & Cosby, S. J. (1989). Implementation of Meronymic (Part–Whole) Inheritance for Semantic Networks. *Knowledge-Based Systems* 2/4. Butterworth & Co (Publishers) Ltd, 219–227.
- Кшешовски 1990:** Krzeszowski, T. P. (1990). *Contrasting Languages. The Scope of Contrastive Linguistics*. Berlin and New York: Mouton de Gruyter.
- Ладо 1957:** Lado, R. (1957). *Linguistics Across Cultures. Applied Linguistics for Language Teachers*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Лажонс 1977:** Lyons, J. (1977). *Semantics I–II*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Лажонс 1995а:** Lyons, J. (1995). *Introduction to Theoretical Semantics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Лажонс 1995б:** Lyons, J. (1995). *Linguistic Semantics: An Introduction*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Левандовска-Томашчик 2007:** Lewandowska-Tomashchyk, B. (2007). Polysemy, Prototypes, and Radial Categories. In D. Geeraerts & H. Cuyckens (eds.), *The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics*. New York: Oxford University Press, 139–168.
- Левин и др. 2001:** Lewin, B. A., Fine, J. & Young, L. (2001). *Expository Discourse: A Genre-Based Approach to Social Science Research Text*. London, New York: Continuum.
- Лејкоф 1987:** Lakoff, G. (1987). *Women, Fire, and Dangerous Things. What Categories Reveal about the Mind*. Chicago and London: The University of Chicago Press.
- Лејкоф и Џонсон 2003:** Lakoff, G. & Johnson, M. (1987). *Metaphors We Live By*. Chicago and London: The University of Chicago Press.
- Липка 1986:** Lipka, L. (1986). Semantic Features and Prototype Theory in English Lexicology. In D. Kastovsky & A. Szwedek (eds.), *Linguistics across Historical and Geographical Boundaries*. Berlin, New York and Amsterdam: Mouton de Gruyter, 85–94.

- Липка 2002:** Lipka, L. (2002). *English Lexicology: Lexical Structure, Word Semantics & Word-Formation*. Tübingen: Narr.
- Лич 1990:** Leech, G. (1990). *Semantics*. Second Edition. London: Penguin Books.
- Макаи 1972:** Makkai, A. (1972). *Idiom Structure in English*. The Hague and Paris: Mouton.
- Макарти 1996:** McCarthy, M. (1996). *Vocabulary*. Oxford: Oxford University Press.
- Марковић 1991:** Марковић, Р. (1991). Гранање значења речи које означавају кућу и њене делове. *Наш језик* XXIX/1–2. Београд: Институт за српски језик САНУ, 55–76.
- Мартин 1992:** Martin, J. R. (1992). *English Text: System and Structure*. Philadelphia and Amsterdam: John Benjamins.
- Марфи 1991:** Murphy, G. L. (1991). Parts in Object Concepts: Experiments with Artificial Categories. *Memory and Cognition* 19/5, 423–438.
- Марфи 2003:** Murphy, M. L. (2003). *Semantic Relations and the Lexicon: Antonymy, Synonymy and Other Paradigms*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Марфи 2006:** Murphy, M. L. (2006). Meronymy. In K. Brown (ed.), *Encyclopedia of Language and Linguistics* 8. Second Edition. Oxford: Elsevier Ltd., 13–15.
- Марфи и Коскела 2010:** Murphy, M. L. & Koskela, A. (2010). *Key Terms in Semantics*. London and New York: Continuum International Publishing Group.
- Матијашевић 1982:** Матијашевић, Ј. (1982). О синонимији и синонимима. *Лексикографија и лексикологија (Зборник реферата)*. Београд и Нови Сад: САНУ, Институт за српскохрватски језик, Институт за јужнословенске језике Филозофског факултета у Новом Саду, Матица српска, Филолошки факултет у Београду.
- Менац 1970–1971:** Менац, А. (1970–1971). О структури фразеологизама. *Jezik: Časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 1. Zagreb: Hrvatsko filološko društvo, 1–4.
- Мервис и др. 1976:** Mervis, C. B., Catlin, J. & Rosch, E. (1976). Relationships Among Goodness-of-Example, Category Norms, and Word Frequency. *Bulletin of the Psychonomic Society* 7/3, 283–297.
- Мервис и Рош 1981:** Mervis, C. B. & Rosch, E. (1981). Categorization of Natural Objects. *Annual Review of Psychology* 32, 89–115.
- Милер 1990:** Miller, G. A. (1990). Nouns in WordNet: A Lexical Inheritance System. *International Journal of Lexicography* 3/4. Oxford: Oxford University Press, 245–264.
- Милер 1998:** Miller, G. A. (1998). Nouns in WordNet. In C. Fellbaum (ed.), *WordNet: An Electronic Lexical Database*. Massachusetts Institute of Technology, 23–46.
- Михаиловић 1977:** Михаиловић, Јб. (1977). Упоредно проучавање српскохрватског и енглеског језика као проблем лингвистичког метода. *Научни састанак слависта у Вукове дане* 1. Београд, 21–25.
- Михаиловић 1980:** Mihailović, Lj. (1980). Lingvistički pojam kontrasta. *Kontrastivna jezička istraživanja (Zbornik radova)*. Novi Sad: Filozofski fakultet, 11–14.
- Мршевић-Радовић 1987:** Мршевић-Радовић, Д. (1987). *Фразеолошке глаголско-именичке синтагме у савре-меном српскохрватском језику*. Београд: Филолошки факултет Београдског универзитета.
- Најда 1975:** Nida, E. A. (1975). *Componential Analysis of Meaning. An Introduction to Semantic Structures*. The Hague and Paris: Mouton.
- Николић и Николић 2011:** Николић, М., и Николић, М. (2011). *Српски језик и језичка култура: за 4. разред основне школе*. Београд: Завод за уџбенике.

- Николић 2013:** Николић, Н. (2013). Народно градитељство — стамбена архитектура и култура становања у насељима општине Смедерево. *Смедеревски зборник* 4. Смедерево: Музеј у Смедереву.
- Озгуд 1966:** Osgood, C. E. (1966). Language Universals and Psycholinguistics. In J. H. Greenberg (ed.), *Universals in Language*. Cambridge, Massachusetts: MIT Press, 299–322.
- Орна-Монтисинос 2010а:** Orna-Montisinos, C. (2010). Hyponymy Relations in Construction Textbooks: A Corpus-Based Analysis. In M. L. Gea-Valor, I. García-Izquierdo & M. J. Esteve (eds.), *Linguistic and Translation Studies in Scientific Communication*. Bern: Peter Lang AG, International Academic Publishers, 91–114.
- Орна-Монтисинос 2010б:** Montisinos, C. (2010). The Parts of the Building: Meronymy in the Discourse of Construction Engineering. *Estudios Ingleses de la Universidad Complutense* 18. Madrid: Universidad Complutense de Madrid, 11–34.
- Орна-Монтисинос 2011:** Orna-Montisinos, C. (2011). Words and Patterns: Lexico-Grammatical Patterns and Semantic Relations in Domain-Specific Discourse. *Revista Alicantina de Estudios Ingleses* 24. RUA, Universitat d'Alacant, 213–233. Доступно на <http://rua.ua.es/dspace/handle/10045/22604> [септ. 2012].
- Палмер 1993:** Palmer, F. R. (1993). *Semantics*. Second Edition. Cambridge: Cambridge University Press.
- Прибенау 1997:** Pribbenow, S. (1997). What's a Part? On Formalizing Part-Whole Relations. In C. Freksa, M. Jantzen & R. Valk (eds.), *Foundations of Computer Science: Potential – Theory – Cognition (Lecture Notes in Computer Science)* 1337. Springer, 399–406.
- Прибенау 2002:** Pribbenow, S. (2002). Meronymic Relationships: From Classical Mereology to Complex Part-Whole Relations. In R. Green, C. A. Bean & S. H. Myaeng (eds.), *The Semantics of Relationships: An Interdisciplinary Perspective*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers, 35–50.
- Прис 1998:** Priss, U. E. (1998). The Formalization of WordNet by Methods of Relational Concept Analysis. In C. Fellbaum (ed.), *WordNet: An Electronic Lexical Database*. Cambridge, Massachusetts: MIT Press, 179–196.
- Прћић 1992:** Prčić, T. (1992). *Transkipcioni rečnik engleskih ličnih imena*. Beograd: Nolit.
- Прћић 1997:** Prčić, T. (1997). *Semantika i pragmatika reči*. Sremski Karlovci, Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića.
- Прћић 2004:** Prčić, T. (2004). *Englesko-srpski rečnik geografskih imena*. Novi Sad: Zmaj (Novi Sad: SCAN studio).
- Прћић 2005:** Prčić, T. (2005). *Engleski u srpskom*. Novi Sad: Zmaj (Petrovaradin: Alfagraf).
- Прћић 2008а:** Прћић, Т. (2008). Лексичко значење између семантичке непотпуности и прагматичког употпуњења. У М. Радовановић и П. Пипер (ур.), *Семантичка проучавања српског језика*. Београд: Српска академија наука и уметности, Одељење језика и књижевности, 292–300.
- Прћић 2008б:** Prčić, T. (2008). *Novi transkipcioni rečnik engleskih ličnih imena*. Drugo izdanje. Novi Sad: Zmaj.
- Раден и Дирвен 2007:** Radden, G. & Dirven, R. (2007). *Cognitive English Grammar*. Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Радић-Бојанић и Халупка-Решетар 2014а:** Radić-Bojanić, B. B., i Halupka-Rešetar, S. J. (2014). Polisemija leksema *house* u engleskom i *kuća* u srpskom jeziku. *Вишезначност у језику*. Зборник радова са VIII међународног научног скупа „Српски језик, књижевност, уметност”, одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу (25-26. X 2013), Књига I. Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 333–344.

- Радић-Бојанић и Халупка-Решетар 2014б:** Radić-Bojanić, B., i Halupka-Rešetar, S. (2014). Višeznačnost leksema *door* i *window* u engleskom i *vrata* i *prozor* u srpskom jeziku. *Susret kultura*. Zbornik radova. Novi Sad: Filozofski fakultet, 347–357.
- Радовановић 1986:** Radovanović, M. (1986). *Sociolingvistika*. Drugo izdanje. Novi Sad: Književna zajednica Novog Sada, Dnevnik.
- Радовановић 2008:** Радовановић, М. (2008). Фази логика у лингвистици: темељни појмовник и систематизација. У М. Радовановић и П. Пипер (ур.), *Семантичка проучавања српског језика*. Београд: Српска академија наука и уметности, Одељење језика и књижевности, 11–44.
- Радфорд и др. 2009:** Radford, A., Atkinson, M., Britain, D., Clahsen, H. & Spencer, A. (2009). *Linguistics: An Introduction*. Second Edition. Cambridge: Cambridge University Press.
- Расулић 2004:** Rasulić, K. (2004). *Jezik i prostorno iskustvo. Konceptualizacija vertikalne dimenzije u engleskom i srpskohrvatskom jeziku*, Beograd: Filološki fakultet.
- Рафаели 2007:** Raffaelli, I. (2007). Neka načela ustroja polisemnih leksema. *Filologija* 48. Zagreb, 135–172.
- Риђановић 1978:** Riđanović, M. (1978). Putevi kontrastivne lingvistike. *Godišnjak Saveza društava za primenjenu lingvistiku Jugoslavije 2*. Beograd: Savez društava za primenjenu lingvistiku Jugoslavije, 81–100.
- Риђановић 1985:** Riđanović, M. (1985). *Jezik i njegova struktura*. Sarajevo: Svjetlost, OOUR Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Ристић 1993:** Ристић, С. (1993). Лексички систем и лексичко значење. *Наш језик* XXIX/3–4. Београд: Институт за српски језик САНУ, 229–234.
- Ристић 2013:** Ристић, Г. (2013). *Соматизми у немачкој и српској фразеологији (Контрастивна истраживања)*. Необјављена докторска дисертација. Нови Сад: Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду.
- Ристић и Лазић-Коњик 2012:** Ристић, С., и Лазић-Коњик, И. (2012). *Дом* у српском језику (рад изложен на VI EUROJOS конференцији *Koncepty: DOM, EUROPA, WOLNOŚĆ, PRACA, HONOR w aksjosferze Slowian i ich sąsiadów*, 21–23. новембар 2012). Доступно на <http://rastko.rs/rastko/delo/14705> [нов. 2013].
- Ристић и Радић-Дугоњић 1999:** Ристић, С., и Радић-Дугоњић, М. (1999). *Реч. Смисао. Сазнање (студија из лексичке семантике)*. Београд: Филолошки факултет.
- Рош 1973а:** Rosch, E. H. (1973). Natural Categories. *Cognitive Psychology* 4/3, 328–350.
- Рош 1973б:** Rosch, E. (1973). On the Internal Structure of Perceptual and Semantic Categories. In T. A. Moore (ed.), *Cognitive Development and the Acquisition of Language*. New York: Academic Press, 111–144.
- Рош 1975а:** Rosch, E. (1975). Cognitive Reference Points. *Cognitive Psychology* 7/4, 532–547.
- Рош 1975б:** Rosch, E. (1975). Cognitive Representations of Semantic Categories. *Journal of Experimental Psychology: General* 104/3, 192–233.
- Рош 1977а:** Rosch, E. (1977). Classification of Real-World Objects: Origins and Representations in Cognition. In P. N. Johnson-Laird & P. C. Wason (eds.), *Thinking: Readings in Cognitive Science*. Cambridge: Cambridge University Press, 212–222.
- Рош 1977б:** Rosch, E. (1977). Human Categorization. In N. Warren (ed.), *Advances in Cross-Cultural Psychology* 1. London: Academic Press, 1–72.
- Рош 1978:** Rosch, E. (1978). Principles of Categorization. In E. Rosch & B. B. Lloyd (eds.), *Cognition and Categorization*. Hillsdale, N. J.: Lawrence Earlbaum Associates, 27–48.

- Рош и Мервис 1975:** Rosch, E. & Mervis, C. B. (1975). Family Resemblances: Studies in the Internal Structure of Categories. *Cognitive Psychology* 7/4, 573–605.
- Рош и др. 1976:** Rosch, E., Mervis, C. B., Gray, W. D., Johnson, D. M. & Boyes-Braem, P. (1976). Basic Objects in Natural Categories. *Cognitive Psychology* 8/3, 382–439.
- Санд 2003:** Saeed, J. I. (2003). *Semantics*. Second Edition. Blackwell Publishing Ltd.
- Сребачић 2010:** Srebačić, M. (2010). Leksičkosemantički odnosi imenica u Hrvatskome WordNetu s osvrtom na Langackerov model gradbe značenja. Zagreb: Filozofski fakultet, Odsjek za lingvistiku. Доступно на http://www.unizg.hr/rektorova/upload_2010/WN.doc [нов. 2010].
- Станковић 2010:** Станковић, С. (2010). О појму и развоју контрастивне анализе језика. *Зборник радова Филозофског факултета XXXIX* (2009). Косовска Митровица: Филозофски факултет, 65–77.
- Табаковска 2005:** Tabakowska, E. (2005). *Gramatika i predočavanje: Uvod u kognitivno jezikoslovlje*. Zagreb: Filozofski fakultet.
- Тверски 1990:** Tversky, B. (1990). Where Partonomies and Taxonomies Meet. In S. L. Tsohatzidis (ed.), *Meanings and Prototypes: Studies in Linguistic Categorization*. New York: Routledge, 334–344.
- Тверски и Хеменвеј 1984:** Tversky, B. & Hemenway, K. (1984). Objects, Parts and Categories. *Journal of Experimental Psychology: General* 113/2. American Psychological Association, Inc., 169–193.
- Тејлор 1995:** Taylor, J. R. (1995). *Linguistic Categorization: Prototypes in Linguistic Theory*. New York: Oxford University Press.
- Улман 1963:** Ullmann, S. (1963). *The Principle of Semantics*. Oxford: Basil Blackwell.
- Улман 1972:** Ullmann, S. (1972). *Semantics: An Introduction to the Science of Meaning*. Oxford: Basil Blackwell.
- Унгерер и Шмид 1996:** Ungerer, F. & Schmid, H.-J. (1996). *An Introduction to Cognitive Linguistics*. London and New York: Longman.
- Филиповић 1980–1981:** Filipović, R. (1980–1981). Kontrastivna analiza u okviru primenjene lingvistike. *Godišnjak Saveza društava za primenjenu lingvistiku Jugoslavije* 4–5. Zagreb: Savez društava za primenjenu lingvi-stiku Jugoslavije, 21–26.
- Финеган 2012:** Finegan, E. (2012). *Language: Its Structure and Use*. Sixth Edition. Boston: Wadsworth, Cengage Learning.
- Фишак 1981:** Fisiak, J. (1981). Editor's Introduction. In J. Fisiak (ed.), *Theoretical Issues in Contrastive Linguistics*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Co., 1–7.
- Фландерс 2014:** Flanders, J. (2014). *The Making of Home: The 500-year Story of How Our Houses Became Homes*. London: Atlantic Books.
- Фортескју 2009:** Fortescue, M. D. (2009). *A Neural Network Model of Lexical Organization*. London and New York: Continuum.
- Халас 2012:** Халас, А. (2012). Појмовни обрасци у српским и енглеским идиомима са називима делова лица. *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику* 55/1. Нови Сад: Матица српска, 279–292.
- Халидеј и Матијесен 2006:** Halliday, M. A. K. & Matthiessen, C. M. I. M. (2006). *Construing Experience Through Meaning: A Language-Based Approach to Cognition*. London and New York: Continuum.
- Халупка-Решетар и Радић-Бојанић 2015:** Halupka Rešetar, S. i Radić Bojanić, B. (2015). Polysemy of the Lexemes *Home* in English and *Dom* in Serbian. *Наслеђе: часопис за књижевност, језик, уметност и културу* 32. Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 51–60.

- Харли 2001:** Harley, T. A. (2001). *The Psychology of Language: From Data to Theory*. Second Edition. New York: Psychology Press Ltd.
- Херартс 2006:** Geeraerts, D. (2006). *Words and Other Wonders: Papers on Lexical and Semantic Topics*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Херартс 2010:** Geeraerts, D. (2010). *Theories of Lexical Semantics*. New York: Oxford University Press Inc.
- Херартс и др. 1994:** Geeraerts, D., Grondelaers, S. & Bakema, P. (1994). *The Structure of Lexical Variation: Meaning, Naming, and Context*. Berlin and New York: Mouton de Gruyter.
- Херфорд и Хизли 2003:** Hurford, J. R. & Heasley, B. (2003). *Semantics: A Coursebook*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Хлебџ 1984:** Hlebec, B. (1984). Prevođenje i kontrastivna analiza. *Prevodilac* 1. Beograd: Udruženje naučnih i stručnih prevodilaca SR Srbije, 27–33.
- Хлебџ 1990:** Hlebec, B. (1990). *Aspects, Phases and Tenses in English and Serbo-Croatian*. Graz: Grazer Linguistische Monographien.
- Хлебџ 2006:** Хлебџ, Б. (2006). Појам породичне сличности у лексикологији. *Когнитивно-лингвистичка проучавања српског језика*. Београд: САНУ, 373–385.
- Хлебџ 2009:** Хлебџ, Б. (2009). *Опита начела превођења*. Друго издање. Београд: Београдска књига.
- Хлебџ 2010:** Hlebec, B. (2010). *English Semantics for University Students*. Beograd: Čigoja štampa.
- Хлебџ 2011:** Hlebec, B. (2011). Semantic Exploration into Possession. *Komunikacija i kultura online* 2. Доступно на <http://www.komunikacijakultura.org/КК2/КК2Hlebec.pdf> [јун 2012].
- Црњак 2006:** Црњак, Д. (2006). *Терминологија куће и покућства у Лијевчу пољу и Жупи*. Бања Лука: Филозофски факултет.
- Џејмс 1980:** James, C. (1980). *Contrastive Analysis*. London: Longman.
- Џонсон 1987:** Johnson, M. (1987). *The Body in the Mind: The Bodily Basics of Meaning, Imagination, and Reason*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Шафин и Херман 2009:** Chaffin, R. & Herrmann, D. J. (2009). The Nature of Semantic Relations: A Comparison of Two Approaches. In M. W. Evens (ed.), *Relational Models of the Lexicon: Representing Knowledge in Semantic Networks*. New York: Cambridge University Press, 289–334.
- Шипка 1990:** Шипка, Д. (1990). *Лексичка хомонимија. На примјеру савременог српскохрватског стандардног језика*. Сарајево: Институт за језик.
- Шипка 1998:** Šipka, D. (1998). *Osnovi leksikologije i srodnih disciplina*. Novi Sad: Matica srpska, Odeljenje za književnost i jezik.
- Шкиљан 1987:** Škiljan, D. (1987). *Pogled u lingvistiku*. Treće izdanje. Zagreb: Školska knjiga.
- Шмид 1993:** Schmid, H.-J. (1993). Cottage and Co: Can the Theory of Word-Fields Do the Job. In P. R. Lutzer (ed.), *Studien zur Wortfeldtheorie / Studies in Lexical Field Theory*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 107–120.

Прилог 1.

Изјава о ауторству

Потписани-а БРАНИСЛАВА М. ДИЛПАРИЋ

број индекса _____

Изјављујем

да је докторска дисертација под насловом

НАЗИВИ ЗА КУЉУ И ЊЕНЕ ДЕЛОВЕ
У ЕНГЛЕСКОМ И СРПСКОМ ЈЕЗИКУ (ЛЕКСИКА
КОНТРАСТИВНА АНАЛИЗА)

- резултат сопственог истраживачког рада,
- да предложена дисертација у целини ни у деловима није била предложена за добијање било које дипломе према студијским програмима других високошколских установа,
- да су резултати коректно наведени и
- да нисам кршио/ла ауторска права и користио интелектуалну својину других лица.

Потпис докторанда

Б. Дилпарич

У Косовској Митровици, 1.7.2016.

Прилог 2.

Изјава о истоветности штампане и електронске верзије докторског рада

Име и презиме аутора БРАНИСЛАВА М. ДИЛПARIЋ

Број индекса _____

Студијски програм _____

Наслов рада НАЗИВИ ЗА КУЉУ И ЊЕНЕ ПЕРЛОВЕ У ЕНГЛ И СРП ЈЕЗИКУ
(ЛЕКС. КОНТРАСТИВНА АНАЛИЗА)

Ментор ПРОФ. ДР ДРАГАНА СТАСИЋ

Потписани/а БРАНИСЛАВА М. ДИЛПARIЋ

Изјављујем да је штампана верзија мог докторског рада истоветна електронској верзији коју сам предао/ла за објављивање на порталу Дигиталног репозиторијума Универзитета у Приштини, са привременим седиштем у Косовској Митровици.

Дозвољавам да се објаве моји лични подаци везани за добијање академског звања доктора наука, као што су име и презиме, година и место рођења и датум одбране рада.

Ови лични подаци могу се објавити на мрежним страницама дигиталне библиотеке, у електронском каталогу и у публикацијама Универзитета у Приштини, са привременим седиштем у Косовској Митровици.

Потпис докторанда

Бранислава М. Дилпарић

У Косовској Митровици, 1. 7. 2016.

Прилог 3.

Изјава о коришћењу

Овлашћујем Универзитетску библиотеку да у Дигитални репозиторијум Универзитета у Приштини, са привременим седиштем у Косовској Митровици унесе моју докторску дисертацију под насловом:

НАЗИВИ ЗА ХУЋУ И ЊЕНЕ ДЕЛОВЕ У ЕНГЛЕСКОМ И СРПСКОМ ЈЕЗИКУ (ЛЕКСИКА КОНТРАСТИВНА АНАЛИЗА)

која је моје ауторско дело.

Дисертацију са свим прилозима предао/ла сам у електронском формату погодном за трајно архивирање.

Моју докторску дисертацију похрањену у Дигитални репозиторијум Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици могу да користе сви који поштују одредбе садржане у одабраном типу лиценце Креативне заједнице (Creative Commons) за коју сам се одлучио/ла.

1. Ауторство
2. Ауторство - некомерцијално
3. Ауторство – некомерцијално – без прераде
4. Ауторство – некомерцијално – делити под истим условима
5. Ауторство – без прераде
6. Ауторство – делити под истим условима

• (Молимо да заокружите само једну од шест понуђених лиценци, кратак опис лиценци дат је на полеђини листа).

Потпис докторанда

Билјана

У Косовској Митровици, 1.7.2016.

1. Ауторство - Дозвољавање умножавање, дистрибуцију и јавно саопштавање дела, и прераде, ако се наведе име аутора на начин одређен од стране аутора или даваоца лиценце, чак и у комерцијалне сврхе. Ово је најслободнија од свих лиценци.

2. Ауторство – некомерцијално. Дозвољавање умножавање, дистрибуцију и јавно саопштавање дела, и прераде, ако се наведе име аутора на начин одређен од стране аутора или даваоца лиценце. Ова лиценца не дозвољава комерцијалну употребу дела.

3. Ауторство - некомерцијално – без прераде. Дозвољавање умножавање, дистрибуцију и јавно саопштавање дела, без промена, преобликовања или употребе дела у свом делу, ако се наведе име аутора на начин одређен од стране аутора или даваоца лиценце. Ова лиценца не дозвољава комерцијалну употребу дела. У односу на све остале лиценце, овом лиценцом се ограничава највећи обим права коришћења дела.

4. Ауторство - некомерцијално – делити под истим условима. Дозвољавање умножавање, дистрибуцију и јавно саопштавање дела, и прераде, ако се наведе име аутора на начин одређен од стране аутора или даваоца лиценце и ако се прерада дистрибуира под истом или сличном лиценцом. Ова лиценца не дозвољава комерцијалну употребу дела и прерада.

5. Ауторство – без прераде. Дозвољавање умножавање, дистрибуцију и јавно саопштавање дела, без промена, преобликовања или употребе дела у свом делу, ако се наведе име аутора на начин одређен од стране аутора или даваоца лиценце. Ова лиценца дозвољава комерцијалну употребу дела.

6. Ауторство - делити под истим условима. Дозвољавање умножавање, дистрибуцију и јавно саопштавање дела, и прераде, ако се наведе име аутора на начин одређен од стране аутора или даваоца лиценце и ако се прерада дистрибуира под истом или сличном лиценцом. Ова лиценца дозвољава комерцијалну употребу дела и прерада. Слична је софтверским лиценцама, односно лиценцама отвореног кода.

Потпис Доктора

Доктор

1.7.2016. Милош Ј. Јовановић